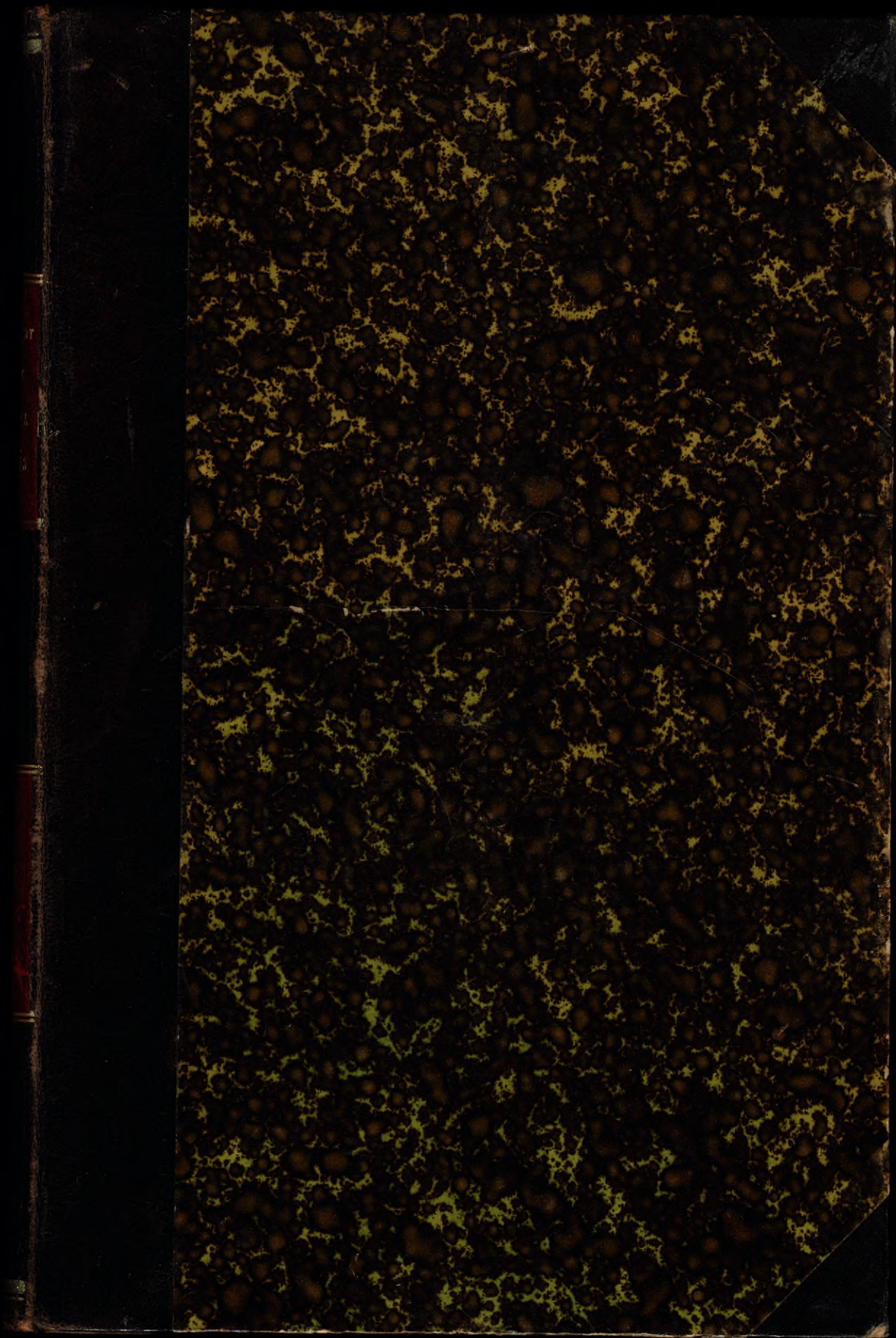


Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



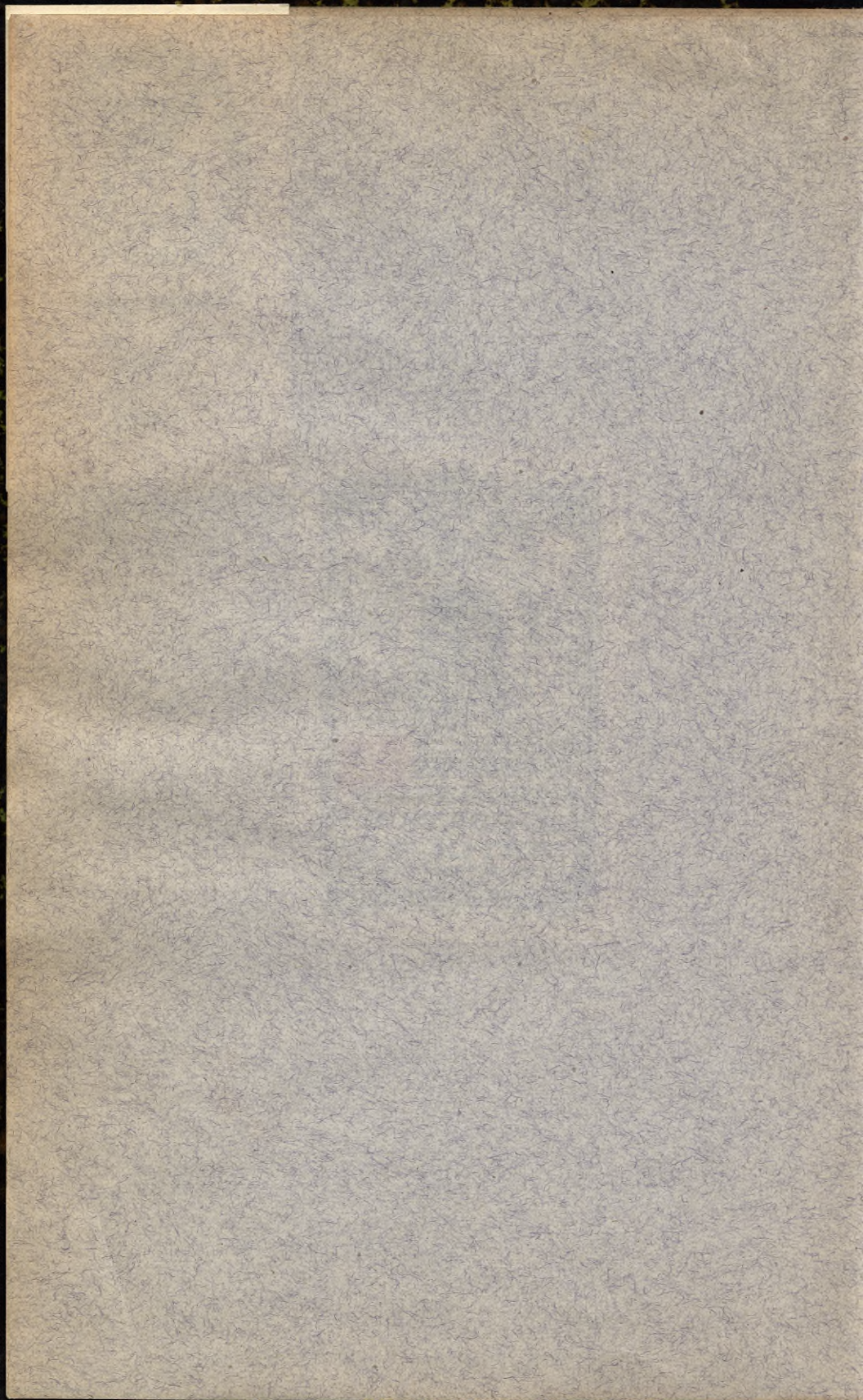




Allmänna Sektionen

Hist.
Sv.
Saml.





HANDLINGAR
KONUNG

GUSTAF DEN FÖRSTES

SVÆRIGES HISTORIA

Med understöd af Statsmedel i tryck utgifna

af Kongl. Riksarkivet.

LEVIN LILJENQVIST

STOCKHOLM, 1850.

Första serien.

LXX

1850

STOCKHOLM
KONIGL. BOKHÅLLNINGEN

1850

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA
AF KONGL. RIKSARKIVET.

Första serien.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1903

KONUNG
GUSTAF DEN FÖRSTES
REGISTRATUR

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKSARKIVET

GENOM

JOH. AX. ALMQUIST.

XXI.

1550.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1903



KÖNIGL.

GUSTAF DEN FÖRSTES

REGISTRATUR

DELLI REGISTRIERUNGEN AN DEN KÖNIGLICHEN HOFEN

KÖNIGL. BIBLIOTHEK

VON A. H. H. H.

XXX

1850



FÖRORD.

Riksregistraturet 1550, sådant det i handskrift förvaras i riksarkivet, företer i det hela samma utseende som 1549 års, i det att de tvänne skrifvare, som verkställt utskriften af det senare, äfven igenfinnas i det förra. Bådas arbeten utgöra för år 1550 tillsammans 276 blad (1—274, men 189 dubbel) utom titel, af hvilka dock 38 blad äro oskrifna. Af de återstående 238 har den i förordet till del 20 omnämnda äldre kopisten skrifvit större delen eller bl. 1—148 och 269—274; den yngres tillägg fylla återstoden. Det hela har redan tidigt bildat en enda volym, sign. V, som i senare tid försetts med nytt band. — Innehållet är, med undantag af ett par bref på latin, utslutande svensk-språkigt. För de öfriga breffven på latin och samtliga de tyska är man som bekant, i saknad af det »utländska» registraturet, hänvisad till de rester, som på vidt skilda håll kunna uppspåras af original, koncept eller afskrifter.

Året 1550 är emellertid i det afseendet märkligt, att det torde vara ovisst, huruvida ens något särskildt registratur för den utländska brevväxlingen detta år någonsin blifvit utskrifvet, på samma sätt som dock veterligen skett för de flesta föregående åren af Gustaf I:s regering.* Af ålder har man icke känt till något sådant, om icke dit får räknas hvad som möjligen kan hafva ingått i ett numera förloradt band, hvilket i en bevarad anteckning beskrifves såsom »en book i svart form medh spenner» och säges hafva innehållit »instructioner, fullmacher och creditiver» från åren »1542 till åhr 1550». Men äfven för hela 1550-talet visste man åtminstone på Runell-Palmskölds tid intet om något bevaradt utländskt registratur

* Eller för alla år utom 1530—32, 1534 och 1539—41. 1549 års utländska registratur var dock på 1600-talet »utan form», d. v. s. obundet, och innehöll åtminstone då endast »några sexterner».

utom för 1554, från hvilket år då ännu förelågo tvänne band »i brundt svijnskin», och man får således tänka sig, att titularregistrets anteckningar om den utländska korrespondensen från samma tid grundat sig på sjelfva koncepten, hvilka för öfrigt stundom redan tidigare uttryckligen deri åberopas.

Men äfven en del af de svenska brefven infördes aldrig i registratoret — i detta hänseende böra ihågkommas t. ex. de för detta arbete ofta använda kopieböckerna (för qvittenser) samt de egentliga s. k. qvittensregistren i kammararkivet — och för ett särskildt slag af skrivelser, som brukade uppsättas efter formulär, såsom förläningsbref, fullmakter och dylikt, har den ofvannämnde äldre kopisten delvis nöjt sig med att i korthet anföra deras innehåll i en kronologisk förteckning, som i handskriften återfinnes bl. 269—274. Några af de på detta sätt antecknade brefven äro sedermera i de gjorda tilläggen af yngre hand fullständigt afskrifna, men rörande flertalet är icke mera till vår tid bevaradt än de i förteckningen anförda rubrikerna. Det är dessa, som jag för hvarje månad sammanfört under titeln »Utdrag ur utgångna skrivelser», då ett aftryck af listan i dess helhet ej syntes lämpligt, för så vidt som delar deraf redan förut i texten publicerats, och ett insättande af de olika rubrikerna på deras respektive dateringsdagar syntes skola upptagit onödigt stort utrymme.

Beträffande utgifningssättet har i föreliggande del inga afvikelser skett från de regler jag i förordet till föregående band uppställt och till hvilka derför hänvisas. Möjligen bör jag dertill lägga, att jag altmer ansett mig kunna bortse från det i handskriften till öfverflöd använda ersättningstecknet för dubbla *m* och *n* i de fall, då detta synes mera afsett en prydnad — det förekommer ej sällan äfven efter utskrifna dubbeltecken — än ett efter språkbruket lämpadt, verkligt ljudtecken.

Stockholm i Mars 1903.

Joh. Ax. Almquist.

1550.

Vadstena den 2 Januari.

Till Joen Bagge angående det byte Birger i Angered gjort med K. Maj:t och om spanmåls försändande till Elfsborg.

Riksregistr. 1550, fol. 1. Jfr *ibid.*, fol. 149 v., der samma bref finnes ånyo intaget.

Vår gunst etc. Som thu skriffver och later förståå om thet byyte, som thenn Birge i Angerne ¹⁾ haffver gjort med oss på någre gårdar, meenendes, att oss udi samme byyte är skedt för kortt etc., så äre vij förthenskuld icke tilsinnes att effterlate honom samme byyte, utan må thu på våre vägne rygget tillbaka, vetendes tich her effter rätte.

Vij äre och tilfridz, att thu later thenn spannemåle thu skriffver um komme till Elffzborg, som tilförende skee pläger. Ter rätte tich effter. Datum Vastene 2 Januarij 50.

Vadstena den 2 Januari.

Öppet bref för Olof Bagges enka, hustru Elin, angående frihet från rusttjenst och gästning.

Riksregistr. 1550, fol. 149.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij af vår synnerlige gunst och nåde hafva tagett och annammett, som

¹⁾ I rubriken står Angeryyd.

vij och nu medh thette vårtt öpne bref tage och anname thenne oss elskelig hustru Elina, framlidne Oluf Bagges efterleverske på Rodztorp, uthi vårtt kongl. hegn, vern, fridh och försvar och synnerligen frede och försvara henne för allt öfvervåld och orett, som henne uthi någon motte vederfares kan.

Thesslikeste hafve vij och af samma vår gunst och nåde undt och efterlathitt, att hon frij och obekymbrett blifve skal för then tjenst, som [hon] oss på cronones vegne plichtig är att hålle, så att hon icke heller med gestning eller annat förtungett blifve skal, förbiudendes för then skuld här med alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, att the för:ne hustru Eline här emott intett(!) hinder, platz eller förfång göre skole ved vår ogunst. Datum Vastena then 2 Januarij åhr etc. 50.

Vadstena den 3 Januari.

*Till Lage Brahe med tacksägelse för hvad han sändt
K. Maj:t.*

Riksregistr. 1550, fol. 1.

Vår synnerlige gunst och nåde tilförende etc. Käre her Lave Braa, haffve vij bekommitt eders skriffvelse, ther hosz förstått eders gode meening och tilbud, hvickit vij med eder udi all gunst och nåde gärne förskulle vele. Ternest haffver eders tienere öfverantvordet oss thenn hest, tesligeste thet rapper I oss tilskicket, huickit vij och med tackseijelse undfongit haffve och vele sådant och alt annet, i hvesz måde vij kunne, gunsteligen betäncke. Att thet och med eder och eder käre hustru udi alle motte lycksaligen tilstode, höre vij alltid gärne etc. Her med eder Gud befalendes. Datum Vastene 3 Januarij anno etc. 50.

Vadstena den 3 Januari.

*Till Jakob Holst angående skattespänmälen från Åkerbo
[Åkers?] och Selebo härad lösende med penningar.*

Riksregistr. 1550, fol. 1 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förstätt, Jacop, om skatten thu skriffver och bönderne udi Aåkerbo och Silboherede begäre löse för penningar. Effter vid Gripzholm liten rååd till spannemåle hus vare skall etc., så våre vij ther till icke obenagne och såge gärne, att så skeep motte; doch effter thu ther hosz icke förståå later, hvad spannen gälder, kunne vij förthenskund på thenne tijd inthet ther till svare etc. Om thet timber thu skriffver och vij seeneste med tich handlede, må thu lathe komme till vår gård Råffznäs. Ter effter thu tich rättte veet. Datum Vastene 3 Januarij anno etc. 50.

Vadstena den 5 Januari.

*Till herr Nils, kyrkoprest, och menige man i Asby socken
angående Malexanders sockens kyrkklocka.*

Riksregistr. 1550, fol. 149 v. — Förut tryckt af P. E. Thyselius i *Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: Häft. 2 (1845), s. 342—343.*

Vår gunst tilförende etc. Vij gifve eder tilkenne, her Nils, och eder, käre undersåter i Assby sochn, att våre undersåter i Mallesånda sochn i Småland hafve haft theres bud här hoss oss och uthi underdånighet ödmiukeligen lathit förstå, att theris klocke är them sundergången, så att the nu ingen klocke hafve, then the bruke kunne, och lathett oss ther hoss förstå, att I ved edra kyrkio en klocke til öfverlopsz hafva skole, then I väl umbäre kunne. Hvarföre är vår gunstige vilie och befalning, att I vele lathe förte våre undersåter uthi Malle-

sånnde sochn bekomme then medleste klokke I hafve. I hvad motte vij kunne vette alles eders beste, göre vij thet altijd gärne. Gud befallendes. Datum Vastena then 5 Januarij åhr etc. 50.

Vadstena den 6 Januari.

Till borgmästare och råd i Vesterås angående Lars Myntares penningfordran m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 2.

Vår gunst etc. Veter trogne undersäter, att eders medborgere, Lasse Myntere, haffver varid her hosz oss och udi underdånighet clageligen latid förståå um någon gäld, som thenn Svenn Monson i Stocholm honom skall skyllig vare, tesligeste um någenn annen trätte, som them emellen vare skall etc. Hvarföre är vår villie och befallning, att I granneligen ransake och förhöre her um, förskaffendes thenne Lasse Myntere så mykit han kan finnes haffve rätt och skääl till. Tesligeste effter vij och förnimme, att för:ne Svenn Monson haffver någre penningar, som är 500 march ortuger, stondendes ther upå rådstuffven, äär förthennskuld vår villie och befallning, att I upå en vijdere rekenskap late för:ne Lasse bekomme samme penningar, till tess han med för:ne Svenn vijdere kann handle och thet samme honom yderligere kan tilkomme, både i gäld och elliest för thet tiltael han emot honom haffver. Eder Gud befalendes. Datum Vastene 6 Ja.

Vadstena den 6 Januari.

Fullmakt för Joen Olsson [Gyllenhorn] till Hacksta, Botvid Larsson [Anckar], Clemet Hansson [Oliveblad] och Olof Larsson att förhandla med den till tjugondedagsmarknaden i Enköping församlade allmogen.

Riksregistr. 1550, fol. 2. Jfr ibid., fol. 151, hvarest samma bref, ehuru der dat. 13 Jan., finnes ånyo infördt.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, oss elskelige våre trogne undersåter, frijborne, frelsesmenn, prestmenn, köpstadz-
menn, bönder och meenige almoge, som nu i thenne til-
stundendes tiugendedagz marckneden udi vår stad Ene-
köping församlede bliffve kunne, vår gunst och nåde
tilförende etc. Käre undersåter, effter thet vij icke sielfve
udi egen kongzlige persone för monge andre rijksens vich-
tige och anliggende ärender kunne med eder till samtaels
komme, som vij doch gärne giortt hade, haffve vij för-
thenskuuld skicket och befaledt tesse oss elskelige våre
trogne menn, råd och tienere, Joen Olson till Hakelstade,
Bottved Larson, Clement Hanson och Oloff Larson, att
the på våre vägne med eder samptligen och besynnerligen
hanle och tale skole om någre värff, som eder och mee-
nige rijksens undersåter mykit vordende äre och till gode
och gagn komme kunne etc. Hvarföre biude och befale
vij eder, trogne undersåter, att I sättie ther fulkomligen
troo och lijt till thett, som the udi så motte påå våre
vägne föregiffvendes varde. Ter med skeer thet oss liufft
är, och i hvad motte vij kunne söke och fordre eders och
meenige rijksens gagn och beste, som vij och her till
altid gärne giortt haffve, göre vij thett alstädes gärne.
Befalendes eder her med Gud etc. Datum Vastene 6 Ja-
nuarij anno etc. 50.

Vadstena den 6 Januari.

Öppet bref för Nils Hansson, borgaren Hans Pederssons son i Linköping, på hälften af »studentträntan» vid Linköpings domkyrka i behaglig tid.

Riksregistr. 1550, fol. 150. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845), s. 343.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij af vår synnerlige gunst och nåde hafve undt och efterlathit, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlathe thenne vår troo undersåthe, Hans Pedersson, borgere i Linköping, att han må och skal niute och behålle til en hans sons behof, be:dt Nils Hansson, som nu är uthi Tyskland, oss til en behagelig tijdh halfparten af then studente rentan, som vid för:ne Linköpingz domkyrkie åhrligen falle pläger, både för thett nest förledne åhrett 49 och seden, hvilkett vij gifve vår ordinatio (!) och capitlet i för:ne Linköping, så och vårtt camm[er]råd tilkenne, att the vette sigh her efter rette, icke görendes för:de Hans Peersson her emott hinder eller förfång. Datum Vastena then 6 Januarij åhr etc. 50.

Vadstena den 6 Januari.

Till herr Johan Turesson [Tre rosor] angående en sammankomst mellan honom och hans hustru, fru Christina [Gyllenstjerna], å ena, och konungen å andra sidan i och för ordnandet af arfsfrågan om Venngarns gods.

Riksregistr. 1550, fol. 150.

Vår gunst tilförende *etc.* Käre her Jahan Thurson, efter thet är nu en dödlig verd förhanden och vij gärne vilde, att then handel, som emillan oss och vår käre modersyster är, besynnerligen om Vänegarns godz och

Vänegarn, kunne komme til en ende, såge vij för then skuld gärne och är vår gunstige villie och begären, att I samt ederes käre hustru vele förfoge eder til oss, på thet att samme handel kunde oss emillann förhandlett blifve och komme til en god ände, ther I eder efterrettendes varder. Gud befallendes. Datum Vastena then 6 Januarij åhr etc. 50.

Vadstena den 8 Januari.

Till bönderna i Lerbäckz socken angående deras stålsmide.

Riksregistr. 1550, fol. 2 v.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder dannemenn alle, våre och cronones skattskyllige bönder, som byggie och boo i Leerbeckz sockn, vår gunst och nåde tilförende etc. Vij haffve förstätt, käre dannemenn, att meste parten aff eder i Leerbäckz sockn aff ondt rödt jern mykit stålsmijde bruke, thet mykit slemmere och mindre är änn thet ståål the umbliggiende stålbergzmenn vid Hammer, Godegårde och Hellestabergh smide pläge, ter igenom thet gode ståål, som för:ne bergzmenn udaff gott jernn vid vänlige forme smide, aff them thet köpe skole vanvyrdett och förvräket varder och the thett med ingen fördeel föryttre kunne, tett oss och cronone är till en stoor skade etc. Hvarföre är vår villie och befallning, att ingen effter thenne dag aff samme onde rööde jernn ståål smide skall vid vår högzste straff och ogunste. Ter och någon aff eder stål smijde vill, skall han förfooge sich till stålbergen och vid bergzhytter, som skee pläger, ståål smide och sich lijke som andre bergzmenn effter bergzbrukens rätte ordning [skicke]. Ter så skeer, göre I thet oss behageligt är. Datum Vastena 8 Januarij 50.

Vadstena den 12 Januari.

Kreditiv för svenska sändebuden, Georg Norman och Olof Larsson, till konung Filip i Spanien.

Riksregistr. 1550, fol. 150 v.

Gostavus etc. illustrissimo et potentissimo principi ac domino, D. Philippo, Hispaniarum etc. regi, Austriae archiduci, charissimo fratri suo et consorti salutem, felicitatem, fortunatum in rebus sui cessum, et si quid potest melius precatur.

Illustrissime et potentissime princeps, frater noster charissime et consors, postquam divino singulari juvante auxilio in sacrum Romanum imperium et Germaniam inferiorem ad maximum et invictissimum Romanorum imperatorem semper augustum, Vestrae Charitatis patrem charissimum, dominum nostrum et consortem, V:ra Ch:tas foelicissimè et fortunatissimè pervenit (quo profecto nihil potuit nobis contingere gratius aut jucundius) quo ex animi nostri propensa inclinatione nostram amicitiam, fraternitatem, promptitudinem significaremus, condignam illam salutem, foelicitatem et prosperitatem, quam V. Ch:tas sacro sanctae Cæsareae M:tis unicus filius, deinde Hispaniarum rex et condijtissime domus austriacae archidux, suo velute jure sibi vindicare per hos nostros legatos, dominos Georgium Norman et Olauum Larsson, qui sunt nobis a secretis et consilijs, quos ad V. Cha:tis D. patrem charissimum C. Maij:tem expedivimus, impertiri et præcari dignum et æquum esse duximus. Rogamus obnixè, ut V. Cha:tas dignetur hanc nostram legationem benigno et benevolo animo audire eorumque dictis plenam et integram fidem adhibere, nec non nos propensum et intimum amicum percipere et agnoscere. Interim vero omnem nostrum obsequium, omnem nostri animi officiosam proclivitatem V. Cha:ti addicimus, quam V. Ch:tem sincerum

fratrem nostrum et consortem sub omnipotentis Dei tutelam ad salubria vestrae reipublicae capessanda consilia, ad omnem victoriam obtinendam, ad corporis et vitae sanitatem diuturnam commendamus. Datum in arce nostra Vastenense 12 Januarij anno etc. 50.

Vadstena den 12 Januari.

Till Jöran Jönsson angående besittningsrätten till Qvista gård.

Efter afskrift i (S. Åkermarks) kopicbok å donationer, I, (K. A.)

Gustaff etc. Vår gunst tillförende. Är vår villie och befallning, Jöran Jönsson, att tu låther then Per Gulle i Qvistada niute och beholle samme Qvickstada, så lenge han förmå gøre ther lijcke och skäl före, vetendes tig her effter rette. Datum Vastena 12 Januarij anno 1550.

Utanskrift: Till vår tro tienere, Jöran Jönsson, vår fougde på gamble Sölfberget, gunsteligen.

Vadstena den 13 Januari.

Till allmogen i Sunnerbo angående utgörandet af dess tionde.

Riksregistr. 1550, fol. 3.

Til bönderne udhi Synnerboo om tijenden, som them bör utgöre och en part vele behollenn inne med sich, att the vele tänke till late samme tijende komme väl och ndi tide fram etc. Datum Vastene 13 Jan.¹⁾

¹⁾ Ifrågavarande bref är nästan ordagrannat lika med den skrifvelse af den 13 Dec. 1549 rörande samma ämne, som finnes tryckt i Gust. I:s Reg. XIX: s. 356—8, hvarföre det här, så när som på rubriken, uteslutits. Den enda egentliga skillnaden mellan de båda breffen, de i det sista förekommande (här kursiverade) orden: »Hvarföre biude och förmane vij eder änn nu, trogne undersåter, som vij och tilförende giortt hafve . . . » synes emellertid antyda, att två skilda skrivelser verkligen afgått.

Vadstena den 14 Januari.

Till Nils Pedersson [Bielke till Åkerö] angående respenningar för Hans Larsson på dennes resa till England.

Riksregistr. 1550, fol. 4.

Till Nils Pederson, att han later Hans Larson bekomme såå monge daler, sem han till then reese åt Aängeland behöffver. Datum Vastene 14 Januarij.¹⁾

Norrby den 14 Januari.

Till herr Johan Turesson [Tre rosor] angående hans fogdes, Bengt Mattssons, egenmäktiga förfärande.

Riksregistr. 1550, fol. 151 v.

Vår gunst och nåde tilförende etc. Vij lathe eder förstå, käre her Jahan, att thenne brevvijsere, vår undersåte Peder Olufsson, hafver här för oss klageligen uthi underdånighet tilkenne gifvit, att eders fougde, Bencht Matzon, hafver giordt honom stortt öfvervåld och orätt. Så vette I väl, käre her Jahan, att vij tilförende ofte och tijdt hafve eder förmant och tilkenne gifvitt, att vij endeligen vele hafve våre undersåter tilfredz och opåckade både af eder, eders fougder och alle andre, hvem the helst vara kunne, och icke så öfverfalle them, som vij nu förnimme skedt vare och tilförende skedt är. Therföre är vår alfvarlige vilie och begäran, att I med samme eders fougde handle vele, att han lather våre undersåter aldeles blifve tilfredz, lagandes thett och så, att samme Peder motte bekomme then deel igen, som honom afhendt är, så frampt han hafver rätt ther til; ther efter I eder rette vele. Gud befalandes. Datum Norby then 14 Januarij åhr etc. 50.

¹⁾ Endast rubriken finnes i registr.

Norrby den 15 Januari.

Fullmakt för D. Anders Olsson och Hans Larsson att underhandla med konungens af England fullmäktige om ömsesidiga förbindelser de båda länderna emellan.

Riksregistr. 1550, fol. 4.

Gostavus etc. serenissimo, potentissimo, illustrissimo-
que principi ac domino, D. Eduuardo sexto, eiusdem gratia
Angliæ, Franciæ, Hybernæque regi et fidei defensori,
Anglicanæ et Hybernicæ ecclesiæ in terris supremo capiti,
fratri et amico dilecto, salutem prosperitate coniunctam
dicit.

Nos V. D. significamus hunc familiarem nostrum
fidelem, D. Andream Olai LL.DD., et subditum dilectum
Ioannem Laurentij, ut super articulos, de quibus inter
V. D. familiares Ioachimum Gundelfinger et Thomam
Camerlayn et illustres nostros consiliarios actum sit, quos
nostris litteris inclusimus, V. D. responsum expeta[n]t, mi-
sisse, atque si V. D. dictos articulos legitimo malo ratifi-
care, ut huic nostro famulo placuerit, eos ut amplectatur
et ad nos deferat iussimus et iniunximus, qui cum allati
fuerint, viciscim more solito ratificemus, et quam primum
fieri poterit ratificatos ad V. D. deferre curabimus. Spe-
ramus enim utrosque nostros subditos hac occasione mu-
tuam communicationem inituros, qua eorum animi et men-
tes amicitia et benevolentia in infinitum devincirentur,
idque ut fiat, nos utrorumque negotia pro eorum utilitate
et commodo promotores esse oportet. Fæluciter V. D. in
perpetuum valeat. Datum ex castro nostro Vasten¹⁾
anno etc. 50 et regni nostri 29.

¹⁾ Enl. rubriken dat. *Norrby* d. 15 Jan., hvilket äfven stämmer öfverens
med öfriga denna dag utgångna bref. Jfr följ.

Norrby den 15 Januari.

Till de i Vadstena samlade riksens råd angående Hans Larssons tillämnade resa till England och behofvet af ännu ett sändebuds affärdande dit.

Riksregistr. 1550, fol. 4 v. — Ett utdrag härur (sista stycket) är förut tryckt i Anmärkingar i svenska historien, saml. af et sällskap, Bd 1: N. 28 (1786), s. 249—250.

Vår synnerlige [gunst] etc. Vij giffve eder tilkenne, att vij thenne reese, som Hans Larson drage skall, vijdere betenckt haffve, så att hon honom alt för svår falle vill, effter han icke i fremende nationer mykit bevandret är och icke heller språket vel kann, som är tyske och latin, thenn mest behöffves iblandt sådantt folk, terföre vij thenne oss elskelig vår troo mann, D. Anders, förskicke till eder, att I honom affärdige till Engeland, giffvendes honom Hans Larson till adiunctum, att han motte och sidenn vijdere läre sich att vete skicke, när vij honom vijdere brukendes varde. Her udinnen I varde vårt beste väl ramendes och forskaffendes, att the ijlende med thet förste bliffve affärdigede. Ter udinnen göre I thet oss behageligt är.

Item ath I vele och så instrueré them både, att the icke hade någon tvedrecht sich emellen, som offtest skee pläger, att vij svenske gärne äre hvar annen för god och hvar holler sig vjrsere änn thenn andre och ther med falle alle sager i skarnet och bliffve till inthet. Gud befaledes. Datum ut supra [Norrby 15 Janu.].¹⁾

¹⁾ Vid det sista stycket af brevet är i kanten antecknadt: *Regis Cel:is manus propria.*

Norrby den 15 Januari.

Fullmakt för D. Anders Olsson och Hans Larsson att i Antwerpen återfordra och emottaga Kongl. Maj:ts der med kvarstad belagda gods.

Riksregistr. 1550, fol. 5.

Gostausus. Cum nostra bona a viro quodam nobis ignoto contra omnem æquitatem et justitiam Antverpiæ arrestata sunt, quæ hactenus liberari non potuerint, nos hisse nostris dilectissimis familiaribus et subditis, D. Andrea Olai LL.DD. et Ioanne Laurentij, nostra seu æstimationem aut præcium ab arrestatione liberare commissione committimus et potestatem damus plenariam ab arrestatione liberare, et deposite quædam dare permittimus. Rogamus itaque uniuersos et singulos illustres nobilissimos et præclaros viros, precipue senatum Antverpiensem, quò ut ipsis nostra bona seu præcium tradetur adesse velint. Nos vicissim in pari causa unicuique æquitatem administraturos promittimus. Datum ex castro nostro Norrby 15 Januarij anno 50.

Norrby den 15 Januari.

Till Clemet Hansson [Oliveblad] och Olof Larsson angående bristen på tjenstemän i konungens svenska kansli och med befallning att begifva sig till konungen.

Riksregistr. 1550, fol. 152.

Vår gunst tilförende etc. Vij lathe eder förstå, Clemet och Oluf, att vij nu för några dagar sedan hafve afferdigett och förskicket oss elskelig Andream Olai samt Hans Hansson [O: Larsson] til Engeland medh någre våre anliggiende och vårdande ärender, och efter här hooss oss nu ingen är, then vij uthi vårt svenske cantzelij uthi någre vichtige

rijkzens saker, som nu på ferde äre eller här efter falle kunne, bruke kunne, hvarföre är vår alfvarlige vilie och befallning, att tu Clemett (hvar Oluf Larsson icke ännu the saker och ärender uttrettatt hafver, som vij honom till att utrette pålagt hafve), oförsummeligen genom natt och dag begifver tig til oss, tagandes ther ingen försummelse före, så frampt tu viltt göre thet oss liuft är. Datum Norby then 15 Januarij åhr 50.

Norrby den 16 Januari.

Till allmogen i Lerbo [d: Lerbäck], Askersunds, Hammars och flere socknar i samma trakt angående dess stålsmide.

Riksregistr. 1550, fol. 5 v.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder dannemenn alle, våre och cronones skattskyllige bönder, som bygge och boo i Leerbo etc. utsupra, som nu i long tijd haffve bruket thetta falske stålsmide, ther igenom meenige mann, som sådant köpe skole, äre fast bliffne besvickne och bedragne, att när the haffve meent haffve gott ståål till lijer och sådant, haffve the hafft skarnn igenn, te fattige menn, och [them] på Godegårdz berg till stort forderff och förtael, att the för sådane haffve hafft skulden, så att the fattige menn snart inthet fåå föryttre theris ståål och bliffve ther igenom förlagde, hvarföre (!) är vår allfvarlige villie och biude [vij] eder vid högste straff, att I, som pläge sådane falske smide, som for:vit står, bruke, att I thet samme afflägge, vid hvar eders 40 march och smijdet med förbrottitt, tilbiudendes tesligeste i for:ne sockner och plattzer alle våre bergzfougter, landzfougter och lendzmen, att I ther upåå grann acht och tilsyn med samme falske smide haffve skole vid thet straff, som for:vit ståår. Hvar och någre ther udi oförsumelige befinnes,

anten bergzfougter eller landzfougter, skole the udi lijke motte straffede bliffve. Ter sich hvar och een effter rätte vet. Datum Norrby 16 Januarij.¹⁾

Utan ort den 16 Januari.

Till Erik Svensson angående de i K. Maj:ts tjenst stående, i Norrköping förlagda skeppares och båtsmäns deltagande i fisket i Bråviken och om deras fördelande i tre afdelningar.

Riksregistr. 1550, fol. 6.

Vår gunst etc. Vij haffve forstått, Erich, att våre schippere och bådmenn, som ther i Norcöping nu i vinter med våre galleijder i borgeläge ligge, äre fast fåfenge och inthet tage sich före till att göre vårt gagn och beste, utann alt ligge vid samme galleijder, ther med vij doch föge tientte bliffve etc. Terföre är vår villie och befalning, att thu handler på våre vägne med samme schipere och bådmenn, att the giffve sich till Brådvijkenn och hielpe till thet fiske vij late ther förhänder haffve, lagedes thet så, att thenn Peder Nilson motte vare höffvedzmann för en hoop, Lasse Olson tesligeste för en hoop, så att the udi tre hoper motte skiffte bliffve. Tette thu så beställe skalt etc. Datum 16 Januarij anno etc. 50.

Vadstena den 17 Januari.

Till Måns Bagge angående klander af jord, som från Häggestad i Ödeshögs socken kommit under sockenkyrkan i Heda.

Riksregistr. 1550, fol. 152 v.

Vår gunst tilförende etc. Veet Måns Bagge, att thenne vår undersäte, Erich i Heggiesta i Ödesjö sochn i Lysingz häred, hafver varitt här för oss och klageligen

¹⁾ I marginalen finnes vid detta bref antecknad: 'dictavit hec Regia M:tas'.

latitt förstå om någon skatte jord, som hans föräldrar i förtijden skole hafva gifvitt under Heede kyrkio och tilförende hafver legatt under för:ne Heggesta gård, och moste nu likväl göre skatt och skuld så väl af thenne som af then andra jord, som lyder til för:ne Heggesta. Så kunne vij icke vette, huru ther om santt är etc., och är för then skuld vår vilie och befallning, att tu ransaker och förhörer här om, förhielpandes thenne Erich til så myckitt han kan finnas hafva rett och skäl til. Ther rette tigh efter. Datum Vastena then 17 Januarij åhr 50.

Vadstena den 17 Januari.

Till Germund Svensson [Somme] angående fyra läster smör till borgaren Jakob Bugg i Lödöse.

Riksregistr. 1550, fol. 153.

Vår gunst tilförende. Veett Germund, att vij gunsteligen undt och efterlathitt på en betalning och vijdere rekenskap thenne vår tro undersåte och borgere i Lödesse stad, Jacob Bugg, fyre lester smör, hvilket vij och så våre undersåter, som våre varur ther nedre vid Calmarne pläge opbare, här tilkenne gifvitt hafve. Therföre är vår vilie, at tu lather honom bekomme samma fyre lester smör, enär han ther opå äskandes varder; ther rette dig efter. Datum Vastena then 17 Januarij åhr etc. 50.

Gustaf.

Vadstena den 20 Januari.

Till Anders Hansson om årets afrad, om afkortning i fodringen för till Räfsnäs lemnadt timmer och om spanmåls lösande med penningar.

Riksregistr. 1550, fol. 6 v.

Vår gunst etc. Som thu skriffver och begärer vete, hvart thu thetta års afrad skalt komme lathe etc., så må

thu lathe lägge samme affred in udi Hööle kyrcke, effter som thu giffver tilkenne.

Tett timber, som våre landbönder till Räfteznäs utgöre skole, må them quitteret bliffve udi theres fodring.

Så äre vij tilfridz att effterlate bönderne ther i tin befallning att löse theris spannemåle, effter som thet går och gälder, för thenn plåge skuld, som nu ibland them vancker. Datum Vastene 20 [Januari].

Vadstena den 21 Januari.

Öppet bref för borgaren Nils Birgersson i Vadstena på en kronans tomt, till ersättning för de gårdar han mist till följd af slottsbyggnaden der.

Riksregistr. 1550, fol. 153.

Vij Gustaf etc. göre vitterligitt, att vij af vår synnerlige gunst och nåde hafve undt och gifvitt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och gifve thenne vår troo undersåte, Nils Birgersson, borgere i Vastene, och hans erfvinger til everdelige ägor en vår och cronones tomt, som liggier söder up til hans gård och hartt vid kyrkiogårdz muren och hafver i lengden 38 alner och i bredden 20 alner och hafver tilförende varitt en klockare tomt ved Vastena kyrkio etc., anseendes, att han miste tre sine gårdar uthi Vastena slott then tijd thett upbygdt blef, hvilket vij gifve våre fougdter, befallningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, att the icke göre för:ne Nils Birgersson eller hans erfvinger här emot hinder, platz eller förfång ved vår ogunst. Datum Vastena then 21 Januarij åhr etc. 50.

Vadstena den 21 Januari.

Öppet bref för mäster Per [Nilsson] Follinger på en tomt i Linköping mot en skattegård i Sya socken, som han upplåtit K. Maj:t.

Riksregistr. 1550, fol. 153 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligt, att efter thenne oss elskelig vår troo undersåte, mester Per Follinger, scholemestere uthi Linkiöping, hafver undt och oplatitt oss [och] våre erfvinger til everdelige ägor en skattegård, benembd Södregårder, liggjendes i Hydinge by i Siö sochn och Vijfolke häred i Östergötthland med al rente och tiläger, som ther nu tilligger och af ålder tillegatt hafver, som hans rette arf och eget vare skal, dherføre hafve vij ther emott af vår synnerlige gunst och nåde undt och gifvitt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och gifve för:te M. Peder Follingio och hans efterkommande ärfvinger til everdelige ägor en vår och cronones tomt, liggjendes uthi vår stad Linkiöping emillan S. Karins tomt och domkyrkio gården och tilförende under S. Michels prebende ther sammestedz legatt hafver, hvilkett vij gifve alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, synnerligen våre fougder, befalningzmän sampt borgemester och rådih i Linkiöping, tilkenne, att the vette sich her efter rette, icke görendes för:ne M. Peer Folling eller hans efterkommande erfvingar här emott hinder, platz eller förfång. Datum ut supra [Vadstena then 21 Januarij åhr *etc.* 50.]

Vadstena den 21 Januari.

Öppet bref på ett jordbyte mellan K. Maj:t och Erik Jönsson [Rosenstråle] till Bolgård.

Efter afskrift i »Register och handl. öfver från kyrkan indragna gods» I: N:o 90: p. 65 (R. A.), jemförd med en annan afskrift i K. A:s saml. af Kongl. bref 1523—1560.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giortt ett rettivist, skeligit och upliust jorde skiffte medtt vår tro man och undersåte, Erich Jenson till Bolgårdh, utij såå motte, att vij haffve upladedtt honom och hans efftterkomendes ärfvinger till everdelige ego thesse effter:ne godz och gårdar, som först är en tridingh i Bolgårdh, som rentter sex skjillinger och trij daxverken, item tvåå gårdar, liggendes i Ulstorp i Hellesta sockn i Brobo herade, then ene rentter aderton öre och tu p:d humbla och [then] andra tolff öre och it p:d humbla, hvilke två gårdar bleffve förfalne under cronone efftter biskop Hanz Brask, thå han rymde här aff rikett. Ther emot haffver för:de Erich Jönsson medtt berådne mode och hans barns och vengers ja och samtyke och god vilie untt och uplatett oss och våre ärfvinger thesse effter:ne godz och gårdar, them han genom lageligit arff skeligen tilkomen är, som först är ett torpestadh, benemdh Kattetorp, ligendes i Hellästa sockn i Brobo herade, rentter tolff öre, item en gårdh, benemdh Huckla, ligendes i Klockerike sockn i Bobergx herade och rentter två tönner korn, en halff öre trädas peninger och en halff † änge peninger; hvarföre affhende vij oss och våre ärfvinger för:ne triding i för:ne Bolgårdh, såå och för:ne the två gårdar i Ulstorp och tillegne them för:ne Erich Jönsson och hans ärfvinger medtt huss, jordh, åker, eng, skogh och fiskevatn, så mykett som ther tilhöre; hvarföre biude vij våre fougter och befalningesmen och alle, som för våre skuldh vele och skole göre och late,

att the icke göre för:ne Erick Jenson eller hans ärfvinger her emott hinder, plas eller förfångh vidtt vår ogunste, och thes till yttermere visze och betre förvarning late vij tryke vårtt secretum her nedan före thette breff. Datum utij Vastena 21 Januari anno 1550.

Vadstena den 22 Januari.

Öppet bref för Erik Jönsson [Rosenstråle] till Bolgård att med frälsemannarätt besitta vissa uppräknade hemman, som tillfallit honom efter Vesterås recess och ordinantia.

Efter afskrift i »Register och handl. öfver från kyrkan indragna gods» I: N:r 90: p. 64 (R. A.).

Vij Gustaff etc. göre viterligitt, att vij aff synerlig gunst och nåde, så och för välvilligh och hulle tro tieniste, som thenne oss elskelige vår tro man och undersåte, Erich Jönson till Bolgårdh, oss och vårtt riike Sverige här till dax giortt och beviist haffver och en nu yttermere här efftter göre och bevise måå och skall, såå lenge han leffver, haffve undtt och efftter låtett, som vij och nu medh thette vårtt öpne breff unne och efftterlate honom och hans efftter komande arffviinger, att the måge och skole vederkennis, niute, bruke och beholla under rett frelse, like såsom andra våre frelsismen her i rekett, thesse efftter:ne godz och gårdar, som them ifrån kyrkier och klöster utij Östergötthlandh tillfalne äre efftter Västerås recess och ordinantia, som först är en gårdh uti Milletorp i Harg sockn i Åkerbo heradtt, renter langellis pening[ar] en halff 4 dansca, som till förende under Harg kyrkio legatt haffver; item en gårdh i Aska i Slaka sockn i Hannakin härade, rentter affradz korn 1 tön och ligger för en halff åtung jordh och tillförende under Slaka kyrkia legatt haffver; item utij Brobo härade i Hellesta sockn en gårdh utij Sättra, rentter landgellis jern trij hundred och under

domkyrkion i Linköpungh legatt haffver; item en gårdh i Jonstorp, ligendes i för:de sockn och härade, rentter landgellis penningar halff † dansca och halffven humbla, som tillförende under Hellesta kyrkie legatt haffver, hvilket vij giffve våre fougter och befallningesmen, såå och alla andra, som för våra skuldh vele och skole göre och late, telkenne, att the vete sick her effter rette, icke görandes för:de Erich Jönsson eller hans arffvinger her emott hinder, plas eller förfångh. Datum utij [vår] stadh Vadstena 22 Januarii anno 1550.

Vadstena den 22 Januari.

Till Nils Boije angående skeppsskatten från Pojos socken, om utförseln från hans förlänning och om borglägret på Raseborg.

Riksregistr. 1550, fol. 6 v.

Vår gunst etc. Äär vår villie och befallning, att thu inthet befatter tig med thenn schipzskatt, som ther aff Poije sockn årligen affgåå pläger, effter vij haffve thenn siellffve behoff etc.

Vij vele och så, att thu haffver grann acht och upseende med bönderne ther i tin förlänning, att the inge äthende varer före her aff rijkitt. Datum Vastene 22 Januarij.

Tesligeste vele vij ingen haffve liggiendes i borgerläge på Rasborg, terföre må thu förläggie våre schyttere annerstädz, som ther nu ligge i borgeläge.

Samme meening till Henrick Claeson på skepzskatten i Tenala sokn.

Vadstena den 23 Januari.

Quitto till Lasse Törne på af honom uppburna och afleverade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt medt thenne vår quittencia, att vij udi egenn kong:e person thenn 23 Januarij anno etc. 50 på Vastene annamet och upburidt haffve aff vår tro tienere, Lasse Törne, thette effterschiffne guld och daler, som är dubbellducat en, reenss gyllene en, daler två, hvilcke han upboritt hade för 4 lester kalcksten och en klippere, som han på våre vägne upboritt haffver etc. Hvarföre giffve vij för:ne Lasse etc. Datum [ut supra].

Gustaus.

Vadstena den 23 Januari.

Quitto på penningar, inlevererade af Germund Svensson [Somme] genom slottsskrifvaren Peder.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kongelige person på Vastene 23 Januarij anno etc. 50 aff oss elskelig vår tro man och tienere, Germundh Svensson, vår befallningzman på Calmarne, genom slottzskriffveren ther sammestedz, Peder Skriffvere, upburit haffve thette effter:ne guld, som är portugalöser 4, dubbelducater 13, ängelotter $3\frac{1}{2}$, ungerske gyllene 29, hvickit gull han upburit hade aff våre undersåter i Calmarne stadh, för thet the hade öfverträt vårt kongelige mandat udi köpmandz handelen etc.; samelunde engelotter ett stycke, ungerske gyllene otte stycker, som för tiuge lester kalcksten udi Colberge upboritt bleff etc.

Gustaus.

Vadstena den 23 Januari.

Öppet bref för Joen Bengtsson på frihet från afrads erläggande.

Efter afskrift i Vestergötl. handl. 1550: N:o 3 i K. A.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligth, ath vij gunsteligen haffve unth och effterlatitth vår tiennere, Joenn Bengstonn(!), Signelehedh i Vestergöttland, ath han må och skal utij tesse nestkommendes åren vare frij för thet affradh, som honom bör utth ath göra aff för:ne sin gårdh och tenn ström, som ter under ligger, hvilkith vij geffve vår fou[g]ter och befalningz men til kenna, ath the vetta sigh här effter retta, icke görendes för:ne Jion (!) Bengtson her emoth hinder, plass heller förfongh. Datum Vastena 23 Jannoarij anno 50 under vårt sekreth.

Jönköping den 29 Januari.

Till domkapitlet i Linköping angående kyrkobyggnaden derstädes och i sammanhang med denna stående ärender.

Riksregistr. 1550, fol. 7 v.

Vår gunst etc. Som I skriffve och late förståå, gode menn, um domkyrckenes bygning, som I nu i sommer vele lathe haffve for händer, begärendes thenn Mons Höök otte dager till görendes, att han motte undervise eder om domkyrckenes hvalffz reformering, så äre vij ther med väl tilfridz och måge I sielffve handle med honom i thenn motten thet beste I kunne.

Um the tu skeppund stongejernn, som I begäre till bultar etc., haffve vij skriffvitt vår fougte på Hellesteberg, Bencht Person, till, att han eder samme stongejernn skall bekomme lathe, eenär I förskicke edert bud ther effter, och sende vij eder samme bud tilhonde.

Tenn ödeströöm påå Vreete skoger I begäre etc. kunne vij intit umbäre eller effterlate etc.

The 30 skeppund clockemalm I begäre vethe, hvem them aname skall, vele vij, att I änn nu ligge late till vijdere beskeed.

Thenn smådeel aff Lysingz och Surcöpingz proesterij, som I begäre, äre vij tillfridz, att I änn nu udi thetta nervarendes 50 århet beholle måge, och sende eder ther upå vårt breff.

Um kyrcketijenden I begäre etc. vele vij på en annen tijd vare [betenchte], när vij framdelis bekomme beskeed ifrå eder, hvad thet rante kann. Eder Gud befalendes. Datum Jöneköping 29 Janu. anno 50.

Jöneköping den 29 Januari.

Till Axel Eriksson [Bielke till Herresäter] med begäran om redogörelse för utförandet af hans uppdrag i bergslagen.

Riksregistr. 1550, fol. 8.

Vår synnerlige gunst tilförende etc. Effter thet, Axell, att eders schriffvere var för någon tijd sedenn hos oss i Vastene och böd oss ett register, som I oss förskicked hade upå the värff och ärender, som I på bergzlagen på våre vägne handlet hade etc., så haffve vij icke änn nu bekommitt samme register och vele förthennskuld, att I sende thet oss tilhonde med thet förste, giffvendes oss ther hosz genom eders skriffvelse en beskeedelig undervisning, hure I på for:ne bergzlagenn på våre vägne förhandlet och bestelt hafve, så och hvad gensägn bergzmennerne hafft haffve. Eder Gud befalendes. Datum Jöneköping 29 Janu.

Jönköping den 29 Januari.

Till Lasse Pedersson angående spanmålens lösande med penningar i Hammarkinds härad och om af honom begärdt kläde.

Riksregistr. 1550, fol. 8 v.

Vår gunst tilförende etc. Som thu skriffver och lather forståå, Lasse, om vår spannemåle, som Peder Schriffvere haffver liggiendes ther vid slottet och bönderne begäre att köpe, så och um thenn spannemåle, som bönderne i Hammerkinne herede nu udi thetta 50 året udi theris landgille och årlig skatt utgöre skole och begäre lösze för penningar etc., så äre vij tilfridz, att thu effterlater them samme spannemåle till köpz och lösnn, ramendes ther med vårt gagn och beste.

Men om thet kläde thu skriffver etc. haffve vij nu ingen råd till [och] må thu förskaffe tig samme kläde thet beste thu kant, vetendes tich her effter rätte. Datum ut supra [Jönecöping 29 Janu.].

Jönköping den 31 Januari.

Till Joen [Olsson (Gyllenhorn) till Hacksta] och Botvid [Larsson (Anckar)] angående deras fullgjorda uppdrag vid tjugonedagsmarknaden i Enköping samt om köphandeln och den utrikes seglationen m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 9. Förut tryckt af A. A. von Stiernman i Saml. utaf kongl. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, politie och oeconomie . . . D. 1 (1747), s. 109—115.

Vår synnerlige [gunst] etc. Vij haffve bekommit eders skriffvelse, Joen och Bottved, och therutaff förnummet, hvad [I] udi Enecöping nu i nest förliden tiugenedagz-narckned med clerckrijd, borgere och bönder handlet haffve, och hvad svar våre undersåter eder ther emot giffvit haffve.

Och till thet förste så mykit köpenskapen, seglattzien och the Lybske belagende är, behager thet oss väl, att doch ene reese våre undersäter theris egen nytte och välfärd och vår nådigste välmeening rätt betencke vele, och kunne förthennskuld väl lijde, meden rijksens och alles theris beste ther upå ligger, att våre undersäter, besynnerligen the i Stocholm, Gäffle och Östhammer, som Vestersion med theres store schip tencke till at bruke, tesligeste och så the andre, besynnerligen köpmennerne, sich nu till nestkomende Distingen udi Upsale, hvar tijden icke ville falle för kortt eller och elliest med thet alder förste, vilde änn vjrdere berådslåå och beslutte der um, som eders skriffvelse förmelder, meden undersäterne nu sielffve haffve föregiffvitt, att för nogsam orsak skuld vil icke vare rijkit rådeligit eller belägligit att besökje the Lybske för the utlendske varers upsättning och upstigning skuld och ther emot för tesse inlendske varers för-ringring skuld både på mynt och köp, besynnerligen meden thetta rijksens nottorfft väl med bätre köp ifrå the orter såsom är Franckerijke, Ängelandh och Niderlanden, thedenn the Lybske sielffve theris varer hempte moste, utaff thenn förste hond och icke thenn fempte eller fierde, såsom her till mykit skedt är, infördt bliffve måtte, och at I ther hosz förskaffe vele, att thet motte bliffve beråds-slagit och förordineret, hvad för inlendske varer på hvar ort tienlige våre och ther hädenn förde bliffve skole, såsom hvad för varer skole till Franckerijke, ther emot mann dädenn salt och någet vin införe kunde; item hvad varer till Engeland skole, ther emot mann dädenn aller honde engelst midelmäligt och ringt clåde och foderduuk, så och tenn och bly införe motte; item hvad för varer till Hålland, Bråband och Seeland skole, ther emot mann däden aller honde sidenvant, ynttzeguld och sölffvertråd, grantt och grofft lerefft, allerhonde krydder, zucker, gott och gemeent vin hijt införe motte; item hvad för varer

skole till Danske effter saltpeter och humbla, tesligeste hvad för varer skole bliffve utskickede, ther med mann the högtyske varer, som är salpeter, allerhonde värier, harnesk, flancker, skörter, sadeler och annet sådant, så och allehonde messingzvarer och kramgodz hijt in förskaffe motte, och hure mong schip her aff rijkit effter sådane nottorffter utsäggle skole och med hure monge varer aff hvar partzel och hvicke the städer och orter vare skole, som sådane seglattformen sich företage och thetta rijke med nottorffter försörge vilde, och hvicke på hvar ort, ther varerne för beste köp stå till bekommandes och the inlendzske varer till thet dyreste sålde bliffve kunne, med theris schip fördeede varde skole, och hvad udi så motte varder förordineret och besluttit, thet vele I oss oförsumelig gruntligen giffve tilkenne.

Vij haffve och så udi lijke motte med vårt elskelige rijksens råd, som her hos oss tilstädes varid haffve, om sådane rijksens anliggende saker berådslagit och ett register ställe latid, hure oss tycker rådeligest vare, att tesse seglattformen och varer förordinerede och utdeede bliffve skole, såsom I aff thetta medföljande register förnimme kunne, och haffve udi samme register giffvit tilkenne orsaken och en nogsamlig undervisning och alle umständur, ther aff thenn menige mann haffver att förnimme och see, med hvad stor skade thenn seglattformen till Lybbeke och med hvad större fördeel thenn seglattformen till Franckerike, Engeland, vestvart skeer, om hvicke orsaker thenn meenige mann, om the them icke så gruntligen förståå, aff eder undervist varde kan, och är ther hos vår begären, att i midler tijd tänckes till the varer, them mann med thet förste i vår till hvar förberörde ort skepe skall, och att the inlendzske schip her udi alle landzänder och städer, som segle skole, motte tilrustede och varerne tilreede liggie, så att the teste snarerne och för bättre säkerhet

skuld motte fölies tilhope ått vestvart och the andre orter.¹⁾

Vij äre och icke obenägne, meden kongen i Engeland om en venlig communication, handel och vandell genom sitt sendebud oss besökt haffver, ther häden att handle late; doch haffve vij nu skicket vårt bud ther häden till att late förfare, hvicke våre varer ther tiene och i hvad prijs the äre och tvert emot igenn i hvad prijs the engelske varer ståå tilbekommendes, och om man ther någon mere fördeel änn annerstädz förskaffe kunde; när vij nu bekomme täden svar igenn, att vij någre våre egne schip till Engeland, ther att forskaffe någon fördeel, förskicke måge; derföre vele vij, att I oss oförsumeligen eders betenckende tilkenne giffve skole, hvicke aff våre schip ther till best tiene kunde, och att I täncke till the varer, som ther häden tiene, menn hvar udi Engeland ingen fordeel står till att beskaffe och vij bekomme ther upå svar ifrå Engeland, så äre vij doch tesföruten tilsinnes att vele förskicke the samme schip till andre orter och vele eder i thenn motte, hure I och våre undersäter eder med then engelske seglätz förholle skole, i tijd förständig.

Menn vij vele, att tre eller fyre borgereskip med the varer, som i Engeland tiene motte, göre sich reede, ther med the, när vij bekomme god svar igenn och fridligit våre, ther häden effter rijkens nottorffter, som är cläde, tenn, bly etc., segle motte, och upå thet seglätzien motte teste skickeligere nu i tilkommendes sommer företagen bliffve, motte förordineres, att ifrå ingen ort her i rikkit, hvarcken ifrå städerne eller elliest, någre schip eller schuter till någon ort med någre varer sägle skole, utenn såsom I ther om nöttorfftigt ansedt haffve och nu förordineret bliffve motte, och att ther upå nöge achtung haffves

¹⁾ De här åberopade aktstycken saknas i registratoret, men äro tvifvelsutän åtminstone i hufvudsak desamma, som äfven sändes till Finland och återfinnas i Gustaf Finckes kopiebok, ur hvilken de här meddelats sid. 38, ff.

motte och med förmaning och alffvarlig straff ther heden hollit bliffve motte; tesligeste och så hvicke inlendzske orter och med hure monge schip och schuter till Norrebottn sägle skole.

Så mykit Finland och theris nottorfft belangende är, kunne vij lijde, att någre schip för våre undersåters skuld ifrå Finland till vestvart, med the varer therhåden tiene, sägle och landzens nottorfft inhempte måge och sich i midler tijd tilrede göre, att the the andre rijksens skip i en flotte følge måge. Och achte vij och så vare rådeligit, att alle tesse rijksens och finske schip, som nu i sommer genom Öresund sägle skole, sich nu i thenne vinter för eenigede om en ort och tijd, ther the tilhope i en flotte komme kunde och med folk, värier och all annen nottorfft försörgde våre, ther med the teste mechtigere sich igenom Sundet och udi Vestersiön giffve och för rooff och annen offverfall teste säkrere vare. Och ändoch för gott och nödigt är ansedt vordet, att ifrå Finland inge ätende varer till Östersiön och the lifflendzske städer förskickes skole, utenn till Stocholm, synnerligenn the fiske varer, så haffve vij doch the orter, som seglazzion, tilförning och nottorfft icke umbäre kunne, utenn ifrå någre umbliggiendes städer bättre och nämere sådane nottorfftige varer bekomme och theris inlendzske varer dyrere utsällie kunne, unt och effterlatid att besökie theris fördeel och beste, doch Lybbeke undentagendes, [med] the fiske och andre varer, som her aff rijkit icke umbäres kunne, terom vij Erich Spore vår meening undervist haffve och I framdellis sådant förordinerendes och ther upå achtendes vorde. Tesligeste och så på thet att thenn ryske handell motte förfordrett och i vercket bracht bliffve, vill vare förnödenne, meden the i Vijborg thenn handell att holle oförmögne äre, att förthenskuld her aff rijkit, både till the finskes och Ryssernes nottorfft någre schuter med clåde, jern, salt, koper, uttrer, bäffrer, räffver och hareskinn till Sandhampn för-

skicket bliffve, hvickit för seglattform skuld the andre städer, så och Hollenderne och Rysserne, så och andre städer her i riket best belägligit är, och med sådane nottorft, att landet ther med försörget och med thet, som öfver bliffver, med Rysserne förhandlet och förbydt bliffve motte udi ryske varer, som är zobler, gråskinn, vax, lin, hampa, läreff, kamlott, köijel, store och små ryske huder, valmer och andre sådane varer; så kunde man thetta giffve undersåterne tilkenne, att the vilde vare förtenckte att sägle ther häden med förberörde varer, och att elliest inge räffskin eller hareskinn ifrå någre orter annerstädz änn till Sandhampn förskickede bliffve skole.

Och på thet thenn handell med Rysserne motte teste bättre framgong haffve, så see vij för rådeligit ahn, meden thenn Bencht Utanby är väl förfaren udi then ryske handell, att han motte förfoge sich therhedenn och ther thett factorij begynne, och att thenn räffvelske seglattform motte bliffve lagd till Sandhampn, på thet att the ryske [varer] icke aff thenn tridie och andre hond köpte vorde, och när samme handell väl anginge och rikssens undersåter the nottorffter och theres varer, som i Finland och i Rysseland tiente, till Sandhampn förskickede och Rysserne då seendes varde, att the ther kunne bliffve utaff med theres varer och ther emot bekomme andre varer, så bliffve handelen dag frå dag ju mere ju mere förbättret och förkoffret, och så varde så på thet sidzste the österske städer, så och Hollenderne ther häden säglendes och ther med varde Hollenderne väniendes sich tijt, medenn säglattform är them belägligere och bättre till Sandhampn änn till Räfte. Så kann thet hosz Mons Nilsonn och elliest i Finland förordineret bliffve, att så mykenn spannemåle, som till böndernes och thenn landzendens behoff förnödenne är, skall på slotten och i städerna beholles och thet, som ther öfverbliffver, kan mann till thet dyreste sälliett Hollenderne, meden doch utenn thetta Hollenderne

nu för thenn svåre död skuld, som i Danske varid haffver, ingen stor tilförning aff kornn till att forhoppes haffve, effter att Polackerne inthet kornn heller tijt till Danske fördt haffve, och så kunde I beställe med them, som till Danske segle, att the sådant giffve the Hollendere tilkenne och förvise them till Sandhampn med gode förtröstningar. Och medenn nu the ryske varer tijt till Sandhampn förde varda, så kunde mann och ther med komme till handels med Hollenderne, och Sandhampn kunde ther med teste bistondigere förmeret och handelenn i verkit driffven bliffve. Så moste them i Eekenäs och Borgo föreholles vid högzste straff att drage ther hädenn att boo ther, och att thet med förmögende borgere och rijke bönder besatt bliffve motte. Der effter kunne mann förhoppes, att the svenske och finske, som i Räftele sittie och fast ovillige och udi theris frijhet och näring ther i Räftele besvärede varde, ther heden sich förryckie motte och thenn handels framgong teste större upväxe kunde.

Medenn och så handelen udi Vijborg fast för seglattzien skuld the fremmende, så och inlendzske obehaglig är, så skall doch likvel förordineret bliffve, att the ryske varer, som udi Vijborg förhandlede varde, att the i Vijborg samme varer åther igenn till Sandhampn förskicke skole och icke till Räftele eller annerstädz och ther emot hempte theris nottorffter i Sandhampn, och moste thenn ordning skee, att the aff Vijborg thet samme köp motte till Sandhampn haffve, thenn the elliest kunne bekomme till Räftele.

Mann moste och i Sandhampn med the Hollendere, Rysser och andre fremende skickeligen umbgå, att the icke motte bliffve ofreddede och icke komme igenn, elliest varder handelen ingen framgong haffvendes.

Tett motte och så tilskicket bliffve, att handelen ifrå Norrebotn ther heden till Sandhampn lagd varder, och skall vid högzste straff alffvarligen bestelt bliffve, att till

Norrebotten inthet annet skall städies och föres, utenn hvad som bönderne och undersäterne tiener och inthet sijdenvant, inthet ynttzeguld eller söloffvertråd eller annet sådant och inthet gott clåde, uten gemeent och valmer, doch så mykit the till theres qvinfolk behoff haffve kunne må them aff gemeent clåde effterlatid bliffve.

Tett skall och förskaffett bliffve, att the, som sägle till Norrebottn och Finland med the varer, som the ther hempte och förbyte, som her till skedt är med smör och fisk, udi ingen motte her effter utstiele och ther med till Tysland utsägle late vid högzste straff, ther upå nöge achtung haffves skall med them, som fare ther hädenn, att the udi alle städer och orter her i rijkit ransakede bliffve motte.

Så skole och (på thet then handell vid Sandhammer (!) uppehollen och städerne i Finland icke förderffvede bliffve) the rijke bönder, som i Finland her till seglantz bruket och fremmende städer sökt haffve, affskaffede bliffve och udi städerne förvijste, och hvicke sich herutinnen ohörsamlige förnimme late, them skole theris schip borttagne varde och udi städerne solde bliffve och till thet högzste straffet bliffve etc.

Så skall och bestält bliffve, att the ryske och andre varer, såå och the fiske varer, som ifrå Norrebottn och Finland komme och upå bergzlagenn förnödenne äre och elliest her i tesse landzänder, såsom är Östergötland, Vestergötland och Småland, tiene till finske gadder, ströming och torsk, till Arboge och Örebro förskickede och frandelis till Askersund förde och ther en marckned lagd bliffve, ther the for:de landzänder, när the berg besörgde äre, theris nottorfft med ryske varer och elliest med fiskeverck och jern bekomme och ther emot oxer, läreff, räffver, hareskin, huder, bockeskinn och snideverck ifrå Vestergötland och elliest thenn fisk, som mann i Vestergötland aff the Schåboer bekomme kann och i Upland

tiene, tijt före och förskaffe kunde, så kunde till Asker-sund the små fläcker, såsom är Schedvij, Greshult och andre sådane små städer, lagde bliffve och kunde med the ryske varer, såsom är lijn och hampa, tesse österlendzske, smålendzske och vestergötlendzske orter försörjgt [bliffve], och mann kunde her effter teste mere lerefft aff forbe:de orter bekomme. Menn hvad offver bliffver aff the ryske varer, som är lijn, vax och hampa, kunde mann till Engeland, och the viltvarer till Niderland och the högtyske städer förskicke, och alt så ther igenom en mykit nyttig och profijtlig handell rijkit till thet beste upkomme och be-kreffttiget bliffve.

Vij see för nödigt ahnn, att meden handelen i Sand-hammer vill thill thet beste vare beläglig, att ther samme-städz en befestung lagd bliffve motte, som Erich Spore och så ther upå befallning bekommitt haffver och I thet vijdere med Henrick Claeson, Mons Nilson och elliest i the orter förfordrendes och förskaffendes varde, som I her um nogsampt tilförende vår meening förstått haffve. Effter och tesse landzender Östergötland och Småland be-höffve jernn och kopper, så skall köpmennerne tilsagt bliffve, att the samme orter med sådane nottorffter för-sörge skole, och hvad ther offver bliffver, ther med måge the handle, såsom thet i registret besluttit är.

Och till thet siste så är vår villie och befallning, att I tesse articler grundtligen och egentligen med städerne och köpmennerne beslutte och förordinere och vele seden oss ther udinnen eders betenckende, och hure ther om förordnet varder, förstendige, ter effter vij oss vijdere till att rätte och vår meening och betenckende ther emot i tijde förclare måge etc. Datum Jönecöping 31 Januarij anno etc. 51 [3: 50].

[Vadstena i Januari.]

Fullmakt för Måns Skräddare att jemte några andra hafva uppsigten öfver resande, som draga fram eller åter öfver Holveden.

Riksregistr. 1550, fol. 7, der brevet, som är odat., har sin plats mellan tvänne andra, dat. Vadstena den 22 och Jönköping den 29 Januari. Dat.-orten framgår af innehållet.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligit, att vij tilskicket och befaledt haffve thenne vår tro tienere, Mons Schreddere, att han sampt med någre andre gode och förtrogne karler skall haffve god acht och tilsyn vid Vestreholveden med hvad folk eller sällskap ther helst både åther och fram dragendes och reesendes varder, tesligeste haffve ett nöge upseende med them, som udi vårt namn udi theres eegne värff och ärender, eehvicke the helst äre eller vare kunne, och falskeligen late sich fordre och liuge schiudzhester till, ther med våre fattige undersåter mykitt förtungede bliffve etc. Vij haffve sammeledes gunsteligen effterlatid, att hvicken the ther med udi så motte beslå och offvertråde kunne, som sådane tunge udi vårt namn och theris eegne ärender våre undersåter betungendes varde, då giffve vij for:ne Mons Schreddere sampt hans medföliere her med fulle macht och befalning till att antaste och före them, med thet the haffve med att fare, hijt till vårt slott Vadstena; tesligeste att han må beholle så mykitt sölf och peninger, som thenn hos sich haffver, som udi sådane falske värff bliffver beslagenn. Hvarföre tage och aname vij her med for:ne Mons sampt med hans tilhielpere udi vårt kong:e hägn, värn, frid och försvar besynnerligen [att] frijde och forsvare them för alt offvervold och orätte, som them udi thenne theres pålagde befalning vederfares kunde etc. Hvarföre biude vij alle, som för våre skuld etc., att the for:ne Mons och hans medföliere her emot inthet hinder eller förfong gøre skole; sammeledes befalendes

them och honom, att the våre tienere och breffdragere, som udi vårt och rijksens värff och ärender drage kunne, fordre och behielpelige vare skole. Ter sich hvar och en effter rätte vet. Datum.

Jönköping den 1 Februari.

Till Anders Persson angående en noga uppsigt med alla vägfarande i Småland.

Riksregistr. 1550, fol. 15.

V[år] g[unst] etc. Äär vår alffvarlige villie och befalning, att thu samt med the andre fougter ther i Småland vele för all ting haffve grannelig acht och upseende på the almunde väger ther igenom Småland, så och hvad för sälskap och folk ther drage ut och inn, och hvad för pasbord och bevis the haffve; tesligeste och att ingen motte anten drage ut eller in på någre hemelige stijger och väger, utann på the rätte almunde väger, på thet att ingen må i så motte stiäle sich ut eller in, som mykit her till skedt är. Och hvicke thu eller the andre våre fougter beslää kunne, som sådanne hemmelige och fördolde stijger och väger bruke, them skole I lathe antaste och granneligen förhöre, hvad för pasbordt och bevisz the haffve kunne, och hvar the icke äre rätte udi theres saker, skole I då lathe före them till våre slott och gårdar. Tette thu och såå the andre våre fougter alffvarligen förholle vilt; tette ingelunde försumendes. Datum Jönköping prima [die] Februarij.

Jönköping den 1 Februari.

Till hustru Brita [Pedersdotter (Hård af Segerstad)], Jöran Jönsson [Svans] enka, angående en gård Ingelstad, som hon utan rätt undanhållit Jöns Jonsson till Billa.

Riksregistr. 1550, fol. 157.

Vår gunst tilförende etc. Vij lathe eder förstå, käre hustru Brijte, att thenne vår troo undersåte, Jöns Jonsson til Billa, hafver uthi underdånighett här för oss berettett om en gård, be:dt Ingelsta, som framledne eders man, Jören Jönsson, endels med listighet afhende för:ne Jöns, i så motte att ther opå under andre mendz insigle (thenne Jöns aldeles ovitterligitt och hans insigle inthett ther hooss) köpe breef steltt och gifvitt blef, hvilken gård I nu hafve uthi eders hafvande värie. Så efter för:ne Jöns vil gärne löse samme gård igen, medan han icke lagligen såld eller köpt blef, derföre synes oss rätt och tilböriligitt vara, och är vår gunstige vilie och begären, att I sielfve vele betenkie eder i then motten och lathe för:ne Jöns komme til sin gård igen och I annamme the penningar igen, som framlidne eders man på samme gård uttlentt hade; hvar I och hade honom ther om någott til att tala, att I vele sökie och svare för lagh och rette, vettendes eder här efter rette. Datum Jenekiöping then 1 Februarij åhr etc. 50.

Jönköping den [1?] Februari.¹⁾

Fullmakt för M. Claes, ordinarius i Linköping, att anställa visitationer i Småland.

Riksregistr. 1550, fol. 15 v. — Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845), s. 344, samt i Småländska archivet, [] (1859), s. 216.

Vij Guustaff etc. göre vitterligitt, att vij haffve förskickit, befalet och pålagt thenne oss elskelig vördelig

¹⁾ Brevvet, som är odatt, har i registratoret sin plats mellan två skrivelser af 1 och 3 Febr.

man, M. Claes, vår ordinarior udi Lincöping, att han skall samt med någre flere gode menn, som han ther tilförordnendes varder, drage nid till Småland i visitering till att förhöre och ransake ther um the religions saker, att ther kunde i thenn motten någet christeligt, skickeligen och tilbörligen tilgåå, både med presterne, theres lärdom och ceremonier, och att then meenige man rätteligenn udi theris sielsalighet lärde och underviste bliffve motte, och elliest förhöre och utslijte alle the clagemål och ärender, som udi the religions saker ther förefalle kunne. Hvarföre biude vij våre fougter etc., att the förbe:te M. Claes samt hans medföliende salskap udi the saker och ärender, som han eder på våre vägne anlangendes och påaskendes varder, behielpelige vare skole. Datum Jene-cöping.

Jönköping den 1 Februari.

Till menige adeln i Finland angående skeppsfarten och handeln samt några andra ärender, om hvilka dess bud till konungen, Erik Spåre, vidare kunde meddela.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml., Folio N:o 66, bl. 55 ff.). Förut jemte efterfölj. bilagor tryckt af A. I. Arvidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 2 (1848): s. 286—310. Bilagorna torde åtminstone delvis och i stort sedt vara lika med de handlingar, som åsyftas i kons bref till Joen Olsson och Botvid Larsson af d. 31 Jan. (se ofvan sid. 28 och noten 2) och äfven torde åtföljt detta. Jfr f. ö. härmed äfven kons bref 4 Okt. 1549, tryckt i Gust. I:s Reg. XX: s. 328 ff. samt adelns i ofvancit. Handl. s. 280—285 tryckta svar derå, till hvilket föreliggande bref jemte bilagor tydligen i sin ordning utgör svar.

Gustaff etc. Vår synnerligh gunsth tilförende etc. Vij haffve förstot, kiere godhe männ, the ärändher, som I ossz genom Erick Spora haffve andrage latiindh etc. Så haffve vij nu förskreffne Erick S[p]åre bode muntelighenn och schriffteligen vår vilie och meningh på same edher föregiffne artikler förstå latindh och medgiffvith, hvilke han edher framdeles undervise och berätte skal, huru vij öffver hela rikith och synnerligen i then landzändhan Find-

landh vile om seglatzion, kiöpzhandelenn och elliest um nogre andre lägenheter bestält haffve, ther I gode men edher effterrätte vile och ossz framdeles edhert betenckiande ther upå med thet förste tilkienne giffve, edher Gudh befallandis. Datum udi vor stadh Jeneköpungh 1 Februarij anno etc. 1550.

Bilagor till förestående bref:

1.

Nogre artickler och underviisninghar um then förordningh medh seglatzion och kiöpmans handelenn, så och orsakenn, hvarföre then seglatzienn til Lybbekke och Östersiöenn är thetta riket [o]belägligh, samt nogre andre äränder och berättelse, huru uti Findland skal bestält och holledt bliffva.

Först så mykijt seglatzienn och kiöpmandzhandelenn belanghar och besynnerligen för hvad orsack skuld thetta riike obelegligit är at handle medh the Lybbeske, så motte man giöre then menige man then underviisningh, upå thet the dogh moghe se, hvarföre Kongl. Ma:tt til Sverige, vår aller nodigeste herre, medh så höge flit vel menandis och nodelige för rikssens och tes undersoters förmeringh, nytte och beste skuld tesse artickler i så mong år här til driffvit, underviist och förmenat haffver, upå thet undersotterne dogh see motte, at sadane förmaningh aff ingen annan grund och meningh skädh är, än at hans Kong. Ma:tt aff högste förstondh uti tesse rikessens kiöpzhandlinger, rikssens och tessz undersotters treffelige och merckelige förderff, skade och undergongh medh nogsam upå aktningh och förfaring förmerckt och befunnet haffver och genom Hans Kong. Ma:ttz högvisäste förstondh sosom en viit betänckiende konungh vel märckie kan, at hvar sodane handel uthann

midlende vidare her effter stå skal, varder thå thetta rike och tess undersotter för sådane the Lybskes listige upstigningh och ther emot riikssens varurs förrinningz skul uti en evig undergongh och oförvinnelig skada komandis, och medhan Hans Kong. Ma:tt aff then konungslige, nodigeste och faderligh kierlek, som Hans Nodhes Ma:tt haffver til thetta sitt fädernesland och riksens undersotter thenne skadhe och förderff förekomet och ther emot en rättare och beqvemligare vegh til riksens och tess undersoters velfärd och gierne underviise vilde och förfordrat soghe, så äre tesse the orsaker, hvilke Kong. Ma:tt är nödgat til med undervisningh och berättelse at förklare.

Och medhan Lybecke är allenest en blot stadh och theres handel och förmoghe aff stapel bliffva förmerat utaff tilförningh, så är ju öppenbara, at the varur aff Lybecke, som thetta rike behoff haffver, falla inthet i Lybecke, uthan bliffve hämptadhe ifro frömande (!) andre orter och landzskap, sosom aff Portugal, Franckerike salt, kryddher och viin, ifro Engelland allehonde got, medelmetigt, gemeenth och grofft cledhe, ifro Hollandt, Seland och Brobanth salt, allehonde siidentygh, grant och grofft läreff, krydder och annat sodant, som ther äre för varur, ifro the högtyske och öfverlenske städher allahonde kramgodz, krydder, allehande värior och annat sodanth, som thetta rike behöffver.

Och medhan nu the Lybeske sodane varur hos sigh icke haffve, uthann ifro främmande landh them hempta moste, så motte ju efftherfölige, at sodane godz, för än thet hitt inn i riket fört bliffver, ifro monga händher kiöpt varder och så vil ju hvar hond haffve sin vinningh och ther med upstige varurne. Så och hvadh för varur för:ne fremandhe orter här emot ighen behöffve, the same falle och så inthet i Lybecke, uthan vardhe mestedeles ifro thetta rike och til Lybecke förde, och när same varur

kome titt, så bekome the Lybeske them i then förste hond, och giffve ther före, hvad the man sielffve vele, och genom sodane veghar haffve the Lybeske uti theres inkiöp och utkiöp fyredubbel fördel, men thetta rike och tessz undersotter haffve skadan bode i theres inkiöp och utkiöp, och moste så undersoter[ne] i lengden gå i grund och rikit koma i en oförvinnelig skadha.

Medhan och så nu the Lybeske genom sadane riks-sens och undersotternes oförsictighet och handel äre så vordne rijckte[de], så förhäffve the sigh nu tess och late sig icke benöge, at the så effther theres äghen vilie tvinge thetta rike, uthan och så tracte uthan otervende, genom sodanne upstigningh och theres handlingz upstigningh för theres äghen nyttes förmeringh skuld, effter thetta ricks-sens eviga undergongh och tenckie så plat och aldeles at vele egenom sodane theres upstigning så bestijke och underkufve thetta rike, at tess undersoter skole vare sosom theres träler och ther emot hvad Gud och naturen haffver friit giffvit intet at bruke, och therföre vinleggje the sigh med allehonde practiker til at förhindre, at tesse högh-betencte och profitelige veger, som Hans Kong. Ma:tt nådeligen bemerckt och beveget haffver, sosom är, at man ju så vel til the orter, ther the Lybeske theres varur hempte, försegle motte, inghen framgong haffva skole, ther med genom sodane medel then fordel, nytte, upsätningh och upstigningh icke förhindrädt bliffve motte, som the Lybeske här til öffver tesse riikssens undersotter brukat haffve.

Och medhan ju rikit lettelligen se kan, at thet oss ju belegligare och gagnligare vare vil aff then förste hondh att hempte the utlenske varur och emot ighen före ther hedhänn vore varur, titt the Lybeske förätt, så är thetta rike tesse vägher föregiffne, sosom är til Portugal, Franck-rike, Engelland, Holland, Seland, Brobant, Rysselandh och the högtyske städher, och kan therföre fördeliske(!),

at ther som thet enom icke behageligit är at reese til then ene orth, så haffver han dogh then andre för sigh, och haffver förthenskund Kong. Ma:tt til en undervisningh, på thet hvar och en visthe hvar med och medh hvadh varur i hvart orth uti inkiöp och utkiöp teste bätre profitt stodhe til att beskaffve, uti en ordningh och skick varurne ställe latidt, som man aff tesse medföliande artickler uti lengdhen aldeles vel til at förnimma haffver.

Och medhann vij här utinnan först the orter [giffve] tilkienne, ther mere fordeel står til at beskaffe, så moste och the same, som på nogon ortt handle vile, giffve noghe acktningh upå the förnemäthe väghar, genom hvilkenn(!) handlenn skal driffvin vardha, sasom är, atth [man] haffver synnerligh acktningh på svenskt myntz värd och ther emot hvart ortz mynthe i sitt värde och sidhann så upå allerhonde motth, aalin och vickt; elliest then, som sodant icke haffve[r] i acktningh, giör sig sielff skade och öffversnelling.

Ther nu uti Findland nogre skip våre, som bittide i tilstundendes vår med the varur, som ther uti thetta medföliande registher stå berörde och i the fremande orther tiene, som är til Portugal, Franckerike, Engeland, Holland, Seland eller Brobanth, til at införe riksens nödtörffter, som och så uthi same register stå uttryckte och uti Findland tienlighe äre, försäggle vilde, så är och så uti liike motte en sodane förordningh här i riket skeet och giort, at tesse rikssens kiöp ther hedhann och så med förberörde varur försegle skole.

Så haffver och Kong. Ma:tt för gott och rodeligit ansett, at nu i thenne vinter tidh alle the skip, som genom Örsund segle vile, theres skep och varur uti tid til rede haffve skole oc sigh emillann um en orth förenighe, ther the tilhope uthi en flotte kome kunde, och at the sigh i så motto med folk och skiötz nödtorffth försörge och befaste motte, på thet the för siöröffvare och andre anfactinghar moge försäkradhe och befriede vara, och att

the finske skep giorde sigh och så redhe (om frideligit bliffve kunde), at the dhå motte fölige the svenske skep i en flotta.

Så skole och inge fiskevarur bliffve förskickade ifro Findland, hvarcken til Lybecke, Räfte eller annerstädz, uthan hitt utöffver til Stockholm och til andre svenske städher; doch så vitt haffver K. M:tt nodelige effterlatid, at nogre the orter i Findland, som the umbeliggjande steder belegne äre och seglatzienn för theres tilförningh och nödtorfft skuld icke umbäre kunne, at the same med mottelighet och så mykij[t] theres nodtorfft kräffver, nogre orther undantagandis, Lybecke besökie moghe, doch med inge andre varur, uthann som the väl umbäre kunne, och undantagandis fisk vid högste straff; doch med then fisk, som är torre lakar, nårs och annan sodane fisk, som man icke så mykijt behöffver her i riket, moge the vel sökie theres nödtorfft; teslikeste och the orther, som inge andre varur haffve än vädh.

Så skal och inghen annenstädz, icke heller med andre varur än som förordineret är, utsegle, ther upå gran acktningh giffves skal och besynnerlige uti alle orther och städer, som är Åbo, Viborgh, Rasseborgh, Ul[f]seby, Borghå, Ekenäs, och uti all län aff fougterne skal upschriffvit bliffve, hvad som hvar utförer och införer; ther aff man see kann, om och införningen drager öffver enss med utförninghenn, och om noghor kunde bliffve beslaghen, at han utförde nogre förbudne varur eller elliest ville utföre nogre ricksens varur och ricksens nödtorfft icke ighen intöre vilde, the same skole med theres godz under Kong. Ma:tt förfaldne och straffade bliffva.

Thet skal och förskaffat bliffva, at her effther the riike bönder ingenstädz segle skole, som här til skeet är, uthan uthi stederne fördelede och viiste bliffve skole, menn hvar noghonn thenne befalninghen ohörsamligen öffverträde och seglatzienn vidare bruke vilde, them skole theres

skep til K. M:ttz behoff ifrotagne och uti the finske städer solde bliffva och til [thet] hordaste straffade bliffve och uti städerna förviiste vardha.

Medhann och then ryske handel en vidtlöfftigh handel är, tessz sikh monge orther bruke och besynnerligh thetta rike mykijt profithligt vare vil, så haffver Kong. Ma:tt seet för rodeligast och nyttigt ann, at man tänckte och tractade effther the väghar, upå thet man icke aff them (!) andre och tredie hond, uti Räfte och elliest, the rysske varur kiöpe motte, medhann Rysseland och Findland gräntze til hope, uthann at handelenn upå Findland lagde bliffve motte.

Och medhann thet är tilförhöpandes, at utoff sodane ryske handel än viidare biihandel, sosom thet skeer i Reffla, uprättad bliffve kann, så vore för nödene, at en belegligh platz vore utsath och bestält, ther hädhann Rysserne, the Svenske, Norbotniske och Finske theres beqvemligh seglatz haffve och varur emoth varur föröytre och hvar och en landzordth ther emot ighen ther med sitt bäste sökie motte.

Och när nu en sodane belegligh ort utsät varder och then ryske handel uti värckit bräckt bliffver, så vore tilförhopandis, at och för vax, lin, hampe och andre varur skuld, som doch uthann thetta ifro Liffland hämptad vardher, ther hädhann andre umbevånere med theres motvarur, som och så Rysserne tiene kunde, löpandis och seglandes varde.

Ther til bliffve Kong. Ma:tt och så vel benäghen, på thet handlenn motte haffve teste bättre framgongh och Holländerne endeles ther hedhann tilskyndede och vane bliffve kunde at efftherlathe ther hedhann noghon spannemol; ther hosz kunde dhå och så andre varur och aff the ryske varur med fördeledhe vardhe.

Så vore nu viid Sandhampnn then legligeste orth (ty thet sträcker sikh ut för Reffle) och varde Hollenderne,

när the kunde bekome theres nödtorfft, heller löpandis til Sandhampnn än til Räfte.

Ther til och när handlenn ther same städz ordentligen driffven bliffve, så varde the Svenske och the Finske, som nu i Räfte boo och här til dagx elliest uti Räfte fast mykijt besvärade [och] uti theres privilegier förkorttade varde, sigh ther hädhen och så begiffvandis och handlenn bliffver så ju mere och mere förmerat.

Menn thet skal bliffve tilkienne giffvit the små flecker, som är Raumå, Borgho och Ekenes, at the och så sampt med the riike bönder sigh ther hedhann til Sandhampnn giffve (heller annenstädz, hvar bäst beleglighet finnas kann) och ther boo skole. Ther medh kunde thå Sandhampnn upbyggt och på begynth vardha.

På thet och så handlenn påbegynt bliffve motte, haffver K. Ma:tt then förordningh giort, at Benet Uthanby, som besynnerlig på rysk handel vel förfarenn är, ther hädhen skal förskickadth bliffva och handlenn alt så uti sielfve vercked kome motte.

På thet och så Rysserne til Sandhampnn vante bliffva skole och theres behöfvande varur bekome motte, sosom är dalar, utsmid koppar, jernn, salt, räffvar, beffrer, otrer och haraskin, så är så lagat, at hädhann aff rikit och titt skole undersoterne reese med sodane varur och the varur undersoterne inthet haffvandis varde vil K. Ma:tt ther til framdeles nådeligen förtänckt vara, på thet ther emot the ryske varur, som är zabler, graverck, vax, lin, hampe, läreff, kamlot, köijel, store och små ryske hudhar, valmar, benckiedynor, hanskar, filthar, stöfflar och tvol och så til Sandhampnn för sigh finne och til att bekome motte, hvilke ryske och finske varur ther näst här i riket kunne fördelte bliffve och med thet, som öffverbliffve, uti Engeland, Hollandh, Brobandt och Selandh förhandladt bliffve motte.

Thet skal och så förordnat bliffve, at the ifro Norboten skole giöre theres seglatz til Sandhampnn med the

varur, som falle uti Norboten och ther skole the och så become theres nödtorfft, som är allehonde gemeent cledhe, jernn, spannemol, salt, liin, hampa, läreffft, valmar och bast etc. och skal alffvarligen förbudit bliffva, att the elliest inghen annenstädz segle eller sigh til the fremande städer utstiäle skole.

Thet skal och så strängeligen vid lifz straff förbudit varda och ingelunde efftherlatid bliffve, at inge andre varur til Norboten skole förde bliffve, uthann the som undersotterne och bönderne ther samestädz tiene kunne, effter som förbemelt är, och besynnerlige bönderne inthet annat clede än valmar; doch i temeligh vijs hvad the til gemeent clede til theres qvinfolk behöffve kunne, elliest skal platt inthet gott cledhe, inthet sidhenetygh, öntzegul, sölvertrod eller andre sodane dyrbare varur til Norboten förskickade eller tilstatt varder viid höxte straff.

Så skal och uti Findland haffves gran ackt och upseende på grentzen och elliest, hvilke ther hedhan segle och handle, på thet icke vidare tilstat varder, at the, som effther fisk ther hädhann segle, elliest kiöpe sigh til smör och andre varur och segle ther hädhann til Tyssland.

Sådane förordningh skal och så ske uti Findland och elliesth uti Norboten med them, som segle ther hedhann, at sodan hemlig utstielningh och seglatz til the fremande städher tilbake och förhindrade bliffve motte.

Så skal och bestält bliffve, när the i Viborgh varde medh Rysserne ther i Viborg handlandis, at hvad för ryske varur the byte sigh ther til, them skole the före til Sandhampnn och ther skole the theres nödtorfft ighen hempte och icke til Reffle.

Menn så skal handlenn ske vid Sandhampnn, at the i Viborg, så och the andre riikssens städher ther thet kiöp become skole, sosom i Reffle står til bekomandis, på thet at then revelske reese afflagdth bliffve och handlenn tessz bätre bestond haffva motte. Så skal och med tesse in-

lendzka, så oc Rysserne, Hollenderne och the andre fremande i så motte vid Sandhampnn til thet skickeligeste och bäste umgongit bliffve, at the icke bortt skrämpde, uthann titt ighen kome motte, elliest förginghe handlenn och hade inghen bestond och så skal thet medh theres ryske seglatzionn och handel bestält bliffva och til Sandhampnn förviiste och inthet til Stockholm tilstatt varde.

2.

Så mykijt the andre artickler och legenheter anlangande äre, ther om ifro Findlandh schriffvit är, ther opå äre tessze svar och berättelsse stälthe.

Först hvad rogongen belanghar, förskickar K. M:tt, vår aller nodigeste herre, förthenskuld sin äghen schriffvelsse til storförstenn (om mögeligit vore) same rogongh för obeleglighetene skuld til att förlengie.

Och medhann doch ovist är, hvad elliest för same rogongh til förmodandis är, för än thet svar ifro storförstenn tilbake kommer, så vil doch likvel högligen vare för nödhen, at adelenn i Findland med theres folk, rustningh och profiant hemlige sigh färdige hulle; hvar rogonghen inghen upskuffningh haffve kunde, at the thå tess bättre och snarare färdige vore och för allehonde farligheter skuld sigh vid grentzen (om förnöden vore) at förholde kunde, doch huru thet skal förehollas med rogongenn, om hann skal upskuthen varda eller icke, så skal Mongs Nilsson storförstens svar upbryte och i tid lathe adelenn få vethe, hvar effter the sig rätte skole.

Så skal och så then menige mann i Findland utgiöre en gierd och hielp, at om rogongen skal gå för sigh, at folket ther med underhollet bliffve motte och sama gierd skal til Viborgh förskickat varda.

Så skal och så adelenn i Findland uti like motte vare förtenckte och nu i thenne vintertiid theres fetalie

och profiant före til Viborgh, ther med the sigh och theres folk ther samestädz (om förnödhenn är och rogongen skulle gå för sigh) underholle kunne.

Hvad och så belanger, att the i Findlandh K. M:tt underdonlige bidhie um en anseedtlich mann, ther til skal och så bliffve förtenckt, när man förnimmer han ther behöffves vil; så skal och så til then artickel um thet lät-färdige skytt tenckt bliffve.

Hvadt och thenn befestningh Sandhampn belanger, att ther til med thet förste skal til tencktt och tracktat vardhe och aff adhelenn förfoordhrett, att thet förfoordret bliffve motte, ther upå och så Erick Spore vidhere befalningh bekommit haffver.

Så mykit thenn baijor Alex belanger, att om rogon-gen icke förlengd bliffve eller ginge för sigh, så skall Mongs Nilson med thet besthe och lempeligste oförmerckt förtrösthe och holle honom uppe och ingelundhe fordre honom in, till thes mann se finge, hvar utt saken vil lendhe sig, på thet att Ryserne icke förtenskuldh skole fåå nogon åarrsaack til oss; men hvar noget annat stoode til förmodändis ifrå Rydserne, så är thet dogh tiidh noogh til att giffva honom legdhe.

Tesligeste meden ridderskapet och adelen her i riket för sigh sielffve theres goodz och upbördh uthi alle partzeler och renthe haffvä förslaget och uppskriffva latidht, så vell theres arffvegoos som theres förleninger och thet för en beleggigh, retthsam och obesverligh lijk vegh ansett, ther epter gått och delet thet uth, hvar epter sin förmåge, så att huru mykit renthe hvar hadhe, ther epter skulle han göre riket tjeneste och hielp til hesth och footh och haffve sig i så motthe aldeles förenigedth; så skåle och så ther effther adelen i Findlandh med thet försthe sådane handel och anslag sig emillan beslutthitt och theres goodz och renthe uthi hvar partzel, så väl theres arff goodz, som theres förleningh, granneliga

upskriffve lathe och ther epter öfverslaghedth bliffve, huru mykit folck hvar skuldhe och vildhe holle til hest och footth, och sedhan sodant register, huru mykit hvar holle vil och skal, medt thet förste K. M:tt tilhonde skicke.

Medhen och elliest icke alleneste för the farligheter skuldh ifrå Rysserne, utan och så elliest för flere legheter för nödhenn är, att all thing haffves i goodh acthingh, så skal adelen, hvadt til verior, saltpitter och rustningher behöffves vill, uthi tiidt förskaffe sikh thet ifrå the fremmendhe stedher och holle sikh med all tingh rustige och ferdighe, så att ner til sagtt vardher och förnödhenn är, att man thå med en hath kan gripe til verie.

Teslikiste och medhen och så K. M:tt elliest uthan tettha med daglige utlegningher och utgiffter alt för mykijt besväradt bliffver och haffver i så mottho ringe hielp, så vil thet förthenskuld vare K. Ma:tt besvärigit här effter vidare ath effterlathe then unge adel i Findland theres underhold, som icke fölghe K. Ma:ttz hoff effter eller elliesth på K. Mä:ttz verff och ärendher brukade varde. Ther effter varde the, som i Findlandh befalningh aff Kong. M:tt bekommet haffve at haffve upseende med sodane saker och folk, sikh effther rätte etc.

Elliest vardher adälenn och the, som befalningarne haffve i Findland, upå tesse artickler, och hvad vidare för nödhenn vare vil, berodsloandis och Kong. Ma:tt theres betenckiende med thet förste til hande skicke etc.

3.

En förclarningh och underviisningh för then menighe man och [3: om] orsaken, hvarföre thetta hela rikedt varder nödgat och tvingadt til att förskicke inghe the varur och nödtorfter ut, som falle här i rikedt, til Lybecke eller the andre orther, som mykijt här til skeeth är, icke heller hempte thedan och hitt ighenn riksse[n]s behöffvande varur och nödtorffter, eller at haffve noghen handel ochandel med för:ne städer och orther.

Til thet försthe.

Er nock openbart, at i Lybecke och flere the orther falle platt inghe varur, som thetta rikit behöffver, sosom är cledhe aff alle honde slag, sidengevanth aff allehonde slag, krydder, vin, lerefft, värior, salt, teen, bly, saltpeter, kramgodz och spetzerij, besynnerligen medhan sodane varur mestedeles [ifrå] andre orter ther hädhan förde bliffve, synnerligh ifro Engeland, Portugal, Franckerike, Nederlanden och the höge öfverlendiske städer, ther utoff man clarligen see kann, att medhan sodane varur i Lybecke och the andre orther aff fempte, fierde och tridie hond kiöpte vardhe, ther med hvar hond söker visselige sin viningh och fordel och sodane varur i Lybecke och the andre stedher igenom stor upstigende och förhögingh icke med ringe öfversättningh och dyrning stå til kiöpandes och bekommandis.

Teslikeste motte man och ther emot akte, at alle the varur, som här i rikit falla, som är kopar, allahonda jern, allehonde vilverck och allehonde skin och fethe varur, så och fisk, som til Lybecke och the andre orther förde bliffve, ther för et ganske ringe verdh sålde och föryrträde varda för sodana varurs öfverflödighetz skuld, som titt så dagligen förskickas.

Men så haffve nu the Lybeske then förfarenhet, at the vethe, på hvilke orter här i riket [the] varurne, som the ther emot hitt in i riket ighen förskicke vele, för thet beste kiöp become kunne, och förskicke så nu tesse för:ne varur til Portugal, Franckerike, Engeland, Nederland och the öfverlendiske och högtyske städer och förskaffe sig med sodane theres inkiöp och utkiöp en stor och treffactigh fordel, och moste riksens undersoter för thenne orsak skuld inthet dyrare ställe theres varur, som falle här i riket, the lybeske städer i händer, än sosom the Lybeske och the andre orther sättie sielffve kiöpet i marcknaden.

Ther utöfver moste oc så riksens undersoter kiöpe ther så dyrt och högt upstigit the andre motvarur ighen, sosom the lybeske och the andre orter thet sielffve haffve vile, ther egenom (uthan thet att riksens mynte varder svårligen öfversnelladt och til riksens store och merckelige förderff förringeredt) the Lybeske rijctedhe och the Svenske ther emot uti två väghar, som är i utkiöpet och inkiöpet, träffvelighe besvarade, förarmade och öfversnålde varde.

Så och haffver utaff thetta til thet sestha effterfolgt, och medhan nu uti så longh tidh handlen med riksens träffellige och oförvinnelige skade upå the lybeske och the andre orther driffvin är och man sodane falskhet, upstigende och skade icke förmerckte, kunnedt [ske], at the lybeske och the andre stedher sikh tess icke ringhe förhäffvit haffve, i then meningh at thetta riket intet bätre vist[e] eller kunde, och holledt osz aldeles så för träller, ther öfver och så latid sikh förmerckie med hotande och hogmodig trotz, så at medhan the Lybeske see, hvad nytte och vinningh, upkomelsse och förmerningh, theres stad til näringh och rikedomar, utoff sodane oförskickelig och uordentelige handel efftherfølger, och än nu aldeles vid thet sinne och meningh äre at beholle, trängie och tvinge thetta rike uti sodane skadeligh handel, så at thet plat

inthet må sampt med them på beeglige orter sökie sit beste, velfärd och näringh, uthan allenest vare under theres upstigande motvillighet och tilstundande skada bestrickadt.

Och medhan nu sodane the Lybeskes handel, svindighet och upstigning (ther med the i så longh tidh och så monge år thetta rike effter theres äghen vilie öfversneladt, beskattadt och nogsambligen vexerat haffve) och (!) openbart vardet och i liusedt komet är och (!) att man nu icke vidare her effther effther theres vilie leffve kan, så tage the sig nu förthenskuld monge hande practiker och stämplinghar före til at vile bringe och före thetta riket i nogen nådell, skade och undergongh, för hvilke alle tesse bemelte riksens orsaker skuld (så frampt thetta rike icke plat i grunden vil skammelighen och ille förderffvet bliffve och kome til undergongh) vore tesse väghar, sosom the Lybeske med stor vinningh och fordel dagligen bruke, thetta rike ju så vel öpne och här effther stode til brukandis.

Men upå thet at riiksens undersoter theres handel ifro för:ne orter sigh icke så slät öfvergiffve motte, utan at them likevel theres nytte och frome undervist och tilkienne giffvit varda motte, ther the med noghon mere fordel och vinningh uti utkiöp och inkiöp theres bäste bruke och ifro the Lybeskes och the andre steders upstigningh, synnerligen then fempte, fierde och tridie hond, och upå then förste hond ighen förde bliffve motte, så är förthenskuld thenne efftherfolighande underviisningh nu stält och giordt.

Till thet förste [o: andre?] medhan uti all handel är synnerligen och mest för nödenne at haffve akt på myntheit och upå hvar landzordtth aalin, mooth, span och vickt, så moste tilförende handlen uti så motte haffvas i gran akt, och upå hvilke orter riksens varur til thet dyreste utsolde bliffve och man riksens nödtorffter ifro andre orter aff then förste hond hitt in i riket ighen för besta kiöp bekomme kunde.

4.

En undervisningh upå alle honde varur, som här i riket falle och riket orlige vel umbäre kan, så och hvad för utlendzke varur thetta rike behöffver hitt ighenn, och på hvilke orter riksens varur bäst tiene och äre i priis, och hvilke orter äre riket belegligeste, ther man riksens utlendzke behöffvande varur för bäste köp bekoma kunde, ther effter köpmannen sigh rättthe haffver.

Register upå allehände varur, som här i riket falle och vel umbäras kunne:

Inlendzke varur.

Kopar	Vax	Allehonde träverck,
Utsmid kopar	Hampa	som är:
Osmit jern	Liin	Master
Stonge jern	Peck	Leckter
Jern bultar	Tieru	Sparrer
Jern blotar		Säghebräder.
Anckar		
Spikar, allehände slagh		
Ståål		

Inlendzke feethe varur.

Smör	Talgh	Salt och torre oxehudhar
Lax	Kökenfeet	
Åll	Tråån	Bockar
Flesk		Kalffskin.

Vilvärke.

Mordar	Beffrer	Groverk
Loer	Ottreer	Forskin.
Reffver	Härmelin	
Ulffvar		

Nu effterfölge allehande utlentzke varur, som här i riket behöffves:

Utlentzke varur.

Sidengevanth.

Gyllen och silffver st:e	Gyllen tafft
Gyllen damask	Gyllen tobiin
Öndze gul och silffver trodh	Dubbellt taffth
Flogeldh, allehandhe slagh	Damask
Sijden attlask	Carteck
Sijdhen camlott	Machier
Slett cämlatt	Silkes sindel
	Gemen zindell
	Allehonde granth och grooffth läreffth.

Klädhe.

Gott engilsth kledhe
Medel motte kledhe
Groffth och granth kledhe
Fodher duck.

Kryddher.

Muschater	Muschâte blomor	Saffrann
Kaanel barck	Negliker	Ingefär
Pepper	Paradiis korn	Carde momma.
Cubeben		

Sucker.

Zucher carnarie		Sucker candi	Sucker melos
Lemonier	Oliven	Svetsker	Fijkenn
Mandler	Corinter	Salth	Ungerske plo-
Russinn	Datler	Capris	mer
Alle honde fremmande fruckth.			

Alle honde driick.

Hviitth och brunt	bastartt	Malme seer
Renvall	Fransossiskt viin	Alle kanten
Rumeni	Rensth viin	Petow
Gemene viinn.		

Then	Bly
Salpetter	Humbla.

Väriior.

Korthe röör	Rappeer	Krunkoker (!)
Longe röör	Sverder	Stodegen
Partesaner	Knelspure	Hilbordher
Harnesk	Flancker	Schiorthher
Beslagne sadeller	Obeslaghne sadler	Beeth.
Item allehandhe kramgodz och spetzrii.		

Varur ifrå Rysselandh.

Zabler	Grå vercke	Vax
Hampe	Liin	Lereffth
Köiiel	Valmar	Filthar
Bencke dyner	Handskar	Stöfflar
Tvoll	Ryske hudher, store och små.	

Tesse förbemelte äre the varur, som her i riket falle och umberes kunne, ther effter fölger, huru för:ne inlandske varur utdelede bliffve skole, och på hulke orter the mest och dyrest gelle kunne och riickzens nödtörffther med the uthlenske varur beest stå igen til köpendes och bekommandes.

The svenske varurs utdelninger.

Svenske varur, som til Engelandh föres kunne:

Koppar	Uthsmidt kopar	Osmundh
Stangejern	Ståål	Ancker
Jern bulthar	Spikar til skepp	Vax
Hampa	Liin	Peck
Masther	Sparrer	Leckter
		Soge bredher.

Ther emoth skole tesse effter:ne varur ifro Engeland
hitt in ighen hemptade bliffve:

Thet bäste klede	Thet medleste clede	Foderduck
Ringare clede	Teenn ogiort och giort	Bly.

Item til at förfare uti Engeland, om ther är noget
gotkiöp på si[den]gevant och krydder.

Inlenske varur, som tiene til Holland, Szeland, Broband:

Utsmitt kopar	Noget smör	Talgh	Trån
Kiökenfeet	Peck	Tieru	Hudar,
Elgx hudar	Bockar		salte och torre
Masther	Sparrar	Leckter	Sogebräder.

Vildvarur.

Zabeler	Mordar	Loer	Ulfvar
Beffrär	Groverck	Hermelin	
Vax	Lin	Hampe.	

Hvadh ther emot ifrå Hollandh, Brobandt, Szeland
hitt in i riket igen hemptandes är:

Gyllen och silffver duuck	Gyllen damask
Gyllen sammeeth	Gyllen toobin
Gyllen tafft	Yndze gull
Silffver trodh	Damask, allahonda
Sammeth allehonde slag	Sidenn atlask
Bryggersk atlask	Sidenn kamloth (!)
Siden kamlooth	Dubbelt tafft
Kartteeck	Macheer
Kammär duck	Silkes och gemen sindel
Scheerduck	Flammest garnn.
Nye sidhenn och andre si- dhenn	
Allehande lerefft, grant och grofft	

Krydder.

Muskater	Muskot blomor	Kannel
Negligker	Saffran	Ingefaär
Pepar	Cardemomme	Paradiis korn.
Cobeba		

Zuker.

Carnari	Candi	Thomas	Melos
Lemonier	Oliven	Kapris	Mandel
Corintere	Russin	Fiken	Ungerske plo-
Svetsker	Tadler		men.

Drycker.

Hvit och brunt bastert		Malmesyr
Rom[e]ni	Frantzöske vin	Renst vin
Alekannten	Pouttu	Gemeent vin
Allehonde glas til fenster och fäрге		Drycke glass,

Inlendske varur, som tiene til Portugal, Lisbon och Prouos:

Dalar	Kopar	Utsmid kopar til ploter
Master	Leckter	Sparrer
		Sogebräder.

Ther emot att hempte ifro for:ne orter krydder, salt, vin och fructher.

Inlendske varur til att förskicke til Högtysklandh: smör, lax, osmund jernn, jernnblothar och vilvarur.

Varur att hempte ifro Högtysland hitt in i riket ighen:

Saltpeter	Allehonde värior	Rappeer
Rör, kortte och longe	Sverdh	Knetzke dejen
Stutzdegen	Bardzoner	Krumkokår
Kneffvelspiut	Flancker och	Hillebårder
Harnisk	skiörtter	Beeth.
Beslagne sadlar		

Messingx varur, bäckien, lyckter allehonde slag.
Item allehonde kramegodz.

Inlentzke varur att försckicke til Danske:
Smör, hesthar, osmundz jern.

Ther emot att hempte thedhen:
Saltpeter, humble, sämisk.

Inlentzke varur att förskicka til Rysslandh:
Daaler, utslagen kopar, salt.

Vilvarur.

Reffvar, biurer, otrarr, haraskin.

Ther emot at hempte ifro Rysslandh:

Zabeler	Groverck	Vax	Lin	Hampe
Lerefft	Köijel	Vadmal	Hanskär	Filthar
Bänckie dynor		Stöfflar	Tvol	
Ryske hudar, store och små.				

Varur til att försckicke til Norboten:

Allehonde klede		Spannemol		
Osmund		Miöl		
Salt		Lin		Hampe
Lerefft		Vadmal		Basth.

Ther emot at hempte ifro Norboten:

Allehonde vilvarur, allehonde hudar
Smör Giedder Bernfisk Braxen Närs
Lax Siick Torsk Ströming
och allehonde annan salt fisk och tor fisk.

Och alle tesse för:ne partzeler, sosom äre the ut-
lendlzke varur, skole ifro förschreffne orter, så mykijt
hemptade bliffve, som riket til sin nödtorfft medh försörigt
orligenn bliffva kan etc.

Jönköping den 3 Februari.

*Till Anders Persson angående kunskapares sändande in
öfver danska gränsen.*

Riksregistr. 1550, fol. 16.

Vår gunst etc. Som thu tilförende vår meening och villie um thenn acht och upseende vid gränttzen väl förstått haffver etc., så vele vij icke döllie för tig, att nu för någre dager sedenn är Lage Brade kommen till Jencöping ifrå Danmark, för änn vij viste ther ett ord aff. Så förundrer oss, att thu icke lather haffve fliteligere acht och upseende med hvad salskap ther offuer gränttzen drage ut och in. Och biude [vij] tich forthenskuld her med alffvarligen, att thu täncker till lathe haffve något bättre och nögere upseende i thenn motte än her till skedt är. Och vele vij, att thu nu med thet förste haffver titt visse bud in i Danmarch, både till Halmestad och ther om kring, till at hemeligen lathe förkunscape och förfare um for:ne Lage Bragdes ärender och lägenheter, så och um alt annet ther i Danmarch, besynnerligen um then hertig Adolff är nu i Danmarch, hvad han haffver nu förhänder och hvad ther tales um oss och elliest om honom etc. Datum Jenecöping 3 Februarij.

Torpa den 3 Februari.

Till Jöran Olofsson angående de klagomål hustru Christina i Hula framstält för K. Maj:t emot sina vederparter.

Riksregistr. 1550, fol. 157 v.

Vår gunst tilförende etc. Veett Jören Olofsson, att thenne brevvijserska, hustru Kirstin i Hula hafver varitt her för oss sampt medh these tree hennes vederparter och klageligen lathitt förstå om någon orätt the skulle

hafva giordt henne i så motte, att the skulle hafva undan-
gådt henne en gård, som hon satt opå, så att hon icke
fick sittie sin fulle techt utt, så och ther uttöfver endere
af them, be:dt Arfved i Fostrett, upbrutitt någre dörer
och kister på för:de hennes gård och uttkastett hennes
ägodeler; så är för then skuld vår vilie och befallning, att
I vele vijdere förhöre och ransake samme sak, och hvar
så i sanning befinnes, som för:itt står, då vest [t]u, att
för:ne Arfved i Fostrett är efter Sverigis lagh förfallen
till 40 ₣. Thett I så bestelle vele, så att vij icke vj-
dere skole här om bekymbrede blifve. Gudh befallandes.
Datum Torpa then 3 Februarij åhr etc. 1550.

Torpa den 3 Februari.

*Till Axel Eriksson [Bjelke] angående uppsigt öfver väg-
farande och värfning af manskap.*

Riksregistr. 1550, fol. 157 v.

Vår gunst tilförende etc. Ähr vår vilie och begären,
Axel, att I nu medh thett förste vele drage igenom [h]ela
Hofzlän och sedan gifver eder til Assbo och Malingzsand-
er sochner til att grannerligen förhöre och förkunskape
lathe, hvad för selskap ther drage både utt och in; thess-
likeste att I och så vele annamme ther i vår och cronones
tienste the meste karler I ther bekomme kunne. Tette I
så bestelle vele. Datum Torpa then 3 Februarii åhr etc. 50.

Torpa den 3 Februari.

*Till Henrik Claesson [Horn] angående värfning af båtsmän
i Finland.*

Riksregistr. 1550, fol. 158.

Vår gunst tilförende etc. Är vår vilie och befal-
ning, Hendrich Claesson, at thu förskaffer oss uthi vår

och cronones tjenste the meste båtzmän, som tu ther i Finland become kant, och förmaner the andre våre fougdtter ther i then landzenden, att the och så bestelle och antage uthi vår tjenste the meste båtzmän, som hvar uthi sin befallning bekomme kunne. Men doch vele vij, att tu och the andre våre fougdtter tage så väl fierdungz karler som andre uthi vår tjenste och icke för venskapz och gåfvers skuld, som myckitt här til skedt är, lathe sådane fierdungz karler blifve förskonede medh vår och cronones tjenste och i then stad antage fattige hussmän och elliest andre, vettendes tigh här efter rette. Datum Torpa then 3 Februarij åhr etc. 50.

Samme mening til Bottved Larsson och Måns Nilsson.

Torpa den 4 Februari.

Till herr Lars Siggesson [Sparre] angående den ifrågasatta marknaden i Askersund.

Riksregistr. 1550, fol. 16 v.

Vår s[ynnerlige] g[unst] t[illförende] etc. Effter thet, käre her Larentz, vij haffve för gott och rådeligit ansedt, att the ryske, så och the finske varer, som ifrå Norrebottn och Finland komme pläge och her upå bergzlagenn och elliest i tesse landzänder, såsom är Östergötland, Vester-götland och Småland, tienlige och förnödenne äre, skole nu i vinter till Örebro och Arboga förde och sedenn framdelis till Askersund förskickede bliffve, ther vij en handels plattz och marckned vele uprätte och lägge lathe, på thet att våre undersåther her upå tesse berg, så och her i Östergötland och Småland, kunde nu i tilkommendes sommer sägle offerver Väter och till for:ne Askersund med theris varer, som är jernn, oxer, läreffft, räffver, hareskin, huder, bockeskinn, smideverck, schabofisk etc. och förbyte sådane theris varer udi gode ryske och the andre varer,

som komme tijt ifrå Finland och Norrebottn, som är lin, hampe, läreff, camlott, köijell, filter, stöffler, hansker, tvål och fiskevarer etc., så upå thet samme Askersund teste bättre framgong haffve motte, haffve vij för rådeligit ansedt, att the små fläcker, som är Schedevij, Gräs-hult och andre sådane små städer motte tijt lagde och forvijste bliffve. Derföre är vår villie och begären, att I thet så förskaffe motte, att ther om så bestält bliffve, och giffve oss her upå eders vjrdere betenckende tilkenne, upå hvad tijd belägligst vare vill att sättie och holle ther marcknet. Datum Torpa 4 [Februari].

Torpa den 4 Februari.

Till herr Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående ett slagsmål i Jönköping, hvori några K. Maj:ts kammarskrifvare varit inblandade, samt om herr Lage Brahes resa till Elfsborg.

Riksregistr. 1550, fol. 17.

Vår [gunst] etc. Vij haffve förstätt, käre Steen, aff vår käre husfru Margareta om thet pärlemente, som Lage Brade och tin hustrues moders tienere haffve bedriffvitt på våre cammerskriffvere ther i Jenecöping etc. Så effter vij förnimme, att the haffve trengt och truget sich in upå for:ne våre cammerskriffvere i thet herberge the låge och giort them i så motte stort offvervold och orätt etc., så haffve vij ther utinnen inthet behag och är förthenskund vår villie, att thu lather an[ta]ste samme säller, så att the motte stå for:ne våre cammerskriffvere till rätte för samme sak, effter thu väl sielff veest, hure vij thet till gode åtnutit haffve, thet vij thenn Jäppe Tordson med hans sällskap alt for mykit theres villie effterlatid haffve.

Som thu begärer vethe om thenn Lage Brade, så vele vij, att thu lather honom drage till E[l]ffzborg och

förskickar ther hosz en trogen karl, som motte haffve
upseende med honom på vägen, och hvar han kommer
till E[1]ffzborg för än vij, må han ther förbijde oss etc.
Datum Torpa 4 Fe[bruari.]

Torpa den 4 Februari.

*Till konung Christiern III af Danmark rörande i synner-
het förhållandet till Lybeck och Dantzig.*

Efter en i R. A. förvarad, nyare afskrift af det egenhändigst undertecknade originalet
på papper i danska Riksarkivet.

Unser freundlich dinst und was wir sonsten vhiel
mher liebs und guthen vermuegen bevhor, grotmechtiger
konigh, freundtlicher lieber schwager, bruder und nachpar.
Wir zweiffen nith E. L. haben sich freundtlichen zu erin-
dern, wes wir ahn E. L. jungster unser botschafft und
secretarien, Joachim Burwitz und Olaf Larson, besonder-
lich von wegen der pfaltzgräffischen und andern sachen
gelangen lassen, und wie E. L. sich desmhal wie auch
hiebevhor erpoeten, wo in solchen hendlen etwas mocht
weiter unternhomen und geschlegt werden, das E. L. uns
solches auch wolten unverstendig nith sein lassen, darauf
wir der zueversicht was solcher geschefft halben nhun-
maln mocht in handlung sein nach dem E. L. bruder,
hertzog Adolff, in solchen sachen jetzo handlung, sam wir
bericht werden, fhurhaben und desshalb bei E. L. gewesen
sein soll, das E. L. uns solches bei zeigern schriftlichen
und wie die sachen deswegen stehen und verabscheidt
vermelden werden. Darnechst haben E. L. sich auch nach-
parlichen zu erindern jedern unsers offtermhals ahnregent
und schreibent in sachen, die von Lubich betreffendt und
wie unter uns allenthalben dieselbtign irrigen sachen
schweben, zu dem auch werden sich E. L. berichten, wes
in solchen Lubischen irrungen E. L. sich vhor der Ham-
burgischen tagfart beide schriftlich und auch mundlich

selbst in eigener person auf unserm schloss Stockholm und volgentz durch ire gesandten erpoten und zugesagt, verbrieft und versprochen, ehe wir uns in die verflossne, gantz beschwerliche und gefahrliche vhedt zu errettungh E. L. hohen und verderblichen, auch besorglichen undergangs haben einlassen konden. Und wiewol aber sich volgentz uber verhoffendt die Hamburgische handlungh andermassen begeben, so halten wir unss doch ahn voriger E. L. zusage und versprechung, die zum krefftigsten je billich stadt haben solten, desgleichen auch wes vhor eingangh des bundts und vermuegh des beirecess und sonst aber mhals E. L. fhur sich selbst gegen uns verpunden, verbrieft, ahngelobt und erpoten, und sendt darauf auch vermueg unserer freundtlichen und schwägerlichen verwandtnus der endtlichen hoffnung, das E. L. je also der hochverstendigh konig diese schwebende gepreden in iren eigenschaften weiterer bedenckhen und erwegen werden, wie gefarlich, geschwindt und verenderlich die leuft undt vielerlej sachenn sich begeben und zuetragen, das uns umb beidrseit E. L. uns und allseitz unserer konigreichen gelegenheiten, noturft und erfurderungen wegnith wol leidlich, besonder beschwerlich und etwa nachbedechtig sein wolte, bei disen seltzamen verenderlichen zeiten also im ungewissen allein auf solche jetzige bloese stehende handlungh, darinnen sich doch bei den Lubischen vielerlei beschwerungh und anders ersehen lest, auf zuversicht und hoffnungh hintreiben und in weiterungh ertiefen lassen, und werden E. L. bei nebenst disem freundtlichen erwegen, wie bruderlichen und mith wassern ernst ungespart unser eigen koniglichen person in darsetzungh unserer reich, cron und aller unser wolphart, macht, munition, volgs, schieff, darstreckhung und wes in unserm hogsten vermuegen gewesen, wir E. L. und ir erredtung gemeindt, auch das wir dannocht unangesehen was veindtschaft und gefhar wir uns unsern reichen umb E. L.

aufgehengt, darzu E. L. heils, glucks, wolphart und erhaltungh, also sam ein standthafter getreuer freundt, in eusersten nödten ahngenhomen und volnzogen, dardurch E. L. unberuembt bei chron, landt und leudten und vermittelst gotlicher hulff erhalten, wir aber letztlich bei den widerwertigen in ein unversundten hass und unvergleichener sachen stehen hinderliebenn, des doch E. L. sich erpoeten und zugesagt, dieweil umb E. L. willen wir uns so wol jegen den Dantzischern also Lubischen in solche gefahr begeben, dardurch wir uns in scheden und nodt, vheindschaft und unheil gesteckt, das E. L. uns auch auss demselbtigen erredten, aushelffen und nith pleiben lassen wolten. Es stehen aber dannochst die sachen noch offen und sendt gleichermassen mith der Dantzker rati-fication sam E. L. wissentlich noch unverwardt.

Und aus disen obgerurten ursachen, auch wie E. L. zue erachten, das dannoch beiderseit E. L. mich so wol uns bei disen geferlichen leufften disen sachen je notig mher in achtung zu haben, dessgleichen wie ghar beschwerlich und gefherlich sei solche irrige sachen also schweben und in ungewissen stehen zu lassen, auch das es unser nodturfft nach nith lenger also von unss verstadt und geduldt werden magh, noch khan, so wolten ahn E. L. wir hiermith freundlich angelangt haben E. L. wolten auch diese sachen und worhin sich E. L. mith auch letzlichen in disen nachtrachtenden zeithen ausgehen mochten bedenckhen, und nachdem E. L. in diser sachen unser nachparlich erpietent unser hoher recht und erzeigungh, auch dajegen was massen von den Lubischen jegen uns zum ungepuerlichsten und nachwilichsten verhandelt, und noch taglichs darauff ohne enderungh vestiglich gehalten wirdt bewust, so wolten doch E. L. also der freundtlich schwager sich gegen uns vertraulich und bruderlich, auch vermueg E. L. zusagen und versiegelungh sich erkleren, was hierinnen E. L. bedenckhent wehre, was wir darinnen

thuen solten, und durch was gudten radt, mittel oder weg diesen sachen einmhal abzuhelffen, darmith wir doch zur endtschaft gelangen oder zu wissen hetten, wohinaus der ausgangh sein solte, auch was doch E. L. in disen sachenn und im fhall jegen uns sich selbst zuverhalten endtlich geneigt sein mochten, und gewartenn des bei zeigern E. L. freundlich widerantwort, das sendt gegen E. L. wir freundlichen und bruderlichen zu verdienen geneigt. Datum uff Dorpp den iiij februarij anno etc. L:ten.

Gustaff von Gots gnaden zue Schweden,
der Gotten und Wenden etc. konigh etc.

E. L. getrew bruder
Gostavus.

Utanskrift: Dem grosmechtign fursten, unserm freundlichen liebn schwager, bruder und nachparn, hern Christian, zue Dennemarckhn, Nordwedn, der Wenden und Gotten etc. konigh, hertzogen zu Schleswigh, Holstein, Stormarn und der Ditmarschen, graven zu Oldenburg und Delmenhorst.

Det påfästa sigillet väl bibehållet.

Torpa den 4 Februari.

Till konung Christiern III af Danmark angående Gustaf Olsson [Stenbocks] förlupne tjenare.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska Riksarkivet.¹⁾

Unser freundlich dinst und was wir sonst mher liebs und gutes vermuegen bevhor. Grosmechtiger konig,

¹⁾ I samma arkiv förvaras äfven ett samma dag och ställe dateradt bref från kon. Gustaf till Christian III, hvilket i öfrigt ordagrant lika med ofvanstående endast skiljer sig derutinnan, att det handlar ej om Gustaf Olssons, men om Per Brahes förlupne tjenare. Brahe benämnes deri »der

freundtlicher lieber schwager, bruder und nachpar, was der gestreng unser radt und lieber getreuer her Gustaf Olafson ritter ahn uns thuet supplicirn, das haben E. L. inligendt zuvernhemem dieweil dan nith ohne das wir zu mhermaln mith solcher clag von unsern underthonen, welchen also wider alle fueg und ursachen ire diener heimlichen entrijnnen ersuecht werden, auch sich des austreichen also dardurch je mher verursachen mocht, welches je eben so wol auch kunftig E. L. also uns beschwerlich sein wolt. Demnach so gelangt ahn E. L. unser freundtlich pitt sie wolten, in ahnsehung was gestalt diser articul in dem bundt verleibt, ernstlichen bevelch thuen lassen, uf das solche aufenthaltungh hinfurter underplieb, damith hievhon andere zu solcher pueberei, so wol von E. L. undersassen also bei den unsern, khein mherer ursach gegeben, noch gestadt wurde, besonders das unser radt ohne mherern aufschueb seinen diener erlangen und ferner bescheidt und rechnungh bekhomen mocht, also dan die unsern und wir das vermueg des bundts articul und ohne der billigheit wegen verlassen, das sendt wir umb E. L. sonst freundtlich und schwägerlich zu verdienen geneigt, E. L. andtwort hiemith bittende. Datum uff Dorpp den iiij februarij anno L.

Gustaf von Gots gnaden zu Schweden,
der Gotten und Wenden etc. konigh etc.

E. L. getrewe bruder
Gostavus.

Utanskrift: Dem grosmechtigen fursten, unserm freundtlichn lieben schwager, bruder und nachparn, hern Christian zu Dennemarckhn, Norweden, der Wenden und

wolgeborne unser oberster geheimbter radt, herr Peter Bragde. Såväl Gustaf Olssons som Per Brahes bref till kon. Gustaf rörande dessa ärenden återfinnes bland bilagorna vid delens slut, der de äro aftryckta efter de afskrifter, som åtföljde konungens bref till Danmark och ännu äro dessa bilagda.

Gotten etc. konigh, hertzog zu Schleswigh, Holstein, Stormarn und der Ditmarschn, graven zu Oldenburg und Delmenhorst.

Sigillet väl bibehållet.

Torpa den 5 Februari.

Till Håkan Larsson med befallning att på K. Maj:ts vägnar emottaga de gods och gårdar, som Halsten Bagge upplåtit i byte.

Riksregistr. 1550, fol. 158 v.

Vår gunst tilförende etc. Ähr vår vilie och befallning, Håkon Larsson, att tu på våre vegne skallt kennes vid these godz och ägor, som på thenne inneluchte zedel stå anteknade och Halsten Bagge til Skäningznäs oss oplatit hafver för någre andre godz, opbärandes ther af then skatt och afgeld, som ther nu både för thette närvarendes 50 årett och seden ther efter åhrligen afgå bör, vettandes tig här efter rette. Datum Torpa then 5 Februarij årh etc. 50.

Zedel.

Norby i Liungz sochn, Råby qvarn ther sammestedz, ett ödeboel ther sammestedz nämligen Slettebo. Ithem två öde strömer uthi för:ne qvarn, n[äml.] Gravådamen och Tittedamen. Ittem ett ödes torp Hassleberga etc.

Torpa den 5 Februari.

Öppet bref för borgaren Nils Ivarsson i Jönköping angående räntan på hans skuld till K. Maj:t.

Riksregistr. 1550, fol. 158 v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, at vij gunsteligen hafve undt och efterlathit, som vij och nu här med unne

och efterlåthe thenne vår tro undersåte och borgere i Jenekiöping, Nilss Ifvarsson, att han må och skal gifve oss åhrligen i rente af hvartt hundra 4 tolf 4 ortiger i penningar af then hufvud summa, som han af oss til läns hafver. Hvilket vij gifve vårt cammeråd och camererer, så och våre fougder och befalningzmän tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne Nils Ifvarsson här emott hinder eller förfång. Datum Torpa then 5 Februarij år etc. 50.

Torpa den 5 Februari.

Öppet bref för Halsten Bagge på en del af tionden vid Hults kyrka.

Riksregistr. 1550, fol. 159.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att efter thenne oss elskelig vår tro undersåte, Halsten Bagge til Skäningsnäs, vil oplate oss någre godz och gårdar til bytes för någre andre godz, som vij honom ther emott oplate vele, och vij på beggie sijder samma byte icke beslute kunne, för än vij på både sijdor för:ne godz och gårders lägenheet och rente hafve ransake och besee lathitt. Derföre hafve vij nu på en vijdere rekenskap i then motten undt och efterlathitt, som vij och nu här med unne och efterlate för:ne Halsten Bagge, att han må och skal niute och behålle otte t:r korn össgötemål aff tijenden, som nu uthi thette närvarendes året 50 vedh Hultt kyrkio uthi Södra Vidbo i Småland fallen är, hvilket vij gifve våre fougder och befalningzmän, så och prosten och kyrkioverderne ved för:ne Hultt tilkenne, att the vette sig här efter rette, icke görendes för:ne Halsten Bagge här emott hinder, platz eller förfång. Datum Torpa then 5 Feb. anno etc. 50.

Torpa den 5 Februari.

Öppet bref för herr Jon Björnsson i Gällstad på en äng under prestgården i samma socken.

Riksregistr. 1550, fol. 159 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligt, at vij af vår synnerlige gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu med thetta vårt öpne bref unne och efterlate thenne oss elskelig vår troo undersåte, her Jon Biörnsson i Gelstada i Kind i Vestergötthland, att han må och skal oss til en behagelig tijdh niute och behålle under för:ne Gelstada prestegård en eng, be:d Stegemootte, som tilförende under för:ne Gelstada prestegård legatt hafver och vår fougde Söfring Kuse ther ifrå lagt hafver; hvilkitt vij gifve våre fougder, befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne her Jon Biörs-son här emott hinder, platz eller förfång. Datum Torpa then 5 Feb. åhr *etc.* 1550.

Torpa den 6 Februari.

Till allmogen i Sevede härad angående utgörandet af några dess skattepersedlar, om lösen af dess tionde och om der hållna husesyner.

Riksregistr. 1550, fol. 17 v.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude eder, våre trogne under-såther och dannemenn alle, som udi Seffvede herede i Småland bygge och boo, vår gunst och nåde tilförende *etc.* och giffve eder, käre undersåter, her med tilkenne, att thenne breffvisere, Inge i Ugletorp, haffver varid her hos oss och offverantvordet oss edert breff, och effter som I till thet förste ödmiukeligen begäre, att I motte få före

eders mälningzskatt um vintertijd till Calmarne etc., så äre vij ther med tilfridz, att eder thet effterlatid bliffve skall, och haffve förthenskund latid skriffve vår fougte i för:ne Säckvede ther um till.

Till thett andre som I lathe förståå, att I heller vele utgöre smör änn peninger för eders smörskatt, så hade vij meent, att vij skulle haffve giortt väl emot eder, i thet vij eder samme smörskatt till lösnn effterlatid haffve. Och så vete I och sielffve, att vij en svår summa peninger ther nid hosz eder i Småland, till att löne vårt folk med, årligen utgiffve moste, så att I the peningar igen bekomme ther nid, som I oss udi eders skatt utgöre pläge, att I förthenskund vele annsee i thenn motten vår och rijkens lägenhet och nottorfft.

Menn thet I begäre, att hvar motte göre trij dagzvercker till Calmarne slott um århet, för thenn longe väg skuld I haffve etc., så vete I, käre dannemenn, att vij till våre och rijkens befestninger, som skeer eder och synnerligen thenn landzänden Småland till gode, beskydd och beskerm, dagzvercker behoff haffve, att I förthenskund vele eder ther udinnen obesvärede och välvillige befinne lathe; doch haffve vij lated tilbiude vår fougte, att han samt med Germund Svenson skall handle med eder um för:ne eders dagzvercker, effter som tilbörigit vare kann.

Tenn tijende I begäre att löse etc. ter äre vij tilfridz med och haffve skriffve latid vår fougte och proesten ther om till. Doch effter vij haffve förstått, att I göre tijenden ut ganske skröpeligen, ilde torcket och tilpyntet, vele vij, att I her effter göre henne bättre förvared ut, på thet I måge fåå henne igenn väl och i gode reede, när I löse henne till eder.

Så haffver och så för:ne breffvisere her för oss berättet, att vår fougte haffver hollit husesyn med någre våre schattebönder ther nidre, hvickit tilförende icke haffver varid sedvane etc. Så meene vij, att thet ju så väl

må oss, såsom äre rijksens herre, effterlatid bliffve att lathe holle husesyn med för:ne schattebönder, så väl thet adelen effterlatid bliffver att holle husesyn med theres landboer. Och våre bättre, att för:ne schattebönder, så väl som landbönderne, holle theris gårdar ved macht och bygning, änn att the skole böte för sådane huseröter. Ter I eder, käre undersåter, effter rätte haffve, och udi hvad motte vij kunne vete alles eders beste, göre vij thet altid gärne etc. Gud befalendes. Datum Torpa 6 [Februari].

Torpa den 6 Februari.

Till Peder Fux angående åtskilliga förhållanden i Sevede härad.

Riksregistr. 1550, fol. 18 v.

Vår gunst etc. Vet Peder Fux, att vij gunsteligen haffve undt och effterlatid våre undersåter thenn meenige mann i Seffvede effter theris ödmiuke begären, att the skole före theris målningzskatt um vintertijd till Calmarne. Så och effter the haffve ödmiukeligen begäret, att hvar motte göre tre dagzvercker till Calmarne slott um århet för thenn longe väg skuld the haffve etc., så haffve vij i thenn motten latid skriffve them vår villie och meening till, så att thu sampt heredzhöffdingen skole förhandle med them um samme theris dagzverker, effter som tilbörlligit kann vare.

Så äre vij och tilfridz, att the måge löse thenn tijende, som the begäre.

Vij haffve och förnummit, att tine karler skole skicke sich endelis otilbörlligen med bönderne ther i tin befallning; att thu sådant ville affställe, så och med thet förste giffve tich till oss. Datum Torpa 6 Februarij.

Oss är och tilkenne giffvitt, att thu vilt förmeene bönderne, som boo en mijl kring om Hagelsundzquern,

att the icke på the små qverner och sqvalter the sielffve haffve, uten allenest på for:ne tin qvernn male skole etc. Så vete vij icke, om thet vill någet vel skicke sich, att thu förmener them samme små qverner, och vele [vij] förthenskuld, att thu later them bliffve tilfridz och male på samme små qverner, eller hvar them synes, och gör them i thenn motten inthet hinder, latendes tesligeste thenne breffvisere, Aåke Hemmingzson, bliffve aldelis obevared (!), effter vij tage honom her med udi vårt kong:e hägnn och försvar. Datum [ut supra].

Gällsnäs den 11 Februari.

Till Germund Svensson [Somme] angående uppsigt öfver de fogdar, som danska herremän förordnat öfver sina landbönder i Sverige.

Riksregistr. 1550, fol. 20 v.

Vår gunst etc. Effter vij förnimme, Germund, att the danske herremenn, som haffve theris landbönder her i rijkit, förskicke theris fougter hijt inn, the ther fast drage her allestess kring om landet etc.; derföre är vår villie och befallning, att thu later haffve grann acht och upsyn, docn hemmelig, ther i tin befallning med samme fougter, hvart the drage, hvad the beställe, hure the late sich höre, och om the någre stemplinger haffve förhänder. Tu vilt och så udi lijke motte hemligen late förhöre och förspeije allestädz hosz bönderne ther i tin befallning, hvad grunck, snack och tael the haffve, giffvendes oss seden thet en reese i hvar veke skriffiligen tilkenne; tette tu upå thet skickeligeste och troligeste beställe vilt. Datum Jälsnäs 11 Februarij anno etc. 1550.

Samme meening til: Anders Person, Nils Birgeson, Per Nilson, Knut Ribbing.

Elfsborg den 14 Februari.

Till Erik Rolfsson angående skattens utgörande i osmundsjern från vissa delar af Vermland.

Riksregistr. 1550, fol. 21.

Vår gunst etc. Vet Erich, att våre undersäter udi Vistme, Roskog, Roda, Kijl och Varnim sokner udi Värmland haffve hafft theris bud her hos oss och ödmiukeligen begäret, att the her effter måge utgöre oss theris skatt udi åsmundzjernn, effter the besväre sich att utgöre henne udi tacke jern, så att, ther the her till haffve utgiortt 200 tackejernn effter pundetael udi theris skatt, ther vele the nu gärne utgöre 300 åsmundzjernn etc. Så äre vij ther med väl tilfridz, att the samme theris skatt udi åsmundz utgöre måge, effter som förskriffvitt står, menn doch så att bergzmennerne ther sammestädz utgöre theris skatt udi tackejernn, effter som the henne her till haffve varid vane ut att göre; her utinnen thu vilt rame vårt gagn och beste, och att thu skriffver oss med thet förste till, hure thet haffver sich her um, och um thet vårt gagn och beste vare vil. Ter rätte tich effter. Datum Elffzborg 14 Februarij.

Elfsborg den 18 Februari.

Till Axel Eriksson [Bjelke till Herresäter] med befallning att jemte Jochim Bulgrin och Knut Posse närvara vid mönstringen med krigsfolket i Östergötland.

Riksregistr. 1550, fol. 159 v.

Vår synnerlige gunst tilförende etc. Är vår vilie och begären, Axel, att I samt med vår befallningzman på Vastena slot, Jochim Bulgrim, och vår fodermarsk, Knut Posse, vele vare uttöfver then munstring, som med

våre skyttere uthi Östergöttland nu uthi Linkiöping holles skal, eenär för:ne vår fodermarsk eder tilseijandes varder, och att I samptligen vele grannerligen besee, hvad samme våre skyttere och tienere hafve til hester, harnesk och karler, så att vij och rijkett motte med them troligen tiende blifve och oss icke motte skee i then motten för kortt, vettendes eder här efter rette. Datum Elfzborg then 18 Februarij åhr etc. 50.

Samme mening til Jochim Bulgrim, ithem til Joen Olufsson att vara utt öfver munstringen i Upland.

Elfsborg den 19 Februari.

Till Anders [Persson?] med befallning att sända till konungen bonden Sven Björnsson i Äskebo att svara i en jordtvist.

Riksregistr. 1550, fol. 160.

Vår gunst tilförende etc. Ähr vår vilie och befallning, Anders, att tu förskaffer thet så, att then bonde i Vessbo, be:d Sven Björnsson i Eskeboda i Longaredz sochn i Vessbo i Småland, motte nu med thett förste komme hijtt til Vestergöttland til oss, ehvar vij helst här kunne stadde vare, så att han motte möte och svare vår troo man, Nils Peersson på Roda, med sin bref och bevijs om then eng och elliest hvad han hafver honom ifrå; och mädan samme bonde skiuter sig opå sin hossbonde i then motte, vele vij doch, at tu skynder honom til oss, hvad mere han vil eller eij. Der rette dig efter. Datum Elfzborg then 19 Febr. åhr etc. 50.

Elfsborg den 20 Februari.

*Till Nils Munk angående i Upsala behöfligt arbetsfolk
och om penningar till dess lönande m. m.*

Riksregistr. 1550, fol. 21 v.

Vår gunst etc. Tu begärer, Nils, att vij tig till vårt arbete ther i Upsale någet folk förskaffe vilde, så och någre penningar att löne samme folk med etc. Så effter vij ingen råd haffve till samme folk, må thu sielff försee och förskaffe tich them, thet beste tu kant. Och hade thu väl hafft nämere väg till att bestält tich sådant arbetes folk hosz våre befallningzmen och fougter ther i Upland och icke bekymbred oss ther um, nu meden vij så langt her nidre stadde äre, ter utinnan tu änn nu förtenckt vare vill, så att arbetet ther i Upsale motte gå fort för sich.

Menn um the penningar tu begärer haffve vij latid skriffve Bottved Larsson och M. Arendt till, att the tich så monge penningar skole bekomme late, som thu till att löne vårt arbetes folck med nödtorffteligen behöffve kant.

Till the andre ärender tu skriffver um vele vij vare förtenckte, när vij komme tijt up igenn. Datum Elfsborg 20 Februarij anno etc. 51 [o: 50].

Elfsborg den 21 Februari.

*Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående förfärdigandet
af två pauluner.*

Riksregistr. 1550, fol. 22.

Vår gunst etc. Äär vår villie och befallning, att thu med thet förste later göre the thu paulun tilreede effter thet mönster, som Anders Målere nu i sommers senesten

utkastede, förskaffendes thet så, att thett ene paulun till vårt eget behoff motte bliffve något större än thet röke paulun vij her till bruked haffve, thet andre må bliffve så stort, som samme rökepaulunet är. Vij haffve och latid skriffve Anders Målere till, att han sich oförsumeligen till Stocholm giffve skall och änn nu lage thet såå, att samme paulun motte till thet flitigste och beste, som han kan, tilrede giort bliffve, latendes thet seden med thet förste komme oss tilhonde. Datum Elffzburg 21 [Februari].

Elfsborg den 21 Februari.

Till borgmästare och råd i Söderköping angående en rekommendationsskrifvelse för stadsskrifvaren der, Lasse Knutsson, beträffande ett honom i Dantzic tillfallet arf.

Riksregistr. 1550, fol. 22.

Vår gunst etc. Vij lathe eder förståå, trogne undersåter, att thenne vår undersåte, eders stadzskriffvere ther i Sudercöping, Lasse Knuttzson, haffver varid her hosz oss och udi underdånighet latid oss see ett breff, belangendes något arff, som honom med rätte effter framlidne Jo. Spegelberg udi Danske tilfalle skall, och förthenskuld ödmiukeligen begäret vår nådige förskriff i thenn motten. Så haffve vij latid ställe udi vårt cantzelij för för:ne Lasse Knuttzson ett breff aff eders mun till borgmestere och råd udi för:ne Danske um samme arff, derföre är vår gunstige villie och begär, att I samme breff med eders stadz inziple besägle vele; ter utinnen skeer thet oss liufft och behageligt är. Datum ut supra [Elffzburg 21 (Februari)].

Elfsborg den 22 Februari.

Förläningsbref för Erik Michelsson på kanikdelen af tionden i Husby, Svärdsjö och Vika socknar i Dalarne.

Riksregistr. 1550, fol. 160 v. — Förut tryckt af C. G. Kröningsvärd i Diplom. Dalecarlicum, D. 3 (1846), s. 110.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij af vår synnerlige gunst och nåde, så och för velvillig och hulle troo tjenste, som thenne vår tro tienere, Erich Michelsson, vår befallningzman på Kopperbergett, oss och vårtt rijke Sverige här til dagz troligen giordt och bevijsst hafve och än nu yttermere här efter göre och bevijsse må och skal, hafve undt och förlentt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom, oss til en behagelig tijdh, canicke delen af tijenden, som vid Huseby, Svärdesöo och Vijke kyrkier på för:de Kopperberget falle kan. Hvilckett vij gifve alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, besynnerligen prosten och kyrkioverderne ved för:ne kyrkior, att the vette sig här efter rette, icke görendes för:ne Erich Michelsson her emot hinder, platz eller förfång. Datum Elfsborg then 22 Febr. åhr *etc.* 50.

Elfsborg den 26 Februari.

Till Anders Persson angående dels de nyheter han delgiffvit K. Maj:t, dels skatteförhållandena i hans befallning.

Riksregistr. 1550, fol. 22 v.

Vår gunst *etc.* Vij haffve förnommitt the tidender, Anders, som thu oss genom tin skriffvelse haffver tilkenne giffvitt, och effter thu haffver skriffvitt oss thet samme för visse tidender till, så motte thu och väl latid oss ther hosz förnimme, aff hvem, eller udi huredane motte thu sådant förnummitt haffver, så att vij någenn

yttermere grund och beskeed ther om hade mott bekommitt; förty hvar samme tijdender skole vare visse, som thu skriffver, så vill och vare förnödenne, att vij skicke oss och alffvarligen ther emot, med hvadt deell ther tilhörer etc. Och hvar vij för sådane orsaker skuld udi någenn svår rustning eller peningz förspillning oss sättie skulle och samme tijdender hade föge upå sig, så ville thet och vare oss fast besverligit och våre undersåter till ingenn ringe tunge etc. Hvarföre vele vij, att thu ännu oförsumeligen förstendiger oss, hure och aff hvem tu sådant förnummitt, så och hvad thu yttermere ther um sedenn förfaridt haffver eller förnimme kann.

Som thu och lather förståå, att almogen i tin befalning lathe sig välvillige höres, alleenest är theres clagemål, att gingården och kyrketijenden äre them för högt satte, och äre förthensskuld begärende något medel ther upå etc., så late vij oss tycke, att the haffve så föge rätt att clage i thenn motten, all thenn stund samme gingerd och tijende hörer oss och Sverigis crone till; så kunne vij och icke mere giffve vårt bort, änn the göre thet them tilhörer, och förnimme vij icke heller mykit, thet the giffve oss annet, änn thet the oss skyllige och plichtige äre, och thet the skulle sättie oss stickenn så för dörenn, att vij icke måge föryttre vårt, effter som skääl är och gongen i landet, ther see vij them icke gode före. Så må thu väl holle them sådant före, och ther the icke vele löse samme gingerd, effter som hon går och gälder i landet, så måge the lathe bliffved; hon skall icke heller bliffve theris nödebud, förty vij see ju så gärne och änn heller, att the före henne till Jöneköping eller annerstädz, tijt vij henne haffve vele och kunne bruke vårt beste ther med; doch på thett vij udi egenn persone med en part aff samme selskap, som mest ther um knarcke, handle och tale motte och late them förståå vårt sinne och meening, är vår villie, att sex eller otte aff them motte bliffve

ther aff hele häredet skickede till oss, eehvar vij stadde äre, och må thu giffve them sakenn såå före, att när the sielffve haffve theris sendebud till oss, så kunne the och tileffventyrs bekomme någet yttermere medell änn elliest, och med thet samme kunne vij och ytterligere holle them före, både um thet och annat, hvad som sakenn kräffver; och skriff oss med thet samme till, hvad thet är för salskap, som upskickede bliffve. Ter rätte tich effter. Datum Elffzborg 26 Februarij anno etc. 51 [o: 50].

Elfsborg den 27 Februari.

Till Sven Andersson angående åtskilliga förhållanden i hans befallning.

Riksregistr. 1550, fol. 19, der brevet är odat. Jfr *ibid.*, fol. 161, der det åter är infördt, denna gång under ofranstående datum.

Vår gunst etc. Som thu skriffver och lather förståå, Svenn, att thu haffver effterlatid landbönderne i tin befallning att löse för penningar så mykit aff vårt affredzkornn, som the nu i vhar kunne såå theris åker med etc., så förundrer oss icke lijtid, effter vij och vår käre husfru både muntligenn och skriffteligenn haffve befalet tich, att thu skulle effterlate for:ne våre landboer att löse alt affradet, hvi thu thet icke giortt haffver eller mere achter, hvad tich befalet bliffver.

Tenn skatterog, som thu begärer vethe vår vilie um, må thu late komme till Gripzholm udi välförvarede husz, till tess opit vatnet bliffver; seden vele vij late före samme rog till Stocholm med båter och framdelis late förbyten med Hollenderne, udi hvad deel vij behöffve kunne.

Tenn sågeqvern vid Brenninge må änn nu i thetta åhr bliffve bestodendes, ther hon är, för the orsaker skuld, som thu rörer, doch förskaffendes så, att the stoc-

ker, som tijt framkörde äre, motte i tid och tijme uppsågede bliffve.

Som thu och skriffver, hure thu med bönderne i tin befallning handlet haffver um theris årlige fodring, så att the nu i vinter haffve framkört kalkesteen, ved och stocker för en årlig hest, ett lass kalkesteen och tu tvebett lass ved till Gripzholm, tesligeste två stocker, hvar 24 alner long, till Råffznäs för en årlig hest etc., så synes oss thu haffver handlet alt för när med them i thenn motten och utöffver thenn befallning, som vij och Margrete tich giffvit haffve, och late oss tycke, att ther the hade framkört 2 lass kalkesteen för 3 årlige hester och 2 stocker, hvardere 24 alnar long, och så för 3 hester, så hade thet vel begått sich, synnerligenn nu meden thenn svåre pestilentzie haffver vancket hosz them och the så litenn folkehielp haffve. Doch hvar the välvilligen thet så giortt haffve, som thu skriffver, så är thet en sak för sich. Och äre vij icke tilsinnes, att thu eller Nils Birgeson på thenne tijd någet synnerligen våre landboer eller andre ther om kring med någre hielpedagzvercker för samme orsak besvåre skalt, utenn alleneste hvad theris årlige dagzvercker vare kunne; thet må thu och undervise Nils Birgesonn. Ter rätte tich effter. Datum Elffzborg [then 27 Feb. 50].

Elfsborg den 27 Februari.

Till Germund Svensson [Somme] angående sjöfarten från Kalmar och om en prest, som gjort sig skyldig till tjufveri.

Riksregistr. 1550, fol. 20, der brevet är odat. Jfr *ibid.*, fol. 162, der det åter är infördt under ofvanstående datum. Förut tryckt (utom sista stycket) af G. Berg i *Bidrag till den inre statsförvaltningens hist. under Gustaf den förste (Akad. afh. Ups.)*, Stockholm 1893, s. 152—153.

Vår gunst etc. Effter thet, Germund, vij haffve för gott och rådeligit ansedt, att nu i sommer nestkommendes aff alle siöstäder her i rikkit någre schip till vestvart

segle skole och haffve forthenskund muntligen latid tesse Calmarne borgere, som nu her hosz oss varid haffve, förståå vår villie och meening um för:ne seglattz, så att om ther i Calmarne våre någre flere schip änn the tu thu skriffver om, som till vestvart segle vilde, då såge vij gärne, att the sich nu i tijd och time tilrede göre vilde och i en flotta fölge the andre schip, som aff alle siöstäder her i rijket utlöpe skole.

Och vele vij, att thu aldelis förtager och förmener thenn seglattz och tillförning till Lybbeke, doch att thu förhandler ther om oförmercht, giffvendes före, som thet och är, att effter våre varer bliffve ther för mykit vanvyrdede och ringe achtede, våre förthenskund bättre, att the förde theris varer annerstädz, ther mann kunde förskaffe någenn mere fördeel och profijt, änn thet skeer i för:ne Lybbeke.

Um thenn prest thu skriffver, som för tiuffverij till tuhundrede march dansca sakfält [är] etc., äre vij tilfridz, att samme sak i etthundrede march dansca honom tilgiffven bliffve motte. Datum [Elffzborg then 27 Feb. 50].

Elfsborg den 27 Februari.

Till Birgitta [Pedersdotter (Hård af Segerstad)], Jöran Jönsson [Svans] enka, angående ett jordbyte mellan K. Maj:t och hennes förre man, Arvid [Olofsson] Drake till Hammar.

Riksregistr. 1550, fol. 160 v.

Vår gunst tilförende etc. Ähr vår vilie och begären, käre hustru Birgitte, att I med thet förste begifve eder til oss, ehvar I oss finnendes varde, hafvandes med eder the bref och copier, som lyde på thet byte emillan oss och eders framlidne förre man, Arved Drake, om Hammers godz och någre flere gårdar; thett I icke försumme vele. Datum Elfzborg then 27 Feb. 50.

Utan ort den 1 Mars.

Till Germund Svensson [Somme] angående framställda klagomål mot Peder Fux och Knut Ribbing.

Riksregistr. 1550, fol. 26 v.

Vår gunst tilförende etc. Oss är clagevis undervist, hure thenn Peder Fux, vår fougte udi Seffvede och Asboland, sampt hans karler skicke sich endelis otilbörligen emot våre fattige undersåter ther i hans befallning. Först vill han förmeene bönderne, som boo en mijle kring um Hagelsundz qvern, att the icke på the små sqvalter och qvarner the sielfve haffve, utenn alleneste på for:ne hans qvernn male skole etc. Tesligeste beclages her och, att en hans tienere valtog nu i höstes en fattig gammell qvinne ther i Asboland etc. Så förundrer oss, att thu icke under tijden lather haffve något yttermere upseende med samme Peder Fux, hans tienere och andre flere ther i Calmarne län, hure the sich holle och skicke hosz våre undersåther, som tich ju göre borde, och ther utöffver tilbörligen straffe lathe, ther mann sådane otilbörligheter förnimme kunde. Och vele [vij] förthenskund, att thu lather ransake tesse ärender, och hvar så i sanning befinnes, som nog troligit är, då tänck och till, att ther utöffver motte tilbörligen straffet bliffve, och att han ställer thenn fatige qvinne tilfridz för thet offvervold henne skedt är. Och effter vij altid bekomme clagemål öffver for:ne Peder Fux och hans tienere, vele vij, att thu på våre vägne täncker till att settie honom utaff befallningen, effter han är oss föge nyttig, och skaffer oss någenn annen god karl i staden igenn.

Så haffver och thenne breffvisere, Ingen Jonson i Ekenäs i Rysby sockn, her för oss clageligen berättet, att Knut Ribbing vill sättie honom aff thet hemmen han nu sitter upå och aff en ödesmarch uptaget haffver och

vill settie ther en annen upå igenn, så och taget honom ifrå 38 geeter, för thet han skulle haffve affhugget någre gamble eeker på hans åkermarch etc. Så synes oss thet icke vare skääl, att någon annen skall undengå honom samme hemmen, effter han thet aff ödesmarck upbyggt haffver. Tesligeste är thet och en ringe saak, för hvicken Knut Ribbing haffver taget honom hans geeter ifrå, och vele [vij] förthenskund, att thu ransaker och förhörer her um, latendes thenne Ingell niute så mykit som rätt är.

Tesligeste vill och så Knut Ribbing sakfålle för:ne Ingel Jonson till att böte 3 march för något tiuffverij han skulle haffve tilsagt sin granne, ändoch han seger sich thet icke giort haffve, som han tig vjdere thet undervise kan. Att thu och så i thenn motte vilt forskaffe honom thet rätt är, förhjelpendes honom och så till något arff, som han seger sich på hans hustrues vägne lagligen tilkomme skall.

Så synes oss, att Knut Ribbing tager fast offven udi med thenn saköre, riffver och slijter ifrå bönderne mere änn tileffventyrs han någon rätt till haffver. Äär och vår villie, att thu haffver upseende med honom och flere aff thet sälskap, hure the sich holle och skicke, och seg them alffvarligen till, att the holle mottelighet att riffve och slijte frå bönderne. Tette ingelunde försumendes. Datum 1:a Martij.

Elfsborg den 1 Mars.

Till Hans Pedersson, Lars Turesson [Tre rosors] fogde, angående mot honom framställda klagomål.

Riksregistr. 1550, fol. 166.

Vår gunst tilförende etc. Veet Hans Pedersson, att thesse brevvijsere, Sven Svensson i Vångetorp och Joen Birgesson i Ryde, hafve varitt här för oss på menige mans

vagne uthi Vänehäred och utti underdånigheet klage ligen tilkenne gifvitt, att tu hafver förlagt them med tingzhester, grässhester och hööhester uttöfver theres laglige gestninger och the tilförende åhrligen hafve varitt vahne att hålle. Så behager oss sådant intett och kunne [vij] icke heller troo, at Larentz Tursson hafver befaltt tigh att handle således med våre undersåter, beskatte och förtunge them med sådane nye opålager, som the icke äre vane att göre och vij icke heller vette uttaf. Therföre är vår alfvarlige vilie och befallning, at tu steller sådant uthaf och lager thett så, at tu icke skaffar oss någon ovillig almoge, eller vij skole tenkie annat til saken. Der rette digh fullt och fast efter. Datum Elfzborg then 1 Martij år 50.

Utan ort den 4 Mars.

Till Peder Fux angående utgörandet af smörskatten i hans befallning m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 27 v.

Vår gunst etc. Som thu skriffver och begärer vethe vår villie um vår smörskatt i tin befallning, hvad heller thu skalt aname penningar för honom eller bönderne skole utgöre smöret etc., så kunne vij på thenne tijd föge svare ther till, effter thet är änn nu longt, att samme smörskatt utgöres skall. Doch må thu giffve tich till oss, när thu förnimmer vij komme up till Östergötland igenn, så kunne vij och yttermere handle och tale med tich um sakenn, så och um thet borgeläge thu begärer för tine hester. Ter rätte tich effter. Datum 4 Martij.

Elfsborg den 5 Mars.

Öppet bref för kamreraren Erik Mattsson på biskopsdelen af tionden i vissa uppräknade socknar i Södermanland.

Riksregistr. 1550, fol. 166 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af vår synnerlige gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och förläne thenne oss elskelig vår camererer och tro tienere, Erich Matzon, (oss til en behagelig tijdh) biskopzdelen, som faller uthi Floda, Leerbo, Skollinge, Vingåker, Österåker och Juleta sochner uthi Oppunda härettz prosterij, anseendis then velvillige och hulle troo tjenst, som han oss och rijckett giordt och bevijsst hafver och än nu yttermere här efter troligen göre och bevijsse må och skal, synnerligen och uthi then befalning, som vij nu honom tilbetrodt hafve. Hvilket vij gifve alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, synnerligen våre fougdtter och embetzmän, tilkenne, at the vette sig här efter rette, icke görendes för:ne Erich Matzon här emott hinder, platz eller förfång. Datum Elfzborg then 5 Martij åhr *etc.* 1550.

Elfsborg den 6 Mars.

Öppet bref för Mats Sigfridsson på biskopsdelen af tionden i Perno socken.

Riksregistr. 1550, fol. 167. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. uppl. a* Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 294—295.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlige gunst och nåde undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne thenne vår troo tienere, Matz Segfredsson, (oss til en behagelig tijdh)

bijskopzdelen, som faller i Permo (!) sochn i Nyland, anseendes then velvillige och hulle troo tienste, som han oss på någon tijd på vår gård Borgo bevijsst hafver och ännu yttermere här efter bevijsse må och skal; hvilket vij gifve alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, synnerligen våre fougdter och befallningzmän, tilkenne, att the vette sikh här efter rette, icke görendes för:ne Matz Segfredsson här emott hinder, platz eller förång. Datum Elfzborg then 6 Martij år 50.

Elfsborg den 6 Mars.

Till Peder Fux angående Joen Larssons i Mossnäs klagomål.

Efter originalkoncept i R. A.

Gustaff etc. Vår gunst etc. Vett Per Fux, att thenne vår undersåthe, Joen Larsson i Musenäs ther i Säffvede, haffver her för oss clageligen berettet um en gård, benempd Hylta, liggiendes i Rumsele sockn, som en hans frende, benempd Hemming Nilsson, som nu besitter samme gård, skall haffve honum med orette ifrå i så motte, att effter för:ne gård kom förbe:te Joen Larson nämost til effter hans morfader och utaff hans gode vilie unte [han] för:ne Heming att besittie same gård i 6 år, så haffver nu samme Heming med vold och välle utöffver the för:ne 6 år förhollit för:ne Joen Larson samme gård i fyre år, så att han icke må komme til sin gård igen etc. Så synes oss thet icke vare skel eller rätt. Och vele [vij] förthenskund, att tu vijdere ransaker och förhörer her um, förhielpendes, att thenne Joen Larson motte skee och vederfares så myckit han kan finnes haffve rett til. Så haffver och för:ne Joen Larsson besveret sig her för oss, att för:ne Musenäs gård, som han nu sitter upå, skall vare högre skatlagdt än han kan göre skääl före etc. Så kunne vij

icke vette, huru ther um är, vele förthenskuld, att tu sampt heredzhöffdingen med flere uvilde men ther i heradet vele effter S[veriges] lag vare utöffver att syne och ransake samme gård med tess lägenheter och seden skatläggie honum effter som rett och skäl kan vare. Ther rette tig effter. Datum Elffzborg 6 Martij anno etc. 1550.

Elfsborg den 7 Mars.

*Till Mats Tordsson, Nils Knutsson och Lasse Dobblare
angående vederlag åt Staffan Nilsson för det hemman han
afstått till bergsbrukets behof vid Hedeberg, m. m.*

Riksregistr. 1550, fol. 24.

Vår gunst etc. Veter Matz, Nils och Lasse, att thenne breffvisere, vår undersåte Staffan Nilson i Hada, haffver udi underdånighet latid oss förståå um ett hemmen i for:ne Hada, som honom tilhörde och I på våre vägna med the andre gårdar thersammestädz viderkendz haffve och inthet vederlag latid honom bekomme, hvickit oss endeles förundrer, effter vij ju ofte nog haffve befalet, att the skulle bliffve vederlagde, som för samme bergzbrukning skuld någet mist haffve. Hvarföre vele vij, att I än nu täncke till, att så skee motte, och besynnerligen att thenne Staffenn Nilson motte bekomme någenn vederläggning igenn för thenn gård han mist haffver, och ändoch han begärer ett hemmen igenn för thenn gård han mist haffver, som I aff thenne inneluchte hans suplicatz förnimmendes varde, så kunne vij icke vete, um thett hemmen cronon haffver fått aff honom gör någet när fyllest emot thet han nu begärer i vederlag. Må I förthenskuld ransake ther om och så förskaffe, att han motte bekomme thet eller någet annat hemmen igenn, som i thet neste kann göre skääl emot thet han umburit haff-

ver. Så säger han sich och haffve latid komme en hest och något höö till bergzbrukningenes beste thersammestädz, terföre han änn nu ingen betalning bekommitt haffver, att I och så förnöije honom i thenn motten, effter I haffve vår meening offte nog i thenn motte förnummitt, vetendes eder her effter rätte. Datum Elffzborg 7 Martij anno etc. 1550.

Elfsborg den 9 Mars.

Till herr Svante [Sture] angående tillförseln från allmogen i Ås' m. fl. härader, som borde ske till Elfsborg i stället för som hittills till Uddevalla.

Riksregistr. 1550, fol. 25.

Vår synnerlige gunst etc. Vij haffve förnummet, käre Svante, att bönderne udi Aåshered och flere the härader ther nest hosz liggiendes, som thu haffver i för-läning, före mest alt hvad the haffve att sälie till Oddevald i Norige, föryttrendes och förbytendes ther sådane varer, udi hvad som the behöffe igenn, och platt inthet söke eller göre någenn tilförning hijt till Elffzborgzby eller the andre våre ägne städer her udi Vestergötland, som them rätte borde och the tilförende haffve vane varid, ter utöffver våre undersäter i städerna bliffve endelis försvagede, effter them ingen tilförning skeer. Så haffve vij slätt inthet behag, att them sådant effterlatid bliffver; äär förthenskuld vår villie och begärenn, att thu holler för:ne bönder alffvarligen före, att the haffve aldellis för-d[r]ag med then tilförning the pläge göre till för:ne Oddevald och göre henne hijt till Elffzborgzby, eller ther thet icke skeer och the ther udöffver udi någenn skade komme kunne, att the då icke skole haffve seije, att the icke äre i tijd åtvarnade bliffne, och beholle seden skaden, som the honom fått hade. Så må thu och så late tine

fougter haffve her upå ett nöge och tilbörlligit upseende, att så skeep motte. Tig Gud befalendes. Datum Elffzborg 9 Martij anno etc. 50.

Elfsborg den 9 Mars.

Till konung Christiern III af Danmark angående hertig Adolfs af Holstein förehafvanden m. m.

Efter en i R. A. förvarad nyare afskrift af det egenhändigdt undertecknade originalet på papper i danska Riksarkivet.

Unsere freundschaftt und was wir sonstent vhiel mher liebs und guths vormugn bevhör. Grosmachtiger furst, freundlicher lieber schwager, bruder und nachtpar, E. L. die werden unsers erachtens unser schreibn, so wir aus Torpp kurtzvorschiennener tagen ahn E. L. vorschickt, nuemher entpfangn und daraus ferner dasjenig, wes wir nach anlassung der leuft von wegn beiderseitiz E. L. so wol auch unserer und alsoitiz unserer reichn sachn obliegn und erfurderung berurt, nachlengst vornohmen haben. So ist ferner nicht ohnne, das sich soliche gelegenheiten unnd sonst das gemein geschreij, auch wie wir sonstent uber das von unsere hern unnd freunde und sonst vorwarnet werden, je mher unnd weiter ervolgt, insonderheit aber von wegn E. L. bruders, hertzogn Adloff, das derselbtig furst nebenst den Lubischn inn geschwinder practic schwebn und anschleg furhabn sol, die jegn uns und unsere konigreiche abgericht sein solten, zu dem auch das hertzog Adloff mith uf soliche wege unnd meynung bey E. L. vielvaltig handlung unnd ansuechung furgewandt und taglichs furgenohmen werden solln. Wie aber nhun die sachn mith den Lubischn gewandt und stehn, auch wie wir sonstent uff E. L. handlung uns alles nachparlichn gnadigstn willens und erpietens zu aller gepuer und pilligkeit erpoten und vornehmen lassenn, daruber auch friedstendt aufgericht, das alles habn E. L. sich wol zu-

erinnern, daraus klarlichn zubefindn, das wir kein ursach seindt ainiger widderwertiger nachtrachtung, desgleichn so wissen wir auch nicht, das wir die tag unserer regirung E. L. bruder hertzog Adloff die geringst ursach zu furhabendenn wegenn gegeben, vorhoftn derwegn, wan mocht die natur und pilligkeit rechtlich bewogn werden, das wir E. L. vorwanten und brudern vhielmher zur freundschaftt und gutthadt dan sonst zu nachtrachtung wol hetten ursach gegeben. Wie aber dem allem so muesen wir solichns zu seinen werden stellen, doch aber nachdem E. L. also der hochvorstendiger konig leichtlich zuerwegen, was unter solichn anschlegn gesucht, und wie damit E. L. und ire erbhschaften darunter gemeindt, auch wohin der ausgang geschoeben und besonderlich was E. L. so wol uns alseitz unsern jungherschaftn und konigreichn darab belegn und darauffstehen wil und mocht, so wolln wir uns zu E. L. der vorwantnus nach von wegn des bundtz unnd inn erinnerung, wie wir E. L. in irem obliegn bruderlich und standhaftig gemeindt habenn, gentzlich vorsehen, E. L. die werden uns inn diesem soliche handlung vorstendign, sonstent auch sich erkleren, wu (!) etwas jegn die gesambten reichn solt unternommen werdn, wes E. L. sich zuvorhalten und zubiegenenn gneigt. Unnd da E. L. bruder etwas zuwiddern uns und die reiche, darab E. L. mith zum hogsten belegn sein wolt, understehen mocht, das E. L. solichs nicht werdn unserer vorainigung nach gestadten, vielweniger zulassen, bsonder vhielmher vorhindern, und wes wir darauff uns zuu E. L. sollenn im fhal der notturfft und vormueg vorig unsers schreibents entlichn zuvorsehen und zuvorlassen habn, das bitten wir freundlich bey zeigern nebenst unterricht obgerurten handlungn ir schriftlich antwurdt. Das seind wir umb E. L. hinwiederumb inn aller freundlichr wilfarigkeit, dero wir gotlichn schutz zuerhaltung langwirigs geluglichs regiment entphelen thuen, zuvordienen gnaigt. Datum

uff unserm schlos Elsburg ahm 9 tag Martij anno etc.
im 50:ten.

Gustaff von Gots gnadn zu Schwedn,
der Gotten und Wenden etc. koningk etc.

E. L. getrewe bruder
Gostavus.

Utanskript: Dem grosmachtign fursten, unserem
freundlichm (!) lieben schwagern, brudern unnd nachtparn,
herren Cristian zu Dennemarcken, Norwedn, der Wendn
unnd Gotten koning, hertzogn zu Schlesewick, Holstain,
Stormarn unnd der Ditmarschen, grauen zu Aldenpurg
und Delmenhorst.¹⁾

Det påtryckta sigillet väl bibehållet.

Elfsborg den 12 Mars.

*Öppet bref för hospitalet i Gamlebyn på en fri och obe-
hindrad väg till dess gård Skrapekärr [i Bergjums socken].*

Riksregistr. 1550, fol. 167.

Vij Gustaf etc. göre vitterligitt, att förständerne för
the fattige siuke och förlammede menniskior uti spetalen
i Gamble byn här i Säfvedaal hafve ödmiukeligen oss
förnimme latitt, att opå then fämark, nämligen Skrepper-
kär, som vij tilförende samme the fattige til fämark och
mulebeet gunsteligen undt och tilsagt hafve, blifver them
någott hinder och förfång giordt, och besynnerligen att
bönderne, som i Qviberg nu liggie och boo, vele förmene

¹⁾ Under utanskriften är senare (på mottagningsorten) antecknad:

Des konigs zu Schweden schreiben h. Adolffs lubisch und ander be-
werbung betreffend. Productum Flenssburg den xxv Martij a:o 50.

Konig Gustav beschweret über hertzog Adolf zu Holstein das mit den
Lubeccern halte und etwas [gegen] Sweden vorhabe, verhoffet der konig in
D. werde ihn davon abhalten und solches nicht verstatten.

them vägen och fädreftenn ifrå för:ne Gamble byn och intil samme Skreppekar; så opå thet samme the fattige theres boskap thess yttermere sig tilgodo och gagns bruke och niute måge, hafve [vij] gunsteligen undt och efterlatit och nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlate för:de the fattige icke alleneste för:ne Skreppekar att niute och behålle, uthan och att the måge och skole hafva och niute en frij och obehindrett vägh och fädreft in til samme Skreppekar; och annamme vij här medh för:te the fattige och hvad them med rette tilkommer uti vårtt kong. hägn, frid och försvar för allt öfvervåld och orätte, förbiudandes, att ingen dierfvës göre här emot hinder, platz eller förfång, om the vele göre thett oss liuft är. Datum Elfzborg then 12 Martij åhr etc. 50.

Elfsborg [före den 13 Mars].

Till Botvid Larsson [Anckar] om handeln på åtskilliga orter och om förhållandena i och till utlandet.

Riksregistr. 1550, fol. 28.

Vår gunst etc. Som thu haffver latid oss förståå med vår tienere Clement, så och nu seden med tin skriffvelse förständiget, för hvad orsaker the stockholmsborgere och flere aff upstäderna med theris sendebud oss gärne haffve velet besökie latet, som är, att effter the sich emellen icke för nyttigt eller rådeligit kunne ansee att förstercke eller göre the Lybske någon synnerlig tilförning her aff rikkit för the orsaker skuld, som thu förtäljer, och att the Lybske och theris förvanter icke heller hijt söke eller segle motte, eller [the] theres liggierer ther hos them årligen så länge liggierendes haffve; tesligeste um thet godz, som någre aff våre undersåther ther i Lybbeke liggierendes haffve och nu i höstes tijt udöffver skicket bleff, så och um the Lybskes gäld her i landet etc.; och effter thu

förnummet haffver aff vår siste skriffvelse, att oss icke syntes behoff vare, att the oss på thenne tijd, effter vij något longt frå honden stadde äre, skulle besökje lathe, begärer thu vethe, hvad svar på våre vägne thu skalt giffve them upå tesse för:ne articler etc.; så effter thet, Bottved, att tesse saker äre något högvichtige och fordre väl ett nottorfftigt och gott betenckende, synes oss och rådeligit vara, att man handler thenne sak något vijsligen, förty thu kant väl sielff täncke, att hvar vij skole tage så offvan udi med sakenn och platt förbiude them söke hijt eller göre något förhold på theres godz eller gäld her i rikket, som vij förnimme en part tileffventyrs gerne säge, hvad ther effter fölge vilde, nempligen en oppenbare feigde, och thenn att företage äre vij änn nu icke förtenchte, icke heller ther till såå skickede, som then sak fordrer och skicker, som thu nog vest, hure ther um är; kunne och icke besinne, um the, som sådant haffve mest fordret, ther med någenn god grund hafft haffve. Derföre synes oss lijkest vare, att the icke göre så mykit aff thenne sak, uthen lathe bliffvet ther ved, att the haffve nu till thet förste seglatzet therhadenn fördrag på någenn tijd, menn att förbiude them segle hijt eller befate sich med theres gäld eller annet her i rikkit, kunne vij icke gilde, skole och väl tro, att um änn fast oss sådant att effterlate kunde synes nyttigt vare, skulle tesse svenske köpmenn alle icke haffve rååd till att upeholle rikkit med the nottorfftige varer, som her behöffves kunde, som tich och thet samme icke ovitterligit är. Terföre kann mann ju icke förbiude, att the, som något gott före vele, måge ju söke hijt; så må mann och väl holle them sådant före, ner the falle på sådane meeningen; menn att besöke eller göre någenn mottelig tilförning till the andre städer, ändoch the äre the Lybskes förvanter, eller och städerna i Danmarch, ther haffve vij ingen synnerlig besvering um. Ter rätte tich effter. Tett godz våre undersäter haffve i

Lybbeke måge the väl haffve bud effter och lathe betale sich, annet kunne vij icke svare till tesse articler.

Ternest, som thu berörer um våre schip, som tich synes lijkest vare att vestvart och till Engeland brukes motte, och begärer vethe um samme schip och hvart hädenn vij them förvåge vele etc., her upå lathe vij tich förståå, att vij haffve icke än nu bekommitt någre synnerlige tijdender eller lägligheter frå våre sendebud, som vij till Engeland skicket haffve, eller grundtligen förnummet, um någon säkerhet i thenne tilstundende vår och sommer i Vestersjön bliffve vill, hvarföre vij änn nu hos oss icke beslutte kunne, hure um thet samme vestvarske eller engelske seglantz beställes skall; och kunne förthennskuld på thenne tijd eller så hastigt icke giffve ther upå någet allffversampt svar, uthenn alleneste, att schipen göres färdige till vijdere beskeed, doch att inthet seglantz hvarcken med våre eller borgere schepenn bliffve företaget, synnerligit genom Sundet, för änn vij yttermere lathe tich förståå, hvad vij vijdere i thenn motten förnimmes varde, tett vij och seden oförsumeligen vele tich förstå lathe.

Som thu och vijdere berörer, att thu haffver förhandlet med Bencht Utanby um thenn ryske handell etc., så förnimme vij aff titt breff, så och aff Clemetz berättning, att thu icke haffver förstått vår meening rätt i thenn motten, effter thu begärer, att vij skole lathe fordre för honom hos storförsten en leegde till Nogård eller giffve honom vår förskriff eller försvarelsbreff etc. Så haffver thet icke varid vår meening, att han skulle drage så langt in i Rysseland, utenn förholle sich her vid Narffven och flerestädz ther ut med gräntzen, ther Rysserne pläge med theris lodier och anner schip, som våre undersåter tage theris godz udi på fracht och löpe till Rijge och Räfte med, att Bencht kunde handle med samme Rysser och förvende them medt theris varer hijt in till

Sandhampn, och så skulle Bencht haffve högzste befalningen att köpslage, handle och byte med Rysserne, som skäligit vare kunde. Tette haffver varid vår meening och icke, att han skulle giffve sich något longt in i Rysseland; så skulle mann och nu i tijd täncke till, att till Sandhampn motte bliffve skickede the varer, som Rysserne tiene och sådane saker med uträttes skulle, som är räffskinn, hareskinn, utherskin och andre skinvarer, kätzle-koper och annat slijkt, som them tiener. Så motte och ju icke någenn handel med Rysserne anslagenn bliffve, för änn sådane varer ther tilstädes våre, så att the icke på någenn lös grund tijt löpe skulle; elliest ville thet icke väl skicke sich. Ther um må thu förtencht vare att förhandle med borgerne, som sådane varer haffva, att så skee motte, tesligeste med Bencht Utanby, som sådant uträtte skall.

Som thu och berörer, att vij vilde lathe skriffve till storförstenn um rågongen etc., så är thet alreede skedt med Erich Spore. Vij haffve och så förnummet aff thett breff Oloff Larsonn och thu oss samfelt tilskriffvit haffve, hure våre saker och ärender, som Oloff Larson i befalning hade, ther upe uträttede äre. Så lathe vij oss thet så behage, förmode och yttermere grund och beskeed um thet samme med Oloff Larsonn. Doch så mykit thenn artickell tilkommer, att eder icke tycker rådeligit vara, att vij lathe tage oss nu i nestkommendes vhar och somer monge bygninger och rödningar före (effter almogen genom thenn pestilenttzieplåge så hielpelöse med folk bliffne äre), utenn att thenn bygning vid Upsale och the bergzbrukningar, som inge förtug lijde kunne, motte för alt och aff allom fordrede bliffve, hvickit oss och så behageligit är, och vele, att thu thet så ther upe vilt beställe lathe, som lijkest vare kunde. Ter motte och tenc-kes till, att till Calmarne motte bliffve skicket nu med förste opet vattn en hop spannmåle och andre varer, som

Hollenderne tiene kunne, um vij fram i vhar kunde lathe handle någre Hollendere ther hâden med salt, att the då med hast förlossede bliffve motte; tesligeste um vårt schip, som thu hijt skickede i höstes etc., så tyckes oss, att samme schip vill her icke väl tiene, the saker ther med att uträtte, som vij achtet haffve, som är att lathe undertijden hasteligen löpe her aff och til emellen Schaffven och her och emellen Holland och her, och var icke vår meening, att thet schip skulle hijt skicket bliffve, uthenn thenn lille pinck, som vij hade med oss till Gripzholm i fiord, hvice thu änn nu med förste openvattnet må lathe löpe hijt nid för Elffzborg, som vij och för någre dager skriffve tich um thet samme till. Så må thu och lathe stuffve in udi samme schip någre saltede huder, talg och andre varer, som Hollenderne tiene, ther med vij kunne lathe förbyte oss salt och andre nottorffter, hvad vij behöffve, till igenn. Så må thu och vare förtencht att försörge samme pinck med gott, troget folk och tesligeste med beskedelig pasbord eller siöbreff, som the kunne haffve att vjse i Sundet eller hvar the komme, förty vårt schip, som i höstes lop hijt, hade när för thenn orsak skuld, att schepet och folket icke med siöbreff försörgde våre, bliffvit arresterede i Sundet.

Så vele vij och icke döllie för tig, att våre granner her umkring äre så mächte torre, eehvad ther under är, kunne vij icke vethe, och synes oss rådeligit vare, att thu haffver våre saker i god acht ther upe och seer någet med till, hure i vårt artelarij tilstår, och så förskaffer, att alt hvad ther tilhörer motte göres clart och ferdigt, att hvar sakenn så fordre kunde, att då alle saker våre reede, när mann skulle tage ther till. Och tänck till att bestyre oss någet mere saltpeter, eehvar thu thet bekomme kant.

Schall thu och vethe, Bottved, att her haffver nu i tesse dager [en] varid hemme i Norge, hvicken tilkenne giffvit

haffver, att i Holland, så och i Frisland göres [redo] en hop örligz schip, eehvad grund ther under är, eller hvart the sich achtet haffve, var honom ovitterligit, och för sådane orsaker skuld haffve vij nu i tesse dager afferdiget en vår draffvant på ett schip her ifrå Elffzborgzby åt Holland, som sich vinlägge skall någet att förfare um samme schipzflottes ansläge och annat mere, så mykit mögeligit är. Så haffve vij och nu bekommitt skrifftilgit kundskap ifrå Jochim Burwitz, så och någre andre, att kongens broder i Danmarch, hertig Adolff, står i store prachticker med konungen och the danske och begärer theris samtycke att före en hop krigzfolk genom Danmarch och hijt in i rijkit; eehvad svar eller beslutt honom ther upå varda kann, vethe vij icke. Så förnimme vij och, att tesse danske våre granner, både her Claes Bilde, Lage Trudson och flere her ut med gräntzen, äre omykit torre, så att thet haffver ett sielsindt anseende med them, eehvad ther under förbäret ligger; så haffver och her Axell Brade och her Mons Gyllenstierne giffvitt thenn Karl Schriffvere, som tiente Peder Brade, leegde in till påske och alle the förrädere, som vijke her aff rijkit, bekomme ther leegde och uppehold effter theris egenn villie, hvickit oss giffver ett stort betenckende. Vij haffve och så skicket en vår breffdragere till kongen i Danmarck, hvicken änn nu icke tilbake kommen är och likvel hernest varidt i fyre veker borte; um han bliffver uppehollen, eller hvad saken mangler, vethe vij icke. För sådane orsaker skuld, Bottved, kunne vij änn nu icke gøre någet beslutt um seglattzet hijt in i Vestersjön, menn så snart vij bekomme någet vist kunskap, vele vij oförsumeligen biude tich ther um till, och är vår villie, att thu haffver alle saker i god acht och lager så, att vårt artelarij och andre krigzrustningar någet färdige vare motte, um saken så kräffie kunde, att man hasteligen ther till tage skulle, så att vij icke ther udinnen försumede bliffve, som macht upå ligger etc.

Som tich och vitterligit är, Bottved, att till thet nysantagne krigzfolk, som vij nu på någre åhr haffve latid antage allestädz her udi rijkit, äre alt för fåå befallningzmen och höffvedzmenn, som them föreståå, läre och undervise kunne, hvad som krigzfolkz bruuk fordrer och kräffver, och elliest haffve acht och tilsyn med them, theris värier och hvar the äre, hvarföre synes oss fast förnödenn och rådeligit vare, att mann täncker till någre flere gode karler, som mann ther till bruka motte, och att them motte giffves i befallning, hvad the i så motte beställe, och så ther effter göre theris besoldning, så att them och motte effterlates lönen effter omaket.

Som och tilförende her i breffvet beröres, att vij icke kunne änn nu giffve tig något alffvert beskeed um seglattzet hijt inn i Vestersjön, som thu begärer etc., så kunne vij thet icke heller änn nu göre, förty vij sielffve haffve änn nu slätt inthet beskeed bekommitt, hvarken ifrå våre sendebud eller andre. Så haffve vij och utskicket somme alreede i höstes och en part nu i vinter både åt Tysland, Danmarck och annerstädz, som äre Claes Arffvedsonn, Arffved Claeson och någre flere, och ingen aff them är änn nu tilbake kommen; kunne vij täncke, um the någerstädz uppeholdne äre, eller hvad them förhindre kann. Så äre och våre granner her um kring ganske torre, att vij icke heller förnimme kunne, hvad the haffve i sinnet. Hvarföre tyckes oss, att ett nottorfftigt och gott upseende högt förnödenn vare vil.

Schall thu vethe, Bottved, att thenn gallee her bygd är, så och vårt schip, som kom hijt nid i höstes, äre icke aldelis med scheppere och bådzmenn så försörgde, som them vare borde, och förundrer oss, att thenn Oloff Bagge haffver så skilt sich ifrå schepet; äär vår villie, Bottved, att thu förskaffer hijt nid någre gode båsmenn och besynnerligen the, som haffve förstond att regere thenne galleen; så motte och thenn Oloff Bagge väl giffve sich

hijt nid igenn och bliffve hosz schepet, ther till han förordineret varit haffver, eller någenn annen förstondig i hans stad. Tette motte så beställes.

Tett schytt vij haffve skriffvit effter, att [thet] hijt komme skulle, må thu och så lathe komme in på samme pinck, nempligen en heel slange och två halffve slanger etc. Datum Elffzborg.

Angered den 13 Mars.

Öppet bref för Georg Norman på en holme och en äng.

Riksregistr. 1550, fol. 167 v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, att vij af vår synnerlige gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne thenne oss elskelig vår troo man och råd, Jören Norman, then holm, be:dth Christenholm, och eng, som vid Biskopztuna liggendes är, med all then prophitt och fördeel, som ther af falle kan etc. Hvarföre biude vij våre fougdtter, befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the för:te Jören Norman här emott intett hinder eller förfång göre skole, så lenge vij honom sådant gunsteligen efterlate. Ther sigh hvar och en efter rette veett. Datum Angerid then 13 Martij åhr etc. 50.

Loholm den 15 Mars.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående inkomna under rättelser från D. Anders Olsson och Hans Larsson, hvilka borde meddelas Georg Norman och Olof Larsson.

Riksregistr. 1550, fol. 25 v.

Vår synnerlige [gunst] etc. Vij lathe eder förståå, käre her Göstaff, att vij nu i dag haffve bekommitt någon

skriffelig beskeed och kundskap ifrå doctor Anders och Hans Larson, hvice breff vij haffve latid affcopiere och skicke Norman och Oloff Larson samme copier her hosz förvarrede tilhonde, effter någre tidender och lägligheter ther udinnen beröres, som förnödenn är, att the vete motte. Så må I öffverantvarde förbe:te Normann och Oloff samme copier med thenn missive vij them tilskriffvitt haffve, så att I samfelleligen them offverläse och besinne, och um så är, att Normann och Oloff äre affsäglede, att I då försägla samme copier och för:ne missive under edert signet och med någet vist och troget bud oförsumligen skyndet effter, såå thett motte komme them visseligenn tilhonde, effter thenn saak är oss någet högeligen anliggiende etc. Gud befalendes. Datum Loholm 15 Martij anno etc. 1550.

Larf den 18 Mars.

Till Måns Johansson [Natt och Dag] angående en hans tvist och om nödvändigheten af en noggrann uppsigt i hans förläning.

Riksregistr. 1550, fol. 169.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve förnumit af eders skrifvelse, her Måns, the besväringer och klagemål, som I hafve emott then Biörn i Bolskin och Joen i Grönede etc. Så är väl sandt, att the nu i thesse dagar hafve varitt här för oss och annorlunde berettatt theres saker, och ändoch vij them föge betroo kunne, så förundrar oss doch icke ljtett, att I icke tilförende hafve latitt oss thette förstå eller någott yttermere handlett och talet ther om, utan nu i thesse farlige tijder begynne opå att klambra och trette med thet selskap. Så kunne vij och nu intett annat göre ther til, utan efter the äre ifrå oss dragne utan [annat] besked, än att then saak må blifve beständandes, til thess vij komme til Östergöttland, så vele vij

ännu late kalle them in för oss, ther I och sielfve medh eders lenssmän och fougdtē (then the meste skulden gifve) måge komme tilstådes, så vele vij yttermere late ransake om thett I nu skrefvet och the klagatt hafve. Och är vår vilie, her Måns, att I nu i medler tijd late hafve nogott alfvarligit upseende med them, och ther I kunne leggie kunskap utt, hvad the gifve bönderne före, när the nu hemkommendes varde, efter vij hafve och efter nödtorfftenn sagdt them, hvad som saken kraft hafver, då vore thet högt för nöden I vele och icke alleneste late hafve acht medh thet partij, uthan och allestedz ther i eders förläning. Förty verden är fast selsind och här hoss oss vanke många farlige och selsinde tijdender, them I intett vette utaf, efter I äre någott af vägen besittianades, så att godt upseende vil nu allestedz myckitt för nöden vare. Vij kunne intett mere skrifve, utan befale eder Gudh. Datum Larf then 18 Martij anno etc. 1550.

Larf den 19 Mars.

Till Anders Persson med befallning att komma till konungen.

Riksregistr. 1550, fol. 169 v.

Veet Anderss Pedersson, at vij någott hafve att handle och tale medh tigh, som oss macht opå liggier och synnerligen om grentzen ther nedre, huru han nödtorfteligen och som thet sig bör förvarett och achtett blifve motte, efter vij höre många fahrlige och sälsinde anslagh, som opå oss och rijkett drefne blifve, både i Danmark och flerestedz, hvarföre och så högt förnöden vare vill, att vij och hafve våre saker i god acht, på thet at icke nagott hemligitt förräderij anten genom bud och bref til våre papister eller andre här i landett instungne bliffve motte, som oss och intett tvifler ju til thet förste tilbiudes, hvar våre fiender i sinnett hafve någott emott

oss att företage. Så synes [oss], att tu achter än icke så nöge på saken vid then grendtz, som thet sigh väl borde, förty vij kunne väl merkie, att så som thett tilgick med then Lage Bragde, att han drog ther igenom tin befallning och ingen talade honom ett ord till eller gjorde oss någott bud ther om, utan han kom oss så oförvarende på hender, att vij slett intett vijste af hans tilkommelse, så sker och väl med annat flere, hvilkett oss icke lijttett förundrar, efter vij doch nogsampt tilförende tigh ther om undervijst. Och opå thett vij thess ytterligere kunne hafve tilfelle att undervijse tigh vårt sinne och mening, huru tu skaltt late achte then grentz, så och om andre saker och lägligheeter, som vij icke allt så kunne skrifve late och oss doch macht opå ligger, derföre är vår vilie och befallning, at tu oförsummelingen genom natt och dag skynder tigh hijtt up til oss, ehvar tu oss finnendes varder, så kunne vij yttermere undervijse tigh vårt sinne och mening både om thet och annat mere; thett ingelunde försummendes. Datum Larf then 19 Martij år etc. 1550.

Gustaff.

Schedula.

Ähr thesslikeste vår vilie, Anders, at tu skalt tilskicke en god, trogen och förståndigh karl, som nöge acht och tilsyn på alle lägligheeter ther i häredett utti tin fråvaru hafve kan, så att doch likväl ingen deel motte försummett blifve. Och lagatt så, at tu vest gifve oss tilkenne, huru många knechter vij hafve i tiensten ther i tin befallning; vij vore och tilfredz, att ther motte någre flere antagne blifve, efter folket vil vare oss fast förnöden. Datum ut in literis.

Larf den 19 Mars.

*Till Nils Ribbing angående hans anspråk på några jord-
egor.*

Riksregistr. 1550, fol. 170 v.

Vår gunst tilförende etc. Veth Nelss Ribbing, att thenne våre undersåter, Ingemar Olufsson i Naven med fem sine granner, hafve klagatt sigh här för oss, at tu viltt klandre någre ägor undan theres hemen, hvilke hafve varit längre än i tre mandz åldrar oklandrade. Så gior-des föge behof att tale på sådane gamble ärender; och biude [vij] tig för then skuld, at tu later them oklandratt niute och behålle the ägor, som them med rette tilhøre, och hvar tu mener tig att hafve någon rätt ther till, at tu då bevijsar in för oss och flere gode män, hvad skäl och bevijs tu ther til hafve kan, vettandes tigh här effter rette. Datum Larf then 19 Martij år etc. 50.

Larfs prestgård den 20 Mars.

*Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående sändandet af en
kunskapare till Ryssland.*

Riksregistr. 1550, fol. 33 v.

Vår gunst tilförende etc. Vet Mons, att vij haffve fått bud och skriffvelse ifrå någre våre gode menn och sendebud, som vij utskicket haffve till någre fremende herrar och förster, hvicke ibland annet giffve tilkenne, att keijserenn haffver nu nyligen skicket sine sendebud in till storförstenn i Rysseland, med hvad värff kan man icke vethe, och effter samme beskickung (!) giffver oss något betenckende, som thu täncke kan, hvarföre är vår villie och befallning, att thu med thet förste förskicker in i för:ne Rysseland en viss och trogen karl, anten med något

förloret breff, eller hure thu thet best kant, som hemligen kunde förfare, hvad verff eller handel för:ne keijserens sendebud kunde haffve till storförsten, synnerligen um oss och thetta vårt rijke något ther med beläggande våre, att han både her om och annat (um thet våre mögeligit hemligen) ther i landet förkundskape vilde. Tette thu så thil thet troligeste beställe vilt, effter ther ligger oss macht upå. Datum i Larffz prestegård 20 Martij anno etc. 1550.

Larf den 20 Mars.

Till Jakob Jöransson angående Per Olssons i Tubbetorp klagomål.

Riksregistr. 1550, fol. 171.

Vår gunst tilförende etc. Veett Jacob Jörensso, at thenne Peer Olsson i Tubbetorp i Laska häredt hafver här för oss klageligen berettett, at tu hafver trengt in opå för:ne hans gård Tubbetorp en annan bonde, som skal blifve boendes och besittendes hooss honom, ändoch han säger sigh hafve gifvit vår troo man och råd, her Göstaf Olufsson, opå samme hemmen i stedzle öre 14 þ danska och hafver doch icke ännu fått sittitt sin fulle techt utt. Så synes oss thet icke vare rätt eller skäl, att man så emott lagen trengier någon ifrå sin stedzle, och efter för:ne Per Olufsson later förstå, att hans framlidne fader för:ne hemmen nästan af en ödesmark opbygdt och efter hans död han thet behällett och giordt ther lijke och skäl före, vele vij, at tu later för:ne Peer Olufsson sittie sin fulle techt utt, och så lenge han förmå[r] göre lijke och skäll för sigh, att han då allene må niute och behålle för:de Tubbetorp, settiendes then andre utaf igen, vettendes tigh här effter rette. Datum Larf then 20 Martij 50.

Larf den 20 Mars.

Till hustru Anna angående mot henne framställda klagomål.

Efter originalkoncept i R. A.

Gustaff etc. Vår gunst etc. Vij latte eder förstå, hustru Anna, att thenne hustru Segredt, Lasse Esbiörnsons i Tubbohaga i Vista heredt, haffver her för oss udi underdånigheet berettet um en gård, benempd Halffväs i Barnaheredt, som I henne och för:ne hennes man stadt hade, ther opå the eder i stedzleöre ett par oxer och en ost um ij pund giffvit haffve, och seden när för:ne hennes man bleff aff Gud krenckt och icke förmotte längre besittie samme gård än ett årr, badh han sig aff garden och begärede, at I vilde giffve honom igen thet, som han på same städzleöre icke fulsitud hade, ther opå I honum och skulle förtrösted haffve, ändog thet icke än nu skedt är. Hvarföre är vår begären, at I rette eder siällffve i then motten, latendes henne komme till så mykit aff same städzleöre, som hennes man och hon icke haffve fulsitud före, alliest tykkes oss, att thet fatige folk sker mindre än thet som rätt och skäll är. Datum Larff 20 Martij anno etc. 50.

Genneved den 21 Mars.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående hafsfisket i Kattegat, om utförsel från Elfsborg till Jutland och om nödig vaksamhet gent emot yttre fiender.

Riksregistr. 1550, fol. 34. Jfr ibid., fol. 168, der samma bref finnes infördt under den 17 Mars.

Vår syn[nerlige gunst] etc. Som vij och tilförende haffve handlet och talet med eder, käre her Göstaff, att våre

undersåther, både bönder och borgere, motte något ytermere tage sich före att bruke fiskerijd under Schaffven, Lässäö och annerstädz, ther så lägligit är, änn her til är skedt, på thet våre undersåter i thenne landzänden motte her effter så väl med allehonde fiske varer försörgde och bespijsede bliffve som tilförende, ändoch her Claes Bilde haffver förskaffet, att then fiskemarcknet afflyst är etc., så är änn nu vårt råd och allffvarlige förmaning, att I thet och så med all flijt bestyre vele, så att ju till thet minste till etthundrede eller flere fiskere her ifrå rikket utkomme motte, hvickit vij försee oss ju något förslå kunde till att bespijse landet med, och hvicke bönder ther ut med älfven eller på öijerne, som åker och äng icke att vachte hade och ville allffvarligen tage sich sådane fiskerij före, them motte mann på någon tijd unne skattfrij, på thet the motte tess heller venies vid att bruke fiskerijd och bespijse landet. Så motte I och lathe beställe med the elffborgzborgere, att the ville sielffve skaffe sich någre schutor, och när the förnimme fisken våre tilreede och förhonden i Julland, Lässäö, eller hvar thet våre, att the tage då en hop smör, ost, flesk och andre varer, som Juterne tiene, och löpe sielffve utöffver och byte sich allehonde fisk till, [och] försee vij oss the motte ju bekomme ther så gott och änn bättre köp, som när Juterne sägle hijt. Käre her Göstaff, tencker ju allffvarligen till thenne sakenn, effter som thenne landzändens läglighet thet fordrer; tesligeste att thet upseende allestädz ut med gräntzen och longt ut medt elfven motte flittligen hafft bliffve, som vij och med eder handlet och besluttit haffve. Mann skulle och haffve gott upseende med the schip ther komme in för byn, och hvad breff the före, så att icke något förräderij ther med instunget bliffver. Tette samme upseende skulle och haffves ut med all gräntzen, förty oss tviler inthet, att hvar våre ovenner vele haffve något förhänder emot oss, då biude the först till att skynde en

hop breff till våre prester och andre, ther med them tess yttermere tilfalle ther till giffves motte. I vele och så förmane Jacob Jörenson, att han seer sich väl före, att her Claes Bille icke beviser honom något skalke stycke, och ju mindre han kan vistes her ut med elffven, ju bätter våre thet för honom, effter oss inthet tviler, att Claes Bilde lägger all flijt till att komme honom um hal-senn. Datum Geneved 21 Martij anno 50.

Skara den 22 Mars.

*Till konung Christiern III af Danmark angående ersätt-
ning åt herr Johan Turesson [Tre rosor] för ett i Öresund
uppbringadt skepp.*

Efter en i R. A. förvarad nyare afskrift af det egenhändigdt undertecknade originalet i danska Riksarkivet.

Unsere freundliche dienste und was wir sonstent vhiel mher liebs und guths vormugn bevhor. Grosmachtiger furst, freundlichr lieber schwager, bruder und nachtpar, wir seind ungezweiffelter zuvorsicht E. L. haben sich noch zuerinnern, wie vor etzlich jaren der gestreng unser radt und lieber getrewer ehr Johann Turson ritter etc. einem, gnand Jacob Koning, sein schieff und guedt unter handen vortraut und nach Amsterdam ethwo zusiegelende abgefertigt, unwissend das bey E. L. uff die ortere die zuefhur vorspert und vorbotn gewesen; domals aber gerurt schieff sey inn den Sundt gekhomen, habn E. L. bevelichhabere dasselbtig arrestiren unnd anhalten lassen, doch volgentz derogestalt das solich schieff nicht weiter dan uff der westerems vorlauffn solt, von E. L. losgegebn worden. Es hat aber wedter und windt auf der reise das schieff uff die kaiserliche erbinderlandt forsetzt, das sie nicht habn die westerems erraichn muegen, volgentz aber weilo gedachter Jacob Konig fur sich also die reise unternhemen muesen, auch weiter im zuruck zueg solich

schieff einem hollender, Jacob Lucassen gnanndt, vorkaufft unnd auff termijn und zeith das schieff geburget; welcher Jacob Lucassen mith gerurtem schieff uff Holland hernachmals durch den Sundt vorsiegelen wollen, so sol dasmal gemelter Jacob im Sundt sein vorgerurter ursach angehalten worden und sich vorpflichten muesen, entzwhar das schieff odder den wiriden darab E. L. zuuberantworten, wodurch sich vielgnanter Jacob Lucassn E. L. wegn geschutzt unnd ehe deswegn von E. L. relaxation und zulassung seiner vorpflichtung nicht erfolgte die bezalung ern Johan Turson rittern nicht wolln volgn lassen. Dweil nhun wie gemelt vormug der vorwantnus so zwüschn diese beiderseitige reiche der handlung und freij wandlung, auch unbehinderlicher segelation und pass durch den Sundt aufgericht unser radt keiner arrestirung sich vormuedt, zu dem E. L. vorpot nicht gewust und durch voranlassung wedters und windts uber ern Johan Tursons ritters bevhelch und der vorpflichtung, so Jacob Konig im Sundt gethan, vor sich der genant Konig sein raise geendert, daruber dan gleichwol unser radt umb sein schieff und bezalung gekhomen, so hat ehr dasmal in erinnerung des bundtz und dieses bericht uns undertenig gebeten ahn E. L. umb erlangung seins schieffs odder bezalung ine zuvorschreiben, wie auch dasmal beschehen, darauff E. L. die anhaltung des schieffs odder bezalung loszugeben und ern Johan volgn zu lassenn sich erpoetenn. Mitlerzeit aber hat sich begeben, das gedachter hollender mith gemeltem schieff sey uff den Orsundt gesiegelt und daselbst uber E. L. vorigs erpietn angehalten, das schieff von ime zu E. L. best angenhomen und daruber von E. L. mith segel und brieff vorsorgt sein, ern Johan Turson rittern der bezalung halbn nicht fernner zuantworten, welchs auch sich also der Jacob vestiglich halten unnd daruber er Johan Turson etc. seiner bezalung gehindert wirdt. Seintmal aber dan sich dermassn die sach ertragen,

auch volgentz darauff E. L. erpient und zulassung jegn unserm radt uff unser schreibent ergangn, des sich unser radt gantzlich vorlassn und unkost der manung halbn jegn Amsterdam angewendt, auch E. L. gegebenen siegl und brieff halbn von Jacob Lucassn nichts erlangn dan vorgeblich zerung und unkost uberstehn muesen, und sich dannochst in diesem der unschuldt und ins haubt der freundlichn nachparschaft und bundtznus pilliglich zugeniesen getrost, so hat ehr uns abermals, dweil E. L. das schieff in ir vorwaltung annhemen lassen, sonsth auch dem Jacob vor bezalung gesichert, gehorsamblich gebeten dises alles E. L. die gelegenheit unnd deroselbtigenn erpient zuerinnern; unnd gelangt demnach ahn E. L. unser gantz freundlich und schwegerlich bith E. L. woltenn inn bedeckung erzalter umbstende und der vorwantnus, so zwischn denn reichn aufgericht, E. L. eignem vorigem erpienten und was massen dannochst unser radt nebenst andern inn E. L. obliegn sich mith darsetzung leibs, guths und bluts vorhalten, das selbtig ime herwiederumb unnd alles auch dieser unserer furderung[s]chriefft inn seiner pillign rechtmessign sachn geniesenn lassenn unnd ime ohnne weitem aufzug zu seiner bezalung vormug des kaufs, so mith dem hollender gemacht, auch erlittenen unkosten vorrichtung, khomen unnd gelangn lassenn. Das seind wir umb E. L. hinwiederumb freundlichn und schwegerlichenn zuvordienen gnaigt. Datum inn unserer stadt Schara ahm 22 tag Martij anno etc. im 50:ten.

Gustaff(!) von Gots gnadn zu Schwedn, der Gotten unnd Whenden etc. konig etc.

E. L. getrewe bruder Gostavus(!).

[Sedel:]

Und bitten E. L. freundlich uff ern Johan Tursons ritters ansuchent, das E. L. jegnwurtige seine dienere

Jurn Scherpffenberg und Nillies Brombsen inhalt irer mithabenden volmacht woltenn die bezalung uberraichn und zustelln lassenn. Datum ut in literis.

*Utanskrift:*¹⁾ Dem grosmachtign fursten, unserm freundlichn liebnn schwagern, brudern und nachtparn, hern Cristian zu Dennemarckn, Norweden, der Whendn und Gotten konig, hertzogn zu Schlesewick, Holstain, Stormarn und der Ditmarschn, graven zu Oldenburgk unndhe Delmenhorsth.

Spår af sigillet finnas.

Genneved den 24 Mars.

Till Germund Svensson [Somme] angående åtgärders vidtagande med anledning af oroande rykten utrikes ifrån.

Riksregistr. 1550, fol. 35.

Vår gunst etc. Vet Germund, att vij haffve förnummitt och besport, nu meden vij haffve varid her nidre vid gräntzen, monge honde farlige prachticker och ansläge, som her emot rijkit aff våre ovenner nu förhänder äre och brukede bliffve, och besynnerligen äre vij åtvar[n]ede, att konungens broder i Danmarck, hertig Adolff, skulle haffve någre ansläge förhänder her emot rijkit och haffver förthenskuld varid till handels med kongen i Danmarch och the danske råd, begärendes en frij väg igenom Danmarck och hijt in i rijkit med sitt krigzfolk, äändoch oss ovitterligit är, hvad han i thenn motten uträttet haffver eller uträtte kann etc. Så kunne vij doch väl tencke, att the danske varde honom sådant neppeligen affsläendes, effter sakenn lather sich udi alle motte lijke så ansee, såsom vij och thetta rijke inthet synnerligit

¹⁾ Senare anteckning under utanskriften: Des kunigs zu Schweden schreiben hr Johan Turssons furderunge von wegen eins schiffs belangen. Productum Segeberge den 22 Aprilis a:o 50.

tilförlat eller något gott till att förmode haffve kunne, förty vij haffve nu på någenn tijd, så och våre undersåter her vid gräntzen, monge sielsinde och onåborlige stycker aff them förnummitt, såsom och her Claes Bilde beviser thenn ene skalkhet effter thenn annen och haffver nu genom sin affvund och skalkheet så mykit hosz kongen i Danmarck och the danske beskaffet, att thenn marckned, som udöffver tu eller trijhundrede åhr våre undersåther her i Vestergötland och Jutland emellen um Larsmessen altid hollenn bleff, ther the plägede bythe med hvar annen fisk, smör, flesk och oost, är nu afflyst, och giort them på både sijder sådane matebond och monge andre sådane stycker, så att ther aff mere ondt änn gott tilförnimmendes är. Så haffve vij och nu snart för sex veker skriffvitt kongen i Danmark med vårt eigit bud um någre vichtige saker till, doch änn nu inthet svar bekommitt, uthan som vij förnimme bliffver vårt bud ther uppehollit, på thet vij ju inge tijdender eller något beskeed bekomme skole etc. Så vancker her och för tijdender, att för:ne hertig Adolff skall vare i land tho Mechelborg och tage ther en hop ryttere och knechter ahnn på vårt argeste, ther um vij icke heller något vist beskeed haffve och äre förthennskuld fast bekymbrede och vilde gärne haffve någon viss kundskap, hure ther um fatt våre. Hvarföre haffve vij nu i tesse dager her frå Elffzborg latit utöffver skicke våre breff till vår tiener Jochim Burwitz till Strålesund, att han oss um alle saker och lägenheter med thet förste skall förstendige och haffve loffvedt honom med thet förste någon hielp udi hans köke etc. Hvarföre är vår villie, att thu later göre ett litit schip tillreede ther ifrå Calmarne och lat komme ther in upå en halff lest gott smör och en halff lest gott, välförvared oxekött, hvickit för:ne Burwitz aff oss haffve skall, thet thu och så honom må leffrere lathe, och skriff honom med thet samme till, att han vill och så lathe tig

någet förståå, hvad tijdender och lägligheter ther uthe nu på färde vare kunne. Vij vele och så her med till thet högzste tig budet och förmanet haffve, att thu ett nöge och nottorfftigt [upseende] ther uppå slottet och stadenn haffve skalt, så och allestädz ther i länet, både ut med gräntzen och siösjiden, att icke någre förrättlige bud eller breff in till almogen, presterne eller andre instungne bliffve motte, förty oss tviler inthet, att hvar the haffve i sinnet emot oss någet företage, så biude the ju sådane prachticker först till och besynnerligen hos the gamble prester och papister. Och upå thet mann tess ytterligere läglighet och tilfålle haffve motte, att thenn heele gränttz her ifrå Elffzborg och sedenn alt ut med in [till] Grijsebäck tess bättre achtet och förvares motte, så att inge her in i rikkit eller utaff rikkit, med minne the hade bevis och pasbord, att the våre rättfärdige i theris saker, vancke och vandle motte, haffve vij betenckt saken, att en hop utaff the nysantagne knechter skole udi hvart län eller fögderij ther till förordnade bliffve alstädes att holle sich ut med gräntzen och besynnerligen vid the almenningz och störste väger, som löpe landen och städerne emellen, the ther natt och dag på sådant och inthet annet achte skole; och hvad för mistänckte personer och the, som inthet bevisz hafve, them samme skole the anholle och lathe komme till våre fougter och befalningzmen till vijdere ransakning, och the knechter, som ther till skickes skole, motte vare någet förstondige och frome karler, them thu nottorffteligen undervise skalt, hure the sich holle och skicke skole, så att bönderne aff them icke någon skalkhet eller öffverlast viderfares motte, eller elliest sich otilbörligen holle emot en eller annen, eller och tage thet ondt är och göre ther värre utaff, ther mann sich nöge före vachte skall, och motte mann förhandle um theris underhold, anten för vår fodring eller hure mann best kunde. Och haffve vij

bestelt med her Göstaff Olsson, att ut med all thenne vesgötske och hallanske gränttz, så och her ut med elffven emot Norge, så longt hans förlänning sig förstreck, lijke som nu förskriffvit ståår, bestyres och förhandles skall. [Vij] vele tesligeste, att thu och så mäd thet förste vilt beställe um thet samme, så vidt tin befallning sich förstreck ut med thenn blekingzgränttz och alt in till tess Nils Birgesons befallning tager vid. Så haffve vij och skriffvit Nils Birgeson och Anders Pederson till, att the och udi lijke motte skole beställe ut med gränttzen i theris befallning, ter thu och veest tich effter rätte. Tu må och så täncke till att handle med våre fougter ther i länet, som altid pläge riffve och slijte så myken saköre ifrå bönderne och bruke sådane köpenskap, att the haffve sådant fördrag, eller vij bliffve förorsakede täncke annet till saken.

Ten Peder Fux såge vij gärne, att han motte komme ifrå thenn befallning, som vij skriffve tich nu nyligest ther um till, effter vij höre thet ene clagemål öffver honom effter thet annet. Vij see och gärne, att the monge juther, som fougterne allestädz ther nidre haffve i tienstenn, motte komme däden och bliffve hijt up i landet skickede, effter vij kunne väl täncke the göre oss föge gagn ther nidre. Vij skole och icke heller tro, att thenn Christer Iffverson är, som honom bör att vare.

Oss är och tilkenne giffvit, Germund, att kongen i Danmarck haffver latit tilslutte Öresund, så att inge schib, hvarcken ifrå östann eller vestann, måge änn nu sägle genom Öresund. Så kunne vij icke vethe, hvad ther um sant är, eller för hvad orsak thet skedt är. Um thu kunde något förkundskape late i Danmarch, hvad ther om sant är, och hvad andre tijdender och lägenheter, synnerligen um thenn hertig Alff, ther på färde äre, då våre thet väl förnöden. Datum Geneved 24 Martij anno etc. 50.

Skara den 24 Mars.

Till Botvid Larsson [Anckar] om handelns förkofran i Sandhamn och om anskaffandet af hampa m. m. till skeppsgården [i Stockholm].

Riksregistr. 1550, fol. 171 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 295—296.

Vij hafve förnummit, Bottved, af thet bref Joen Olsson och tu oss samfeltt tilskrifvitt hafve, huruledes våre undersäter i Stocholm och flere städerne ther uppe sigh med eder förenett hafve om then handel och tilförning til Sandehampn. Så late vij oss thet samma väl behage och förhoppes, att hvar saken, som vår mening varitt hafver och I nu skrifve, alfvarligen företagen varda skulle, then handel väl komme til gagns. Vij vele och med thet förste late tilskrifve våre fougdtter och frelsett i Finland, att the skole och tenkie till saken och late the varur bliffva ther qvarre i landett, som Rysserne och Hollenderne tiene kunne. Thett budh (som eder mening är) och nu i tijde til Öresund skal skickat blifva att förhandle med någre Hollender til att löpe med någre skep, ladde med saltt, til för:ne Sandehampn, ther om kunne vij icke heller ännu någott bestelle late, för än vij bekomme någre vijdere tijdender och kunskaper ifrå våre uttskickade sendebud, om Öresund blifver öpit igen eller någon säkerheet i Västersiön på färde blifve kan.

Vij hafve och förnummit af Oluff Larsson, at tu hafver någon brek ther i vår skepgård om hampa och kabbelgarn, derföre hafve vij nu latitt skrifve Hans Skepper i Refvel, att han oss ett hundrade skeppund til gode köpe skal, och sende tig brefvet tilhande, hvilkett tu honom förskaffe skaltt, och må tu late skicke honom någre lester jern eller andre varer, som ther bäst tiene kunne, ther med han samma hampa betala kan, vettandes tigh här efter rätte. Datum Schara then 24 Martij åhr etc. 50.

Höjentorp den 24 Mars.

Till Botvid Larsson [Anckar] angående uppskof med handelsfärderna vesterut till följd af tidens ostadighet, om förhållandet till Lybeck och Danmark samt om kejsarens sändebud till storfursten i Ryssland m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 172.

Vår gunst tilförende etc. Vij låte tigh forstå, Bottved, att nu i thesse dagar hafve vij fått skrivelser ifrå våre utskickede sendebud, docter Anders och Hans Larsson. Hvad för tjdender och lägligheter the ther uthe i Danmark och Lubeke förnummit hafva, varder tu förnimmendes af thesse medföljende copier af theres bref, och efter förb:te våre sendebud ibland annat beröre, at Öresund är tilslutett, och att uti Vestresjön förnimmer man föge säkerheet, så att en utaf them vil förthenskuld gifva sigh til siöss att förfare, hvad säkerheet änn framdeles i sjön blifva vil, på thett vij eller våre undersåter på våre skep eller godz icke til äfventyrs någon skada eller förhindring, om the komme i Vestersjön, taga motte; och (!) förthenskuld kant tu sielf tenkie, att vij oss icke heller nu, [mera] än i vår sidste skrivelse, om thett vestvarske seglatzie med våre eller våre undersåteres skep fullligen beslute kunne, för än vij ännu ifrå för:ne våre utskickede, så och ifrå Norman och Oluff Larsson, them vij uti någre våre och rijkzens vichtige ärender til kejsaren afferdiget hafve, vjddere ther om förstendigett bliffve kunne, ifrå hvilke vij och med thet förste varde kommendes våre kunskaper både med seglatzien och annat mere. Och må tu väl gifve borgerne i Stocholm och flerestedz, som achte bruke thet vestvarske seglatz, thesse lägligheter hemeligen tilkenne, att the och någott sigh ther efter til att rette hafve måge och icke förmyckit förhaste sigh medh samme seglatz, för än vij bekomme

kunne någre andre tijdender och lägligheter, doch att the i medler tijdh skicke sigh opå the varur, som vestvarrt tiene kan. Men thett contract, som våre undersåter sielfve beslutett hafve, att the icke vele segle til Lubke, then (!) moge the och förtenchte vare at holle; doch att besökie the andre städerne med mottelig tilförning, hafve vij ingen besvaring uttinnen. Så förnimmer tu och af samme copier, att the Lybeske göre theres skeep tilrede, ther med the achte sökie hijtt in i rikket med theres köpmanskap. Så kunne vij icke annat säije här om, än att tu må late them handle och köpslage med våre undersåter i Stocholm, hvar ellieste the före sådane varur tijt in, som oss och rikket kunne nyttige och tienlige vare; doch icke efterlatendes, att the sättie theres varur oss eller våre undersåter i henderne i thet dyreste, som theres sedvane vara pläger, och att våre undersåter måge och så vette hålle theres varur uti någott tilbörigitt prijs och tage lijke för them. Så tyckes oss icke heller efter these lägligheter rådeligit vare, att man later sigh någott förmerkie emott the Lybeske, som tijt kommende varde, utan som man viste intett annat än thet godt och venskap vore; doch likväl att man så hemeligen hafver något opseende med them, hvad för bref the hafva in med sigh, att icke någott skalkheet under theres köpmanskap hijtt instungett blifve motte, eller någre falske bref til våre papister och prester inskickede, och att the icke blifve tilstادت att reese eller färdas kring om landet, som the undertijden pläge göre.

Så beröre och förb:te våre sendebudh, att keijsaren skal hafve skicket sine myndige sendebud in til storfursten i Ryssland, som tu och förnimmer af copierne, hvilket oss och någott betenkiände gifver. Hvarföre hafve vij skrifvit Måns Nilsson til, att han skal göre sigh ett förlorett budh in i Ryssland, om han ther igenom något kunde förfare late, hvad samme legation kunde hafve att

betyde och sende dig brefvet tilhande. Ähr vår vilie, at [t]u oförsumneligen skynder samme bref til Måns Nilsson, och må tu skrifve honom ther hooss til, att han later hafve gran och nöge tilsyn ther utt med grentzen och flerestedz, att ther icke någott skalkheet eller förräderij af våre fiender instungett blifve motte.

Och efter man förnimmer, Bottved, att the Lubeske vele nu i vår besökie rijkett med theres köpmanskap, såå vil thet och til thett högste förnöden och rådeligitt vara, att man och hafver ett nödtorftigt och nöge opseende med them, så att under thet sken och under theres köpmanshandel icke någon annan skalkheet eller förräderij fördoltt liggie motte, förty vij förnimme på allt väsende, att the äre oss slätt intett gode, och ther the kunne bevijsse oss någott förrädere stycke, då hafve the thett icke fördrag. Derföre är rådeligit, at tu seer väl til med thett selskap, hvad the hafve förhender, och huru the sikh holle och skicke, och besynnerligen om the komme med många skep, at tu tå later ransake, hvad the hafve utti skepen, för än tu later them in om bomen, och elliest icke förglöme att lata öfversee, hvad bref the före med sikh hijt in i rijkett. Vij förnimme och ingen god grund af Danmark, uttan hvad vij hafve skriffvitt om til konungen, som oss och vårtt rijke macht opå liggier, ther blifve vij med föge grund eller besked svarede til, utan allt sammans blifve[r] lössligen, och lijke them thett föge värdede, slagit i vädrett. Vij kunne och väl besinne, att the Lybeske drifve theres prachtiker så nu som tilförende och [the] af ålder hafve varit vane, opå thet the motte bekomme läglighet och tilfelle att syndre thesse tvenne rijker och sedan efter theres vilie skaffe theres fördeel. Ähr och nog tilbefruktendes, att ther finnes så föge stadighet hooss the Danske, förty oss seer all theres handel så selsindt an, att vij thett icke allt så skrifve kunne, hvarföre väl förnöden är, att vij Svenske hafve

våre saker utti godh acht. Ther må tu och så vara förtencht uti, som störste macht opå liggier. Datum Hågentorp then 24 Martij åhr etc. 50.

Höjentorp den 24 Mars.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående handeln med Lybeck, om sändebuden till konungen af Danmark och det svar de hemfört, samt om Jakob Häss' sändning till Georg Norman och Olof Larsson.

Riksregistr. 1550, fol. 174.

Vår synnerlige gunst tilförende etc. Käre her Göstaff, som I begäre uti eders skrifvelse vår nådige vilie och mening att vette, hvad handel the Lybeske städies må, och hvad varur the måge utföre, efter I hafve förnummit af the copiers innehåld vij eder och Norman nu senest tilhanda skickede, att the Lybeske göre sigh tilrede och velie besökie rikket med theres köpenskap; ther opå, käre her Göstaf, kunne vij intett annatt svare, uthan att hvar någor af them på theres kofartt tijtt in för Elfborg komendes varde och med the varer, som af riket och våre undersåter kunne nyttige och tienlige vare, att man då efter tilbörlige vijss med them handle och vandle må och sig med ingen deel emott them förmerkie late, utan lijke som man viste slett intett af någon besväring; doch lickväl att våre undersåter måge vette stelle these svenske varur them i hender uti någott högre prijs än man plägger, efter the nu hijtt in til oss sökie och icke våre undersåter til dem. Så vette vij icke heller någott synnerligitt förbud på någre these svenske varur annorlunde än som tilförende varit hafver, när våre undersåter alleneste ville sättie theres varur the fremmande i hender, så att the motte få lijke för them och lijke så handle emott them, som the Lybeske altid emott våre undersåter

heme hooss theres handle pläge, och må I undervijse the Elfzborgz och flere thesse svenske borgere, att the icke late reckne sigh en daler högre i händer än til fyre mark ortiger, efter han gör och icke mere skäl före, ther efter kunne the och sedan väl förslå theres köpenskap och handel. Men icke äre vij tilsinnes, att någre af våre undersåter skole besökie Lybke med theres köpenskap, efter som the nu sielfve thett belevvatt och samptycht hafve. Som I och late förstå, att I vele late någre af the Elfzborgz borgere komma til oss på Falen för then försegling skuld, så äre vij tilfredz, att I late komme til oss them I upnempt hafve, doch må Harald Larsson och väl göre them selskap hijt up.

Käre här Göstaf, kunne I bekomme någon kunskap om våre brefdragare, som vij hafve i Danemark, hvad them förhindrer, att the så lenge oppehåldne blifve, att I gifve oss ther om tilkenne. Och är vår vilie, att I skynde Jacob Jörensso, vår fougdt, oförsumeligen til oss, efter vij hafve någott att handle och tale med honom, som oss macht opå liggier. Datum Hågnetorp then 24 Martij årh etc. 50.

Schedula.

Vetter käre här Göstaf, att sedan thette bref tillucht var, finge vij våre brefdragere igen med svar ifrå kognitionen i Danemark, som vij skickede ifrå oss ved Torpa, och ändoch vij ingen synnerlig svar bekommit hafve, ther opå vij någon grund eller tilförlatt hafva kunne, så äre vij doch förorsakade att skicke Norman och Oluf Larsson copier af samme svar til hande. Hvarföre är vår begäring, att om någott skep ther nu förhanden vore, som vestvartt ville, att I vele thett samme skep arrestere late, til thess vij innen två eller tre dager vele skicke eder tilhande the bref vij til Norman sende vele, så kunne I och öfverläse samme copier, för än the skickes

af sted, och förnimme, hvad grund och besked vij af them hafva kunne. Datum ut in literis.

Schedula.

Vij sende eder, käre her Göstaf, med thenne Jacob Häss ottetije þ penningar, som han til tärepenninger hafva skal, efter vij inge daler hade här för handen. Ähr vår nådige begären, att I vele förhandle med borgerne ther i Elfzborg, att the vilde unne för:ne Jacob Häss daler för för:ne 80 mark penningar, och att I vele vare honom behielpelige, att han med förste skep öfverkomme motte, så och att I befale skepparen, att han töfver för:ne Jacob Häss på en 14 dagar, til thess han kommer tilbake igen ifrå Jören Norman och Oluf Larsson, så att han hafver honom med sigh tijt tilbake igen. Datum ut in literis.

Höjentorp den 25 Mars.

Till Botvid Larsson [Anckar] om konungens af Danmark svar på K. Maj:ts bref, om förhållandet till och emellan Lybeck och Danmark, samt om åtgärders vidtagande till försvar i händelse af behof.

Riksregistr. 1550, fol. 38.

Vår gunst til[förende] etc. Vij lathe tich förståå, Bottved, att ändoch D. Anders och Hans Larson haffve nu ibland annet skriffvit oss till, att emellen kongen i Danmarck och the Lybske någon irring eller misförstond på the Lybske privilegiers vägne i Danmarck och Norge vare skulle, och elliest indraget någre meeningar, så att the Lybske och kongen i Danmarch skulle och haffve någon farhe för thenn schipzrustning och försambling, som keijseren i Niderlanden förhänder haffve lather, och att Sundet skulle förthenskuld vare tilsluttet och seglattzet ifrå Lybke och flerestädz her i Östersiön till vestvart för-

budet vare skulle, som thu vijdere aff the copier vij nu i tesse dager tich tilskickede samme meeningen förnimmendes varder etc., så vele vij icke döllie för tich, att i dag finge vij vårt bud ifrå kongen i Danmarch med någen skriffblig svar upå the vichtige värff och ärender, som vij skriffvit hade, doch aldelis med ingen grund eller rätt beskeed, som vij förmodet hade, aff hvicke svar vij så mykit förmercke kunne, att hos kongen i Danmarch och the Danske haffve vij inthet tilförlat, utenn snarerne ther the genom the Lybske, hertig Adolff eller någre andre kunde stiffe oss någen skalkhet eller förräderij på halsenn, haffve the thet icke fördrag. Vij kunne icke heller tro, att emellen kongen i Danmark och te Lybske någen sådan missloffve är, äändoch våre sendebud sådant bedrägeligen ingiffvit vare kan.

Och effter aff förbe:te våre utskickede sendebudz breff och så til förmerckendes är, att the Lybske göre sich tilreede och vele besöke rijkit med theres köpenskap med förste opett vattnet i vhaar, som tu och aff samme copier förnimmendes varder, så vill thet och till thet högzste förnödenn och rådeligit vare, att mann seer nöge till, hvad för köpenskap the före, så at under thet sken the vele venligen handle och vandle icke någet hemligt förräderij fördult ligger, anten med någen hop krigzfolk i schepen hemlige fördolde eller med någre falske bud, breff eller stemplinger hijt in ibland tesse papister eller andre våre undersåter hemligen att instinge. Derföre är vår villie och befallning, att thu lather haffve god bespegning och tilseende i all skäriegården ther uthen för Stocholm, hvad för schip tijt inkommendes varde, hvad the före, och hure the sich holle och skicke, och synes oss rådeligit vare, att någre våre galleer giordes tilreede, som altijdt motte löpe aff och till, longz thenn skäriegård emellen Kalmar och Stocholm, som kunde haffve nöge acht och tillsyn, hvad för schip ut eller inn i rijkit drage,

och att samme galleer med gott folk försörgde våre och besynnerligen med förstondige höffvedzmenn, att icke bönderne någon öffverlast skee motte, ther the framdrage, och elleest viste, hvad the skulle göre och late. Schulle och någre håper förordnes, som motte förholle sich uthe i Stocholms skäär att haffve acht och upsyn på thet samme, som aller störste macht upå ligger.

Tesse meeningen skal tu och skriffve Oloff Trotteson till, att han och må vethe att haffve lijke slijk acht i thenn finske skäriegården. Tu vilt och så tencke till, att arbetet vid Oxediupet motte flux gåå för sich, och att blockhuset med thet förste så tilflyet bliffve motte, att mann ther utaff någon manlig värie göre kunde, hvar så förnöden våre. Tu vilt och täncke till att lathe göre en svår och stark boom ther utöffver Stijgesund, thenn mann kunde slutten, och när så behöffves, lathe vare öpenn, när mann så haffve ville, och thenne samme boom skulle någet när vare giord effter thet sätt, som thenn bom gjord var offvenn för Stocholm, när beställingen var, och ju förre thetta skee kunde, Bottved, ju bätter det våre och heller vij thet såge; förty vij förnimme väl, at oss och vårt rijke icke ringe ther um anliggende är. Äär och vår villie, Bottved, att thu seer tich väl före, hvad för folk thu lather komme in upå samme galleer och håper, att ther icke äre någre aff thet salskap, som pläge så gärne tage till och stiäle, hvad the öffverkomme i schäriegårderna, ther the framdrage, så att våre undersäter ju icke någet öffvervold aff them vederfares motte, och the som sådant bedriffve, motte tileffventyrs tage sich någon farhe ther utaff, görendes sich till förrädere och göre oss så någenn aff galleerne eller håperne qvitte eller elliest bedriffve någet förräderij; och för alt att thu tager tich till vare för the Juter, att icke någre aff them komme ther upå, effter vij sättie slätt ingen tro till them. Datum Hägnetorp 25 Martij anno 50.

Höjentorp den 25 Mars.

Till Jochim Bulgrin angående arbetsfolk till Vadstena slottsbyggnad och om ett fartygs sändande till Hjo för att der hemta konungen, m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 175 v.

Vår gunst tilförende etc. Som tu skrifver och begärer, Jochim, att någre häreder här i Vestergötland motte nu i sommer gøre någre hielpe dagzverker til Vastene, efter the i sommers näst förleden tijt inge dagzverker giorde, så synes oss, att thet icke väl vil skicke sigh, att thesse vessgöter skole gøre någre hielpedagzverker til för:ne Vastene för then longe väg skuld här är emillan, men hvar man kunde bekomme ther någott folk, som för penningar ther vid Vastene arbeta vilde, så synes oss thet likare att vare, som vij och med våre fougder, ther vij nu her efter framdragandes varde, ther om vele förhandle late; kunne och så väl lijde, at tu förskaffar tig, efter som tu skrifver, någre bönder af någre häreder ther i Östergötland, som och för penningar ther på Vastene arbeta motte, ther om vij och så med tigh vjrdere vele handle, när vij nu tijtt til Vastena kommendes varde.

Som tu och begärer, att M. Paval motte komme till Vastena för then grundvall skuld, ther legias skall, så kunne vij nu strax icke så förhanden umbäre honom ifrå oss. Men hvar vij förtöfve här någott lenge, vele vij då förskicke honom til Vastena framföre eller och hafva honom tijtt med oss.

Then Jacob Horn tu berörer om må tu late blifve ther qvar i Vastena, til thess vij tijtt kommendes varde.

Som tu och begärer vette, på hvad tijd eller stad tu vår galleije hijtt öfver skicke skaltt, och om tu någon fetalie ther opå skalt komme late, så må tu late komme samme galleije til Hjo, så att hon vore ther om måndag

eller tisdag nestkommendes, så och later (!) komme ther opå så mycken fetalie, som tu tenkie kant til vårtt och vårtt hoffolkz behof til två eller tre dagars kost förnödenne vara vil. Blifver ther någott oförtenet uttaf, skalt ted då blifve lefrerett tigh igen.

Then hingztrijdere Frantz, som slog then karl ihäl och sitter ther i Vastene fången, må tu late stå sin rätt. Datum Hägnetorp then 25 Martij åhr etc. 50.

Höjentorp den 25 Mars.

Förläningsbref för Gustaf Olsson [Stenbock] på åtskilliga uppräknade skattepersedlar i Elfsborgs län mot att han dels utförde vissa byggnader vid Elfsborgs slott, dels och underhölle ett antal båtsmän i K. Maj:ts tjenst.

Riksregistr. 1550, fol. 176.

Vij Gustaf etc. göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för velvilligheet, hulskap och trooskap, som thenne oss elskelig vår troo man och råd, her Göstaf Olufsson til Torpa, vår ståtthållere uthi Vester-göttland och höfvedzman på Elfzborg, oss och vårtt rijke Sverige här til dagz troligen giordt och bevijsst hafver och än yttermere här efter göre och bevijsse må och skal, så lenge han lefver, hafva undt och förläntt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijdh) thesse efter:ne partzeler, til thet han tilförende af oss i förläning haft hafver, nämligen taxan, som för:ne her Göstaf oss åhrligen af Elfzborgz län gifve plägär, som är fem lester smör; ithem hufvud skatten af Kind, som löper til half siette lest smör, thesslijkst spetalsdeelen af tijnden i the häreder i Elfzborgz län, som nu på någon tijdh under för:ne Elfzborgz slott legatt hafver; så och gingården af kyrkie-landbönderne uthi för:ne Elfzborgz län med tollen, som

faller ved Elfzborg; thesslikeste then halfveparten af sakören ther i Elfzborgz by, som oss tilkommer, hvilken saköres halfpartt för:te her Göstaf til stadzens och hafnens bygning och befestning skal komme late. Så hafver och förbe:te her Gustaf Olsson emott sådane kong:e gunst och nåder, som vij honom genom thesse för:ne partzeler nådeligen nu bevijsst hafve, oss lofvett och tilsagt, att han på thet allerfljteligeste och snarest vil och skal lathe byggie och förbättre för:ne vårtt och cronones slott Elfzborg, efter som saken och nödtorften thett högeligen kräfver och vij honom vårtt sinne och mening ther um nu hafve forstå latitt; thesslikeste att hålle oss och Sverigis crone til gode och tieneste, foruttan thett hoffolk han nu håller ther på slottett och i länett och ther med slottett aldeles väl medh förvarett blifve kan, til hundrade eller halftannett gode, siöfarne bättzmän till att bruke på våre skep och galleer, som ther nu liggiendes äre eller här efter kommandes varde, och elliest göre och bevijsse oss, våre unge lijfzerfherrer och Sverigis crone then tilbörliche troheet, trygheet och tieneste til land och vattn, som han af sådane land och län och elliest skyllig och plichtig är. Hvarföre biude vij våre fougder, befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre oftebe:te her Göstaf Olsson här emott hinder, platz eller förfång, så lenge vij honom thette för:ne gunsteligen unne och efterlatte. Ther hvar och en sigh efterrette må. Datum Hägnetorp then 25 Martij anno etc. 1550.

Höjentorp den 26 Mars.

Till Ragvald Halvardsson angående skatts utkräfvande af säl fiskarena i Österbotten.

Riksregistr. 1550, fol. 177. — Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 296—297.

Vår gunst tilförende etc. Vij förnimme af titt bref, Rafvald, at tu efter vår förre skrifvelse någott skaltt hafve förhandlett med the sielekarler ther på Östrebottnen, att the oss och cronone af sådane sielefiske och så någon deel i skatt gifve skulle så väl som af andre fiskerij, som ther brukes, ändoch som tu skrifver, att the besväre sigh thett samma att undergå, uthan vele helst niutett och hafvett allt frijtt, och begärer för then skuld, att vij vele skicke någre af våre rådth ther hädan, som yttermere thett samme med them handle och taale motte. Så kunne vij icke fulleligen besinne, hvad mening thett skal hafve, att the sådant vägre skulle, efter vij af them ju intett annatt på cronones vägne begärett hafve än thett, som rätt och tilbörigitt är. Men vij förnimme väl, huru therom är; tu, som befalningen hafver och saken drifva skulle, viltt icke så flitteligen och troligen handle om saken, som tigh borde, utan söker mere tin egen nytte och fördeel, så väl i then motten, som al annen, såsom våre fougders sedvane i then landzänden mäst vare pläger, att när I kunne hafve en lijten fördeel til att fülle eder egen pung medh, så achte I icke myckitt att fordre vårtt och cronones bäste och fördeel. Så må tu vare förtencht yttermere att förhandle samme saak med the sielekarler til ände, skaffandes thett så, att cronon af sådant sielefiske och så någon fördeel hafve må, och hafve vij skrifvitt samme sielekarler vårtt åpne bref ther om til och sende tigh brevett här innelucht tilhande, efter vij icke för sådane ringe saak skuld kunne skicke någon

ther hädan. Så tenck til att fordre vårtt beste i then och all annen motte någott med ibland eller vij blifve förorsakade ju så snart skilie tigh ifrå then befallning, som vij tig ther til hulpitt hafve, och ther til vette tig föge tack för omakett. Der rette dig fulltt och fast efter. Datum Hågnetorp then 26 Martij åhr etc. 50.

Höjentorp den 26 Mars.

Till sälfskarena i Österbotten angående utgörande af skatt till kronan för deras fiske.

Riksregistr. 1550, fol. 177 v. Jfr ibid. fol. 40, der samma bref finnes infördt under den 28 Mars. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 298—299.

Vij Gustaf *etc.* tilbiude eder, våre trogne undersåter, som sielefiskett utti Östrebottnen bruke pläge, vår gunst och nåde tilförende *etc.* Käre undersåter, vij hafve för någon tijdh sedan skrifvett vår fougdtte ther på Östrebottnen, Rafvald Halvardsson til, att han medh eder på vår och cronones vägne om någre ärender handle skulle och synnerligen att I, som sielefiskett ther i Östrebottnen eder til stor fördeel och nytte bruke pläge, skulle och så göre oss och Sverigis crone ther uthaf någon tilbörlig och skälig skatt så väl som uttaf allt annett fiskerij ther brukes och flerestedz skee pläger. Så hafver nu för:ne vår fougdtte lattitt oss förstå, att han och så giordt hafver, doch gifver han tilkenne, att I thet samme icke göre, uttan med lösse skåttmål eder ther ifrå draga vele, ändoch vij sådant icke lätteligen troo kunne, besynnerligen efter vij i then motten icke annet fordrett och begärett hafve än thet som lägligitt, tilbörligitt och rätt är, förty Sverigis crone bör ju så väl hafve nytte [och] sin lott och deel uthaf thet fiske, som alle andre fiskerij. Hvarföre är vår vilie och nådige begären, att I, käre undersåter, vele i then motten eder med någon tilbörlig skatt af sådane

sielefiske (och efter som sielen blifver tagen till) förnimme late, så att vij och Sverigis crone eders välvillighet i then motten och så väl som flere våre undersåter i then landzänden och flerestedz til att befinne hafve måge, som I och med rette thess skyllige och plichtige äre. Så skal och förte vår fougdt förhandle med eder i then motten, som lijke och skäl vare skal och så att thett ju skal vare eder drägeliggitt; uthi hvilkett I varde görendes thet oss liuft och behageligit är. Thett vij eder ochså uthi al gunst och nåder gärne betenkie vele. Datum Hägnetorp then 26 Martij år etc. 50.

Höjentorp den 26 Mars.

Öppet bref för M. Sigfrid, skolmästare i Skara, på en äng, som förut tillhört S:t Brynolfs prebende.

Riksregistr. 1550, fol. 178 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerligh gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij nu med thette vårtt åpne bref unne och efterlate thenne oss elskelig hederlig man, M. Segfred, scholemestare uthi Schare, att han må och skal (oss til en behagelig tijd) niute, bruke och behålle qvitt och frijtt en vår och cronones eng, benembd Hedensboo, som tilförende hafver legett under S. Brunolphij prebenda uthi Schara; hvilkett vij gifve alle, som för våre skuld vele och skole göre och latte, besynnerligen våre fougdtter och befalningzmän, tilkenne, att the vette sig här efter rette, icke görendes förte M. Segfred här emot hinder, platz eller förfång, så lenge vij honom thett gunsteligen efterlatendes varde. Datum Hägnetorp then 26 Martij anno etc. 50.

Höjentorp den 26 Mars.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående nöden i hans befallning och om åtgärder till gränsens mot Danmark försvar med anledning af kringlöpande hotande rykten.

Riksregistr. 1550, fol. 179.

Vår gunst tilförende etc. Som tu ibland annat skrifver, Nels Birgesson, att nedre i tin befallning är en hård tijd, så att en partt hafve rede begyntt på barken, och att almogen begäre förthenskuld blifve förskonede med någott uttaf thet folk, som tu hafver hooss them ther i häreden etc., medh hvilkett vij och tilfridz äre och kunna väl lijde, att så skeer, och ther tu hade råd h til att annamma någre roter til tigh in på gården, eller hvad råd tu elliest bäst för them finne kan, då see vij thett gärne, så att almogen icke för myckett med them förtungett blifva motte. Vij äre och tilfredz, at tu blifver nu i sommer förskonett ther på Croneberg med the borgelägers hester för the orsaker skuld tu föregifver.

Tu skrifver och, att nu inge synnerlige tijdender förhanden äre ifrå Danemark, uttan allenast om någott taal, som vanker, att hertig Adelof skulle hafva församlett ett taal folk i Tysland, ändoch ingen veett, hvartt han sigh ther med achtatt hafver. Så vele vij icke dölie för tig, att vij hafve fått våre brefdragare ifrå konungen i Danmark med fast sälsinde och föge svar på någre högvichtige värf och ärender, som vij hade skrifvitt honom till, af hvilke svar nog tilförmerkendes är, att vij slett intett tilförlatt til the danske hafve kunne, uthan snarerne ther the kunde skynde oss och thette rijke allt ondt utt öfver halsen, thett varde the icke hafvendes fördrag; så hafve vij och besportt, att i Danmark på alle stiger och

väger stor acht och tilsyn hållen blifver, besynnerligen så myckett som här emott rijkett liggier. Och för then skuld vil til thet högste rådeligitt och oss svenske förnöden vare, att vij och så hafve våre saker i god acht, så att icke någon skalkheet eller förräderij genom Danemark och hijtt in til våre prester, papister och andre med budh, falske bref eller i annen motte instungett blifva motte. Hvarföre är vår vilie och alfvarlige befalning, att tu med al ytterste flijtt vinleggier tig, att grentzen, så vidt titt fögderij sigh förstreckes, välförvarett blifva motte, så att icke någre misstenchte personer eller the, som ingen bevijs eller passebordt hade, motte blifve tilstadde att drage hijtt in i landett eller utt, med mindre the motte blifve tilförende ransakade och grannerligen förhörde och besynnerligen på the allmänne vägerne landen och städerne emillan, så att genom sådantt selskap icke någon skalkheet eller förräderij hijt in i rijkett motte anlagt blifve; och opå thett man thess ytterligere acht och tilsyn på sådant selskap hafve motte, syness oss likkast vare, at tu later utt rope en väg eller til thett högste två väger öfver allt tijtt fögderij, them hvar man, the som omisstenchte vara ville, draga skulle rijkkerne emillan, och the som någre andre byväger drage ville uttöfver förbudett, them skulle man med flijtt ransake, hvad the kunde hafve med att fahra; och efter vij thenne och andre flere saker, som vij i thenne landzenden gärne uttrettede hafva vele, är vår vilie och befalning, at tu oförsumneligen skyndar tig up til oss, ehvar tu oss finnendes varder, så kunne vij yttermere undervijse tigh om thette och allt annett, hvad vij hafve i sinnett, att i then landzänden bestyres och uttrettes skal, som oss macht opå ligger. Hvad och yttermere titt bref innehåller om the jordegodz, bytesbref och annat sådant, vele vij och yttermere late då handle ther om, efter på thenne tijdh för myckett annat bekymmer och förfald skuld ingen

tijdh eller lägligheett ther til vara kan. Der rette dig efter. Datum Hågnetorp then 26 Martij anno etc. 50.

Gustaf.

Höjentorp den 27 Mars.

Öppet bref för Vilhelm Tysk på en quarn i Marums socken och en tomt invid Skara m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 180 v.

Vij Göstaff *etc.* göre vitterligit, at vij af synnerlige gunst och nåde, så och för velvillig och hulle troo tienste, som thenne vår troo man och undersåte, Villem Tysk, oss och vårt rijke Sverige här til dagz troligen giordt och bevijsst hafver och än nu yttermere här efter göre och bevijsse må och skal, hafve undt och förläntt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijdh) qvit och frij en vår och cronones quarn, liggiendes i Mariemby i Marime sochn i Schåningzhäradh, som tilförende hafver legatt under S. Gertrudz prebende i Schare. Thesslikeste hafva vij af samme gunst och nåde undt och efterlatitt för:ne Villem Tysk, att han må och skal uptaga och byggie cronone til förbättring en vår och cronones tomtt benembdt Gelqvist, liggiendes i Konungzgården ved för:ne Schare, så och niute, bruke och behålle (oss til en behagelig tijd) Gropebaks ägor. Hvilket vij gifve alle, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:ne Villem Tysk her emott hinder, platz eller förfång. Datum Håg[n]etorp then 27 Martij åhr etc. 50.

Höjentorp den 30 Mars.

Till fru Anna [Karlsdotter till Vinstorp?] angående hennes egenmäktiga framfart emot Skara domkyrka, hvars gods och gårdar hon tillegnat sig jemte de bref, som lydde derpå, och om hennes otillbörliga nybyggnader på egor, som ej tillhörde henne.

Riksregistr. 1550, fol. 40 v. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845), s. 344—345.

Vår synnerlige [gunst] etc. Vij gifve eder tilkenne, käre fru Anna, att nu meden vij våre i Schara, bleff oss undervist, att I för någre åhr sedenn haffve vederkendz en heel hop godz och gårder ifrå Schare domkyrcke och besynnerligen ifrå siälekoren ther sammestädz och icke alleneste taget godzen bort, utenn och så gott som med völd och välde taget breffven ifrå domkyrcken och the fattige menn, som them under händerne hafft haffve etc. Så förundrer oss icke litet, käre fru Anna, att I haffve giort eder så mykit dristige och föruthan vår samtycke och oss aldellis oåtsportt så välleligen rycht och rapped eder en hop godz till. Kann skee att I kunne väl haffve rättighet till en part aff samme godz; doch skole vij tro, att störste partenn haffve I slätt ingen rättighet till. Hvarföre är vår villie och allfvarlige befalning, att I oförsumeligen lathe all the breff komme hijt till oss, som I haffve anamet ifrå Schare domkyrcke, med edert egit visse bud, att vij samme breff kunne öffverläse och ransake lathe och ther aff förnimme, hvad rättighet I kunne haffve till samme godz; och att I herföre inthet skottz-mål eller försumelse tage vele, så frampt vij skole taget till gode, ter rätter eder effter.

Så haffve I och, käre fru Anna, latit nu i tesse framlidne åhr bygt monge nybygge, så väl på våre och cronones äger, som upå edre egne, så att ther I tilförende

haffve hafft en gård, ther aff haffve I nu latit bygge 2 eller tre gårdar och giort både cronone, skattgillet och andre gode mendz landbor ther med stort förfong på theres fäaabeet och andre äger, med hvickit oss icke heller synes stor skaäl fölge etc. Hvarföre är och så vår villie, att I late haffve mottelighet med sådane nybygge. Och ther I ville bygge på the äger eder sielffve tilkomme och late cronones äger och almenninger bliffve tilfridz och obygd, så våre thet en sak för sich, menn som vij förnimme, då är eder alt lijke hvem ägerne tilhöre [och] lathe I doch bygge alt förhondenn. Så biude vij eder änn nu, att I ställe sådant utaff, eller vij bliffve förorsakede täncke annet till sakenn. Datum Hägnetorp 30 Martij anno etc. 50.

Orreholmen den 30 Mars.

Till Lasse Bältare angående afradskornets lösande med penningar i hans befallning och om tullens utgörande af K. Maj:ts quarnar i Norrköping m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 181. Jfr Östergötl. handl. 1550, n:o 3 (K. A.), der en afskrift af samma bref finnes införd under den 31 Mars.

Vår gunst tilförende. Som tu skrifver och later förstå, Lasse Beltare, att the prebende landboer tu hafver i tin befallning begäre lösse theres afradzkorn för thet nervarendes 50:de åhrett, så kunne vij icke annet troo, än att tig ju vitterligit är, huru ofte nu, mädan vij våre i Östergötland, handlede och talade vij både medh bönderne, så och våre fougter ther sammestedz, att vij gärne ville efterlate bönderne lösse theres afradzkorn, efter the vore någott nödstelte. Och förundrar [oss] för then skuld icke lijtt, att tu så väl som the andre våre fougter icke hafver hörtt op med örenen, utan åter nu på nytt bekymbre oss ther medh, som vij ofte tilförende hafve gifvitt samptyckie til, latandes med sådane fåfenge ärender rijde och renne allt landett igenom och förtunger våre

bönder med skiutzhester, och skal tu vette, att vij hafve slätt intett behag ther uthinnan, och ther oftere så skeer, så varde vij icke tagendes thet tilgode, ther rette dig efter; och äre vij så nu som tilförende tilfredz, at tu lätter them niute spannen för siu öre, som tu skrifver the uttbuditt hafva.

Som tu och berörer, att the, som hafve vare qvarner i Norkiöpfung, hafve ingen råd h göre tullenn utt i thette år, uthan begäre lösen för penningar, så är oss endels underligitt, at tu i så motte dierfves til at liuge för oss, förty thett är ju vitterligitt nog, att samme mölnare hafve haft nog att mala i thette år, så väl som the andre, hafve och för then skuld uttan tvifvel god råd til att göre theres rettigheet ifrå sigh. Så må tu och rette tigh efter att skaffe oss vår rettigheet utt och icke yttermere leggie tig i försvar eller dagtingan för them. Then deel tu begärer til underhåld kunne vij på thenne tijdh intett göre til, för än tu och skrifvaren hafve varit i vår cammer och giordt rede och rekenskap för eder, sedan kunne vij yttermere betenkje oss ther om, vettandes tig här efter rette. Datum på vår gård Orreholmen then 30 Martij år etc. 50.

Orreholmen den 31 Mars.

Öppet bref för Birger Halvardsson på en gård i Torp i Lerums socken mot det att han der hölle borgläger för fyra hästar och ej gjorde förre innehafvaren någon orätt.

Riksregistr. 1550, fol. 181 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij af vår synnerlige gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne thenne vår undersåte och troo tienere, Birie Haldvardsson, (oss til en behagelig tijd) en vår och cronones gård be-

nembd Torp, liggjendes i Lereme sochn i Vättle härede i Vestergöttland, som tilförende under Vastene closter legatt hafver, med sådan skäl och förord, att han skal hålle sigh sielf af samma gård borgeläije til fyre sine hester, och skal för:ne Byrie icke trengie then bonde, som nu besitter samme hemen, ifrå sin fulle techt, med mindre han med vilie och venskap förlijker sigh med honom, så att ther uttöfver icke någon klage eller käremål komme motte etc. Hvilkett vij gifve våre fougdtter och befallningzmän tilkenne, at the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne Byrie Haldvardsson här emot hinder eller förfång. Datum Orreholmen then 31 Martij 50.

Orreholmen den 31 Mars.

*Öppet bref för Peder Andersson [Hjorthufvud] till Brands-
torp på alla konungssakören af egna landbönder i Vester-
götland.*

Riksregistr. 1550, fol. 182.

Vij Gustaf etc. göre vitterligitt, att vij af synnerlige gunst och nåde, så och för velvillig och hulle troo tienste, som thenne oss elskelig vår troo man och undersåte, Peder Andersson til Branstorp, oss och vårt rijke Sverige här til dagz troligen giordt och bevijsst hafver och än nu yttermere här efter göre och bevijsse må och skal, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijd) alle konungslige saker med hans egne landboer här uthi Vestergöttland, hvilkett vij gifve våre fougdtter, befallningzmän, så och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och latte, tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne Peder Andersson här emott hinder, platz eller förfång. Datum Orreholmen then 31 Martij år etc. 50.

Orreholmen den 31 Mars.

Öppet bref för herr Olof Håkansson på biskopsdelen af tionden i Fristads socken och en del af gården i Vänga socken.

Riksregistr. 1550, fol. 182 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligt, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och gifvitt, som vij och nu här med unne och gifve thenne oss elskelig her Oluff Haquini i Fristada biskopzdelen af tijenden ved för:ne Fristada, som uttlentes bönderne ther sammestedz anno *etc.* 49, som sig til 10 eller 15 tunnor belöpe kan, så att han anten betalningen för samme korn upbäre må eller och annamme så myckitt korn af bönderne igen, som uttlånt är, anseendes att han sitter i en stor almänne väg. Thesslikeste hafve vij gunsteligen undt och efterlatitt honom then gård, som blef oförtärd i Vängie, när vij nu senest droge ned til Elfzborg, hvar elliest samme bönderne icke hafve bydt eller partett samme gård sine emillan. Hvilket vij gifve våre fougdtter och embetzmän tilkenne, att the vette sig här efter rette, icke görendes för:de her Oluf här emot hinder, platz eller förfång. Datum Orreholmen then 31 Martij årh. *etc.* 50.

Utan ort [i Mars].

Till Erik Rolfsson angående skatten från Vermland m. m., samt om hans inställelse hos konungen.

Riksregistr. 1550, fol. 26.

Vår gunst *etc.* Som thu skriffver, Erich, och lather oss förstå, hure thu hafver handlet med almogen ther i Vermeland um theres skatt, så att the välvilligen och heller vele utgöre theris skatt en triding högre i åsmundz-

jern änn the tilförende haffve vane varid, på thett the med thett tackjern förskonede bliffve motte, som the nu på någenn ringe tijd utgiort haffve, med hvickit vij och aldellis tilfridz äre; och (!) är vår vilie, att thu lather samme vår jernnskatt komme till Elffzborg, när tijd är, samme lunde och så stongejernet till Elffzborg, när tackejernet, som ther ligger, kan upsent bliffve. Och haffve vij tilskriffvitt Bencht Schriffvere på Noreskoge, att han med thet förste skall skicke en god hammersmed till vår hammer på Vermelandzberg; seden må thu vinläggie tich, att vårt tackejern motte komme i stänger. Och effter vij elliest något haffve att handle och tale med tich, som oss macht upå ligger, är vår villie, att thu skynder tich till oss, hvar vij stadde äre. Datum.

Orreholmen den 1 April.

Öppet bref för Joen Larsson i Granbäck på ett af honom upptaget nybygge.

Riksregistr. 1550, fol. 185.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlige gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu här medh unne och efterlate thenne brefvijsere, vår undersäte Joen Larsson i Granebeck, thett nybyggie, som han nu för trij åhr sedan af ödemarken optagitt, bygt och brukett hafver, så att han thett frij och obehindrett niute, bruke och behålle skal här efter; doch så att han oss och cronone efter thenne dagh then rente och rättigheet af samma nybyggie göre skal, såsom häredz höfdingen medh vår fougdt och någre ovilde män aff häredett thett skattleggje kunne, at thet kan göre skal före. Hvilket vij gifve våre fougdt och befalningzmän tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:de Joen Larsson här emott hinder eller för-

fång, så lenge han kan göra cronone och rikket lijke och skäl af samma nybyggie med landgille, stedzleöre och andra rättigheter. Datum Orreholmen then 1 Aprilis år etc. 50.

Hadäng den 2 April.

Öppet bref för Sten Eriksson [Leijonhufvud] på biskopsdelen af tionden i Norra Vedbo härad.¹⁾

Riksregistr. 1550, fol. 185 v.

Vij Gustaf *etc.* göra vitterligit, at vij af synnerlig gunst och nåde, så och för välvilligheet och trooskap, som thenne oss elskelig vår troo man och neste råd, her Steen Erichson til Loholm, oss och vårtt rijke Sverige *etc.* troligen giordt och bevijsst hafver och än yttermere här efter göra och bevijsse må och skal, hafve undt och gifvitt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och gifve [honom] biskopzdelen af tijenden, som uti thette närvarendes årett 50 i Norre Vidbo uthi Småland med al then rente och uttskyller, som ther af åhrligen kan gå, ehvad nampn thett helst hafve kan *etc.* Hvarföre biude vij eder, dannemän alle, som uthi för:ne Norre Vidbo byggie och boo, att I uttgöre velbe:te her Steen velvilligen all then deel, som I oss på cronones vägne plichtige äre och vahne uttgöre, inthett uthi så motte undantagandes. Han skal ther emott förskaffe eder, dannemän alle, thett som lag, rätt och rättvijsse vare kan, så väl then fattige, som then rijke, then låge, som then höge, som han thett för Gud och oss ansvara vill. Datum Hadenge then 2 Aprilis år etc. 50.

¹⁾ I rubriken står tillfogadt: »sammalunde på Birkehärede», utan att detta framgår af sjelfva brevets ordalydelse.

Hadäng den 2 April.

Öppet bref för Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående ett af honom önskad jordbyte.

Riksregistr. 1550, fol. 186.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att effter oss elskelig vår troo man och öfverste secrete råd, Sten Erichson til Loholm, haffver uthi underdånigheet ödmiukeligen begärett vår nådige samptycke och tillatelse att byte sigh til lägenheet och makebool under sin gård Grefznäs, ther han nu achter att byggie, tu skattegodz i Hielmeren, för hvilke gårdar han åter igen tilbiuder att gifve cronone och skattebönderne andre två gårdar med lijke mycken rente och i så godh lägenheet som thesse, så att cronone, icke heller än (!) skattebönderne, som samme skattehemen nu äge, ther igenom icke (!) uthi någon motte förkortt skee skal, uthan aldeles med lijke vederlagh förnögde. Hvarföre hafve vij aff synnerlig gunst och nåde undt och efterlatitt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlate, att så skee må, doch med thett besked och vilkor, som före:tt står, så att cronone, så väl som skattebönderne med vederlag i then motten fyllest ske motte. Hvilket vij gifve våre fougter och befalningzmän tilkenne, att the vette sig här efter rette, icke görendes för:ne Steen Erichson här emott hinder, platz eller förfång. Datum Hadenge then 2 Aprilis åhr etc. 50.

Hjo den 3 April.

Förläningsbref för Gustaf Olsson [Stenbock] på en kronans gård i Ås härad.

Riksregistr. 1550, fol. 186 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu

med thette vårtt öpne breff unne och förläne thenne oss
 elskelig vår troo man och råd, her Göstaff Olufsson til
 Torpa, vår ståtthållere uthi Vestergöttland och höfvedzman
 på Elfzborg, en vår och cronones gård, Rylla benembdt,
 liggiendes uthi Åhs härett, (oss til en behagelig tijdh)
 med al cronones rente och rettigheet, som ther åhrligen
 afgå pläger, ahnseendes then velvillighet och troskap,
 som han oss och vårtt rijke Sverige här til dagz troligen
 giordt och bevijsst hafver och än yttermere här efter göre
 och bevijsse må och skal. Hvarföre biude vij våre fougder
 och befallningzmän, så och alle andre, att the icke
 göre förbe:te her Göstaf här emott hinder eller förfång.
 Ther sig hvar och en efter rette veett. Datum Hioo then
 3 Aprilis år etc. 50.

Vadstena den 8 April.

Till Per Persson angående spanmåleens förvaring och försäljning samt om Vässunda gård.

Riksregistr. 1550, fol. 42.

Vår gunst etc. Som thu skriffver och giffver tilkenne, att till thenn spanmåle thu effter Mattz Larsonn anamet haffver veest [t]u ingen råd, hvart han lägges skall, icke heller till thetta femtjende års upbörd i spannemåle, begärendes förthenskuld vethe vår villie, hure thu med samme spanmåle handle skalt etc., ter till svare vij så, att effter tu haffver icke råd till huserum och vij förnimme, att almogen ther i Finland haffve stor nöd och trong för spanmåle och giffve gärne fjorton öre för span rog och 10 öre eller tileffventyrs mere för span korn, synes oss förthenskuld lijkest vare, att thu förytttrer største parten aff samme spannemåle och skaffer ther penningar före i cammerenn, eller och ther almogen icke haffve råd till penningar, att thu då anamer aff them udi ett skäligit värde elgzhuder, bockskinn, räffskinn, bäffrer

och andre varer, hvad the kunne affstäd komme, så at tu gör them ändåå undsettning, på thett theres åkrer nu i vår icke osådde liggendes bliffve motte. Ter må thu och flere våre fougter vare förtenchte utinnen. Menn att the uptäckte hus, som Mattz Larson haffver bygge latit vid Helsingefors så ilde och oförnuffteligenn upsatte äre, att ther ingen spannemåle förvares kan, tett är oss fast obehageligit, kunne och väl tencke, att såsom han haffver bestält alle andre våre saker och ärender i thenn landzänden, så är och thet uträttet, och ther så skee kunde, att samme kornhus med en mottelig umkost nidertages och någet högre ifrå vattnet upsätties kunde, då såge vij gärne, att och så skedde, på thet samme hus framdelis nyttigt bliffve motte. Ther um må thu haffve råd med Erich Spore, hvicken vij och um thet samme tilskriffvit haffve. Tenn spannemåle, som Mattz Larson ibland almogen på slijk velkor utlänt haffver, att the skole giffve för halffannen spann två spenn igenn, tett synes oss vare alt för strengt, vele och icke, att thu så mykit tage skalt, utenn när the som någon godt ämpne haffve, gåffve en fierding på två spenn, kann thet ändå begåå sich, menn the, som aldellis fattige äre, tarffver mann inthet åker tage utaff. Ter rätte tich effter.

Som thu och later forstå om then lägenhet vid Väsunda gård och begärer bliffve utaff med honom, effter han så longt ifrå honden liggendes är etc., så äre vij och ther med tilfridz och synes oss lijkest vare, att thu sätter någre bönder upå samme Väsunda och förhandler med them anten på affred, eller att vij gå tilbytes med them effter thet finske sättet, eller hure thu best kant täncke, att vårt gagn och fördeel best skaffes kunde. Vij haffve och befalet våre camererare, att the skole beställe en annen fougte öffver vårt arff och eigit ther i landet. Till tess han kommer, må thu haffve tilsyn med them, ter tu vest tich effter rätte. Datum Vastena 8 Aprilis.

Vadstena den 8 April.

Till Erik Spåre angående spanmålsmagasinen vid Helsingfors, som dels borde ombyggas, dels och till antalet ökas genom nybyggnader.

Riksregistr. 1550, fol. 43 v.

Vår gunst etc. Effter vij förnummitt haffve, att the uptächte hus, som Mattz Larson haffver bygge latit ther vid Helsingfors, äre fast ilde skickede till att haffve någenn spanmåle udi, effter the stå så när vid vattned, att när flodenn bliffver någet stor, då går vatnet longt udöffver then nederste bottnen etc., hvarföre vele vij, att thu lather tage samme hus neder och seden flyttier them anten någet bätter in på landet eller och förhöger them, så att vattned icke kan göre skade upå hvad deel mann vill haffve ther udi, förty vij vilde gärne lathe våre fougter komme tijt en hop spannmåle; doch höre vij, att ther äre få huusz och aff them en part ilde bygde, derföre må thu tenke till att late bygge ther någre flere god[e] kornhuusz och andre uptäckte husz, så att hvad deel man tijt skickede, motte och bliffve ther förvared liggendes. Datum Vastena 8 April 50.

Vadstena den 8 April.

Till Nils Ingesson angående afveln vid Ulfsby prestgård m. m., samt om spanmålens lösande och Ulfsby borgares segelfart.

Riksregistr. 1550, fol. 43 v. — Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. upplysn. af Finl. häfder*, D. 7 (1854), s. 299—300.

Vår gunst etc. Som thu skriffver och later förstå, att thu later achte komme thenn fetalie, som thu skalt nu upbäre ther aff länet till Ulffzby prestegård och

begärer [vete] vår villie, om vårt folk, som nu ligge på Kumegård, motte bliffve nu i sommer ther i Ulffzby prestegård, och um thu skalt kennes vid thenn gård, som ligger på thenn holmen utenn för Ulffzby etc., så effter vij icke obenägne äre någet att lathe bygge på then holmenn för the orsaker skuld, som vij tilförende sagt haffve, derföre må thu kennes vid samme holme och frandelis lathe them, som honom ägendes äre, komme till oss, så vele vij lathe vederlägge them någer annerstädz så god gård igenn.

Tesligeste må thu och förskaffe, att prestenn bliffver försedd med en annen gård anten ther i byn, eller hvar thet best skeep kunde.

Som thu och lather förståå, att bönderne i Kume-gårdzlän begäre löse theris gingerdz rog för 12 öre spannen etc., så skall thu vethe, att vij icke obenägne äre att uplate them samme gingerdz rog, hvar the vele giffve oss 14 öre för spannen, som oss undervist är, att spannen ther i Finland almenneligen går och gälder, eller och ther almogen icke haffver råd till penningar, då äre vij tilfridz, att thu anamer aff them samme spannemåle, doch udi ett skäligit värde, älgzhuder, räffskinn och andre varer, hvad the kunne affstäd komme. Ter thu vest tich effter rätte. Datum Vastena 8 Aprilis anno 50.

[Sedel:]

Tu lather och förståå, att the Ulffzbyborgere begäre segle ene reese till Danske och Rijge, som i fiord skedde, doch att inge feete varer utföres skole etc. På then artickel kunne vij inthet svare, effter vij haffve icke än nu besluttit oss, hure i thenne sommer om seglattzet företages skall. Datum ut supra in litteris.

Vadstena den 8 April.

*Till Måns Ivarsson angående nöden i Finland och dess
hämmande.*

Riksregistr. 1550, fol. 44 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af
Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 300—301.

Vår gunst etc. Vij haffve förnummitt aff thet breff tu haffver tilskriffvit Oloff Larson, att ther i landet skal vare stor nöd och armod på spannemåle hos bönderne, så att the icke haffve råd utgöre till fyllest, hvad spannemåle the oss och cronone på thetta året skyllige och plichtige äre, utenn begäre att löse för penningar, hvad som the änn nu haffve inne med sich etc., med hvickit vij och aldellis tillfridz äre. Och effter oss är tilkenne giffvit, att spann rog gälder almenneligen ther i landet 14 öre, som och titt breff inneholler, så kunne vij doch icke minne giffve spannen, änn som han går och gälder, ändoch thu och skriffver, att the begäre löszan för 12 öre, menn ther så är, att bönderne haffve icke råd till penningar, då må thu och flere våre fougter, som haffve vår spannmåle under händerne till att undsättie almogenn med (thet vij och vele, att hvar i sin städ göre skall), att I då aname aff them udi ett skäligit värde, hvad the kunne affstād komme, som är elgzhuder, ulffskinn, bockskin, räffskinn, bäffrer, otttrer och andre varer, som Rys-serne och andre fremende köpmenn tiene kunne och ju lathe almogen bliffve undsatt med spannmåle, icke alle-neste med thet the nu haffve inne med sich, uthenn och aff thet, som I upburit haffve, på thet landet motte bliffve undsatt och theris åkrer ju icke osådde liggiendes bliffve motte. Datum ut supra [Vastena 8 Aprilis anno 50].

Vadstena den 8 April.

Öppet bref för Joen Bunke angående en ödetomt i Vernemo socken.

Riksregistr. 1550, fol. 186 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlate thenne vår undersåte, Joen Buncke i Mossle i Vernemo sochn i Össbo härede, att han må och skal optage och byggie oss och cronone til gode och förbättring en vår och cronones ödetompt, benembdt Mostamal, liggiendes i för:ne Vernemo sochn, så och niute och behålle under samme tomt fiske och andre ägor, hvad gode män, som äre häradzhöfdingen med fougden och flere med, som befallningen hafve, ther til leggiendes varde kunne. Och när han hafver uptagit och häfditt samme ödestompt i trij åhr, sedan skal han vare förpligtett at göre oss och cronone ther af then rente och rettighet, som gode män läggie kunne, att samme heman kan göre lijke och skäl före. Hvilckett vij gifve våre fougder och befallningzmän tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne Joen Bunke här emott hinder, platz eller förfång. Datum Vadstena then 8 Aprilis anno etc. 50.

Vadstena den 10 April.

Öppet bref för Jakob Pedersson i Nederlösa på skattefrihet för tvänne gårdar, till hvilka han afstått eganderätten åt K. Maj:t.

Riksregistr. 1550, fol. 187.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatit, som vij och

nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlate thenne vår undersåte, Jacob Pedersson på Östreholmen i Nederlösse och Normelöse sochn i Vijfolke häred, att han frij och obehindrett, oss til en behagelig tidh, må och skal niute, bruke och behålle för:ne frelses gård Nederlösse frij för thett afredh och andre uttskyller, som åhrligen af samme hemen gå pläger, så att han samme gård sielf besittie eller någon landboo tit in til sigh tage må efter sin egen villie och doch niute, hvad afskyller ther afgå pläger, efter han för:te gård Nederlöse, så och en annen gård i Medlingzstada i Vallesta sochn och Bobergz häred oss och våre lijfz arfherrer til everdelige äge oplatitt och gifvitt hafver; hvilket vij gifve våre fougdtter och befallningzmän tilkenne, att the vette sigh [här] efter rette, icke görendes för:ne Jacob Pedersson här emott hinder, platz eller förfång, så lenge vij gunsteligen honom thette unne och efterlate; ther hvar och enn sigh efter rette må. Datum Vastena then 10 Aprilis åhr etc. 50.

Vadstena den 11 April.

Till föreståndarne för hospitalet i Söderköping angående beredande af plats der för Sander Mattsson och hans hustru.

Riksregistr. 1550, fol. 45.

Vår gunst etc. Veter I, som förstonderne äre för the fattige udi spettalet i Sudercöping, att effter thenne vår tienere, Sander Mattzson, haffver nu i longlig tijd tient oss her udi rijkit, som en tro tienere och ärlig mann haffver bort att göre och nu för sin ålderdom, siukdom och svaghetz skuld icke länger betröster sich att tiene, hvarföre haffver han ödmiukeligen till oss um ett frijbröd för sich och sin siuke hustru supliceret och begäret, hvicken hans begärenn vij honom icke haffve vetted att

vågre. Är förthensku'd vår villie och alffvarlige befallning, att I aname for:ne Sander samt hans hustru in udi for:ne spettal, latendes them bekomme en stuge eller cammer, ther the kunne vare udi för sich sielffve, så och att the bliffve spijsede effter skälig vijs och niute en fördeel för thet annet sällskap. Ter I eder effter rätte vele. Datum Vastena 11 Aprilis 50.

Vadstena den 12 April.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående inkomna underättelser från utlandet.

Riksregistr. 1550, fol. 45 v.

Vår syn[nerlige gunst] etc. Vij late eder förståå, käre her Göstaff, att nu i tesse dager haffve vij bekommitt någre breff ifrå Jochim Burwittz, så och ifrå Norman och Oloff Larson och ifrå D. Anders, sammelunde aff Steffen Löttze till Stätin, aff hvicke breff vij skicke eder her med copier tilhonde. Ter aff varde I förnimmendes, hvad tijdender och lägligheter på färde äre och the förfarid haffve. Så haffve vij och fått breff ifrå fru Häble i Finland, ther utinnen och så någre besverlige tijdender äre, som hennes bud aff her Hans Conred i Danske förfarid haffver, och skicke [vij] eder tesligeste ther utaff en copia, på thet I måge see och förnimme, hvad lägligheter på alle sijder nu förhondenn äre, och hure vij bliffve varnede för vår skade. Äär och nu i tesse dager vår undersåte Karll Anderson hemkommen aff Tysland, hvicken och så giffver tilkenne um någre tijdender och prachticker, som her emot rikit udi Land tho Mechelborg för honden vare skole, hvicke tijdender vij eder och så her med, korteligen udi en summa författede, tilhonde skicke. Och effter sådane farlige tijdender och prachticker bliffve oss på alle sijder tilskickede och förfölle sich i thet neste thet ene med

thet annet och allestädz går skrijet, at thet vill gälle Sverige till, derföre är nog till förmodendes, att ju visseligen ansläge och prachticker her emot rijkit på färde äre, eenär eller hvar the briste ut. Hvarföre är vår villie och nådige begärenn, som och högeligen förnöden och rådeligit är, att I och flere gode menn icke vele tage eder någon stor säkerhet före, som vij nog förnummitt haffve, at en part göre pläge, eller och achte tesse tijdender så lättfardige, som vår sedvane her i landet mest alltid vare pläger, uthenn att I på edre sijde, så och flere gode menn hvar i sin städ, vele haffve edre saker udi god acht och ruste eder till land och vatn thet ytterste och beste I kunne. Och effter man hörer, att en hel hop folk udi Land tho Mechelborg församlet är och thenn hertig Jörenn, hertig Albrichtz son till Mechelborg, med någre flere förster skole ståå udi sådane prachticker emot oss, som både Jochims Burwittze och Steffen Löijttzes, så och Karl Andersons undervisning thet förmelde, och the schip aff Niderlandenn nu utlopne äre och göres änn nu tileffventyrs ther sammestädz flere tilreede, hvarföre vill och så ett gott och nöge upseende högt vare förnöden, att under thet skenn, att samme schep skole vare utlopne emot the Schotter och holle siön reen för them, icke någenn annen skalkhet förduld ligger, så att samme schip kunde så snart vare afferdigede i thenn acht att löpe någerstädz inn under Land tho Holstenn eller och genom Sundet och in under Land tho Mecheleborg och ther att tage sådane folk in upå schepenn och före them så någerstädz hijt inn i rijkit oss upå halsenn, som emot the Schotter achtede våre; för sådane prachticker motte mann tage sich till vare, som aller störste macht upå ligger. Vij haffve och så bekommitt ett pränt, som keijserenn haffver nu utgåå latid, som skall vare en ordinantia för the köpmandzskep, som i thenne sommer utlöpendes varde, ther utinnen ibland annet beröres, att alle köpmandz schep,

som ifrå vestenn utlöpe, skole vare väl utrustede med god schytt och ther till med krut och lod väl försörgde etc. Så vethe vij icke heller hvad meening ther under vare skall, eller um samme schip tileffventyrs under thet skin, att the löpe på theris koffart, motte någon befallning haffve, anten nu eller fram i sommer eller emot höstenn, ner the haffve giort theris reese åt Danske eller annerstädz her i Östersiön, att tage sådane folk in, som för: vit står; derföre vele I haffve gode och trogne kundskaffter uthe, både i Sundet och flerestädz, sådane lägligheter yttermere till att förkundskape lathe. I vele och så lathe haffve nöge upseende med the köpmandz schip hemligen fördolde ligge, som och ingen ringe macht upå ligger. I vele och så, käre her Göstaff, late haffve god acht och tilsyn med Elffzborgz slott och så laget, att slottet med fethalie, så och skytt, krut, lodt och andre krigzrustninger väl försorgt bliffve motte, så att sådant alt våre förhonden, när umträngde och sakenn så kraffde etc. Datum Vastena 12 Aprilis.

Samme meening till her Steen, her Peder Braa och Germund.

Oss är tilkenne giffvit, her Göstaff, att en hop köpmandzskep aff Niderlanden, [som] sich in i Östersiön achtet haffve, skole utlopne vare in åt Sundet. Hvarföre, um tu kunde lathe beställe någenn förstondig och trogen karl, som droge in åt Sundet till att handle med någre aff samme Hollendere, som med salt ladde våre, att the ville sägle hijt in i rijkit anten för Calmarne eller hvar them synes, då vele vij gärne lathe förlosse them och giffve them spanmåle igenn, eller hvad annet them tiene kann och her kann vare råd till, effter som och i fiord skedde; då kunde thu med thet samme lathe kundskape ther i Sundet, både um thet vij nu skriffvit haffve och annet hvad som macht upå ligger.

Samme artikell till h[err] Steen och Peder Braa.

Tenne effter:de artickel lades i her Steens breff.

Så förnimme vij och, käre her Steen, att then Anders Person, vår fougte i Synnerbo och Vesbo, är icke så flitig och achtsam udi sin befallning, som honom vare borde och saken kräffver, ther till är han sielden tilstüdes ther i häreden, utenn är undertijden tileffventyrs mere hos sin fästemo, och fruchte [vij] förthenskuuld, att ther i häredenn går sielsind till, och att ther drager ut och in på theris kundskaffter och elliest hvem som vill och ingen taler them ett ord till. Hvarföre är vår villie och begärenn, att thu vilt skicke någon viss och trogenn karll inn, som oförmerckt utspane och förfare kunde, hure ther i häreden tillgår och hure för:ne Anders sich holler och skicker och um alle andre lägligheter, som sich ther begiffve kunne, besynnerligen um ther vancker något mykit salskap aff Danmarck, giffvendes oss sedenn ther um tilkenne.

Till Germund.

Vij haffve och förnummitt, Germund, att ifrå Holland skole alreede vare en hop schip utlopt på theres koffart hijt in i Vestersjön etc.; så, hvar någre varde kommandes igenom Sundet och tijt in för Calmarne, som vele bythe sich spanmåle till för salt, så vele vij, att thu giffver tich i handell med them, så att vij motte bekomme en hop salt för rog, malt eller kornn, hvad thu hade best ämpne upå, och må thu handle i thenn motten um köpet thet nemeste thu kant, effter oss är undervist, att spannemålen ther i Holland fast upstijgen och dyr vare skall. Hvar och på samme hollendske schip någre fremende fruchter, som är pomerantzer, garnatäpler(!), pineer, the äre något när sådane som forekotte eller annet slijkt, som her hos oss sielsind och fremende äre, att thu skaffer oss therutaff thet meste thu kant för penningar och icke som i fiord skedde, att vij finge minste deelen, hvad ther

var på schepenn, uthen andre the riffve alt sammens till sich, hvad ther var. Kunne ther och någre papegoijer, markatter eller andre slijke sielsinde diur komme med, då vele vij beholle them etc. Datum ut in litteris.

Vadstena den 12 April.

Lejdebref för Jöran Gylta.

Riksregistr. 1550, fol. 48 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att effter oss elskelig, ärlig och välbördig qvinne, fru Brijta till Höffverne samt Bencht Gylte med flere Jörenn Gyltes slecht och venner, som nu i Tysland stadd är, oss på thet underdånigzste besökt haffve och på Jören Gyltes vägne ödmiukeligen begäret, att vij samme Jörenn med vår konungzlige feelige leegde nådeligen försee vilde, på thet han sich hijt in i rijkit till oss förfoge och sin sak och lägenhet hos oss tess ytterligere förfordre motte, så haffve vij nu förthen-skuld för sådane förbe:te Jören Gyltes moders, bröders och hans heele slechtz ödmiuke bön och begärenn honom her med vår frije feelige konungzlige leegde nådeligen effterlatit, i så motte att han sich med thet förste hijt in i rijkit till oss, eehvar han oss finnendes varder, frij och obehindret giffve må och skall och seden yttermere sin sak, lägenhet och umbstender tilkenne giffve och förhandle. Och udi thenne konungzlige frije legde skall han för öffvervold beskyddet och beskermet bliffve och för oss och the, som för våre skuld vele och skole göre och late, sich ingen farhe till att besörge, uthan udi sådane feelige leigde hollen varda, och hvar hans lägenhet icke vare vill, när han sine saker her för oss förhandlet haffver, her i sitt fädernes land att bliffve, så må och skall han thenne vår konungzlige legde till att drage her aff rijkit igenn udi sitt säkre behold för oss, våre befal-

ningzmen, tienere och undersäter aldelis obehindret niute och bruke. Så skall han och ther emot, såsom en leegdet mann skyllig och plichtig är, sich vethe att holle och skicke. Och tess till visse etc. Datum Vastena 12 Aprilis 50.

Vadstena den 12 April.

Öppet bref för borgarena i Hjo angående ersättning för resandes forslande öfver Vettern.

Riksregistr. 1550, fol. 49.

Öpit breff för Hiooborgere, att the ingen bespijse eller öffver Väter före skole (undentagendes K. M:ttz egne breffdragere), uten the få skåäl terföre. Datum ut supra [Vastena 12 Aprilis 50].¹⁾

Vadstena den 12 April.

Förläningsbref för Abraham Eriksson [Leijonhufvud] på Skara stad.

Riksregistr. 1550, fol. 187 v.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för velvilligheet, hulskap, tro-skap och manskap, som thenne oss elskelig vår tro man och råd, Abram Erichsson til Ekeberg, oss och vårt rijke Sverige här till dagz troligen giordt och bevijsst hafver och ännu yttermere här efter göre och bevijsse må och skal, hafve undt och förläntt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijd) vår och cronones köpstad Schare, medh then rente och rettigheett, som ther åhrligen afgå pläger. Hvarföre biude vij eder, våre undersäter, borgemestere,

¹⁾ Endast rubriken finnes i registratoret.

borgere, råd och menigheten uthi för:ne Schare, att I på våre vegne äre för:te Abram Erichson hörige och lydige [och] uttgöre honom then rente och uttskyller, som I oss på cronones vegne åhrligen plichtige och skyllige äre. Han skal ther emott förhielpe eder alle til lagh, rätt och rättvijsse, som han thett för Gudh och oss ansvara vil etc. Hvilket vij gifve våre fougdter och befalningzmän tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne Abram här emott hinder, platz eller förfång. Datum Vastena then 12 Aprilis årh etc. 1550.

Vadstena den 12 April.

Förläningsbref för Abraham Eriksson [Leijonhufvud] på alla kyrko- och prestlandbohemman i Valle härad i behaglig tid.

Riksregistr. 1550, fol. 188.

Vij Gustaf etc. gøre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för velvilligheet, hulskap, troskap och tjenste, som thenne oss elskelig vår troo man och råd, Abram Erichsson til Ekeberg, oss och vårt rijke Sverige, här til dagz troligen giordt och bevijsst hafver och än nu yttermere här efter gøre och bevijsse må och skal, hafve undt och förläntt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijdh) alle kyrkie och preste landboer, som liggiendes äre i Valle härad uti Vestergötland, med al then åhrlige rente och rettighet, som the åhrligen vane äre att uttgöre; undantagandes the prebende landboer, thesslikest stomerne uthi för:ne Valla härad, för hvilke vår egen fougdte skal vette gøre rekenskap före in uthi vår konglige rekninge cammer; hvilkett vij gifve vår fougdte uti för:ne Valla härad tilkenne, att han sigh här efter rette veet. Datum Vastena then 12 Aprilis etc. 50.

Vadstena den 12 April.

Öppet bref för Håkan Korp angående besittningsrätten till en ödetomt.

Riksregistr. 1550, fol. 188 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij gunsteligen hafve undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlate, att thenne vår undersåte, Håkan Korp i Vreta i Upgrenne sochn och Tveta häred i Småland, må och skal niute, bruke och behålle then ödes tomt, liggiendes vidh för:ne Vreta, som hans framlidne föräldrar uptagit hafve, så lenge han kan och förmå[r] att hålle samme hemen vid macht och göre oss och cronone then rente och rättigheet med landgille, städzleöre och hvad annat thett helst vare kan, som ther åhrligen afgå bör. Hvilket vij gifve våre fougdtter och befalningzmän tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne Håkan Korp här emott hinder, platz eller förfång. Datum Vastene then 12 Aprilis 50.

Vadstena den 15 April.

Till Germund Svensson [Somme] angående Kalmar stads anslutning till de uppsvenska städernas beslut om afbrytandet af all tillförsel till Lybeck, om segelfarten på Danzig och om knektarnes i Kalmar beklädnad i händelse af fredsbrott.

Riksregistr. 1550, fol. 49 v. Förut delvis tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter, D. I: 2 (1888), s. 599—600.

Vår gunst tilförende *etc.* Vet Germund, att meenige köpmenn i Stocholm och alle the andre våre köpstäder utöffver alt Upland haffve nu i thenne framlidne vinter varid till samtaels och ibland annet handlet um theris

köpenskap och besynnerligen um seglattzet, hure nu i sommer ther med företages skulle etc. Och (korteligen att skriffve) meden the udi grunden, så och aff sielffve handlingen nogsampt förnummitt haffve, att the udi alle motte bliffve försnellede och bedragne hosz the Lybske mere änn hos någre andre, i thet att them bliffver her aff rijkit så öffverflödeligit mykit godz tilfört och förthensskuld vanvyrdet, så att the få slätt inthet för theris, men hvad fremende varer the skole köpe ther inn igenn, bliffve them i thet dyreste satte i hender, så att förlustenn och skadenn bliffver ju altid hos tesse Svenske och fördeelen hos the Lybske, meenige rijkit och them alle till en dråpelig skade och förderf; och (!) förthensskuld haffve the alle samdrehteligen besluttet sich, att ingen her aff rijkit vill eller skall någon tilförning göre till Lybbeke i thenne sommer eller höst, uthenn platt och aldelis sich ther ifrå holle, till tess mann sich änn nu vijdere ther um betencke kann, utöffver hvicken handling (så och på Gudz hielige (!) och rene ordz vägne, ther vid the alle endrechteligen achte och begäre att bliffve) alle köpstäderne ther upe haffve giort en almennelig försegling under alle theris stadz inzigler och sendt oss samme försägling tilhonde och ter hos med all underdånighet oss tilskriffvitt, att vij sådane theris beslutt och nottorff-tige begäringer nådeligen effterlate och samtycke ville med vijdere innehold etc., aff hvicken theris försegling, så och thenn missive the oss med thet samme um förbe:te theris beslutt tilskriffvit haffve, sende vij tich her hos förvarede copier tilhonde. Äär förthensskuld vår villie och befallning, att thu och udi lijke motte förhandler med the Calmare borgere och holler them tesse meeninger före, så att the och måge vethe sich ther effter rätte och skicke och icke utöffver förbe:te almennelige beslutt och förhandlinger samme the Lybske någon tilförning göre vid högzste och störste straff, som och alle köpstedzmenn,

både i Vestergötland och nu her i Östergötland sich emellen um thet samme och så samfelleligen besluttit haffve och giort ther udöffver theris almennelige försegling. Doch må thu förhandle tesse saker innen lychte dörer med them, som sådant bör att vethe och alffvarligen holle them före, att the göre ther inthet synnerligit skrij eller roop utaff, utenn att hvad vij med rijkens undersäter her innenrijkes beslutte och samtycke på rijkens gagn och beste, att thet samme må och så bliffve hollit hemligenn, på thet the, som altid söke och åstunde rijkens skade och förderff, icke alt eller strax motte fåå vethe hvad som her handles och bestalles. Tu behöffver och icke mykit många oss i thenn hanndel, utenn som sakenn i sich sielff är, att undersäterne, som köpenskapen bruke öffver alt rijkit, sådantt sielffve och ofordrede bidit och begäret haffve, på thet vij och så oförmerckt ther med bliffve motte och besynnerligen för the utlendzske. Hvar och någre aff the Lybske med theris köpenskap tijt in för Calmarne kommendes varde, så vethe vij icke annet, änn att mann må effterlate them bruke theris köpenskap, doch icke att the sättie theris varer eller thet tydzske öl våre undersäter i hender i thet dyreste, som theris sedvane vare pläger, och att våre undersäter måge och så vethe holle theris varer udi någet tilbörlogit prijsz och tage lijke för them. I thenn motten skole the förlijke sich inbyrdes, hure the vele lathe them theris varer, och åter igenn aname the Lybske varer, så att the utenn skade bliffve måge. Och hvicken som någet förköp ther utöffver göre ville eller och annerlunde handle, änn som the sich emellen beslutted haffve, thenn samme skulle bliffve straffet uthenn alle nåder. Så tyckes oss icke heller (för the lägligheter nu på färde äre) rådeligit vare, att mann lather sich någet förmercke emot the Lybske, som tijt kommendes varde, utenn som mann viste aff inthet annet änn thet gott och venskap våre; doch lickeväl

att mann så hemmeligen haffver nöge upseende med them och hvad för breff the haffve in med sich, att icke någon skalkhet under theris köpenskap hijt instunget bliffve motte eller någre falske breff till våre papister, prester, bönder och borgere inskickede, och att them icke bliffver tilstatt att reese eller färdes kring om landet, som the undertijden pläge.

Som thu skriffteligen begärer vethe, Germund, um the Calmarne borgere måge med theris små schep och schuter nu i sommer bruke seglattzet till Danske och the andre städerne her ved Östersjön med the varer ther var[d]er, som är bottner, bräder, bast och kalksten etc., så skall thu vethe, att vij äre ther med tilfridz, effter vij aff inthet förbud i thenn motten vethe, utenn allenest um thet förbud, som her i breffvet uttryckt är um seglattzet till Lybbecke. Ter tu vest tig effter rätte.

Vij vele och så, Germund, hvar thu förnimmer thet vill slåå till någon feegde hijt in upå rikkit, att thu äst då förtenckt skaffe thet nysantagne folk ther nidre i Calmarne något grofft clåde på kroppen, eehvad rååd tu kant finne ther till, anten att köpet inn eller byted tig till för en hop aff våre varer, så att folket och besynnerligen the, som dugeligest äre, motte bliffve clädde effter nottorfften. Ter rätte tich effter. Datum Vastene 15 Aprilis anno etc. 1550.

Vadstena den 15 April.

Förläningsbref för Sten Eriksson [Leijonhufvud] på biskopsdelen af årets tionde i Gäsene härad.

Riksregistr. 1550, fol. 189 a.

Vij Gustaf göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och gifvitt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och gifve thenne oss elskelig

vår troo man och secrete rådih, her Sten Erichsson til Looholm, bijskopzdelen af tijenden, som nu på thette när-varendes 50:de åhret uthi Gäsene härett fallen åhr. Hvil-kett vij gifve våre fougter och befallningzmän, så och prosten uthi för:ne Gäsene tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:te her Sten här emott hinder, platz eller förfång. Datum Vastena then 15 Aprilis anno etc. 50.

Vadstena den 16 April.

Öppet bref för Gudmund Jönsson i Tjugby angående skatte-frihet för en utjord, som förr tillhört prestgården i Vallerstad.

Riksregistr. 1550, fol. 189 a, v.

Vij Gustaf gøre vitterligit, at vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlate, att thenne vår troo undersåte, Gudmund Jönsson i Tiubby i Hede sochn och Östergöthland, (oss til en behagelig tijd) [må] niute, bruke och behålle frij för vår och cronones skatt then uttjord, som tilförende under prestebolett i Vallersta legat och han nu på någer åhr haft och brukatt hafver under vår och cronones skatt, anseendes then trooskap och velvil-ligheett, som vij af för:te Gudmund Jönsson befunnit hafve, [och] som han och här efter, så lenge han lefver, uti lijke motte medh all troskap och välvillighet sigh skal befinne late; hvilket vij gifve våre fougter och befallningzmän, så och alle andre, som för våre skuld vele och skole gøre och late, tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne Gudmund Jönsson här emott hinder, platz eller förfång, så lenge vij honom thett gunsteligen efter-latendes varde. Datum Vastene then 16 Aprilis anno etc. 50.

Vadstena den 17 April.

*Till Botvid Larsson [Anckar] angående åtskilliga ärenden,
hufvudsakligen rörande flottan och skeppsfarten.*

Riksregistr. 1550, fol. 52.

Vår gunst etc. Som thu skriffver, Bottved, och begärer vethe vår villie, um vij äre till fridz, att thu skicker våre schip, gamble boijerten och Grijpen, ladde med vår spanmåle nid till Calmarne nu med förste opett vattnet, effter ther vid Stocholm äre nu inge schuter, som tiene till att före spannmåle med etc., så äre vij tilfridz, att thet och så skeer, och är oss lijke mykit, hvad heller thu bruker tesse eller andre schip, som thu kant tencke ther till tienlige äre, ner the mann med gott siöfarit och trogett folk måge nottorffteligen försedde varde, så att the icke bliffve försatte in under Gulland, kurske stranden eller och tileffventyrs försättie sich sielffve någerstädz in upå klipperne och komme oss så både schip och godz um halsenn, som och tilförende väl skedt är. Och vest [t]u väl sielff, att vij haffve hafft en sielsind lycke med hvad vij så utskicket haffve; våre nu hernest på tijdenn, att mann ville see sich något bättre före i thenn motten. Oss tycktes och icke olijkt vare, att the aname så mykit salt in igenn ther ifrå Calmare, som the kunne lades med, så att the icke löpe fåfengt tilbake.

Som thu änn nu skriffver, att ther vill fattes hampa och kabbelgarn, och begärer förthenskuld, att 15 eller 16 lester jernn till the nottorffter utskickes motte etc., ter upå haffve vij tilförende skriffvit tich vår villie och meening till, att vij ther med väl tilfridz äre; och effter thenn Hans Schepere skal vare död, så är oss lijke mykit, hvad heller sådane hampe eller kabbelgarn bliffver bestyrt i Rijge eller Räfte.

Som thu och skriffver, att med förste opet vattn vill thu late pincken, som vij haffve skriffvit um, löpe sin kos nid åt Elffzborg effter vår förre skriffvelse, men effter sådane tijdender nu förhonden äre, som tu förnimmes varder, vethe vij icke, um thet skall vare något säkert eller roligit, att samme schip bliffver skicket thenn reese, som achtet är. Doch må thu lathe göret till reede och löpet först in för Calmarne. Och geff them i befalning, som schipet före skole, att the ligge qvarre i Calmarnesund, och så snart the tijt kommendes varde, att the skriffve oss till och förbijde svar och beskeed ifrå oss. Tesförinnen kunne vij och bekomme någre visse tijdender, ther upå vij antenn kunne lathe samme schip löpe sin kosz eller och ther tilståde bliffve. Ter rätte tich effter.

Oss synes och, att then galleie, som är bygd vid Elffzborg, är något för stor och obäkelig bygd, så att man henne ther nidre icke väl bruke kann etc. Äär förthen-skuld vår villie och befalning, att thu vilt tencke till att lathe upsättie och bygge ther i Stocholm en liten gallee, vid pass en alen kortere på kölenn änn Rosenn är, och så att samme gallee icke motte bliffve försvår eller förbred och stampnerne icke för tverbrante, utenn hänge väl utöffver både frammentill och achter, och att hon motte bliffve något styff och väl skicket effter galleevijs, och att tollebomerne icke bliffve longt utsatte, utenn smukt upreeste; tette så till thet flitigeste beställendes.

Som thu och later förståå i thet andre titt breff, att thu lather färdige göre två aff våre galleer, Turken och Snörpiilen, till att löpe then schäriegård longz emellen Elffznabben och Nycöpingz skär till att haffve acht på alle saker, hvickit oss och väl behager. Vij vele och tencke till, att emellen Kalmare och Stägeborg i thenn schäriegård skall och udi lijke motte bestyrt bliffve, anten med then longe Bencht eller någon annen, menn att the

håper, som vid Gripzholm ligge, skole bliffve brukede uthe i schären, som thu skriffver, vethe vij icke fulleligen svare, hure thet sich skicke vill, förty vij kunne väl sielffve haffve them behoff, ner vij nu upkommendes varde, menn ther thu kunde skaffe hos galleerne en liten hâp, skulle thet vare nog, effter som oss synes.

Tenn meening um blockhuset och the bomer ther uthe i skären, som thu vilt late med thet förste beställe, behager oss väl; doch haffver icke varid vår meening, att bomen skall vare utöffver Stigesund, uten på bägge sijder um thenn holmenn, och effter som tin meening är och thu nu skriffvitt haffver. Och alt thet tu kant lathe holle på thenn rundelen, ther vinlägg tich um, som och stor macht upå ligger.

Um the hielpepenningar thu begärer för the bådzmenn äre vij väl tilfridz med, at tu later them bekomme, doch effter vij förnimme, att våre bådzmenn äre fast affdragne med thenne pestilentzie, så skulle man och tencke till att skaffe någre flere i stadenn. Vij haffve och latid beställe med her Göstaff Olson, så att han skall holle oss och cronone till tieniste ther nidre vid Elffzborg till halffttannet hundrede bådzmenn till the schip och galleer vij haffve ther nidre, effter vij haffve och någon yttermere fördeel effterlatid her Göstaff änn han tilförende hafft haffver, både för thenne orsak, så och att slottet tess bätter bygges och befestes motte.

Vij vilde och gärne, Bottved, att M. Arne motte giffve sich till oss och lathe oss förstå, hure med the löninger förhandlet är. Så stunder och Valborgmesselöningetiden till och ingen lather sich vårda ther om, utenn han, som thetta beställe skulle, ligger ther uppe och gör litit till sakenn, och kunne [vij] väl tencke, att så nu, som i fiord skedde, tillgå vill, att löningerne bliffve fördrögde och skole altid skee udi otijd. Må thu änn nu

alffvarligen seije honom till, att han skynder sich till oss med thet alder förste.

Tu varder och förnimmendes, Bottved, aff then copie aff D. Anderss och Hans Larsons breff, att the haffve slaget sich i någon handell med en borgere i Hamborg, benempd Cort Schouman, effter the icke äre fulvisse, att någon säkerhet udi Östersiön bliffvendes varder, um hvickit Kort Schouman haffver skriffvit Gunner Olson och Nilsz Schriffvere i Stocholm till, hvickit breff vij sende tich innelucht tilhonde, hvickit thu må offverantvarde for:ne Gunner och Nils, handlendes med them, att the ville giffve sich utöffver till Hamborg och betaste thenn handell med for:ne Schouman, så att vij motte i tijd och tijme förstendigede bliffve, hvad köp på clåde och andre varer ther bliffve vill, och hure han vill upbäre våre varer igenn, effter oss synes, att samme handel är icke till affsläendes, på thet att um then handel i Engeland, för the farligheter skuld nu på ferde äre, icke kunde gå för sich, att mann då motte förvette sich um någon handell anten i for:ne Hamborg eller annerstädz, hvar thet best skeep kunde, och när the thetta utspanet och förfarit hade, att då en utaff them vilde seden oförsumeligen giffve sich till oss, vetendes göre oss undervisning, hure ther um våre. Tette thu så beställe vilt. Datum Vastena 17 Aprilis anno 50.

Vadstena den 17 April.

Till den sälfskeidkande allmogen i Österbotten angående skatts utgörande af deras fiske såväl till kronan som presterskapet.

Riksregistr. 1550, fol. 54 v. Förut tryckt af A. A. von Stiernman i Saml. utaf kongl. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, politie och oeconomie . . . D. 1 (1747): s. 1018—1020, samt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854): s. 302—304.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, våre trogne undersåter, cronones skattskyllige bönder och meenige almoge, som

bygge och boo udi Östrebottnen och siälefiskie ther samme-
stedz bruke pläge, vår gunst och nåde tilförende etc. Käre undersåter, vij lathe eder förståå, att tesse edre sende-
bud, Hans Fordeel, Oloff Olson och Josep Olson haffve
nu her på alles eders vägna varid her hos oss och giffvitt
tilkenne, hure lägligheterne hos eder med the siälefiske
sich begiffve pläge, och hure I äre vane att göre presterne
udi tijende hvart tijende [L]æ aff all thenn siäletrån ther
giord bliffver. Menn vij upå Sveriges cronos vägne haffve
slätt inthet aff sådane sielefong deelachtige eller lottagne
bliffvet, ändoch allom, som i thenn landzänden bygge och
boo, nog vitterligt är, att kyrckerne thersammestädz haffve
ju altid tilförende utaff samme siäletijende med deelach-
tige varid och behollit halffparten aff siäletijenden, hvilken
halffve part upå cronones [vägne] oss haffver ju bort att
upbäre. Och förundrer oss förthenskuld icke litit, att
samme sieletijend i så long tijd haffver oss förhollen
varet. Så är thet oss och endelis sielsindt, kunne och icke
vethe, hvad orsak thet haffve skall, att cronon mere i thet
änn andre fiske så platt utelucht och odeelachtig bliffver
och presterne sådane stor fordeel allene, som sig icke till
någet ringe belöper, haffve skole, hvickit doch föge skääl
medfölier, som hvar betencke kan etc. Hvarföre haffve
förbete eder sendebud så varid utöffver eens med oss i
thenn motten, att the effter thenne dag vele giffve och
utgöre oss och Sveriges crone förbete hvart tijende [L]æ
aff all thenn trån ther giord bliffver, ehure tijd års siälen
kan tagen varda, och hvar tijende sielehud, så och hvart
tijende kutteskin, och upå thet presterne och så någon
deel med utaff samme sielefiske udi tijende niute och
bekomme måge, haffve the och på alles eders vägne her
för oss loffvet och tilsagt, att utaff hvart skipp:d trån
vele the och giffve presterne hvar i sin sockn ett halfft
[L]æ trån i tijend, så att summan, som the aff ett skepp:d
trån utgöre vele, både thet oss och presterne tilkommer,

vil belöpe sich till halfftridie [L]æ, the thu [L]æ cronone till gode och thet halffve [L]æ edre kyrkeprester i tijende i hvar sockn för sig, med hvicken handell vij och aldels tilfridz äre, och haffve [vij] giffvit vårt samtyckie fulkomlig ther till, att och så her effter årligen skall hollit varda, doch alt räknendes effter som siälen bliffver tagen um åhret etc. Och skall samme siäleskatt och tijende nu upå gåå aff thenn siäl, som nu i framlidne sommer eller vinter fongen är, och seden åhr frå åhr (så länge vij oss yttermere ther um betencke kunne) hollet varda etc. Hvickit vij giffve våre fougter och befallningzmenn udi för:ne Östrobotnen tilkenne, att the måge vethe sich her effter rätte och så bestället, at cronen, effter som for:vit står, må och skall skee fyllest, tesligiste att presterne må och bekomme thenn deel, som vij them gunsteligen unt och effterlatid haffve. Datum Vastena 17 Aprilis anno 50.

Vadstena den 17 April.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående tillstånd för Henrik Schärenhagen att med sitt skepp afsegla till Tyskland.

Riksregistr. 1550, fol. 57 v.

Vår gunst. Som thu haffver latid fordra hos oss, Bottved, um then Schärenhagens skip, som ther ligger tilladt etc., begärendes vethe vår vilie, um thu skalt lathe löpet sin kos, så kunne vij inthet annet svare ther till, utenn att thu må lathe kommet sin kosz, doch laget ju så, att med hans utförning någon mottelighet hollen bliffver, förty vij kunne väl tencke, att ther han finge råde, våre han tilfridz, om han udi ene reese motte utföre alt thet ther våre och mere medt. Så må tu täncke ther någet emot och lathe haffve ett flitigt och gott upseende, hure och mykit(!) han skeper ut, så att han doch icke alt för fett bliffve motte. Ter rätte tich effter. Datum Vastena 17 Aprilis anno 50.

Vadstena den 18 April.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående den i Viborg förvarade spannmålen.

Riksregistr. 1550, fol. 58.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve tilförenne latid skriffve tich till, Mons, att thu skulle lathe föryttre störste parten aff then spannemåle, som thu ther vid Vijborgz slott liggiendes haffver och oss tilkommer, så att samme spannemåle icke skulle liggie till och tileffventyrs en stor part förderffves och aff ohyre förtårt bliffve. Så vete vij icke, hure ther om bestelt bliffver, effter vij inge penningar udi vår kong:e cammer för sådane spannemåle änn nu bekommitt haffve. Och effter vij förnimme, att man icke aldellis skall få skäl för samme spannemåle ther udi Viborg, må thu forthenskund laten komme till Ååbo, Sandhampn och annerstädz, ther thu kant bekomme, hvad som lijke och skäl kan vare, effter vij haffve förnummet, att spannemålen galler väl tijt ut, som försagt är, och må thu föryttra all thenn spannemåle, som thu haffver ther vid för:ne Vijborgz slott och icke till slottzens förtärning och utspisning behöffver, latendes seden oförsumeligen penningerne komme udi vår räntecammer. Datum Vastenis 18 Aprilis anno 51 [v: 50].

Samme meening till Isak Nilson, Göstaff Fincke.

Vadstena den 18 April.

Till Långe Måns angående uppbörden af vissa skattepersedlar i Läckö län, om dervarande kyrkors kalkar och klockor samt om det silfver Skara hospital erhållit i testamente.

Riksregistr. 1550, fol. 58 v.

Vår gunst etc. Som thu skriffver, Longe Mons, att kyrcke och preste landboerne udi Läckö län biude tig

någre partzeler, som äre gårdestädzler, huszeröter och sakörer etc., hvicke the vår tro mann och råd, Svante Sture, tilförende utfest haffve, begärendes vethe, um thu samme partzeler upå våre vägne upbäre skall etc., så äre vij icke aldelis änn nu förtänchte att lathe kennes ved samme partzeler. Må thu förthenskuld lathe Svante upbäre thenn deel, som honom utfest är, ty vij vele först see hans årlige ränte utaff samme landbor, ther upå vij honom gunsteligen förlåning giffvit haffve, seden vele vij ytterligere vethe [giffve] tich besked, hvar thu skalt rätte tich effter.

Um the kalker och klocker thu skriffver kunne vij tich ingen viss svar giffve thenne tijd upå, doch är vår vilie, att thu haffver upseende, ther sådane kalker och klocker äre, att the tilstädes och icke borttrappede bliffve, till tess tu vijdere vår vilie ther um bekommendes varder. Ääre ther och någre fattige kyrcker, som nogen kalk haffver, så kunde vij lijde, att the bliffve undsatte med sådane kalker, doch så att mann vet göre reede före, hvar the bliffve, menn klockerne haffve vij väl behoff, hvar föret så våre, att mann kunde komme them up åt Stocholm.

Tett söloff thu skriffver, att the fattiges förmyndere i Schara spetal, som nu nyligen bleff död, skänckte the fattige, äre vij väl tilfridz, att the fattige samme söloff sich till hielp måge och beholle och lägge them till gode och gagn. Datum Vastena 18 Aprilis.

Vadstena den 18 April.

Till Nils Persson angående skattläggningen af ett par gårdar och om smörskattens utgörande.

Riksregistr. 1550, fol. 60.

Vår gunst etc. Som thu skriffver och giffver tilkenne, Nils, om the godz och gårdar, som komme hustru

Brita, Lasse Andersons effterleffverska, till och thu besedt haffver etc., så kunne vij icke fulleligen tro, att samme gårdar så ringe vare skole och besynnerligen med allone skog, som thu skriffver, och förnimme vij, att thu haffver icke rätt beseet theris lägligheter; doch hure ther om vare kann, vele vij, att thu på våre vägne kennes ved samme gårdar och skattlägger them, som lijke och skääl vare kan. Menn um bönderne thersammestädz skole utgöre smör eller få löse smör för penningar, achte vij vare tijd nog att gifve tich beskeed um, effter thet är änn nu longt till Oloffz messen, ner samme smörskatt utgöres skall. Datum Vastena 18 Aprilis.

Vadstena den 18 April.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående handeln och sjöfarten på Lybeck.

Riksregistr. 1550, fol. 65. Förut tryckt af A. A. von Stiernman i Saml. utaf kongl. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, politie och oeconomie . . . D. 1 (1747), s. 115—120.

Vår gunst tilförrerne etc. Vij haffve förstädt, Bothved, utaff thett breff tu haffver tilskriffvit våre tjänere, Valentin och Clemet, att tu uppå tvenne articler begärer gode råd och undervisningar, huru i the lubeske saker så mykit then införning i rikit och utförning igen belanger, så att ther med något skickeligen och med försichtigheet handlet bliffve motte, på thet, hvar tilförningen aldellis skulle förbudin bliffva, icke therutaff någon olempe udi tässe siälsinde värdzlöffter förorsakes motte, eller och thär man tilstädar, at te Lubske göre hijt tilförning, att ecke dhå, som nog till förmodendes, någon undersäthning hoss thet sälskap, som haffver theres penningar och varur under hender så väl i Stocholm som i upstädarne och på cronones berg, skee måtte, att the finge ändhå the måste varur, som här falle, och så genom the Lubskes

egne skep och skutor bliffve skeppede aff landet, effter en partt unne fast håller the fremmende än theres medt-borgere the varur, som the här i rikit församble kunne etc. Ther uppå giffve vij tig tilkänne, som tu och aff vår förre schriffvelsse vårt sinne och mening väll förnummit haffver, att oss för tässe värdz lägligheter schuld, som förhonden äre, icke synes gott aller rådeligit vare, att the Lubeske skulle än nu platt förbudit bliffva att haffve theris handling och köpenskap her inne i rikit, utan effter man här til dagx nogsampt befunnet haffver, att the Lubske genom then överflöduge tilförning, som them här aff riket är skedt, äre fast förbättre och riike bleffne, som och sådane tilförning icke ringe orsak och tilfälle giffvit haffver, att riigsens varur haffve udi Lubeke altiit fast förnidrede och ringe achtede varidt, och effther the före them alle varerne i händer, så ställe och the Lubeske tesse svenske varer i sådane priis, som them siälffve synes, som och the Lubske thär hoss sättie våre undersåther the varur i händer igen, som the skole ther inköpe, opå thet dyreste och högzste, så att våre undersåter haffve thärutaff ingen ringe schade på tesse svenske varur, i thet the så förachtade och ringe verderede bliffva, tesligeste och på the fremmende varer, som te schole köpa ther in igen, i thet att the så dyrtt upsatte bliffva, och utaff tässe orsaker är ju thenne svåre och dyre tiidh her udi rikit upkommen, oss och rikit til en oförvinlig schade och förderff, som och en stoor orsaak ther til varit haffver, att riigsens mynte så ringe haffver aktid varit, att man haffver giffvit 4 march ortiger för en daler, undertiden 2 öre och 4 march eller 4^{1/2} march ortiger, som icke meere värd är än til thet dyreste halff färde march etc. Vij hade och väll förmodet, att utaff the margfallelige undervisningar, som skedde äre, så och utaff siälffve värcket schulle våre undersåter ju här nest siälffve sådant förnimme och förstådt haffve. Och för then schuld hvar

the Lubske ju vilde besøkia thetta riike med theres hantering och köpenskap, att och så våre undersåter udi liike måtte viste handle emot them igen, som the Lubske her til dagx haffve handlet emot oss Svänske, latendes them nu föra theris varur oss i händer, så kan man dhå haffve tess bätter lägenheet och tilfalle att lathe verdere eller skatte the Lubeskes varur på daler eller i gull taal och i så måtte ställe rigsens varur så högt och åther igen the lubske varur i thet värde, att rigsens undersåther therutaff ett benöjende haffve måtte och ju bliffve uthan schade, och tilstäd ingelunde, att the Lubske theres varur här upsättie och te svenske varur nedersättie schole, såsom til thenne tiidh i Lubeke, så och aff en part oförståndige köpmen och borgere här uthi riket mykit skedt är. Och um än fast oförstondet hos en part aff våre undersåter så stoort våre, så vil dog likeväl rigsens schade och fördärff icke förtänskul bliffve seedt genom fingeren, utan fordrar, at sådane rigsens schade genom gode ordninger affskaffe och förekomme motte, som annerstedz och brukeligit är och nu aff Keij:ge M:tt för allom them, som med theris köpenskap ther aff Niderlanden utlöpe vele, någre synnerlige mandater uthi tryckiet utgongne och ordninger giorde äre. Och synnerligenn schole sådane ordninger her hoss oss i så motte hemeligen och oförmärckt giorde och förordnade varda, så att intet förköp eller hemelig handel med någon köpenskap skal driffvenn varda, utan genom te pärsoner, som ther til betrodde och förordnade bliffva, när som någre lubske eller andre främmende skep tiit inkomme, at dhå uthi köpenskapen och handlingen hoss våre undersåter en förening vare motte, huru dyre the ville halle theres varur och thär emott sättie the fremmende varur, så att the motte bliffve utan schade. Och ther effter skulle seden alt köpet gåå, så skulle och platt intet köp til förende giortt bliffva viidh thet högsta straff, och thetta til att bestella, Bothvedt, skal tu tilsättie någre

gode och trogne borgere, som til tånne saken benägne våre och udi så motte skickeligen ther med umgå viste. Och genom sådane väger tyckis oss, att riksens schade förekommes motte, och um än fast så våre, att rigsens undersåter icke gärne vilde lijdhe, att the Lubske theres handlinger her haffve skulle, så måtte än dhå saken vidh thetta sätt skickeligen nog förhindret bliffva och komme til the väger, som uthan videre betenckiende tilgå motte. Mån att en partt aff undersåterne i Stockholm och flere stedz, som haffve the Lubskes godz och penningar under händerne, så myckit förhindre thenne handel och schaffe the Lubeska alle varerne i händer och the Lubske haffve siälffve skep och skuter nogh, ther med the sådane varur utföre kunne, som tu och schriffver etc.; ther til svare vij så, att hvar upå sådant ingen synnerlig ackt och tillsyn skulle geffven varda, hvad våre då all dån handling och försägling värd, som nu i thenne vinther skedt är och våre egne köpmen siälffve så myckit söcht och begäredt haffve; hade och varit fast bättre, att icke ett ord ther um handlet och talet bliffvit hade. Så kan man dogh väll lätteligen sådant förekomme, så fierren man något fliteligen ther til tänckie och trachte vil, och besynnerligen hvar någre betrodde personer aff borgerne och alliest the, som thenne handel benägne våre, thär till förordnade bliffva motte, som upå sådane saker (meere än the brookikere göre pläge) flitig ackt och tillsyn haffve vilde, ther medh the Lubeske icke tilstادت bliffva motte upå rigsens schade och förderff att lathe theres godz och penningar kome thet groffve och oförstonduge folck i händer, och att udi så måtte icke orsaak geffven eller tilstادت varder, att the Lubske skaffe theres fordeell under våre undersåters och borgeres namn, förty hvad är thet annet, än att the Lubske äre ther egenom härrene och våre undersåther icke annet än theres träler och tjänere, hvilckit dog udi Sväriges lag till thet högzstte förbudit

är, att ingen i så motte skal tage fremmande mandz penningar etc. Så må tu än nu förskaffe och fliteligen beställa lathe, att sådane förbudit matskapi och hemlige handlinger, som en part aff them till thenne dagh driffvit haffve, vijd högzste straff, hvilcken ther medh beslagen varda kan, affskaffet motte bliffve, dog att tätta så myckit mögligit oförmärckeligen skeer, och att sådant icke aff tig på våre vägna, utan aff rådet och the ther till förordnade bestält bliffver, förty thet våre ju fast bättre, att sådant salskap motte slätt komme ther ifrå bynn, the skulle och med rätte ingenstedz lidne bliffva, som segh i så motte på rigsens förderff beflithe, och besynnerligen the, som genom sådane handlinger heller vele unne the fremmende theres varur än the indlendzske och theris egne medtborgere. Och the samme holle vj ju icke bättre än en hoop förvunnende förrädere och bosvichter, som rigsens bästa och frome förhindre och orsak giffve til rigsens schade och förderff, the samme skulle man för ingen deel lijde etc. Thär och så någer våre, som till theres handlinger hade penningar behoff, dhå måtte the heller sökie sådant här innen riikis hoos the riike borgere i Stocholm eller annerstedz, effther (Gud tess loff) the finnes ju så vell her i rikit, som kunne haffva råd h til att förstreckie them, som the Lubske, eller thär som sådant ju manglede, vilde vj håller siälffve göre them undsättning i thän motten, ther thet elliest väll anlagt bliffva motte. Tesligeste hvad the lubske skep belanger, ther med the sådane varer utaff rikit före etc., synes oss, att um man någet yttermere ville holle segh vj Sväriges lag och rätte sig effter rigsens gamble sedvaner, så att the lubske liggere icke bliffve längre tilstadt här att liggie, än som lagen medt giffve[r], som vj oss och icke viidere udi thet lubeske friidstand inlatid haffve, dher medt försee vj oss, att thetta skulle och väll affskaffet bliffva, kunne och icke stort mere svare till tässe

artickler etc. Så mykit then seglation vidkommer, um våre och våre undersåthers skep schole bliffve förloffvede att sägle, kunne vij än nu icke udi grunden vethe, hvar vij oss effther rätte schole, förty tu haffver nogsampt aff vår förre schriffvelsse, så och the copier vij thig then tiid schickede, förnummit, hvad lägligheter och tiidender på färde äre; så är thet och än nu fast osäichert, och komme oss sådane tidender ju mere och meere alle dager före, som och fast öffver eens stimme och seg förfölge, som tu och aff tässe inneluchte copier eller zedler aff the breff Jochim Burwitz, Steffen Lötz och fru Hebles i Findland (genom her Hans Conratz beräthning i Danske) oss nu nyligen tilschriffvit haffve; samelunde så är och Karl Andersson nu i tässe dager kommen hiit till oss, som och um sådane annslag någett berättar. Utaff sådane orsaker kan tu betenckie, huru thet vill vara oss lägligit att städie våre egne eller våre undersåters skep och godz udi sådane osächerheet och farligheet utaff riket, och för än vij granneligen vethe kunne, hvar sådane församling och krigzfolck seg achtet haffve. Vij haffve och nu i tässe förledne tiider skicket en heell hoop aff riket udi våre och rigsens värff och ärender och besynnerligen till att förfare, um någer sächerheet bliffver i Västersiöön, som äre Norman och Oloff Larsson, Hans Ditmarsk, vår draffvant, doctor Andreas och Hans Larsson, Anders Ericksson, vår dreng, Mickel Bysseskytte och Brynolff, vår småsven, genom hvilcke vij dageligen visse tidender schrifftligen och mundligen förmodendes äre. Vij vele teg och så än nu som till förende här med förmanet haffve, att tu vij (!) allestedes udi skären lathe haffve god acht och tillsyn, förty keijseren haffver och lated genom thet förbe:te ett almenneliget präntt göre en ordning, att alle köpmändz skep, som segle ifrå västan, schole ytermeere än te nogen tiid plägede vare förstärckte med got skyt, krudt och lodt, som rychtet gåår

för the Skotter skuld, och kunne [vij] för then skuld icke vette, hvadt ther under till effventyrs meent bliffver; kan skee att samme koffarter kunne i så motte vare afferdigede, att under thet skiin the löpe på theres köpenskap hiit in i Östersiön genom Örsund, och nu eller framdeles i sommer eller emott hösten, när the haffve giordt theres köpenskap, löpe under Land tho Mäkelborg eller annerstedz och tage sådane folck in och före them oss sedan upå halssen, ther skall man och tage sig tilvare före. Konungen i Danmarck och the Danske holle seg och så fast hemeligen och stille, så att vij slätt inge tiidender bekomme ifrå them, och haffve the dog lichvell udi midler tiid hollet många dager bode med käijsaren, så och städerne, och kunne [vij] icke vette, hvadt the til effventyrs kunne bestält haffve. Dherföre vill vare förnöden, att allt, hvad saken tilhörer och kräffver, motte vare färdigt och tilrede och allestedz gott upseende, som vij tilförende nog schriffvit och förmant haffve, på thet intet hemeligt förräderije anten medh folck, bud, breff eller i annen måtte ibland borgare, bönder, präster, papister eller andre instunget bliffve motte, ther tu må teg vette effter at rätte och skicke. Datum Vastena 18 Aprilis anno etc. 1550.

Vadstena den 18 April.

Förläningsbref för Joen Karlsson på Ettacks gård [i Vellinge socken] i behaglig tid och mot vissa vilkor.

Riksregistr. 1550, fol. 189 a, v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, at vij af synnerlig gunst och nåde, hafve undt och förläntt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref (oss til en behagelig tijdh) unne och förläne thenne vår troo tienere Joen Karsson, vår fougde uti Vartofte häred, Etaka gård, liggiendes uti

för:ne Vartofte häred i Vestergötland, med åker, eng, qvarn, fiskessvatn och allt annat, hvad som til för:ne Etaka liggier, och besynnerligen til thess vij sielfve kunne hafve lägenhett til at late sättie någon afvel på för:de gård, doch så att han samme gård byggie och förbättre skal med sådane huss, som vij och våre unge lifzarfherrar kunne hielpe oss medh och vare uthi, när vij ther framdragandes och tilkommandes varde; sammalunda skal han och förpliktig vare att rödie och förbättre både åkren, engen och andre ägor, som han ther om framdeles til svars vara vill, opå thett för:ne Joen thess fitteligere och troligere sikh opå vårtt gagn och bestè bevijsse och bruke late skal, förbiudendes alle, som för våre skuld vele och skole göre och late, at the för:ne Jon uthi någon motte göre här emott hinder eller förfång. Datum Vastena then 18 Aprilis åhr etc. 50.

Vadstena den 18 April.

Förläningsbref för Abraham Eriksson [Leijonhufvud] på Segersjö gård i Nerike.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer i K. A., I.

Vij Gustaf göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nådhe hafve undt och förlänt, som vij och nu med thenne vårt öpne bref unne och förläne thenne oss elske- ligh vår tro man och rådt, Abraham Erichsson till Eke- bärgh (oss till een behagelig tijdh) een vår och cronones gårdh, benempd Segersiö, liggjendes i Målösse sochn i Närike, medh all then ränthe och rättigheet, som ther åhrligen afgå plägar, doch medh så skäl och förordh, att han skall gifve oss halfparten af all then fijsk, som ther åhrligen tagen blifver. Hvilket vij gifve våre fougdtter och befallningzmän tillkänne, att the vethe sig her effter rette, icke görendes förbe:te Abram Ericksson her emoth

hijnder, platz eller förfong, så länge vij honum thetta gunsteligen effterlåtandes vardhe. Datum Vastena 18 Aprilis anno 1550.

Under vårt secret.¹⁾

Vadstena den 19 April.

Förläningsbref för Sten Eriksson [Leijonhufvud] på Vi-singsö att behållas i behaglig tid med all årlig ränta mot vissa angifna vilkor och undantag.

Riksregistr. 1550, fol. 189 b.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för velvilligheett, hulskap, trooskap och tienst, som thenne oss elskelig vår troo man och öfverste secrete råd, her Sten Erichsson til Loholm, oss och vårtt rijke Sverige til thenne tijdh giord och be-vijst hafver och än nu yttermere här efter göre och be-vijse må och skal, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom Vijsingzöö med al åhrlig rente och rettighett, som ther afgå pläger; doch med sådane vilkor, att han til vårtt och cronones behof skal late byggie ther på öön, som bäst lägligitt vore, en skön sätegård och ther hoss en afvelzgård, ther vij och vore lijfzarfherrer kunne vare

¹⁾ I R. A. förvaras i saml. »Kongl. hofvet» en afskrift af Gustaf I:s hofordning och gårdsrätt, som i rubriken är dat. »anno 48» men i slutet »Gripsholm 18 Aprilis anno 1550». Redan dateringsorten antyder, att snarare det förra än det senare året är det riktiga, då konungen den 18 April 1548, men ej 1550, vistades på Gripsholm. I alla händelser afviker icke innehållet så mycket från ordalydelsen i 1544 års hofordning, sådan denna formulerats i den under 5 Mars s. å. (Gustaf I:s Registratur, XVI: s. 111 ff.) tryckta redaktionen, att ett omtryck deraf skulle motiveras. Den största skillnaden har uppstått genom uteslutandet af punkterna 20—22, hvarigenom den äldre redaktionens 30 paragrafer i den senare afskriften motsvaras af blott 27. Huruvida deri bör ses en på verklig förändring grundad, afsigtlig omredigering kan utg. ej afgöra.

uti, när vij tijtt kommendes varde; sammelunde vele och skole vij til vårtt egett behof hijtt under Vastene slott behålle och bruke thett rödingz och andre fiskerij, som under för:ne Vijsingzöö brukes pläger. Hvilkett vij gifve alle, som för våre skuld vele och skole göre och late, tilkenne, att the måge vette sikh här efter rette, icke görendes för:ne her Sten här emott någott hinder eller förfång. Datum Vastene then 19 Aprilis åhr etc. 50.

Vadstena den 19 April.

Förläningsbref för Lasse Jonsson på Egebytorp i Mjölby socken.

Riksregistr. 1550, fol. 190.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu här med unne och efterlate thenne vår tienere, Lasse Joensson, vår sågare vedh Möleby, att han må och skal (oss til en behagelig tijdh) niute, bruke och behålle en vår och cronones hemen, be:d Egebytorp, liggiendes i Möleby sochn och Vijfolke häred, frij för vår och cronones skatt och andre uttskyller, som ther åhrligen afgå pläger, uppå thett han sikh theste velvilligere och troligere vedh samme våre såge bruke och bevijsse skal. Och när han nu kommer til att bruke och besittie samme Egeby torp, så skal han ingen åhrs lön annamme aff schrifverestugun här på Vastena. Hvilket vij gifve våre fougdter och befalningzmän tilkenne, att the måge vette sikh effter rette. Datum Vastena then 19 Aprilis anno etc. 50.

Vadstena den 19 April.

Till konung Christian III af Danmark angående utrikes politiken, i synnerhet med afseende på förhållandet till Lybeck och Danmark.

Efter en i R. A. förvarad nyare afskrift af det egenhändigte undertecknade originalet på papper i danska Riksarkivet.

Unsere freundliche dinste unnd was wir sonstent vhielmher liebs unnd guts vormuegen bevhor, grosmechtigr fursth, freuntlicher lieber schwager, bruder und nachbar. Wir haben hiebevhor E. L. schreibent des datum Flensburg ahm 27 tage Februarij datirt, darijnnen E. L. vonwegen der luebischen sachenn meldunge thun, entpfangen, und nachvolgender articul darijnnenn befunden, also erstlichen, das E. L. in denselbn luebischen sachen so wol vor uns also E. L. selbst gehandelt hedten, und das in den hendeln, so durch die beschwerlich kriegshandel erdrungen, dannochst also solt furgesehen sein, das wir dardurch auch solten zum frieden gelangt seyn; tzum andern, das die luebische irrungen und vheindtschafft vonwegen angemaster privilegien etzlichs vormeindten und angegebenenn rests, und das der kaufman solt angehaltenn seynn worden, dahero beruerent solt zu pilliger und rechtmessiger orterung und entscheidet voranlast unnd gericht werden, auch das wir wurdenn christlich, erbar unnd pillig erkantnus unnsrer hendel nicht schewen; tzum dritten, das auch E. L. solt unwissent sein, wes wir sieder Kopenhagischer tagfart mit den Luebischen in gehaltener handlung vorabschiedt, j[e]doch eracheden E. L. wir wurdenn dermassen inn den sachen uns zuhaltenn wissen, das die pilligkeit bey unns nicht zuerwinden. Volgentz auch so wirdt in einem andern brieff, so itzo wir vonn E. L. bekommen des datum Flensburg am 25 tag Martij, gleichsals der Luebischen halbenn berurth und innsonderhait,

das sie sich jegenn E. L. entschuldigt, j[e]doch nicht vorwindt das Pfaltzische ansuchung beschehen, verhofften aber zu gelegener zeith die schwebende irrungen durch gutlich mittel abzuhandlen, die sachen wheren auch dermassen vorfasth, das kein verunrhuung zuunterfangen, j[e]doch wirdt vonn E. L. diese clausel mit angehengt, das wir zuermessen was auff soliche antzayge zusetzenn, und schliesslichen die entschuldigung E. L. brudern, hertzogn Adlofften, belangent, zusambt etzlichen andern zeytungen, und nachdem E. L. unnd uns also nachgetracht wirdt, dass nodtig zuentschliessenn, wie im fhal der notturfft mith gesambter hanndt denn sachen zubeyegnen etc. zusambt weythern umbstendenn etc.

Sovhiel nhun denn ersten articul belangendt die luebische sache und E. L. beschehene handlung und denn Hamburgischen recess, ob wol E. L. dardurch zum entlichen frieden vor sich gelangt, wir auch eins theils darijnnen berurth, so seindt wir doch in derselbigenn handlung nicht dermassen eingetzozen, das wir unserer sachen einen entlichen abschiedt hedten und des friedens gantzlich gesichert werenn, besonder es isth je unnsere sach denn Luebischn zum grossenn furteil und uns nicht zu geringer beschwerung ausstehende und unvorainigt geplieben, das wir noch von tag zu tag daran zuhandlenn unnd bestendigs friedens unvorwijsseth seijnndt.

Tzum andern auch das berurth wordenn, die luebische sache auff die erorterung zuvorschieben, unnd das wir christliche unnd pillige erkantnus unnserer henndel keinen schew habenn wurdenn, so ist nicht ohne unsere sachn und hendele, Godt lob, habenn wir dermassenn bey zeit unserer regierung furgesehen, das wir derselbigenn offentlich und wol gestendig sein muegen, und tragen derselbigenn in christlicher und pilliger erkantnus gahr kein schew.

Wir kondten auch nicht wissen, wordurch unsere sachen also solten bedacht werden unnd stehenn, oder worumb nhumals die Luebischn ire unpillige sache so hoch achten und dero getrosten solthen, dass wir derselbtigen inn unsern rechtmessigen, aufrichtigen und pilligen hendeln mher dan die Luebischen in ihrenn unrechtmessigen sachen scheu tragen und nicht gestendig sein solten, dan wir haben ije anhero dermassenn mit der sachen umbgegangen, das wir solichs beide vor E. L. uff jungsster Koppenhagischer tagfarth und menniglich, offentlich bekandt gewesenn seindt, und ohnne allenn schew und furcht unnsere rechtmessige sachenn erklet haben, unnd seindt der nochmals inn gahr keine abrede, erachtenn auch whan unns dasjhenig was christlich, erbar unnd pillig beyegnen magk, das den Luebischen gahr wenig recht zulauffen soll; das wir aber darunter den Luebischen odder jemantz unter eijniger jurisdiction solten vorstrickt und unterworffenn sein, darauff haben wir uns notturfftig erklet. Wir konnen auch weder von ihnenn noch sonstent mit fougenn nicht fernner gedrungen werden; wir habn auch bissdahero nichts anderst, dann wes erbar, christlich unnd pillig gesucht, wie auch noch.

Dass aber angetzogen wordenn, also soltenn die Luebische vheintschafft und irrung vonwegen dieser dreyenn folgenden articul, nemblich des vormeindten privilegien, des angemasten arrests unnd anhaltung des kaufmans, vorursacht sein und herfliessen, unnd ob solichs dermassenn E. L. vonn jemantz magk bericht werden, so erachtenn wir doch derselbtig sey dasmhal so hoch inn denn handlungen noch vortrawent nicht gebraucht wordenn, das ihme ebenn so gahr die sachen so dasmhal vorhandlet wissenth seynn mochtenn odder doch zum wenigstenn vielleicht nicht wissenn wolth, und werden sich der ursprung der luebischen irrungen, unnd wordurch wir zu solicher vheindtschafft geradtenn, andergestalt erweijssenn;

dann es whar eijnn bundtnuss zwiischenn unns unnd E. L. her vater, konigk Friederich, loblicher gedechtnus, auch volgentz mit den stenden des reichs zu Dennemargk auffgericht, domhals aber die Luebischenn, wije E. L. sich zuerijnnern, zu anfangs der vehedt E. L. furstenthumb Holstein und volgentz die chronn zu Dennemargken angriegfenn und nicht unsere chron zu Schwedenn, domals haben uns die Luebischenn beschickt und handlen lassen, das wijrr stielle sietzen und der chron zu Dennemargkn kein huelff glaijsten wolten, des soltenn wir eines ewigenn bestendigen friedens zuvorsicht unnd freuntschafft gesichert seyenn, mit weiterm und mhererm erpietendt; dieweil aber solliche vortrege sam gerurth auffgericht unnd E. L. zu der koniglicheenn regierung beruffenn, so hatt unns das vortrawent und die hoffnung, so wir zu E. L. also unnserrn verwandten unnd swagerenn geseitzt, darzu gemelth handlung, unnd dass wir unseren koniglichn glauben und zusagen standthafftig unnd aufrichtig (wolt Goth wir mochten es geniesen) habenn haltenn wollen, bewegt, das wir nicht alleynn der Luebischen ansuchent, vortrosstung unnd erpietendt ausgeschlagenn, besonnder wir habenn all unnsere macht unnd vormuegenn dahin erstreckt unnd angewandt, das wir E. L. bey wolphart, krohn, reich, landt unnd leudt mit Gottes huelff haben erredten, erhalten unnd vorhelffenn wollenn. Diess seindt die ursachenn, dahero die luebisch vheindtschafft entstanden, sonnsth hedtenn wir dassmal woll konnen und muegen eins bestendigenn friedenns gesiechert und unsere sache in endtschafft gehabt habenn, unnd wollenn unns derwegenn zu E. L. ungetzweiffelt vorsehenn, E. L. zusambth ihrenn reichen werden solliche unnsere wolmaynnliche unnd nachparliche erzaigte huelff und beijstandt andergestalt bedencken, und uf solliche auch der luebischen vormeyndtenn antzaig so schlecht nicht abweisenn noch vorschiebenn, dann wir des auch da nottigk woll

stadtlicher ursach furgebenn kondtenn, dardurch dieser und der luebischenn antzaig gnungsam zuerleggenn, das wir doch fernner itzmals unberurth lassen. Wir haben auch soliche luebische articul hiebevhor dermassenn jegenn die Luebischenn uff der Koppenhagischen tagfarth offentlich vorleggenn und unnserere gegrundte rechtmessige ursach daryegenn erklerth, das bey uns der mangell noch die unpilligkeith odder vorursachung nicht erspuert, noch befundenn isth.

Tzum dritten auch, das E. L. berueren vonwegenn der handlungn, die wir nach Coppenhagischer tagfarth mit den Luebischen gehalten, das E. L. solten soliche handlung unwissentlich sein, so wissenn wijr vonn gahr keinn sonderlichn handlungn, die wir mit den Luebischen gehalten, welche E. L. ethwo unwissentlich oder vorporgenn gewesen seynn, dan wir haben nichts anderst mit ihnen handeln lassen, auch nicht mher, dan wie E. L. wissentlich, domhals E. L. bey uns zu Griesebeck und dasmhall die Luebischenn zu Kalmarn wharen. Was dasmal gehandelt unnd vorabschiedt, das habenn E. L. von unnss vormueg der aufgerichteden friedtstendt bericht erlangt, volgentz auch so haben wir abermhals jungst zu Kalmar mith ihnen handlung pflegen lassen; was aber unsere handlung gewesen seindt, das konnen E. L. freuntlichen wol bedencken, dan wir haben nichts anderst gesucht, wie hiebevhor alwege beschehenn, dann das wir gerne den entlichen frieden und hinlegung der gebrechenn haben und sehen mochten. Und das wir denselbigenn auch also mocht n erlangen, haben wir uns aller pilligkeith erpoten. Die Luebischn aber dayegen suechen bei uns dasijhenig, wie ihr alte arth und gebrauch alwege gewesen, ihren sondern eigen nutz und furteil unnd dieser dreyer reich schaden und vorderb, und insonderhait dasijhenig, wo inen muglich, das diese drey reiche von einander getrendt und sie darnach ires gefallens mit den reichen

umbgehen mochten, und dasselbtig haben sie bei E. L. zuvhielmhal ohnne zweiffel auch gesucht. Sovhiel seindt die handlung und keine andere, so wir bisdahero mijt den Luebischenn gehabt, unnd ist E. L. solichs nicht vorporgenn wordenn.

Das auch E. L. erachtenn, wir werden uns dermassenn zuhalten wissenn, das die pilligkeith bey uns nicht zuerwinden, so betzeugen wir mith Goth und dem wergk selbst, das wir je nicht anderst gesucht. Wir haben uns auch zu aller pilligkeith erpoethen, referiren uns auch auff alle acta und handlung, die erweysen sollen, das wijr nhiemals auf unpilligkeith seindt befundenn. Ess ijst auch unnsere gemuedt zu gahr keinen unpilligkeiten gericht, und begehren, auch suchen nichts mher, dan das unns die pilligkeith unnd wes erbar unnd christlich widerfharenn mocht. Das wir aber solliche obgerurte der luebischenn handlung, dardurch unnsere unnd unserer chron und der dreyer reichen schaden und vorderb unnd dayegenn der Luebischen furteyl gesuecht wirdt, nicht eynrewmenn können noch muegenn, derwegenn vorhoffen wijr, das unns solichs zu keiner unnpilligkeijth wijrdt vorstandenn, noch gelegt pleibenn, unnd suchenn nochmals inn summa, das seindt unnsere gantze handlung, friedt unnd ruhe; kondten wijr solichs geniessenn unnd erlangenn, dass sehenn wijr gerne.

Wass denn andernn brieff, darijnnenn der articul vorfasth, das zu gelegener zeith die Luebischenn vorhofften die gebrechenn zuverhandlen etc. unnd doch E. L. beruerenn, was auff sollich erpietendt sol zuvorlassenn seynn etc., so weiss E. L. und können es bezeugenn, ess haben je die Luebischenn lang gnung gelegene zeith gehabt, so sie mhan selbst zu friedt und entlicher hinlegung hedtenn schreytten wollen. Wir habenn es aber bissannhero dahin nicht brengenn muegenn, unnd auss dieser ursach könnenn wijr nicht wissenn, was guts und

entschafft wijer unns auff soliche gelegene zeith solten verhoffenn, wijr hedtenn auch wol zuerachtenn, das unns vhaft gefharlich unnd unnebelegenn sein wurde der Luebischenn suechende gelegene zeith abtzuwarten, unnd solt unns der meynung darnach gahr wenig verlangenn. Jedoch aber dieweill E. L. dannochst beynhebennst unns furwarnenn, das wenig auff ihr solich erpietendt zuvorlassen, so dann nhun ahnn E. L. where gelangt odder sonnsth erfahrenn hedtenn, das die Luebischenn ethwas boeses im sijune hedtenn, so seint wir unnsrer verwandtnus nach zu E. L. der zuvorsicht, E. L. werde unns solichs nicht allein bey zeygernn furwarnenn, besonner auch vorrmueg unnsrer voreynijung sich mith huelff unnd beystanndt jegen unns, also wir der zuvorsicht seynndt, unnd E. L. unns verbundenn ertzeigenn unnd beweysenn, dess wir E. L. endlich unnd freuntlich andtwurth bey zeygernn gewertigk.

Wass auch die entschuldigung vonwegenn E. L. bruders, hertzogn Adloffs, belangent, wan nhun beyde vortrawlich, sonnst auch auss offenem gemajnem geschrey, solichs ahn uns dermassenn nicht gelangt where, sodan wurden wir unnodt vor unns dasselbtig E. L. vormeldet habenn, unnd wie dem allem erachtenn wir E. L. schreybenndt nach, das E. L. desfhals wol furobewegenn wurdenn, was E. L. mit darab gelegenn seynn wolth, und haltenn unns des ahnn dero schreibent unnd erpietenndt.

Sovhiel auch etzlich versamblung marggraff Albrechts unnd das Rho. Kay:e M:t vorboethenn dieselbtigenn ernstlich abzuschaffenn und durch berichtung gemeynes geschrey uff beijderseit unns unnd E. L. solth gericht gewesenn seynn, auch das E. L. ahnn denn grenitzenn gegenbewerbung gethaenn, unnd fernner die sachen inn achtung habenn lassenn, unnd wes darab fernner ahnn E. L. gelangt, das sie unns solichs bey zeith vorstenn-

digenn wollenn belangt, das wollenn wir unsss zu E. L. auch dermassenn vorsehenn, so ethwas auch ahnn unsss, wiewol wir der weith unnd abgessennheit halb die anschlege, so inn deutzsche nationn furgehabt, vhost spedt vornhemenn, doch derhalb gelangenn wurde, wollenn E. L. wijrr auch unvorhaltenenn sein lassenn.

Wass auch ahnn E. L. mocht der meckelnpurgischn versamblung fur bericht zukomenn, verhoffenn wijr auch gleichfhals E. L. werde unns solichs mit weiternn umbstendenn, auss welchs bevhelichs unnd bestallung, wie stargk, unnd who hienauss die bewerbunge anngestalth, freundthlichenn vormeldenn.

Schliesslich aber dass E. L. beruerenn diesenn vorgendenn punct, nachdem wir einander weith entsessenn, das derwegenn wol notigk uff maass und wege zuzschliessenn, weilo dann vormergkth, das mit unns beyderseitz zuthunde gehabt seyn wijll, wie mit gesampter handt denn sachenn ijm fhall der notturfft zubeyegnenn, so wolth je solichs unns beyderseitz notigk seynn. Wir habenn auch zum offtermhal derwegenn unsss ertzaigt, unnd dieweill aber E. L. hirijnenn keyne umbstende ihres gemuedts, was gestalth mith gesambter hanndt solth geschlossenn werden, durch was gestalth, mass unnd weg unnd dartzu welche die seyndt, so E. L. unnd unns zu wollen, unnd wes des ethwo itzo im wergk, unns nicht vormelth, sich auch E. L. nicht grundtlich erklert, so habenn wir also nicht wijssenn konnenn, whurauff wir unnsere sachenn richtenn, unnd fernner mith der gesambtenn hanndt schliessenn mochtenn; wolthenn derwegenn E. L., darnach wir unns entlichenn zurichtenn, soliche umbstende unnd fernner E. L. gemuedts unnd maijnung erklerenn unnd bey zaygernn furderlichst unnd freundtlich ubersendenn, darnach dann wir unss zuschickenn habenn mochtenn. Wurde ahnn unsss auch nichts unnd wass mueglich erwindenn, unnd E. L. freuntliche

und nachparliche wijlpharunge also unnerem besondern geliebten schwagern und brudern zuerzaigen, seindt wir genaigh. Datum auf unserm schloss Watstein am 19 tage Aprilis anno etc. im 50:ten.

Gustaf von Gots gnaden zu Schweden,
der Gotten und Wenden etc. konigk etc.

E. L. getrewe bruder Gostaus.

Utanskrift: Dem grossmachtign fursten, unserm freundlichem lieben schwagern, brudern und nachtparn, herrn Cristian zu Dennemarckn, Norweden, der Whendn unnd Gotten koning, hertzogn zu Schlesewick, Holstein, Stormarn und der Ditmarschn, graven zue Oldenburg und Delmenhorsth.¹⁾

Spår af sigillet finnas.

Vadstena den 20 April.

Till Ragvald Halvardsson angående det af Kongl. Maj:t till menige man i Österbotten aflåtna brefvet rörande skatt af sälfisket samt om åtgärder till landets uppodling.

Riksregistr. 1550, fol. 59. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 304—305.

Vår gunst etc. Wij haffve afferdiget the sendebud, som her hos oss ifrå Östrebottnen varid haffve, och med them vårt öpne breff till meenige man udi Östrebottnen förskicket, utaff hvickit breff thu väl förnimmendes varder, hure wij her effter vele haffve bestelt med then siäle eller tråntijende, som ther faller udi landet och wij her till platt ingen fördel utaff haft haffve etc. Så är vår villie och biude [vij] tig, att tu med samme siäle och tråntijende

¹⁾ Under utanskripten finnes senare påtecknad:

Schweden lubisch irrunge und ander beschwer belangen. Productum Flensburgk den x Majj a:o 50.

ett gott och nöge upseende haffve skall, så att oss i thenn motte må skee thet, som rätt och skääl är, och att effter vårt breffz lydelse aldellis förhandlet bliffve må.

Item effter vij förnimme, att i thenn landzände är mykit mere folk änn som ther behöffves och sich vel med thenn näring ther vancker hielpen kunne, och drage förthenskund en heel hop årligen hijt i landet effter theris näring och göre her en svår dyr tijd, tesligeste ner the åther hädenn och tijt i landet igenn komme, så pronge the ut thenn deel till thet dyreste, som the her tilhope församlet haffve, och bliffve så ther igenom bägge parterne utarmede och förderffvede; så biude vij tich änn nu, som vij och tilförende tich nogsampt förmanet haffve, att thu förhandler thett så, att en part aff samme folk motte flyttie up udi eriemarcken och somlige annerstädz till att förvidga landet, ther the kunne söke sig plattzer att bygge och boo upå och vara uthe um sin näring och bärning (som oss och nog vitterligit är, att i samme eriemarcker plattzer sköne väl finnes) och icke så alle i hop ligge och förderffve hvar annen, som her till skedt är. Tette thu upå thet flitigeste beställe skal, så framt tu vilt göre thet oss behageligit är. Datum Vastena 20 Aprilis.

Vadstena den 20 April.

Till samtliga invånare i Vestergötland angående detta landskaps delning i två lagsagor och om tillsättandet af fyra lagmän.

Riksregistr. 1550, fol. 60 v. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. historia, D. 29 (1848): s. 181—183.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, oss elskelige våre trogne undersåther, frijborne, frälsmenn, prestmenn, borgere, bönder och meenige almoge, som bygge och boo utöffver meenige Vestergötland, vår gunst och nåde til-

förende. Käre undersåther, eder är allom nog vitterligit, att ther hos eder udi vår landzände Vestergötland altid åtskellige och monge clagemål både um jordeträtter, slagzmål, arff och andre gamble och nye ärender fast mere änn någer annerstädz her udi rikkit altid förhondenn vare pläger, som vij och sielffve nu, meden vij udi Vestergötland vare, thet samme nogsampt hört och förnummet haffve. Så upå thet, käre undersåther, sådane edre brister och clagemål tess snarligere och med större flijt förhörde, ransakede och åtskilde bliffve måge, och hvar och en skee och viderfares thet rätt och skääl är, haffve vij med vårt elskelige rikksens råd och flere vare gode menn så utöffver eens varid och betenckt oss um thet lagmandzdöme udi Vestergötland (effter och så nog clart är, att en lagmann omögeligit vare vill alle the clagemål och ärender, som ther förefalle, allene att åtskillie och uträtte), att i thenn städ, som her till dagz ther udi Vestergötland en lagmann varid haffver, haffve vij nu tilskicket och förordineret fyre gode menn aff vår adell, nemligen Nils Ribbing till Svansred, Bencht Gylte till Påtorp, Peder Anderson till Branstorp och Oloff Personn til Biurem, som samme befallning och lagmandzdöme her effter haffve och föreståå skole, så att två utaff för:ne gode menn, nemligen Nils Ribbing och Peder Anderson, skole besynnerligen haffve acht och tilsyn med thenn halffve lagsagu, som är Elffzborgz län, Marck, Kind, Gesene och Veden herede, tenn annen halffve lagsagu, som är alt Läckö län, Vasbo, Vartoffte hered, Kåkind med alle the andre hereder her upe i Vestergötland, skole och så udi lijke motte for:ne Bencht Gylte och Oloff Peder-sonn besynnerligen haffve befallningen utöffver, upå thet eder alle och hvar besynnerligen tess bäter lag, rätt och rättvise skee och vederfares må och skal, som the och haffve giort för oss theris lagmandz eed, att the utan all vild, venskap, skylskap, hat, nijt, fruchtan och alt annet

sådant med thenn fattige som then rijke, then höge som thenn låge rättvisligen och effter Sveriges beskreffne lag och theris beste samvet alle saker ransake, åtskillie och döme vele och skole, hvickit vij giffve eder alle förbe:te våre undersåter i Vestergötland her med tilkenne, upå thet I måge vethe, hvar I eder effter rätte skole. Vij vele tesligeste, att hvad som helst förbe:te våre tilskickede lagmenn eder emellen på lagmandztinget (i thet som rätt och skäl vare skall) affseijendes eller dömendes varde, att I eder och så ther med vele benöije lathe, förty vij vele oss försee (som the och högeligen sich tess förplichtet haffve), att the eder emellen icke annet vele affseije eller döme, uthen thet, som the tryggeligen för Gud och oss ansvare vele och kunne. Och haffve vij aff synnerlige gunst och nåde unt och effterlatit förb:te våre gode menn, som nu till lagmenn förordinerede äre, alle the lagmandz dombrutt till bytes, som upå lagmandztinget falle kunne och lagmannen her till dagz haffver varid van att upbäre. Hvickit vij giffve etc. Datum Vastena 20 Aprilis.

Vadstena den 21 April.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående konungens af Danmark bref och om vidtagande af försigtighetsmått med anledning af oroande rykten utrikes ifrån.

Riksregistr. 1550, fol. 62.

Vår synnerlige gunst och [nåde] etc. Vij lathe eder förståå, käre Steen, att i tesse dager haffve vij bekommitt vår breffdragere ifrå kongen i Danmarck med skriffblig svar på the breff vij senest honom tilskriffve lothe, aff hvicke breff vij sende eder her innelucht copier etc. Så ibland annet giffver kongen tilkenne um thenn försambling, som margraff Albricht till Brandeborg skulle haffve hafft med

en svår hop folk, ther med han tileffventyrs oss och honom meene skulle, effter han så myken handling med pfaltzgreffven hafft haffver, och att samme margraffve genom keijserens mandat samme folk haffver åther igenn förlöpe latid, och lather kongen i Danmarck för sådane orsaker skuld flux församble folk och besätter sine gräntzer. Så skriffver han och ther hos um thenn församling med ryttere och knechter, som hertig Jörenn till Mechelburg haffver förhänder i sitt land, ther om vij och i vår förre skriffvelse eder, så mykit oss then tijd vitterligit var, förnimme lothe etc. Så kunne vij doch icke fulleligen vethe, um tesse meeninger then rätte grund ther um haffve skole, eller um under sådant icke något annat sveck eller argelist ligge skall, förty til thet förste giffver han förtröstning, att then margraffviske församling skulle forskingret vare, menn then mechelborgeske åther angåå, ändoch han inthet förclarer, hvart hädenn hon gälde vill, och doch likevel under thet samme skin förstärker sig och besäther sine grä[n]sser, så kann väll skee, att ther under någett annett eller argere begraffvitt ligger etc. Hvarföre är vår vilie och gunstige begären, ath I, käre Steen, och flere gode män vele och så styrke eder, och at I haffve edre saker i godh acht, schickendes edre budh in i Danmarck, som hämeligen uthspane och förnimme motthe, um och så skeer, och hvicke gräntzer han lather besättie, hvar hans folck bliffve försambladhe, och hvad håller the draga til hans gräntzer emoot thän tyske sijdhe eller och hiit utt emoot våra gräntzer, och om alla andra lägenheeter och umbständer, som sigh thär begeffva kunde, eller och hvad, um thän försambling i Lanthomäkelborg skeer, varda vill, ath vij um allt thätta motthe bekomma något vijst beskeed; och är på tiiden, at vij Svänске haffve våre saker i god acht och icke tage oss någon sächerheet före äller och i så mätthe tage våra egne saker före medh bygning äller annat sådant, ath vij

thär egenom försume rigsens välfart och vår egin thär hoos. Thär ligger nu ingen ringa macht uppå, förty oss seer tassa lägligheter så siälsinde an, at oss före gruffver och fruchte [vij] nogh, att under the listige ord vij få aff Danmarck någet annat förbergit ligger. Så är och vårt rådth och betänckiande, käre Steen, som vij och tilförrerne offtha nogh eder i thän måtton underviist och varnet haffve, ath I skilie eder vijd the monga Juter, som I och flere gode män i Västergotland och Småland haffve uthi edre tjänster; förty vij höre så mykin skalcheet aff thet sälskap, ee hvar the äre, så atth oss nogh fructar, hvad något uppå komber, våre vij ganske ilde belätne med te monge Juther vij haffve här inne i landet hoss oss och skulde snarane förvänthe al ovilligheet och ondt aff them än någon trooheet äller trygheet. Thärföre seer edher siälffve före i thän motthen och underviser the andra goda män thet samme, som och macht upå ligger. Datum Vastena 21 Aprilis anno 50.

Vadstena den 21 April.

Förläningsbref för Hans Fordeel på en del af årets kyrktionde i Pedersöre socken.

Riksregistr. 1550, fol. 190. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 305—306.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlig gunst och nåde haffve undt och effterlatitt, som vij och nu med thette vårt öpne bref unne och efterlate thenne vår troo undersåte Hans Fordeel then deel af kyrktionden nu pro anno *etc.* 50, som faller uthi Pederssörs prestageld och oss tilkommer, undantagandes så myckitt af samma tijende, som til kyrkiones uppehelle till vijn och oblater och andre skälige nödtorfter behöfves och tilförende ther til uti kyrkioherbergett behålles pläger. Och skal för:ne Fordeel gifve oss i thette åhr för för:te tiende

15 ungerske gyllenne. Hvilket vij gifve vårt cammeråd och prosten uthi för:ne Östrebotn tilkenne, att the måge vette sigh här effter rette, icke görendes för:ne Hans Fordeel här emott någott hinder eller förfång. Datum Vastena then 21 Aprilis åhr etc. 50.

Vadstena den 23 April.

Öppet bref angående krigsfolks värfvande i Sunnerbo och Vestbo härader och om vissa skattepersedlars anslående till dess utrustning och aflöning.

Riksregistr. 1550, fol. 63 v.

Vij Gustaff etc. gøre vetterligit, at för rigsens nottorffter och the lägligheters skuld, som påseende äre, haffve vij budit och befalet, som vij och med thätta vårt öpne breff biude och befale thänne vår troo tjänare, Anders Perssonn, vår fougte udi Sunnerboo och Väsbo, ath han här äffther udi för:ne sin befalning upå vår vägna skal udi tjänst aname och sollera tuhundrade gode varafftige krigsfolck til foot med thet, som alreda i same hans befalning antagne äre, och thär til trättijo til häst med gode retzer och thär til duglige och väl utrostade hoffmän. Och haffve vij äfftherlätidh, ath han samme krigzfolk med the pänninge partzeler, som är skatte, sacköres och andre pänninge partzeler, täslikes hvad andre små partzeler, som i för:ne hans fougtereri årligen falle kunne, betala skal bode kläde och pänningar. Och skal han likväl gøre en beskedelig och klar räkenskap in udi vår konung:ge kammer, huru han sådane pänningar utgiffver och leffvererer, thär hoos ett viist mantaal uppå thäm, som samme pänningar undfongit och upburit haffve. Dog skal förnämde Anders icke något aff vår smörränthe eller te oxer, som i för:ne hans befalning falle, til för:ne krigzfolchs besoldning förytre åller uthgiffve, uthan sama

rånthe årligen tilfyllest ifrå sig leffverera, hvilckit vij giffve vårt cammer rådth tilkänna, ath the måghe vetha sikh här äffther rätta, icke görandes för:ne Anders här emoot hinder aller färffongh, biudandes och här med förberörde krigzfolch, som udi Sunnerboo och Vesbo äre, at the äre för:ne Anders höruge och lyduge och sig bruke lathe, ee hvar han thäm upå våre vägna tilsäjandes var-der. Datum Vadstena 23 Aprilis anno etc. 50.

Vadstena den 23 April.

Förläningsbref för Gudmund Olsson Skrifvare på Ryds gård i [S:t Lars socken och] Hanekinds härad, hvilken gård förut tillhört S:t Magdalenas prebende i Linköping.

Riksregistr. 1550, fol. 190 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, at vij aff synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och förläne thenne oss elskeligh vår troo tienere Gudmund Oloffsson (oss til en behagelig tijdh) en vår och cronones gård, benembd Rydh, liggjendes uthanför Linkiöping i Hanakinde häred, som tilförende til prebendam Magdalene i för:ne Linkiöpfung, som han af oss nu på någre åhr i förläning hafver haft, lydt hafver, så att han för:ne hemen sikh til en afvelssgård frij och obehindratt niute, bruke och behålle må och skal, anseendes then velvillige och troo tienste, som han oss och vårt rijke Sverige här til dagz troligen giordt och bevijsst hafver och än nu yttermere her efter göre och bevijsse må och skal etc. Hvilckett vij gifve våre fougdtter, befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, tilkenne, att the vette sikh här efter rette, icke görendes för:ne Gudmund Oluffsson här emott hinder, platz eller förfång. Datum Vastena then 23 Aprilis anno etc. 50.

Vadstena den 23 April.

*Förläningsbref för Jakob Persson på Tingsgården vid
[Stora] Tuna kyrka.*

Riksregistr. 1550, fol. 191. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i *Diplomatarium Dalecarlicum*, D. 3 (1846), s. 111.

Vij Gustaff etc. göre vitterligt, at vij gunstelige hafve undt och efterlatitt, som vij och nu här medh unne och efterlate thenne vår undersåte, Jacob Persson, att han må och skal (oss til en behagelig tijdh) niute, bruke och behålle en vår och cronones gård, benembd Tingzgården, som han nu besitter, liggiendes vedh Tuna kyrkio, så lenge han vil och kan uttgöre oss och cronone then rettigheet af samma gård, som ther åhrligen pläger och bör afgå. Och hafver för:ne Jacob Pedersson lofvatt och tilsagdt oss att göre then grufve reen, som han omtalett hafver, och late oss få vette, hvad hon kan duge, sedan vele vij yttermere late handle medh honom om någon frijheet på för:ne hemen. Hvilket vij gifve våre fougder och befalningzmän tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:ne Jacob Persson her emott hinder, platz eller förfång. Datum ut supra [Vastena then 23 Aprilis anno etc. 50].

Vadstena den 24 April.

*Till Germund Svensson [Somme] angående öfvandet af de
i Kalmar förlagda båtsmän och annat krigsfolk.*

Riksregistr. 1550, fol. 64.

Vår gunst tilförrerne etc. Veeth Germund, att vij haffve afferdiget thänne vår tro tjänare, Longe Benet, med en aff våre galeer nidh til Calmar til at haffve acht och tilsyn på the saker, som sig begeffva kundhe emellan

Ståkeborgs skäär och Calmaren, äffther sådane tiidender och lägligheter på färde äre, som vij tigh tilförene tilskriffvit haffve. Hvarföre är vår vilie och befallning, at tu lather utruste thän ene galeen, thär ligger för Calmar, med alle tilhöringer och skicke thär uppå en godh hövidzmann med gott siöfarit folck, teslikeste så monge aff the nyss antagne knächter ther aff Calmare län, som thär uppå behöfves kunde til att roo, på thet the motthe något vänie sig viidh siönn och läre roo, och när samme sälskap på en månadh eller 6 veker hade varit til siöös, så skulle man åter bythe om igen och lathe andre knechter komme tiit inn upå, så motthe the ju något läre, hvad som saken kreffver. Tu skulle och tänckie til, Germund, undertiden at haffve thet nyss antagne folk, som är i thin befallning, tilsamens och lathe läre öffve them hvadh som krigzbruck tilhörer; dog icke alle i sänder, uthan under tiidhen thet annet och vore thet mykit för nödhen. Så må tu ock skaffe them någhet groff clåde på kroppen. Vij äre och tilfrijdz, at tu byter tig en hop clåde til för en part aff vårt smör och andre varur, huru tu best kan rama vårt bästa tet ythersta tu kant. Datum Vastena 24 Aprilis anno 1550.

Vadstena före den 25 April.

Till Per Brahe angående de svar Michel Bösseskytt och Anders Eriksson hembragt från Antwerpen.

Riksregistr. 1550, fol. 56.

Vår gunst etc. Käre Peder, lathe vij tich förståå, att Michel Bysseskytte med vår dreng Anders, them vij skickede utöffver i höstes med vår breff till Andorpen, äre nu tilbake kompne etc. Så förnimme vij nogsampt aff the breff rådet till Andorpen och then landzlott oss nu tilbake skriffvit haffve, att ord bliffve oss nog giffne,

menn thet vij skulle någon förtröstning fått haffve att bekomme vårt godz igenn, thet är icke skedt, och förnimme [vij] så mykit, at upå thenn plattz finnes icke änn nu någon fastere grund bygge upå änn flerestädz, förty vij lote i samme vårt breff fordra hos them (som tich icke ovitterligit är) um en skriffblig försäkring, att våre schip, godz och folk, som vij tileffventyrs framdelis med våre varer ther häden på en redelig hantering skickendes varde, icke udi så motte, som nu skedt är, aff hvar stympare offverfaldne, antastede eller bekymbrede bliffve motte, hvickit oss nu affslaget bleff, och giffve the meeningen så före, att thenn almennelige försäkring, som alle andre, hvicke ther sammestädz [äre], under thenn keijserlige beskydd och frijhet i theris reedelige hanteringer niute och bruke, skulle och så väl vare för oss såsom för andre flere, och behöffde förthenskund ingen sådane eller synnerlig försäkring i thenn motten, med monge flere vijtlöpige meeninger, som för langt våre att skriffve, så att her utaff nog til förmerckendes [är], att upå thenn städ haffver mann föge till förlat; til hvickit och annet slijkt mere vij och förnimme, att våre granner the Lybske fast haffve varid störste orsakenn, och äre [vij] förthenskund fast bekymbrede, hvart häden vij nu framdelis våre och rijkens varer, oss och rijkit till någon profijt och frome, skicke och förvende lathe skole. Vij förnimme och så, att i Holland, Bråband, Siäländ göres en heel hop örligs skip tilreede, hvart häden the sich achtet haffve, eller hvad keijseren med them tencker att uträtte, är änn nu ingen fullvijs, äändoch thet meenige skrij (effter hvickit man sich föge rätte haffver) vancker, att keijseren vill komme thenn unge konungen i Engeland med samme örligz skip till hielp emot the Schotter etc. Så fruchter oss nog, käre Peder, att vij och vårt rijke icke komme till någon säkerhet, för änn vij motte lathe beskicke Keij:e M:tt; och hvar samme beskicking hade mott tilförende (ner

ther om så mykit handlet och talet varid haffver) gott för sich, så hade vij uthenn tvil (så väl som andre) lenge seden hafft våre saker hos thenn parten till ände, ändoch vij icke monge haffve förnummitt, som sich ther till gärne haffve vele bruke latit. Men thet betenckende vij för vår persone haffve hafft um then beskickung haffver mest hafft thenne orsak, att vij icke gärne vilde lathe ratificere med the Danske, uthen för oss sielffve och vårt rijke till gode, meden nog [är] tilf[ör]modendes, att the Danske icke handle mykit på vårt gagn eller beste. Lather och så för:ne Bysseskytte förstå, att then hertig Adolff är högt achtet udi keijserens hoff och mykit med udi spelet, och haffve en part Hollendere och besynnerligen thenn Cornelius in Torn lated sich förlyude, att samme hertig Adolff skulle vare in i Land tho Mecheleborg till att antage en hop knechter. Bleff honom svaret: hos then försten äre ju icke monge penningar förhonden till att försolle knechter med; svarede hollenderen: ja, der keijser ist reich gnuck. Och annet sådant snack vancker ther nog; hvad nu mere grund ther under vare kan, vethe vij icke.

Haffver och her Ture Trolle skriffvit oss någre få tidender till och sende [vij] tich her innelucht en affskriffth ther aff. Annet synnerligit haffve vij icke skriffve tich till på thenne tijd, uten befale tig Gud. Datum.

Norrby den 25 April.

Öppet bref för M. Per Follinger på en tomt med stenhus i Linköping i utbyte mot en gård i Sya socken.

Riksregistr. 1550, fol. 69 v. Jfr ofvan, s. 18, der ett bref af 21 Jan. är aftryckt rörande samma byte, ehuru det af K. Maj:t lemnade vederlaget i de båda brefven beskrifves olika.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att effther thenne oss elskelig vår tro undersåte, mester Peder Follinger,

scholemestare udi Linköpfung, haffver uplatedt oss, våre ärfvinger och Sväriges crone till everdelige ägho en skattegårdh, benembd Södre gården, liggjendes här i Östergö-land i Hydijnges by i Seyo sockn och Vijfolcke häredt, medt alle the tillägher i våthe och torre, som samme godz nu tilliggier och aff ålder tilleghat haffver, hvilckin skattegård han effter sine framlidne föräldre ärfvt haffver etc., dhärföre haffve vij nu ther eemot aff vår synnerlige gunst och nåde undt och uplatidt, som vij och nu med thetta vårt öpne breff unne och geffve förbenemde M. Peder Follingio och hans efftherkommande ärfvinger till everdelige äghe en våår och cronones tomt med thet steenhus ther stäär uppå, liggjendes udi våår stadt Lincöpfung emellan Sååndgatun och doomkyrckie gården, och [som] tilförende under Sancti Andreae præbende ther samme städz och her Gunnar (för än staden bleff bred) bodde uppå leghat haffver. Hvilckit vij geffve alle, som för våre schuld vele och skole göre och låthe, synnerlige våre fougter, befallningzmänn samptt borgmästare och råådth i Lincöpfung, tilkänne, att the vethe seg här effter rätte, icke görendes för:ne M. Peder Follingium eller hans eff-[t]erkommande ärfvinger här eemot hinder, plattz eller förfångh. Datum Norby 25 Aprilis anno etc. 1550.

Vadstena den 25 April.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående rustningar till lands och vatten samt om ett i Elfsborg förefallett upp-träde.

Riksregistr. 1550, fol. 70.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve fått eders schriff-velsse, käre här Gustaff, udi hvilcke I beröre um the lägligheeter och tiidender vij eder tillschriffvit haffve, och betacke oss för then faderlige umsorg flitelige nog och

att I på thet fliteligeste effter vårtt råd och befallning vele vinleggia eder att haffve alle saker udi god ackt och alt annet, hvad vij eder tilschriffvit, haffve väll beställe etc., hvilcke edre gode meninger oss icke obehagelige äre, geffve Gud, at I och flere gode männ ville och så visse-
ligenn och alvarligen tenckie til saken, som väll förnöden våre, förty samme tidender, som vij eder på then tiid tilskriffve, föröke seg än nu dagligen, så att vij än nu icke vette beröme oss aff någon sächerheet.

Dhärföre är vårt råd så nu som altid, att vij udi thetta riike see oss viiseligen före och ruste oss bode till land och vatn thet ytterste och bäste vij kunne, thet oss och inthet tvifler, käre här Gustaff, att I vell tiltenckien-
des och andre flere och så ther till förmanendes varde. Men thet I skriffve, hurulunde then Lage Trudsson, som kom ifrå her Claves Bille, ther haffver varit i Älffzborgz by och hafft ther något dryckerij enn hell natt utöffver hooss then Gunni i Askiekär och eder ovetterligt om morgonen dragit sin koss, thetta stycke behager oss ganske ilde och förundrer [oss] icke lithet, käre här Gustaff, att icke större flit och tilsyn ther i byn vare skal, och ther I icke yttermere eller bättre vele lathe haffve ackt upå skantzenn, så fructar och nogh, att man koker ene gonge i asken, och vette vij icke fulleligen, huru eder mening kan vare, um thetta skal så bliffve samme Gunne allt skänct och tilgode hollit. Vij på vår persone kunne ju icke acktedt, att riikit någon synnerlig tjänst ther med skedd är.

Dherföre, käre her Gustaff, må I vell tale samme Gunne ther om alvarligen till och förhöre, hvar före han sådant eder eller edere befallningsmen udi tid icke tilckänna geffvit haffver, utan så hemeligen och förråd-
ligen sådant fördult. Och skulle han med rätte för så-
dant föge tack förtiäne.

Vij kunne och icke undre, at någhet oskickeligen tilgick i gamble byn udi sådane saker, medhen vij låghe thär på Elffzborg, effther thet var någet longt ifrå handen, män att ther hartt hoss slottet, och mädhen I siälffver tilstäde våre, icke någer tilsyn haffves skall, thet är icke gott; dherföre, käre här Gustaff, täncker än nu annerlunde till saken, som all[r]a största mackt upå ligger. Datum Vastena 25 Aprilis anno etc. 52 [o: 50].

Zedell.

Käre här Gustaff, vij lathe eder och så förståå, att vij haffve samtyckt och effterlatidh, att allt thet gårde smör, som nu i thenne vår reso oförtärt och offverbliffvit är ther i Västergöland, skall antvardes Harald Larssonn på räkenskap til then betalning nu til thet förste för thet godz vij aff honom anamett haffve, hvilket I och så vele beställa låthe.

Norrby den 26 April.

Förläningsbref för sekreteraren Clemens Hansson [Oliveblad] på Vårby m. fl. gårdar i Huddinge socken i behaglig tid.

Efter orig., tillh. frih. C. Klingspors autografsamling på Råbäck. Jfr Riksregistr. 1550, fol. 191 v. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. hist., D. 2 (1816): s. 61–62.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för välvillighet och longlig hulle tro tieniste, som thenne oss elskelig vår secreterer och tro tienere, Clement Hansson, oss och vårt rijke Sverige här till dagx troligen giordt och bevist hafver och än yttermere her effter göre och bevise må och skall, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och förläne honum (oss til en behagelig tijdt) the fem prebende landboor, som uti Vårdby i Huddinge sockn bygge och boo, medt thet torp Juringe, som til Vårdby lyder, tesligiste en lijten gård hartt hooss Vårdby

liggiendes, som heter Haga, så att för:ne Clement Hansson förbe:te gårdher med alle årlige konungzlige ränte och rättigheter, så länge vij honom them gunsteligen unne och effterlathe, niute, bruke och behålle må och skall etc. Hvilckit vij giffve alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, besynnerligen våre fougter och befalningz-män, tilkänne, att the vette sig här effter rette, icke görendes förbe:te Clement Hansson heremot hinder, platz eller förfong, som (!) the vele göre thett oss liufft och behageligit är. Datum aff vår gård Norby then 26 Aprilis anno etc. tuzende femhundradt på thet femtjende.

Under vårtt secret.

Sigill.

Norrby den 26 April.

Till fru Anna [Karlsdotter] till Vinstorp angående de gårdar, som hon frånhändt Skara domkyrka, och till hvilka hon ej hade någon laglig rätt.

Efter original i R. A.

Gustaff etc. Vår synnerlige gunst och nåde tilförende etc. Vij haffve förstått eder skriffvelse, käre fru Anna, med the gamble jordebreff, som lyde Sielealtered till i Schare etc., hvicke breff vij granneligen och flittigen haffve ransake och öffverläse latidt och befinne till thet förste, att störste partenn aff samme godz, som breffvenn lyde upå, äre en partt solde under domkyrcken för merckelige summor sölff och peninger, en part äre och så giffne ther till aff them, som I, käre fru Anna, hvarken på fäderne eller möderne äre skylde till, som först är Jon Erichson, hvickenn thenn gård Backa under Siælealteret giffvitt haffver; med honom haffve I ju ingen skylskap, icke hëller med Jon Larsonn, som haffver giff-

vitt Mundzholmenn och Azuratorp ther under, icke heller till thenn Jon Benchtson, som thenn gård Söderby till Sielealteret giffvitt eller solt haffver, icke heller till för:ne Jon Benchtson, som thenn gård i Söne sockn, Qvallen benempd, under archedekenedömet giffvit haffver. I haffve och så, käre fru Anna, kenz vidt någer godz effter en benempd her Göstaff Magnusson etc.; kunne vij icke heller besinne, hvad rätt I till samme godz hafft haffve, effter vij icke kunne täncke, att för:ne her Göstaff Magnusson eder i någon motte skyldh eller åkommen varidt haffver. Så finne vij och udi någre breff, som till sammens bundne äre och förmälde um någre godz, som fru Gertrudt, her Göstaff Mattzsons, haffver solt till domkyrckien i Schare, nempligen tesse effter:ne, som är Lagmandzgården i Sinete, en gård i Synnerby, en gård i Schalandom, benempd Backa, en gård i Linnerve, Eeke benempd, en gård i Linnarvisby, som kalles Kelleregården, en gård udi Redisvalle, som kalles Lagmandzgårdenn, med theris qverneströmer för 100 lödes marcher och 400 march tyske hviter, som och aff samme breff bevises, att her Göstaff Mattzson tesförutan haffver upburitt aff Schare tuhundrede march ortuger tyske hviter, så att samme godz förthen-skuld icke heller eder tilkomme kunne, med minne I (genom vår gunstige villie och tillatelse) them med sådane summo sölff och peninger, som för:vit står, ifrå kyrcken igenn lösze motte etc. Menn hvad godz, som her Karll Uddsonn, Sigge Uddson, Bencht Uddesonn med flere aff thenn slecht kunne ther till giffvitt haffve, bekenne vij väl, att the samme aff eders slächt kompne äre; doch käre fru Anna, kunne vij ther hosz icke döllie för eder, att samme godz icke heller änn alle the andre äre skäligenn och effter rijksens stadge, som för någre åhr sedenn skedde udi Vesterårs, vederkenz och tagne ifrå kyrckenn, förty samme stadge inneholler, att alt thet godz, som för konung Karls räffst haffver giffvitt, soldt, eller

pantsatt varidt, skulle bliffve orappede och oclandrede ther vidt, som the giffne varidt haffve, och the godz, som seden konung Karls räffzst haffve giffne varid, som nu i nest framlidne 80 eller 90 år skedt är, skulle icke heller bliffve ryckt och rappede ifrå kyrcker, clöster eller prebender, med minne the, som någon rättighet till sådane godz och gårder sich att haffve förmeene kunne, skulle (sedenn the sådane theris byrd lagligen på ting och stempne bevijsst haffve) komme till konungen och ändå niuthe kongens gunst och god villie att vederkennes them och ther utöffver förverffve konungens skriftlige bevijsz etc. Menn utöffver alt thette, käre fru Anna, så är ju inthet aff alle the godz, som udi alle tesse gamble breff äre uttryckte, giffne, pantede eller köpte med mindre thet är skedt för 150 år eller för 120 åhr och vid thet pass etc., ändoch för:ne rijkens stadge, som i Vesterårs giordes, icke effterlather mere änn till 80 eller 90 åhr, som förbemält är, och förundre[r oss] förthenskund icke lijtit, käre fru Anne, att I så dierffveligen haffve fördristedt eder utann vårt minne icke allenest aname godzenn till eder, utann och oåtsporde tage breffvenn ifrå kyrckenn, och kunne [vij] icke vethe för hvad vij thet holle skole, hvadt heller thet är oss till förtreet skett, eller hure vij thet förståå skole, kunne och förthenskund icke skicke eder breffven tilbake, utann achte late komme them in i domkyrcken igenn, till tess yttermere ther um förhandlet bliffver. Så synes oss och, att I hafve föge rätt att befate eder med samme godz, med mindre I tilförende ther um annerlunde med oss öffver eensz varidt haffve etc. Gud eder her med befalendes etc. Datum Norrby 26 Aprilis anno etc. 50.

Utanskriften: Till oss elskelig, ärlig, välbördig qvinne, fru Anna till Vindztorp etc. gunsteligen.

Spår af sigill.

Norrby den 28 April.

Öppet bref angående åkerdikning och ängsröjning i Östergötland.¹⁾

Riksregistr. 1550, fol. 71.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att effther vij förnimme thet våre nådige och höge förmaninger um åkerdikning och ängie rödning, täsligeste att läggia humbla gårdar aff største partten udi thenne landzende Östergöland ringe och aff somblige alzintet acktede bliffve, haffve vij förtenskul buditt och befaledt och nu med thetta vårt öpne breff biude och befale våre och alle andre god[e] mendz fougter sampt med häredzhöffdingerne udi for:ne Östergöland, att the äffther thenne här dag skole haffve et flitigt och nöge upseende med sådane åkerdikning och ängie rödning, sammelunde med humble gårdar, icke alleneste med våre och cronones skattskylluge bönder, utan jemvell med alle frelses, kyrckie, clösters och prebenders landboor, e hvar the hälst udi för:de Östergöland belagne äre. Och skole för:te fougter och häradzhöfdinger förmane alle, ee hoo the hälst äre, anthen schattebönder eller landboor, att the flitelligen skole diike theres åkrer, rödie theres engier och läggie theres humble gårdar, dog skole alle dijkningar såå skee, at then ene icke gör thän andre någon skade upå sin åker eller ägher etc. Och um samme fougters och häradzhöfdingers förmaninger intet hiälpe kunne och man ingen förbättring thär med förnimmendes varder, och åker, engh och humblegårdar för försumselse skuld udi så motte fördärffvede bliffve, skole tå for:ne våre och andre gode mändz fougter thärföre sackörer tage, äffther som saken med sådane rödning, dijkning, humblegårdz legning försumet är.

¹⁾ Enl. rubriken »sammaledes til Västergöland och Småland».

Sammelunde um någre aff adelens fougter udi för:ne saak försumelige och oachtsamme befinnes, så att the icke fliteliga achta uppå förberörde dijkning, rüdning, humble gårdz legning, biudhe vij då våre egne fougter, ath the ther med flitigt upseende haffve skole, och ther mangell bliffver befunnet, skole the dhå så vell aff för:ne adels, som aff andre våre och cronones bönder therföre saköre fordra och upbäre. Ther alle och hvar och en fougte och häradzhöfding udi för:ne Östergötland må vette seg fulkomeligen äffther rätte vedh vår ogunst. Datum Norby 28 Aprilis anno etc. 1550.

Norrby den 28 April.

Till Per Brahe angående salt, som inköpts till för dyrt pris, och om nyheter från Kongl. Maj:ts sändebud i utlandet.

Riksregistr. 1550, fol. 72.

Vår synnerlig gunst och nåde till förende etc. Vij haffve förnummitt, käre Peder, utaff eders skriffvelsse, att I och the gode männ flere ther i Västergötland the tiidender, som vij eder nu nyligen tilhonde skickede, väl beväget haffve och eder stycker ther effter vele uppå thet flitigeste lage och skicke etc. Så behager oss thet väll och see [vij] gärne, att thet bliffver och i värckett ställt, så att I udi alle måtthe vele haffve nöge ackt uppå skantznen, som all[r]e störste mackt uppå ligger.

Item käre Peder, synes oss, att then handling um thet saltt, som I skriffve um, nemlige halffniende daler för hvar stoor läst, är endelis fördyr; kunne I förthenskul någet bättre köp uppå samme saltt bekomme, som våre hvar stoor lest effther eder skriffvelsse för siu daler eller halffottende eller otte til högste, thet såge vij gärne, och att I än nu thet bäste köp, som uppå färde kan vara, rame och söke vele.

Viidere käre Peder, undfinge vij skriffvelsse udi thässe dager ifrå her Norman och Oloff Larssonn, udi hvilcke vij förnumme, ath the kome tiit, som Keyserlig Ma:tt stadh var, then förste Aprilis, men the haffva intet skriffvit, hvad the ythermera förfarit haffve, än som vij senast eder ti[l]kenne gaffve. Samelunde kom oss doctoris Andree och Hans Larssons skriffvelsse tilhonde, intet häller annet synnerligitt förmeldendes, än som I väll tilförende förstådt haffve, och så snart vij varde någer tidender bekommendes, som oss, eder och riikit macht uppå liggie kan, vele vij dhå eder oförsumeligen thän medtdele etc. Eder Gud befallandes. Datum Norby 28 Aprilis anno etc. 50.

Norrby den 30 April.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående knektarnes lönande i Vestergötland, om försigtighetsmått vidtagande emot misstänkta fartyg, som visat sig utanför Marstrand, om allmogens i vissa delar af Småland visade uppstudsighet samt om fisket i Kattegat m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 72 v.

Vår gunst och nåde tilförenne. Som I genom eders skriffvelsse, käre her Göstaff, begäre vethe vår vilie, hvar the knechter, som i thän landzändan äre, skole bekomma theres valborgmesselöön och kläde, och um samme knechter skole bekomme theris löön äffter theris egen bekännelsse, som the bekänne seg tilförende udi löön hafft haffve etc., så förundrer oss, käre här Göstaff, hvad thet skall vare för betenckiende, att man skulle löne samme knächter effther theris egen bekännelsse, effther att muster registret, der effther thet(!) tilförende lönte äre, och Oloff Erickssonn, som sådane register udi befalning och handemellen haffver, thär hartt vid handen är. Synes oss förtenskuld liikest vare, att I anthen giffve Oloff Erickssonn thet

tilkenne, eller och at i för:ne muster register aff honom aname vele och sedan thär effter samme knechter mustre och betale och icke effther theris egen bekennessse, och effther vij icke än nu fulkommeligen vethe kunne, hvad thet för mening vara skall um the schip, som i Holland utrustede äre och udi siön löpe skole att achtte upå the Schotter, så vill förnöden vare, att man icke så slätt och udi stoor sächerheet saken haffver och achter, uthan är rådeligit, att man haffver allting udi then landzende färdig, som krigzhandell tilkomme, både udi ene måtte och andre. Och upå thet att knächterne motte vare tess villigere, hvar umtrenger, såge vij gärne, att the finge något på handen, och effter vij icke så monge penningar här ved honden haffve, att vij them med sin fulle betalning förskaffe kunne. Tärföre är våår vilie och begären, att I vele finna råd h til 4 eller 5000 ƒ ortuger ther i Västergötland att försträckie samme knechter med, och att I och så ville skaffe them udi samme betalning något clåde. När vij komme til Stocholm, vile vij då förtäncte vara att förskicke eder fulle betalning tilhonde, men hvad någon nöd eller farligheet hastigt upå färde komme kunne, då såge vij gärne, att för:ne knechter endeligen sin fulle betalning epter muster zedlerne bekomme måtte, ther till I och med alsomstörste fliit råd finne vele, ee hvar I thet helst förskaffe kunne.

Samaledis att I vele och så laget med våre varer, thet I kunne lathe köpe för them en hop allehonde grofft clåde, som vij kunne seden til vårt folckz behoff bruka, och udi then städ vij skulle giffve penningar, kunne vij samme clåde uthgiffva låthe.

Vijdere som I skriffve, att tu örligs skep aff Danmarck och in för Marstrande komne äre, och att samme skipzfolk lathe seg förmärckie, att the förthenskuld ther liggie skole, thet the acktte vele straffe the Skotter, som the norske skep rusterat haffve etc., så kunne vij icke

vethe, om the något annet med samme skip i sinnet haffve, än som the sig höre låthe, och är förthenskund vår begären och höge förmaning, som vij och tilförende eder och andre flere vår mening i then motten nogsampt haffve förstå låtidt, att man dog icke anseer och ackter thenne tidzens lop och lägenheet med så stoor säckerheet, uthan I vele haffve ett nögachtigt och flitigt upseende på skantzen och thenne tidzens lägligheet och granneliga förfare låthe, huru I thet best oförmärkt göre kunne, hvad theres anslag med samme schip visseligen vare skall, och att I eliest på skantzen fliteligen achte vele, som i thässe farlige tiider mäste och störste macht upå ligger och icke så slät, som undertiden aff fogterne skeer, försumeligen lathe thet gå häden och icke tilstädie the Elffzborgz borgere, fogtter och andre fleere att slåa saken så löslig i vädret, utan at the haffve en nögere och flitigare acht änn här til skedt är med alle them, som drage ther i Elffzborg och flerededz ther kring om landet både ut, in, aff och till, meere upå förräderij och kundskap än upå något annet, som thet och så senesten skedde med Lage Trudssonn, förty slät ingen annan mening [har] varit med samme Lage Trudssonn, utan att han aff rett skimp och spott haffver giffvit sig tiit in i Elffzborg, allene till att förfare, huru fliteligen alle stycker ther uthi achting bliffve holdne. Och haffver thet ju varitt ett stoort förtrettligt ting aff then Gunni i Äskekärr, effther I våre siälffve tillstädes och [han] sådant sälskap hade hoss sigh i sitt hus, att han eder thet icke till thet ringeste skulle haffva vetha låtidt, eller och att edert folck, som ligge thär uppå Elffzborg, så platt oachtsamme äre och upå sådane saker [icke] bättre achta och upseende haffve; och borde förthenskund samme Gunni i Eskekärr therföre platt ingen tack [haffva], förty thenne tidzens lop och lägenheet är nu ju icke så sächer och frij, att mann hänne så högt troo och tilliithe kan, uthan att man motte i thenne tiid icke allt

förmykit förlåthe och förtröste sig på freden och god ord; och känne thet Gudh, att vij ther um icke mere skriffve eller förmane kunne, förty vij haffve eder nogsamlike[n] her um tilförende vår meening tilkänna giffvit. Samaledes vele vij gärne, att I skole lathe tilpynte then galleijen, ther ligger vidh slottet, med skytt, krut, lodh och andre krigz tilbehöringer och sedan förskaffe ther uppå en god, förstondig och troo hövidzman och ther till bemanne med gode svänske knechter och platt inge Juter eller andre nationer ther inn uppå tilstädie, och lathe them seden löpe uth med samme galleije i schäriegårdenn till och fråå att förhöre och förfare, hvad lägligheter upå färde äre, förmanandes them, att the icke håller fördriste sig allt för langt utth i samme schäriegård eller någon öffvervold ther bruke, uthan att the skicke [sig] effther all tilbörlicheet, och att the väll och vislige see sig före, såå att them icke galleen eller fordelen med någett förräderij eller förraskning ifrå tagen bliffver. I vele och så lathe bruke samme knechter både till land och vatn (som vij och eder ther um tilförende tilschriffvit haffve), så att the måtte vethe, huru the seg skole skicke, när man them att bruke behoffver etc. — Vij vele icke heller döllia för eder, att her Steen oss tilschriffvit haffver, hurelunde the bönder i Ösbo, Vesbo och Synnerboo ännu myckit stiiffnackade äre och våre gode och nåduge välgerninger och välmeninger så slätt achte, uthan skicke seg mykit meere effther the Danskes behag och villie än effter vår och theris rätte fädernis riikes välfartt, som the med rätte achte borde, hvilckit oss icke lithet betänckiende giffver. Och befruchte [vij], att om vij them sådane [o]tilbörlicheet tilstädie, att the åther uppå nytt någet uproor med theris genstreffvighet anrichte, att vij och alle trogne rigsens inbyggjare ther med skulle få nog at beställe och våre fiender ther egenom mykit ondtt tilfelle geffves motthe. Tärföre om för:ne bönder icke tencke till att umvende

sig och som ärlige svenske men och undersåther hörsame, lydige och villige vare vele, då måtte vij udi tiid tencke till att förekomme mere schade och större förargelsse och motthe förthenskuld alffvarligen straffe thet genstreffvige salskap, att andre måtte haffve ther aff en spegell och vij för the skalcker i then landzenden motte udi tiid försäkrede vara. Vij vele förthenskul, att I samptt med her Steen och the andre nöge acht och upseende haffve skole, som högeligen förnöden är, och hvad man till saken videre att göra för nöden vare vill, att I oss eder meening och betenckiende ther um giffve tilkänne. Är och vår begären, att I vele förskaffe eder noget aff allehonde slag gemeene myntt, som i Danmarck vancke och thet oss med thet förste till en probe tilhonde skicke. Ytterligere, käre här Göstaff, hafve vij inthet förnummit, hure I um the fiskere vij eder tilkänne gaffve, der egenom Västergötland kunne med fisk bespiiset bliffve, bestältt haffve, begärendes förthenskul, att I oss ther um med thet förste förstondige vele, och um I ther um allrede icke något bestältt haffve, att I då vele med thet första bestället, som nöden kräffver. Ithem är vår vilie, att I lathe uppsättie och med thet snaraste tilrede göra en god hååp, som I kunne med hastigheet lathe bruke ther i schäriegården, och haffve I ther väl Finner, som kunne byggie samme hååp äpther thet sätt, såm vij the hååper i Upland bygge latid haffve. Datum Norby 30 Aprilis anno etc. 50.

Zedell.

Tesliges är vår vilie, käre her Gustaff, att I ingelunde här efftter antage vele någre danske karler udi eder tjäniste, utan när sådant salskap till eder kome och dienst begäre, må I då upå thet lämpeligeste geffve them affskeed, så att the draga sin koos aff landet igen, ehuru I då det best göra kunne etc. I vele och så läthe säja

våre och edre fogtter, som uth med grentzen vancke, att the och liike så skicke sig emot them, som ifrå Danmarck komme och tjänst här i riikit haffve vele.

Norrby den 30 April.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående sinnesstämningen bland allmogen i Sunnerbo, Vestbo och Östbo häradet och deraf föranledda mått och stegs vidtagande.

Riksregistr. 1550, fol. 75 v.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Käre her Steen, vij haffve förstådt utaff eders schriffvelsse, huru I medt presterne och bönderne uthi Smålandh, så vidt eders förlänning sig försträcker, handlet haffve. Så lathe [vij] oss sådant, och eliest ath I um thet upseende, som nu uppå thenne tiid högeligen förnöden vara vill, så förskaffet haffve, ath hvar behoff görs, all ting rede och färdige äre, väll behage. Tesligeste behager oss och så then förordning och schicke, som I med våre knechter giordt haffve, och kunne [vij] liide, atth Erick Månssonn icke viidere än uthöffver the sex härader brukader varder.

Som I och skriffve, att bönderne i Ösbo, Sunnerboo och Vesbo besväre sig fast um then fiskemarchnet, så att theris handell i Danmarck skulle ther egenom fast gåå tilbake och theröffver theris åker osådde bliffve, ändog I them förtrösted haffve, at vij thet så förskaffe vele, att en hoop spannemål til Jeneköpfung förschicket bliffve skal, ther med then landzenden bespiiset och undsatt bliffve motte, haffve the dog sig icke tess tacksamligere förmerckie och förnimme latidt, icke heller till gode tagit, at I them theris beste underviist haffve, uthan så halstarige stått emoot then gode mening, som I them uppå våre vägna förehollit och föregiffvit, och icke haffve the heller velet ther till någett svare. Hvad som nu belanger same

våre undersåthers styffnackigheet och geenverdigheet udi för:ne häreder och effther edert betenckiende, synnerligen hvar ingen sächer plattz udi then landzenden nemere vid grentzen lagtt bliffver, att man tå haffver ther ringe liit ath förtröste upå, thett vår begären, vilie och mening med lydne och hörsamheet hoss them skall effterfolgd bliffve, så haffve vij länge seden betenckt och befructed oss ther före, ändoch vij väll förhoppet hade, ath våre nådige välgerninger, som vij så offthe och nu i så long tiid medt then landzenden bevijsst haffve och genom stoor tolmodigheet theris uproriske mottvilligheet och ohörsamheet lidit och öffverseedt och altid förventet förbättring, atth sådant allt doch skulle ene rese betenckt och anseedt varde, besynnerligen effther vij så offthe till thet högste äre bleffne förursakade oss emot then landzenden någett strängere och hårdere att schicke och hålle, hvilckit vij dog med vår stoore skade altid gerne medlet haffve. Men effter vij förmercke, att the platt intet tenckie til att bättre seg, utan anamme vår tolmodigheet och nådhe mere til förargelsse och misbruk än til någon förbättring och vele slätt inthet ihugkomme theris äre, eedh och lyffthe, som the oss offthe svorit och tilsagt haffve, och slå sig in till them, som theris och menige rigsens bäste icke vethe, uthan theris och menige rigsens skade och förderff altid tilförende til thet högste sögt haffve och ännu sådant daglige sökie, och vele the meere efftherfölie theris befalning och vilie än vår, som theris egen rette härre och konung är etc., så måtte vij annerledes vare förtänckt udi saken, förty hvar vij skule tilstädie, at sådana uprorisk öffvermodt och ohörsamheet diupere med thet salskap inrotedt bliffva skole, dhå skulle vij oss visseliga befructe, att uti lengden mätthe sådane halsstivige kompenn[i] och skalcker upå nytt igen thet åstadkomme (varde the och ther till, som thet tileffventyrs kan skedt vara aff the Danske, tilskyndade), som oss och menige riiket

till enn merckelig farligheet och nådeel komme måtte och våre fiender och misgynnere stoor orsaeck och förtröstning giffves kunne. Och vill förthenskund högtt vara förnöden, att man tätta icke så slätt och ringe achter, förty vij hafve udi sådane fall exempell nog aff thet speel och förräderij, som Dacken och hans partij egenom the Blekensfarers och andre flere, som thär umkring boo, tilskindan bedriffvit haffve, thet mann väll i hugkommer och än nu sig befruchte motte. Så lyde och någre tiidender, att när thetta riike skulle fientlig angripit varda, skulde då våre fienders anslag och togh skee genom för:ne häreder. Therföre måtte vij (som thet och til thet högste oss och menige riikit ligger macht uppå) uthi tiid ther till vara förtenckte, att sådane uproriske motvilligheet icke efftherlathen, utan udi tiid förhindret bliffve motte, och vill vara rådeligitt och högeligitt förnöden, ath hvar the seg icke umvende vele och man ingen förbättring hoos them haffver att förmode, och effther the icke såsom ärlige, trogne, hörsame svenske men och undersåther theris eedh, ärhe och manskap, som the oss svoritt haffve, hälle och betenckie vele, att man dhâ ene reese allffvarligen måtthe tenckie till sådane skade och förargelsse förekomma, så att then hardnackheet och mootvilligheet straffet och uthrotet bliffve kunne och andre sig fruchtan och fare ther aff taga måtthe, och är förthenskund vår nåduge vilie och förmaning, som thet och til thet högste för thenne farlige tiidz skull macht uppå ligger, atth I vele lathe haffve nöge, flitig och starck acht och upseende med thet folck ther drager utt och inn, på thet att icke någett förräderij tiit inn, både aff thässe inlendzske, så och aff the danske och utlenske bönder eller köpstedzmän ingutett och inblåst bliffve måtte, äffther som I siälffve väll vethe, att thet högtt förnöden är, förty värden är nu så mächtig, falsk och arglistig, farlig och svindh, att man uppå freden och godh

ord sig slätt inthet haffver att förtröste. Och såge vij förthenskund gärne, att I alltid vele schriffve oss till, huru tilstår, hvad som handlet, bedriffvit och stempilet bliffver, och ther med geffve oss edert betenckiende tilkänne, så att vij måtte vette udi tiid, hvad vij kunne haffve oss att efftherrätthe etc.

Vijdere käre här Steen, haffve vij latid skriffve Jachim Bulgerinn till, att han någre läster spannemåll med skuthor ifrå Vadzstena och tiit til Jeneköpfung förskicke skal, ther med Småland undsatt och bespiisat bliffva måtte, och atth same Smålenningar icke behöffde hemptha theris spannemåll ifrå Danmarck, som här till skedtt är. Therföre må I giffve Jachim Bulgerin schriffteligen tilkänne, huru mykin spannemåll förnöden vara vill ath förskicke ther häden, så och huru dyr han thär såld bliffve kann, så skall han thet så förskaffe, ath så mykin spannemål, som ifrå Östergötland umbäres kann, schal tiit til Jeneköpfung förskicket bliffve, och att thär ett gott huus tilschickes måtte, som samme spannemåll udi för eeld och andre farligheeter förvaredt liggie kunne.

Ytherligare käre här Steen, vij kunne väll liidhe, ath thet måtte bliffva tiltencht, ther man mätthe haffve råd till ett fäste ther nidre viid grentzenn; är förthenskund vår begären, att I siälffve en lägligh plattz uth medh grenssenn besee vele, när I ther häden dragandes varde, ther lägligest kunne vare att byggie sådana fäste, giffvandes oss seden tilkänna, huru I ther um bestältt haffve etc.

Täslikes käre här Steen, upå thet the nyssantagne knechter motte vare tess villigere hvar um trenger, såge vij gärne, att te finge någett uppå handen, och effther vij icke så monge penningar här viid handen haffve, att vij them sin fulle betalning förskaffe kunne, thärföre är vår vilie och begären, att I vele finne råd til at försträcke them någett uppå handenn. När vij kome till Stocholm, vele vij då förtenchte vara att skicke pänningar

ther nedh, så att the thå sin fulle betalning become skole med thet första. Men hvar någon nöd eller farligheet hastigt upå färde komma motthe, dhå såge vij gerne, ath för:ne knechter endeligen sin fulle betalning bekomme mätthe; ther till I och acht med alsomstörste fliit rådh finne vele, e hvar I thet hälst förskaffe kunne etc.

Samalunde är vår vilie, att I tilsäije våre fogtter, Nils Birgerssonn upå Cronebärg och Anders Perssonn i Sunnerboo samptt the andre uth med grentzenn, thet the achte nöge upå skantzenn udi alle mätthe, och att the förstärcke seg med dugelige trogne karler thet ytherligiste the tilfalle och rådh kunne haffve. Datum Norby 30 Aprilis anno etc. 50.

Norrby den 30 April.

Till Jochim Bulgrin angående spanmåls sändande till Jönköping.

Riksregistr. 1550, fol. 78.

Vår gunst tilförende etc. Effter vij förnimme, Jachim, att udi Småland skall vare stoor mangel och brist på spannemåle och han förthenskuld ther väl gälle skall etc., derföre haffve vij ther um tilskriffvit her Steen, att han skal giffve tig tilkänne, huru mykin spannemål ther behoff görs, ther med tu och effther hans skriffvelsse så mykit man kan umbära aff förnemde spannemål aff then landzende ifrå Vastena och til Jeneköpfung förskicke, och sändtt ther medh en viss och trogen karl, som samme spannemåle ibland bönderne ther i Småland till thet ytterste och bäste förytre kan, så att landet ther medh unsatt bliffva mätthe. Vij haffve och samaledes geffvit här Steen befallning, att han skal fliee tig til samme spannemåal (um thet så behoff görs) ett välförvarat hus, där man kan samme spannemål i Jeneköpfung förvara,

och tyckes oss mykit bättre vara, att man föryrtrer samme spannemåll, än at han uthi kirckioherbärgen bode i Schäninge och annerstädz länge ligge skal och tiläventyrs platt förderffvet bliffve etc.; vetendes tig här effther rättha. Datum Norby 30 Aprilis anno etc. 50.

Norrby den 30 April.

Öppet bref angående 600 mark örtuger och två läster spanmål för Linköpings domkyrka till dess byggnads behof.

Riksregistr. 1550, fol. 192.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlate til domkyrkiones bygningz behof utti Linkiöping alleneste utti thette närvarendes 50 åhret 600 ₣ ortuger och 2 lester spannemål, tvedelen korn och tredingen rogh, aff Skärkindz och Lysingz häredz prosterij utti Östergöttiland, doch medh så skäl och förord, att the, som domkyrkiones förståndare äre, skole göre in utti vår konglige räkninge cammer rede och rekenskap för för:ne hielp, så hon icke onytteligen uttlagt varder. Hvilket vij gifve vårtt cameråd och prosten utti för:ne Skärkindz och Lysingz häredz prost tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes här emott hinder, platz eller förfång. Datum Norby then 30 Aprilis anno etc. 1550.

Vadstena och Norrby i April.

Utdrag af utgångna skrivelser.

Riksregistr. 1550, fol. 269—269 v.

Öpet breff för Udd Jönsson i Vastena, at han må uthføre något smör, som han aff oss bekommit och älliest köpth haffver. Vastena 24 Aprilis.

Öpet breff för gamble biskop Svän i Schare, att han the fattiges förstondare udi spettalen i för:ne Schare vare skal. Vastena 24 Aprilis.

Öpet breff för M. Per Follinger på prebendam Catharinæ i Lincopung och på Svartelyckian. Vastena 25 Aprilis.¹⁾

Öpet breff för honom på Kärna prästegäld och prästgården Tokatorp, synnerligen Tokahage. Vastena 25 Aprilis.

Öpet breff för Måns Schreddere på två gårdar i Eredztorp, som skyller hvartera 8 spän korn, att niuthe och beholle skattfrij til en behagelig tiid. 27 Aprilis.

Förschrift för en Oloff Skogårdz landboo til samme Oloff, att han icke så otilbörlige handler emot honom um sin städzle öre etc. Norby 27 Aprilis.

Askersund den 1 Maj.

Till Jochim Bulgrin angående rätt för bönderna i Östergötland att i stället för 1550 års afrad utgöra dagsverken till kungsgårdarne samt om spanmålslån till hjälpsökande.

Riksregistr. 1550, fol. 79 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij förnimme, Jachim, att många finnes ibland then menige mann udi Östergötland, som hvarcken förmå att utgöre theris affradt i spannemåll, icke heller löset för penningar udi thetta 50 året etc. Så effter sådann breck ther så almenlig är och vij theris klagenn i then motte mykit altiid höre och förståå,

¹⁾ Jfr ofvan s. 196, der innehållet af det under samma dag införda öppna brefvet för M. Per Follinger ej stämmer öfverens med här gjorda anteckning.

haffve vij aff synnerlig gunst och nåde efftherlatidh, ath the, som icke sådane for:ne affradt uthdrage eller förmå löse för penningar, skole göra ther arbethe före till Vadstena och annerstedz til vår slåth och gårdar och skole the göre thrij dagzvärcke upå theris egen kost och tåring för hvar spann the uthi affradt uthgöre skole, hvilckit tu må giffve våre fougter tilkenne, ath the må vetthe sig här äffther rättthe.

Vijdere kunne vij och liide, att the fattige, som spannemåll till läns begäre, måge och så få undsättning, synnerligen them, som åther vele läggia seg vinning om och betalenn och man förnimmer ther till råd haffve, så at the åther udi höst kunne giffve oss så mykin spannemåll igenn upå en viss försagd tiid, som the nu til läns anamme. Och the, som sådane spannemåll till läns tage, skole sig emott oss välvillige befinne lathe med någre dagzvercker, effter som mann kan tenckie them drägeligitt vara vill, ther um våre fougter hvar i sitt fogterij med them förhandle skole, och annet till vinning upå same spannemåll skall mann intet begäre. Thättha tu för:ne våre fougter udi thenn landzenden upå thet fliteligesta förhålle och tilkänna giffve må etc. Datum Askersund 1 Majj anno 1550.

Stockholm [!?] den 3 Maj.

Öppet bref för Olof Eriksson på Ytterby gård i Skuttunge socken.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopicbok å donationer, I, K. A.

Vij Gustaff göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu her medh unne och effterlåtthe, att thenne vår undersåte, Olof Erichsson, må och skall besittie, bruke, niute och beholle eett vårt kyrckie godhz, benempd Ytterby i Skuttrumge (!)

sochn i Balinge häredt, doch medh så skaäl och förordh, att han förplichtig vare skall att gøre oss åhrligen af samme gårdh all then renthe och rättigheet, som ther afgåå böör, och alliest holle samme hemen ved macht med bygning, rödning och dijkningh. Ther våre fogdter vete sig effter rette. Datum Stockholm 3 Majj anno 1550.

Undher vårt secret.

Kumla den 4 Maj.

Till Axel Eriksson [Bjelke till Herresäter] angående ett biträde åt Gudmund Skrifvare vid lönandet och antagandet af knektar i Småland, om uppsigt öfver skjutsväsendet, om tattarnes aflägsnande ur riket samt om krigsfolkets öfvande med anledning af de oroande underrättelser Kongl. Maj:t emottagit utrikes ifrån rörande Lybecks afsigter.

Riksregistr. 1550, fol. 80.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve förnummitt, Axell, att I haffve skriffvit vår sechreterere Valentin von Lutthic til och begäritt, att han hoos oss förfordre skulle thet någon motte gøre Gudmund Schriffvere salskap til att löne och antage flere knechter i Småland etc. Så effther vij ingen haffve her viid honden, som vij ther till bruke kunne, ärr förthenskuld vår begären, att I vele upsökia någon trogen och förstondig mann ther hoss edher, som veeth aff thens landzendens legenheter och uppå våre vägne befale honom att gøre for:ne Gudmund salskap och honom bijstondig vara med förberörde knechters betalning. Samelunde må I och halle for:ne Gudmund och then honom fölger vår vilie och befallning udi såå mätthe före, att the antage skole alle the dugelige karler udi vår tjeneste, som the bekomme kunne, giffvendes oss siden

tilkänne, hure mykit mantalet på samme selskap förslå kan; seden ville vij tenckie på theris betalning.

Vijdere är och vår vilie och begärens, att I och vele lathe haffve upsyn medt the schiutzhester, så att [icke] alle man skole så riide och ränne um kring landet medh them, som her till skedtt är, förmanendes adelen, teslikes våre fougter och embetzmenn, ath the och haffve udi thenne motthe upseende, som vij them nogsamligenn myntligenn och skriffteligenn tilförende ther um vår vilie förståå latidt haffve, så att vij dog motte ene reese obekymbrede bliffve för the clagemål, som oss altid um förberörde schiutzhester förekomme och att icke genom sådane skiutzreeser någett uproor eller annen mishandell emot oss och riikit företagit bliffve motte etc.

Ytterligere vele vij och, Axell, att I säije the tattare til, som ther fare och trigle, liuge och bedrage folck i Östergötland, att the skynde sich her aff riikit med thet alder förste. Och må I säije them en viss tiid före, att the hedenn endeligen våre skole, och hvar the effther then tiiden her i riikit finnes, skall man dhå straffe them till liff och godz uthan all nådher etc.

Tesligeste är vår vilie, att I skaffe en godh, troo och förstondig krigzmann till hovidtzmann uthöffver the nysantagne knechter uthi Östergötland (hvar samme knechter udi then motte icke alrede vel försörgde äre), then ther kan öffve och undervise them udi the stycker, som krig och örlig tilhörer, så att the icke aldelis oförstonduge och oförfarne våre, hvar mann them emot fienderne bruke behoff haffve kunne. Thette I upå thet alder flitigeste beställe vele, som macht upå ligger. — Samelunde kunne vij icke dölie för edher, hurulunde vij aff en vår tienere (som vij til Holland udi fastes aferdigede och nu siden hade giffvit sig till Hamborg och ther ifrå til Lubeck och nu ther ifrå Lubeck uthöffver siön hiit in i riikit till oss kommen är) berättede och underviiste äre, att the

Lubske lathe sig höre, thet the lätteligen bekomme skole Calmare stad, ee ner the sig hijt in i riikit giffve vele, och att the ochså hele riikit och besynnerligen med the Danskes tilhielp then landzende Småland med uproor upveckie vele och thet seden uthan allt bekymber under sitt vold komme och monge andre onytthelige ord och förrätliche anslag och practicher, som the sig mykit siäl-synt höre och förmärckie lathe, besynnerligenn ath the sampt medt the Danske monge stemplinger emot oss och vårtt riike anrichte. I vele förthenskuld alffvarligenn tenckie till saken och lathe haffve flitigt upseende med them, som både uth och in i landet drage, hvad the för taal haffve, så att the icke någett förräderij eller annat ondtt, som menige riikit till skade och förderff komme kunne, stemple och tilväge bringe tilfalle bekomme skole, som alle störste macht uppå ligger, och ju så laget, att vij motte haffve en välvillig almoge udi then landzende Småland, så att vij motte haffve oss någon trygheet och trooheet ther til förlåthe, hvar umtrenger och um våre fiender oss uppå then ortt besökie och angripe vele etc. Gud eder befallendes. Datum Kumble 4 Majj anno etc. 50.

Tuna den 9 Maj.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående förhållandet till Lybeck samt om utrikes handeln och sjöfarten m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 81 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve fåth thin skriffvelsse, Botvedt, udi hvilcke tu giffver tilkänne, att Hans Kock ifrå Lubecke och hiit in i riiket kommen är, och att the Lubeske göre nu sin endskyldning och vele åther giffve oss en hop löse sööt och svezszisk ord före, effther som vij förnimme, att samme Lubske någett udi theris

upsåt och anslag feelet haffver och theris legenheeter och upsååt mykit anners, än som the gärne ville och såge, sig nu haffver tildragitt. Och förthenskund vele samme Lubske nu (som och tilförrende skedtt är) sich besmucke och orsake och oss så länge med gode schinende ord uppehålle, att the någenn beqvemelig lägenheet til theris anslagz framgong bekomme kunne. Så effther thet, att hvarcken tro, ähre eller biistond utaff samme Lubske här till befunnit är och vij förvarning och rettelsse nog um samme Lubeskes anslag altid bekomme, therföre är ingelunde rådeligitt (effther the hvarcken breff eller segl achte) att liithe eller sättie troo och loffve til theris godhe ord, uthan är högeligenn förnöden och är vår vilie och befallning, som vij och tig tilförende tilskriffvit haffve, att tu platt inthet them tro eller någon loffve til theris gode ord ställe viltt, uthan att tu haffver alle saker uthi godh acht och påseende, så att om någett ondt hastigt sig tildrage kunde egenom för:ne Lubskes söthe ord, hvilcke dog aff falske hiärtter utsprung haffve, att mann då våre ferdig theris onde anslag och vilie med fordell och försicht forekomme, så att schantzenn icke udi någon måtte skulle försedd och oss ifrå tagen bliffve etc. Vij vilie och icke dölie för tig, att kongenn i Danmarck haffver och för:ne Lubesches enttskyldning och begären oss scriffteligen forstå latidt och förmelder och samme kongens skriffvelsse, att mann dog ingen viss förlåthning skal haffve til för:ne Lubskes enttskyldning och begären. Teslikes haffver och Jachim Burwitz skriffvit oss til, at the siöstäders fulmynduge äre nu församblade uthi Lubeck och um the privilegier, som the altid pläge haffve förhender, nu förhandle och sig emellem beslute, och skriffver ther med, att vij skole tage oss granneligen tilvare, både för the Lubske och Danske, ty begge parterne (som oss väll vitterligitt är) monge hemlige möther och rådslag een tiid long hållit haffve. Vijdere är nu Hans Ditmarsk,

vår dravant, (hvilcken vij ifrå Elffzborg och til Holland och tādhen til Tysland förskickede) till oss igen kommen; hvad samme Hans oss beretted haffver, varder tu förnimmendes uthaff thenne zedell, som vij tig her innelucht tilhonde skicke. Och haffver han giffvit oss tilkenne, att the Lubske vethe så vell al then handel, som i Eneköpfung om tiugunde dagz tiid och i Upsal om Distings tiid och seden udi Strengnes udi Samtingenn beslutdt bleff, som vij best her inrikis sielffve ther aff vethe kunde etc., och lathe [the] sig förmärckie samme handell them mykit besverlig vare, brukendis uppå oss, våre gode menn, rådth och tienere monge förachtede, förtreetlige och förretlige ord och backtaal; samelunde hothe och trotze the thette riikit med monge farlige anslag och svinde practicher och lathe sig höre, att the utaff våre egne och aff andre köpmenn, som här i riikit vandre pläge, gruntlichen förstendige äre, hurulunde the lättheligen ebland för:ne köpmenn och menige borgere ett uproor här i riiket anrichte vele; ther näst att the egenom the Danskes och Holsters förstors undsetning, tesligeste thässe städers, nämpligen Hamborg och Bremenn, (så snartt samme städer medh keijserenn fördragne bliffve), samelunde Riige och Keffle, hielp och biistond till samme uproor vele the dhå tilsökie och anfalle Stocholms slott, ther mann ringest acht och tilsyn upå samme slott hadhe, som skulle vare udi förborgen, och ther the förmene sig samme slott lätteligen förraske och intage kunde. Udi like mätthe lathe the sig höre, att the vele anfalle våre galleer och skip, anthenn medh förraskning them under sitt våld bekomme eller och them upbränne. Sådane förthretlige ord och förachteligitt backtaal vancker nog och gemeent i Lybecke. Samelundhe schriffver och Jachim Burwitz, att vij skole icke myckit håller förlathe oss till the Sundiske. Therföre skulle mann icke såå myckit efftherlätthe them theris vilie här i riikit, som här till skedtt är, och må thu för-

thenskuld dog schickeligen och oförmärcht, som saken kreffver, så väl med samme Sundiske, som för:ne Lybske udi alle måtthe god och nöge upseende haffve. Och är högeligen förnöden, som vij tilförende tilskriffvit haffve, att man lather haffve fliitigt upseende medh them, som uth och in i staden drage, synnerligen med the främ-mende, Lubske och andre, hvilcke medh godhe, söthe och schinende ordh (ther under räffven fördold är) ibland köpmänn och menige borgere til effventyrs alle hemlige prachticer och förräderij inblåse och ingiuthe. Tu viltt och med fliit ransake, hvilcke aff våre köpmen sådane våre och vårt riikis vårdende handlinger uthlendes och synnerligenn i Lybicke så förrätlige uthropet och uppen-baret haffve, att the förrädere motte doch androm till en varnagell therföre tilbörligenn straffade bliffve. Vij haffve vel altid befructedt, att the, som medh the Lubskes penningar handle pläge, som är then Hans Buss och Berttil Buss och flere aff thet salskap, oss icke mykit gott mene, förnimme vij och udi sanning, att anthen the samme eller någre andre aff våre köpmenn skulle icke mykit gott stämple, och att the meere the Lubske och theris förrätlige ingiffit och inblåsning lyde och höre skulle och them eliest ythermere benegne vare än oss och theris rättthe fädernisland, och är högeligen aff nödhen, att man uppå samme salskap bättre upseende haffve schall och icke så lösligen saken udi vädret häden slåår, som mykit här till skedtt är. Äär förthenskuld vår vilie, att tu upsökier någre gode, trogne och förstonduge menn, them tu veet, att [the] oss och vårt fädernes riike icke alle-neste medt ordenn gott loffve och tilsäije, uthan thet och så medh hierthet fulkommeligenn mene, tilskickendes och befallendes them, ath the med the fremmende och synner-ligenn medh the Lubske hemeligen förfare och uthspane skole, hvad för stempling och mening the gå um med, och skal mann ingelunde försee sig myckin sächerheet

uthi någon motthe, uthan laget ju så, att både slåthet och staden, samelunde våre schip och galleer, både dagh och natt medh gode vacht och ganske flitigt upseende försörgde och förvarede bliffve motthe, och att en god, tro och förstondug befalningsmann motthe bliffve förordneredt udi slåttz portten, som ingen fremmende, them (!) obekänd är, egenom slåttz portten och in på slåthet tilstädie skall. Tu vil och så lathe haffve nöge upseende medh alle the[m], som till Stocholm komme, udi theris herberger och granneligenn förfare, hvad theris handtering och väsend är, som högste macht upå ligger, ty värden är nu så falsk och svinde vordenn, att man föge meere troo schal än som enn för ögonenn seer och medh ger-ningerne röner.

Vij kunne och så väl liidhe, att then Hans Kock må komme til oss med thet förste til Konungzöör, ther vij dhå vijdere hans mening förfare kunne, och må thu lathe en trogen karl følge honom like som enn ledhsagere eller vägviisere, then ther oförmerckt kan haffve noge acht och tilsyn, huru han sig uthi vägen holler och skicker etc.

Men hvad seglatien belanger, ther um sende vij tigh här innelucht enn zedell, som Norman och Oleff Larssonn oss tilhånde schickedt haffve, huru varerne gälle nu i Nedherland; så äre the fremmende varur för then svåre accise skuldh, som keiseren haffver pålagt, fast upstigne och våre varur myckit förringede, så att effther vårt betenckiende och synnerligen effther thet oss och vårt riike hoss the i Andorp en stool aff the Lubske sätt är, haffve vij meere schade än fromme ther samestedz att förmode på then deel vij aff them bekomme och köpe skole, menn doch icke tess mindre kunne vij lijdhe, effther vij ingenn synnerlig fare udi Västersiön än nu vethe, att våre undersåther, som segle vele, mäghe äffther the articler och förordning, som vij för någon tiid sedhen

sände tig, så och medh sådane varur, som besluthne äre, segle och löpe uth. Ther om haffve vij och så latit skriffve them i Finland til och hade vij förthenskuuld gärne sedt, att någre schip til Engeland och Franckriike, besynnerligenn till Rovan, segle mätthe med the varur, som ther i Rovan i Franckriike tienlige våre, på thet mann hade ther samestedz alle legenheter förfare kunnet och ther upå förhandlet, att the Fransosiske ther ifrå och the Engelske aff Engeland och så vårt riike besökie motthe med allehonde varer, som här nyttige våre, ther um vij och tigh tilförende tilskriffvit haffve. Och är förthenskuuld vår vilie, att thu anthere then Joseph, eller hvem tig synes beqvemeligest vare, förordinerer til att segle til för:ne Rovann, och sände vij tig her medh en förskriff till samme Rovans stadh, så och eliest enn öpen fulmacht, hvilcken tu förnemde Joseph, eller hvem ther häden seglendes varder, öffverantvarde må. Och hvar han kunde vjrdere handle ther uppå, att honom någre frantzosiske schip med varur hiit fölge ville (såsom udi thet öpne breff uthtrycht ståår) och han och så förnimmer, att oss och thette riike sådane varur nödtorfftige och gangnelige vare kunne, såge vij då gerne, att han sitt störste fliit ther til förvende ville. Vij haffve och latidh schriffve Normann och Oleff Larssonn till tesse medföljende breff. Them må tu sende til Bruszell, ther käjseren är; dog är vår vilie och begären, att tu viltt öffverantvarde och befale same breff en förtrogen borgere i hender, som them i god förvaring och acht hade och nu strax til Andorpenn segle och reese ville, att han samme breff her Normann och Oleff Larssonn i egne hender, antere til för:ne Bruszell eller hvar han them finnendes varder, öffverantvarder, och hvar the honom någre breff tilbake igen medgiffvendes varde, att han them och så uthi liike motte aldellis välförvarede förer oss til honde. Och så varde dhå Normann och Oleff Larssonn effther vår schriffvelsse förschic-

kendes antere doctorem Andream eller någon annen aff them til Rovann um tilsöckningh och handel i köpen-
 skapenn. Men hvar the i Rovann ingen fordeel såge att
 beskafe eller man uppå theris godz något passeligitt och
 skäligitt köp haffve kunne och för:ne Joseph sådant såge
 och förnumme (eller thenn ther hedenn segler), haffver
 mann doch Bråvasen för sig, ther hedhen the effther salt
 löpe kunne, så att effther vårt betenckiende man i then
 motthen ingen skada haffver til att förmode. Tu vilt och
 undervise alle, som uthsegle, så att the theris seglantz och
 handel så förese och schicke vele, att the sig icke meere
 til schade änn gagn segle och handle. Må tu och så säije
 våre undersåther til, som segle vele, att the haffve theris
 sack i godh acht för the Schotter och eliest hälle sig
 medh theris skip udi siön tilhope udi en flåthe och up-
 ruste sig, att the (när behoff görs) för siöröffvere kunne
 vare frije och sächre. Och effther keijseren ett öpit
 mandat haffver utgå latidh och ther medh biudher, att
 ingen skal viidh straff til lifff och godz giöre the Schotter
 tilförning och keiseren haffver ther före sine uthliggiere
 i siönn, så synes oss ingelunde rådth vare för for:de or-
 saker skuld, att våre undersåther nu segle skole til Schott-
 land, hvilcket thu them, som uthseglendes varde, heme-
 ligenn tilkänne giffve viltt och förmane samme våre
 undersåther, att the skicke sig emot keijserens utliggiere
 effther al tilbörlicheet medh godh beskeedh, um icke
 samme uthliggiere våre undersåther eliest någett öffver-
 vold giöre vele. — Effther och så en hoop ¹⁾ Hollender
 uthi Östersiön inkomne äre, synnerligen til Danske och
 Reffle, kunne vij vel tenkie, mäden the så på en hoop
 komne äre, att och så mykit saltt förhonden vare schal
 och varder ther uppå gott köp satt och hollet, menn ther
 emot spannemål, som för:ne Hollender igen behöffve, flux
 upstüiger och mykit gelde vill. Så våre förthenskuld gott

¹⁾ Här är i handskriften plats lemnad för ett eller par ord.

och på tiiden, att thu förschickede en godh, trogen och förstondig mann till Danske och Räfte, som med Hollender upå någett saltt och andre varur kiöp giöre kunne på fordeel och tinge thet beste köp på ferde vare kunne och förtröste samme Hollender upå theris betalning anthere med daler, spanmåle eller andre varer, som här i riikit vancke, och att man dhå the Hollender, som spannemåle haffva vele, synnerligenn ifrå Räfte till Sandhamn förviiste och them ther sådane spannemåle leffverere lathe. Och effther udi Holland och i Östersiönn spannemålen fast dyr är, thet thu aff thenne inneluchte zedell, som Jachim Burwittz oss tilskriffvit haffver, förnimme kantt, och än nu aff the Hollenders stoore schipsflåthe myckit dyrare varder, att tu vilt förthenskuld befale the samme, som tu till Danske och Räfte förschickendes varder, att the vethe sig ther effther rättthe och förspörie sig, hvad spannemålen ther gelder. Thu vardher och så eliest aff then zedell, som Jachim Burwittz oss skicket haffver, förnimendes, hvad alle varer nu udi Lybecke gälle, ther tu tig och så efftherrätte haffver. Vij haffve och tilskriffvit her Steen, her Peder Braa, her Göstaff Oloffsönn och Germund Svensönn, att någre måtthe till Öresund schickede bliffve och ther medh Hollenderne upå våre vegne att handle um then deel vij behöffve och aff them köpe skole, hvilckit och så skedtt är, och um någre til Stocholm komme, må du dhå på vårt beste och profiit med them handle. lathe; och försee vij oss, att thu effther vår förre skriffvelsse haffver latidt komme til Calmarne en hoop spannemåll, som han kann giffve them igen för hvad deel han uppå våre vägne utaff them unfongendes varder; hvar och så är, att sådane spannemål icke alrede tiit nidh schickedt är, må thu dhå än nu med thet förste finne rådth til att lathe komme ther heden, doch icke meere änn som vij väl kunne umbäre, så at landet ther uppe medh spannemål ju väl försörgrt vare motthe. Och

effther här i Näricke spannemål myckit fattes, samaledes opå these omkringliggiende jernberg, och samme spannemål her flux gelder, såge vij förthenskund gerne, att mann vilde och tenckie til att lathe komme här någon unsättning, så att våre undersåther icke hunger lide schole etc.

Hvad som våre egne schip belanger, så kunne vij liidhe, att ett aff samme schip må tilredes och till Rovan förschickes, och må thu förthenskund lathe tilpynte, hvilket thu ther til best tienligt vara förnimmer. Thu vilt och så förordinere opå samme schip enn förstondig och troo höffvitzmann, skeper och godhe båtsmenn, tilsäije och befale [them] then samme mening, som um seglatzet udi thenne scriffvelsse förberördt är, och atth samme vårt schip bliffver udi flåthe med Joseph eller then ther heden segler och til Rovan sig achter att foghe. Thu viltt och skaffe opå samme skep the varer, som ther tiäne kunne. Och um ingen fordeel i Rovan på ferde är, må för:ne vårt schip då göre thet Joseps eller the andre skip salskap till Bråvåsen och åther følge same schip tilbake igenn. Och sende vij tig hermed til förberörde vårt skip vårt öpne pasbortt, hvilket thu then hövitzman och sheper, som thu opå för:ne skip förordner, öffverantvarde må etc.

Är och vår vilie, apther then Hans Kock hiit i landet kommin är, som pläger handle med Jost van Hård, att tu nu haller samme Jost meningen allffvarligen före, att vij vele haffve hans sack til endhe, thet vij ene rese mätthe komme til vårt, som han oss giffve skal etc.

Så myckit the Skotter belanger, kunne vij icke vethe, hvad för en mening thet haffve skall, att the samme ifrå Danmarck hijt nu så förviiste vardhe, effther doch the Schotter nu udi stoor fiendtskap ståå hoos keijserenn och ett strengt förbudh för theris skuld utgonget är, dherföre them och hvar mann skyr, och förundrer oss förthenskund, att effther Schotterne Stocholm tilförende ringe besiökie pläge och the väl vethe, huru the nu en tiid long seg

emot oss och våre undersåther med roff och eliest besvär-
ligen förhollet och skickett haffve, att the nu så synner-
ligen hijt komme och förschreffne bliffve, och kunne [vij]
förthenskuld intet annet tenckie, än att the Danske vele ther
egenom bliffve varse, um vij lathe handle med them och
sedhen ther öffver före oss keijseren uppå halssenn, aller
om vij samme Schotter vilde anhålle och arrestere lathe,
att vij thå ther egenom skulle komme i oenigheet och
tvedrecht medh Schotterne. Så kunne vij och icke vethe,
um the rätthe köpmen eller siöröffvere vare schole, ty
vij haffve förstådt aff her Göstaff Oloffssons skriffvelsse,
att någre Schotter, som under Norige rovede, skole vare
löpne egenom Sundet, och hadhe kongen i Danmarck uth-
rostedt och förschicket 2 skip under Norige emot them,
såsom the danske utliggiere sadant haffve tilckänne giffvit.
Män hvadh thetta nu för en mening vare schal, att man
thesse Schotter ifrå Danmarck och hiit förskicker, kunne
vij aff the umbstender nu på färde äre icke myckit gott
tenckie, doch vele vij icke ännu gärne haffve något att
beställe medh them.

Förthenskuld see vij gärne, att thu vildhe medh
skickeligheet thet så förskaffe, att theris skip motthe innen
bomenn lagde bliffve, til tess vij oss vjdere betenckie
och ytermeere förfare kunne. Tu vilt och ytherligere
förspörje tig um theris legenheether och hvad för varur
the haffve och schriffve then tolner i Hälszingöör til, huru
troztligen the på våre strömer hollet haffve, medh vij-
dhere beschedelige umbstender, doch atth thet skeer oför-
mercht, och må thu begered, att han vilde sände Hollen-
der uthi the Schotters städh, som saltt och andre tiänlige
varer hadhe, ty the äre med sådane varur, som thetta
riike tiäne, icke försörgde, icke häller kan man vethe,
huru thet haffver sig med them.

Thu vilt och så med allt fiit schaffe, att Oxediupet
och the bomer, så och thet torn, ther um vij tig tilförende

undervist haffve, rede bliffve motthe. Och må thu vethe, att the Lubske haffve latid sig höre, thet the vele upbrenne samme bomer, när them synes, medh eld och tiäre, och laget så, att tu lather haffve ett godtt och flitigt upseende på alle saker både til land och vathn, såsom vij tig nogsampt tilförende vår mening tilkänne giffvit haffve. Ther rättthe tig effther. Datum Tuna 9 Majj anno etc. 50.

Tuna den 9 Maj.

Till Erik Spåre angående handeln på Sandhamn.

Riksregistr. 1550, fol. 88 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 306—307.

Vår gunst tilförende. Äffther som tu tilförende vår vilie, Erich Spåre, um then marcknad vij endelige vele upretted haffve opå Sandhampnenn förstått haffver, så opå thet samme marcknadt i värcket komme måtthe och ther heden aff någre Hollender årligen tilsöchning bliffve motthe, therföre haffve vij nu latid förschicke vårt visse budh til Danske och Reffle ther att lathe förhandle med nogre aff the Hollendere, som tiit medh theris godz segle och sökie pläge, att the sig til för:ne Sandhampnn begiffve motthe medh saltt och andre varur, som the haffve medh att fare och vårt rijke tienlige vare kunne, och vele vij, atth thu opå våre vägne medh samme Hollendere förhondle och köpslage skall, giffvendes them spannemåll och allehonde trävärcke, som tu åstadh komme kann och samme Hollendere tienligitt kan vare, för saltt och annat godz, som the haffve medtfare och oss igen tiäne kan. Må thu och så see tig väl och vijsligenn före med samme handel, så att thu icke i någenn motthe tig försnelle lather, uthan aldellis ther egenom kan rame och sökie vårtt bäste, gagn och profiit, som vij tig till betroo, och see vij gärne, att thu handler medh samme Hollender

venligen och väl udi all annen motthe, så att the åther på itt annet år igenkomme vele. Och effther spannemålen nu för the Hollenders tilsöchning skuld upstijger och gott kööp upå saltt thärföre formodendes är, må thu förthenskund haffve titt budh til Räfte, latendes förfare, hvadh spannemålenn ther gelder, ther thu sedhen kan haffve någon rettilsse utaff. Tesliges må thu och haffve tijn rådih med vår troo mann Hendrich Claesson samt medt Oleff Trottesonn, them vij och vår vilie um för:ne handel tilkänne giffvit haffve etc.

Haffver thu icke rådih til spannemål til förberörde Hollenders betalning, må thu dhå skicke titt visse budh til Mons Nilsson opå Viborg, att han tig undsetning göre skall medh så myckin spannemål thu ther til behöffver, ther um vij och honom tilskriffvet (!) latidt haffve. Ther rätthe tig effther. Datum Tuna 9 Majj anno etc. 50.

Tuna den 9 Maj. 1)

Öppet bref för herr Hans, kyrkoherde i Noraskog, angående frihet från utgörandet af skattejern.

Riksregistr. 1550, fol. 193. — Förut tryckt (med modern stafning) af J. Johansson i »Om Noraskog», D. 2 (1881, 82), s. 262.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, at vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatit och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlate, at thenne vår undersåte, her Hans, kyrkioprest til Noraskoga, skal här efter vara frij för then jern taxa, nemligen trij faat jern, som han åhrligen uttgöre pläger, efter vij undervijste äre, att han eller then, som ther bodde utti för tijden, för samme jerntaxe biskopzsakerne utti för:ne Norabergz sochn upbar och til sitt egett behof niute och behålle

1) I registret öfver förläningsbref m. m., riksregistr., fol. 269 v. [jfr förordet] uppgifves samma bref vara dat. 10 Maj. — I rubriken uppgifves friheten från taxans utgifvande äfven gälla herr Hans' »efterkommande».

plägade, hvilke saker vår egen fougdtē nu på våre vegne utti befallning hafver och therföre räkenskap göre plichtig är; hvarföre biude vij våre befallningzmän och [o: att] the af för:ne her Hans her efter samme jerntaxe intett begäre eller kräfijske skole. Datum Tuna den 9 Maj år etc. 50.

Tuna gård den 9 Maj.

*Till Henrik Claesson [Horn] och Olof Trotteson angående
Finlands handel och utrikes sjöfart.*

Riksregistr. 1550, fol. 193 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 307—312.

Vår gunst tilförende etc. Som I schrifve, Hendrich Clausson och Oluf Trotteson, att I hafve hållitt the finske borgere vårtt gode råd och mening alfvarligen före om köpmandzhandelen, och att samme borgere the artikler och undervijssningar, som I them på våre vegne föregifvitt hafve, gärne efterfölje vele, så våre gott, att samme borgere uttöfver vårtt skick och förordning intet handle, utan sigh aldeles ther efter skicke vele, och skole the förnimme, att thett vore theres egen profijt och fördeel i lengden.

Men hvad seglatzien belanger¹⁾ — — — — —

Och efter som I tilförende vårtt betenkiande om then marknat, som vij vidh Sandhampn ville hafve, förstätt hafve, så opå thett samme marknat på för:ne städh i verket komme motte och the[r] hädan af någre Hollender åhr-ligen tilsökning blifve kunne, therföre hafve vij nu latitt förskicke vårtt visse budh til Danske och Räfte ther att förhandle medh någre af the Hollendere, som tijtt med theres godz segle och sökie pläge, att the sigh til för:ne Sandhampn begifve motte med saltt och andre varur, som

¹⁾ Det följande stycket är i allt väsentligt lika med motsvarande delar af brevet till Botvid Larsson af samma dag, tryckta här ofvan från s. 224, rad 22, till s. 226, rad 28, hvarför de här uteslutits, så mycket hellre som olikheterna kunna läsas hos Arwidsson, a. st.

the hafve medh fare och vårtt rijke tienlige vare kunne. Och måge I tilsäije våre befallningzmän ther i Finland, som spannemål hafve och föryttre skole, att the samme spanmäll til för:ne Sandehampn förskaffe och icke van-vyrdes, efter han väl nu geller och man allestedz för honom väl lijke och skäl bekommer, så att för:ne Hollender ther bekomme kunne spannemål för thett godz, som man af them opå våre vägne annammandes varder, och att samme våre befallningzmän sampt medh vår fougdtē ther vidh Sandhampn sökie och rame skole vår fördeel medh för:ne spannemål utti alle motte; doch att för:ne och flere våre fougdtē uti andre motte skicke sigh emott för:ne Hollender venligen och väl, opå thet the måge åter en annan gång igen komme. Vij sende eder och en zedel här innelucht, ther af I förnimme kunne, hvad varurne utti Östresiön gelde, och måge I gifve them, som i Östresiön segle vele, thett tilkenne, att the vette sigh här efter rette.

Vij kunne och icke dölie för Eder om the Lybeske, att vij undervijste äre, hurulunde the sigh hafve höre och förnimme latit, att [the] vele åstadkomme och insti[n]ge något förräderij hijt in i rikket, ther med the mene vele komme thette rijke under sigh, och hvad theres anslag är, varde I vjrdere af thenne inneluchte zedel förnimmendes. Så fruchter oss nogh, att the ther opå någon ortt i then landzenden Findland någott hemligitt förräderij insti[n]gandes varde; I vele för then skuld (som all[r]e störste macht opå liggier) hafve ther opå ett nöge och skarpt inseende, att oss af samme Lybeske i then landzenden icke någon fahrligheet anrichtett blifve motte, som oss och hele rikket ingen ringe schade gifve vilde. Och är så vår vilie, att I late förhöre medh Måns Nilsson, hvad han förnummit hafver om then deel vij honom utti vintres tilskrifve lote, som han utti Ryssland förfare och bestelle skulle, gifvendes oss oförsummeligen thett tilkenne.

Hvad som belanger the vackefinners seglatzie, att the them skulle förbudit varde, efter att medh samme seglatz stortt missbruk sker, så att många feete varur hemligen under theres kaar och timber utti skippen in stungne och af rikket utförde blifve, så förundrar oss icke ljtet, hvad thett för en mening hafve skal, efter vij nogsamligen eder vår vilie ther om tilförende tilkenne gifvitt hafve och I sielfve väl vette, at samme vackefinner, som ibland stenklipperne boo, motte sökie tijtt, som the för theres kar och timber spannemål kunne [bekomme], och att them olägligit vara vil att achte opå the skep, som af städerne uttsegle pläge. Och så myckit, som the feete varur anrörer, hafve I och våre fougdtter flere i then landzänden tilförende vår befalning förstätt, at I ther opå upseende skole late hafve och icke allt leggiert opå oss, efter I väll vette, att vij elliest med rikzens anliggiende saker hafve nog til bestelle. Och är vår alfvarlige vilie och befalning, att I endeligen vele förtenchte vara samma vår befalning fyllest göre; thy I skole vette, att vij en reese achte ther hedan komme och ransake efter hvad vår befalning ther uttrettett hafver, och ther vij finne mangel, vele vij hafve eder och flere våre befallningzmän ther om tiltale, vettendes eder här efter rette. Datum Tuna gård then 9 Majj anno etc. 1550.

Gustaff.

Tuna den 10 Maj.

Öppet bref för Nils Pedersson [Bjelke] till Åkerö på alla de nötkreatur K. Maj:t under vintern haft till utfordring hos biskops-, kyrko- och prestlandbor inom Viste härad i Vestergötland.

Riksregistr. 1550, fol. 195 v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, att vij af vår synnerlige gunst och nåde, så och för velvillig, hulle och troo

tjenste, som thenne oss elskelig vår troo man och came-
 råd, Nilss Pedersson til Åkeröö, oss och vårt rijke här til
 troligen bevijsst och giordt hafver och än yttermere här
 efter bevijsse och göra må och skall, hafve undt och gif-
 vitt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne
 och gifve honom alle the fodernött, som vij utti hans
 förläning, Vista häred i Vestergöttland, anten hoss biskopz,
 kyrkie eller prestelandboer uti nest förledne vinter til
 foder haft hafve. Hvilket vij här med gifve våre befal-
 ningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och
 skole göra och late, tilkenne, att the måge vette sikh här
 efter att rette, icke görendes för:ne Nils Persson här emott
 någott hinder eller förfång. Datum Tuna then 10 Majj
 åhr etc. 50.

Gripsholm den 10 Maj.

*Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående förhållandet
 till Lybeck och andra utländska makter, rörande hans för-
 läning och knektarnes i Jönköping underhåll samt om den
 beslutade marknaden i Askersund m. m.*

Riksregistr. 1550, fol. 196.

Vår synnerlige gunst och nåde tilförende etc. Vij
 gifve eder tilkenne, käre här Sten, att en borgere ifrå
 Lubeck, benembd Hans Kock, ti[ll] Stocholm med någott
 godz för otta dagar sedan kommen var, hvilken sikh ther
 förmerkie lott för Bottved Larsson, att han skulle hafve
 någott synnerligit, som han oss personligen uppå the
 Lybeskes vegne tilkenna gifva ville. Och är nu samme
 Hans Kock til oss kommen, och förnimme vij honom ingen
 synnerlig godh grund och mening opå the Lubeskes vegne
 hafve med att fahre, utan förtröster oss medh godh ordh
 uppå någon tijdh tilgörendes och i så motte lockar här af
 rikket i thette åhr och sommer the meste varur the kunne

släpe hädan af rijkett, uppå thett att alle varur utti godt köp i Lubeke stondendes blifve motte, förty theres ord the må nu vare så gode, som the kunne i thenne tijdh; the hafve i thenne förgångne höst och vinter fast annorlunde betencht saken oss til verste ähn som the nu lathe sigh tileventyrs medh godh ordh höre, thett vij nogsampt förstått hafve uttaf alle man, och besynnerligen hafva the giordt stor flijt hoss Keijserlige M:tt til att förverfve och förlijke then saak emillan the Brämer, Mägdeborger, Hamborger och flere städer, hvilkett them icke hafver aldeles lyckas, och ähr spotzlige och uttan besked afdragne, och hafver thett stött theres hugmod för hufudett, att the icke ännu vette, hvadh Keijserlige M:tt [hafver] i sinnett medh them, men hvar theres anslag i thett stycke hade efter theres vilie framgådt, att the hade haft ther säkerheett, hade the intett underlatitt med the Däners, Holsters och fleres tilhielp, ehuru godt och myckit the oss medh brief, segel och store lyfter tilsagdt hafve, att bevijsst (!) oss theres förräderij och skalkheet, thett vij ännu dagligen tilbefruktendes hafve. Thet är oss och intett ovitterligt, hvad flijt the hafva giordt hoss the Danske til att förhijtze them oss opå halsen. Vij finne och the Danske ther til intett obenägne, hvar tijden sigh så kunne begifve, förty för:te Danske late nog klarligen förstå theres mening, att the sökie fast efter orsaken, så att theres onde mening nog uppenbar är. Här Claus Bilde glömer sigh intett medh lijster och förräderij här in opå rijkett, förmener, att ingen fisk skal komme til rijkett, uppehållendes thesslikeste alle förrädere emott oss, stemplendes ibland våre bönder och köpmän uppå alle sijder all skalkheet; Lage Trudsson förgäter sigh intett heller utti lijke motte, Werner Passberg uppå Blekningz sijden tager ingen försummelse före, ithem konungenn af Danmark; the Holster hertuger sättie oppenbarligen utti theres skiöld och vapn, sammelunde opå theres vagner, tre croner, säijendes

och uppenbarligen för hvar man, att efter then gamble konung Christiars afgang ähre the näste bördes män til the tree croner, thet thee och en tijdh vele vrecke och omtale, hvilket Gudh nådeligen afvende och late them aldrig fåå lyckie til. Ähr och ther af väl förmerkiandes, hvad opå the Danskes bref, segel, lyfte och ordh är tilförlatendes, ther sigh Gudh ofver förbarne, att thesse Svenske så lijten acht ther opå hafve. Vij förmerke och en mechtigh förtecht skalkheet uttaf the Danske medh tu Skotterss skep, som then tolnär i Helsingör hijtt skickett hafver, ty the väl vette, att samme Schotter lijttett godt hafve att före och äre intett annatt än två siötiufver, hvilke hafve legatt utti Vestresiön och tagitt tol ifrå hvar man, så väl frå våre som frå andre; och efter thett Keijs:ge M:ttz örligz skep hafve optaget en stor deel af samme Schotter utti Vestresiön och ved trij eller fyre hundrede af samme selskap äre smidde opå galleijer, therföre hafve thesse tagit refugium hijt in utti Östresiön, och utaf the Danskes tilskyndan äre samme Schotter hijt förkrumpne til att dölie sigh til hösten, til thess natten längre blifve kunne, och vele äther til äfventyrs bruke sin skalkheet sedan som för. Och ther Keij:ge M:tt förnimmer, att samme Schotter hädan komme, skole vij då til äfventyrs befruchte, att vij för hans Keij:ge M:tt utti någon olämpe komme. Och är the Danskes mening, att vij äre doch så narrisk, att vij skole achtett för en ganske hög velgärning, att the ville göre oss sådane tilförning hijt i rijkett, men hade the sendt oss fem eller sex Hollenders skep, ladde med saltt, vijn och cläde, då hade thet kommet oss mere til gagns ähn thesse två siötiufver; men sådane anslag bruke the nu medh oss och gifve oss gode ordh aff falskt hierta. Låge för then skuld macht opå, att vij hade ögonen öpne och såge opå bräddett, som macht opå liggier.

Vijdere som I uthi eders schrifvelse gifve edert betenkiande tilkenne, att the Smälenninger ingen undsättning af spanmäll af oss bekomme skole, medh mindre the ödmiukeligen af oss sådant begäre vilde, hvilket edert betenkiande vij och macht gifve. Och hafve [vij] latitt skrifve Jochim Bulgerin till, att han ingen spannemåle nu ther hädan skal förskicke.

Ytterligere efter vij hafve latitt vår fougde i Vartofte häred, Jon Karsson, kennes vid the två sochner Habo och Sanda, så vele vij i then stad unne eder igen alle the Nydale clösters landboer, som utti eders förläning belagne äre, sammelunde och munkeskeppen uttöfver eders hele förläning, och skicke [vij] eder vårtt bref här inne-lucht uppå samme landboer tilhande, thesslikeste och vårtt bref uppå för:de munkeskeppe.

Som I schrifve, att I vele försörge och underhålle the knechter opå våre vägne, som ther i Jenukiöping liggie, sammalunde the tre roter, som I nyligen hafve antage latitt, så vette vij icke utti hvad mening I sådant tillbiude, efter vij thett icke af eder begärett hafve, men att vij senesten skriffve eder til och begärede, att våre knechter motte få förstreckning, thett gjorde vij för then skuld, att vij inge penningar ther vidh handen hade och vore doch til sinnes, som vij och nu äre, när vij til Stocholm komme kunne, att late förskaffe thär medh så många penningar, som samme knechter kunne blifve afbetalte medh.

Ytterligere hafve vij latitt skrifve vår fougde utti Synnerbo och Vässbo til, Anders Pedersson, att han med then menige man utti för:ne häreder om the hielpe oxer förhandle skal, så att the oss, så väl som Vessgöterne och the utti eders förläning boo, sådane hielpe oxer uttgöre skole, efter att samme bönder oss föge hielp tilförrende giordt hafve.

Käre her Steen, förskicke vij eder här medh två copier af tu bref, som vij nyligen fåat hafve; ett bref är kommet frå Norman och Oluf Larsson, thett andra är kommet ifrå doctor Anders och Hans Larsson. Och varde I förnimmendes af samme copier, huru saken sikh nu medh them begifvitt hafve, och när I thenne copier hafve öfversedt, må I då förskicke them til her Göstaff Olufsson, ther uttaf han och förfare må, hvad lägligit är opå färde. Gud befalendes. Datum Gripzholm then 10 Majj åhr 50.

Gustaff.

Zedel.

Vij gifve och eder tilkenne, käre her Steen, att vij hafve beslutitt och samptycht um en marknat, som skal stå åhrligen två reser utti Askersund i Närike, som är fiorten dager efter Bartholomeij och fiorten dagar efter Kyndermessen. I vele för then skuld förmane Jenekiöpingz borgere, att the samme marknat medh sådane tilföring skole besökie; som the i then landzände kunne åstad komme, gifvendes then meningen före, att the utti för:ne Askersund få väl allehanda smide igen, thesslikeste andre gode varur, som ther nedre tienlige vare kunne, och att I ville förskaffatt, thett samme Jenekiöpingz borgere motte och så sökie the hampner i Vätter, synnerligen under Vessgöte sijdan och för en skälig fracht förhjelpe them uttöfver Vetter, som ifrå Vestergöttland til för:ne marknett medh godz eller varur drage vele. Datum ut in literis.

Så åhr och för någon tijdh seden en af våre drafvanter, benembdt [Hans] Dittma[r]sk, hvilken vij ifrå Elfzborg och til Holland och tädan ifrå Tyskland förskickede, til oss igen kommen och hafver samme Hans oss berettett, att the Lybeske vette ju så väll all then handel, som i Enekiöping om tiugendagz marknet och i Upsala om Distingen

och sedan uti Strengnäs om Samptingen beslutett blef, som vij sielfve här inrijkes best ther af vette kunde, och besväre tig fast om samme handel, brukendes opå oss och vår gode män, rådth och tienere många förachtelige, förtrettelige och förrättlige ordh och baaktaal; sammelunde hote the fast thette rijke medh många fahrlige ansläger och svinde prachtiker och late sigh höre, att the uttaf våre egne och andre köpmän, som här i rijkett vandre pläge, grundligen förständig[de] äre, hurulunde the lätteligen i bland för:ne köpmän och menige borgere här i rijkett ett uproor anrette vele; thernest att the och genom the Danskes och Holsters förstere undsättning, så och these städers, Hamborgz och Bremens, (så snart the medh keijsaren fördragne blifve), sammalunde Rijges och Reflex hielp och bijstånd, samme upror väl til väge bringe, late sigh myckit förnimme.

Sammelunde schrifver och Jochim Burwirtz, att vij skole heller föge förlate oss til the Sundske, ty the äre oss icke myckit bättre än thett andra selskap. Och ähr för then skuld högeligen förnöden, som vij tilförende eder tilskrifvett hafve, att late hafve flittigt upseende utti alle motte, och ändoch sådana upsåat strax så flux i verkett gått för sigh, är lichväl högeligen förnöden, att man icke slår saken löst hädann i vädrett, uttan thär emott utti tijd tiltenker, som saken kräfver, att man sigh med alle macht uprunder, och hafve vij väll befallett vår fougde utti Sunnerbo och Vessbo, Anders Persson, att han skulle hälle oss ther utti sitt fögderij 200 gode och dugelige knechter til foott och 300 varhaftige dugelige hofmen til hest, the ther hug och vilie hadhe, att [våga] lijf och lefverne emott våre och rijkzens fiender när omtrenger. Så vette vij icke, hvad han ther til görendes varder. Ähr för then skuld vår begären, att I vele hafve ther med upseende, så att vår befallning hooss honom endeligen fulgiord motte blifve. Datum ut in literis.

Kungsör den 11 Maj.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående Askersunds marknad, om spannmåls utlemnande mot betalning i dagsverken, om öfversvämningarne i Mälardalen samt om Hans Kock och ett fartygs byggande efter skottskt mönster m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 90. — Förut tryckt i Handl. rör. Skand. hist., D. 19 (1834), s. 183—185.

Vår gunst tilförende etc. Veeth Botvedt, ath vij vele lathe haffve marcknet stondendes udi Närike vedh Vether i enn by benemd Askersundh årligenn två reeser, som är fiortthen dager ephther Bartholomei och fiortten dager effther Kyndermesso, til hvilcken marcknet vij gärne såge, att bode Vestgöther, Smålenningar och Östgöter utöffver Vether med tilförning besöke vele; samelunde att någre Stocholms borgere och så ther häden drage vele medh finske gedder och annen fisk, som bode i för:ne Närike och Vestergötland, Småland eller Östergötland tiene kunne. Thu vilt förthenskuld handle med någre aff samme borgere ther i Stocholm, atth the förrörde marcknedt medt thet godz, som ther häden tiener och besynnerligen medh fisk besöke vele. Vij försee oss, att sådane besöckning them nyttug och icke skadelig vare skall och the ther så godh marcknadth som annerstedz göre kunne etc.

Vij vele ingelunde, att thu något budh till Gripzholm landvägen um Turinge sockn förskicke schalt, ty pestilentia begynner åther ther flux regere. Ytherligere um någon kommer til tig, som trengd är um spannemål, begärendes then anthen läne eller borge, så vele vij, att thu udi then motthe så förhondler, att the, som sådane spannemål haffve vele, måge göre ther dagzvercker före, ee hvar thu them behöffver. Och må thu eske fem eller sex dagzvercke för hvar spann eller och så mång, som tu kan förnimme, atth them drägligitt kan vare

att göre för spannen, vårt gagn och bäste ther med ramendes.

Vijdere må thu vethe, at oss är undervijst, som vij och siälffve här see kunne, att thet öffverflöduge vathn, som nu kommit är, mechtig stoor skade både på åker och eng gör kring um Mäleren, och besynnerligen effther samme vathn icke uthlop eller uthrinning haffver ther i Stocholm. Hvarföre är vår vilie, at tu vilt late al damlåken ther vid Stocholm bliffve uplathen, så att någet aff thet öffverflöduge vatn motte löpe sin kooss uth i haffvet och icke allt bliffve här och til äffventyrs fördärfve monge åkrer och enger, hvad thet icke udi tiidh uthlöper etc.

Vij giffve tig nu tilkänne, att vij Valentinn befaledt haffve atth undervijse tig, huru thu med then Hans Kock, som ifrå Lubeck kommen är, förhandle skall. Och hvad för:ne Valentin tigh um samme handel opå våre vägne tilsäjendes varder, thet vele vij, atth thu flijteligen skal bestelle, vethendes tig här effter rätte. Datum Konungz-öör 11 Maij anno etc. 50.

Zedell.

Then fonge, som Niels Birgesson schickede til tigh ifrå Gripzholm och thet mandröp ther myckit oredligen bedreff, må thu lathe ståå sin rätt etc.

Vij haffve Valentin tilsagt och befaledt, at han skal giffve tig vår vilie tilkänne um the Schotter. Samelunde såge vij gärne, att thu ville lathe vår schipbyggere granne-ligen besee the Schotters skip, och at thu vilt lathe byggie oss ett schip effther then fansun och schick, som samme Skotters skip bygde äre.

Vij vele och, Botvedh, att thu haffver upseende med then Hans Kock, så att han icke giffver sig i handel med någon aff adelen, liike som then Peter Meess gior-dhe, och att thu eliest seer nöge till, hvad för väsen

han haffver för hender. Samelunde haffve vij befalede
Valentin att undervijse dig någet um Blasio Trumether.
Datum ut supra.

Kungsör den 12 Maj.

*Öppet bref angående åkerdikning, ängsröjning och humle-
gårdarnes skötsel i Upland.*

Efter afskrift i R. A. — Skall (enligt Höppener, s. 5) äfven vara utgifvet som tryckt
patent.

Vij Gustaff *etc.* helse eder, våre undersåter, danne-
män alle, som bygge och boo udi Upland, käriligen med
Gudh och vår nåde, gifvandes eder tillkänna, som vij och
eder tillförende undervijst hafve, hvad skade och fördärf
menige riket utaf then oachtsamheet, som medh åker,
eng och humlegårdar mångestädes här i riket en tijdh
lång varit hafver och synnerligen mångestäds ther i Upland,
så att ther man udi förtijden godh äng hafft hafver, är
nu skogh och kiärr udi staden igen. Sammalunda är och
åkren mångestades igenlagd, så att ther som såddes tu
eller tre pundh spannemåhl, ther såår man nu näppeligen
två eller tre spån; thesslijkast then, som uti förtijden
åhrligen tu eller tre skeppund humble af sin humlegård
bekomma kunde, får nu icke tu eller trij lipundh. Hvad
orsak till sådant alt är, gifve vij hvar förständig man
till att betenke, för hvilken orsak then dyre tijd, som i
landet vankar, myckit opkommen är, och förnimme vij
udi sanning, att um ther till snarligen icke råd h finnes,
blifver då åker, äng och andre ägor hälfften mindre med
tiden udi then landzänden, än som the för någer år
sedan varit hafve, och menige landet theregenom försvagat
och udi grunden förderfvat och utharmet blifve måtte.
Och uppå ded vij sådane skade och menige landzens för-
därf genom förstånd och råd förekomme motte, hafve
vij besinnet the råd och uthväger, som ther emot tienlige

och nyttige vara skole, som är åkerdijkning, ängerödning och flijtig acht uppå humblegårdar, och hvar samme råd flijteligen achtede blifve, ther förhoppes oss, att bäring och god tid ibland menige man komme skall. Hvarföre råde och förmane vij eder, dannemän alle, våre och cronones skattskyllige bönder och menige almoge, som bygge och boo uthi för:ne Upland, att I häreffter med alle flijt vele dijke eder åker, rödie eder engier och tillpynte edre humblegårdar. Och vele vij, att alle dijkingar så skee skole, at then ene icke gör then annen skade eller hinder med samme dijkning, så att ther två, tre, fyre eller flere grannar udi en by tillhope äre, och somblige högländ och en part lågländ jord hafve och någre åkrer uppå backer och ther bredevedh en part udi lijder och somblige nider i dalar belägne äre, skole dhe då, som theres äger, ther sulendt ähr, liggiendes hafve, begynne att dijke och sedan the ther näst ofvanföre them effterfölge och ther nest then ene effter then annen, till the komme öfverst på backen, så att sådane dijkning skickeligen hoos alle tillgå måtte. Och uppå thet the danne- män, som våre befallning udi desse förberörde stycker gärne effterfölge och vedh macht hålle vele, icke uppå theres åkerjord igenom the andre, som vårt budh intet achte, för theres oachtsamheet eller försummelse skuld, att the icke dijke vele, udi någon måtte skade eller förfång lijde eller hafve skole, therföre hafve vij alfvarligen budet och befalllet, som vij och nu biude och befalle våre och alle andre gode mändz fougder sampt medh häredzhöfdingerne i för:ne Upland, att the här effter ett flijtigt och nöge upseende hafve skole, att med förberörde åkerdijkning och ängerödning, sammelunde medh humblegårdar, effter som vij här föregifvit hafve, skickeligen företaget blifve motte, icke alleneste med våre och cronones skattskyllige bönder, uthan jämväl med alle frälses, kyrke, clösters och præbenders landboer, och hvar the här medh

ohörsamheet eller försummelse förnimme och åker och äng fördärfvet blifver, skole the då sakörer därföre kräfvie och tilfyllest uthtage, efftersom saken och försummelsen uppå färde ähr, och um thet icke hielpe kan, skole the då drifve them uthaf godzen, som ingen bettring udi then motte giöre vele och sättie andre våre hörsamme och lydige undersäter upå godzen igen, som åker, äng och humblegårdar effter thet sätt, som före: t står, gärne achte och bruke vele, så att menige landet till uprättelse och förbettring igen komme kunne och then dyre tijd, som man roper um, motte afskaffet blifve. Ther hvar och en fulkombligen sigh effter rätte skall. Gudh eder befallandes. Datum Konungzöör 12 Maii anno 1550.

Under vårt secret.

Kungsör den 16 Maj.

Förläningsbref för Lars Siggesson [Sparre] på Öja socken i Södermanland med all konungsränta och rättighet i behaglig tid.

Riksregistr. 1550, fol. 199 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, at vij aff synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu här med unne och förläne thenne oss elskelig vår troo man och rådih, her Larss Siggesson til Sundby, vår och rijzkens marsk och höfvedzman på Örebro (oss til en behagelig tijdh) Öija sochn, liggjendes utti Västres Rekerne, med all cronones rente och rettigheet, som ther åhrligen afgå pläger. Hvilket vij gifve våre fougdet (!) och befalningzmän tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:te her Larss Siggesson här emott hinder, platz eller förfång. Datum Konungz ör denn 16 Majj år etc. 50.

Vadstena [?] den 23 Maj. ¹⁾

Förläningsbref för Sten Eriksson [Leijonhufvud] på alla Nydala klostets landbohemman i behaglig tid.

Riksregistr. 1550, fol. 199 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligt, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårtt öpne breff unne och förläne thenne oss elskelig vår troo man och öfverste secrete råd, her Sten Erichsson til Loholm (oss til en behagelig tijdh) alle Nydals closters landboor, eehvar the hälst här i rikitt belägne äre *etc.* Hvilket vij gifve våre fougder och befalningzmän tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:te her Steen Erichsson her emott hinder, platz eller förfång, så lenge vij honom samme landboor gunsteligen efterlatendes varde. Datum Vastena (!) then 23 Majj åhr *etc.* 1550.

Gripsholm den 24 Maj.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående Stockholms borgerskaps handel och om inköp af sidentyg.

Riksregistr. 1550, fol. 91 v.

Vår gunst tilförende *etc.* Veet Botved, att the Stockholms borgere haffve nu varid her til ordz med oss och vij them vårt betenckiende um köpmandzhandelen upå thet flitigest undervist haffve. Så haffve the uthloffvedt, att the her effther icke så skole rusze och slumbre til

¹⁾ Dateringsorten Vadstena torde vara felaktig, då konungen, hvars sista bevarade, tidigare bref är dat. Kungsör, redan den 24 Maj utfärdat bref från Gripsholm (se följ.). Med afseende på dateringsdagen må jämföras ofvan s. 238, hvaraf framgår, att nu ifrågavarande bref åberopas redan den 10 Maj, då konungen likaledes befann sig på Gripsholm.

med köpenskapen, som the tilförende göre pläghe, uthan med schickelighet och försichtigheet sig all handel företage, ther med thu och så ett nöge upseende haffve vil, effther som tu vår mening nogsampt tilförende förstätt haffver. Och haffve för:ne Stocholms borgere loffved, att the vele än nu ställe en annen verdering upå thet godz, som förhandles, och skicke oss seden then tilhonde. Tu vilt och them ther til förmane, så att thet hooss them icke förgätedt eller försumet bliffver, samelunde at vij måtte få vethe, huru handlen nu udi vercket steltt bliffver. Förmane och samme borgere, att the vele i hugkomme, hvad the um thet onyttuge fremmende godz uthloffvet haffve. Ternest effter som tu veth, att vij väl förnöden haffve flogell och annett sijdentiigh, så ändoch then Hans Kock inthit synnerligit flogell haffver infördt medh sigh, äär lickvel vår vilie, att thu giffver tigh i handell med honom och tinge thet bäste köp upå sådana sijdentygh, som tig mest mögligit vare kan. Må tu och så låthe förfare hoss the andre köpmenn eller köpzsvenner, um the icke bätter flogell eller sidentygh haffve, och um någett, som bättre våre, ther stode til att bekomme, kunne vij väl liidhe, att thu thet til vårt behoff beställe ville, schickendes oss sedhen ett register ther upå tilhonde och köpet upå hvart slag ther medh uttryckendes. Seden vele vij vethe [giffve] tig um samme handell vijdere beskeedh. Datum Gripzholm Maj 24 anno etc. 50.

Gripsholm den 24 Maj.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående försträckning af varor åt Bengt Hansson.

Riksregistr. 1550, fol. 92.

Vår gunst etc. Thenne breffvijsere Bencht Hansson haffver upå thet underdånigeste begärett aff oss usättning

upå en redelig betalning udi sådane motte, som han aff oss tilförende hafft haffver. Så äre vij vel benegne at hiälpe honom, ändog vij icke fülleligen vethe, hvad fordeel vår hielp oss til profiit hoss honom tilförende skaffet haffver, och må thu lathe honom få uthaff tet godz, som vij umbäre kunne, til fyre hundred ƒ , amamendes aff honom en viss försächring, så at vij kunne vethe, hvar vij skole komme til vårt igen och må tu rame vårt bäste medh then profiit, som vij ther uthaff haffve skole, ther tu tig effter rette vilt. Datum Gripsholm 24 Majj anno etc. 50.

Gripsholm den 27 Maj.

Till Germund Svensson [Somme] angående smörskattens lösande med penningar i Kalmar län, om ett fartygs sändande till Öresund och om knektarnes aflöning.

Riksregistr. 1550, fol. 92 v.

Vår gunst etc. Som tu giffver tilkänne, Germund, att bönderne ther i Calmare län äre fast besverede att giffve oss peninger för vårt smör, och (!) vethe vij snart icke, huru vij skole laget med them, ty när the förmene, att smöret är allestedz dyrt, så vele the löset för peninger och siälffve sättie sig köp ther upå, menn när the förmerckie, ath ther upå gott köp är, dhå vele the heller uthgöret än löset för peninger, så att the ju altidh vele, att vij skole fölie theris vilie, och vår vilie vele the fast nödugt undergåå. Och haffve vij icke heller satt vårt smör högre än pundet för ij ƒ , hvilckit effther vårt betenckiende icke för dyrt satt vare skall etc.

Vijdere som tu begärer vethe vår vilie, um tu skall uppehålle then pincke ther i Calmare sundh, som ther nidh ifrå Stocholm kommendes varder, så effther vij nu annen beskeedh um någre lägenheether förfarit haffve,

änn som oss vitterlige våre then tijdh vij låthe schriffve tig til, att thu samme pincke anholle skulle, må thu förthenskuld, när han ther nidh kommer, lathen flux drage sin kooss åth Öresundh.

Um skytternes löönn kunne vij icke annet svare tigh än att oss synes likast vare, thet the motthe få theris penningar ther i Calmara. Doch effther vij tenckie kunne, ath våre fogter både uppå Öland och udi Möre med vår årlige penninge renthe nu snarlige upkommendes varde, så att ther i Calmara icke myckit råd är til penningar, äre vij förtenskuld tilfridz, att the låthe anamme theris lön i Stocholm. Ytherligere kunne vij väl liidhe, att thu föryrtrer the vrakskin, som tu giffver tilkänne, att [the] i siön varit haffve, för salt, humble och annet godz, som vij behöffve, ramendes ther medh vårt gagn och profijt. Datum Gripsholm 27 Maj anno etc. 50.

Gripsholm den 28 Maj.

Till Per Brahe angående jordskiftet mellan Kongl. Maj:t och fru Christina [Gyllenstjerna].

Riksregistr. 1550, fol. 93.

Vår synnerlig gunst och nådhe etc. Vij lathe edher förstå, käre her Peder Braa, att vij nu äre komne til ett entligit besluth medh tet jordeskiifte, som vij medh oss elskelig vår käre morsyster, fru Chirstine, her Johan Turssons, udi handel hafft haffve. Så effther hånne någre godz tilfalne äre, som I och her Birie Nilsson haffve hender emellem, therföre är vår gunstige vilie och begären, at I antere vele vederleggje för:ne fru Christine så gode godz igen eller och uplathe hånne the godz, som på hennes deel falne äre och I, som för:vit ståår, honde emellem haffve etc. Datum Gripsholm 28 Maj anno etc. 50.

Samme mening til her Birie Nilsson.

[Gripsholm] den 28 Maj.

Till Henrik Claesson [Horn], Jöns Knutsson [Kurck] och Isak Nilsson [Banér] m. fl. uppräknade befallningsmän och fogdar i Finland, angående Jämsö sockenmäns klagomål öfver ingrepp på deras utmarker samt om Östra Tavastlands uppodling.

Riksregistr. 1550, fol. 93 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 312—313.

Vår gunst etc. Vetther Hendrich Claesson, Jöns Knutsson, Isaach Nilsson, Måns Nielsson, Göstaff Fincke, Jöns Väsögöthe, Anders Väsögöthe, Jöns Skriffvere, Niels Ingesson, Ravald Halvardsson, att våre undersåther, menige mann i Jemse sockn udi Tavasthuuss länn, haffve hafft theris budh hos oss, nempligen Nils Kercke och Peder Pedersson Cavatilasth, hvilcke clageviiss oss förstå latid haffve, hvad oskääll them vederfars både aff Norrebotns Lappe och Savolaxebo bönder upå theris gamble ermarck och fiskevathn, som I aff thenne theris her inneluchte klagemål viidere förnimmendes varde. Så är vår vilie, att I um samme theris clagemål granneligen vele ransake lathe, förskaffendes them så myckit som rett är. Och effther vij förnimme, at then ermarckenn en väldig stoor skogh är, och att ther väl stäär rådh till att giöre gode hemann, ther folck kunne boo upå, är oss och undervijst, som vij och dagligen förmerckie uthaff the klagemael oss förekommer um jordeträtter, att folcket icke väl kan ryme sigh ther i landet upå the hemann, som the nu haffve; hvarföre är vår vilie och befalning, ath I vele finne rådh til, att en part aff then menige hoop motthe taghe sigh före och rödie och bygge upå förberörde ermarckenn, synnerligen att en hop motthe rycke up och göre hemann på alle sijdher uth medh then rydze grentzenn, opå thet att the Rydzer motthe haffve uthaff then hoop motstand, hvar the her in på riikit någet

öffvervold göre ville och vårt land ther egenom och så till förmering och förbättring komme motthe etc. Thet I alle doch hvar för sigh synnerligen, ther I befallning haffve, opå thet flitigeste beställe vele. Datum 28 Majj anno etc. 1550.

[Gripsholm] den 28 Maj.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående Jost van Hortz' skuld till Kongl. Maj:t, om spannmålsförsäljningen i bergslagen, om borgen för Hans Tomasson samt om silfvers fraktande från Salberget och om handeln med Hans Kock.

Riksregistr. 1550, fol. 94.

Vår gunst tilförende etc. Som thu skriffver, Botved, um thenn Jost van Hart och begäre, att vij skole lathe skicke tigh register och rekenskap upå then deel, som han oss skylligh är etc., så haffve vij latidt tigh förstå vår mening tilförende um för:ne Jost vhon Horttz geld, så att när vij bekomme etthundrede portugalösser, äre vij dhå medh honom tilfridz, och må han sedhen kreffvie sitt, hvar honom teckes; ter rätte tigh effther.

Um then spannemåle thu skriffver, haffver vår mening varit, att våre fougter, som her om kring Mälerenn befallning haffve och spannemåle förythre skole för penningar, att the med samme spannemåle bergzlagen undsettning göre skulle för en skäligh betalning; menn att thu samme spannemåle förskicke skulle ther ifrå Stocholm och til bergzlagen, thet haffver icke varit vår meningh eller befallning.

Vijdere um then borgen för Hans Tommessonn, vethe vij tig ingen annen beskedh på thenne tiidh, uthan att han må bliffve ther tilstedes udi borgen, så lenge vij um hans saeck ytermere förtenchte bliffve. Och ther han seger, at Svante haffver varit godh för honom, dhå må tu vethe,

att han seger osant, ty att han haffver ingen annen borgen än then, som tu togh aff honom i Stocholm etc.

Ytherligere är vår vilie, Botved, at thu förschicker en god galleide till Västerårs medh en förstondug höffvidzmann, godh skeper och trogne båtmenn, som vår Salebergz sölff teden och til oss förfordre skole. Thette thu icke vilt försume.

Som vij senest låthe skriffve tigh till um thet sijdentigh, att thu tigh med Hans Kock udi handel giffve skulle och thet bäste köp ther upå aff honom betinge, så är vår vilie, att thu thet fliitheligen bestelle vilt, och vele vij tesligeste beholle thu stycke camelott, som för:ne Hans Kock haffver. Tu vilt och såå upå thet nämerste köp medh honom ther um förhondle, giffvendes oss seden tilkenne med thet förste, hvad köp thu upå för:ne sijdentigh bekommendes varder.

Framdelis om then Hans Kock lather sigh förmerckie för tig besväret vara upå the Lubskes vägna, att våre undersåther icke vele så nu som för till Lubech någon tilförningh giöre, må thu dhå honom ther um the stycker föreholle, som vår secreterer Valentin tig effther vår befalningh undervijsendes varder etc. Hvad samme Hans Kock ther til svarer, thet vele vij, att tu oss med thet alder förste förständigiger etc. Datum 28 Maij anno etc. 50.

Gripsholm den 28 Maj.

Förläningsbref för Johan Turesson [Tre rosor] på Vesterrekarne med all kronans ränta och rättighet i behaglig tid.

Riksregistr. 1550, fol. 200.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för välvilligheet, hulskap och trooskap, som thenne oss elskelig vår troo man och rådth, her Jahann Tursson til Geddeholm och höfvidzman på

Nykiöping, oss och vårt rijke Sverige här til dagz tro-
ligen giordt och bevijsst hafver och än nu yttermere här
efter göre och bevijsse må och skal, hafve undt och för-
länt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne
och förläne honom (oss til en behagelig tijdh) Vestre Re-
kerne med al then rente och rättigheett, som ther åhr-
ligen afgå pläger. Thesslikest hafve vij gunsteligen efter-
latitt, att hvad som lyder thette närvarendes 50:de åhrett
til och icke ähnnu upburitt är, skal han thett obehindrett
här efter upbäre, niute och behålle. Hvarföre biude vij
eder, trogne undersåter, våre och cronones skattskyllige
bönder, landboor och dannemän alle, som utti för:ne
Vestre Rekerne bygge och boo, att I ingen annan uttan
för:te her Jahan Tursson svare til eders åhrlige uttskyller,
som I oss på cronones vägne plichtige äre utt att göre,
[och] skal han här emott förpflichtig vare att förhielpede
eder, dannemän alle, til lagh, rätt och rättvijsse, som han för
Gudh och oss vil stå til svars medh. Ther hvar och en
sigh efter rette hafver. Datum Grijpzhholm then 28 Majj
år etc. 50.

Gripsholm den 28 Maj.

*Öppet bref för herr Elof Pauli, kyrkoherde i [Stora] Malm,
på ett torp i samma socken att brukas under prestgården
der i behaglig tid.*

Riksregistr. 1550, fol. 200 v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligitt, att vij af synnerlig
gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och
nu medh thette vårt öpne bref unne och efterlate thenne
oss elskelig her Eluf Pauli, kyrkoherde i Malm sochn,
att han må och skal, oss til en behagelig tijdh, niute,
bruke och behålle under för:ne Malms prestegård ett torp,
benembdt Prestetorp, liggiendes i för:ne Malm sochn och

tilförende under prestebolett ther sammesteds legatt hafver, qviit och frijt för al then deel, som ther åhrligen afgå pläger. Hvilket vij gifve våre fougder och befallingz-män tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:de her Eluf Pauli här emott hinder, platz eller förfång. Datum ut supra [Grijpzhalm then 28 Majj år etc. 50].

Gripsholm den 29 Maj.

Till Erik Skrifvare angående priset på oxar i Östergötland, om spannmålsförsäljningen der samt om penningförsträckning åt Lars Gudmundsson och om en åtting jord i Skenninge åt honom sjelf.

Riksregistr. 1550, fol. 95 v.

Vår gunst etc. Som tu giffver tilkänne, Erick, att bönderne ther nidre i Östergötland icke vele giffve paar oxer för fempton $\frac{1}{2}$ ortuger, när the vår spannemål med oxer betale skole, så äre vij tilfriidz, att tu unner them så mykin spannemål, som kan gelle sextton march ortuger, um the oss ett got paar oxer giffve vele. Ter rätte tigh effther.

Thernest som thu giffver tilkänne, att thu viltt förskaffet, så att vij skole bekomme in udi vår konunglige cammer betalning innen Olavi nestkommendes för vår spannemål, som thu upå vår vägne förytre skal, så see vij gärne, ath thu och medh fliit vårt gagn och beste medh samme spannemål sökie vilt och upå för:ne tiid vår betalning udi vår kongelige cammer komme lathe.

Vijdere må thu och vethe, att vij haffve undt then Lass[e] Gudmundsson, som tu skriffver um, etthundrede march ortuger opå en redelig betalning, hvilcke thu och honom öffveranthvarde må, anamandes ther opå en viss försächring, så ath vij ju kunne vare viss opå vår betalning.

Um then ottingh jord ther i Skänninge, som thu haffver begäredt aff Lass[e] Svenssonn och then Svän Niels-sonn nu haffver, äre vij tilfriidz, att tu må behålle med sådane vilkor, som tu samme jordh uthi thin skriffvelsse begärer, som är för fult landgille, fodringh och alle andre årlighe utskyller, som ther årlighen affgåå pläger, opå thet thu och tess fitigere skall sökie och rame vårt bäste med then spannemal, som vij tig um betrodt haffve, som tu tig och vijdhere egenom tin skriffvelsse tilbudher och förplicter. Datum Gripsholm 29 Majj anno etc. 1550.

Gripsholm den 31 Maj.

Förläningsbref för Karl Holgersson [Gera] på Uppvidinge härad med all kunglig ränta och rättighet m. m. i behaglig tid och med uppgifna undantag.

Riksregistr. 1550, fol. 201.

Vij Gustaf etc. göre vitterligitt, att vij af synnerlige gunst och nåde, så och för välvillig och hulle troo tjenst, som thenne oss elskelig vår troo man, Karl Holgersson til Bierkevijk, oss och vårt rijke Sverige här til dagz troligen giordt och bevijst hafver och än nu yttermere här efter göre och bevijse må och skal, hafve undt och förläntt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och förläne honom (oss tilen behagelig tijdh) Upvijdinge häred medh al then rente och rettigheet, som ther årlighen afgå pläger, sammalunde alle konunglige och bijskopz saker med våre och cronones skattskyllige bönder, thesslikeste alle andre vjisse och ovisse partzeler, ehvad helst namn the hafve kunne, undantagandes alle kyrkie och preste landboor ther sammestedz, hvilke vår fougde utti befalning, som i Östre häred är, hafve skal. Thesslijkeste hafve vij gunsteligen undt och efterlatit honom alle konunglige och bijskopz saker medh alle the

frelses landboor, som utti för:de Upvijdinge härede byggie och boo, doch med sådane vilkor, um the af frelsett, som theres landboor ther i samme häred hafve, icke vårtt bref tilförende uppå samme saker förverfvet och bekommit hafve etc. Hvarföre biude vij eder, trogne undersåter, våre och cronones skattskyllige bönder, dannemän alle, som utti för:ne Upvijdinge häredt byggie och boo, att I ingen annan uttan för:ne Karl Holdgersson svare til eders åhrlige uttskyller, som I oss på crononos vegne plichtige äre att utt göre. Han skal ther emott förplichtigh vare att förhielpe eder dannemän alle til lagh, rätt och rettvijse, som han thett för Gudh och oss ansvare vill. Ther hvar och en sig efter rette hafver. Datum Gripzholm then 31 Majj år etc. 1550.

Olika orter i Maj.

Utdrag af utgångna skrivelser.

Riksregistr. 1550, fol. 269 v.—270.

Försvarelsse breff för Peder Bruse i Hamers sockn för thet manslag han bedreff upå Mons Persson i Hoffva. Askersund [i Maj].

Förskriffitt til Claes Ord[inario] för en prest på Vingsö, hvilcken för:ne M. Claes vill sättia aff geldett etc., att han lather honom besittie samme prestegeld, hvar han eliest icke veet någett otilbörligitt med honom. Askersund 2 Majj.

Fougte breff för Sven Nilssonn på Ståges len med alle kirckie, klostere och prebende landboer thersamestedes. Konungzöör 12 Majj.

Collation för her Seffredh Laurentij på Öffre Sastamala gäld i Kuma gårdz lään etc. Aff Tynnelsö 20 Majj.

Öpet breff för Jören Jönsson på kirckietinden vidh Lixanda til en behagelig tijdh. Aff Råffznääs 23 Majj. ¹⁾

Öpet breff för Philippus gruffvefougte och Morten Lubeke på kirckietidenden vidh Henemore til en behagelig tid. Aff Råffznääs 23 Majj. ¹⁾

Vallby den 4 Juni.

Öppet bref för Viby sockenmän angående ordnandet af deras skjutshållningsskyldighet.

Riksregistr. 1550, fol. 96 v.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att effther vij förnimme, thet tesse våre undersåter, menige mann udi Vijby sochn både aff adelen, fougter, schytter och andre hoffmenn, tesligeste aff knechter, som emellem Upland och Västergötland reese pläge, med monge otilbörlige och longge schiutz ferder, tesligeste medt olaglige gästningar myckit förtungede bliffve, så at theres hester ther egenom aldellis förderffvede och the siälffve therföre utharmadhe bliffve motthe, så upå thet för:ne våre undersåther doch icke i grunden genom sådane skiutzferder utarmede bliffve skole, haffve vij them nådeligen tilsagt och nu med thette vårt öpne breff nådeligen och uppenbarligen tilseije, att the här effther ingen skiutzferd före schole, uthan alleneste vår egne budh och breffdragere, när the ther framdragendes varde, eller och the[m], som til oss med breff och hastig verff, thet oss och riikit anliggiende våre, aff våre godhe männ eller tienere förschickede och genom natt och dagh sig skynde schole. Hvar och så hender, att någer kommer och skiuttzhester begärer och icke som förschriffvit ståår uthschickedt är, schole då förberörde våre undersåther lichvel medh hugg och slagh icke någen

¹⁾ Jfr Diplomatarium Dalekarlicum, utg. af C. G. Kröningssvärd, D. 3 (1846), s. 111, der samma rubriker äro aftryckta under felaktig datum 22 Maj.

öfverfalle, utan med thenne vår nådige tilsäjelsse skäligen affvijsse etc. Doch umm någon kommer och häst begärer, eller ther att geste förnöden haffver och therföre en lidelig betalning tilbiuder uth att giffve, schole dhå våre undersåther sig väl och tilbörigen emot honom, som sådant tilbiudher, holle och schicke, och um rådth upå ferde är, schole the och så lathe honom bekomme, hvad som honom behöffver, för en relig och skälig betalning; ther sig hvar och een effther rätte må etc.; biudendes och alle, ee hoo the helst äre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, att the förne våre undersåther, menige mann i Vijby sockn, her emot icke något hinder feller örfong göre schole vijdh vår ogunst. Datum Valby 4 Junij anno etc. 50.

Stockholm den 6 Juni.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående de underrettelser Kongl. Maj:t emottagit genom ett från Danmark återkommet bud.

Riksregistr. 1550, fol. 97 v.

Vår synnerligh gunst och nåde tilförende. Vij lathe edher förståå, kiäre her Steen, att i dagh kom oss en missive tilhonde ifrå konungenn i Danmarck med en her Johan Turssons tjänere, aff hvilckit breff vij sende eder här innelucht en copie. Theruthinnann varde I bland the svar oss udi her Johan Turssons egen sack geffne äre någre andre meningar förnimmendes, som effther vårt betenckiende til föge venskap eller godh tilförsicht drage kunne; tvile och inthet, att effther umm thet samme så skarpt och trotztigt nu scriffvit och fordrat bliffver, haffve the åther någre nye practicher emot oss och thetta riiket i vercket; rijmer sig och fast effther then menung Normann och Oleff Larssonn haffve scriffvit hijt, att kongen

i Danmark medh sine brödre schulle flux tage folck ann; så effther thet, käre här Steen, mann nu sådant hörer och förnimmer, så vill och högeligenn och myckit förnödhen vare, att man och seer väl till och haffver våre saker i godh acht och upseende, som vårt rådth och betenckiende offte och tiit tilförende varit haffver, förty oss tviffler inthet, hvar the Danske eller Lubske någon beqvämelig lägligheet och tilfalle giffves kunne på vårt och thetta rijkis argeste, skulle the icke haffvet fördragh.

Hvarföre är vår vilie och alffvarlige befalning, att I och flere gode männ ther nedre uth medh grentzenn vele i hugkomme the margfallelige förmaninger, som vij edher giortt haffve, acktendes med all fliit på then grensen och besynnerligen i the häredher Sunnerboo, Ösboo och Vesboo, att icke åther igenn någett förräderij tiit instunget bliffve motthe, och hvad för selskap eller mistencte personer tijt inn och uthdragendes varde. I vele och så alffvarligenn förmane frelsit nidre i Småland och flerestedz, att the hvar i sin städh holle sig färdige medh gott folck, häster och värier, så at man ju underrede vare motte, hvar någet opå kommer. Thetta I, käre här Steen, med all fliit så bestyre vele, som oss och inthet tviffler macht upå ligger. Datum Stocholm 6 Junij anno etc. 1550.

Stockholm den 8 Juni.

Till Erik Svensson angående en laxfiskare från Elfkarleby, som flyttat till Östergötland, och hans lön, om lösningsrätten till en gård, i hvilken Kongl. Maj:t förut egde hälften, samt om skattegodsens vidmakthållande m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 98.

Vår gunst tilförende etc. Som tu giffver tilkänne, Erick, ath then laxefiskere, som til tig ifrå Elffkarleby

kommenn är, bruker sigh troligenn upå vårt gagn och bäste, både med laxefiske, samelunde och att han vill finne rådth till, att vij ther och en hoop nägenögenn medh tijden bekomme skole, begärendes, att vij vele efftherlathe tig någre dagzvercker udi en sockn eller tvo ther nest om kring Norköpung, som för:ne laxefiskere til att bygie the vjrcker hann förnöden haffver, behiälpelige vare skole etc., så äre vij obesvärede ther umm, och må thu tage så monge dagzvercker, som ther til kunne behöffves, så att vårt gagn endeligen förfordret bliffve mätthe, och äre vij väl tilfridz, at then laxefiskerenn må beholle the 12 spänn tulmiöl, som han begäret haffver för sin åars löönn, biudendes tig, att thu förmaner same laxefiskere, att hann fliteligenn sökier vårt gagn och bäste, och må thu säije honom, atth vij vele sådana hans flijt och arbethe honom gunsteligen betenckie etc.

Thernest synes oss, att vij ju motthe vara så när och haffva så godh rätt til att löse thenn Jöns Abrams-sons arffvinger utaff then halffpart udi thenn gårdh vij haffve tilhope, som samme arffvinger haffve kunne til at löse vår halffparth udi same gårdh, och må thu förthens- skuld giffve them the halfftannet hundret mark, som same gårdz halffpart är värderet före och ställe them ther medh til friidz.

Vijdere kunne vij väl liidhe, att bönderne siälve löse vårt smör [L] för 2 mark ortuger, biudendes tigh, att thu medh same smör sökier vårt gagn och bäste.

Ytherligere förnimme vij, att thu myckit vilt liggie ther i Norköpungh och scriffver förthensskuld, att bönderne besväre sigh umm, att mann vill halle jordesyn medh them. Så må thu vetthe, att vij icke så vele haffvet bestältt, menn vij vele, att thu skal vistes ibland bönderne, så länge tu est vår fogte, och effther som thu vårt sinne udi vårt mandat, som vij til Stekeborgh förskickede umm åkerdijckning, engerödning etc. förstätt

haffver, vele vij, at tu tig aldelis effther rätte skall och må tu i then motthe upseende haffve så väl med skattebönder som landbönder etc.

Till thet sijdste haffve vij nogsamligenn latidt tig förstå vår vilie umm the skattegodz, som icke bliffve vidh macht holdne, menendes, att tu ju må vethe tig ther effther rätthe. Och umm ther finnes någre, som oss theris hemenn uplathe vele för penningar, må thu då giffve oss thet medh godh beskedh um theres legenheeter och rentthe tilkänne. Seden vele vij tig ther umm vijdere beskeedh vethe. Datum Stocholm anno etc. 8 Junij 1550.

Stockholm den 9 Juni.

Quitto på penningar, inlevererade af herr Henrik Nicolai, kyrkoprest i Pedersöre.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt medt thenne vår qvittencia, att vij udi egen kongelige persone på vårt slott Stocholm then 9 Junij anno etc. 50 annamedt och upburidt haffve aff thenne oss elskelig her Henrick Nicolaj, kyrckieprest i Pedersöör på Östrebotn, först tiugu ungerske gyllene, som var taxen aff för:ne Pedersöör pro anno etc. 49; item än tiugu ungerske gyllene, som är taxen för thette närvarendes femtjende åredt. Hvarföre giffve vij för:ne her Henrick Nicolaj her medt qvitt och frij för alth yttermere tiltall um för:ne tvenne årss taxer och thess till vjssse lathe vij tryckie vårt secrett her neden före och medt egen hond underskriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gustavus.

Stockholm den 10 Juni.

Till Germund [Svensson (Somme)] angående handeln med ett antal till Sverige anlända holländska köpmän.

Riksregistr. 1550, fol. 99 v.

Vår gunst tilförende. Veet Germund, att vår tjänere Hans Larssonn, som nu i thässe dagher ifrå Ängeland heemkomminn är, haffver berätted för oss um fem eller sex hollendere schip, ladde medh saltt, som han udi Öresundh tijt in för Calmarne tingat haffver, och som han förmoder alreede tiit skole komne vara etc. Och effther medh them än nu inthet kööp umm salttet giordtt är, therföre schicke vij nu thänne vår undersätthe och borgere i Stocholm, Josep Arffvidsson, tiit nidh til Calmarne, och [o: att] han med tig och för:ne Hans Larssonn skole vare uthöffver och göre kööp med them etc. Så är vår vilie och befallning, att I samfeltt eder flijtligenn vinlägge vele att förhandle på ett lijdeligit kööp, nemligenn till 5 daler, sex, halff siuende eller til thet högste 7 daler, menn icke högre. Hiit til Stocholm är och en Hollendere komenn och är sådant kööp giordt medh honom, att han giffver halffannen tunna saltt för en tunna malt, thet är 3 läster salt för 2 läster maltt eller rog (aderton tunner för enn läst på både siider recknende). Kunne I nu komme til någret (!) nämbre eller lijdeligere köp eller bythe medh samme Hollendere, see vij thet gärne, ther um I edher och så vinläggie vele. Ääre och til friidz, att I lathe them få medh i betalningenn en hoop spannemåle, rog, maltt och korn, hvad som ther mest förhänden våre och riikit effter läglighetenn best umbäre kunde. Vele the och haffve huder, talg, kökenfeth, smör eller andre varer, som ther förhonden äre, och besynnerligen hvad ick[e] lenge oförderffved liggie kann, då äre vij och tilfrijdz, att thet bliffver them medt udi betalningen effterlatidt, doch udi

sitt rätte verde. Vij vele och, att I förhandle någett skäligen och tilbörligen med samme Hollendere, på thet the frandelis motthe åther besökie rijkit, som och Hans Larssonn och för:ne Joseph vårt sinne och mening ythermeere her um förnummit haffve, och om ther icke är rådth att förlosse alle scepenn, så må I lathe ett aff same schepen löpe up til Norköpfung och ett aff them till Nyköpfung. Vill och någenn aff them haffve sin betalning allenest eller och mest i daler, then måge I lathe komme hiit up till Stocholm, så skall hann och bliffve här förlosset och bekomme sin betalning i daler. Hvar och udi köpet samme Hollendere någhet skäligen på thenne tiidh förhandle, att mann någon profijt ther aff förnimme och haffve kunde, så äre vij och icke obenägne att efftherlathe them frijheet för vår och cronones tull, ther I måghe vethe eder äffther rättthe; dog må mann giffve saken thet skin, att sådant skeer Keijserslige M:ttz til synnerlig ähre och wolgefall. Datum Stocholm 10 Junij anno etc. 1550.

Stockholm den 10 Juni.

Quitto på guld, som hittats i jorden vid Strengnäs och inlevererats af Jakob Holst.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff göre vitterligitt medt thenne vår qvittencia, att vij udi egen kongelige persone på vårtt slott Stocholm then 10 Junij anno etc. 50 annamedt och upburit haffve aff vår tro tienere och fougte i Selbo heredt, Jacop Holst, gull, som udi jorden i Strängnes upfunnett var, löper reniske gyllene ottetije tu stycker. Thess till yttermere vjssse haffve vij latidh tryckie vårtt secrett under thenne qvittencia och medt egen hand underskriffvit. Datum ut supra.

Gustavus.

Stockholm den 10 Juni.

Quitto på penningar, som inlevererats af Nils Ingesson och till en del tillfallit Kongl. Maj:t genom testamente.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligitt medt thenne vår qvittencia, att vij udi egen kongelige persone på vårtt slott Stocholm then 10 Junij anno etc. 50 annamedt och upburidt haffve aff vår befalningzman på Kumegård, Niels Ingelsson, ungerske gyllene otte stycker, som framlidne her Hendrick i Veselax oss i testemente giffvit hade, item ungerske gyllene trij stycker, som våre upborne i sacköre utåff her Tommes Walckeipå etc. Hvarföre giffve vij för:ne Niels Ingeson qvijtt och frij för alth yttermere tiltall um för:ne gull, och thess till vjisse lathe vij tryckie vårtt secrett her neden före och medt egen hond under-skriffvit. Datum loco et tempore ut supra etc.

Gustavus.

Stockholm den 12 Juni.

Öppet bref angående fatpenningars utgörande på jern i städerna, särskildt i Arboga och Köping.

Riksregistr. 1550, fol. 100 v.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligitt, att vij undervijste äre, hurulunde våre undersåther och borgere både i Arboga och Köpung, ther thet järnn som förhandles först uthfatted bliffver utaff våre undersåther och borgere udi Västerårs och andre städer, myckit förtunge och tvinge pläge, så att the, som boo udi andre köpstäder, icke må fathe sitt järnn udi för:ne Arboga eller Köpung uthann synnerlig leige och penningar, hvilckit vij förmerckie mere

schade än gagn medht fölie etc. Hvarföre vele vij med thette vårt åpne breff alla för:ne Arboga och Köpungs borgere förmanet haffve, att the här effther ställe uthaff sådane fathepenningar, och vele vij här effther unne och efftherlathe, att alle måge fathe udi hvar stadh fritt så myckit the köpe och betale kunne, icke alleneste thässe för:ne upstäders borgere, uthan och jemvell the köpmänn, som ifrå Östergötlandt, Småland och Västergötlandh til för:ne upstäder medt oxer och andre varer tilförning göre pläge och therföre jernn igenn bekomme etc. Doch skole Stocholms borgere, effther som tilförende sätt varit haffver, sådane fathe penningar udi hvar köpstadh, ther the jernn fathe vele, utgiffve, ther hvar och enn sig effther rättthe må. Datum Stocholm 12 Junij anno etc. 50.

Stockholm den 12 Juni.

*Öppet bref till samtliga adeln samt fogdar och härads-
höfdingar i Finland angående allmogens derstädes besvär
rörande rättegångsväsendet, olaga skjutshållning och be-
drifvet ocker vid spanmålslån åt behöfvande.*

Riksregistr. 1550, fol. 101 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 314—316.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude eder, våre trogne männ, tienere och undersåther, frijborne, frelssesmenn, fougter och häredzhöfdingar udi menige Finlandht vår gunst och nadhe tilförende etc., giffvendes eder tilkänne, att vij äre undervijste um någre besväringer, som våre fatige undersåther, menige almoge uthi then landzende Finland aff edher och edre tjänere otilbörligenn förtungede bliffve, som är til thet förste upå ting medt retgonger; til thet annet med olaglige skiuttzreeser; til thet tridie med thet åcker, som en part pläge tage, när the uthlåne någon spannemåll; hvilcke för:ne tre stycker förberörde våre undersåter then menige man så utsuge, att the hernest

hvarcken maath eller dryck haffve att hiälpe sig medt etc. Och uppå thet att sådane otilbörlig handell motthe affskaffet och för:ne våre undersåther icke skole uthi grunden utarmede och förderffede bliffve, biude och förmane vij edher alle, förbemälthe våre trogne män, tiänere och undersåther, til thet förste, att I alle saker, som upå ting förhandles, granneligen ransake och uthan all förhalning (oanseendes muthor, gåffvor, skyldskap, vilie och venskap) hvariom och enom thet rätt och skäl är, som I thet för Gudh och oss försvare vele, effther Sveriges beschreffne lagh förskaffe skole; til thet annet, att I här effther medt skiutzreeser bättre och nögere upseende haffve skole än här till skedt är, så att ingen effther thenne dagh skal förtunge våre fattige undersåther med skiutzresor anten till land eller vatn, medt mindre våre egne budh och breffdragere (eller och the, som till oss medt breff och hastigt värff, ther oss och rikitt anliggiende våre, genom natt och dagh sig skynde skulle) sådane skiutzreser behöffve kunne, ther I eder fulkomeligenn edher effter rätte vele etc.; til thet triidie vele vij eder alle förmanet haffve, synnerlig them, som spannemäll uthläne eller sälie pläge, at the her effther then otilbörligheet ther medt brukat är affställe vele, som är, att när the uthläne en spann, vele the haffve två igenn, samelunde när the förnimme, att thet fattige folck i then landzende stoor hunger och nödh lijdh motthe för then breck skuld, som the haffve uppå spannemål, sättie the dhå theris spannemål så högt, att ingen fattig honom förmå löse eller köpe, och haffve vij förnummit, att borgerne i köpstäderne släpe tilhope um vinterenn, mäden passeligit köp är, all then spannemåle, som the til köps become kunne, och seden um sommeren, när köpet upå spannemålen flux upstiger, utpronge the same spannemål upå thet aller dyreste ibland the fattige bönder, som nödtorfftige äre och endeligen spannemål köpe skole, hvilckit stoor orsaack

är til then fattigdom och armodt, som then menige mann i then landzenden haffve och liidhe motthe. Hvarföre biude vij och befale edher allffvarligenn, så väl våre egne fogter som andre, synnerligenn edher, som med spannemål handle pläge, att I vele rätte edher siälffve i saken, besinnendes, hvad schade och förderff heele landet motthe haffve utaff thet ocker, som I tage, när I någon spannemål utlåne; tesligeste att I sälie sådane spannemål allt för dyrtt, som vij förnimme, att I udi år giordtt haffve, som är span rog för 14 öre, spann malt för 13 öre och span korn för 11 öre. Och upå thet för:ne våre fatige undersåther icke så skole bliffve utsugne thet ene år, att the ju någet motthe haffve att hiälpe sig medt ett annat år, vele vij förthenskund ingelunde, att I här effter sådane olijdeligit ocker uthaff edhers spannemål, som I utlåne, tage skole; icke skole I håller sälie eder spannemål dyrere udi thätte år än span rog för 12 öre, span malt 11 öre, span korn 10 öre. Thette I och föreholle skole the borgere, som spannemål haffve och ibland bönderne förytre vele, och um någre för:ne trij stycker ohörsam till att holle befunnen varder, then samme skall dhå ther utöffver tilböriligenn, som then ther vår befallning öffverträder och inthet achter, straffet bliffve. Thär hvar och en sigh udi then landzende effther rätte må. Datum Stocholm 12 Junij anno etc. 1550.

Stockholm den 12 Juni.

Öppet bref till allmogen i Ångermanland angående de besvär, som af dess fullmäktige framförts till Kongl. Maj:t.

Riksregistr. 1550, fol. 103.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, oss elskelige våre trogne undersåther, cronones skattskyllige bönder och menige almoge, som byggie och boo udi Ångermanne-

landt, vår gunst och nådhe tilförende och lathe edher, käre undersåther, förstå, att thesse edre sändebudh N. N. och N. N. haffve nu varit här för oss medt edert breff, i hvilckit tilkänne giffvit bliffver, som the och muntlichen berättet haffve, att en hoop aff cronenes skattejordh ther i landet, som 55 marcher ortuger udi skatten affgå borde, skal under prästebordenn ther i landett kommenn vare, ther aff ingenn skatt utgörs, hvilckenn summa doch lickvel aff eder genom våre befalningzmänn fordrat och esket bliffver, och begäre [the], att ransakat bliffva motthe, hoss hvem sådane jord igenn finnes kunne etc. Så käre undersåther, effther vij icke fulleligenn vethe, hure här i grunden vare kann, därföre vele vij så beställe lathe, att vår fougte ther i landet medt lagmannenn och 24 beskedelige och ovildige män aff almogenn skole ther umm ransaka och yterligere förfare, hure här umm udi sanningenn vare kan; finnes då, at prästerne eller andre nogen meere skattejord med sitt innehaffve, som cronenes skatt eller rättigheet icke affgåår och eij heller någon synnerlig frijheet aff oss ther upå haffve, dhå skole the och läggies upp under skattenn igenn och then drage cronenes skatt ther aff, som jorden och ägerne haffve, effther som rätt och tilbörligt är. Biude och så her medt förbe:ne vår fougte med lagmannenn, at och så ske motthe.

Thernest så beclage the och, att en partt aff the rijke bönder ther i landet bliffve undertidenn aff prästerne och andre efftherlåthidt löse theres tiende heme hoss sigh, så att hon icke in udi kyrckieherbergitt fördt bliffver, ändoch then menige hopen thet doch icke niuthe mäghe etc. Ther svare vij så till, at om så skeer, så är thet icke rätt, bör och icke håller tilstadies. Så förnimme vij och aff the räkenskaper, som prousterne ther aff landet nu i någre åår för tienden giordt haffve, att tienden går fast siälsindt och skröpeligenn uth och förminskes åår frå åår; hvad ursak ther til vare kan, är oss ovetterligitt.

Hvarföre är vår vilie och befallning til edher, käre undersåther alle, att I annerlunde än här til skedtt är tenckie til att gøre edher tiende in i kirckieherbergenn, så väl aff then deel Gudh ider aff svidiemarckene, som aff åkeren giffvendes varder, effther thet ene är ju så väl Gudz gåffve, som thet annet. Finnes och någon fatig eller riick, som undandöll sin tiende, eller henne icke udi retten tiidh i kirckieherbergen komme låther, then samme skal effther lagenn som för annet dölszmåll straffet varde, ther vår fougte med provsterna flitig acht och tilsyn haffve skole, och när tienden in i kirckieherbergenn kommenn är och beskedeligenn beschriffvin och uthmåltt, så skall doch effterlatidt bliffve, att the dannemänn, som hånne infördt haffve, skole och vare nämost att löse hånne uth igenn effther liike spann och mälning, som hon in i kirckieherbergit inmältt är och effther som spannenn går i landet; ther hvar och en sig effter rätte må.

Till thet tridie lathe I och förstå, att ther i landet är upkommit ett olagligt och styfft jordeköp, så att then, ther rijker är och mäste pänningarne geffve vill, bekommer jordh nog till köps, ändoch han til sådane jord hvarcken medt skyldskap eller annenn rättigheet någon skäll haffver; männ the, som nämost i slächtten och skylde äre, motthe gå ther ifrå etc., och begäre förthenskuld, att sådant effther thenne dag icke tilstädies motthe. Therupå giffve vij eder, käre undersåther, tilkänne, att oss om sådane lägligheete icke här til haffver vetterligt varit, haffve och inthet behagh, att så skeer. Vele förthenskuld så förskaffe lathe genom vår fougte, lagmannen och flere ther hooss edher, som befallningena haffve, att sådant affskaffet bliffve schal, så att the danne-männ, som någon jord att igen löse kunne nämerst vare, schole och så för skälige penningar, effther som bruck och sedvane ther hooss nu i thässe framlidne år varit haffver och Sveriges lagh medh giffve, bliffve ther nämost til.

Finnes någon, som seden theruthöfver olagligen köper eller säljer, then samme skall effther laghenn ther uthöfver tilböriligen straffet varda. Ther hvar och en må vethe tage sig tilvare före.

Vij vele och så, käre undersåther, att ingen effther thenne dagh skall slagga under sig någon mere jordh änn han kan vare fulsåtes uppå, icke håller så monge trängie sigh inn på ett hemann, som och edher sedvane ther i landet myckit vare pläger, at hemanen ther egenom förlamade och udi öde lagde bliffve, hvilckit vij ingelunde effther thenne dag tilstädie vele eller kunne, utan förmane eder håller, att I, som så medh hvar annen trängies pläge, tänckie til att upryme landh och tage edher flere hemenn up, förty i then landzenden finnes mongestädz gode lägligheeter både i skoger, uthmarcker och annenstedz, som mann kunne uprödie och göre sköne hemenn, ther aff mann brödh och barning väll bekomme mätthe, när eliest möda och arbethe therutöfver icke spares vilde, therutaff cronen och så någenn förbättring haffve motthe, som vij och offthe tilförende bode scriffteligenn och mundtlichenn haffve vårt sinne och mening ther um edher tilkänne giffvit, ändog sådane våre gode förmaningar haffva hoss en partt aff edher så föge achtede varit. Så vele vij och biude förthenskuld än nu strängeliggenn, ther att nogenn vil bruka eller uptage i skogerne eller annerstedz, ther som så lägligit är, någre nye hemenn, att ingenn sådant, som doch här til myckit skedtt är, vijdh vår stränge näpszt och vrede förmene eller hindre schall, ther hvar och enn må vethe sigh effther rätthe. Datum Stocholm 12 Junij anno etc. 1550.

Stockholm den 16 Juni.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående ett fartygs sändande till Holland för att dit öfverföra, hvad som erfordrades till underhåll för Kongl. Maj:ts sändebud hos kejsaren, och derifrån åter hemföra varor till Kongl. Maj:ts behof
m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 105 v.

Vår synnerlig gunst och nådhe tilförende. Effther vij förnummit haffve, käre her Göstaff, att våre sendebud, som nu äre hoss Keij. Ma:tt, kunne näppeliggenn så hastigt bekomme theris affskedh, att thenn taring the haffve hosz sig tилräckie kann, därföre äre vij försakede nu i tiid att försörje them med någenn meere taring och haffve [vij] förthenskund afferdigett thenne vår troo mann, Hans Gastenberg, och honom i befallning giffvit, att han oförsumeliggenn skall giffve sigh utöffver till Holland med pinckenn, som nu här ifrå Stocholm nyligest afferdigett bleff, och som oss förmoder (nest Gudz hiälp) alrede in för Elffzborgh skall kommenn vare, och hvad köpmandz varer ther upå pinckenn häden ifrå Stocholm skepede äre, skole bliffve ther uppå liggiendes och tiit utöffver med förnemde Gastenberg och samme pincke til för:ne våre legaters taring och nödtorfftiger skepede bliffve. Ääre och någre varer i Elffzborg liggiendes, som vestvart tiäne och icke någon förlust vare måtte, aff them måge I och schepe någett inn upå itt annet gott schip, förty (föruthan förbe:te förtäring) achte vij att lathe ther vestvart inköpe till vårtt eigit behoff någre partzeler, som vij nödtorfftige äre, ther upå och så något merckelig köpe vill, och ther I kunde förskaffe honom en godh karl, som haffver förstond på köpenskapenn och samme Gastenberg i then motten behiäpeliggh vare kunde, då see vij thet gärne. Vij haffve och latit medgiffve Gastenberg en zedell,

hvad vij ter inköpt haffve vele, och sådane räkenskap att holle register utöffver haffve vij medhgiffvit Gastenberg en vår dreng, Anders vidh namn. Käre her Göstaff, I vele thetta ärende medh yterste flijt förfordre och så förskaffe, att Gastenberg med thet förste afferdiget bliffve motte, förty oss vill her um något högt anliggende vare. Veet och Gastenberg väl yterligere vår vilie och mening eder att berätte i tässe saker. Vij såge och gärne, att the i Amsterdam, som någenn försträckning våre för:ne legater giort haffve, genom the Elffzburgz borgeres öffver-skriffning eller eliest, at och så medh thet förste mögeligit sådane gäld att betale motte tiltencht bliffve, så att ther egenom icke någon olämpe eller efftertael förorsakes motthe. Och effther vij haffve både spannemåle och jern ther i Elffzburg, som förtyres skall, och nu behöffve 400 daler, som vij och, förutan tet han här anammet haffver, medt för:ne Hans Gastenberg vestvart förschicke vele, hvarföre är vår begären, att I vele finne råd medh the Elffzburgz borgere, att the motte giffve sig udi handell medh Jören Scriffvere och anamme så myckit aff vår spannemåle och jern och giffve oss terföre daler, anten leffrerendes them för:ne Gastenberg ther strax eller och förskaffet genom theres factorer udi Amsterdam, att för:ne Gastenberg motte bekomme för:ne summa daler, när han tiit utöffver kommendes varder. Um köpet varde I sampt Jören vårt bäste väl vetendes, och att same för:ne gäld motthe och så aff samme godz betalet bliffve. I vele och så, käre här Göstaff, så förskaffet, att förnemde Gastenberg motthe ju endeligen och uthen förtöffving bekomme för:ne daler och oförsumeligen komme sin kosz, ty oss ther um inge ringe macht upå ligger. Datum Stocholm 16 Junij anno etc. 1550.

Stockholm den 17 Juni.

Qvitto på penningar, som tillfallit Kongl. Maj:t i testamente efter herr Jöns i Nousis och inlevererats af Måns Ivarsson.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligitt medt thenne vår qvittencia, att vij udi egen kongelige persone på vårt slott Stocholm then 17 Junij anno 50 annamedt och upburidt aff vår tro tienere och fogte udi norre Findlandh, Måns Iffvarson, [i] testemente effter framlidne her Jöns i Naussis ungerske gyllenne fem stycker. Thess till visse haffve vij latidh tryckie vårt secrett under thenne qvittencia och medt egen hond underskriffvit. Datum ut supra.

Gustavus.

Stockholm den 17 Juni.

Qvitto å saköresmedel, uppburna af Gregers Pedersson och Bengt Utanby.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligitt med thenne vår qvittencia, att vij udi egen kongelige persone upå vårt slott Stockholm then 17 Junij anno etc. 50 annamede och upbåre aff våre undersåther, Gregers Pedersson och Bencht Uthenby, som våre kämmenärer udi Stocholm anno etc. 49, sacköres guldh, crona ett stycke, reniske gyllene tu stycker. Thess till visse haffve vij latidh trycke vårt secret under thenne qvittencia och medt egen hond underskriffvit. Datum ut supra etc.

Stockholm den 17 Juni.

*Förläningsbref för Erik Arvidsson [Stålar] till Grabbacka
å Nurmis gård i Viborgs socken.*

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, K. A.
Jfr Riksregistr. 1550, fol. 271.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligt, att vij af synnerlige gunst och nådhe hafver undt och förlent, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och förläne thenne oss elskelig vår troman, Erich Arvijdsson [till] Grabacka, (oss till een behagelig tijdh) een vår och cronones gårdh, liggjendes uthan för Vijborgz stadh udi Vijborgz sochn, vedh nampn Normis, renthe åhrligen sex pundh spanmåle, så att han samme gårdh medh then rente, som ther åhrligen afgå plägar, frij och obehindrat som före:vit står niuthe och bruke må och skall; biudendes förthenskuld våre fougdtter och befallningzmen, att the för:ne Erich Arvijdson [icke] här emot hinder eller förfongh göre skole, så lenge han sådant af oss nådeligen behollendis vardher. Datum Stockholm 17 Junij anno 1550.

Undher vårt secret.

Stockholm den 22 Juni.

*Till Torsten Henriksson angående Olof Michelssons an-
ställning som klockare vid Finström.*

Efter K. G. Leinbergs aftryck af (en kopia? i) Finlands Statsarkiv (N:o 2747, bl. 17, jfd med N:o 2781, bl. 2 v.) i Handl. rör. finska kyrkan och presterskapet, Saml. 3 (1898): s. 3.

Gustaff *etc.* Vår gunsth tilförende *etc.* Veth Torsthin Hend[riksson], att vij gunsteligenn haffve undt och efftherlatidh thenne fatige blinde mann, Oloff Michelsonn, klockeredömet vedh Finneström på Ålandh, anseendes then longe och gamble trå tienisthe, som hann oss och rickitth bevisth haffver. Dat. Stockholm 22 Junij anno *etc.* 1550.

Räfsnäs den 23 Juni.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående handeln med Lybeckarne och Skottarne och om de till Holland och Rouen destinerade fartygen n. n.

Riksregistr. 1550, fol. 107.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve fått borgmestere och rådz i Stocholm scriffvelsse, Botved, och then verdering, som the både på inlendzske och utlendzske varur giortt haffve, ther med förnummit. Så synes oss, at the våre inlendzske varur fast ringe och the utlendzske varur myckit högt verderet haffve; doch haffver Valentin van Luttich oss nu berättedt, att the sig saken annerlunde före tage vele medh köpmandzhandelen, så att the först vele köpslage med the utlendzske och giffve them penningar för theres godz, och effther man veet, att the utlendzske icke skole utföre penningar, vele the seden sälie them varur för penningar och sättie same varur så högt, som them siälffve synes, att the ju ther medh fördell skaffe skole. Så våre thet gott, att samme handell så till värcket komme, som Staffen Sasse och Peder Nilsson sig för Valentin van Luttich haffve höre latidt, och må tu förmane them, att the sig vijsligenn före see med theres handell, så att the icke handle sig meere til skade än gagn, och hvar the utlendzske medh them på gull handle vele, att the och tage sig til vare, thet samme utlendzske them icke tär med försnälle.

Samelunde äffter vij förnimme, at the Schotter skole haffve en hoop gull, som the vele handle medt, så må thu lathe någre borgere, anthen schepper Oloff, Gerleff van Embden eller någre andre, handle medt samme Schotter, så att the finge gullett handemellem och loffve them ther före hvad godz the helst begäre, och när the gullett bekommet hade, skole the thet beholle och ingen betal-

ning them igen öfverantvarde, uthan schickeligenn och oförmerchtt holle them uppe medh godh ord, till tess vij um theris saack videre förtenct bliffve.

Vijdere um then pincke vij haffve schriffvit tig till um, är vår vilie, att thu [then] medt thet förste afferdiger, och kalle vij thet lille schep pincke, som tu schickede oss för någon tiid seden till Gripzholm. Menn the andre scip, som större äre, them pläger man icke kalle pincker, och må tu haffve til ladning uppå samme pincke salttede oxehuder, talg, träån, elgzhuder, kökenfett och seden andre varur, som i Holland tiäne kunne, förskaffendes ther uppå anthen then Jöns Olsson eller Sven van Schare till höffvitzmann och Sven Hallansfarer til schepper, latendes them oförsumeligen skynde sig till Elffzburg, ther the sedhen förbijde skole Hans Garstenberg, hvilckin vij tiit offer land skicke vele, och skall hann haffve medt sig then deel vij acte sände Normann och Oloff Larsson och tage så för:ne pincke och the varur tu nu med schicker udi sin befallning och ther med drage sin koss åth Hålland, som vij honom videre vår vilie siälffve ther um undervijse vele; och må thu granneligen lathe upschriffve the varur, som för:ne pincke bliffver ladd medh, och skicke oss ther uppå ett register tilhonde. Så vele vij vare förtencte um en skriffvere, then fölge skall för:ne Gastenberg öfver land til Elffzborgh. Tu viltt och förmane them, som tu uthschicker medh för:ne pincke, ath the tage sig tilvare för förraskning allestedz i siön, synnerligen för the Danske, både udi Öresundh och flerededz, ther the framdrage, och må tu finne råd til, at the väll utrustede bliffve medh alle tilbehöringer, som emot fienderne udi siön tiäne kunne.

Schicke vij tig och her innelucht en missive, som vij haffve latidt schriffve tolneren i Helsingöör till, hvilcken missive tu med för:ne pincke honom må schicke tilhonde, och må [thu] säije then Sven Hallensfarer till, att vij

vele haffve för:ne pincke qvarliggiendes vijd Elffzborg, när han tilbake ifrå Hålland igen kommandes varder, våre galleide och schip, som ther tilförende liggie, till undsättning, hvar umtrenger.

Ytherligere som tu haffver skriffvit Valentin titt betenckiende till um Leonen, så att tig synes vare förseenth att schicke honom vestvart udi thetta år, så kunne vij väl tänckie, att thet och så vare schal, och vele [vij] förthenskuld, att thu skaffer någett aff vårtt godz in upå the borgere schip, som till Rovan segle vele, synnerligen thet som ther häden tiäne vill, och att tu förskaffer upå same skip någen, som med samme godz vårtt bäste söke och vethe kan.

Samelunde vele vij, att thu lather byggie medh thet förste en galeide effther thet sätt, som vij tig tilskriffve lathe ifrå Elffzborg. Datum Råffznäs 23 Junij anno etc. 1550.

Nygård den 24 Juni.

Öppet bref till den i Arboga vid Pedersmessomarknaden samlade menigheten angående förordnande för Lars Sig-gesson [Sparre] att med flere gode män af adeln afhöra dess klagomål och slita möjligen uppkommande tvister.

Riksregistr. 1550, fol. 109.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, oss elskelige våre trogne undersåther, frijborne, frelsismän, köpstädsmän, bönder och menige almoge, som nu i Pedersmessomarcknaden i Arboga församblade bliffve, vår gunst och nåde tilförende. Käre undersåther, oss förmoder, at i thenne samqvemd nu i Arboga bliffve väl monge aff våre undersåther både aff Jernbergzslagen, Västergötland, Näricke och fleere landzender försambladhe, så och aff kö[p]städerna här i Upland och flerestedz, till att köpslage, handle och bythe

medh hvar annen, hvad som hvar och een kan nödtorff-
 tigt vare och behöffve etc. Hvarföre, käre undersåther,
 är vår vilie, befallning och alffvarlige förmaning, att I
 ställe edher emot hvar annen i köpende och säliende,
 köpstadzman emot bonde och bonde emot köpstadzman,
 effther som lijke och skäll vare kan. I vele och så på
 alle sijdher lagatt, att våre undersåter, som cronones
 bergzverck bruke, motthe för lijk och skääl och så medh
 fetalie och andre nödtorffter, hvad the behöffve, försörgde
 bliffve, så att the um någon brist i then motthen icke
 tarffve sig att beclage haffve, och eliest udi all annen
 motte then ene emot then annen effter all tilbörlicheet
 sig att schicke och föreholle vethe, så att ingen käre eller
 clagemåll therutöffver förorsakes motthe. Hvar och så
 våre, att någre merckelige brister och clagemåll ther ibland
 edher, anthen på våre befallningzmän eller andre eller
 edher emellem siälffve på färde våre, som upå edre hä-
 redz ting icke slites eller endes kunne, så haffve vij til-
 schicket och befaledt thenne vår tro mann, här Lars Sig-
 gesson, medt flere gode männ aff frälsit, som ther för-
 samblade bliffve, att the sådane brister och clagemåll
 ransake, förhöre och hvad möjligt är åtskilie skole. Äre
 och någre saker så högvictige, att the föruthan vårt be-
 tenckiende eller rådth icke ändes eller slutes kunne, the
 same skole the aname udi scriffter och före them in för
 oss, och så skall hvar och een (näst Gudz hjälp) skee och
 vederfares thet skääl är och Sveriges lagh medhgiffver;
 ther I, käre undersåter, alle edher effther rätte vele, och
 befale [vij] edher här medh Gudh alzmectug. Datum
 Nygård 24 Junij anno etc. 50.

Stockholm den 29 Juni.

*Salubref för hustru Christina, Kasper Krutmakares enka,
på en tomt med stenhus i Åbo.*

Riksregistr. 1550, fol. 110.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nådhe haffve såldtt och uplatidt, som vij och nu medt tatte vårt öpne breff sãlie och uplathe thenne breffviserske, hustru Christin, Casper Krutemakers äptherleffverska i Ååbo, en våår och cronones gård medt ett lithet steenhus, liggiendes udi för:ne Ååbo emellen Runsale Hendrichs och Simonn Anderssons gårdar och tilförende under S. Anne prebende i för:ne Ååbo leget haffver, medt en kãålgordz tomttt, som ligger vid Tavestegatun och under för:ne gård aff ålder legat haffver, tesligeste medh en lithen felbodz tomt, liggiendes norden um åån, från åkren och till åen. Och är för:ne gårdh och tomtt uppå breddene först vidh gatun emott Hendrich Grööp effther alen tall 30 halff tridie, lengden 67 alner och lengden emot Runsal Hendrich siutije alner etc., för hvilcken tomtt och gårdh haffver för:ne hustru Chirstin oss leffverere latidt trehundrede mark ortug, effther som samme gård haffver varit skattet före, och therutöffver till någen förbättring på köpet haffver hon och giffvit oss tije ungerske gyllenne. Hvarföre tilegne vij för:ne gård och tomtt för:n[e] hustru Christine och hennes effter:de arffvinger medh husz, grund, källere, bodher och alle andre tillåger till everdelige äge, biudendes förthenskuld våre fougter, befallningzmenn [och alle andre], som för våre skull vele och skole göre och lathe, att the icke göre för:ne hustru Christine eller hãnnes effter:de arffvinger här emot plattz eller förfongh. Datum Stocholm 29 Junij anno etc. 50.

Stockholm i Juni.

Utdrag af utgångna skrivelser.

Riksregistr. 1550, fol. 270 v.—271.

Öpitt breff för hustru Margretha til Spurila, Niels Svenssons sväre, att hon skal behålle thet Häffvompää, hennes morgegåffve, som Nils Svensson hafver hänner ifrå. 12 Junii.

Förlikningsbreff emellem Nills Svensson och Jöns Christerson um Rijkela och Eslepää godz, hvilcke hans hustrues moder Nils Boije pansatt haffver för 300 marcer etc., at förnemde Nils Svensson skal löse same godz til sigh; doch så att hannes barn skola löse theres anpart aff samme Nils etc. 12 Junii.

Öpit breff för Peder Tuttinger och hans hustru i theris lifftiidh på tree gårdar på Åland i Jumala sockn och Enegeby skattfrij; item att the måge sättie affvel på then ene, hvilcken them synes. 12 Junii.

Fulmacht för Hendrick Claesson och Niels Boije att handle medh the borgere i Raumo, Ulffzby, Ekenäss och Borgo, att the motte flyttie täden och til Helsingfors och byggie ther en stadh, så att [the], ther byggie och boo vele, skole niuthe sådane privilegier som andre ricksens köpmän, men the som icke vele, skole straffes som ohör-same undersåter. 12 Junii.

Öpit breff för her Mons, Jomala prest på Åland, til en behagelig tiid på biskopz delen aff tijenden vidh Salt-vijckz kirkie på Ålandh. 14 Junii.

Öpit breff för Jöns Arvidsson til en behagelig tid på en gård Bademe i Schåningz häredhe frij för alle årlige uthskyller, som rântter årligen 10 pund smör. 17 Junii.

Öpit breff för her Benct Magni, kirkiopräst i Ulffzby, til en behagelig tiid på then tijende, ther vijdh för:ne

Ulffzby kirkie faller och vår nåduge härre tilkommer; tesliges frij för taxa peditum och the procurations penningar, som han pläger årligen utgöre etc. 17 Junii.

Upsala den 2 Juli.

Till Håkan Verme angående skattefrihet för Olof Nilsson i Håra.

Efter afskrift i Uplands handl. 1550, N:o 6, i K. A.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Vett Håkenn Verme, ath vij gunstelig haffve untt och tilgiffvitt tenne Olaff Nielsson i Håra i Vilberga sockn i Trögd all ten skatt och andre utskylder, som honom nu udi thetta nervarandes femtiende årett aff för:ne Håra utgiöres bör, anseendes ten brand honum öffvergången är; ther retta tig effter. Datum Upsala 2 Julij anno etc. 50.

Upsala den 3 Juli.

Öppet bref angående utförsel-frihet för allmogen i Kumlinge socken [på Åland].

Riksregistr. 1550, fol. 211. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 317.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, hafve undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlate, att våre undersåter, menige man utti Kumlinge sochn måge utföre utti thenne närvarendes sommer och höst anno etc. 50 til Rijge eller Refle någre klippere och andre varur, som the umbäre kunne, doch fete varur undantagandes, hvilke af riket utföre förbudne äre; biude[ndes] våre befalningzmän och uttliggier till siös, att the för:ne våre undersåter icke här emott göre något hinder eller förfång. Datum Upsala then 3 Julij anno etc. 50.

Upsala den 5 Juli.

Förläningsbref för Jakob Persson på en gård i Hedemora.

Riksregistr. 1550, fol. 211. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalecarlicum, D. 3 (1846), s. 112.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlige gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu med thette vårtt öpne breff unne och efterlate, att thenne vår troo tienere och skytte, Jacob Peersson, må och skal (oss til en behagelig tijdh) niute, bruke och behålle qviit och frij för alle åhrlige uttskyller en gård benembd gambla Svens garden, liggiendes i Henemora by, som oss och cronone tilfallen är efter framlidne Måns Nilsson, opå thett att för:de Jacob Peersson thess velvilligere och troligere emott oss och rijkett sigh skal bruke och befinne late; biudendes våre fougdtter och befalningzmän, att the icke göre för:ne Jacob Peersson här emott hinder, platz eller förfång. Datum Upsala then 5 Julij år etc. 50.

Upsala den 6 Juli.

Förläningsbref för Peder Lång på Jäskis länsmansgård.

Riksregistr. 1550, fol. 211 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 317.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne thenne vår troo tienere, Peder Lång, Jeskis lenssmansgård, lijke som Jacob Michelsson samme gård af oss tilförende haft hafver, doch med sådane skäl och vilkor, att för:de Peder Lång åhrligen skal förplichted vare att gifve sig hijt uttöffver til oss en reesse om åhrett, och hvar vij honom

ther vele bruke late, skal han sigh emott oss altijd velvillig och trogen befinne late; biudendes våre fougder, befallningzmän och alle andre, som förr våre skuld vele och skole göre och late, att the sig här efter rette, icke görendes för:de Peder Lång här emott hinder eller förfång. Datum Upsala thenn 6 Julij år etc. 50.

Upsala den 9 Juli.

Förläningsbref för Erik Håkansson [Slang] till Viurla på Sagu socken i Södra Finland.

Riksregistr. 1550, fol. 212. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 318—319.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och uppå thett thenne oss elskelig vår troo man och tienere, Erich Håkensson til Viurula, sigh theste velvilligere och troligere utti vår tienste, ehvar vij honom bruke vele, befinne och bruke lata skal, hafve undt och förläntt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijd) Sagu sochn liggiendes i södra Finland i Åbo län, med all vår och cronones rente och rättigheet, som ther åhrligen afgå pläger, doch undantagendes Runa gård och the landboor och äger ther til liggie pläge. Hvarföre biude vij eder, dannemän alle, som utti för:ne Sagu sochn byggie och boo, att I velvilligen uttgöre för:ne Erich Håkensson all then rente och rättigheet, som I oss på cronones vegne plichtige äre utt att göre, biudendes och så våre fougder och befallningzmän, att the icke göre för:te Erich Håkensson här emott hinder, platz eller förfång; ther hvar och en sigh efter rette hafver. Datum Upsala then 9 Julij år 50.

Upsala den 11 Juli.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående byggandet af skepp i Viborg, om handeln derifrån på Riga och Reval och om en ny spisordning på dervarande slott.

Riksregistr. 1550, fol. 111. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 319—322.

Vår gunst tilförende etc. Som vij haffve latidt tig förstå vår vilie, Mons Nilssonn, tilförende um then myckle spannemåll tu haffver liggiendes ther vijd Viborgz slott, att tu en hoop aff same spannemåll till Sandhampnn med någenn förstondig karll, then som honom ther förytre kunne, förschicke skulle etc., så förundrer oss, att tu icke haffver schriffteligenn giffvit oss tillkenne, huru thu för:ne vår befallning uträttedt haffver, och um thet så alrede icke besteltt är, vele vij då ändeligenn, att thu vår villie här uthinnenn fyllest göre tig beflijte skall. Vij förnimme och, Mons, att när tu vårt godz, spannemåll eller annat, någenstedz täden ifrå slottet fordre eller före skaltt, dhå bruker tu the borgere skutor och båther ther i Vijborg till att flyttie och före same godz medt och haffver icke ett skep, som oss tilhörer, thet mann kan liithe uppå anthen udi så måtte eller elliest bruke lathe. Så såge vij gärne, att vidh then rydze grentzenn motthe annerlunde tilltenckt bliffve, och är förnöden, att mann haller thet slotthet vidh macht med alle krigztilbehöringer och icke haffver thet lijke som en annen ladegård, som vij förnimme nu skeer, och våre gott, att mann ville lathe byggie ther någre sköne galeider och passelig skep, som man kunne [haffve] icke alleneste till att flyttie och före vårt godz medh, uthan och så, att mann ther medt kunne göre våre fiender motstond, hvar så förnöden være. Kunne tu och få någon skipztimbermenn, som väll med skipzbygning umgå kunne, dhå see vij gärne,

at tu lather halle uppå atth byggie sådane skep och galeider.

Ytterligere vele vij och gärne, att the Vijborgz borgere skulle vänie sig till att sökie annerstedz med theres köpmandzhandell, ther the kunne få något liike och skääl för sitt och icke altid till thet Rijga och Räßla, ther theris godz så myckit vanvyrdet bliffver. Och hvar the än segle skole til för:ne Riga och Räßla, synnerligen the ther icke råd h eller macht haffve länger att utsegle, dhå skulle mann förmane them, att the icke monge udi hoop ther heden drage skulle, som här till altid skedt är, uthan först thet ene skep, och när tess godz allt förtyred våre och förste skepet tilbake komme, skulle thet andre frandelis ther häden löpe, hvar man elliest någon vinst med thet förste förnumme; likeså skulle thet och skeep med tridie, fierde och seden med så monge ther häden löpe vilde och icke alle tilhope ther häden slumbre sig till ingenn ringe skade, som altid skeep pläger. Och skulle samme Vijborgz borgere achte rätte tijden och synnerligen sökie till för:ne Riga och Räßla, när Hollenderne ther tilstädes våre, och tviler oss intit, att the myckit lijdligere köp lade upå saltt och annet, som the köpe ville aff samme Hollendere, än [the] aff the rigeske och reffvelske borgere bekomme kunne, ändoch tu haffver sagt, att till för:ne Riige och Räßla inge andre Hollendere komme pläge, uthann the ther häden synnerligen förschreffne äre, hvilckit vij ingelunde troo kunne. Hvarföre är och så vår vilie, att thu medt våre egne varur, huder, skinn och andre partzeler, som ther faller och Hollenderne tienlige vare kunne, viltt och så handle medt the Hollendere, tär häden komme, och förbyte oss terföre kläde, saltt och annet, som vij bode ther hooss Vijborg och flerestedz förnöden haffve, och haffve vij befalet thenne vår tjänere, Joen Karlsson, vijdere undervijse tig vår mening både um tässe för:ne ärender och annet meere.

Och förnimme vij, att thu ställer tig allt effther then ordinantia, som Nils Pederssonn tig giffvit haffver um utspiisningen ther upå slottet både medh eenn och annenn, som ther upå slottet utspiisede bliffve och haffver ingen åthskilnett upå fälcket, utan lather udi then mätthe alle vare liike gode, hvilckit doch icke rätte meningenn är, uthan att mann heller skulle lathe hvariom fåå then deel honom höffdes, och upå thet ther medh än nu skickeligere her effter tillgå mätthe, haffve vij latidt utsättie en annenn ordinantie. Och haffve vij förnummet, att tu till en tunne svenöll icke haffver tagit meere än 3 fjerdinger maltt; så må thu här effter um ölet rette tig effther thenne zedell, hvilken vij tig her innelucht tilhonde schicke. Datum Upsale 11 Julij anno etc. 50.

Örby den 14 Juli.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående Hans Kock, om årsväxten i riket och om handeln med Holländarne.

Riksregistr. 1550, fol. 113.

Vår gunst etc. Vij haffve öfversedt thet register, som tu oss tilhonde schicket haffver, Botvedt, opå thet godz then Hans Kock häden utaff rijkit utföre begärer; haffve vij och så förnummit, att han icke sin fulle betalning än nu unfått haffver för thet godz vij aff honom bekomet haffve. Så våre väl tilbörigit, (effther same Hans Kock går då hemeligen um medh all schalckheet och bedrägerij och förmerckie vij udi sanning, att hann the Hollendere allt ondtt inblåst haffver, och att same Hollender förthenskuldt så fast pucke um same betalning och hastigt affskeed), att mann skulle på någon tiid tilgörendes holle honom uppe med lösse och svefsiske ord, att mann gjorde honom lijke som hann förtient haffver. Doch på thet man må bliffve uthaff med honom, äre vij

tilfridz, att thu lather honom få sin betalning och med the partzeler, som tu udi registret uptecknet haffver, lathe huggenn sin koss. Men um the andre lubske skep, som tu mener mest förthenskuld hiit i rijkit tilsöchning giordt haffve, ath the vele utföre, hvad som the andre här våre tilförende församblat och tilhope slaggat haffve, vette vij tig ingenn annen beskedh, uthann att um tu förnimmer thet the udi någen ond acht eller mening kompne äre, skulle them dhå icke allt vare tilgode hollit, ther um thu fliteligen vill ransake lathe, giffvendes oss seden, hvad tu ther um förnimmendes varder, tillkänne etc.

Um the Hollenders bethalning vele vij gerne, att thu udi titt betenckiende endelis något tage ville och icke lagget plat alt sammens upå oss. Och vele vij icke dölie för tig, att här, som vij reese, är väll passelig sädt opå jorden, rogen står skönn mest uthöffver allt och kornet är udi byeskijpthe sommestedz sköntt, sommestedz mycket kleent. Doch äre här sköne regnskurer förhonden, så att vij förhoppes, att kornet therutaff her monge stedz till uprättillsse komme skall, menn huru annerstedz i rijkit, synnerligenn i Östergötland, Näricke och flerestedz, med åkerenn uppå thenne tiid tilstår, thet vethe vij icke. Nog ähr oss vetterligitt, at udi för:ne landzender enn merckelig dyr tidh och stoor nödh um spannemåll udi framlidne vår och tesligeste nu i sommer varidit haffver, och försee vij oss, att thu effther våre förmaninger tig rättedt haffver och förskaffet, att enn hoop spannemåll skall vara komminn up till Arboga, Näricke och bergzlagenn till undsättning, samelunde och till Finlandt, the arme bönder och menige mann ther och så till undsättning. Och hvar ther um icke så bestältt är, vele vij dhå ändeligen, att thu så viltt lathe bestyrett, att våre fattige undersåther först kunne undsatthe bliffve.

Tig drager väll tilminnes, hvad som skedde senäst the Hollender utförde så myckinn spannemåll aff rijkit,

och vest thu väll, att när same Hollender hijt komme, var then beste tiidt opå spannemall, som mann begäre kunne. När the dhå hade fått så myckinn spannemåll, som the behöffde, och drogo ther medt sin koss aff rijkit, bleff strax spannemålen fast dyr och haffver sedenn mest altid så varidt till thenne tiidh. Doch lickväll um tig synes rådeligit vare, att mann schal betale the Hollender medt spannemal, dhå äre vij tilfrijdz, att thet må och så ske, och såge vij gärne, att same Hollender medt thet förste kunne bliffve tilfridz stältthe och motthe komme sin kooss, hvad håller the same bethalning udi spannemall eller daler haffve schole, thet är oss lijke och kunne [vij] väl tencke, att vij haffve nogh spannemål til vårt folcks behoff, ändog för:ne Hollendere medt spannemål affbethalede bliffve; dhå vethe vij icke, hvad i förråd vare kunne, menige landet till undsättning, hvar vijdere umtränge kunne, och ther mann all handell så viste att schicke, att menige landet therutöffver icke skada lijde motthe, dhå våre thet myckit gott, och um tu vilt lathe bethale offteberörde Hollender sompt med daler och somptt med spannemall eller och heele summann tilhope allenest medh spannemåll eller allenest medt daler, ther äre vij och tilfridz medh; ther må thu vete tig äffther rätte, ramendes härudinnen vårt gagn och beste. Datum Örby 14 Julij anno etc. 1550.

Örby den 15 Juli.

Till Erik [Hindersson] angående frihet för några uppräknade personer från utgörande af årets skattespannmål och om nejonögonfisket vid Elfkarleby.

Efter afskrift i Uplands handl. 1550: Nr 3, K. A.

Vår gunsth etc. Veth Erich, ath vij tesse bre[f]visare, Erich Olson i Igelsbo, Oleff Larson i Österike, Matz Erson

i Österike och Nils Erson i Klinghboth gunsteligen för theres fatighdoms skuldh unth och tilgiffvith haffve all then spanmäll, somm the oss för thetta nervarandes 50 åredh i skath uthgiöre skole, biudandes tigh her emoth them [icke] hinder eller förfongh göre. Ther tigh epter rette. Datum Örby 15 Julij anno 50.

Är och vor vilie och befalningh, Erich, ath tu lather the bönder udi Elffkarlby, som bruke negenögon fisket, giffve halff parten i affradh aff all then fisk the få, och ath alle the, som samme fisk bruke, skole liike mykijth ther upå udi bygningh bekoste och sedan alle ther udaff liike fordeell haffve etc. Datum ut in literis.

Örby den 17 Juli.

Till Erik [Hindersson] angående frihet för två bönder från att utgöra årets skattspanmål.

Efter afskrift i Uplands handl. 1550: N:o 3, K. A.

Gustaff etc. Vår gunsth etc. Veth Ericher, ath vij tesse bre[f]vissare Erich Matzson och Oleff Harppere i Kulla gunsteligen tilgiffvith haffve then spannemoll, somm the oss i affradh för thetta 50 åredh uthgöre skole, biudendes tigh, ath tu them her emoth intthet hinder eller forfongh göre skole. Datum Örby 17 Julij anno 50.

Upsala den 21 Juli.

Förläningsbref för Severin Jute på en gård i Vesterås.

Riksregistr. 1550, fol. 114 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nådhe haffve undt och giffvit, som vij och nu med thetta vårt öpne breff unne och giffve thenne oss elskelig vår tro mann och tiänere, Seffverinn Juthe, vår

befalningzmann på Vesterårs, en vår och cronones gård, liggendes udi för:ne Vesterårs nest sunnann för Tord Gulsmidz gård till everdelige äghe, hvilcken gårdh Rasmus Klott tilförende ått haffver och seden oss och cronone effter hans mishandell tilfallen ähr; förbiudendes her medt alle, som för våre skuld vele och schole göre och lathe, synnerligen våre fogter och befalningzmänn, att göre offtebe:de Söffverijn her emot hinder eller förfong. Datum Upsala 21 Julij anno etc. 50.

Upsala den 22 Juli.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående ett ifrågasatt inköp af jern från några uppgifna borgare i Stockholm.

Riksregistr. 1550, fol. 115.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve förstått utaff tijn schriffvelsse, Botvedh, att these effther:ne våre undersåther och borgere i Stocholm, Hareld Olsson, Gunner Olsson och Nils Schriffvere, ähre opå thet underdånigeste begärendes, att vij ville nådeligen efftherlathe them någre hundrede daler för jern, som the oss igengiffve vele, och att samme borgere vele giffve oss en läst järn för ett-hundrede marcer och vele haffve en daler aff oss för 4 marc ortuger etc. Så ähre vij icke obenägne att göre för:ne borgere undsettning, ther medt the sitt beste sökie måge och kunne; doch synes oss, att the kunne icke heller medt någon godh foge så sökie theres fordell hoss oss, att vij therutöffver schade lijde skole. Thu schriffver, att the Lubske biudhe them tije marck och hundrede för läst järn, och att the oss lästen för hundrede marck unne vele. Så skulle thu och tenckie ther brede vidh, att the Lybske vele giffve them igen thet förrächte clädhe och annet godz, som the haffve medt fara och sättie them samme godz i hender så dyrtt, som the siälffve vele, män

thet, som the aff oss begäre, ähre gode slagne daler. Vij vette och väll, att the haffve myckitt större profijt aff daler änn aff järnn, ty opå daler ähr ingen förlust, haffver mann icke heller opå daler then bekostning medt fracht och umgäldh som opå järnett, och ändoch mann rächner en daler udi köpzhandelen för halffierde marc ortuger, ähr icke förthenskund meenth eller sagtt och icke tro vij, att thet heller skeer, att någon sälier slagne daler för så monge penningar, och förnimme vij, att i Lybick räcknes och udi köpzhandelen hvar daler för 31 skillinger, männ then, som ther en slagen daler köpe schall, måtte allt giffve mere för hvart stycke; sådantt vij och merckie skulle och vette thereffther våre lägenheter schicke. Och opå thet för:ne borgere måge haffve tilfalle att sökie theres bäste anthen udi Hamborgh eller annerstedz, ther the bäste köpett upsökie kunne, så ähre vij icke obenägne effther tilbörlicheet att göre them undsettningh, män att vij them så hialpe skulle, thet the all fordelen och vij förlusten haffve skulle, thet kunne vij icke göre. Vij haffve nogsampt förstätt, att man bekom udi vinters i Arboge läst järn för 50 mark, 55 mark eller till thet högzste för 60 mark, män att järnett ther så högtt udi Pederssmesso marcknaden upreest var, haffve borgerne thet siälffve vallett, hvilckett vij icke umgälle vele aller kunne, män hvar för:ne borgere vele någett när unne oss thet köp, som the finge udi vintters i Arboge, då vele vij väll göre them undsättningh medt någre hundrede daler; vijdere fordeell ähr oss besvärligitt them inryme, ther thu tig efftherrätte haffver, giffvendes oss tilkenne, hure the her um tilsinnes ähre. Datum Upsala 22 Julij anno etc. 50.

Upsala den 22 Juli.

Till Germund Svensson [Somme] angående lönan det af fogdarne och deras folk i Kalmar län.

Riksregistr. 1550, fol. 116 v.

Vår gunst etc. Vij förnimme, Germundh, att thet vill icke väll schicke sigh, att våre fogter ther i Calmarne län och flerestedz i Smålandh själfve sigh och sine karler löne schole. Ähr thet och så bönderne emellen Stocholm och Smålandh till stoor tunge, att the eller theris karler schole altijdh pimpe ther emellan till och frå och tiläffventyrs allt medt skiutzhester. Ähr förthenskuld vår villie, att thu her effther samme fogter och theris karler opå alle löninge tijder mustre och betale schall, ramendes udi then måtte vårt bäste, som vij tigh tilbetroo. Och vele vij, at tu lather vår landbofogte Mickell Olsson bekomme siin och hans karlers lön nu ther i Calmerne, opå thet att han kan få leffrere till fyllest then årlige räntte och annet, som honom bör leffverere. Vij vele och ingelunde, att han och flere, som icke ther nidre vidh grentzen befallning haffve, skole holle flere karler än som the kunne hiälpe sigh medt till att förfordre vårt gagn och beste, ther medh thu och flitigt upseende haffve viltt, så att våre fattige undersåther icke allt för myckett med theris onyttige selskap skole förtungede bliffve; menn grentzerne ther nidre vele vij allestedz haffve medt gott trogett krigzfolck förvarede etc. Datum Upsala 22 Julij anno etc. 50.

Upsala den 23 Juli.

Till Germund Svensson [Somme] och Hans Larsson angående priset på och betalningen af salt i Kalmar.

Riksregistr. 1550, fol. 117.

Vår gunst tilförende etc. Oss synes, Germundh och Hans Larssonn, att I haffve giffvet alt för myckett för thet saltt, som I aff the Hollendere opå våre vegna köptt haffve, ty vij förnimme aff eders schriffvelsse, att I haffve giffvet för hvar stoor lest så mycken spannemåll, som löper opå 8 daler; medt sådant köp oss föge skiäll skedt ähr, och haffve vij udi Stocholm bekommett aff the Hollendere, ther våre, hvar stoor lest saltt för halff ottende daler och tyckes oss, att the Hollendere, som udi Calmare lossett haffve, måtte ju haffve undt oss någett bättre köp än the, som till Stocholm komme, thy theris rese haffver icke varidt så longh, som then annen resse var till Stocholm etc.

Vij förnimme och, atth I blotte then landzende allt för myckett medt spannemåll, thet I icke göre skulle, synnerligen effther I ju see för ögonen, hure skröpelig thenne årss vext ähr, och såge vij förthenskuldh gärne, att I ville betale samme Hollender theris saltt med the daler vij nidschickede, sammelunde medt trälast och andre våre varer, som vij ther nidre liggiendes haffve, och icke lathe så mycken spannemåll komme sin koss aff landett, som the haffve vele. Men then gamble spannemåll ähre vij tilfrijdz, att I måge lathe them bekomme. Och um the vele giffve oss liche för the varer, som I haffve igen, när salttet betalett ähr, dhå ähre vij tilfrijdz, att I lathe them samme varur för gull och daler bekomme, ramendes herutinnan vårt gagn och beste, som vij eder tilbetro. Datum Upsala 23 Julij anno etc. 50.

Upsala den 23 Juli.

Till Botvid Larsson [Anckar] angående Hans Kock och dennes förbindelser med Jöran Ballinger m. fl.

Riksregistr. 1550, fol. 212.

Vår gunst tilförende etc. Ähr vår vilie och befalning, Bottved, at tu förhörer thenne Jöran Ballinger, hvad Hans Kock sigh för honom och flere ther i Stocholm haffver oppenbarligen höre latitt, synnerligen att honom icke sker skäl af oss eller them, som med honom på våre vegne handlett hafve, achtendes grundeligen, hvad samme Hans Kocks mening utti så motte varit hafver, och at tu håller honom sedan före alfvarligen all hans historie på dett hårdeste, huru han sigh med Peder Nilsson och flere hållet haffver; hvad han ther till svarar, thett försumme icke gifve oss tilkenne. Datum Upsala then 23 Julij ähr etc. 50.

Gustaf.

Upsala den 23 Juli.

Till Tyska ordens härmästare i Livland, Johan von der Recke, angående Lukas Grefing.

Efter en samtida afskrift i Revals stadsarkiv.

Wir Gustaff von Gots gnaden zu Schweden, der Gotten und Wenden etc. kuning, entbieten dem hochwirdigen fursten, unseren fruntlichen lieben nachbarn, hern Johan von der Recke, meister Deutsches Ordens zu Liflandt, unser freuntschaft liebs und guts bevor und fuegen E. L. hiemit zu wissende, das abermals beij uns Meister Lucas Grevinck erschinen und underdenigst sich beklagt, wie uber E. L. uff unser gethane furpit, zugestalte gnedige furderung ime bis ahn hero beij den Revalischen nichts

anders den allerleij beschwerung erfolget und sonst verner dermassen beij etzlichen vorneidet werden soll, das ehr derwegen gar zu hintergange seines vorigen handels und wandels geradtenn muss, uns derwegen uffs aller gehorsamst angefallen und gebeten, ahn Ewer Liebe ihne ferner zuzuschreiben, deweil ehr daselbst zu Revall sein narung zutreiben nicht gelitten werden magk, das E. L. wolten die Revalischen unnterrichten, das ihme, sein weib, kinder, guth und hab mocht aufgestat und unvorhindert zugestalt werden, damit ehr sonstent ahn andere ortere sein leibs narung suchen mocht. Und wiewoll wir nun aus der Revalischen ubergeschickten process und E. L. schreibent nechstmals nach lengst unnterricht der sachen erlangt, daruff doch aber gedachter Grevingk sein jegenbericht furgewandt, welchs wir die sach zu beider partej veranlassen, so habn wir doch Lucas Grevinck also unserem alten diener uf sein unterdenigst bitt diese unsere furderung nicht weigern konnen; und gereicht dennach an Ewer Lieb unser freuntlich bitt sie wolten bemelten Lucassen, sein wib, kindt, hab und gudt, zuerlangen den Revalischen bevelich thun, und dem armen manne ohne viler schaden vergonnen und zulassen ume ihme belegen sich zu erneren und bergen. Und wir seindt sonstent E. L. freuntliche wilfarung zuerzeigen geneigt. Datum uf unserem sloss Upsal ahm 23 tag Julij. Anno etc. 50.

Ekolsund den 29 Juli.

Förläningsbref för M. Olof, skolmästare i Upsala, på en del af kyrkotionden i Bälinge socken.

Riksregistr. 1550, fol. 212 v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligt, att vij af vår synnerlige gunst och nåde hafva undt och efterlatitt, som

vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlate, att thenne oss elskelig, hederlig man, M. Oluf, scholemestare uti Upsala, må behålla, sigh til hielp och underhåldning (oss til en behagelig tijd) ha[l]fparten af then deel uttaf tijenden, som kallas kyrkiodeel och åhrligen vid Belingz kyrkio falla kan, biudandes här medh prosten och kyrkioverdene vid för:ne Balingz kyrkio, att the icke göre för:ne M. Oluf här emott hinder eller förfång. Datum Ekolsund then 29 Julij årh 50.

Upsala den 30 Juli.

Till Per Brahe och Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående förhållandena i Vestergötland och om det till Holland destinerade fartygets skyndsamma afsändande.

Riksregistr. 1550, fol. 118.

Vår synnerlig gunst och nådhe etc. Vij förnimme utaff eders schriffvelse, käre her Peder och her Göstaff, att I våre tidige råd och förmaninger, som macht opå ligger, till hiärtedtt gå lathe, och att I och så menige frälsett ther i Västergötlandh till achtsamheett att förmane eder stedze beflithe vele, som I nogsamptt besinne kunne, ath i thenne farlige verdens tijder högeligen förnöden årh etc.; hvilckett oss väll behager och förhoppes [vij], att sådant eder själfve udi lengden till godo och nytte vare schall etc.

Vijdere hvad som belanger then pincke ifrå Stocholm till Elffzborgh kommen årh, försee vij oss, att Hans Garstenbergh eder vår meningh schall förstendigett haffve, hvilcken vij ifrå Stocholm allerede för fiorten dager seden och till Elffzborgh öffver landh afferdige lothe, och vele vij gärne, att samme pincke till Hollandh oförsumeligen afferdigett bliffve måtthe etc. Gudh edher befalendes. Datum Upsala 30 Julij anno etc. 50.

Zedell.

Vij schicke edher her innelucht en copie aff ett breff, som Kong:en Verde till Danmarck oss tilschriffvitt haffver. Hvad hans mening ähr, varde I aff samme breff väll förnimendes.

Samelunde schicke vij edher någre copier, som vij haffve latidt transferere utaff the breff oss ifrå Engelandt med docter Anders och Hans Larssonn tilhonde kompne ähre etc.

Upsala den 30 Juli.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående Hans Kocks begäran om tillstånd att resa till Östergötland, om rätt för några vid Öland strandade köpmän från Lybeck att återfå sitt skeppsbrutna gods samt om Henrik Nieburs arfvingars och Jost van Hertz' mellanhafvanden med Kongl. Maj:t och dess undersåter.

Riksregistr. 1550, fol. 118 v.

Vår gunst tilförende etc. Som thu haffver schriffvit Valentin till, Botvedh, att then Hans Kock står fast effther och vill haffve förloff till Suderköpfung till att inmane ther hans utheständendes gäldh etc., så kunne vij tilingen enckiende svar ther um vette, effther vij icke förnummet haffve, hvem honom någon deell ther nidre skyllig ähr. Och kan skee tileffventyrs, att han haffver någon annen meningh ther under och icke ther häden drage vill för gäldh allenest, utan att han någon hemelig ingiffit och inblåsning till någett obestond ther nidre till väge bringe tilsinnes ähr, som oss och rijkitt framdelis till någon märckelig skade och nådeell komme kunne. Män ther vij viste, att han icke medt sådant umgå ville, och um vij tesligeste vijste, hvilcke honum någett skyllige våre, kunne vij dhå väll lijdh, att han ther häden drage

måtthe och sine utheständende gäld inmane; doch motte man schriffve Lass[e] Pederssonn till, att han oförmercht medt för:ne Hans Kock upseende haffve schall etc.

Som thu giffver tilkenne, att the Lybske liggere, som stötte för Ölandh, begäre, att the måge beholle thet godz för en skäligh berggäldh, som ther bergett ähr, så våre vij väll tilfrijdz, att the samme godz måtte beholle, hvar vij eliest vijste, att the tilböriligen och väll emot oss och våre undersåther sich holle och schicke ville. Män förnimmer mann them annerlunde tilsinnes vare, vele vij dhå them thet ingelunde efftherlathe, ty vij lathe oss tycke, thet vij icke plichtige ähre att lathe upfiske theris godz och haffve inthet annet änn otack för omakett. Ther thu tig efftherrette haffver.

Ytterligere som thu schriffver um thet register thu haffver förne:de Valentin tilschickett um framlidne Henrich Nijeburs eller Jost van Hartz gäldenerer, så ähr oss inthet sådant register tilhonde kommet, uthen vij finne her någre artickler eller vilckor, som Hans Kock aff oss begärer, hvar han the femtije portugalöser utgiffve schall, som ähr till thet förste, att för:ne Jost veet ingen annenstedz att förvisse Hans Kock siin betalningh utan aff the gäld, som framlidne Henrich Nijeburs hade utheständendes her i rijkett, och begärer förthenskuuld, att vij vele unne för:ne framlidne Henrich Nijeburs erffvinger och Jost van Hartt eller theris fulmyndige vårtt skarpe fulmactzbreff till the gäldenerer, som för:ne Henrich hadhe her i rijkett, så att the sådane gäldh ther med inkräffie kunne, och att vij ther medt skulle fordre och handhaffve them udi theris rätt, så att för:ne Hans Kock och förbemelte Nijeburs erffvinger, tesligeste then Jost van Hartt, till theris betalning komme skulle, och att vij ville giffve alle för:ne Jost van Hartz lyffthismän frij och ledige för allt ytermere tilltaell etc. Ther till vij så svare vele, att när Jost van Hartt giffver oss tilkenne, hvilcke Henrich Nijeburs

gäldenärer ähre och haffver opå sådane gäldh någett vijst bevijs, anthere theris handschriffter äller och, att gäldenärerne bestå, att the förbe:te Henrich sådane gäld skyllige våre, som han them tilräcknadt och uptecknedt haffver, vele vij dhå obesværede vare att unne honom vårtt mane breff och icke eliest. Och när vij the femptije portugalöser aff för:ne Jost bekomme, vele vij dhå honom för then deell han oss skylligh varidt haffver, qvittere lathe för allt ytermere tiltall. Män ähr han androm någett skyllug, ther vele eller kunne vij icke seije honom qvitt före. Och kan väll Hans Kocks och Jost v. Hartz mening vara, att vij skulle qvittere samme Joest för allt tiltall så väll för thet Henrich Nijeburs erffvinger kunne haffve honom till att tale, som thet vij medt honom haffve, thet vij förbetingett haffve och ingelunde göre vele, män så myckett oss belanger, när vij vår fulle betalningh haffve bekommet, ähre vij obesværede honom qvittere, hvilckett thu Hans Kock föröhle må etc. Och förnimme vij och, att samme Hans Kock vill länge förhale medt betalningen, som vij haffve skole, ther medt vij icke heller kunne oss åthnöije lathe, uthen vele vethe oss samme betalningh upå någen viss tijdh och termijn, ty vij lathe oss tycke, att vårtt haffver oss ifrå honde länge nogh bortte varidt etc. Thu viltt förthenskuldh förhandle medt för:ne Hans Kock um samme betalning, förvettendes tigh medt honom um en viss termijn, som han oss vår betalning leffrere schall, och med hvad partzeler han oss betale vill, giffvendes oss thet seden schriffteligen tilkenne. Datum Upsala 30 Julij anno etc. 50.

Zedell.

Vij giffve tigh och tilkenne, att her Norman och Oloff Larssonn i dag till oss kompne ähre, och haffve vij icke annet aff them förnummet, än att vij en sächer och standactig fridh och enigheet hoos Keij:ge M:tt oss haffver till att förmode. Datum ut in litteris.

Upsala den 30 Juli.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående åtskilliga ärenden rörande hans befallning.

Riksregistr. 1550, fol. 213.

Vår gunst tilförende etc. Som tu begerer vette vår vilie, Nils Bijriesson, hvartt tu skaltt förskicke the hundrede kiör thu hafver ther nidre utti tin befallning hoss bönderne, så efter vij förnimme, att vij intett gagn hafve af them ther nidre, må tu för then skuld late komme them up til Östergöttiland, somlige til vår gård Tuna, liggjendes vid Linkiöping, och somlige til Motala och sedan annorstedz til våre gårder ther i Östergöttiland, ehvar the ther kunne behöfves.

The sackörs och städzleörs oxar tu skrifver om må tu förskicke utti tijd til Stocholm, så att the ther komme om Olaij nest kommendes.

Effter ibland bönderne ther nedre i then landzände, som tu skrifver, stoor nödh är om penningar och bönderne för then skuld icke hafve råd att lösse vårtt landgilles smör för penningar, så ähre vij väl tilfredz, at tu upbär smör, ramendes ther med vårtt gagn och beste.

Som tu gifver tilkenne, att schatte och fordringz penningerne utti tin befallning icke recke til att betale vårtt krigzfolk medh, så ähr vij tilfridz, at tu må tage så myckit af the tijende penningar ther falle, som tu samme folk kant afbetale medh. Och är vår vilie och endelige befallning, at tu tenker till att holle oss dugeligt krigzfolk utti then landzände, som vij tig nogsampt vår mening utti then motte ofte tilförende förstå latitt hafve.

Um thett saltt tu skrifver må tu lagett, som tig synes likkast vare, och hvad heller tu samme salt i Calmar sjelf köpa vilt eller och annammet af Germund Svensson, thett är oss och lijke fördeel.

Ytterligere efter vij förnimme, at tu samt Anders Pedersson ingen platz ännu hafva besedt eller besteltt til then afvelssgård vij vele hafve utti Sunnerboo, hvarföre är vår vilie, att I ännu ther om flitteligen bestelle vele, gifvendes oss sedan beskedeligen hvad lägenheter, som ther finnas kunne til sådane afvelsgård, medh thett förste tilkenne.

Som tu begärer vette, om tu skaltt unne the prester the[r] i Växiö och flerestedz en tunne korn utti vederlägning för hvar tunne smör rente, som thee mist hafve, så mente vij, att ther om lenge sedan allt besteltt varit hade, och vette icke heller annat svare tig ther till, än oss synes lijkt vare, att the måge fåå en tunne korn eller 4 skepper rogh i vederlägning för hvartt pund smör.

Vijdere ähre vij och tilfredz, att presterne ther i Växiö, som ridkiörkier hafve, sammelunde the prester opå bygden ähre, måge behålle theras clockerebool, efter som tilförende sedvane varit hafve.

Then prest tu skrifver, att [han] hoor giordt hafver, vore väl tilbörlligit, att man tilbörlligen straffa skulle. Doch efter vij förnimme, att han sigh troligen emott oss utti then Dacke feijgde skickede, må tu unne honom opå våre vegne samme saak under hvad medel tigh sjelf best synes.

Vij hafve och nu latitt skriffve then Lasse Pedersson til, som tu mener til vår landbofougde ther nedre tiena skal, att han oförsumeligen skal gifve sigh til oss och skicke tigh brefvet til handa, hvilkett tu honom tilskicke må.

Som tu skrifver, att bygningen ther på Cronoberg är allerede så förstercht, at tu tröster försvare tigh för ett anlop, så behager thett oss väl, och är vår vilie, at tu alfvarligen tenker till att befeste samme Croneberg, efter som vij tigh tilförende nogsampt befalett hafve, och

försumme icke att gifve oss altijd tilkenne, hvad grunkur af våre granner förnimmendes varder.

Vij skicke tigh och vårtt bref, som vij hafve unt then Peder Muremestere opå then siöbod han begärer byggie på vatnet i Calmar, hvilket tu honom öfverantvarda må, opå thett han thess flitigere opå thett murning ther på Croneberg sig skal befinne late.

Til thett sidzste ähre vij tilfredz, at tu behåller then S. Chaterine prebendegård under thett vilkor, som tu samme gård sjelf begärer, och ther opå [vij] nu förskicke tigh vårtt bref tilhanda. Vele och så tig förmanet hafve, at tu ihugkommer then gunst och nåde, som vij tigh bevijse och vårt gagn och beste altijd, som tu oss lofvatt och tilsagt hafver, troligen vilt vette och sökie. Datum Upsala then 30 Julij åhr etc. 50.

Upsala den 31 Juli.

Förläningsbref för Nils Birgersson [Rosenqvist] på S. Catharinas prebendegård i Vexjö.

Riksregistr. 1550, fol. 121. Jfr Sandbergska saml. i K. A., afd. yy, fol. 15265, der en samtida, af brand skadad afskrift af samma bref är dat. ultima Junij.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, aff [v: att] vij aff synnerlig gunst och nådhe, så och opå thett thenne oss elskelig vår tro tienere, Nils Birgesson, vår befalningzmann opå Cronebergh, sig täste flijteligere, välvilligere och troligere befinne och bruke lathe schall, icke allenest udi then befalning han nu haffver, utan och så udi hvad som hålst befalningh hann her effther opå våre vegna brukatt bliffve kann, haffve undtt och giffvitt, som vij och nu med thette vårtt öpne breff unne och giffve honom och hans effter:de erffvinger till everdelige äge S. Chaterinæ prebendæ gårdh, liggiendes udi vår stad Vexjö, medt åker, ångh och alle andre tilläger, som samme gårdh (alenest prebende godzenn och renthen undentagendes) nu tilligger

och aff ålder tilleggett haffver etc. Hvilckitt vij giffve våre befallningzmenn och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, tilkenne, att the vette sig her effther rättthe, icke görendes för:ne Nils Birgessonn eller hans effther:de erffvinger her emot hinder, platz eller förfongh vidh vår ogunst. Datum Upsala 31 Julij anno etc. 50.¹⁾

Upsala och Ekolsund i Juli.

Utdrag af utgångna skrivelser.

Riksregistr. 1550, fol. 271 v.

Öpitt breff för Oloff Andersson i Valby, att han må löse för:ne Valby til sig för så monge penningar, som han kan värd vare, och sedenn göre ther aff cronone skatt som andre bönder etc. Aff Upsala 15 Julij.

Förläningsbreff för Lenartt Sölffköpere på then deel aff tienden udi these efftherskreffne sochner, nempligen Sala, Kumbla, Kijla, Fernebo och Simetuna, som tilförende under erchediekene dömett udi Vesteråhrs stigt legett haff[ver] etc., Kong:e M:tt till en behagelig tijdh. Aff Ekolmsundh 31 Julij.

Öpitt breff för rotekarlerne, som ähre opå Salebergitt, att Kong:e M:tt haffver skencht them then tomtöre, som them borde utgiöre pro anno etc. 50 och löper summan opå samme penningar 132 ¤ och 2 öre etc. Aff Ekolmsundh 31 Julij.

¹⁾ I Kalmar slotts och stads historia, Afd. 2: D. 2 (1865), s. 232—233, noten, har G. Volm. Sylvander aftryckt ett Gustaf Is bref till borgmästare och råd i Kalmar angående borgarnes i de närliggande småstäderna flyttning till Kalmar, som der uppgifves vara dat. 31 Juli 1550. Detta beror dock på ett misstag, som uppstått derigenom att ifrågavarande bref, som finnes upptaget i riksregistr. 1543 och otvifvelaktigt tillhör sistnämnda år (jfr G. I Reg. XV (1543), s. 454—455), der såsom ofta förekommit vid registraturrets utskrifvande försetts med det år, under hvilket afskriften verkställes. Sylvander vet äfven omtala, att Sivers i sin beskrifning öfver Vestervik åberopar originalet, som burit rätt årtal 1543, men har ej häraf låtit sig föränledas till misstanke om rätta förhållandet.

Ekolsund den 1 Augusti.

Öppet bref för Lasse Pedersson att vara fogde i Tierps m. fl. socknar samt öfver Kongl. Maj:ts egne, under Örby lydande landboor.

Riksregistr. 1550, fol. 216.

Vij Gustaff *etc.* gøre vitterligit, att vij tilskickett, befalett och tilbetrodt hafve, som vij och nu med thette vårtt öpne bref tilskicke, befale och tilbetroo thenne vår troo tienere Lasse Pedersson, att han vår fougde och befallningzman uthi Tierpen, så och thesse efter:ne sochner Vendel, Danemora, Tegelssmora och Fölm, thesslikeste öfver alle våre egne landboor, som under Örby gård här til legatt hafve, vare skal, och skal han åhrligen förplichtig vare att gøre oss in utti vår kong:e cammer en god, klar och beskedelig rekenskap för all then rente och rettigheet, som ther afgå pläger; doch skal hans upbörd först angå om nestkommendes Micaelis, som lyder anno *etc.* 51 til. Hvarföre biude vij eder, trogne undersåter, våre och cronones skattskyllige bönder och dannemän alle, sammelunde våre egne landboor, som utti för:ne Tierpen och the förberörde sochner byggie och boo, att I åhre för:ne Lasse Pedersson på våre vegne hörige och lydige, svarandes honom och ingen annan til eders åhrliche uttskyller, som är schatt, kong:e och biskopzsacher, konglige och biskopzgestninger, åtherstoder och all annan deel, hvad namn thett helst hafve kan. Vij hafve honom strengeligen budit och befalett, att han skal hålle eder, dannemän alle, vid lagh, rätt och rättvijsse, som han thett för oss tryggeligen ansvare vill. Datum Ekolsund then 1 Augusti åhr *etc.* 1550.

Ekolsund den 3 Augusti.

Cirkulär till fogdarne i riket angående inlevererandet af deras uppbörd och räkenskaper i kammaren.

Riksregistr. 1550, fol. 216 v. — Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i *Diplom. Dalecarlicum*, D. 3 (1846), s. 113.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve nogsampt förmanatt tigh, N. N. och flere våre fougdtter utti alle landzender uttöfver hele rijkett, att I utti rettan tijdh um åhrett all eders uppbörd, så väl penninge som alle andre partzeler, ifrå eder lefrere skulle, hvilke våre förmaninger hooss somlige icke myckit achtade blifve, och för then skuld kunne vij icke komme til en rett opbörd, som thett åhrligen skee borde och högeligen för nöden är. Och opå thett att vij än nu ther til komme motte, vele vij tig alfvarligen her medh förmanet hafve, at tu endeligen finner rådth til att lefrere ifrå tigh innan Michels messe al then dell, som tu af tin befallning för thette närvarendes åhr 50 lefrere plichtig äst. Sammelunde vele vij och, at tu later tin rekenskap komme in utti vår rechninge cammer strax efter Michelsmesse; thette icke försummendes, så frampt tu undvijke vil vår ogunst och tilbörlige straf. Datum Ekolsund then 3 Augusti etc. 50.

Stockholm den 3 Augusti.

Quitto å penningar, inlevererade af Hans Fordell.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit medt thenne vår qvittentie, att vij udi egen kongelige persone på vårt slott Stocholm thenn 3 Augusti anno etc. 50 annamedt och upburidt haffve aff thenne vår tro undersåte, Hans Fordell, rosennobell en, engelotter fyre och ungerske gyl-

lene sex, som var restantier på then taxa, som han oss skyldugh bleff på then kyrcke tiende udi Pedersöre soken i Östrebotnen, som vij honom förlänte udi thetta närvarendes 50 åredt etc. Hvarföre etc.

Gustavus.

Ekolsund den 5 Augusti.

Till Håkan Verme angående medgifven lindring i Jöns Björnssons i Räfslösa afradsrestantier.

Efter afskrift i Uplands handl. 1550: N:o 6, K. A.

Vår gunst tilförende etc. Vett Håken Verme, att vij gunsteligen haffve untt och effterlåtindh tenne Jöns Björnsson i Refzlössa i Ness sockn för hans siucdom och fattigdoms skulld, ath han må ut giöre eth pund rog för te 2 pund korn, som han i fiord stod til baka med ath utgiöre i affrad, vettandes tig her effter rettä. Datum Ekolsund 5 Augusti anno 50.

Stockholm den 6 Augusti.

Till den vid Morsmessomarknaden i Vesterås församlade menigheten dels angående förordnande för Lars Siggesson [Sparre], Joen Olsson [Gyllenhorn] och biskop Henrik [Johansson] m. fl. att på Kongl. Maj:ts vägnar förhandla med densamma, dels ock med underrättelser rörande utgången af Kongl. Maj:ts beskickning till kejsaren.

Riksregistr. 1550, fol. 122.

Vij Gustaff etc. tilbiudhe edher, oss elskelige trogne undersåther, frijborne, frelsismän, prestmen, köpstadzmän, bönder och menige almoge, som nu udi Mårmässe marckneden i Vesteråhrs försambledhe bliffve, vår gunst och nådhe tilförende etc. Käre undersåther, vij lathe edher

nådeligen förstå, att ändoch våre läglighether sig så be-
geffve, att vij udi egin kon:ge persone icke kunde haffve
tilfalle, att komme tijt till Vesteråhrs udi thenne sam-
qvemd till orde och samtaels medt edher för någre andre
merckerlige förfaldh skuldh, som oss förhindrett haffve,
dherföre haffve vij befalett tässe våre trogne männ och
rådh, her Larss Siggesson, Joen Olsson, biscop Henrich
i Vesterårs, medt någre flere våre män och tienere, som
ther tilstädis vare kunne, att the medt eder på våre vegna
någett handle och tale schole. Och förmane [vij] edher, käre
undersåther, at I udi köpenskapen edher emot hvarannen,
effther som skiäll och tilbörigitt vare kann, holle och
schicke vele och i hugkomme then hulskap, troheet och
trygheet, som I oss loffvedt och svoritt haffve, som vij
och udi then motten inthet tviffvell haffve, att I ju gö-
rendes vardhe.

Thernäst, käre undersåther, så vele vij och edher
her medt tilkänne giffvet haffve, att för menige Sve-
riges rikis och alle thess inbyggieres bäste och longe-
ligitt beståndt skuldh, våre vij förorsakede att schicke
nu i våres näst förliden våre fulmynduge sendebudh ut-
öffver till Key:ge M:tt till att förhandle och besluthe lathe
någre the saker och ärender, som Sveriges rijke och oss
alle storligen anliggiende våre etc. Så ähre nu för någon
kortt tijdh seden samme våre sendebudh hijt inn i rijkett
till oss tilbake kompe och alle saker (ty bättre) rijkett
och oss alle till godhe och gagn väll uträttedt och be-
stältt, så att emellem högbe:te Keij:ge M:tt, oss, beggis
vår landh, rijker och förstendömer en bestondigh frijd
och säkerheet vare och bliffve skall, och att våre under-
såther frije och obehindrede måge besökie alle keijserens
land, rijker och förstendömer med theris köpenskap,
handling och vandling och eliest hvad the kunne haffve
att uträtte, tesligeste keijserens undersåther hijt in i
våre land och rijker igen, så att vij och Sveriges rijke

ingen farligheet eller obestondt aff hans Keij:ge M:tt till att förmode haffve schole, som tiläffventyrs aff någre våre uvenner iblandh en partt aff våre undersåther kan utfört vare. Thet vilde vij, kære undersåther, lathe edher förstå, upå thet att, um tiläffventyrs någen, eehväm thet hälst våre, eder udi någen annen eller vrongh mening före vilde och thenne sak annerlunde föregiffve eller vände än hon ähr i sigh siälff, att I dhå en annen och rätt undervijnsningh ther um haffve mätthe. Och udi hvad mätthe vij ytermere kunne betenckie och förfordre rigsens och alle edhers bäste och longligett bestondt, ther till ähre vij altijd villige och benägne och befale edher her medt Gudh. Datum Sto[ck]holm 6 Augusti anno etc. 50.

Stockholm den 12 Augusti.

Förläningsbref för Simon Andersson på strömpenningarne i Stockholm i behaglig tid.

Riksregistr. 1550, fol. 217.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och opå thett thenne vår troo undersåte, Simon Andersson, borgere i Stocholm, thess fliteligere och troligere opå vår tull och al annen deel, som honom befaltt är, achte skal, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijd) the strömpenninge, som utti vår stad Stocholm ährligen falle pläger; biudendes för then skuld våre befalningzmän, att the icke utti någon motte göre för:ne Simon Andersson här emot hinder eller förfång. Datum Stocholm then 12 Augusti 50.

Stockholm den 12 Augusti.

Till herr Nils [Jonæ], kyrkoherde i Vadstena med befallning att i kyrkoceremonierna undvika sjelfrådiga förändringar utan vidblifva gängse bruk, till dess annat kunde beslutas af dem det vederborde.

Riksregistr. 1550, fol. 217. Förut tryckt af O. Celsius i Monumenta polit.-eccles., Cont. II (1751), s. 34, och af U. von Troil i Skrifter och handl. t. uppl. i Sv. kyrko- och reformationshistorien, D. 3 (1791), s. 172.

Vår gunst tilförende etc. Oss förundrar, her Nils, att I någre ceremonier uttan befallning, synnerlige sådane, ther af stor förargelse ibland then enfallige almogen komme kan, förvandle vele, efter vij ju hafve förskaffett en ordinarium ther i stichtett, som opå alle religions saker upseende hafve skal, och hvad som ther uttinnen utti the landzender förvandles skall, ther skal för:ne ordinarus gifve samptyckie till, doch så att inge andre afleggies eller uptages än the, som af andre våre ordinarier och clerker öfver heele riket hålne och samptychte äre, och uttan hans vettskap skole I eller någon annen icke uthi then motte någott förvandle, och hafve vij förnummit, att I platt aflagt hafve elevationem sacramenti, thett icke en ringe förargelse ibland then enfallige almoge bringendes varder, thett oss föge behager. Biude eder förthenskuld, att I samme ceremonier vidh thett bruk skulle blifve låte, som the tilförende varit hafve, til thess I vijdere vår vilie ther om förnimmendes varde, vettendes eder fulkomligen här efter rette. Datum Stockholm then 12 Augusti anno etc. 50.

Stockholm den 12 Augusti.

Qvitto på tullmedel, inlevererade af Peder Nilsson, borgmästare i Stockholm.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. göre vitterligt medt thenne vår qvittencia, att vij udi egen kongelige persone på vårt slott Stocholm then 12 Augusti anno etc. 50 haffve an-namedt och upburidt aff oss elskelig vår tro undersåte, Peder Nielsson, borgmestere udi för:ne Stocholm, thette effther:ne guldh, hvickit han udi tull upburidt haffver anno etc. 50, som ähr dubelducater elleffve, hvart stycke för tije marck, engelott en för halffottende marck, enckell korsått en för fem marck; summa på samme guldh, verderett i peninger, löper etthundrede tiugu och half-fierdee marck ortuger. Hvarföre göre vij för:ne Peder Nielsson her medt qvitt och frij för alth yttermere tiltael på för:ne guldh och thess till yttermere visse lathe vij tryckie vårt secretum her nedan under och medt egen hond underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gustavus.

Stockholm den 13 Augusti.

Till Per [Brahe] och Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående de svar Kongl. Maj:ts beskickning till kejsaren hemfört och om inköp af kläde för Kongl. Maj:ts behof.

Riksregistr. 1550, fol. 123 v.

Vår synnerlige gunst och nådhe tilförende etc. Vij skicke edher her innelucht tilhonde, käre her Pedher och her Göstaff, the svar, som våre senninghebudtt, Normann och Oleff Larssonn, ifrå Keij:ge M:tt bekommet haffve.

Och vardhe I aff samme svar väll förnimmedes, hvad grunden och meningen ähr, som och för:ne Normann och Oleff Larssonn endels eder undervijst haffve tilförende. Hvilckett I udi edert betenckiende tage vele, och när I till oss kommendes vardhe, skole I få vethe hele handlingerne, seden kunne I vethe udi sakenn oss edre gode råd medtdele.

Vij schicke edher och her medt ett register, udi hvilckett förmeldett ähr, hure vår befalningzmann på Stocholms slott, Botvedh Larsson, udi thette år her i Stocholm till vårt behoff allehonde slagh clädhe köptt haffver. Och um I kunne finne rådt till, att then Schowman oss någett bättre köp unne ville och siälff upå sin eigen umkost förskaffe oss sitt godhz hijt i landett, dhå kunne vij väll lijdh, att I giffve eder udi en lijdelig handell medt honom. Männ att vij skulle förvåge vårt godz till siöss, och synnerligen her effther så seent um åhrett, tiläffventyrs icke uthen stoor farligheet, och viste oss ändoch udi köpet föge fordeell, sådant kunne I vell tenckie, att oss myckett besverligitt vara ville. Gudh edher her medt befalendes.

Samme mening till her Stenn.

Stockholm den 14 Augusti.

Till alla hammarsmeder inom Vesterås stift angående deras smide.

Riksregistr. 1550, fol. 124. Förut tryckt af C. G. Kröningsvärd i Diplom. Dalekarlicum, D. 3 (1846), s. 113—114.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve förnumett, danne-männ, att en partt eblandt edher, som stongejern smide pläge, icke myckett väll sådana stongejern tilpyntte, som vij och sielffve seedt haffve någett stongejern her udi vår stadh Stocholm, hvilckett ganske skröpeligitt smidtt ähr. Och hvar samme jernn kommer udi fremende landh,

dhå bliffver thet myckett vanvyrdett och offthe för onyttugt godz hollett och achtet. Och the, som ther häden sådant före, haffve therutaff ingen ringe skadhe och förlost, och opå thet sådane skadhe förekommes motthe, och thet godz, som utföres, udi sitt rette verdh hollet bliffve motthe, biude vij edher alffvarligen, som udi bergzlagenn hammersmidier haffve, att I her effther edhert jern väll smide skole och seden smide sådant stongejernn, som mann uthlendes för gott köpmandz godz väll föröytre eller selie kan. Hvilckenn sig her emot ohörsam förnimme lather, then skall vethe sigh medt thenne förvarningh tilbörligitt straff förtient haffve. Ther I dannemänn alle, [som] hammersmeder ähre, edher efftherrette haffve. Datum Stocholm 14 Augusti anno etc. 50.

Stockholm den 14 Augusti.

Öppet bref med bestämmelser om den ersättning, som borde tillkomma vågmästaren Mats Henriksson vid vågen [i Stockholm].

Riksregistr. 1550, fol. 217 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att thenne vår troo undersåte, Matz Hendrichsson, hafver oss utti underdånigheet förstå latitt, att han icke betröster hälle vågen, som han nu förestår, utaf then rente, som til samma våge en tijdh lång legatt hafver, och synnerligen efter man nu beskedeligare register och myckit annat omak mere nu hafva motte, ähn tilförende skedt är, och för then skuld opå thett underdånigeste begärett, att vij sådane rente utti någon motte förbättre ville. Så opå thett för:ne Matz Hendrichsson theste flitteligere och troligere för:ne våge med klare och beskedelige register och elliest utti alle motte väl förestå skall, hafve vij nu för then skuld af synnerlig gunst och nåde undt och efterlatitt, som vij

och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlate, at han må och skall efter thenne dag bekomme på vågen uttaf hvar lest ossmundzjern ein öre och uttaf hvart skeppund stånge jern en $\frac{1}{2}$ öre, af en tunna smör 1 öre, af en seck humbla 1 gamul ortig, af ett skeppund kopper 1 öre, af ett skeppund lijn 1 öre, af ett skeppund hampa 1 öre. Och vele vij här medh förbudit hafve, att inge skole uttskeppe någott godz, anten östantill eller vestan till, oväget, vidh then plicht, som lagen ther om uttvijse; biudendes här medh våre fougdtter och befallningzmän, besynnerligen borgmestere och råd och menigheten utti vår stad Stocholm, så och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:ne Matz Henrichsson her emott hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm then 14 Augusti anno etc. 50.

Stockholm den 16 Augusti.

Öppet bref för Botvid Larsson [Anckar] angående frälsefrihet för vissa uppräknade gårdar i Hölö socken.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, K. A.

Vij Gustavus etc. göre vitterligit, att vij af synndlig gunst och nådhe, så och för velvilligheet, troskap och tienest, som thenne oss elskelige vår tro man och tienare, Botvijdt Larsson, vår befallningzman på Stocholm, oss och vårt rijke Sverike her till dagz troligen giort och bevijsst hafver och än yttermehre her effter troligen och manneligen bevijsse och göre må och skall, så lenge han lever, hafve undt och gifvit, såsom vij och nu med thetta vårt öpna bref unne och gifve honom frelsse och frijheet uppå these effter:ne godhz och gårdar, som äre först 2 gårdar i Kylesta, item een gårdh benempd Hemelstad och een lijthen gårdh benemdt Valäcker, hvilke förn:de gårdhar liggie i Hölbo häredt och Hölle sochn, så att han och

hans effterkomandhe, erfvebarn och barne arfve, samme godhz och gårdhar varder rätt frelsse niuthe och bruke och behålle skulle (!), lijcke som andre frälsemän her i vårt rijcke till vår och cron[on]es tienest theres godhz niute, brucke och beholle; biudandes [för] then skuld her med våre fougter, embetesmen och alle andre, som för våra skuld vele och skulle göra och låthe, att the förnemde Bothviidh Larson her emot icke hindra möde (!), platz eller i någon måtte oförrette [göre] viidh vår ogunst och vrede. Datum på vårt konglige slot Stockholm den 16 Augustij (!) anno 1550.

Undher vårt secret.

Stockholm den 19 Augusti.

Till Birger Nilsson [Grip till Vinäs] angående ett Bo Jonsson [Grips] bref och de kraf, som på grund deraf blifvit framställda om återvinning af gods.

Riksregistr. 1550, fol. 124 v.

Vår synnerlig gunst tilförende etc. Vij haffve läsitt the breff, käre her Birge, som I oss tilhonde schickedtt haffve. Och utaff thet her Boo Joenssons breff, som eldtz (!) och huffvedt breffvett vare skulle, kunne vij ingen rettilsse utlethe. Först förty att samme her Boo Joenssons breff icke någett jordebref ähr, uthen ett vidisse aff ett testamentis breff, ther han någre gode männ, som i samme breff uprechnäs, hvar honom för stackott bleffve opå alle sine ägodeler bådhe i löst och fast till att utskipthe, fulmynduge giortt haffver, synnerligen then tijdh han medt konungh Albrecht emot fienderne udi fremmet landh drage skulle, män um samme breff aff hans fulmechtige så fulfolgt bleff, som schriffvitt ståår, thet kunne vij icke vethe. Icke haffve vij heller förstätt, um för:ne her Boo kom um liffvett then tijdh hann medt konung Albrecht utdrog.

Kann väll skeep, att han drogh väll uth medt konung Albrecht och kom hijt udi rijkett tilbake igenn. Och hvar så skedde, då var strax hans testamentes bekreffting um inthett. Och um för:ne her Boo bleff um lijffvedt i samme uthrese, dhå synes oss licheväll, att I icke medt thette breff kunne haffve godh schiäll att vinne nagre godz, medt mindre I först kunne bevijse her Boo Joenssons börd och breff till samme godz, och ther nest, hure när offthebede her Boo eder skyldt var, um I näste bördermann ähre till att ärfve honom eller icke; ther um vele vij förstendigett bliffve.

Vijdere vele vij och gärne see the jordebreff, som I anammede aff M. Lars i Strängenäss, hvilcke I oss medt thet förste och tilhonde schicke vele etc. Gudh eder befalendes. Datum Stocholm 19 Augusti anno etc. 50.

Stockholm den 19 Augusti.

Till Birger Nilsson [Grip till Vinäs] angående Jöran Ostermann.

Riksregistr. 1550, fol. 125 v.

Vår synnerlig gunst tilförende etc. Vij schicke edher her innelucht, käre her Birge, en copia tilhonde, som Jören Ostermann haffver tilschriffvitt vår secreterer, Valentin von Lutich, utaff hvilcke copie I förnimmendes varde, hvad tacksamheet vij haffve aff samme Jören för then undsetning vij honom giortt haffve. Och som I utaff samme copie förfarendes varde, att hann undseijer godhe mendz barnn aff adelen, som uthländes stadde ähre, så rådhe vij edher förthenskuld, att I lathe haffve gott upseende, thet för:ne Jörenn icke kann få tilfalle sine skalckachtige meningh opå edhers sonn bedriffve etc. Gudh edher befalendes. Datum Stocholm 19 Augusti anno etc. 50.

Stockholm den 20 Augusti.

Till Henrik Claesson [Horn] och Nils Boije angående köpstäderna, sjöfarten och handeln i Finland, om segelledens till Helsingfors utprickande samt om frihet till utförsel af annars förbjudna varor från sistnämnda stad.

Riksregistr. 1550, fol. 126. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. uppl. af Finl. häfder*, D. 7 (1854), s. 322—324.

Vår gunst tilförende etc. Vij förnimme aff eders schriffvelsse, Hendrich Claesson och Nils Boije, att the Eekenäss och Borgo borgere haffve nu förhender att flyttie till Helsingefors, och att samme borgeres störste begären ähr, att then seglatz, som scheriebönderne, ther boo ut med then Nylendzske sijden, till Räffle bruke pläghe, motte affskaffett bliffve, hvilcke bönders seglatz I och så skole förbudett haffve etc. Så mykit then förtalde artichell belanger um schärieböndernes seglatz tyckes oss icke rådeligitt vare, att samme seglatz så platt förbiudes schall, med minne samme schäriebönder och menige landett medt saltt och spannemåle tilförende försörgt bliffver, på thet then menige mann för sådane förbudh um för:ne partzeler icke nödstälte bliffve motthe, tesligeste medt hampe, lijn och andre slijke partzeler, som then landzende mangell haffver, och att sådane partzeler motte för någett lijdeligitt köp then menige mann tilsteltte, och att the varer, som the kunne haffve igen uth att giffve, motthe och icke aldelis udi sådane byte eller köp vanvyrdede bliffve. Thetta motthe mann och betenckie och bestelle, för änn seglatzenn så platt förbiudes, och effther vij förnimme, att samme schäriebönder ähre myckett benägne till seglatz, våre förthenskuuld gott, att the lothe byggie sig passelige schip, otte, tije eller flere tilhope um ett schip, effther som the rådth och macht haffve kunde och medt samme schip seden bruke theris seglatz till Vestersion,

lije som the vaterlenninger göre pläge, och ther samme scheriebönder ville så alffvarligen tage sig saken före, thå kunde thet bliffve bådhe rijkett och them myckett gagneligitt, at then menung kann gå för sigh. Så skulle och ther upå förhandlet bliffve, att vij och cronen aff sådane seglatz och så någenn fördeell haffve motthe, som och tilbörligitt våre och annerstedz besynnerligen med the vaterlenninger skeer etc.

Vijdere som I [i] edert betenckiende haffve giffvit tilkenne, att mann hade köpstäder nogh udi Findlandh, när Vijborgh, Aåbo och Helsingefors vid macht holles etc., udi then motte vij edert betenckiende vell gille och såge gärne, att ther till motthe och alffvarligen tencht bliffve, kunne och icke annet seije, änn att oss synes lighest vare, att the Ulffzbyborgere och Raumborgere ther häden flytie motthe, effther som sagtt varitt haffver; doch synes oss ännu rådeligitt vare, att I till öffverflödh ännu betenckie saken rätt, hvad heller bådhe the för:ne städer eller och en there eller och någre aff the beste borgere aff them bådhe tijt flytie schole, ther I och seden vele fulfölie saken medt. — Och effther vij haffve besportt, att udi leden, som mann schall löpe inn aff openbare siön till för:ne Helsingefors, liggie väll någre grundh, som tileffventyrs schadelige vare kunde, dherföre vill vare förnödenn, att mann seer och någett ther till medt. Och upå thet skipzleden måtte bliffve väll uthmercht och kunnogh, dherföre må I sampt Erich Spore finne radh till att lathe utmerckie samme schepleedh, ther någre grundh heller farlighether opå färde ähre, medt kumbler eller, ther diupe grundh ähr, medt flytende tunner och offven upå them någett högtt, som mann kunne see någett longtt i siön, lije som annerstedz i Tysklandh skeer etc.

Yterligere opå thet ath the, som vele tage sigh saken alffvarligenn före att byggie vid för:de Helsingefors, motthe komme sigh någett mere före och till handels änn thet

annet selskap, kunne vij lijde, att mann efftherlather them (effther som edher meningh ähr) upå någon tijd tilgörendes utföre the vare[r], som andre köpstadzmänn förbudne ähre (all lax undentagendes, then vij ingelunde vele efftherlathe att utföre). Och vele vij, att the, som någett gott utföre, skole åther i rijkett igen gott godz införe, som her i rijkett nytteligitt och tieneligitt vare kann. Och ähr vår allffvarlige villie, att I sampt vår fogte Erich Spore och flere udi then måtte ett nöge och gott upseende ther medt haffve vele etc. Datum Stocholm 20 Augusti anno etc. 50.

Stockholm den 23 Augusti.

Till Severin Jute angående grufarbetet vid Salberget och dertill erforderlig arbetskraft.

Riksregistr. 1550, fol. 218.

Vår gunst tilförende etc. Som tu skrifer och later förstå, Söfverin Jute, at tu hafver varit up til Sale bergett och besedt thett grufve fald, som ther skedt är, och gifver ther hoss tilkenne, att hvar vij ther til undsättning med 50 arbetes karler och någre hester på 6 eller 8 vecker göre ville, skulle man sedan väl få ther en slätt bottn, och at tu alrede hafver på våra vegne besteltt någon hielp ifrå någre våre fougdtter ther nest omkring til samme grufves rensning, så behager oss, att så besteltt är. Vij hafve och så latit tilskrifve thesse våre fougdtter, Lasse Trögdbo, Erich Peersson, Marchvard Holst, Sven Nilsson och Peder Schrifvere, att the skole handle med presterne i theres befallningar om någre hester, ithem til Nels Munk, att han skal och late komme op til Salebergitt någre verkhester, thesslikest att Strengnäss, Enekiöping och Sigtuna städer hvarthere tree eller fyre arbetes karler uttgöre skole. Så såge vij nu gärne, att man medh

sådane hielp grufvan medh thett första oprensa vilde. Och hvar samme hielp ther icke all behöfdes, att man då later komme en partt tijt, ther hon behöfves, så att icke flere motte blifve ther på en hoop än som man ther bemanne kunde och behof vore.

Vij ähre och tilfridz, att grufvefogdten tilmaker the otte stafverum af vår grufve vedh på gråbergit på otte vecker tilgörendes, bergzmennerne til thess bättre lijse, efter som tu skrifver, vettendes tig här efter rette. Datum Stocholm then 23 Augusti årh etc. 50.

Stockholm den 28 Augusti.

Till Peder Hööss angående insättandet af herr Gunnar [Jonæ Trolle], predikant i Linköping, i Sankt Lars' sochn, sedan han mist Slaka pastorat, som anslagits till hospitalet i Linköping.

Riksregistr. 1550, fol. 219.

Vår gunst tilförende etc. Veet Peer Hööss, at efter vij gunsteligen hafve undt och efterlatitt the fattige i spetalen ther i Linkiöping til hielp och underhåld Slaku sochn, som her Gunnar, predicant ther i Linkiöping, här til dagz af oss haft hafver, och hafve belevvet, att the fattige schole hafve theres afvel på samme Slaku prestegård, så hafve vij åter i then stad undt her Gunnar S:te Larensz sochn ther vidh Linkiöping, som här til dagz medh tijende och andre rettigheter ther vidh Linkiöpfungz gård legatt hafve etc. Hvarföre är vår vilie och befallning, at tu uplater för:ne her Gunnar för:te Sancte Larentz sochn, vettendes tigh her efter rette. Datum Stocholm then 28 Augusti etc. 50.

Stockholm den 28 Augusti.

Till Peder [Pedersson (Svenske)] angående utlemnandet af en häst åt Lyder Pålsson.

Efter den af T. Hartman i Raseborgs slotts historia (1896), s. 147, ur Nylands handl. i Finlands statsarkiv (N:o 2990), fol. 61, meddelade texten.

Gostaff *etc.* Vor gunst *etc.* Vetth Pedher, att thenne vor tienare, Lydher Person [o: Pålsson] haffver ödmýkeligen begeratt aff oss, att vij honom en fola utaff them ther i Rasborg falne äre gifve ville *etc.* Så effter han haffver fortientt hest aff oss, är vor vilie och befallningh, att tu lather honom bekomma en aff the folar, ther äre vedh Rasborgh, doch att tu icke lather noghon aff the folar bortt, som skimblott håår haffve och noget synnerligen vell skiethe äre och tu tenckia kan oss sielffve medh thiidhen tienelige bliffve kunne; vetandes tigh her effter retta. Datum Stocholm 28 Augusti anno *etc.* 50.

Stockholm den 29 Augusti.

Förläningsbref för Måns Smed på Biskopsqvarn i Strengnäs' landsförsamling att behållas i hans och hans hustrus lifstid.

Riksregistr. 1550, fol. 128.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att effther thenne oss elskelig vår tro tienere, Mons Smed, aff frij villie och berådne modhe och medt sin hustrues fulordh, jaa och samtycke haffver untt och uplatidt oss och våre unge lifferffherrer och ärfvinger till everdelige äge en skattegårdh, benempd Klohammer, liggienes på Öffversele, som ähr hans hustrues rätte byrdh, med hus, jord och alle andre tilläger, som samme Klohammer nu tilligger och aff ålder tillegatt haffver, dherföre haffve vij ther emot

aff synnerlig gunst och nådhe, så och för velvillig och hulle tro tieniste, som han oss och vårtt rijke Sverige her till dagz troligenn giordtt och bevijsst haffver och ännu her effther ytermere bevijsse och göre må och schall, undtt och förläntt, som vij och nu medt thetta vårt öpne breff unne och förläne honom och hans hustru udi beggis theris lifftztijsdh ett vår och cronones torp, benempd Biscops qvern, liggiendes i Stregnes sockn i N. häredt, doch medt så förordh, att hann samme torp oss och cronone til godo byggie, förbette och udi ingen motthe förarme skall etc.; biudendes våre fogter, befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, att the icke göre för:ne Mons Smedtt her emot hinder, platz eller förfongh. Datum Stocholm 29 Augusti anno etc. 50.

Ekolsund [och Stockholm] i Augusti.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

Riksregistr. 1550, fol. 272.

Förschrifft för Hans Gammell till Germund Svenssonn, att han lather honom bekomme allt thet godz igen, som han hade upå thet Lybske skeep, som stötte för Ölandh etc. 2 Augusti.

Öpitt breff för her Karll i Tuna att vare frij för then taxe till en behagelig tijsdh, som ähr etthundrede marcher ortuger och han årligen utgiöre pläger. 10 Augusti.

Fogtebreff för smålendzske Lasse Perssonn, att han utöffver alle Kong:e M:ttz egne landbönder udi Smålandh, thesligeste utöffver Kong:e M:ttz egne landbönder, som Nils Birgelssonn tilförende hade, fogde vare schall. 22 Augusti.

Försvarelssebreff för scholmesteren, hörerne och alle diecknerne i Linköpfung, att ingen må tage någon aff them utaff scholen, uthen thet skeer med Kong:æ M:ttz befallningh. 30 Augusti.

Samme mening för them i Stregnes.

Stockholm den 1 September.

Till Thure Trolle angående hans son Jörans begäran om tillstånd att resa till Tyskland och om Kongl. Maj:ts rekommendation för honom.

Riksregistr. 1550, fol. 129.

Vår synnerlige gunst och nåde tilförende etc. Vether käre her Thure, att edher sonn Jörenn haffver begärett aff oss förloff till atth begiffve sig uth till Tyslandh att lathe hielpe sigh ifrå then longe siukdom han her till hafftt haffver och ännu haffver, ther jempthe fordrett vår förskriff till hertug Philip, furste till Pommerenn etc. Så kunne vij icke förholle eder oss för eders schuldh väll vare benägne honom i all motte fordre och hielpe, menn effther vij vell merckie honom sådane förschriff på thenne tijd till ringe fordring vara, för än hann ifrå hans siukdom hulpen varda kann, förthenskuld ähr vårt betenciende, att I honom först hielpe lathe, förskaffendes honom till then curation hans nödtorfftt och lathe honom till någenn doctorem mædicinæ i Tyslandh, eller hvart edher tyckes, sig begiffve, thet skulle väll vare rådeligest; thet vij och gerne effterlathe vele etc. Eder her medt Gudh befalendes. Datum Stocholm 1 Septembris anno etc. 1550.

Stockholm den 1 September.

Till Henrik Claesson [Horn] och Måns Ivarsson angående Korpo socknemäns genom utskickade fullmäktige hos Kongl. Maj:t framställda klagomål och om utgörandet af deras skattehö och dagsverken.

Riksregistr. 1550, fol. 129 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. appl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 325—326.

Vår gunst tilförende etc. Vether Hendrick och Mons, att these breffvijsere, Hendrich Olsson i Aspöö, Vaste Tordtsson och Oleff Mickelsson, haffve her för oss och på våre undersåthers vägne i Kårpo socknn berettet, att the her till haffve plägett utgiffve peninger till Aåbo slott för thet kappere höö, som the utgöre plichtige ähre, ändoch Oleff Trotthessonn står nu effther och vill haffve höedt till slottet, hvilckett höö the seije sig icke haffve rådth till att utgöre, effter störste parthen aff them booth på blotthe clipperne och haffve ganska lithet eller altz inttet till engebool etc. Så opå thet granneligen ransakes måtthe, hvilcke aff samme Korpeboor, som kunne haffve rådth att utgöre hööedt eller och icke, hvarföre ähr vår villie och begärenn, att I tage någre flere medt edher och granneligen ther um ransake lathe; finnes seden någre, som booth på sådane blotte klipper, att the icke haffve rådth till engebool och att utgöre samme capperhöö, them må mann efftherlathe att lösett för peninger, männ the andre, som ther till rådth och empne haffve, måge väll lathe samme höö komme till slotthet, när fogten them tilseije lather, effther vidh slotthet stoor breck och nödh ähr för höö, synnerligen um höstenn, för änn isen lägger, att thet kan bliffve infördtt aff store landett, som Oleff Trotthessonn föregiffvitt haffver. När thet så ransakett ähr, så må I schicke therutaf register hijt inn udi vår rechninge cammer, att the och någon rettilsse ther aff haffve kunne etc.

The lathe och förstå um någre dagzvercker, som almogenn i samme socknn plichtige ähre till slotthet, för hvilcke the haffve varidt vane att utgiffve hvarie fem bönder en fierding torsk etc., och effther oss synes, att the haffve hafft samme dagzvercker så gott som för ringe ting ifrå cronone, dherföre haffve vij nu så latidt handle medt them, att the fem fulsätes bönder, som tilförende plägede göre en fierdung fisk, schole nu her effther utgöre en tunne välförvared torsk eller strömingh och ther medt bliffve frij för sådane dagzvercker. Ther I edher efftherrettendes vardhe, att samme dagzverckes fisk och så opburen bliffver. Datum Stocholm 1 Septembris anno etc. 50.

Stockholm den 1 September.

Till Jöran Jönsson angående bergsbruket i hans befallning.

Riksregistr. 1550, fol. 221. — Förut tryckt af C. G. Kröningsvärd i *Diplomatarium Dalecarlicum*, D. 3 (1846), s. 115.

Vår gunst tilförende etc. Oss förundrar storligen, Jöran Jönsson, hvij tu så letteligen tager tig then bergzbrukning före, som vij tigh ombetrodt hafve, och befruchte [vij] nogh, att hvar tu samme bergzbrukning icke medh större flijt företage viltt än nu skedt är, varder tu neppeligen the 500 skeppundh bly bekommen-des, som tu oss utti thette 50 åhret lofvett och tillsagt hafver; derföre är vår alfvarlige vilie och befalning, at tu til thett fliteligeste vinleggier tigh til att förfordra samme bergzbrukning, så att hon motte hafva en godh framgång och vij bekomme skäll för våre store omkostninger, thesslikeste at tu håller både grufvefougden, schrifveren och hyttefougden alfvarligen före, att the och så hvar i sin stadh fliteligen och troligen achte och förfordre vårtt gagn och beste; thette tu så till thet troligeste bestelle viltt, så frampt tu viltt göre thett oss luft är. Datum Stocholm then 1 September etc. 50.

Stockholm den 3 September.

Öppet bref för M. Bengt, kyrkoherde i Skara, på biskopsdelen af tionden i Slöta, Åsleds och Hångsdala socknar.

Riksregistr. 1550, fol. 221 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligt, att efter vij hafve latitt igenkalle the prebender, som thenne oss elskelig vår troo undersåter, M. Bencht, kyrkoherde i Schara, här til haft hafver, derföre hafve vij af synnerlig gunst och nåde undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijdh) biskopzdenen af tienden, som faller utti Slöte, Åssle och Hångsdala geld i Vartofte häred utti Vestergöttland *etc.*; biudandes våre fougdtter och befallningzmän, så och prosten utti för:ne gäld, att the icke göre för:ne M. Bencht här emott hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm then 3 Septembris anno *etc.* 50.

Stockholm den 4 September.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående Krabbe Pedersson [Hårds] och hustru Brita [Pedersdotter (Hårds)] inställelse hos konungen och om Anders Perssons förhållande.

Riksregistr. 1550 fol. 221 v.

Vår gunst tilförende *etc.* Vett Nils Birgersson, at oss åther förekommit är, hurulunde Krabbe Pedersson skicker sikh fast otilbörligen ther neder, slår, truger och pucker bönderne och bedrifver al skalckheet, thett oss ingelunde står til att lijde, som och nogh tilbefruktendes är, att någott annat, [thet] besvärligt är, ther igenom förorsakes motte. Hvarföre hafve vij nu skickett thenne vår tienere, Lasse Pedersson, med vår dreng Gunnar tijt ned, som sikh med tine rådth och tilhielp vinleggje skole

att bekomme samme Krabbe Pedersson och föra honom hijt up til oss, så och bestelle, att hustru Brita på Hammar och så upkomme motte, hvad heller hon vil eller ej. Hvarföre är vår alfvarlige vilie och befallning, at tu med all flijt vinlegger tig om samme ärender, så att för:te Krabbe icke i någon motte varning ske [eller] unkomme motte, utan med för:ne våre tienere velförvaret hijt up till oss skicke[t] blifve, brukendes ther til hvad medel och lemper tu best kan. Vij hafve och skrifvitt Anders Pedersson i Synnerbo ther om till, endoch vij icke vette om han någon flijt ther til görendes varder. Vij höre och, att han är siellan i föigderijet, för hvilken orsaak skuld färdes både utt och in i rikjett genom hans befallning hvem som vill, så att grentzen ther sammestedz ganska selsindt achtett bliffver; theruttinnen vij och så ringe behag hafve, vele och för then skuld, at tu gifver oss tilkenne, huru ther i Anders Pederssons befallning tilgåår, och huru han låter sikh vårda om thett honom befaltt är. Thetta ingelunda försummendes. Datum Stocholm then 4 Septembris anno etc. 50.

Stockholm den 5 September.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående förhållandena på gränsen mot Danmark samt om Anders Perssons uppförande och Krabbe Pedersson [Hårds] framfärd.

Riksregistr. 1550, fol. 130 v.

Vår synnerlig gunst och nådhe tilförende etc. Käre her Steen, oss ähr tilkenne giffvit, att nidre udi eder förlänning vidh Jöneköpungh eller i någre aff the andre umliggiende häreder skole någre tiuffver haffve slagett sig tilsamens, som gå vidh skogenn och göre all skalckheet. Så ähr oss endelis underligitt, att oss inthet ther um bliffver tilkenne giffvit, eller um någre utgiordhe ähre

att slå effther them, eller hvad för salskap thet ähre, som sig tilhope slagett haffve. Är vår villie, att I oförsumeligen giffve oss tilkenne, hure ther um fatt ähr, eller hvad I ther um besteltt haffve. Oss befruchter och endelis, att ther sådane tiuffver förhanden ähre the till äffventyrs aff våre misgynnere i Schåne eller annerstedz ther till utgiorde vare måtte någett obeståndt her inne hoss oss att uprätthe. Och effter vij förnimme, att en partt aff våre fogter på grentzen ther nidre i Smålandt ingen acht haffve opå the Danske, ther reese hijt inn i rijkett och uth igenn, uten lathe them effther theris eigen villie och behag färdes aff och till, som och en partt aff them ähre kompne till oss, ther vij opå våre slott och gårdar stadde varidt haffve, för änn oss någett ther um haffver vetterligitt varidt, thet doch icke skee skulle, så ähr oss och undervijst, att vår fougthe i Sunnerbo, Anders Pederssonn, achter endelis ringe på sin befalningh, ligger mest uppe i Vestergötlandh på siin gårdh och then han haffver sätt till underfogthe i sin städh achter och föge upå saken, uthen är tiläffventyrs offthere (som vij förnimme) i Helsingeborgh och annerstedz i the danske städer änn i fögderijdh, och förthensskuld färdes uth och inn hvem som vill och före utaff rijkett, hvad the mann vele, så att then grentz bliffver förthensskuld ilde vachtett och försedd, ändoch Anders Pederssonn oss fast annet loffvedt och tilsagtt haffver; hvarföre ähr vår villie och befalningh, att I ville granneligen förfare lathe, hure samme Anders Pederssonn schicker sigh ther udi befalningenn, och lather oss schriftheiligen thet få att vethe, och ther I tenckie kunne vij medt honom icke belathne vare kunne, motthe heller någon annen godh och trogen karll ther till betenckies och skickett bliffve.

Ythermere så förnimme vij och, att then Krabbe Pederssonn schicker sig ännu effther siin gamble plagh-

sedh fast otillbörligen, slår och truger bönderne ther nidre och bruker mycken öfverdådugheet. Hvarföre såge vij fast heller, att han våre aff then landzenden, än att genom honom någett besvärligitt tiläffventyrs förorsakes måtthe. Hvarföre haffve vij schickett vår tienere Lasse Perssonn och vår dreng Gunnar tijt nidh, hvilcke medt theres och våre fogters, Nils Birgessons och Anders Perssons, rådth och tilhiälpschole vinläggie sig att öfverkomme samme Krabbe Perssonn och före honom välförvared hijt up till oss. Är vår villie och begären, her Steen, att I och så vele i then måtten med edre rådth och tilhielp them förforderlige och behielpelige vare, att så skee motthe, effther och så ther um någett anliggiende vare vill. Vij kunne och väll tenckie, att samme Krabbe drister myckett opå, att han ähr så när vidh landemärckitt, och bedriffver förthenskuldh allt thet honom synes; kann skee att mann finner honom så snart igenn i Danmarck som annerstedz, hvar man icke i tijdh tencker annerlunde till sakenn. Edher Gudh befalendes. Datum Stocholm 5 Septembris anno etc. 50.

Stockholm den 8 September.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud], Per Brahe och Gustaf Olsson [Stenbock] med infordrande af deras betänkande öfver de svar Kongl. Maj:t emottagit från kejsaren och England.

Efter original i R. A. Jfr Riksregistr. 1550, fol. 132.

Gustaff etc. Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Veter her Sten, her Peder Braa och her Göstaff, oss för någen tijdt seden haffva the svar vij medt våre sendigebodh både ifrå Keij:ge M:t och Engelandh bekommit haffve eder till honde förschicke lathet, uppå thet I oss edert rådth och betänckiende i tijd medtdele motte, antingen

sielfve personlige, hvadt vjrdere till samme företagne handlinger skulle företagis, eller clarligen genom eder schriffvelse oss förständigige lathe. Så förundrar oss, at I thet icke rede lengst giordt haffve, att vij vette motte edert betänckiende, ther effter vij oss någett rette kunne och i tijd samme handlinger till ände kunne förfordra etc. Hvarföre är än nu vår vilie och begären, at I med thet förste edert betänckiende oss till honde förskicke, tagendes her före ingen försumelse. Eder Gud befalendes. Datum på vårtt kon:ge slott Stockholm 8 Septembris anno etc. 1550.

Utanskriften: Oss elskelige våre trogne män och öffverste secrete rådt, her Sten Ericksson till Loholm och her Peder Braa till Ribboholm, sampt oss elskelig vår tro man och rådt, her Göstaff Olsson till Torpa, vår stadt-holdere udi Västergötlandt och höffvidtzman på Elffzborg etc. gunsteligen.

Sigill.

Stockholm den 8 September.

Till Germund [Svensson (Somme)] och Bertil Didriksson angående betalning af ett parti inköpt siden.

Efter afskrift i Bertil Didrikssons räkenskap 1550 bl. Varuhushandl. i R. A.

Gustaff etc. Vår gunsth tijllförrende etc. Vether Giermundth och Bertijll Diricksson, ath vij haffve annameth aff thenne kiöpsvenn, Tomas Fastenauenn, någeth sidhen gevanth, effther som thenne inneluchte zedell förmedler och lethit giöre kiöp meth honnom påå samme sijdenngevanth, som samme zedell theth och udthvisa schall etc., hvar förre er vår vijlge, ath I lathe honnom bekomme sinn betalning aff vårth smör, som ther tijllstedis ligger, epter som för:ne zedell udt vjsår och her

ij vår camar meth honnom affrecknath er, vetendes edher her effter retthe. Datum på varth sloth Stockholm 8 Septembris anno etc. 1550.

Stockholm den 13 September.

Till Germund [Svensson (Somme)], Bertil Didriksson och Nils Johansson angående betalning af inköpt sidentyg.

Efter afskrift i Bertil Didrikssons räkenskap 1550 bl. Varuhushandl. i R. A.

Gustaff etc. Vår gunsth tijllförrenne etc. Vether Giermundth, Bertijll Diricksson och Niels Johansson, ath vij haffve annamith aff thenne Korth van Flensborch någeth sidenngevanth, effther som thenne inneluchte zedell förmelder, och lathit giöre kiöpeth meth honnom på samme sidengevanth, som samme zedell och thet udtvijsa schall; hvarförre er vår vijlge, ath I lathe honnom bekomme sin betallnijng aff vårth smör, som ther tijll stedis ligger, effther som för:ne zedell udt vijsar och her ij vår camar affrecknath är, vetendes edher her epter rette. Datum på vårth sloth Stockholm thenn 13 Septembris anno etc. 1550.

Stockholm den 15 September.

Qvitto på silfver, inlevererad af Jöns Håkansson och konungen tillfallet genom testamente.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit och kennes medt thenne vår qvittencia, att vij udi egen kongelige persone thenn 15 dagen Septembris anno etc. 50 upå vårt slott Stocholm annamede och upbåre aff vår tro tienere och fougte udi Vestrebotnen, Jöns Håkansson, [i] testamente effther framlidne M. Matz, som var kyrckeprest i Lule,

först ett sölfstooop, vogh tiuge trij lodh, item tu sölfstooop, tilhope sathe voge tiugu fyre lodh, item ett sölfstooop medt lock, vogh två lödemarck halffottende lodh, item en förgylth dagertt, med bladet vogh tretije lodh, item en sölfsskål medt en förgyltt hiortt udi, vogh tiugu fyre lodh, item två guldringer, voge trij lodh, item en ulffskins fäll, item en järffskins fäll, bedragen medt clåde. Tess till yttermere visse, att vij för:ne partzeler undfångit haffve, late vij trycke vårt kongelige secretum under thenne vår qvittenciæ och medt egen hond underskriffvit. Datum åhr och dagh, som förskriffvit står etc.

Gustavus.

Stockholm den 19 September.

Quitto på testamentssilfver, inlevereradt af Erik Spåre.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligit medt thenne vår qvittencia, att vij udi egen kongelige persone upå vårt slott Stocholm then 19 Septembris anno etc. 50 annamede och upburidt haffve aff thenne oss elskeligh vår befalningzman udi Borgolän, Erick Spore, [i] testemente effther framlidne her Tommes i Perno, först som han oss giffvitt hade ungerske gyllene tu stycker, daler tije stycker, item vår käre husfru renssgyllenne ett stycke, daler fem stycker, item våre unge lifferffvinger daler otte stycker. Tess till visse.

Gustavus.

Stockholm den 19 September.

*Till Germund [Svensson (Somme)] och Bertil Didriksson
angående betalning af inköpt kläde.*

Efter afskrift i Bertil Didrikssons räkenskap 1550 bl. Varuhushandl. i R. A.

Gustaff etc. Vår gunsth tijll förende etc. Vether Giermundth och Bertijll Diricksson, ath vij haffve annamith aff thenne kiöpsven, Korth Hvith, någeth klede, effter som thenne inneluckte zedell förmäler, och lethit giöre kiöpeth meth honnom påå samme kläde, som för:ne zedell theth udthvijsa schall, hvar förre är vår vijlge, ath I lathe honnom bekomme sin betalning aff vårth smör, som ther tijllstedis ligger, effther som thenne zedell udthvijsar och her ij vår camar meth honnom affrecknath er, vetandis tich (!) her effter rette. Datum påå varth sloth Stockholm 19 Septembris anno etc. 50.

Stockholm den 21 September.

*Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående de under-
rättelser han lofvat lemna Kongl. Maj:t, men som uteblifvit,
om byggnadsföretagen i Jönköping och om förhållandena
vid Nydala m. m.*

Riksregistr. 1550, fol. 132 v.

Vår synnerlige gunst och nådhe tilförende etc. Som I genom edhers schriffvelsse lathe förstå, käre her Steen, att I haffve utskickett edre visse budh bådhe till Tyslandh och Danmarck till att förfare, hvad lägenheter ther nu opå färdhe ähre etc., så loffve och tilseije I oss altijdh, att I fittligen um alle lägligheeter bådhe uthländes och ther vidh grentzen förfare ville och altijdh hvad för tidender ther vancke icke försumme att giffve oss tilkenne. Gudh giffve, att I och så vele alffvarligen tenckie till att fulfölgie sakenn medt gerningenn, som

fast utloffves medt orden, dhå kunne thet vare myckett nyttigt i lengdenn. Och effther I siä[l]ffve förmerckie, att ther udi edhers förläninhg skall vare ett salskapp medt stoor schalcheet inbundne, the ther myckett ovillige ähre, liggier edher förthenskuldh ingen ringe macht opå att see nöge på brädett, så att them icke någett tilfålle till obestondt bliffver giffvit eller inrymbt.

Förundrer oss och, käre her Steen, att I icke haffve schriffvit oss till, uthen vår älskelige husfru om the otillbörlige svar, som the bönder udi eders förläninhg haffve giffvit edher, när I them våre godhe råd h om dijckning och annat mere förehollit haffve. Och ther sådane saker offthere förefalle, vele vij dhå gärne, att I oss them förstendige skole, ty sådant ligger oss ingen ringe macht upå att vethe.

Hvad bygningenn belanger, som I schriffve um, att I haffve flux latidt opå hollett i förlidne sommer, thet behager oss väll, och see vij gärne, att I alffvarligen och så her effther ther till tencke vele, hvilckett vij förhoppes [vare] bådhe rijkett och oss alle till gagn och godhe.

Vijdere som I schriffve, att I vele setie två landboor opå Nydala, och att mann skulle brythe nidh clöstermuren och före stenen till Jöneköpfungz slott etc., så tyckes oss, käre her Steen, bättre vare, att I lathe sättie en godh affvell opå för:ne Nydala, och tviler oss inthet, at thet schall myckett nyttugere vare, än att mann säther ther landboer opå, ty att ther ähre ju alle the lägenheter både till åcker, änggh, schogh och fiskevatn, som till en godh affvelsgårdh behöffves kann. Och synes oss effther vårtt betenckiende rådeligere vare för thet halstarrige selskap schuldt udi then landzende ähr, att mann heller ville tenckie till att göre etth fast hus aff then clöster mur, ther ähr opå för:ne Nydala, änn att mann samme mur så platt nederbrythe skulle, som eders meningh varidit haffver, opå thet att man ther kunne försvare sigh för ett anlop aff en schalckhop, när umtregnde. Thette vårt

betenckiende I öffverväge vele och eders meningh her
um framdels oss förstendige. Gudh edher befalendes.
Stocholm 21 Septembris anno etc. 50.

Zedell.

Effther vij förnimme, att thet sällskap ther i Små-
landh ähr myckett sielssindtt, så att mann icke fulle-
ligen veet, hvad the udi sinnett haffve, ähr förthenskund
högeligen aff nödenn, att I försterckie edher thet beste I
kunne. Vij giffve edher och tilkenne, att vij haffve be-
kommett mantals register opå allt vårtt krigzfolck udi
Småland etc. Latius in conceptu. Datum ut in litteris.

Stockholm den 21 September.

*Förläningsbref för Måns Nilsson [Stjernkors] på Virmo
skogsbygd i Finland.¹⁾*

Riksregistr. 1550, fol. 222 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af
Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 326—327.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig
gunst och nåde, så och för velvillig och hulle troo tienste,
som thenne oss elskelig vår troo man och tienere, Måns
Nilsson, vår befalningzman på Vijborg, oss och vårtt rijke
Sverige här til dagz troligen giordt och bevijsst hafver
och än nu yttermere här efter göre och bevijsse må och
skal, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette
vårtt öpne bref unne och förläne honom (oss til en be-
hagelig tijdh) Virmo skogzbygd i Finland med al cronones
skatt och rättigheet, som ther afgå pläger etc. Hvar-
före biude vij eder, våre och cronones skattskyllige bönder
och dannemän alle, som utti för:ne Virmo skogzbygd
byggie och boo, att I ingen annen, utan för:ne Måns

¹⁾ I R. A. förvaras ett bref till kon. Gustaf från Jöran Fincke, dat.
Perno 28 Okt. 1550, i hvilket denne, som i två år innehaft Virmo skogsbygd
och derfor gjort rusttjenst, men nu fått sig samma förlänning fråntagen, anhåller
att i dess ställe få lagmansdömet i Norra Finland efter afl. herr Ivar Fleming.

Nilsson svare til eders åhrlige uttskyller, ehvad nampn the helst hafve kunne. Han skal ther emott förplichtig vare att förhjelpe eder dannemän alle till lagh, rätt och rättvijsse, som han thett för Gud och oss ansvare vill; ther hvar och en sig efterrette hafver. Datum Stocholm then 21 Septembris anno etc. 50.

Stockholm den 22 September.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående rågången mot Ryssland, om spannmålsens användning och skeppsbygge i Viborg samt om handeln med åtskilliga varor i Finland och med Holländarne.

Riksregistr. 1550, fol. 134. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 327—330.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått, Mons Nilsson, um the tidender och lägenheter thu giffver tilkenne, som ifrå Rysselandh kompne ähre etc. Så vele vij tigh ther um frandelis videre schriffteligen tilbiude, hure medt rågongenn, som nu i thenne nest tilstundendes sommer holles skulle, schall bestått bliffve, när någre flere aff oss elskelige våre gode männ och rådth till oss tilståde kommandes varde etc.

Männ um thenn spannemåle thu schriffver, som Erich Spore däden ifrå Vijborgh hempte skulle, var icke annerledes vår villie, uthen när som slotten och landet ther i Finlandh bådhe udi Viborgzlään, Nyeslotzlän och flerestedz, ther lithen spannemåle förhonden ähr, våre nödtorffteligen bespijsede och undsatthe och mann däden någon spannemåle umbäre kunde, dhå skulle man lathe thet annet, som öffverbliffve, komme till Sandhampn till att undsätte ther medt Tavesterne och andre, och um någett seden kunne öffverbliffve, att thet dhå mätthe vardhe förbytt och vendtt udi saltt och annen nödtorfft, som then landzenden behöffe kann etc.

Um the schip och galleider thu lather förstå, att ther inge timbermänn ähre, som sådane galleider och schip kunne opsättie och bygge vidh Viborgh etc., så haffve vij vell sedtt the schip, som pläge komme hijt bådhe ifrå Vijborgz län och Nylandh, och ähre samme schip väll besegl[e]de, ändoch the icke medt någon hög förtyningh och någett stoort pråäll bygde ähre. Och tviler oss inthet, att samme schip skulle väll rime sigh udi siön och tienelige vare, om the eliest väll bliffve bebundne och fliteligen bygde medt gott, tätt öfverlop, som the böre att vare, så att the och motte vell store bygde varde, att man kunne haffve ther opå tre master och trij segell, som ähr focke, skönevall medt toppsegell och mösann. Så ähr och aff nödenne, att när sådane skip bliffve redhe, att the och måtte medt gott, trogett och förstondigt siöfolck bliffve försörgde och fljteligen achte opå bådhe skip, skytte och annen deell, som ther opå komme kan, och um ther någre galleider skole bygde bliffve, dhå vele vij och vare förtenchte och lathe tijt komme någre skipz timbermänn, som slijke galleider vell byggie kunne etc.

Vijdere haffve vij och förstätt um thet saltt, som bönderne ther udi Vijborgzlään udi förbudh skole köpt haffve och thu haffver latidt arrestere, begärendes vethe, um the samme saltt igenn bekomme måghe etc. Så ähr oss undervijst, att borgerne ther i Vijborgh handle fast otillbörligen medt bönderne udi så mätthe, at the settie them allt fördyrtt och högtt i henderne bådhe saltt, spannemåle och annen nödtorfft, som the behöffve, och ther emot ganska ringe achte och verdere thenn fisk och andre varer, som bönderne haffve att afflathe, ther medt the ingelunde kunne bliffve vidh sigh etc. Ähr förthen-skuld vår villie och befalning, at tu ther medt ett nögere inseende haffve skaltt, så att borgerne icke måtte vare bönderne i then sak förnär, uthen görendes them emellen en skäligh och lijdelig stadge, hvad och hure myckenn

fisk the för spannemålen och salttet giffve skole, så att thet våre drägeligitt på bådhe sijder och bönderne icke nödgedes begiffve sig åth Räfte och Lifflandt effter sådane theris nödtorffter, uthen them bekomme för ett måtteligitt vördhe udi Vijborgh, ther till thu ändeligenn må förtencht vare. Vij vele och, at tu lather samme bönder bekomme theris saltt igenn, som tu udi så måtte haffver arrestere latidt; männ um then fisk borgerne udi förbudh vele haffve kunne vij föge svare till, effther thu icke ther hoss lather förstå, hvart the samme fisk hadhe achtetd utföre, eller hvad skiäll the bekomme för honom, när the utländes medt honom komme etc.

Till thet sidzste lather thu och förstå, att the Räftevelske icke vele tilstädie våre undersåther att handle medt Hollenderne ther i Räfte etc. Så haffve vij thet tilförende väll vetedt och kunnedt tenckie, och förthenskuldh och på thet våre undersåther kunde komme till thet köp och fordell, som the Räftevelske haffve, latidt thet så beställe, att mann udi för:ne Sandhampn skulle lathe komme och bestyre alle the varer, som Hollenderne tienelige ähre, bådhe ryske varer och andre, som the her östvert hempthe pläge, så att the seden medt theris saltt och andre nödtorffther kunde och så begiffve sigh och byte hvar medt annen, thet the och uthen tvill gärne göre skulle, och then fordeell, som ther medt kunde skaffes, bliffve så her inrijkes och icke komme the Räftevelske eller andre i hender, som oss föge till gode bevogne ähre etc. Hvarföre ähr ännu som tilförende vår alffvarlige villie och befalningh, at tu och flere våre befalningzmänn i the landzender ther till skole förtenchte vare och hielpe till, att sådane godh och profijtelig handell motte begynnes och upkomme, som rijkett och then landzenden besynnerligen till nytte, gode och longeligit gagn kunde komme, vetendes tich her effther uten all försumelsse rette.

Datum Stocholm 22 Septembris anno etc. 50.

Stockholm den 23 September.

*Öppet bref för Nils Jakobsson på sju pund af den säd,
som förvarades i Sala kyrka.*

Riksregistr. 1550, fol. 223.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligt, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och opå thett thenne vår troo tienere, Nels Jåpsson, thess flittigere våre kålningar ther uppe vedh Salebergett förfordra skal, hafve undt och gifvitt, som vij och nu här medh unne och gifve honom siu pund af then sädh, som utti Sala kyrkie ligger och vår befallningzman opå Våssby gårdh, Matz Tordzsson, ther inlade anno *etc.* 49; biudandes våre befallningzmän, att the icke göre för:ne Nels Jåpsson här emott hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm then 23 Septembris 50.

Stockholm den 24 September.

Till Lars Bjur angående skatten från en qvarn.

Efter afskrift i Uplands handl. 1550: N:o 9, K. A.

Vår gunst tillförrende *etc.* Vetth Lars Biur, atth tänne breffvisare, Mickel i Tensta, haffver här för os klagllig berettett om en qvarn, hvilken som i frå samme Tensta förd er och til en gård bennemd Jerffa, att tu viltth nu tvinge honnom till att gifve tolff span tiil rogmiöl aff samme qvarnn. Så effter han samme qvarn här til ringe bruckatt haffver, uttan haffver haftt arbette, för en hon til gongz komen är, är förtenskul vor befallning, atth tu latter bliffve honnom til frettz om samme qvarn och i så motte oklandratt. Ter rette teg effter. Datum Stockholm 24 Septembris [1550?].

Stockholm den 26 September.

Öppet bref för Jakob Mattsson på Mola (?) länsmansgård.

Riksregistr. 1550, fol. 223.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlige gunst och nåde, så och opå thett thenne vår troo tienere, Jacob Mattzon, sigh thess flittigere att achte then spannemål, som han utti befalning hafver, och elliest utti al annen motte söke och rame vårtt gagn och beste efter sitt ytterste förstånd vinleggie skal, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne (oss til en behagelig tijd) Mola lensmansgård med lensmansdömett och then rente, ther till ligger; biudendes våre fougdtter och befalningzmän, så och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:te Jacob Matzon här emott hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm then 26 Septembris anno *etc.* 1550.

Stockholm den 26 September.

Till staden Rouen angående en fri och öppen handel mellan densamma och Sverige.

Riksregistr. 1550, fol. 223 v.

Vår synnerlige gunst och nådige vilie tilförende *etc.* Käre, ährlige, gode män, vij hafve afferdigett thenne bref-vijsere, vår troo undersåte, til Frankerijke, besynnerligen til Rovän, efter som thette vårtt medföliende fulmachtz-bref innehåller, til att förhandle ther, att någre af eders stadt Rovän efter en venlig och naborlig communication vårtt rijke medh the nödtorfteligeste varur, som vij för vår kong:e persone, vårtt hof och thette menige rijke behöfva kunne; ther emott vij icke obenägne äre att

tilskicke och uplate eders stadz invånere och köpmän alle hande varur igen, som vanke här i vårtt rijke och utti lijke motte ther hoss eder i Frankerijke tienlige vare kunne. Vij vele och efter thet vårtt fulmactz och lejjde brefz kraft och macht (såsom vij och altijdh thette vårtt konglige rijke hafver öpett och frijt medh en obehindrett handel och vandel, såsom en naborlig frij communications artt och bruk är, holle latitt) annamme edertt folk hooss oss utti alle nådh, förfordring och til thett beste och utti all tilbörlichheet med them handle lathe. Och är vår gunstige begären, att I och vele annamme våre undersåter och tienere til thett beste och edir emott them efter theres begären medh förfordring och til att (!) förhandling om sådane tilförning och naborlig handel och vandel obesvärade befinne late. Thett vij eder och alle the eder tilhöre utti al gunst och nåde igen betenkie. Datum ut supra [Stocholm then 26 Septembris anno etc. 1550].

Gustaf.

Utan ort [i September?]

Qvitto på penningar, uppburna från M. Hans Bårdskärare i Gefle.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit etc., [at vij] upborit aff thenne oss elskelig vår tro undersåthe, M. Hans Bårdskärer i Gäffle, tije ungerske gyllenne, som ähr thet skott han sich förplichted hade att giffve oss årligen, på thet at han icke medt för myken gästningh, som ther i Gäffle faller, skall förtunget bliffve etc. Hvarföre giffve vij M. Hans ther med qvit och frij etc.

Gustavus.

Stockholm i September.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

Riksregistr. 1550, fol. 272 v.

Försvarelsse breff för Mons Pedersson i Forse i Kume härede etc. 2 Septembris.

Collation på Veru prestegiäldh udi Östrebotnen för her Knut Kanuti etc. 12 Septembris.

Försvarelsse breff för Vincentz Nielsson på Diule i Malm[s] sockn. 18 Septembris.

Stockholm den 1 Oktober.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående en ifrågasatt afvelsgård vid Ryd [i Torskinge socken] samt om noggranna underrättelsers inhemtande från Skåne, der konungen af Danmark berättats skola blifva öfver vintern.

Riksregistr. 1550, fol. 136 v.

Vår gunst etc. Som thu udi thin schriffvelsse tilkenne giffver, Nils Birgersson, at tu samt Anders Persson opå thet flitigeste ransakett haffve udi Sunnerbo och Vedzbo, hvar then beqvämligeste platz till att sättie affvell vare schall, och att ther ingen lägligere platz finnes kann än udi Rydh, som ligger bredhe vedh Hammer etc., så behager oss väll, att sådana läglig platz upsöckt ähr, och effther Rydh, sammelunde och Hammer, oss tilkommer, vele vij medt thet alderförste vår villie um sådane affvell för:ne Anders Pedersson ytermere förstendige etc.

Som thu lather forstå, att kongenn i Danmarck ähr kommen till Åhus, och att han udi Schåne utöffver thenne tilstundendes vinther vara vill etc., så kunne vij vell tro,

effther ther så stoor gärdh tilhope sables, att hann och ther öffver vintheren bliffve tilsinnes ähr. Hvarföre ähr vår villie och befallingh, at tu altijd haffver tine visse budh och kundskaper uthe, latendes opå thet fliteligeste förfare, hvad ther udi Schåne um alle saker och lägenheter förhandlett bliffver, och hvad thu udi saken förnimendes vardher, thet försumme ingelunde oss altijd schriffteligen förstå lathe. Vij vele och tig förmant haffve, så nu som tilförende, at tu förstercker tigh med dugelige svenske ryttere och knechter, thet meste tine lägenheter kunne tilseije, ty vij förnimmett, att man haffver inthet mere opå lijte udi thenne verdzens svinde lop, änn thet som mann för ögon seer och förhender haffver etc. Latus in conceptu. Datum Stocholm prima Octobris anno etc. 50.

Stockholm den 2 Oktober.

Förläningsbref för Severin Jute på Kungsåra by i socknen af samma namn och Siende härad att behållas med all kronans ränta i behaglig tid.

Riksregistr. 1550, fol. 225.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för velvillig och hulle troo tienste, som thenne oss elskelig troo tienere, Söfverin Jute, vår befallingzman på Vesterås, oss och vårt rijke Sverige här til dagz giordt och bevijsst hafver och än nu yttermere här efter troligen göre och bevijsse må och skal, hafve untt och förlänt, som vij och nu medh thette vårt öpne breek unne och förläne honom (oss til en behagelig tijdh) en vår och cronones konungzby, benembdt Konungzhåra, liggiendes i Siende härett i Vesterås sticht, med all cronones rente och rettigheet, som ther åhrligen afgår; biudandes våre befallingzmän och alle andre,

som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:ne Söfverin Jute här emott hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm then 2 Octobris år etc. 50.

Stockholm den 4 Oktober.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående marknaden i Vassända.

Riksregistr. 1550, fol. 137.

Vår synnerlig gunst etc. Edher förtencker vell, käre her Göstaff, um then marcknedt, som I schriffteligen lathe förstå, att vidh Vassende um nativitate Marie nu nest-förliden ståå skulle, och att I opå thet flitigeste hade förhollet bådhe köpmänn och bönder, att the samme marcknedt besökie skulle etc. Så haffve vij förnummet, att en stoor hop bönder bådhe aff Vadzbo, Daall och flere landzender ther nidre medh godhe varer samme marcknedt besöchte och menthe sig ther för sådane theris varer bekomme skole aff the Elff[z]borgz och Lijdeköpfungz borgere salt fisk och andre nödtorffter, som the aff köpmänn årligen köpe mätthe, menn then tijdh rätte marcknedzdagen stodh våre icke fem eller sex köpmänn för honden, och the fattige bönder, som theris varer tijt slepedt hadhe, finge förthenskuld them inthet förtyredt, uten måtte före störste partten heem igen och bekomme hvasken fisk eller annett, som the upåholle skulle etc. Så förundrer oss, käre her Göstaff, för hvad orsak skuldth the borgere bådhe i Elffzborg och Lijdeköpfungh icke förne:de marcknedt besöchte, effther vij ju nogsampt kunne besinne, att the mycken fordeell aff the godhe varer, som bönderne tijt slepede, haffve kunne. Menn hvadh skole vij annet ther um seije, uten att våre godhe rådth och förmaninger, som vij sökie menige köpmendz beste medt, bliffve altijd udi

en vrong meningh aff them förstondne och uthtydde, och när vij undervijse them, hvad theris störste profijt och fordell ähr, dhå mene the icke anners, änn att vij them platt udi grunden förderffve vele. Sådane otacksamheet finne vij mest allestedz iblandh then oförstondige hop, som medt köpenskap her i landett umgå pläge, hvilket oss högeligenn misshager, och förundre storligen, hure thet till går; ju mere vij them läre, ju galnere förnimme vij, att the bliffve. I vele förthenskuldh, käre her Göstaff, änn nu alffvarligen undervijse och förmane alle the borgere ther i Vestergötlandh, att the annerlunde tenckie till sakenn änn nu skedtt ähr, och um the borgere, som haffve rådth till saltt, fisk och annet godz, som bönderne udi then landzende förnöden haffve, rättte bestembde marckneder icke sökie vele, dhå må I tenckie till, att the som ohörsamme och olydige undersåther therföre tilbör-ligen straffede bliffve. Gudh edher befalendes. Datum Stocholm 4 Octobris anno etc. 50.

Stockholm den 4 Oktober.

Öppet bref för hustru Kerstin, herr Svens i Örebro enka, angående rätt för henne att behålla prestgården der till nästföljande påsk och derefter, så länge hon hülle kapellan.

Riksregistr. 1550, fol. 225 v.

Vij Gustaf *etc.* gøre vitterligit, at vij af synnerlig gunst och nåde hafve annammat och tagit, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref annamme och tage thenne brevvijserska, hustru Kirstin, framlidne her Svens efterleffverske i Örebro, utti vårtt konglige hägn, vern, frid och försvar, besynnerligen att hägne, frijde och försvare henne medh allt thett henne tilhörer både rörligit och orörliget för allt öfvervåld och orett. Thesslikeste hafva vij gunsteligen efterlatitt, att hon må och skal niute,

Stockholm den 8 Oktober.

Förläningsbref för Erik [Spåre] på en fjerdedel af Tuulois socken att innehafvas jemte den fjerdedel han förut emottagit.

Efter afskrift i Finlands statsarkiv, N:o 3737, fol. 34.

Göstaff *etc.* Vår gunsth tiill forendde *etc.* Uppo thet, Erich, atth tu thes flittigere uppå vortth gagnn och beste udii thin befallingh achta skall, haffve vij gunstelig efftter lattidh, atth tu her efftter må beholla en fiärde partth aff Tulus sochenn tiill thenn fiärde partth, som tu tiill förendde aff oss udij förläningh hafft haffver, hetande Tulois fiärdingh, så atth tu halff parttenn aff sochnenn haffva skall, och hvar vij förnimme, atth tu medh all fiitt acthar vårth gangn och beste udij alle stycker vij tigh umbetrot haffve, då vile vij framdelis tigh helle sochnen nodeligh förlänne. Datum Stocholm 8 Octobris anno *etc.* 50.

Stockholm den 8 Oktober.

Ratifikation af den mellan kejsar Karl V och konung Christian III af Danmark i Speier den 23 Maj 1544 slutna traktaten beträffande de delar deraf, som vidkom Sverige.

Tryckt efter den af O. S. Rydberg i Sveriges traktater, D. 4 (1888), s. 452—453, publicerade texten, hemtad från en samtida afskrift i statsarkivet i Wien.

Wir Gustaff *etc.* bekennen und thuen hiemit kunth vor allermeniglich. Seidtmal anno funffzechnhundert und vierundviertzig am dreyundzweintzigsten tag dess monat May zu Speyr zwuschen dem allerdurchleuchtigsten, grosmechtigsten und unüberwindtlichsten fursten und hern, hern Karlen dem funfften, Rhomischen keyser, zu allen

zeytten merer dess reychs, inn Germanien, zu Hispanien, beider Sicilien, Jherusalem, Hungern, Dalmatien, Croatien, etc. kunigen, ertzherzog zu Osterreych, hertzogen zu Burgundi etc., graven zu Habspurg, Flandern und Tyrol etc., unserm freuntlichen lieben hern und oheimen, und dem grosmechtigen fürsten, unserm lieben schwagern, hern Christian zu Dennemarcken khönige etc., ein tractat, vortrage und frijde auffgerichtet worden, und dann wir, unsere reiche inn solchem auffgerichten frijde und vortrag mit eingezogen sein, das wir also dero alweg mit meniglichen, besonder aber mit Rho. Key. Mt und dem heyiligen Rhomischen reich gute freuntliche nachpaur-schafft zu erhalten und auf die unsern zu ererben alweg am hoichsten genaigt, was zu frijdt und einigkeit dienlichen ungerne endern, besonder villieber befurdern wöllen; derhalben dann, ob wol zwuschen hochstgedachter Rhom. Key. Mt noch auch unss und beiderseits unsern konigreychen und undersässen gar kein unfrijdt, uneinigkeit noch irrungen gestanden, wann wir auch für unser person kheins andern dann was zu bestettigung gutter zuversicht, freuntschafft und allertheils undersassen freye nachparliche handlung und wandlung sunderlich bey zeit unser regierung unternhomen, so thun wir doch für unns, unsere jungen herschaft, reichen, landen und undersassen alle das jhenig uns, unsere person und konigreychen, regalien und gerechtigkeiten, dannocht one schaden und nachteyll, inn Speyrischen tractaten belangent warhafftige güte zuverlässige frundtschafft angeth, auch alle nachbaurliche communication, freye handlung und wandlung, also und dermassen ratificieren und bestettigen inn krafft und macht dieses unsers briefs, das hinfurtan zwuschen Rom. Key. Mt, desselbigen erbherschafften, nachhomen, konigreichen, erbniderlanden und underthanen, auch uns, unsere jung herschafften, konigreychen, landenn und leuten, wie darauf Ir Key. Mt unss ire versigelt

und mit aigner key. handt underschribne gegenversicherung zugestalt, ein unzerrittlicher ewigwerender und bestendiger frijdt, nachbaurliche zuversicht, freuntschaft, lieb und einigkeit, auch zwuschen beider unserer underthanen und hindersassen ein christliche und nachbarliche communication freyes handels und wandels zu wasser und landt, dannocht einem yeden konigreyche und furstenthumb seiner habender freyheit und gerechtigkeit one schaden, hiemit ertedigt, beschlossen, abgeredt, verhandelt und becrefftigt seyen soll, also das auch die Rom. Kay. Mt und wir hierdurch zu solcher freundschaftt auch unsere erbherschafften beyderseitz sampt alle eins jeden reich und undersassen undereinander, wie obgerürt, und also verainigt und zusampt gesetzt seint wollen und sollen, das sich der eine zu dem andern hinfurthan zu ewigen zeitten one alle mittel und intrag keins andern dann alles freuntlichen beneigten willens, gunst und vermugliche furderung, wes zu guter zuversicht und einigkeit gedeyen und gelangen mag, gantzlichen zu vertrosten, zu versechn und zu verlassen haben sonder geverd. Zu urkundt haben wir zu endt diser ratification unser secret wissentlichen anhangen lassen. Gegeben uff unserm schloss Stockholm denn 8:ten tag dess monats Octobris nach Christi unsers seligmachers gepurt funffzechnhundert und funffzigisten jhare, unserer koniglichen regierung am dreysigisten.

Stockholm den 10 Oktober.

Förläningsbref för Joen Bagge på räntan i femton år af alla kyrko-, preste- och prebendelandbor i Hällestads gäll och Kärråkra socken i Vestergötland.

Riksregistr. 1550, fol. 225 v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligitt, att vij af synnerlige gunst och nåde, och opå thett thenne oss elskelig tro

tienerer och vår fougdtte utti Redväg och Åss häred, Joen Bagge, sigh thess troligere utti then befallning vij honom tilbetrodt hafve, bruke och befinne late skal, hafve unt och förläntt, som vij och nu med thette vårt öpne bref unne och förläne honom utti samfelte nästkommendes fempton åhr alle kyrkie, preste och prebende landboer utti Helstada prestegeld och Kiäråker sochn, liggiendes utti Åsshäret, med al rente och rettigheet, som samme landboer åhrligen uttgöre pläge, både landgille och fordring, thesslikest alle sakörer, doch konungz och lagmans fodring undantagandes, för hvilken fodring för:ne Joen Bagge skal göre rede och rekenskap före in utti vår konglig cammer. Och skal för:ne Joen Bagge förpligtig vare att göre oss och cronen en tilbörliig dienst af för:ne förläning; biudendes för then skul våre befallningzmän, camererere och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke utti någon motte för:ne Joen Bagge här emott göre hinder eller förfång. Datum Stocholm then 10 Octobris åhr etc. 50.

Stockholm den 13 Oktober.

Till Henrik Claesson [Horn] och Nils Boije angående de finska skärgårdsböndernas segelfart på Reval.

Riksregistr. 1550, fol. 138 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 331—332.

Vår gunst tilförende etc. Som I udi eders schriffvelsse lathe förstå, Henrich Claesson och Nils Boije, hureledes edert betenckiende åhr, att then bonde seglatz till Räfte skickeligest affskaffett bliffve måtte etc., så gille vij vell samme eders betenckiende och såge vij gärne, att saken aldellis, effther som I eders meningh udi samme betenckiende föregiffve, fullfölges kunne, och effther vij haffve en hoop spannemåle liggiendes udi Vijborgh, haffve vij förthenskuld offte latidt schriffve Mons Nilsson till,

sammelunde muntligen tilsagtt och befaledt Erich Spore, att the bådhe Tavester, Nylenningar och andre flere örther ther i Finlandh medt spannemåle undsettning göre skole, och försee oss, att våre undersåther icke skole the Reffvelske för spannemåle nödges att besökie. Och haffve vij och nu tilschickett för:de Mons Nilssonn edert betenckiende um then affskaffning medt seglartzett till Räckfla, förseendes, att han sig ther effther rette schall. Och ähr vår villie och befallningh, att I vele alffvarligen tenckie till, att sådane edhers betenckiende, som storligen för nöden ähr, motte fulfölgtt bliffve etc.

Som I lathe förstå, att the Borgo borgere haffve flött till Helsingefors och begynne ther flux till att byggie, så våre thett gott, att the lagede theris bygninger schickelige, så att the icke gjorde sig sielffve ther medt skade. Och skulle mann rett uthmäthe theris bygninger och så lagett, att gaterne ginge rett fram, så att the mätthe haffve sådane skick, som the rettelige haffve borde. Ther till I samptt Erick Spåre eder vinleggie vele, att och så skee måtte etc. Latius in conceptu. Datum Stocholm 13 Octobris anno etc. 50.

Stockholm den 14 Oktober.

Öppet bref för Nils Jönsson, borgare i Stockholm, på en stadens tomt.

Riksregistr. 1550, fol. 226.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, att efter oss elskeligh [vår] troo undersåte, Nils Jönsson, borgare i vår stadh Stocholm, oss utti underdånighet berettatt om en tomt han umburit hafver på Södre Malm, som til stadzens beste uti then befestning ther nu bygges med någre andre våre undersåtens tompter kommen är, och för then skuld ödmuikeligen bedit och begärett vår gunstige villie och

tillatelse, att han utti then stad niute, bruke och behålle må en stadzens tomt, liggjendes näst nordan för Stadzgården och nedan för Gråmunkegered[t] vid vattnet, på hvilken tomt han någon träbygning upsatt hafver. Så opå thett för:ne Nels Jönsson hoss stadzens bygning och utti al annen motte oss och Sveriges rijke och vår stad Stocholm til gode och gagn thess troligere och flittigere sikh bevijsse och befinne late skal, hafve vij af synnerlig gunst och nåde undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt åpne bref unne och efterlate för:ne Nels Jönsson sikh til nytte och gagn och gode att niute, bruke och behålle för:te stadzens tomt, som är utti lengden 56 alner och utti bredden 20 alner. Hvarföre biude vij våre fougdtter, befallningzmän och synnerligen borgemestere och rådth och andre våre undersåter i Stocholm, att the icke i någre motte göre för:te Nels Jönsson här uttöfver hinder eller förfång. Datum Stocholm then 14 Octobris åhr etc. 50.

Stockholm den 14 Oktober.

Förläningsbref för Mauritz Stake på biskopsdelen af tionden i Sundals och Nordals härader.

Riksregistr. 1550, fol. 227.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlige gunst och nåde, så och opå thett thenne vår troo tienere, Mauritz Stake, sikh thess flittigere och velvilligere utti then befallning, som vij honom umbetrodt hafve, befijte och vinleggie skal, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt åpne bref unne och förlåne honom (oss til en behagelig tijdh) then deel af tijnden, som kallas biskopzdelen och utti Sundals och Nordals häreder falla kan etc. Hvilket vij gifve vårtt cammeråd och cammererere, så och alle andre, som för våre skuld

vele och skole göre och late, tilkenne, att the icke göre för:te Mauritz här emot hinder eller förfång. Datum ut supra [Stocholm then 14 Octobris åhr etc. 50].

Stockholm den 17 Oktober.

Förläningsbref för M. Sigfrid Nicolai i Skara på biskopsdelen af tionden i vissa uppräknade socknar i Vestergötland m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 227.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligt, at vij af synnerlig gunst och nåde, så och effter thett vij hafve latit igen kalle the prebende landboer, nämligen Undarydz och Nedre Jersyla, liggiendes utti Schara, som thenne oss elskilig M. Segfred Nicolai af oss uti förläning haft hade, hafve vij för then skuld til vederläggning undt och efterlatitt för:ne mester Segfred biskopzden utti thesse efter:ne prestegeld, som är Fröiaridh, Ylestada, Åsaka, Darretorp, Hvarf, Lundby i Vättele häradt, ithem Luttra och Agnestada sochner utti Vartofta häradt och Lindarfva och Hasslösa sochner; sammalunda skal han och frij och obehindratt niute och behålle til afvelssgård Karstorp med Hedensbo, så och behålle then skottskeppe korn, som framlidne M. David haft hafver; biudandes för then skuld våre befalningzmän, camererer och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:ne M. Segfred här emott hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm then 17 Octobris etc. 50.

Stockholm den 17 Oktober.

Förläningsbref för M. Sven Torbjörnsson på biskopsdelen af tionden i Mo härad och från vissa uppräknade socknar i Vartofta härad.

Riksregistr. 1550, fol. 227 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, at vij af synnerlig gunst och nåde, så och efter thet vij hafve latitt igenkalle then prebendes landboer, nemligen Anne, liggiendes utti Schare, som thenne oss elskeligh M. Sven Torberne af oss utti förläning haft hade, hafve vij för then skuld til vederläggning undt och efterlatit för:ne M. Sven biskopz-delen utti these efter:ne häreder och sochner, som är Mo häredt, ithem utti Hagaboda, Sanden, Hvalstada och Starkier prestegäld utti Vartofta häred. Sammelunde skal han och frij och obehindrett niute och behålle til afvelss-gård nedre Jernsylta, så och then åker och äng, som han här til brukatt hafver; biudendes för then skuld våre befalningzmän, camererer och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:ne M. Sven här emott hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm then 17 Octobris 50.

Stockholm den 18 Oktober.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående uppkomna oroligheter i Östbo och Vestra härader.

Riksregistr. 1550, fol. 139.

Vår synnerlig gunst *etc.* Vij haffve förstätt utaff eders schriffvelsse, käre her Steen, att menige mann udi Vestrehäredt och Ösbo skicke sig ganske sielsindt och otilbörligen, och att mann icke förthenskuld kan vethe, hure the tilsinnes ähre; förnimme vij och så, att I utaff

eders fogte udi Vestrahäredt berättade ähre, hure en hop upsatte sigh emot honom och Nils Persson för en aff våre knechters skuldh, som the fenclig för hans skalckheet settie ville, och att ther hadhe bliffvit ett stort rumor upå tingett, hvar samme knecht icke hade loss bleffvett etc. Så förundrer oss, att I icke haffve tencht till våre flitige förmaninger och förstercht edher med alle macht, så att I medt sådant selskap öffverhanden haffve kunne; ty I vette vell, att man inthet synnerligett kan lijthe opå thet selskap. Doch vele vij icke dölie för eder, att vij ähre berettede, thet hoss then menige mann eller våre knechter ther udi eders förlänings icke finnes orsaken till thet rumor eller knarck, som ther upå färde ähr, uten heller mere hoss edre fougter, hvilcke (som vij förstätt haffve) myckett sielsindt handle både udi en mätthe och annen och synnerligen medt våre knechter, giffvendes somblige förloff aff tienisten för muther och gäffver skuld, bådhe söloff och oxer, och en part göre the myckett affspennige och seijs, um the skole tiene, dhå skole the tiene udi Jöneköpfung, och um någett upå kommer, då skole the vare frij och bliffve hemme, medt myckett annet onyttugt snack, thet oss aldelis mishager. Männ vij kunne icke väll lijde, att samme eder fogter ville sielffve flux antage folck och synnerligen thet selskap, som inthet annet haffve vedervåge, uten sökie tilfelle, att the kunne tage til medt andre, hvilckett och befruchtendes ähr skee måtte framdelis, när busken grön bliffver, mäst för then dyre tijdh ther ähr i landett och effther att thet selskap inthet haffve sielffve till att förtäre etc. Så käre her Steen, synes oss rådeligett vare, att I edre fogter sådant vele föreholle och för alle saker skuldh eder försterckie thet beste edre lägenheter tilseije, förmanendes edre fogter, att the sig och tilbörigen udi alle saker schicke och holle schole. Hvar the anners göre, vele vij endeligen, att I therutöffver straffe

schole, så att then menige mann icke schole haffve orsak eller tilfelle aff theris oskiälige handell att företage någett rumor eller obestondh etc.

Hvad eders schriffvelsse belanger, um I medt the Danske skole giffve edher udi handell, anthen muntligen eller schriffteligen, när the närmere up till grentzen kommendes vardhe etc., så våre thet gott, att I medt all schickeligheet thet göre ville och eder medt all flijt venleggie, att I kunne theris upsååt och meningh rettelligen uthlethe, effter som vij edher vår grundh och sinne tilförende nogsampt undervijst och uplatidt haffve etc.

Yterligere hvad som then keijserske och engelske handell belanger, varde I meninghen förnimmendes aff thet breff, som våre godhe männ och rådher nu församlede ähre eder sampt Peder Braa och her Göstaff Olsson tilschriffvit haffve etc.

Som I lathe förstå um the danske köpmän, hvilcke sig tilbiude att vele göre tilförning hijt inn i rijkett medt verier och annet godz, som her tieneligitt kan vare etc., så ähre vij tilfridz, ath sådant them tilstادت bliffve må, och ähr vår begärenn, att I vele förhöre med them, um the vele haffve ståall, järn eller andre varer för theris godz, som vij her aff rijkett umbäre kunne, giffvendes oss frandelis theris villie udi så måtte tilkenne. Gudh edher befalendes. Datum Stocholm 18 Octobris anno etc. 50.

Stockholm den 23 Oktober.

*Stämning på Ture Trolle att vid första herremöte svara
Nils Krumme m. fl. angående Säfsjö gods.*

Efter originalkoncept i R. A.

Vij Gustaff etc. stämpne edher, oss elskeligh vår tro man och rådher, her Ture Trolle till Berqvarn, att I nu i

förste herremöte, som her i vårt rike Sverige beramet bliffve kan, möte och svare tesse oss elskeligh vårt råd, trogne men och tienere, Nils Krumme till Örboholm samptt Claes Jörenson och Claes Christierson med flere teres medarffvinger, till al then dell the edher laglighen till att tale haffve kunne och synnerlighen om Seffsiö och Seffzie qvarner tillförende genom våre stämpningar them at svare till rette haffve fordrade och stämpde varidit. Och thet viid edre xl march, hvar I tenne vår stämpningh försittiendes varde. Datum Stocholm 23 Octobris anno 1550.

Undher vårtt secret.

Ventholmen den 30 Oktober.

Förläningsbref för fru Anna [Hogenskild] till Åkerö på Sköldinge och Bettna socknar m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 228.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt och nu medh thette vårtt öpne bref (oss til en behageligh tijdh) unne och förläne oss elskelige, ehrligh, velbördig fru Anne til Åkeröö, framlidne Nils Pederssons efterleverske, Skellinge och Bettne sochner, liggendes utti N. härede med alle åhrlige uttskyller *etc.*, ehvad namn the helst hafve kunne, lijke som för:de framlidne Nils Pedersson samme sochner tilförende utti förläning hade *etc.* Sammalunde hafve vij undt för:ne fru Anne två husshester medh hennes egne landboer, som under Aåkeröö gårdh till dagzverker liggendes ähre; biudendes för then skuld våre fougdtter och befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke för:ne fru Anne her emott göre hinder eller förfång, ved vår ogunst. Datum Ventholmen then 30 Octobris åhr *etc.* 50.

Nygård den 30 Oktober.

Till Birger Nilsson [Grip till Vinäs] angående hans tjennare Erik Larssons inställelse hos konungen och om Vesterviks borgares handel.

Riksregistr. 1550, fol. 228 v.

Vår synnerlige gunst och nådige vilie tilförende etc. Vij hafve förstätt, käre här Bijrgie, att en af eders tienere, benembd Erich Larsson, som hafver varit i Tyskland, är nu hem igen kommen och veet undervijse om någre lägenheter och tijdender, som ther utte sigh tildragit hafve. Therföre ähr vår gunstige vilie och begären, att I medh thett förste för:ne Erich Larsson til oss förskicke vele, ehvar vij kunne stadde vare, att han oss om sådane lägenheter motte tilkenne gifve. Sammelunde är oss och til vettendes vordett, hurulunde the Vestervijkzborgere late sigh myckitt fixere af the Lybske och andre fremmende köpmän uttaf the Östersiöeske städer, som medh then handel och besynnerligen theres bräder köpe pläge, så att the föge gifve them lijke för samme bräder uttan ringe värde etc. Så ähr och vår vilie, att I utti thenne saak ett godt upseende med them hafve vele, förrehållandes alfvarligen för:ne Vestervijkzborger, att the annorlunde motte ther til förtenchte vare, så att the motte tage någott lijke för sitt och icke för så rijkzens ringe (!) föryttre anten breder eller annett, som the göre pläge, ther med the sigh icke allene skade göre, uttan och jemväll andre, som sådane varur hafve til att sälie och aflate. Thette I så til thett flittigeste bestelle vele. Datum Nygården then 30 Octobris ähr etc. 1550.

Stockholm i Oktober.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

Riksregistr. 1550, fol. 273—273 v.

Collation för her Oleff Henrici på Kumo prestegäldh.
8 Octobris.

Fogte breff för Arffvedt Schriffvere öfver alle kyrckie
och preste landboer udi Elffzborgz län etc. 9 Octobris.

Förläninghz breff för M. Nils Caroli på Cantorie
präbende i Linköpfung till en behagelig tijdh etc. 18
Octobris.

Collation för her Oleff Olavi på Cangesall prestegäldh
udi Kumagårdz län etc. 22 Octobris.

Ventholmen den 7 November.

*Till Botvid Larsson [Anckar] angående införsel af span-
mål från utlandet till understöd åt de genom missväxt
nödstända provinserna i Sverige.*

Riksregistr. 1550, fol. 142. Jfr *ibid.*, fol. 230, der samma bref finnes änyo intaget,
med tillfogad uppgift: »Samme mening til her Birge Nilsson».

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve förstätt, Bot-
vedh, att bådhe udi Vestergötlandh och Smålandh udi
thette åhr ganske lithen årsväxt bliffven åhr, så att the
landzender stoor nödh och hunger lijdh motthe, hvar
the icke aff andre landh undsetning kunne bekomme.
Och um stoor hunger them öfverginge, hadhe mann till
att befruchte, att the sigh någett obestondh företagens
vordhe; hvarföre åhr rådeligitt, att man tencker till udi
tijdh sådant förekomme, och effther Finlandh, Norlandenn,
så vell som för:ne Vestergötlandh och Smålandh um span-
nemåll nödstelte åhre, kunne vij icke haffve rådth till
att undsätthe them alle. Therföre såghe vij gärne och

biudhe tigh, att thu skaltt handle medt någre Stocholms borgere, som droge nu strax i höst medt thet alder förste till Danske, Köningzbergh eller annenstedz, ther någon godh tijdh på spannemåle vare kunne och bestelte och köffthe ther en hoop spannemåll, mäden ther något gott köp opå färde vare, och opå förårett medt sådane spannemåle medt förste öpitt vatn till Calmarne och Elffzborgh tilförning göre ville. Så motthe the och, som för:ne österöstäder till att köpe spannemåll besöke vele, ingelunde lathe sigh förmerkie, at the samme spannemåll achte hijt udi riket införe, uthen ther medt udi Vestersjön theris gagnn och beste ramme och sökie vele. Vij schole och väll tro, att the sådant uthen theris skadhe göre kunne och nu framdelis i vhar bekomme godh skiäll för spannemålen udi för:ne landzender, effther ther altrede opå thenne tijdh tunne korn gelder 5 mark danske och uthen tviffvell innen vårdagerne myckett högre upstigendes varder. Therföre kunne the Stocholms borgere udi för:ne Elffzborgh icke ringe fordeel aff then tilförningh medt spannemåll haffve att förmodhe. Thu vilt förthenskuldh opå thet schickeligeste medt någre aff förberördhe Stocholms borgere her umm förhandle och oss seden, hvad the till saken göre vele, udi tijdh och medt thet förste förstendige, så att thu och skalt oss förstå lathe, hvadh tijdh ther nu på spannemåle i thenne höst ther uthe varidt haffver och nu vare kann udi hvar stadh besynnerligen för sigh etc.; vetendes tich uthen all försummelsse her effther rätthe. Datum Ventholmen 7 Novembris anno etc. 50.

Ventholmen den 10 November.

Förläningsbref för Ture Pedersson [Bjelke] till Salsta på dagsverken m. m. från Alunda och Morkarla socknar.

Riksregistr. 1550, fol. 273 v.

Förläningsbref för Ture Pedersson på Salestade, att han trij dagzvercker och ett lass aff theris körningh, anthen brädhe eller stock, udi Adelunde och Morkare sockner till en behagelig tijdh beholle schall etc. Aff Venteholmen 10 Novembris anno etc. 50.¹⁾

Ventholmen den 12 November.

Quitto på guld, konungen tillfallet genom testamente och inlevererad af Olof Knutsson.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kongelige persone på vår gård Ventholmen then 12 Novembris anno etc. 50 annamede och upbåre aff vår tro tienere och sölffschriffvere, Oleff Knuttzon, i testamente effther framlidne her Håkon i Liungh en guldringh, som vogh halffredie lodt. Thess till visse etc. Datum ut supra.

Gustavus.

Ventholmen den 13 November.

Till Botvid [Larsson (Anckar)] angående inköp af salt, spanmål och salpeter.

Riksregistr. 1550, fol. 143.

Vår gunst tilförende etc. Vij ähre tilfrijdz, Botvedh, att thu lather anname en hoop salt aff Hareldh Olsson

¹⁾ Endast rubriken finnes i registr.

under thet köp, som vij nu i höst aff the andre bekommet haffve etc.

Hvad som belanger then spannemåll thu schriffver, att [then] opå thenne tijdh dyrere ähr udi the östresiöstäder änn her udi rikjett, hvilckett vij och vell tro kunne; doch effther mann ju nogsampt besinne kan, att her i landett opå förårett och seden framdelis udi sommer stoor breck vill vare upå spannemåll och therföre mong mann aff hunger och nödh tileffventyrs lijdh motthe, syntes oss förthenskuuld icke årådth vare, att mann tenchte till alffvarligen att bestyre umm sådane spannemåll anthen udi Pommerenn eller annerstedz nu udi höst thet yterligeste rådth vare kunne och effter thett sätt (oförmercht att sådane spannemåll her i rikjett förnöden ähr) som vij senest lothe giffve tigh tilkenne. Ty oss tviffler inthet, att um spannemålen ther uthe i siöstäderne nu dyr ähr, schall hann väll dubbelt dyrere bliffve opå förårett och udi sommer, när Hollenderne medt theris skipzflåthe inn udi Östersiönn effther spannemåll sökiendes vardhe, och um vij eller våre undersåther haffve förnöden att köpe ther spannemåll, skole vij väll förnimme, att han dhå dubbelt dyrere vare schall, änn som han nu ähr; hvarföre ähr vår villie, at thu ännu förhandler medt någre aff borgerne ther i Stocholm, som sijn flijt um för:de spannemåll, eehvar the best kunne, förhöre ville etc.

Vijdere haffve vij öffverseedt thet register, som thu oss tilhonde schickett haffver opå vårt saltpetter och kruth etc. Så effther thet att man icke veet sigh myckett sächer för thet sällskap oss icke myckett gott mene (som thu aff the copier vij tig senest tilhonde schickede väll förnummet haffver, hvadh godh villie the Danske haffve till oss, synnerligen then Claes Bilde och flere), therföre ähr förnöden, att man tencker till att förskaffe sich then deell, som ther till brukes och uppeholle förnöden vare vill. Och tycker oss, att vij icke förmyckett haffve ther till

udi förråd, hvarföre må thu väll beholle the hundrede skepp:d saltpetter, som Hans Hoffman tich tilbiuder, latendes giffve honom the 4 tunner smör för skipfundet, som han siälff begärer. Haffve vij och latidt tilschriffve Staffen Löitz, att vij vele beholle en hoop salpetter aff honom, hvar han thet köp oss efftherlathe vill, som then Hans Hoffmann giordt haffver; vettendes tigh her effther retthe. Datum Ventholmen 13 Novembris anno etc. 50.

Samme meningh um spannemålen till her Birge Nilsson, her Johan Tursson, Germundh Svensson och Lasse Persson.

Ventholmen den 20 November.

Quitto på penningar, inlevererade af Lasse Nilsson.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i K. A.

Kongelige Ma:ttz qvittentie för Lasse Nielson, gårdzschriffvere på Lindköpungh, på en rosenobbell, som doctor Jöns i Lindköpungh hade giffvitt Kongelige Ma:tt i testemente etc. Datum Ventholmen 20 Novembris anno etc. 50.¹⁾

Ventholmen den 21 November.

Till Måns Johansson [Natt och Dag], Georg Norman och doktor Anders [Olsson] angående det svar Kongl. Maj:t erhållit från Danmark på der förda klagomål öfver Claus Bille samt om den försiktighet, som vore af nöden i förhållandet till de Danske.

Riksregistr. 1550, fol. 144.

Vår synnerlige gunst tilförende etc. Edher förtæncker väll, käre her Mons, Georgen Normann och doctor Anders,

¹⁾ Endast rubriken finnes i kopieboken.

um thet concept, som till kongen i Danmarck förfatedt bleff umm någre rättmätige besväringer emot her Claes Bildes otillbörlige handlinger, effther som i samme concept ytherligere och medt sanferdigh grundh berördt bleff etc. Så ähr oss ther upå udi så mätthe ett schriffteligit svar vordett, som I aff thenne inneluchte copier haffve till att förnimmende. Ther utaff I nu väll see kunne, hvadh hugzvalen vij ther opå våre vichtige saker och clagemåll bekommett haffve, och hure the emot oss bevogne ähre. Therföre ähr aff nödenne och rådhe vij edher, att I aldellis see edher väll före och edher icke udi någon handell medt them inlathe ther i Ausburgh, therutaff vij frandelis skadhe eller nådell haffve kunne, uthen hvar I äliest medt skickeligheet och beste lempe motthe någett förfare um theris upsåther och lägenheter (doch så att the icke mere motthe edher uthlethe änn I them göre kunne), dhå våre thet oss behageligh. Ther effther I vethe edher rättthe. Gudh her medt befalendes. Datum Venteholmen 21 Novembris anno etc. 50.

Svartsjö den 21 November.

Till Germund Svensson [Somme] angående förhållandet till Danmark.

Riksregistr. 1550, fol. 144 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij giffve tigh tilkenne, Germund, att her Steen Erichzson, her Göstaff Olsson och her Peder Brae haffve nu för någon tijdh genom theris schriffvelsse besöcht kongen i Danmarck umm någre vichtige besveringer, som the [på] våre och rijgsens vegne haffve emot her Claes Bilde, effther som thu aff thenne furste inneluchte copie haffver till att förnimmende, förmodendes, att någon boot och förändring therutöffver skulle förskaffett bliffve. Männ hvad svar och hugzvalen

man ther igen bekommett haffver, kann thu och så aff tesse medtföliende utskriffther, som vij tigh tilhonde sende, förnimme; och förmercker man aff för:ne her Claesses gensvar inthet annet änn lögnafftighe entskyllinger, spott och bedrägerij, och att the Danske haffve ju visseligen någon hemmeligh skalcheet i sinnet her emot rijkett, ehvar thet spöris eller uthbrister. Hvarföre ähr oss och så högt förnöden att haffve våre saker udi godh acht och försterckie oss medt then meste macht oss mögeligitt ähr och besynnerligen uth vedh grentzerne, att icke någett förråderij eblandh vår almoghe (genom the Danskes tilskynnden) instungett bliffve mätthe, som the uthen tvill sich ther um medt all flijt vinleggiendes vardhe, hvar icke tess fliteligere upseende och acht hoss edher, som befalningerne haffve vidh grentzerne, förevendh bliffver. Kann och skee, att en part aff våre undersåther ther nidre vijdh grentzerne sich ther till lätteligen kunne beveke lathe och synnerligen effther sådane svår och dyr tijdh opå spannemålen ther nidre nu förhonden ähr. Therföre vele och biudhe vij, ehvad thet oss koste kann, atth man ännu tager udi tienisten (till them vij tilförende haffve) alle the dugelige karler, som ther finnes eblandt almogenn bådhe ther udi Möre och annerstedz i Calmarne län, så at the måtte vare oss och rijkett tilhonde, ehvad opåkomme kann; ty vij kunne icke annet tenckie, uten när the haffve upburet våre penningar och tilsagt oss theris troo tjäniste, så mätthe the ju någett tenckie opå ähren och icke så lätteligen låthe bedrage eller förföre sigh, som eliest skee kunne, umm the icke våre udi vår tjänisth. Thetta thu udi Calmare län opå thet fliteligeste bestelle vilth, doch opå thet schickeligest[e], så att icke någett roop eller rychte hos the Danske ther aff komme motthe, och må thu altijdh haffve tine budh inn åth Danmarck ath lathe förkundzskape och förnimme, hvad ther förhender haffves kann etc.

Ytherligere ähr och vår alffvarlige villie och befallningh, at tu schalt haffve gott och nöghe upseende medt alle mistenchte personer och the, som någon handell udi Danmarck haffve pläghe, att thet salskap icke någett förråderij her i rikett införe motthe, så att um någre finnes anthen udi Calmarne eller annerstedz uth medt grentzenn, som ähre bettere danske än svenske, them schall man medt lämpe anthen opschicke till oss eller och finne rådth till, at the eliest motthe komme täden ifrå grentzenn. Och effther Claes Bilde uthen sanningh udi sin smädhe schriffvelsse rörer, att man pläger her vidh alle grentzer ransake lathe, att her icke någre godhe varer aff landett föres skole, hvarföre ähr vår villie, at tu granneligen tich beflijthe och vinläggie skaltt att förfare, hure monge oxer, item hure mycket smör och andre varer thette åhr allenest ther utaff Norre och Södre Möre, tesligeste the andre häreder ther vidh grentzen, uthdriffne ähre; giffvendes oss ther umm medt thet förste beskedeligen tilkenne, opå thet att vij ther medt motthe förleggie then lögnafftige och smädhe schriffvelsse, som then oförskämde Claes Bildhe oss Svenske tillagtt haffver; vetendes tich her effther rätte. Datum Svartesiö 21 Novembris anno etc. 50.

Ventholmen den 22 November.

Till Botvid [Larsson (Anckar)], Valentin [van Lüttich] och Clemens Hansson [Oliveblad] angående Claus Bille och de åtgärder, som föranleddes af hans skrifvelse, samt om spanmålsinförseln.

Riksregistr. 1550, fol. 146.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve bekommett edhers schriffvelsse, Bothvedh, Valentin och Clementt, medt hvilcken I giffve edher meningh och betenckiende

tilkenne umm her Claes Bildes spotzske svar och förachtelsse etc. Så ähr thet hoss edher nogh högtt bevogett bliffvet, effther som I och ther umm tilförende noggsamt aff oss förstätt haffve. Männ hvad ther emot göres eller företages skulle, kunne vij aff samme edhers schriffvelsse icke fulleligen förnimme, allenest att mann alle saker udi godh acht och tilsyn haffve motthe. Männ hure samme tilsyn skulle tilgå, och hvar the personer ähre tilbekomende, som udi så motthe i alle landzender haffve flitigt inseende, som I röre, giffve I icke ther umm någenn vijdere beskedh tilkenne. Hvarföre såge vij gärne, att vij ther udinnenn motthe och så beskedeligen och gruntligenn förstendigede bliffve, ther oss macht opå ligger etc. Om spannemålenn I schriffve, och hure hann hijt i landett förskaffes schall, våre thet oss behagelighit, att ther um motthe så besteltt bliffve. Och vele vij themm våre nådigeste förschriffther gärne medtdele och giffve lathe, som effther sådane spannemåle fare och hijt inn i rikett fordre vele. Ther I vethe edher efftherrette. Datum Venteholmen 22 Novembris anno etc. 50.

Svartsjö den 22 November.

Till Henrik Claesson [Horn] angående ett antal till Viborg anlända ryska köpmän samt om det mandat Kongl. Maj:t utfärdat mot olaga skjutsfärder.

Riksregistr. 1550, fol. 230 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till uppl. af Finl. häfder, D. 7 (1854), s. 332—333.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve förstätt utaf thin skrifvelse, Henrich Claesson, att någre rysse köpmän til Vijborg, medh en lödie ful medh ryske varur kompne äre, hvilke en hop sijdengevant och myckitt annett ryssegodz skole hafve med att fara; uti samme tin skrifvelse tu och så gifver titt betenkiende tilkenne, huru tig synes lijkast vara, att man sig emott samme Rysser förhålle

och opå thett aller skickeligeste med them handle skole. Så hafve vij titt betenkiande aldeles öfvervägett, hvilket oss väl behager och se gerne, att med för:de Rysser effter samme titt betenkiande förhandlett blifve motte, och så snart vij bekomme Måns Nilssons skrifvelse och partzelevijss ther hoss god besked om för:de rysse godz, vele vij sedan medh thett förste både Erich Spore och honom förstå late, hvad vij ther af behålle tilsinnes äre.

Hvad tin skrifvelse belanger om the skiutzferder, hafve vij väl nogsampt latitt tig förstå vår mening, huru ther medh förhandles skal, och hvad som vårt mandaat förmåler om sådane skiutzfärder försee vij oss, at tu och flere eder effterrettendes varde. Män thett Oluf Trotteson eller andre tigh någon grund föregifve ville emott för:ne vårt mandaat och åpne bref, kunne vij ju tenkie, at tu theres föregifvande uti then motte föge achtendes varder, och när tu vårt mandaat, som vij til Finland utgå låte uti för:ne sommer, rätteligen ransake vill, då varder ther tu icke uti(!) förnimmendes, att vij hafve förbuditt någre skiutzferder, ther någre bud eller ärender vore för handen, som rijkett och oss anliggende äre, och må tu väl effter skälighet bruke skiutzfärder, synnerligen uti våre och rijkzens ärender, när tu drager ther omkring i landett och löner vårt krigzfolk, thessligestt när tu ther ting håller, så väl här effter som här til skedt är; doch vele vij, at tu och flere våre trogne tienere skole hafva godt och nöge upseende, att sådane otilbörlige skiutzferder, som ther i landett myckitt hafve varitt brukade af en partt både [af] adelen och flere uti theres egne verf och ärender, effter vårt mandattz lydelse endeligen skole aflagde blifve; ther tu må vette tig fulkomligen effter rätte. Gud tig befalandes. Datum Svarttzö then 22 Novemb. etc. 50.

Ventholmen den 24 November.

Förläningsbref för Erik Persson [Schack] till Eke på en gård i Närdinghundra härad.

Riksregistr. 1550, fol. 231 v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för velvillig och hulle tro tienste, som thenne oss elskelige vår tro undersåte och tienere, Erich Pedersson til Eke, oss och vårtt rijke Sverige här til dagz troligen giort och bevijsst hafver och än nu yttermere här effter göre och bevijsse må och skal, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijdh) en vår och cronones konungzby be:dt Yle, liggiendes i Nerdinge hundrett, medh al rente och rettigheet, som ther åhrligen afgå pläger etc.; biudendes för then skuld våre fougter, befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:ne Erich Pedersson här emott hinder, platz eller förfång. Datum Venteholmen then 24 Novembris åhr etc. 50.

Svartsjö den 24 November.

Till Gustaf Fincke angående användningen af den vid Nyslott och Viborg liggande spanmälen.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.), Folio N:o 66, bl. 68 v. — Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 2 (1848), s. 312.

Gustaff etc. Vår gunsth tilförende etc. Vij haffve forstoeth, Göstaff Fincke, utoff thin schriffvelsse, at thu vår spannemol hvarcken ther vidt Nyeslot eller udi Viborgh förytre kan, begärendes förthenskuld, at thu same spannemol til Helsingåfårss må leffverere etc. Så kunne vij vel liidhe, at samme spannemol ther hädhen komme

må, och haffve vij latid schriffve Erick Spore til, at han skal late bygge oss gode spannemols huus vidt för:ne Helsinge fårs. Teslikeste haffve vij latid tilschriffve Erick Olsson, som var slotzschriffvar opå Åbo, atth han skal aname udi för:ne Helssinge fårs all vor spannemol, som tiitt förschickedt bliffver ifro Nyslotz, Tavastahuus, Viborgz, Borghå och Rasborgz län. Må thu förthenskuld, när beste tilfallet är, lathe kome same spannemol, som ther ifro Nyslot vel umbäras kan til för:ne Helsinge fårs etc.; vettendis tigh här effther rättthe. Datum opå Svartsiö 24 Novembris anno etc. 50.

Svartsjö den 25 November.

Stämning på Jöns Knutsson [Kurek] till Lauko att inför Kongl. Maj:t svara Gustaf Fincke rörande den sistnämndes hustrus arf.

Efter original i R. A.

Vij Gustaff etc. stempne tich Jöns Knutsson upå Lauku tridie rese, att tu um nestkommendes pingzdager anno etc. 51 söker och svarer vår tro man och tienere, Göstaff Fincke, in för oss eller våre gode män och rådth, som vij dhå tilskickendes vardhe att förhöre och ransake om alle saker och ärender, till all then dell han kan haffve tich till att tale och synnerligen till hans hustrues arff både udi löst och fast, som tu honum mång år förhållet haffver etc.; och thet vijdth thine fyretije march effter lagen, hvar tu thenne vår stempning ohörig försittiendes vardher. Datum upå Svartesiö 25 Novembris anno etc. 1550.

Under vårt secret.

Sigill.

Vesterås den 3 December.

Till Jöran Jönsson angående penningförsträckning åt tre namngifna bönder och om villkoren därför.

Riksregistr. 1550, fol. 237. Förnt tryckt under orätt datum, 30 Dec., af C. G. Kröningssvärd i Diplomat. Dalekarlicum, D. 3 (1846), s. 117.

Vår gunst tilförende etc. Veet Jören Jönsson, at vij hafva förstrecht thesse efterskrefne våre undersåter någre penningar och hafve the pantsatt oss theres hemmen för samma penningar, doch att the sielfve opå samme hemmen boo skole och gifve oss åhrligen utti afradh af hvarie tije mark (så lenge the bruke våre penningar) en mark. Ther thu må vette tigh efter rette och förskaffett, att oss här uttinnan skeer skäll.

Theres namn som af oss hafve penningar undfångett, och huru myckett hvar för sikh fåått hafver:

Peder Nilsson i Bierke penningar..... 40 mark

Lasse Olufsson i Boda penningar..... 50 mark

Peder Nilsson i Luno penningar..... 40 mark.

Renten af förskrefne penningar åhrligen löper 13 mark.

Datum Vesterås then 3 Decembris år etc. 50.

Gustaff.

Vesterås den 4 December.

Öppet bref för herr Hans [Persson] på kyrkodelen af tionden från Hedåkers [o: Harakers] och Lundby socknar.

Riksregistr. 1550, fol. 237 v.

Vij Gustaf etc. göre vitterligt, at vij af synnerlige gunst och nåde och opå thett thenne oss elskelig her Hans i Hedåker sikh thess flittigere vinleggje skall och

achte vårtt och cronones beste med then grufvedell, som honom opålagd är, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och förläne honom kiörkiedelen af tijenden, som utti thette tilkommendes åhr etc. 51 ved för:ne Hedåkers och Lundby kyrkier falle kan, doch undantagandes så myckett af samme tijend, som för:ne kyrkier til öfläte, vijn och andre nödtorfter behöfve kunne etc. Hvarföre biude vij våre befallningzmän, camererer och prester, att the icke göre för:ne her Hans her emott någott hinder, platz eller förfång. Datum Vesterås then 4 Decembris åhr etc. 50.

Vesterås den 7 December.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående tvisten om ett med Arvid Drake aftaladt och verkställdt jordbyte.

Riksregistr. 1550, fol. 146 v.

Vår synnerlige gunst och nådhe tilförende etc. Edher förtencker vell, käre her Göstaff, hure offthe vij haffve besvärett oss um thet jordeskiFFthe, som emellem oss och framlidne Arffved Drake giortt var, ty att vij nogsampt förnummet haffve, att oss medt samme jordeskiFFthe myckett förkortt skedtt åhr, och förthenskuld icke medt samme jordeskiFFthe oss kunne benöije lathe, utenn vele nu igenkalle våre godz och för:ne Arffvedh Drakes arffvinger the godz vij aff honom finge igen uplathe och öffverantvorde. Så förnimme vij, att bådhe Lasse Brömpz och allt thet andre Drake sälskap sådant myckett högtt upmutze och göre sich ther um en stoor och onyttigh munbrukningh, doch medt ingen skääll; thy [efter] vij honom heller någon annen inthet udöffver thet rätt och skääll åhr tilbudett haffve, förhoppes oss, att vij och motthe niuthe hvad rätt och skiäll våre hoss honom och andre igenn. Och thet I schriffteligenn giffve tilkenne, käre

her Göstaff, att Lasse Brömpz haffver flux förbättreth then gårdh Borretorp, som hann boor upå, bådhe medt bygning och eliest, begärendes förthenskuldh, att vij honom samme gårdh unne ville etc., så ändoch vij väll haffve rådth till (Gudh tess loff) och ähre icke heller obegnagne effther godhe och förstondige mendz ransakenn och mättzordh att betale för:ne Lasse Brömpz, hvad som hann opå för:ne Borretorpz gårdhz förbättreth haffver bekostedtt, haffve vij doch synnerligen icke stått effther samme gårdh och behöffde hann thett förthenskuldh inthet så högtt upmutze etc. Männ thet vij och honom samme gårdh unne skulle, medt minne vij bekomme till fyllest vederlägning igen, som lagen um rätt skiffte utvijsse, thet ähre vij icke plichtige och ingelunde heller göre vele. Vij vethe och väll, att vidh samme gårdh ähre mechtig godh tilfelle, bådhe udi en mätthe och annen, så att ther våre väll rådth till att byggie tre eller fyre gårder till thenn, ther nu upbygd ähr, och um vij icke bekomme en tunne smör rântthe till vedherlägningh för samme Borretorpz gårdh, vele vij dhå sielfve behollenn; ther I aldelis edher måge vethe efftherretthe.

Vij förnimme och, käre her Göstaff, att bådhe en och annen stå fast effther the kyrcke, preste och prebende landboer, som vij medt stort bekymber och omak under cronenn kommett haffve; männ så länge bisper, canicker och prester samme godz hadhe handemellem, komme inge fram, som ther um tale eller them någett emot giöre ville. Så haffver och nu thenne Lasse Brömpz begärett, att vij honom en hoop kirckiegodz förläne ville, hvilckett vij icke göre kunne, uthen gunsteligen haffve tilbudett honom en tunne eller två smörränthe aff schattenn, ther faller i Kindh (ther medt vij och försee oss, att I tilfrijdz ähre), männ som han hörde, att vij vilde icke göre effther hans sinne och villie, begynte hann fast upbläses och samme vårt gunstige tilbudh inthet ville anname, och

effther hann sich så flux upmussede emot vår nådige vellvilligheet, ähre vij förthenskuld opå thenne tijdh icke tilsinnes vijdere honom medt sådane gunst vare bevågenn. Så giffver och hans upblåsningh och upmussningh oss ett sielsintt betenckiende, och motthe hann uthen tvil haffve ther någenn meningh medt, som föge duger. Vij förnimme och, att allt thet Drake sälskap, bådhe then Jören Jörenssoons effterleffverska, Mattz Torbiörnssons hustru och flere aff thet partij, ther ähre nidre i Smålandh och Hallandh, ganske högtt upmutze, att vij vele tale um thett oss tilkommer. Och ähr förthenskuldh vår gunstige villie och begärenn, atth I vele lathe haffve ett gott och nöge upseende medt them, så att the icke siudhe någett ondt tilhope, thet oss och rijkett till skadhe och fördärff komme kunne. Ther ligger ingenn ringe macht opå. Edher Gudh befalendes. Datum Vesterårs 7 Decembris anno etc. 50.

Zedell.

Item käre her Göstaff, ändoch thenne Lasse Brömps fast haffver upmutzett thet att vij tale umm thet oss tilkommer, ähre vij doch tilfrijdz, att hann beholler thet Borretorp, um vij bekomme ther fyllest före igenn. I behöffve icke heller att lathe honom förstå, hvadh som vij edher nu tilschrieffvitt haffve, uthen allenest thenne mening, att vij ähre tilfrijdz um för:ne gårdh, um vij therföre bekomme vederlegning tilfyllest igenn etc. Datum ut in litteris.

Vesterås den 7 December.

Till Anders Persson angående de svar, som kommit från Danmark med anledning af klagomålen öfver Claus Bille, samt om de danskar, som nedsatt sig i Sunnerbo, och deras förhållande m. m.

Riksregistr. 1550, fol. 237 v.

Vår gunst tilförende etc. Veet Ander[s] Persson, at her Steen Erichsson, her Göstaf Olufsson och her Peder Brade hafve nu nyligen genom theres skrifvelse besöcht konungen i Danmark om någre merkelige besväringer, som the på våre och rijkzens vägne hafve emot her Claes Bilde, menendes, att någon boott och förändring ther utt-öfver skulle förskaffett blifva. Så förnimmer man doch af gensvaren the bekommit hafve icke annat än lögn-achtige enskyller, spott och bedrägerij, lijke som tu af these inneluchte copier see kant, af hvilke klarligen til-förmerkiandes [är], att oss Svenske opå våre sanferdige klagemål och tilbörlige besväringer slätt ingen rätt eller hugsvalen af the[m] vederfares må etc., ther uttaf ju icke annat förmodas kan, än att the Danske hafve visseligen någott hemligitt skalkheet i sinnett här emott rijkett, ehvar thett brister utt etc. Hvarföre — — — — —¹⁾

Vij förnimme och, Anders, at ther i Sunnerbo hafve någre Juter satt sigh, then ene benembd Hans Seter²⁾ och hafver her Håkans dotter i Liunga, then annen Rass-muss och hafver her Håkans syster, så är ther och en, som i Danmark lenge tientt hafver, Oluf Pedersson be-nembdt, som fick Jöns Perssons hustru på Rönäs, och

¹⁾ Det transsummerade stycket är nästan ordagrant lika med motsva-rande i brefvet till Germund Svensson af 21 Nov., tryckt härofvän s. 364, raderna 8 ff. Som motiv för den påbjudna knektvärningen uppgifves här äfven den genom pesten förorsakade afgången bland manskapet.

²⁾ I rubriken är namnet stafvadt Eeter.

thesse för:te göre intett annat än förkunskape allt, hvad ther nedre skeer, och thett gifve the strax the Danske tilkenna. Thesslikeste drifve [the] af landett the beste oxer och hester, ther falle, och mycken annan skalkhett. Hvarföre är vår alfvarlige vilie och befallning, att tu finner, hvad råd och lempe tu kant, så att the med thett förste hijt up till oss skickede blifve motte, förty thett är icke nyttigt, att the blifve ther boendes; ehvad rådth ther til finnes kan, ther rette tich fulleligen efter. Vij förnimme och, att Jören Jönssons hustru later så hemligen före en partt sine ägor nedh ått Danmark, så bruker och hennes syster, Matz Törbiörnssons hustru, sin onyttige mun fast uttöfver oss, thett vij doch icke förtient hafve; så må tu sielf besinne, hvadh sådant betyder, och skulle tu medh rette late hafve acht och tilsyn på sådant och icke så achte theres gunst och venskap, at tu förgätter thett tu oss tilsagt hafver och plichtig äst. Ähr vår alfvarlige vilie och befallning, at tu än nu tenker till att hafva upseende medh hennes selskap och skynder henne medh thett förste hijt up til oss, efter vij hafve ofte nogh skrifvit efter henne. Datum Vesterås then 7 Decembris ähr etc. 50.

Och efter Claes Bilde uttan sanning utti sin småde skrifvelse rörer, att man pläger ther vidh alla grentzer såå grannerligen ransake och leete, både i posser och ährmar, at här icke någre gode varur af landett föres skole, hvarföre ähr vår vilie, at tu grannerligen tigh beflite och vinleggie skaltt att förfare, huru många oxer uttdrifves, ittem huru myckit smör och andre varur i thette ähr alleneste ther uttaf tin befallning uttskickede ähre, gifvendes oss ther om medh thett förste beskedeligen tilkenne. Vij hafve och förstätt, att her Ture Trolle hafver latitt uttdrifve til Danmark vidh pass 50 oxer utti förledne sommer och höst. Tu hafver och så til äfventyrs någott uttsendt, och hvar så skedt är, vele vij ände-

ligen, at tu thett oss skaltt gifve tilkenne, uppå thett att vij ther medh motte förleggie then lögnachtige och smådeskrifvelse, som then oförskebnde Claus Bilde oss Svenske tillagt hafver, vettendes tig her efter at rette. Datum ut supra.

Vesterås den 8 December.

Till Håkan Verme angående medgifven lindring i Mårten Jönssons i Grillby afradsrestantier.

Efter afskrift i Uplands handl. 1550, N:o 6, K. A. Jfr Riksregistr. 1550, fol. 274.

Vår gunst tilförende etc. Vett Håken Verme, ath tenne breffvisere Mårten Jönson i Grilleby udi Vilberga sockn haffver her för oss udi underdånighet berettett (!) låtedh, hurulunda thet heman udi för:ne Grilleby, som han nu bor opå, för någer år seden aff våde eld opbrendt bleff och han tett nu seden så gott som aff ödessmarck opbygdt haffver. Tesligest haffver han förstå låtedh, ath han med tett affrad honom i fiord borde utgiöre, som är 2 pund spannemåll, tilbakä står, begerendes ath vij honom gunstelige thet ene pundet tilgiffve vilde etc. Så effter han samma hemen så haffver upbogat och ter på myckitt bekostat, haffve vij för Gudz och hans fatigdom skuldh tilgiffvitt honom halffpartenn aff samma affrad, nemlig et pund spannamåll, dog så ath han thet andra pundett udi rettan tid utgiöre skall. Ther tu tig effter retta veett etc. Datum Vesterås 8 Decembris anno etc. 50.

Vesterås den 15 December.

Öppet bref för borgerskapet i Arboga på fritt vedhygge i skogarne inom Lillkyrka och Götlunda socknar.

Efter en i R. A. förvarad nyare afskrift af en kopia i Arboga stadsarkiv. Jfr äfven Städens acta i R. A., der en annan afskrift förvaras. Förut tryckt af J. B. Lohman i Arboga känning (1737), s. 34, der brefvet dock är dateradt 25 Dec.

Vij Gustaff *etc.* giöre vitterlighitt, att vij gunstighen haffve undt och effterlåtitt till en behageligh tidh, som vij och nu medh thetta vårt öpne breff unne och effter låte oss älskelighe våre trogne undersåther och borgare uthi vår köpstad Arbogha frij vedebrand effter theras skälighe nödtorfft att hugga på den skogh näst sönnan för Arbogha uthi Litzle kyrkia och Göthlunda sochner; doch så att the by äganderne icke förnär eller till meens thär medh vara skole, och att the inge bärande trä nidhugga eller förderffva måghe, hvilkett vij giffve alle, som för våre skuld vele och skole göra och låta, tillkenna, att the vete sigh här effter rätta, och them här emot intet hinder, platz eller förfång göre vidh vår ogunst. Datum på vårt slott Vesteråss 15 Decembris anno 1550.

Under vårt secret.

Vesterås den 15 December.

Till Olof Jönsson angående Olof Olssons i Fantebo klagomål öfver intrång på hans af ödemarken upptagna egor.

Efter orig. på papper i Lunds universitetsbibliotek. Förut tryckt af P. Wieselgren dels i hans akad. afhandling *Historiam r. Gustavi I:mi monumenta, quæ respiciunt, e bibl. De la Gardiana in Löberöd*, P. 2 (1829), s. 17—18, dels i *De la Gardiska archivet*, D. 1 (1831), s. 61, samt af C. G. Kröningssvärd i *Diplomat. Dalekarlicum*, D. 2 (1844), s. 309—310.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende *etc.* Vett Oloff, att thenne breffvisere Oloff Olsson i Fantebo haffve[r]

her för oss clageligen berettet, att någre vele göre honom hinder på någre äger, som han aff ödismark uptagit haffver etc. Så vele vij, att tu ransaker och förhörer ther om, förskaffendes thenne Oloff Olsson herutinnen så myckit, som han kan finnes haffve rett udi. Datum Vesterårs 15 Decembris anno etc. 50.

Sigill.

Utanskriften: Til vår tro tienere Oloff Jönsson, bergxfougte ved Noreberg, gunsteligen.

Vesterås den 16 December.

Förläningsbref för M. Bengt Olsson på delar af tionden från vissa uppräknade socknar i Trögd.

Riksregistr. 1550, fol. 239 v.

Vij Gustaf etc. göre vetterligitt, att vij af synnerlig gunst och nåde, så [och] opå thett thenne oss elskelig vår troo undersåte, M. Bencht Olai, sigh theste troligere, flitteligere och velvilligere utti våre och rijkzens ärender, som vij honom påleggiendes varde, skal bruke och befinne late, hafve undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och förläne honom (oss til en behagelig tijdh) biskopz-, canike- och kyrkiodelen af tijenden vedh Hakelsta, Löött, Huseby Siuloft (!) och Vekelss kyrkier i Trögd åhrligen falle kan, undantagandes så myckitt ther uttaf, som presterne ther sammestedz til vederläggning för theras landboer, så och hvadh kyrkierne till vax, vijn, öfläte och annen skälig nödtorft behöfve kunne. Hvilket vij gifve våre fougter och befalningzmän, så och prosten och kyrkioverderne ther sammestedz tilkenne, att the vette sigh här efter rette, icke görendes för:te M. Bencht Olai eller hans fulmechtige her emott hinder, platz eller förfång. Datum Vesterås then 16 Decembris 50.

Vesterås den 17 December.

Öppet bref med tillstånd för Nils Larsson och Johan Andersson att upptaga och bebygga en gård.

Efter en i riksregistr. 1550, fol. 232, införd nyare afskrift af originalet i Bollnäs kyrka

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij gunsteligen haffve undt och effterlatit, som vij och nu her med unne och effterlate tässe våre undersåter, Nils Larsson och John Andersson, att de måge och schole uptage och byggie (cronone till förbettring) ett bodeland benempd Kyrffvissåse, liggjende i Bollnäs sochen udi Hälsingeland, doch med så skääle, att the ther utaff schole oss och chronone then rettighet göre, som therutaff årligen gå kan, och att thee icke byggie någre bolbyen för när eller till meen, som them till synnerlig skade komme kan. Hvilket vij giffve våre fougter, befallningsmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, tillkenne, att the vette sig hereffter rette, icke görendes för[:ne] Nils Larsson och Sven Andersson heremot hinder, platz eller förfång. Datum på vårt slott Västerås 17 December anno 1550.

Under vårt secret.

Sigill.

Vesterås den 17 December.

Till borgmästare och råd i Arboga angående borgläger för en rote knektar.

Efter en i R. A. förvarad nyare afskrift af originalet i Arboga stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende *etc.* Effter thet, kere undersåter, vij haffve her i Vesterås hoss oss en stor hoop aff vårt folck, och the sig alle her icke vel ryme kunne, dherføre förskicke vij eder en rothe knecter.

Är vår vilie och begeren, at I samme rote hoss eder på fiorton dager tilgörendis beholle vele udi borgeläge, hvilckit vij med eder gunsteligen betenckie vele. Datum på vårt slott Vesterårs 17 Decembris anno etc. 50.¹⁾

Utanskrift: Till oss elskelige våre trogne undersåter, borgemestere, rådt och menigheten udi vår stadt Arboga etc. gunsteligenn.

Spår af sigillet.

Vesterås den 18 December.

Till borgmästare och råd i Arboga angående frihet från skatt till staden för murmästaren Arvid Persson.

Efter en i R. A. förvarad nyare afskrift af originalet i Arboga stadsarkiv.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Effter thet, käre undersåter, vij haffve thenne eders medtborgere, Arffvedt Persson, altid behoff för en muremestere her på vårt och cronones slott Vesterårs etc., dherföre haffve vij gunsteligen unt och effterlated honum, att han (oss till en behagelig tijd) må bliffve frij för all stadzens tunge ther i Arboga etc.; ther I eder effter rette haffve. Datum på vårt slott Vesterårs 18 Decembris anno etc. 50.

Utanskrift: Till våre trogne undersåter, borgemestere och rådt udi vår köpstad Arboga, gunsteligen.

Spår af sigillet.

¹⁾ I den ofta citerade kopieboken, tillh. saml. Kongl. bref 1523—1560 i K. A., finnes ett den 17 Dec. 1550 på Vesterås slott dagtecknadtt qvitto i utvald konung Eriks namn, hvaruti han erkänner sig »udi egen kon[glige] persone» . . . »haffve annamedt och upburidt af Kongelige M:tt till Sverigie etc., vår käre her faders fougte udi Ulleåkers härede, Göstaff Bergh,» . . . »siu dobbell dueather, hvar ducath för tije marck räknendes och är summe i peninger siutije och fyre marck, hvilcket guldh han för någon spannemåll upburidt . . . »

Vesterås den 21 December.

Förläningsbref för Svante Sture på Viste härad i Vester-götland att behållas i behaglig tid.

Riksregistr. 1550, fol. 240 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlige gunst och nåde, så och för velvillighet och trooskap, som thenne oss elskelig vår troo man och råd, her Svante Sture til Hörningzholm och höfvidzman på Läcköö, emott oss och vårt rijke Sverige här til dagz hafver förnimme latitt och ähn nu yttermere här efter göre och bevijsse må och skal, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårt öpne bref unne och förläne honom, oss til en behagelig tijdh, Vissle (!)¹⁾ häred utti Vestergöttland medh skatte och cronebönder och then rente och rettigheett, som the åhrligen uttgöre pläge *etc.* Hvilket vij gifve våre fougder och befalningzmän, så och alle andre, [som] för våre skuld vele och skole göre och late, tilkenne, att the vette sigh h[är]efter rette, icke görendes för:ne Svante Sture här emott hinder, platz eller förfång. Datum Vesteråss then 21 Decembris år *etc.* 1550.

Vesterås den 22 December.

Öppet bref för Olof Eriksson på frälsefrihet för två gårdar i Hellby, Säterbo socken.

Riksregistr. 1550, fol. 240.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, at vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och

¹⁾ I originalmanuskriptet står *Vissle* och i rubriken *Vilske*, hvilken sista form upprepas i förteckningen i registr. fol. 274. Att emellertid förlänningen afsett Viste härad, synes framgå af utvald konung Eriks bref till Svante Sture af 23 Dec. (tr. bl. bil.), der det endast talas om Viste (eller Vissle) härad.

nu medh thette vårt öpne bref unne och efterlate thenne vår troo man och tienere, Oluff Erichsson, frijheett och frelse på två gårdar uti Helleby i Sättrebo sochn, liggien- des på Vestre Rekerne, så at han them frij niute, bruke och behålle må och skal för vår och cronones skatt, som ther åhrligen afgå kunde; anseendes then hulle och troo tienste för:ne Oluf Erichson oss och vårtt rijke Sverige här til dagz bevijsst och giordt hafver och än nu ytter- mere här efter bevijsse och göre må och skall, så lenge han lefver. Biudendes för then skuld våre fougdtter och befalningzmän, thesslikest alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:ne Oluf Erichsson här emott hinder, platz eller förfång ved vår ogunste. Datum Vesteråss then 22 Decembris åhr etc. 1550.

Vesterås den 29 December.

*Förläningsbref för Erik Arvidsson [Stålar] till Grab-
backa på fyra gårdar i Karis socken.*

Riksregistr. 1550, fol. 240 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och förläne (oss til en behagelig tijd) thenne vår troo man och undersåte, Erich Arfvedsson til Grabacka, fyre våre och cronones gårdar i Finneby, liggien- des utti Karis sochn i Rassborgz län, med all then rente och rättigheet, som ther af åhrligen afgå kan. Hvilket vij gifve våre fougdtter och befallningzmän tillkenne, thesslikeste alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the vette sigh her efter rette, icke görendes för:ne Erich Andersson her emott någott hinder, platz eller förfång ved vår ogunst. Datum Ve- sterås then 29 Decembris anno etc. 50.

Vesterås i December.*Utdrag af utgångna skrivelser.*

Riksregistr. 1550, fol. 274.

Fogte breff för Nils Helssingh opå Torstuna, Sime-
tuna, Våla och Tiurbo häreder, item Birckestada, Tors-
tuna, Seffvala, Folkerne, Grytenäs och By sochner, tes-
ligeste Vesby gårdh medt vikukostenn etc. 18 Decembris.

Fogthebreff för Peder Anderssonn på bergzmendhz
hytterne vidh Salabergitt. 18 Decembris.

Till her Larss i Vendell, att Kong:e M:tt haffver
undt Sverchel Simenssonn all then tiende, som i Elffve-
karleby kyrckherberge pro anno 51 inkommer, unden-
tagendes öfflethe och andre nottorffther till kyrckenäs
behoff. 22 Decembris.

Försvarelssebreff för hustru Birgitte, Torsten Sal-
monssons på Torlax etc. 23 Decembris.

Förläningzbreff för Anders Marbo på en gårdh udi
Schåningz häredhe udi Skalmeije by, som tilförende under
Schare kyrckie legett haffver. 27 Decembris.

Försvarelsse breff för Nils Ottessonn, Bencht Arendz-
son och Hendrich Larssonn.

BILAGOR.

1.

Gustaf Olsson [Stenbocks] bref till konung Gustaf angående hans till Danmark förrymde tjenare.

Efter afskrift, bilagd kon. Gust. I:s bref den 4 Febr. 1550 till kon. Christian III i Riksarkivet i Köpenhamn. — Jfr ofvan s. 65.

Stormectugiste förste och konungh, min allernådugiste herre, näst min underdånigiste och hörsameste tieniste, giffver jagh Edher Kon:ge Ma:tt ödmiukeligen tilkenne, att en min tienere Jöns Knutson benembd, som migh en tiidh long tiente, och någre mine godz och ägedeler hade hender emellem, rymbde ifrå migh utan all orsak och medt ogjordt rekenscap, så och med någett sölf och peninger, hvilken nu forholder sikh i Danmarck. Och ändogh jagh i then motten monge tilbörliche medeell och vägher söchtt, så och Kon:ge Verdes till Danmarck, min allernådugiste herris rådt anlangett haffver, så haffver jagh dogh icke kunnett bekomme same min tienere hiitt in igen, mykitt mindre i then motten forfordrett bliffve kunde, utan alleneste att the aff rådet haffve skutett thenne sak ifrå sikh och upå borgerne i Ellebogen, thersamestadz migh och så aldelis ingen hielp viderfarett är, forty dhå jag forskickedhe min fulmectuge i then motten tijdt, dhå affviiste the honom medt otilbörliche och fortrettelige svar, och medhan i thett forbundh, som emellem Edher Kon:ge Ma:tt och Kon:ge Verdh till Danmarck och beggie rikerne emellem uprettet är, besynnerligen um thenne artickell formäldes och står forbedingett, att udi ingen motte the landzflyctiige schole udi thens annens konungeriike bekomme leigde eller beskyddede bliffve, utan schole till then igen forskaffedhe bliffve, som the ifrå rymbde våre, så forseer jagh migh, att thett efter for:ne forbundz inneholt och elliest for tilbörlichetens schuld siigh icke bör eller

står till försvarendes for:ne min tienere udi hans otibörlige forehaffvende till att förstärckie, huse, forfordre och giffve leigde, utan att mig tillatedt bliffve motte att bekomme honom igen. Elliest hvar thet icke skeer, uten thet så viidere effterlatedt bliffver, så kunde sodantt androm udi beggie rikerne giffve mykett tillfell och orsak till otroheett. Derföre till att förekomme sodantt, och att then artickell udi forbundet hollen bliffve och her effther sådane bortrymende affskaffett bliffve motte, är min underdånigeste bön till Edher Kon:ge Ma:tt, att Edher Kon:ge Ma:tt nådeligen obesväredt vare vilde till att unne migh Edher Kon:ge Ma:ttz nådiige förschriffitt till Kon:ge Verdh till Danmarck, medhen jagh hoss the förordnade Hans Kon:ge Verdzt rådt och borgere ingen förfordringh bekomme må, på thet Hans Kon:ge Verdhe effter for:ne forbundzens artickels innehoud och all tilbörlighet vilde alffvarligen thet så forskaffe lathe, att migh tillatedt bliffve motte, att jagh utan viidhere upskuff motte bekomme min tienere igen, medt hvad han borttrymbdt haffver. Ther medh varder forbundett och thett, som tilbörlighet är, pleghatt; jag thet och for min person udi all underdånigheet och hörsamheett med Edher Kon:ge Ma:tt fortiene vill etc.

Edher Kon:ge Ma:ttz

underdåniger

Göstaff Olefsonn.

2.

Per Brahes bref till konung Gustaf angående hans till Danmark förrymde tjenare.

Efter afskrift, bilagd kon. Gustafs bref den 4 Febr. 1550 till kon. Christian III, i danska Riksarkivet. — Jfr ofvan s. 65 och noten.

Stormechtigste förste och herre, Eder K. M:tt är min hör-samme och underdånigste tieniste altidt beredt. Alder nådigeste herre, ändoch jach E. K. M:tt udi mine anliggiende ärender nödigt och ogärne besväre och bemöde vilde, doch effter nöden tränger mich ther till och jach förorsakett bliffver E. K. M:tt thenne min sak till att förstää late, så vilde E. K. M:tt förthenskuld nådeligen obesväret vare henne till att förnimme. Och kann jach ther upå udi underdånighet icke dölie för E. K. M:tt att för någre åhr seden rymbde en min tienere, Tyke benempd, ifrå mich och till Danmarch, som var min fougte och min rekenskap och upbörder hade händer

emellen, utan all orsak medt ett ondt upsåat och otrohet och hade med sich för:ne min upbörd och rekenskap och giortt mich therföre hvarckenn reede eller rekenskap. Och ändoch jach strax ther effter lot skriffve honom till, att han sich till mig igenn giffve skulle, och elliest, då han thetta affslog, medt vijdere förfordring och skickelighet thenne sak haffver besökie latidt, så haffver doch alt thetta platt intitt hielpe kunnet, utan bliffvit utan all anseende och frucht affslaget, och så varder nu för:ne min affrymbde tienere aff någrom udi Danmarch förutan all foog och tilbörlighet mich till ingen ringe spott och skade förhollen, huset och hemmet; aff hvickit tilfälle giffvit och så mykit förorsakett bliffvitt är, att effter man haffver sedt, att ingen rätt eller förfordring står tilbekommendes, utan att the, som affvickne och affrymbde äre, varde ther aff någre udi theris onde upsåat och otrohet försterckte och sedde igenom fingern, att en annen min tienere och fougte, Karl Schriffvere benempd, haffver och så ther utaff tagett sich hierte och mood till och lijke såsom then andre bliffvitt qvarr i Danmarck och med löse skottzmål och förhaling sich ther förholle vill, hvicken och så udi min tieneste till thet högzste haffver bruket varidt. Och ändoch jach honom ther till ingen orsak giffvitt haffver, utan meent honom till thet beste och honom, hans hustru och barnn altidt till thet ytterste holpet och förfordrett och i theris lifftijd till att försorge velet och elliest försorgett haffver, tesligeste och så att jach udi thenne hans utbliffvende någre reeser tilskriffvitt och förmant haffver, att han sich till mich igenn giffve skulle, så haffver han doch lickvel thett inthet achtet, utan vill ju bliffve bestondendes udi sitt förehaffvende och haffver sich till sin mottvilies försterckning försörgt med leijgde. Och meden thet ju icke är tilbörligitt, att en thenn annen i så motte till skade och förtreet sin tienere förholle skall, och att ther igenom vill giffves orsak, att mann her effter snart ingen tro tienere beholle kann, och ändoch jach förthenskund för min person K. Värde till Danmarch ogärne bemöde vilde, såå kräffver thet doch min lägenhet. Så och upå thet ingen mere orsak her udinnen giffves skall, tesligeste och så meden thenn uprättede handell och förbund tesse bäggie rijkerne emellen thet och så förfordrer, att meden jach så väl som andre flere udi sådane motte hosz the samme, som befalning haffve på sådane saker både ibland rådet och i städerne ingen tröst eller förfordring bekomme måge; derföre beder jach ganske underdånligen E. K. M:tt, att effter thenn artickell, som i så motte i förbundet står, förbiuder, att ingen, som med theris herris skade och rekenskap hemmeligen borttrymbde äre, skole udi thens annens

konunge rijke udi någon motte uppeholdne, husede och hemmede bliffve, förutan all medell till theris herrar igenn förfordrede bliffve, att E. K. M:tt förthenskund vilde effter samme förbundz artickels innehoud late tilskriffve K. Värde till Danmarch, på thet att samme artickel icke alleneste i bokstaffven berört, utan och så effter tilbörlichkeit udi vercket till gode åtnuten bliffve motte, upå thet jach kunde bekomme mine tienere igen med beskeed och rekenskap och så mykitt genom thenne medel förskaffet bliffve motte, att andre tienere toge sich någon räddige för sådane borttrymbde skuld och thet vijdere her effter affskaffett och förekommitt bliffve motte, effter som thet och så förbundet inneholler och tilbörligt är, som jach mig och så i thenn motte till K. Värde i Danmarck förtröster. Och vill elliest sådane E. K. M:ttz nådige förfordring udi all underdånighet och hörsamhet förteni

E. K. M:ttz

underdånige
Peder Bragde.

3.

Berättelse om Georg Normans och Olof Larssons beskickning till kejsar Karl V i Brüssel år 1550.

Efter en i R. A. förvarad (icke fullbordad?) utskrift af Rasmus Ludvigssons hand.

Anno etc. 1550 then 13 Martij bleff her Georgen Norman och Oloff Larentzsson affärdigede ifrå then stormechtigiste landzförste och herre, her Gustaff, Sverigis, Göttis och Vendis etc. konung, till kejsar Karl then fämpte medt någre limiterede värff och ärender, som her effter fölger och ytterligere udi längden i theres medtgiffne instruction befinnes kan.

Först effter tilbörlig helssen, lycksampt regemente och kejsarens fienders öfvervinnelsses önskende, som Kon:ge M:t hade något um hört och förnummit, giordes Hans Kon:ge M:tz fulkomblige ursecht och endtskylling udi någre åtskillelige punchter, hvarföre Hans Kon:ge M:t icke tilförende haffver kunnet beskicka kejsaren eller sände ratification på then handell, som tilförende udi Spire för någre år sedhen förhandlet bleff. Item effter samme handel mäst tillyder Keij:ge M:t och Kon:ge Värde udi Danmarck och Danmarckz rijke,

så att Kon:ge M:t till Sverige är therudinnan med någre fåå ord allenest medt indraghen, haffver förthenskuld Hans Kon:ge M:t nu affärdiget the för:ne med en förnodtling udi ratificationens städh, medt hvicken Hans Kon:ge M:t sin gode, vänlige och tilbenägne vilie emot keijsaren nogsamblighen förclarer.

Thernäst bleff rört um ett otilbörligit arrest, som the Andorpske utaff någre falskes angiffvende på någet Kon:ge M:ts godz haffve gå latijdt, och begärede, att Keij:ge M:t vilde lathe samme arreste löss giffves och the som samme godz haffve latijdt arrestere motte bliffve förvijste till them, som the med rätte um theres förmeente clagen hade till att tale, nämpligen till the Lybske etc.

Till thett sijdzste lott Kon:ge M:t sich till thet vänligeste tilbiude emot keijsaren udi alle the stycker Hans Kon:ge M:t med sitt land och rijke mögeligit och lijdeligit vare till att vare Keij:ge M:t till vilie och vänskap etc.

Medt sådane för:ne värff, effter som the udi instructionen vijdere och beskedeligere bliffve uttrychte, lope vij till siöss ifrå Elfzborg medfaste söndag och then lögerdag ther näst effter komme till Amsterdam, beställendes ther och i Andorpen våre nödtorffter och begåffve vij oss seden ått Brussell, ther keijsaren dhå var.

Om odensdagen udi dimmelveeken, som var then 2 dag Aprilis, komme vij till Bryssell och förskickede till bispem aff Arras, latendes honom förstå, att Kon:ge M:t till Sverige hade oss um någre värff till Keij:ge M:t sendt, och begärede, um thet älliest effter then tijdz lägenheet så skee kunde, att vij motte bliffve till nådigt förhör inför Keij:ge M:t stadde. Ther till bispem svaredt hade, att man icke kunde på then tijd ther till komme, effter keijsaren sich icke med någre saker dhå plägede bekymbre, utan vilde begiffve sich utt till ett clöster på någre dagar ther vijdh Brussel, män strax effter pásche helgden, så snart thet kunde vare mögeligit, skulle vij ther till komme, ther um han oss och bud skicke vilde etc.

Then 10 Aprilis komme vij till honom um samme värff, ther han dhå låt oss förstå udi en aff keijsarens rådz närvarelse, benämpt doctor Selt, att keijsaren våre fast svagh och hade achtet tage någen läkedom och styrcke till sich, så att han dhå icke väll sielff kunde förhöre någre saker, och begärede förthenskuld, att vij honom vilde lathe någet förstå um våre värff och ärender, hvar uppå the mäst ginge, ther um han sijdhen kunde giffve keijsaren tilkänne. Ther till svaredes, att vår herre och konung hade oss med instruction och credentzbreff förskicket till Keij:ge M:t, som Hans Keij:ge M:tz eigen persone våre tilschriffvit och sielff anginge, hvarföre vij

och begärede, att vij in för Hans Keij:ge M:t motte stadde bliffve, och effter vij fast longvägede våre och gåffve före, att vij länge på reesen varit hade, begärede vij, att vij icke länge motte bliffve uppeholdne, utan medt thet förste till nådig audientz stadde och sijden snarligen till vår herre och konungh igen affärdigede vardhe. Bispnen sade, att han icke aldelis var begärendes att vetta eller vele förhöre våre medtgiffne värff, utan att han något ther aff motte vette och berättte keijsaren, hvar uppå vij våre tijt förskickede; ther uppå gaffz honum för svar, att thet belangede then handel och then ratification ther uppå giffves skulle, som för någre år seden udi Spire förhandlet var, och hvadt vij seden vijdere hade udi befalning utaff vår herre och konung vilde vij thet dhå lathe förstå, när vij för Keij:ge M:t till förhör komme motte, ther med och bispnen sich åtnöije lott och loffvede sich gärne vele ther till hielpe med thet förste mögeligit vare kunde.

Nogre dager ther effter, sijden vij altijdt fliteligen fordrade, att vij motte komme till audientz, bleff oss giffvit för svar, att keijsaren oss intidt sielf förhöre kunde för lijffz svagheet skuld, utan hade befalet bispnen samt med någre andre aff keijsarens råd, att the oss på hans vägna skulle till förhöör haffve, hvickit vij stodhe emot medt bäste skickelighet, som oss mögeligit var, så att vij för keijsaren sielf till audientz komme motte och på sijstenne, som var then 29 Aprilis, bleffve vij upkallede, att keijsaren oss sielf förhöre vilde, hvickit och så skedde udi en aff keijsarens råd, doctor Hases, närvarelse, som var president udi land Lützenborg, samt någre andre Hispanier, både präster och andre, sijdhen keijsaren mässe hört hade, och gaff han oss fljigt och god audientz väll till en halff time, befalendes sijden för:ne doctor Has, att han oss svare skulle, så att vij på våre andragne värff skulle bekomme beskeed, när vij them udi schriffter kortteligen förfated och öffverantvordet hade, hvickit och skedde etc.

Then 21 Maij bliffve vij seden stadde med bispnen aff Arras till taels, hvicken i thet förste giorde en lijthen entschylling, att han icke tilförende hade kunnet handle med oss och seden begynte udi så motte, som her effter fölger, nämligen gaff tilkänne, att vår saak stood förnämpligen på två artickler, förutan the ursechter och entschyllinger, som vij göre, som är, att vij röre um en ratification, hvickin lickevel intidt bliffver öffvergiffvin, män thet vij frambäre är icke en forma till en ratification, utan en ny contract, hvicken Keij:ge M:t icke synes vara för honum, att han sådane nu kan ingå, förty rijksens ständer och rådt äre icke tilstädes och besyn-

nerlige then romische konung och någre andre, som är hertiginnan aff Lottringen och hannes syster, som saken mäst anrörendes är; therfore kan keijseren intit nytt begynne eller ingå, män hvar vij hade befallning till att ratificere udi sådane motte, som thet pläger skee hoss andre konunger och furster, måge vij thett göre, till att niute thet, som udi Spiræ förhandlet bleff. Keijseren är benägen till att aname sådane ratification, ändoch vij ther medt haffve varit longsamme och tijden till att ratificere våre för någhen år förloppin, så ville doch lickevel keijseren intid ther udinnen förandre sin mening, utan välvillegigen gifve och aname ratification, män hvar oss intit annedt är medtgiffvit och befaledt, utan att handle på en ny contract, dhå hadhe vij nogsambligen förstätt honom, hvadt han oss effter keijserens befallning tilkänne giffvit hade, ther utöffver honom icke till thet mindzste höffves öffvertråde.

Till thett andre, um thet vij lathe forstå, att the Andorpiske haffve giordt oss någen orätt etc., ther uppå är så beslutid hoss keijsaren, att han vill lathe förhöre saken och förnimme, med hvadt foog förne Andorpiske sådant kunne giordt haffve, och är præsidenden udi Brabant, doctori Figlio, befallning giffvin ther um, hvickin vij måge komme till tals och ther udinnen vjrdere förhandle med honom. Annat hade han intit på then tijd medt oss till att förhandle etc.

Och när vij först hade begäret aff honom, att han vårtt geen-svar toleligen höre vilde, begyntes korteligen repeteres hans förre tael och svaredes först till then förnäpligiste artichel, begärendes, att man vilde beväge ursaken, för hvadt skuld sådane notula våre aff Kon:ge M:t till Sverige utskicket, nämpligen effter Hans Kon:ge M:t udi sin hele ålder och regimentz tijdt emot alle sich så förhollet, att Hans M:t ingen ursak till feigde giffvit haffver, utan varitt frijdsamblig och heller till thet fljttigiste vinlagt sich, att Hans Kon:ge M:t utaff alle umliggiendes nåboor och landskap och besynnerligen utaff Keij:ge M:t motte haffve tilförlatt och vänskap, effter som aff våre framsättningar thet ytterligere till att förnim-mende är, hvarföre syntes Hans Kon:ge M:t vare aff onödenne att ratificere någen sämie eller endrecht, ther ingen tvijst eller fiendtskap varidt haffver. Thernäst motte man och besinne, att ther myckit udi then spiriske handel är medt indragit, som intidt kommer Kon:ge M:t till Sverige vjdh, utan lyder till Danmarck och Danmarkz crone, hvickit icke behoff är att ratificeres aff Hans Kon:ge M:t. Doch uppå thet att Hans Kon:ge M:t lickevel motte declarere och lathe sijn gode och benägne vilie forstå emot Keij:ge

M:t, haffver Hans Kon:ge M:t i then städ för en ratification latid en sådane förnodtling öfverantvardes, lijke som then tridie artickel udi våre framsätningar thet inneholder, som är, att oss är giffvin befalning till att tractere, förhandle och beslute alt thet, som till bägges majesteternes nytte och välfärd komme kan, hvar utaff vij förmodhe, att nogh förmärckies kan, huru Hans Kon:ge M:t är tilsinnes och benägen till Keij:ge M:t. Ther till svarede bispem, att vij väll kunde tänckie, hvar vij älliast tilförende någon tjd hade seedt någre handlinger ratificeres emellem konunger och förster, att the alle udi sådane motte pläge tilgå, så att man thet kortelighen fulborder och bekräfftiger, som tilförende handlet är, män vår förnodtling är intit sådane, utan ett sätt till en ny förhandling, hvicken keijsaren nu icke kan ingå och för hvadt ursack skuld haffve vij thet tilförende aff honom hört och förnummit. Ther till gaffz sådane svar, ändoch vij icke alle handlinger, så haffve vij lickevel någre seedt och syntes oss thet föge haffve uppå sich, hvadt namn thet gaffves, alleneste att man motte förstå vår herre och konungx gode och benägne vilie och intit håller begäre än Keij:ge M:t:z vänlige förening, och på thet sådant motte fulbordes våre vij förthenskuld tjt skickede. Vij kunde och icke vette, hvadt Hans Kon:ge M:t mere göre skulle, eller hvadt thet våre aff nödenne att ratificere någon frijd, ther ingen fiendskap haffver varidt etc.

Ther svarede bispem till: I seije, att ther ingen fiendskap haffver varidt, och att eder konungh haffver intit giordt keijsaren emott; doch är vitterligit, att I stode medt kongen i Danmarck och holpe honom tage rijkit in, tesligiste att the Svenske haffve utdriffvit keijsarens systeman utaff rijkit, som han i haffvendes värie hade, hvicke keijsaren nogk ursak äre till vrede och fiendskap.

Ther till svarede vij, att vij våre förorsaket att tale ther um något mere och är saken icke så ringe, att hon med få ord förhandles kunde. Sammelunde våre vij longvägende och aff främmande land kompe, att han forthenskuld vilde oss tåleligen höre. Och ändoch Konge M:t till Sverige, vår alder nådigste herre, hade oss ther uppå ingen besynnerlig befalning giffvit, icke eller kunnet tänckt, att sådant skulle förefallet, förty hvar Hans Kon:ge M:t sådant hade förmodet, motte man väll tro, att våre saker sådane äre, som väll kunne lijde liuset. Tesligiste hvar thet icke Keij:ge M:t till ärhe och thet Österrickeske hus förskonet våre, dhå hade Hans Kon:ge M:t länge seden then sak kunne latid declarere, som thet och älliast nogh vitterligit är, huru konung Christiern sich udi Sverige förhollet haffver, ther um både målede och schreffne historier

på latin och tydzske aff andre utgångne äre. Doch effter thet oss för våre personer ther um nogk kunnigt är, kunne vij och therudinnan någon berättelse göre, och när vij begynte någet um konung Christierns saker att handle, nämplighen huru han, lijke som hans fader för honum, förde ett otilbörligit krig emot the Svenske, och huru thet kom till vijlckor och dachtingen, sijden man med svärddh ther intedt uträtte kunde, hvadt han loffvede och tilsade och ther uppå thet helige sacramento anamede och undfick, item med hvadt förord han skulle bliffve konung, och huru han, emot alt thet han tilförende hade loffvet och svoret, sich adelis otilbörligen och ochristeligen skickede emot hans eigen breff och incigell, som än nu välförvarede tilstädes liggie; tesligiste huru han sielfviliendes utdrog aff rikkit, sijden han ther ett gruffsambeligt tyrannie bedriffvit hade och icke ther bleff utdriffvin, lijke som han och nu utaff the Svänске icke är fongen; item huru högbe:te Kon:ge M:t kom till regemented, sijden rikkit och hans kon:ge fäderneslandh aff konung Christiern så förhäriet vart etc,

Dhå svarede strax bispnen, att thet icke behoff var ther um för honum att disputere; vij seije väll, att konung Christiern, som nu icke tilstädes är, haffver så tyranniceret; hvar han våre tilstädes, vårdhe han ther till svarendes etc.; ehuru ther um kan vare (sade han), så är han likevel hoss oss fongen. Ther til svaredes, att han icke utaff the Svenske utan the Danske bleff fongen och ther nu sitter. Ehvicken thet haffver giort, svarede han, dhå är han likevel fongen, och thet vij föregiffve, att han aldrig medt någon rätt haffver haft rikkit inne, um han våre tilstädes skulle han tileffventyrs vel fråge, medt hvadt rätt vår konung haffver rikkit inne, män sådant vill intid ändes eller slutes ther med någon disputation, utan effter som thet pläger skee emellem herrar och potentater, anten med lag eller svärd. Ther svaredes så till, att vij väll vijste, att Hans Kon:ge M:t hade rikkit inne aldeles med god lagh och rätt, Hans Kon:ge M:t var och kommin och född aff then gamble konungzlige linea och slächt och Hans Kon:ge M:t:z föräldrer stode tilförende rikkit före och kan thet Hans Kon:ge M:t icke förvijtes, som utaff all mennisklig och naturlig lag medtgifves, att Hans Kon:ge M:t sitt fädernesland utaff ett annat och främmande vold och tyrannije frijet haffver och sijden effter landzens lag och sedvane bleff rätligen utkoret, vald, smord och krönt konung etc. Dhå begynte bispnen: I seije väll så etc. Ther til svaredes, att vij thet sade och väll bevijse kunde, som vij och forhoppedes och intid tvifflede Keij:ge Ma:t vare vijd thet christelige och rättfärdige mood, att sådane

konung Christierns gruffvelige mord och tyrannije våre Hans Keij:ge M:t intidt behageligit, utan heller emot och thet ingelunde loffve eller gilde kunde etc. Ther till bispn svarede, att man icke ther uppå vilde flere ord læggie och vilde endeles haffve gått bortt aff cammeren, ther vij dhå begynte svare till then annen artickel, nämpligen att Kon:ge M:t udi Sverige skall haffve holpit konungen i Danmarck att intage rikit etc. Och effter thet våre något longt till att förclare, huru thet tilgick, och vij förnumme, att bispn med något annat tileffventyrs vare förhindret, så att han oss icke länger höre kunde, vjilde vij korteligen late honum ther um förstå, som var, huru the Lubske hade i sinnedt och storligen ther effter stundede, att the icke alleneste udi Danmarck, utan och jemväll udi Sverige vilde härske och regere, som thet och tileffventyrs än vjldere hade kunnet strächt sich, hvar thet hade mott gå för sich, som the hade i sinnedt, lijke som ther um nogk är vitterligit. Hvarföre, mäden man förnam theres upsätt, var thet ju aff nödenne, att man sich ther emot inlagde, och um kongen i Danmarck ther med, som väl mögeligit är, kom till rikit, haffver han then som han ther före må tacka etc. Män thet kan eller må aldrig bevijses, att Kon:ge M:t till Sverige någon tijd haffver holpet kongen udi Danmarck udi någon feigde eller krigxsak emot Keij:ge M:t; therudinnen Hans Kon:ge M:t sich väll haffver föreseedt och thet ytterligere her effter tileffventyrs väll görendes vardher.

Ther till svarede bispn, att han nu väll förstodh saken, så att thet icke behöffdes holle ther um längre tael, alleneste seijendes, um vij icke hade udi befallning att ratificere, dhå haffdhe han intid mere med oss [att handle], och våre icke eller aff nödenne, att vij skulle vjldere følge keijseren, effter han ville thet lathe keijseren förstå, att vij ingen befallningh eller fulmacht hade till att ratificere, och ther medt måge vij haffve vårtt affskedh etc.

Ther till vij svarede, att thet som oss våre aff vår herre och konung befaledt, ther um våre vij nogsambligen förstodde, som är, att Kon:ge M:t till Sverige icke väll kan ratificere eller thet ratificerendes varder, som Hans Kon:ge M:t intid är anrörendes, doch veete vij thet för visse, att Hans Kon:ge M:t intid heller vill och begärer än enigheet med Keij:ge M:t; så kunde thet och väll skee, att Hans Kon:ge M:t varder ratificerendes, när Hans Ma:t bliffver aff oss förständiget (lijke som vij thet och i underdånigheet troligen vele tilkänne giffve), att thet är icke Keij:ge M:t nu belägligit att aname en sådane förnodtling, hvickin doch utaff en god vilie och tilbenägenheet ifrå Kon: M:t skicket och sändt är.

Män at Hans Kon:ge M:t icke ratificerer någon tractat och handell, som intidt lyder Hans Kon:ge M:t till, utan alleneste till kongen i Danmark, till hvickin och så vår herre och konung intid bleff kallet, kan Hans Nåd och Herligheet väll besinne, huru ther um är och vij för våre personer kunne icke vette, um thet Hans Kon:ge M:t står till görende. Bispen svarede, att konungen i Danmark haffver therudinnen tient Kon:ge M:t och giort til gode, i thet att när han sich med keijseren föreente, vilde han udi then motten haffve vår konung med indraget, på thet vij motte och niute freden ått till gode; lijke som han för sig stadfäste och bekräftigede thet, som udi Spire förhandlet var, så kunde och vår herre och konung göre för sich så myckit honom saken anrörendes våre, förty thet kunde ingen tvinge Hans Kon:ge M:t till att ratificere thet, som honum intit tillydde; udi sådane motte skulle man forstå saken. Ther äre och flere udi then samme fridzhandel med indragne, som intit gälder saken uppå, förty kongen i Engeland, then tysk orden udi Liffland och monge andre, ändoch principal saken komber them intit vedh, så haffve the likevel nu länge sijden skicket theres ratificationer, på thet the motte niute fridzhandelen till gode. Thet samme kunde och Kon:ge M:t till Sverige, hvar honum thet så syntes, göre och lätteligen ratificere then spiriske handell, så myckit han kunde tänckie, att han komme Hans Kon:ge M:t till.

Ther till svaredes: Ehuru thet sig kunde tildrage, efter vij väll viste, att högbe:te Kon:ge M:t, vår alder nådigste herre, för ingen annen sak skuld en sådanne vänlig förnodtling haffver hijt förskicket, utan på thet att Keij:ge M:t motte forstå Hans Kon:ge M:t:z gode vilie och tilbenägenheet, som och Hans Kon:ge M:t förthenskuld myckit haet uppå sich bekommit, när man haffver seedt, att Hans Kon:ge M:t haffver sich vinlagt um Keij:ge M:t:z vänskap, therfore vilde Hans Nåd och Herligheter intid tviffle, att Kon:ge M:t till Sverige varder intit täss minne hollendes frijden, utan och jemvel alt thet görendes, som till gott vänskap tieneligit vare kan, lijke som thet länge sijden aff Hans Kon:ge M:t hade ratificeret varit. Bispen svarede, att han vilde thet giffve keijseren tilkänne och tvifflede intit, att Hans Keij:ge M:t vorde och thet samme görendes och med thet förste mögeligit våre vilde han ther uppå förnimme keij:sarens mening och seden lathe oss thet forstå. Tesligiste vilde han älliest vare redebogen på vår herre och konungx vägna till välvilligheet och tieniste, udi hvadt som helst motte han kunde.

När vij nu hade achtet gå ifrån honom, lat han forstå, att han ändhå en sak (then han nästen förglömpt hade) med oss hade till

att förhandle, som är um en kejsarens undersåthe, benempd Hans Lehusen, hvicken hade suppliceret och claget, att kongen i Sverige skall honom haffve ifråtagit hans arff och eigitt, och när han sich ther heden begaff sådant till att fordra, som honom med rätte tilkom, bleff han fäncklig insatt och sijden sich ther motte förschriffve, att han tijt igen komme skulle, med monge olijdelige och besvärlige artickle, som honom ther bleffve förholdne; ther utöffver och en utaff oss, som nu hijt äre sände, varidt hade etc. Så haffver han sich doch nu, sijden hans fader sich ther utaff landet begaff, meden alle saker ginge fast oskickeligen till, her niderset i di kejsarens land och haffver her hustru och barn och kan sich icke begiffve ifrå them, förundrendes storligen, att kongen i Sverige skulle sådant göre och företage emot Keij:ge M:t:z undersåther etc. Ther till bleff honom svaret, att vij oss icke kunde nogsambligen förundre, att samme Lehus så oförskämbd och utan all skääl och grund fördristede sich sådant föregiffve, förty saken hade sich fast annerledes; samme Lehus skulle och kunde icke heller bevijsse, att han förthenskund bleff fängklig insatt, som han hade förgiffvit, förty Kon:ge M:t till Sverige är och haffver varidt (Gud tess loff) vijd thet förstond, att han intit sådant Keij:ge M:t:z undersåther anmodhe eller göre vilde etc., män att Lehusen bleff ther fängklig insatt, skedde för then saak skuld, att han ther bleff beslagin udi oppenbart hoor och vilde förföre en ehrlig god mandz ächte hustru, hvicken saak effter landzens lag och gamel sedvane pläger ther vare capital och med halssen bötes och icke med någre fåå gyldenne ther ifrå komme och frij bliffve etc. Så hade och väll annerledes bleffvet med samme Lehus förhandlet, hvar han icke hade nutid Keij:ge M:t till gode. Gaff och samme Lehus sielf ther någre ord och förslag före, som honom icke myckit väll anstode, nämpligen effter han her väll kunde förfare um alle lägenheter och så våre bekänd udi kejsarens cancellija, vilde han sådant oppenbare och giffve Kon:ge M:t till Sverige ther um tilkänne, ther till honom dhå bleff svaret, att Kon:ge M:t honom udi sådane saker intit behoff hade, mäden Hans Kon:ge M:t stode så med Keij:ge M:t, att han intit ondt eller fiendtligit hade till att förmode aff kejsaren. Och begärede [vij] förthenskund, att honom udi sådane motte ingen loffven giffves, förty man vjste och, att ther väll andre våre, the som högre satte äre och mere kunde, som och gärne vilde förolämpe Kon:ge M:t hoss kejsaren, män Keij:ge M:t värde lickevel hvarcken med breff eller någon skääl befinnendes, att Hans Kon:ge M:t sich annerledes än vänligen, nachparlighen och oförvissligen haffver hollet och skicket emot Keij:ge M:t, ändoch väll sådant

Hans Kon:ge M:t haffver bliffvet ahnmodet. Ther hoss gåffve vij och tilkenne, huru samme Leehus oss hade undsacht och latidt förstå, att han oss her väll kunde förhindre, och um vij än fast komme till affskedh, kunde han oss likevel uphåle, så att vij thet icke för någre tusende daler vele skulle etc., thet oss fast besvärligit var till att höre och lijde udi Keij:ge M:t:z närvarelse, så att oss sådant skulle vederfares öffver Keij:ge M:t:z tvänne geleijder och väll ihugkomme, huru thet skedde medt Karl Holgersson, som aff Claves van Hattstatt fongen bleff, och väll vijste, hvadt hinder och schade samme Claves giordt hade så väll Keij:ge M:t, som Kon:ge M:t till Sverige, att the breff och värff icke tilstādes komme, som dhå till Keij:ge M:t bleffve skickede. Ther till svarede bispen, ändoch honom i then motten icke mere loffven giffz än oss på vår herre och konungz vägna, så hade han doch sådant föregiffvit, våre och keijseren fast förtretligit, att hans undersåter skulle sådant vederfares, um thet sich så hade tildragit, som aff honom claget bleff etc. Ther med vij dhå skildes ifrå honom.

Then annen dag ther näst effter, som var then 23 Majj, komme vij till præsenten Viglium och gåffve honom tilkänne, att bispen aff Arras hade oss till honom förvijst um then ene artichel udi vår instruction till att förfare och beskeed bekomme um then otilbörlige arrestering på Kon:ge M:t:z godz och varur, som the Andorpische giordt hade etc. Ther uppå gaff han oss för svar, att han för någre dager, nästen fiorton, hade något taledt ther um med præsent Haes, hvicken honom hade loffvet, att han um samme artikkel vjdere med oss handle vilde um alle tess lägenheter och nu sijden udi midler tijd hvarcken aff honom eller oss bekommit någre beskeed ther um. Hvarföre um vij vilde late honom schrifteiligen förstå um samme arrest, hvickin thet hade giordt, när thet våre skedt, hvicke borgemestere dhå udi Andorpen sittendes våre med alle tæss umbständer, som saken kräffver, dhå vilde han gärne thet ther till göre, som honom på hans embetes vägna borde; förre kunde han ther udinnen intidt skaffe, förty thet våre honom ovitterligitt, um sådant arrest sich hade tildragit, mäden han thet ämbete aff Keij:ge M:t hade, som han nu haffver, eller och i then annen hans förmandz tijd, som för honom udi samme ämbete varit hade; ther uppå vij dhå strax gåffve honom mundtlig-förclaring, huru thet sich hade tildragit, begärendes på högbe:te vår herres och konungz vägna, att then borgere aff Horn, som hade latidt arrestere samme godz, motte bliffve förvijst till the Lubeske, hvicke med rätte våre till at talendes um then skade, som han seger sig

haffve lijdit, mäden theres beställing var utgiffvin och icke Kon:ge M:t:z, så att Hans Kong:e M:t och nu motte komme till samme godz igen med all skades uprättelse, som Hans Kon:ge M:t ther upå kostet och lijdet hade, och är Hans Kon:ge M:t icke så myckit till görende um samme godz, hvickit sich till en föge summa belöpe kan, utan Hans M:t må mere förtryte thet hogmod, som ther med skedt är, så att thet väl är till att undrende, att the Andorpiske skulle sich lathe så lätteligen beväge till slijk otilbörlig arrestering aff någre, som icke gärne vilde, att then gode handell skulle framgong haffve, som Hans Kon:ge M:t gärne vilde begynne med the Andorpiske och keijsarens undersäter her udi Niderlanden, ther um för:ne Andhorpiske doch tilförende hoss Kon:ge M:t söcht och bedit hade, män hvar thet skulle så vare alle frijt att arrestere hans Kon:ge M:t:z godz effter hvar mandz löse och falske angiffvende, viste man icke, um thet våre rådeligit late myckit ther häden förskicke med vjrdere umbständer och flere ord, som ther till tiente etc. Ther till svarede han: Ändoch the Andorpiske sådant arrest tillatidit hade, stode thet likevel icke till them, um thet skulle bliffve löst giffvit eller icke. Drottningen och keijsarens rådt och befallningsmän udi the landzänder varde sich väll therutinnen vette att skicke, när the ther um bliffve besöchte och rett besked motte bekomme um sakens lägenheter; doch kunde Keij:ge M:t icke förkortte them theres privilegier, som the aff ålder hafft haffve och Hans Keij:ge M:t them haffver tilsacht vele obrotzligen holle, lijke som han väll tänckie kunne, att Kon:ge M:t sine undersäter göre motte, om han them theres gamble frijheter tilsacht haffver; doch icke dess minne kunde öffverheeten och herrerne sich emellem väll finne thet rätte måth och en then annen väll vare till vilie och gode, så att the föge kunne skaffe, som sich vilde understå att göre them emellem någon förhindring. Han kunde och tileffventyrs väll tänckie, att ther någre våre, som icke gärne såge, att ther skulle någon handtering begynnes emellem keijsarens och Kon:ge M:t:z undersäter; intit vilde han seije um the Lubske etc.

Och till beslutet begärede [han], att han motte bekomme udi schrifter förfatedt en rätt förclaring och undervisning um saken, som tilförende sagdes, säden vilde han gerne thet ther til göre, som tilbörligit våre och med drotningen then förskaffing förfordra, som honum på hans embetes vägna borde göre, bedendes tesligiste, att Keij:ge M:t:z undersäter motte hoss vår herre och konung och udi Hans Kon:ge M:t:z land til thet beste och med rätt justitie förfordret bliffve, thet samme skulle och vederfares Hans Kon:ge M:t:z

undersåter, när han ther um besöcht bliffve etc. Ther till honum tilböriligen svaret bleff och vij skildes ifrå honum; then annen dag ther nest effter öfverantvardedes honum en schrifftelig berettelse aff then fierde artickel udi vår instruction, som han var begärendes etc.

4.

Evert Duickers bref till Kongl. Maj:t angående leverans af requirerad hampa samt om Jurgen Ballinger och hans skuld; dat. Reval den 26 Juni 1550.

Efter originalet i R. A:s samling af bref till Gustaf I.

Durchleuchtigster gnediger furst und herre, Euren Koniglichen Majesteten syn myne guttwillige, demodige und unvordrossene dienste alles vormogens, ungesparts flysses stedes zuvoran bereit. Gnediger furst und her, Euerer Koniglichen Majesteten schreyben an mich des datum ist der zehende tag Junij des vofftigsten jares,¹⁾ hab ich in dato dingstags nach Petri und Pauli in aller geburender dinstbarkeit empfangen, auch inhalts lesende billicher weyse vornamen. Wowol ich averst zwar von hertzen geneigt E. K. M. ihres gnedigen begeren nach, uff diss zeit mit uffkauffung und uberschickung der zweyer hundert schippfunt hempffes auch vorstreckung des geldes da vor meyne demotige guttwillige dinste und genemen gefallen zu beweisen und zuerzeigen, hab ich idoch des (wo ich wol gerne gethan hette) dismal nicht stadt, uth ursachen, dan der hempf itzer zeit fast vorschiffet und vurfurt, und zu deme, das er uber de massen teuer, dan das schippunt vor zweundzwentzig marcken bezalet wirt, solche sum nicht und keinerley weyse zubekomendt, dan nu zur zeit der kauff des hempfes all vorbey und geendigt. Hetten averst E. Kon. M. mir solches ehe und in gutten zeiten bevor ansinnen gewesen, wolt ich mich gantz gerne darynne befleissigt und bearbeitet haben; derwegen dinstlichs flysses demuttiglich bittende Euere Kon. M. mich umb angeregter ursachen willen mich hirinne gnediglich entschuldigt haben wille (wo ich treulich vorhoffendt geschehen werde) und mir in allen genaden gewogen tho syn; hirmit E. Ko. M. in aller dinstbarkeit demotiglich nicht bergende, nach deme Jurge Ballinger itzer an E. Ko. M. hoffe, mich hiebevor bericht, und ich auch sunst bey andern mehr in erfahrung komen, er bevor an E. Ko. M. hoffe lange zeit gedienet, auch stedigs noch in ihrer Ko. M.

¹⁾ Detta bref, som saknas i riksregistr., har ej kunnat återfinnas.

denste were, das ich yhme derwegen E. Kon. M. sonderlich tho dienste und gefallen alhir etwa wes geldes (wo ich zweyffels fry E. Ko. M. von yhme vornamen) vorgestreckt, demnach demodiglich dienstlichs flysses biddende, E. K. M. uth sondern genaden yhme gnediglich wolle vorgunnen und zulassen syne handtjnung und handelung vor andere daselbst zu treyben, damit he zur bezalinge berurter schulde uffs vorderlichste gereichen und komen moge, das wyl ich umb E. K. M. in aller dienstbarkeit demodiglich zuvordienen uffs hogste allzeit geflyssen syn, Gott dem almechtigen E. Ko. M. in langwerigem, heilsamen, gluckselligen und friedlichen regiment gesunt zuerhalten hirit empfelende. Datum Revell mitwochs nach Petri und Pauli im vofftigsten jar.

E. Kon. M.

guttw. de.

Everth Duicker.

(Sigill.)

5.

Hans Kocks och Jost van Härthes skrifvelse till Kongl. Maj:t med redogörelse för aflidne Henrik Niebuhrs fordringar inom riket; dat. Stockholm den 4 September 1550.

Efter originalet i R. A:s samling af bref till Gustaf I. Jfr ofvan s. 297 ff.

Durchluchtigester grotmechtigster koning, gnedigster furste und herre, I. Ko. M. synt myne gantz flitijge deinste steides bovhor etc. Aller gnedigster koning, aldewile I. G. ick de na rest van wegen zeligen Hinrick Nijebuurs namlick feftich portegalosers Jost vam Harte siner langen vorhaffting sampt alle sinen vorijgen borgen to fullenkomlicker endtschop to endtfrijgen, hebbe vor underpanden moten ahn osemunde und ahn solten ledder to dre durent soss hundred soss und sostich † to wurvhor genante Joste my mine andere vorwissing to donde en weit bohalven de ut stande zeligen Hinrick Nijeburs schulde alhir im rijke so hijr na by namen vortekent staen; wil derhalven I. Ko. M. sampt Jost vam Harte underdenichlicken gebeden hebben I. G. wolde uns ut gnaden so gunstich fallen und gnedichlicken mit einem scharpen manebreve vorsorgen, darmede mhe van I. Ko. M. undersaten eddel und uneddel dat jenne muchte borkomen, wes se zeligen Hinrick Nijebuer oldinges her, und Jost vam

Harte lueth orer register und boke bowisslicker schult schuldich sin, dar uth ick my schamel manne myner underpanding vor zeligen velgenanten Nijebuer thom dele erhalen konde. De namen und schuldeners in seligen Nijeburs schult boke he sulvesth uthgeborget synt dusse thom ersten seligen hern her Stein Sturen nagelatene fruwe, fru Cristin 900 ♀

Seligen hern her Erick Abramson syne nhagelatene fruwe, fru Ibbe 222 ♀

Fru Sigerit, fru Cristine her Johan Tursson ohr moder 19 ♀

Item fru Metten dochter hustru Cristin Axsel Larentsson is 84 ♀

Item seligen hern her Erick Ruening syne nagelatene frue fru Anne 32 ♀

Item seligen hern, her Stein Cristerson syne nhagelatene frue, fru Pernille is 209 ♀

Item seligen hern, her Mans Grene syne nagelatene frue, fru Anna 4 ♀

Item Erick Kruse 34 ♀

Item selige her Erick Simonson 50 ♀

Item Erick Knudtsonn und syne hussfrowe fru Margretta 108 ♀

Item hustru Anne Joen Karssons 14 ♀

Item Oleff Bromes 3¹/₂ ♀

Item de namen und schuldeners den Josth vam Harthe up Nijeburs wegen geborget hefft synt dusse thom ersten

De gestreng here, her Swante Sture is 71¹/₂ ♀

Item de gestreng here, her Stein Erickson 56 ♀

Item de gestreng here, her Johan Turson 12 ♀

Item de ehrbar und vheste Axsel Erickson 6 fate osemunt

Item de erbar und vheste her Jurgen Norman 8 ♀ 6 öre

Item de secretarij Vallentin 221 ♀ 7 öre

Item de ehrbar und vheste Ture Person 37¹/₂ ♀ 1 öre 15 d.

Item vam ehrbaren und vhesten Mans Swenson is ohm noch nastendich is 3 t:n botter

Item de erbar und vheste Germunt Swenson 28¹/₂ ♀

Item de erbar und vheste Gustaff Fijncke 4 ♀ 1 öre

Item de erbar und vheste Jurgen Fincke 26 ♀

Item de erbar und vheste Hans Clauson 77 ♀ 2 öre

Item de erbar und vheste Nils Hinrickson is 64 ♀

Item de ehrbar und vheste Erick Turson is 67 ♀

Item fru Gorwel Trudt Gregesson 93¹/₂ ♀

Ock alle creditorn de zeligen Hinrick thor borges nagelatene guder ahn Jost vam Harthe wetent heimlicken gebutet und gedelet

hebben, und ohm up 1098 † tho kam, so fele bleiff zelige Hinrick na sinem dode Josthe schuldich, des he schrijfflick guds bowiess hefft, biddet und bogereith gantz underdenichlicken me wil ohm dar inne ock rechtes bohulplick sin des gelicken ock wes zelige Niebuer und Jost vam Härthe by deme gemenen manne ahn gerijngen schulden noch nastendich se effte oren fulmechtigers dar inne ock mogen gehandthaveth blijven bijlicker mathe so fele else recht is, dat sulvige tegen I. Ko. M. underdenichlicken nha unsem armhen vormoge thovorschulden und tho vordenen wille wij alle tijdt willich und gehorsam bofunden blijven etc. Hirmede I. Ko. M. sampt alle den orhen gotlijcks geschutts gnadenricken lang gesunth und gelueckselich to ehrholden bofellen. Datum Stockholm den 4 dach septembris anno 1550 under unser beider singnitt.

I. Ko. M.

alltidh willige deners

Josth vam Härthe.

Hans Kock,

borger in Lubeck.

Sigill.

Sigill.

6.

Utvald konung Eriks bref till Svante Sture angående adelns hjälpskatt, om en honom beviljad förläning och om skattelindring i Vestergötland; dat. Vesterås den 23 Sept. 1550.

Riksregistr. 1550, fol. 241.

Vår gunst och nådige vilie tilförende etc. Käre her Svante, vij hafve förstått eders skrifvelse, utti hvilken I högelingen betacke Kon. M:tt, vår käre här fader, och oss thesslikeste för al then konge gunst och nåde högste Kon. M:tt eder betett hafver, så och then gunst och gode vilie vij eder med ment hafva, tilbiudandes ther hooss eder troohett och reträdigheet emott Kong. M:tt, vår käre her fader, så och emott oss. Så betacke vij eder gunsteligen uppå K. M:tz, vår käre her faders vegne för eders underdånige förplichtelse, så och opå våre vegne, i thett att I eder högt emott oss tilbiude (endoch vij her till dagz lijttett til saken giordt hafve); försee oss doch lichväll, att K. M:tt, vår käre her fader, hafver altijd sådane eders underdånige förplichtelse i al gunst och nåde betencht och än nu gärne görendes varder och vij och thesslikeste än nu sådant gärne förskylle vele.

Som I vijdere beröre om then hielp adelen och frelsett skole uttgöre til att hielpe drage någott af then store uttlage och bekostning, som K. M:tt, vår käre her fader, af en lång [tid] tilburitt hafver och ännu dageligen på halsen ligger, ther hooss gifvendes tilkenne, att I hafve bekommit uttaf Oluf Larsson her Göstafz och Peder Bragdes betenkiende skrifteligen författatt, hvad them syntes utti samme saak godt och rådeligit vare att hålle menige adelen och frelsett före, och vijdere hooss oss förhöre vele, om thett efter eders råd och mening skal uttrettett blifve; ther opå kunne vij eder intett annat förstå late, utan eder drager vel sielf til minnes, hvad I gode män samptligen i Stocholm ther upå berådslagit och beslutitt hafve. Thesslikeste kunne I och af her Göstaf och Peder Bragdes skrifvelse theres råd och mening i thenne saak och betenkie, så att I väll vette, huruledes I eder här utinnan förhålle skole. Therföre achte vij onödigt att vijdere eder vår mening förstå late, efter I thett tilförende nogsampt betencht och öfvervägett hafve och vij thett icke i någon motte antingen til eller frå förbättre kunne.

Käre Svante, thett I beröre, att I hafve besöcht vår käre fru moder om the kyrkie landboer utti Läckio län til att förfordre hooss Kon. M:tt, vår käre her fader, at H. K. M:tt ville unne och efterlate eder the för:de kyrkie landboer utti Läckio län och ännu gärne såge, att vår käre fru moder samt vij ville sådantt förskaffe hooss Kon. M:tt, vår käre her fader, at Hans K. M:tt ville nådigest unne eder the för:de landboer sampt med then gårdestedzle och saakörer Kon. M:tt genom Hans M:ttz fougde, Sigge Svensson, igenkallatt hade, så och att gunsteligen efterlate eder Vista härede sampt med all then gingerd, som åhrligen faller i Schåningzhärede af för:de landboer, så kunne vij eder icke förhålle, att vår käre fru moder och vij thesslikeste hafva sådane eders skrifvelse och underdånige ansökiende K. M:tt vår käre her fader och förstå latitt och hade H. K. M:tt gärne varitt ider i then motte behielpelig, om H. K. M:ttz lägenhett hade sigh så tildragitt att opå thenne tijdh förläne eder samme rente. Så kan H. K. M:tt doch icke efterlate eder samme prebende och kyrkie landboer, hvarken i Läckio län eller i Vissle(!) häredt för många merkelige orsaker skuld och besynnerligen efter her och någre af samme landboer varit hafva och sig beklagatt, att the under så många hussbönder icke vell vare kunne. Men hög:te Hans M:tt hafver eder nådeligen undt och förlänt i Vissle(!) häret alle skatte och crone bönder och ther opå eder tilhanda skickatt Hans M:ttz förläninz breff.

Vijdare, käre Svante, ähr K. M:ttz, vår käre her faders vilie, att I ville betenke thenne dyre tijdh, som nu vankar kring om hele landett och besynnerligen i then landzände Vestergötthland, så att the fattige män motte någott blifva förskonade af then fordring the i ähr skole hålle och elliest i någon motte lättede, så myckit som spannemålen belanger, på thet the icke skole lijde en stor hungers nödh eller och någott uproor och obestånd igenom the Danskes tilskyndan för samme orsaak skuld och stempling taga sigh före. Datum Vesterås then 23 Decembris ähr etc. 50.

Register.

A.

- Abraham** (Abram, -ahm) **Eriksson** [Leijonhufvud], rr., förläningsbref f. hm 152, 153, 174.
- Accis** pålagd i Nederländerna af kejsaren 224.
- Adeln**, i Finl., br. t. 37, 265; d:o, bör hålla sig rustfärdig 46, 48; register på dess gods och rusttjänst 47 ff.; den unga i Finl. sk. ej hafva underhåll utan att göra tjänst 48; hotelser mot dess barn i utlandet 315; ang. utgörandet af en hjälpskatt af 402.
- Adelunde**, se **Alunda**.
- Adolf** (-ff, Alf, Adelf, Adloff), hertig af Slesvig och Holstein, kon. Christiern III:s af Danmark halfbroder, 58, 62, 89, 90, 97, 110 ff., 113, 121, 129, 178, 183, 196.
- Afrad** (aff-, -red, -radh), fr. Råfnäs 16, 17; frihet derifr. 23; fr. Vässunda gd 141; af nejonögonfisket vid Elfkarleby 289; **-skorn**, ang. dess lösande 79, 133; **-srestantier**, lindring i, 306, 376; **-sspanmål** får lösas med dagsverken i Ög. 216.
- Afvel** (affvell) påtänkt i en framtid på Ettacks gd i Vartofta h:d 174; vid Nydala kloster 333; skattepersedlar få användas t. dess igångsättande [vid Ryd?] i Vestbo 345; **-sgård** sk. byggas för kronans räkning ss. vilkor f. förläning 175; i Sunnerbo, plats därför 301, 341.
- Agnestada** [n. v. Agnetorp], s:n i Vartofta h:d, Vg., 352.
- Albrecht**, hertig af Mecklenburg, 148.
- Albrecht**, konung af Sverige, 314.
- Albrecht**, markgrefve af Brandenburg, hertig af Preussen, 183, 188 f.
- Alex**, bojar (bajor) 47.
- Alf** (-ff), se **Adolf**.
- Allikant** (alle kanten) [ett slags vin] 54, 56.
- Allmogen** (bönder, menige man) i Asbo s:n, br. t. 3; vid markn. i Enköping, br. t. 5; i Sunnerbo h:d, br. t. 9; får lösa sin spanmål 17, 143, 144; ang. förbud mot utförsel gm 21; i Hammarkinds h:d, ang. dess landgille 25; som drifver handel i Finl., sk. visas t. städerna 32, 42, 44; får ej betungas med skjuts af obehöriga 34, 134, 219, 257; sk. utgöra gård i Finl. 46; i Sevede h:d, br. t. 69; sinnesstämningen hos bönderna i Kalmar län sk. utforskas 72; ang. dess klagan öfver för hög taxering af gengården och kyrkotioden

i Sunnerbo 78; br. t., i Österbotten, ang. skatt af sälfångsten 127, 162; får ej betungas för mycket med inqvartering i Smål. 129; ang. dess skattejern i Verml. 136, 137; ang. nöden bl. den finska 140, 144; br. t., i Vg., ang. lagsagans delning 186; i Ög. får tillbyta sig sin skattespanmål mot dagsverken 216; bör göras välvillig i Smål. 220; i Kalmar län får m. penningar lösa sin smörskatt 248; i Jämsä s:n, ang. dess klagomål 250; fogden sk. vistas bl. 260; ang. dess i Finl. besvär 265 f.; d:o d:o i Ångermanl. 267 f.; församlad vid Pedersmessomarkn. i Arboga, ö. br. t. 277; i Kumlinge s:n, ang. utförselfrihet 281; i flere landsorter sk. bispringas m. spanmål 287; betungas genom öfverflödigt farande af fogdarne och deras karlar 292; kor utackorderade hos 300; vid Morsmessomarkn. i Vesterås, br. t. 306; behandlas illa af Krabbe Pedersson [Hård] 325, 328; lemnar otillständiga svar 333; uppskörtas af borgarena i Viborgs län 336; fr. Vadsbo, Dalsland m. fl. orter fick återvända m. oförrättadt ärende fr. Vassända markn. 343; orolig i Vestra och Östbo h:dr 353, 354; fruktan f. danska stämplingar bl. 364; se äfven **Landbor; Skattebönder.**

Allon, se **Ållon.**

Aln (aalin) [i bet. af längdmått i allm.], nyttan af kännedom derom på olika orter, 41, 51.

Alunda (Adelunde), s:n i Olands h:d, Upl., 360.

Amsterdam 107, 109, 388; borgare der gjort kon:s sändebud försträckning 272.

Anckar, se **Ankare; Botvid Larsson.**

Anders, en kon:s dräng [dens. som följ.?, sk. följa Hans Gastenberg t. Holland 272.

Anders Eriksson, kon:s dräng, 172; återkommen fr. Antwerpen 194.

Anders Hansson, fogde på Räfsnäs gd, br. t. 16.

Anders Målare 75, 76.

Anders Olsson (Andreas Olai), doktor i lagfarenheten, fullmakt f. hm att underhandla m. kon:s af England fullmäktige 11; om hans resa t. Engl. 12; fullmakt f. hm att i Antwerpen återfordra K. M:ts med qvarstad belagda gods 13; underrättelser fr. hm 99—100, 115, 120, 147, 205; br. t. 362; br. fr. hm omnämndt 162, 205, 239; omnämnd 13, 172, 226, 297.

Anders [Persson?, dens. som följ.?, br. t. 74.

Anders Persson, fogde i Sunnerbo och Vestbo, br. t. 35, 58, 72, 77, 101, 345, 374; ö. br. ang. värfning af krigsfolk m. m. 191; br. t. hm omnämndt 113, 238, 240; kon. missnöjd m. hm 150, 325—327; omnämnd 214, 301, 328, 341.

Andorpen, se **Antwerpen.**

Angered (Angerne, Angeryyd, -rid), s:n i Vätile h:d i Vg., 1; dat.-ort 99.

Ankare (anckar) uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 54.

Anna, hustru, br. t. 105.

Anna (-e), Joen Karlssons hustru, 400.

Anna [Andersdotter (Banér)], fru, hr Måns Grens enka, 400.

Anna [Bengtsdotter (Lillie)], Erik Rynings enka, 400.

Anna Björnsdotter [Krumme], se **Jöns Persson** [Hjort].

Anna [Clemensdotter (Hogenskild)], Nils Pedersson [Bjelkes] fru, till Åkerö, förl. br. f. henne 356.

Anna [Karlsdotter till Vinstorp, Erik Gyllenstjernas enka], fru, br. t. 132, 200.

- Autwerpen** (Andorpen), K. M:ts med kvarstad belagda gods der 13, 195, 388 ff., 396 f.; br. fr. rådet der omnämndt 194; svårigheter med handeln der 224, 397; omnämndt 225.
- Arbetsfolk** till [slottsbyggnaden i] Upsala 75.
- Arboga** (-ge), varor dit fr. Finl. 32, 60; br. t. borgmästare och råd der 379, 380; ö. br. ang. fatpenningar på jern der 264; ö. br. till den vid Pedersmessemarkn. der församl. allmogen 277; ö. br. för borgersk. der på fritt vedhygge 377; spanmål dit 287; jernprisen der 291.
- Archedekenedömet**, se **Ärkedjeknedömet**.
- Arendt** (Arne), M., br. t. hm omnämndt 75; sk. begifva sig t. kon:n 161.
- Arras**, biskopen af, 388 ff.
- Arrest**, se **Qvarstad**.
- Artilleri** (artelarij) [= arsenal], K. M:ts, 96, 97.
- Arvid** i Fostret [Fosterhult?] 59.
- Arvid** (Arffved) **Claesson**, affärdad t. Tyskl. och Danm. 98.
- Arvid** (Arffvedt) **Persson**, borgare i Arboga, anstald ss. murmästare vid Vesterås slott, 380.
- Arvid** (Arffvedt) **Skrifvare** (Schriffvere), fogde öfver alla kyrko- och prestlandbönder i Elfsborgs län, fogdebref f. hm 358.
- Asboland**, se **Aspeland**.
- Asby** (Ass-), s:n i Ydre h:d, Smål., br. t. menige man der 3.
- Aska**, by i Slaka s:n, Hanekinds h:d, Ög., 20.
- Askersund**, stad och s:n i Sundbo h:d i Nerike, br. t. allmogen der 14; varor dit fr. Finl. 32, 60; vissa mindre orter sk. läggas dit 33, 61; marknad der påtänkt 32, 60, 239, 241; dat.-ort 216—217, 256.
- Askiekär**, se **Eskekärr**.
- Aspeland** (Asbo-), h:d i Smål., fogden der 82.
- Aspö** (-ö) i Korpo s:n, Virmo h:d, Finl., 323.
- Assbo**, se **Åsbo**.
- Asstorp** (Azura-), gd i Vånga s:n, Skånings h:d, Vg., 201.
- Atlask** (atll-), **Siden-** 53, 55; Bryggersk [fr. Brügge] 55.
- Augsburg** (Ausburgh), stad i Tyskl., br. t. sv. sändebud der 362, 363.
- Axel** (-ll) **Eriksson** [Bjelke t. Herresäter] br. t. 24, 59, 73, 218; omnämnd 400.
- Axel Larsson** 400.
- Azuratorp**, se **Asstorp**.

B.

- Backa**, gd skänkt t. Skara domkyrka, 200.
- Backa**, gd i Skalunda s:n, Kållands h:d, Vg., 201.
- Badene** (-eme), by i Qvånums s:n, Skånings h:d, Vg., en gd der bortförl. 280.
- Bagge**, **Halsten**, t. Skällsnäs (Skåningsnäs), ang. jordbyte mellan hm och K. Maj:t 67; ö. br. f. hm 68.
- Bagge**, **Joen**, fogde i Redvägs och Ås h:dr samt öfver kyrko- och prestlandbor i Frökinds, Vilske och Vätle h:dr, br. t. 1; förl.-br. f. hm 348.
- Bagge**, **Måns**, fogde i Lysings och Dals h:dr, br. t. 15.
- Bagge**, **Olof**, afl., hans hustru 1—2.
- Bagge**, **Olof**, skeppshöfvidsman, 98, 99.

- Baijor**, se **Bojar**.
- Ballinger**, Jöran, 294, 398 f.
- Banér**, se **Anna Andersdotter**; **Isak Nilsson**; **Sigrid Eskilsdotter**.
- Bardisaner** (partesaner, bardzoner), [ett slags långa pikar], 54, 56.
- Bark** till människoföda i Smål. 129.
- Barne**, h:d i Vg., 105.
- Bast** t. Norrbotten 45, 57; uppräknas bl. exportvaror fr. Kalmar 157.
- Bastart** (-tt, -ert), hvitt och brunt, [ett slags vin], 54, 56.
- Beck** (peck) uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 54, 55.
- Beeth** [betsel?] 54, 56.
- Beffrär**, se **Bäfrar**.
- Befästningsarbeten** (befestning) vid Sandhamn 33, 47.
- Beling**, se **Bälinge**.
- Benckiedynor**, se **Bänkdynor**.
- Bengt** (-cht), »Långe», 160, 193.
- Bengt** (-cht), M:r, kyrkoh. i Skara, ö. br. f. hm 325.
- Bengt** (-cht) **Arendsson**, skyddsbr. f. hm 383.
- Bengt** (-cht) **Hansson** får försträckning af varor 247 f.
- Bengt** (-ct) **Magni**, kyrkoprest i Ulfby, ö. br. f. hm 280.
- Bengt** (-cht) **Mattsson** (Matzon), hr Johan Turessons [Tre rosor] fogde, gjort orätt mot en kons undersåte 10.
- Bengt Olsson** (Olai), M:r, förl.-br. f. hm 378.
- Bengt** (-cht) **Persson**, fogde på Hellestadsberg, br. t. hm omnämndt 23.
- Bengt** (-cht) **Skrifvare**, fogde på Noraskog och Lindesberg, br. t. hm omnämndt 137.
- Bengt Uddeson** [af Vinstorps-släkten], rr., afl., 201.
- Berg** (-gh), **Gustaf** (Göstaff), fogde i Ulleråkers, Bälinge och Rasbo h:dr, qvitto f. hm 380, noten.
- Bergen**, se **Spåre**.
- Bergqvara** (Berqvarn) i Bergunda s:n, Kinnevalds h:d, Smål., hr Ture Trolles gd, 355.
- Bergslagen**, fisk dit 241; spannmål dit 251, 287; jfr **Jernbergslagen**.
- Bergsmännen** i Verml. sk. utgöra sin skatt i tackjern 73.
- Bernfisk** fr. Norrbotten 57.
- Bergvarn**, se **Bergqvara**.
- Bertil** (-tijll) **Didriksson** (Diricks-), K. M:ts köpm. i Kalmar, br. t. 329, 330, 332.
- Betsel** (?), se **Beeth**.
- Bettna** (-e), s:n i Oppunda h:d, Södermanl., 356.
- Bierkeviik**, se **Björkvik**.
- Billa** [i Hemmesjö s:n, Konga h:d. Smål.?], Jöns Jonssons gd, 36.
- Bille** (Bilde), **Claus**, hr, dansk ståthållare på Bohus och i dess län, 97, 106, 107, 111, 198, 236, 361, 363—366, 374—376.
- Birckestada**, se **Björksta**.
- Birger** (-ge) i Angered, jordbyte mellan hm och K. M:t 1.
- Birger** (Birie) **Halvardsson** (Hald-), ö. br. f. hm 134.
- Birger** (Birie, Bijrgie), **Nilsson** [Grip t. Vinäs], rr., br. t. 249, 314, 315, 357, 358, 362; omnämnd 249; hans son omnämnd ss. vistande utomlands 315.
- Birgitta** [Johansdotter (Fleming)], Torsten Salomonsson [Gripfots] hustru, skyddsbr. f. henne 383.

- Birgitta** (Brita) [Pedersdotter (Hård af Segerstad)], Jöran Jönsson [Svans] enka, till Hammar, br. t. 36, 81, 325, 326, (375).
- Birgitta**, jfr **Brita**.
- Birke**, se **Bjerke**.
- Biskopsdelen**, se **Tionden**.
- Biskopslandbor**, nöt till fodring hos dem i Viste h:d 235.
- Biskopsqvarn** (Biscops qvernn), gd i Strengnäs landsförs., Åkers h:d, Södermanl., bortförl. 320, 321.
- Biskopstuna** 99.
- Bjelke**, se **Axel Eriksson; Nils Pedersson; Ture Pedersson**.
- Bjerke** (Birke), h:d i Vg., 138 noten.
- Bjerke**, gdsnamn [i Dalarne], 370.
- Biurer**, se **Bäfrar**.
- Bjur**, **Lars**, fogde i Norunda h:d, br. t. 338.
- Bjurum** (-em), gd och s:n i Gudhems h:d, Vg., Olof Persson [Örnefots] [gm gifte inneh.] gods, 187.
- Björksta** (Birkestada), s:n i Ytter-Tjurbo h:d, Vestmanl., 383.
- Björkvik** (Bierkeviik) i Ö. Ryds s:n, Skärkinds h:d, Ög., Karl Holgersson [Geras] gd, 255.
- Björn** i Bollkind (Bolskin) 100.
- Blasius Trumpetare** (Trumether) 243.
- Blekinge** (Blekning) 236.
- Blekingefarare** (Blekensfarer) 212.
- Blockhuset** [vid Stockholm] bör förstärkas 122; ang. arbetena dermed 161.
- Bly** fr. England 26, 28, 55; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 54; fr. svenska berg 324.
- Bo Jonsson** [Grip], drotset [† 1386], hans testamente omnämndt 314.
- Boberg**, h:d i Ög., 19, 146.
- Bockskinn** (bockar, bocke-) 32, 60, 140, 144; uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 55.
- Boda**, gdsnamn [i Dalarne], 370.
- Boije**, **Nils** [Andersson] t. Gennäs, br. t. 21, 316, 349; fullmakt f. hm och **Henrik Claesson** [Horn] att förhandla m. borgarena i vissa finska städer om deras flyttning till Helsingfors 281; omnämnd 280.
- Bojar** (baijor), se **Alex**.
- Bojert** [ett slags fartyg], 159.
- Bolgård**, se **Borggård**.
- Bollkind** (Bolskin), by i Kisa s:n, Kinda h:d, Ög., 100.
- Bollnäs**, s:n i Helsingl., 379.
- Borgen** f. **Hans Tomasson** 251, 252.
- Borggård** (Bolgårdh) i Hellestads s:n, Finspångaläns h:d, Ög., **Erik Jönsson** [Rosenstråles] gd, 19, 20.
- Borgläger** (-geläge, -läjje, -gerläge) i Norrköping 15; sk. ej hållas i Raseborg 21; i Sevede h:d 84; på Torp i Lerums s:n 135; i Arboga 379, 380; -shästar sk. ej hållas på Kronoberg under sommaren 129.
- Borgå** (-go, ghå), stad i Finl., ang. dess borgares flyttning till Sandhamn (Helsingfors) 31, 44, 280, 316, 350; uppsigt med ut- och införsel der 42: [kungs]-gård 86; -län 369.
- Borrarp** (Borretorp) i Dalstorps s:n, Kinds h:d, Vg., **Lars Bröms** gd 371—373.

- Botvid Larsson** [Anckar], befälningssman på Stockholms slott, fullmakt f. hm att förhandla m. allmogen vid tjugonedagsmarknaden i Enköping 5; ö. br. f. hm ang. frälsefrihet för några gårdar 313; br. t. 25—33, 60, 75, 92—99, 114, 115—118, 120—122, 159, 164, 167, 220, 241, 246, 247, 251, 275, 286, 290, 294, 297, 358, 360, 365; br. t. hm omnämndt 75; br. fr. hm omnämndt 365; omnämnd 235, 311.
- Brabant** (Bråband, Brobanth, -dt), ang. handeln med 26 ff.; lybeckarne hemta varor derifr. 39; borde af svenskarne direkt uppsökas 40 ff.; export dit af importerade ryska varor 44; varor fr. Sverige, lämpliga för export dit 55; d:o för import derifr. *ib.*; rustningar der 195; presidenten der 390.
- Brahe** (Brade), **Axel**, 97.
- Brahe** (Braa, Brade, Bragde), **Lage** (Lave), br. t. 2; hans hustru omnämnd *ib.*; omnämnd 58, 61, 102.
- Brahe** (Bragde, Braa), **Per** (Peer, Peder), rr., br. t. kon. af Danm. fr. hm omnämndt 65 noten, 363, 374; ett riksrådets br. t. hm omnämndt 355; br. t. 149, 194, 204, 249, 296, 310, 328; br. t. hm omnämndt 227; hans br. t. kon. rör. hans förrymde tjänare 385 [Bil. 2]; omnämnd 97, 402.
- Brandstorp** (Brans-) [i Hellestads s:n, Gäsene h:d, Vg. ?], **Peder Andersson** [Hjorthufvuds] gd, 135, 187.
- Brask, Hans**, [f. d.] biskop i Linköping, 19.
- Braxen** fr. Norrbotten 57.
- Bref**, se **Jordebref**.
- Brefdragare**, K. Maj:ts, sk. fritt forslas 152, 257.
- Bremen** på Lybecks sida mot Sverige 222, 240; Lybeck förgäfves medlat mellan denna stad och Magdeburg, Hamburg m. fl. 236.
- Brita**, hustru, Lasse Anderssons enka, 167.
- Brita** (Brij-) [Bengtssdotter (Lillie af Greger Mattssons ätt)], fru, t. Höffverne [nu Höfred], [i sitt första gifte g. m. Bengt Persson Gylta], 151.
- Brita Jönsdotter** [Roos till Ervalla], Sten Eriksson [Leijonhufvuds] hustrus moder, 61.
- Brita**, jfr **Birgitta**.
- Brobanth** (-dt), se **Brabant**.
- Brobo**, se **Bråbo**.
- Bromes** [Bröms?], **Olof** (-leff) 400.
- Broms** (Bromsen), **Nils** (Nillies), Johan Turessons tjänare, 110.
- Brouage** (Prouos, Bråvasen), stad i Frankrike, söder om Loires mynning, 228; varor, lämpliga för export dit och import derifr. 56; ort, lämplig att hemta salt ifr. 226.
- Bruse, Peder**, skyddsbr. f. hm 256.
- Brüssel** (Bruszell), kejsarens vistelseort, omnämndt 225, 388.
- Brynolf** (-lff), kon:s småsven, 172.
- Brynolf**, se **St Brynolf**.
- Bråband**, se **Brabant**.
- Bråbo** (Brobo), h:d i Ög., 19, 20.
- Bråvasen** (-åsen), se **Brouage**.
- Bråviken** (Brådvijken), fisket der ang. 15.
- Bräder**, se **Sågbräder**.
- Bränninge** (Bren-), by i Tveta s:n, Öknebo h:d, Södermanl. [jfr reg. t. D. 20: Brännesund] 79.

- Bröms** (-mps), **Lars**, t. Borretorp 371, 372.
Bröms (?), se **Bromes**.
Bugg, Jakob, borgare i Lödöse, 16.
Bulgrin (-m, -gerinn), **Joachim** (Jachim), befallningsman på Vadstena slott, sk. närvara vid mönstringen m. krigsfolket i Ög. 73; br. t. 74, 123, 214, 216; br. t. hm omnämndt 213, 238.
Bunke (-cke), **Joen**, i Mossle, ö. br. f. hm 145.
Burwitz (-witzze, -wirtz), **Joachim**, sekreterare i kon:s tyska kansli, 62, 97; sk. t. Stralsund få smör och oxkött 111; br. fr. hm omnämnda 147, 148, 172, 221, 222, 227, 240.
Buss, Bertil, köpman, 223.
Buss, Hans, köpman, 223.
By, s:n i Näsgårds fögd., Dalarne, 383.
Bysseskytt, se **Bösseskytt**.
Byte, se **Jordbyte**.
Bårdskärare, se **Hans**.
Båtsmän (båd-, båttz-, -menn) sk. deltaga i fisket i Bråviken 15; värfning i Finl. af 59, 60; ett antal sådana sk. hållas af Gustaf Olsson [Stenbock] 125, 161; äro afgångne i stort antal i följd af pesten 161; hjälppeningar t. deras underhåll *ib.*; sk. öfvas i Kalmar 194.
Bäcken (-kien) 57.
Bäfrar (biurer, bäfrer, befrär) [bäfverskinn] 52, 57, 140, 144; till Sandhamn 29, 44; till Nederländerna 55.
Båltare (Bel-), **Lars** (Lasse), fogde öfver de prebenden, som legat under Linköpings domkyrka, br. t. 133.
Bälinge (Beling), s:n och h:d i Upl., 218; del af kyrkotionden der bortförl. 295 f.
Bänkdynor (benckie-) fr. Ryssland 44, 54, 57.
Bönder, se **Allmoge**.
Bösseskytt (Bysseskytt), se **Mickel**.

C.

(Se äfven under K.)

- Camerlayn, Thomas**, 11.
Canarie (car-), se **Socker**.
Cantorie prebende i Linköping 358.
Candi, se **Socker**.
Catharina, se **S:t Catharina**.
Cavatilasth, Peder Pedersson, utskickad t. kon:n fr. Jämsä s:n i Tavastl., 250.
Ceremonier, se **Kyrkoceremonier**.
Christenholm 99.
Christer Ivarsson (Ifver-), fogde i Handbörds och Stranda h:dr, 113.
Christiern II (-then gamble konung Christier-), kon. af Danmark, 237, 391 ff.
Christiern III, kon. af Danmark, br. t. 62, 65 och noten, 89, 107, 177; br. t. hm omnämndt 363, 374; bud fr. hm 121; br. fr. honom omnämnda 177, 188, 221, 258, 297; antagit tre kronor i sitt vapen 236 f.; sk. vistas i

- Skåne öfver vintern 341; ratifikation af den mellan kejsar Karl V och hm ingångna traktaten i Speier 346 ff.; ang. samma 387 ff.; omnämnd 173.
- Christina**, hertiginna af Lothringen [gm sitt andra gifte], kon. Christiern II:s yngre dotter, 390; hennes syster [Dorothea, kurfurstinna af Pfaltz] omnämnd *ib.*
- Christina**, hustru, Kasper Krutmakares enka, köpt en tomt i Åbo 279.
- Christina** [Nilsdotter Gyllenstjerna], fru, Johan Turessons [Tre rosor] hustru, kon. Gustaf I:s moders halfsyster, sk. sammanträffa m. kon. i och för aftal om Venngarn 6—7; ang. jordbytet mellan henne och kon:n 249; skyldig Henrik Niebur penningar 400.
- Christina** (Cristin), Axel Larssons, 400.
- Christina**, se äfven **Kerstin**.
- Claes** [Hvit], M., ordinarus i Linköping, fullmakt för hm att anställa visitationer i Smål. 36; br. t. 256.
- Claes Arvidsson** (Arffv-), affärdad t. Tyskl. och Danm. 98.
- Claes Christiernsson** [Hjorthorn?] 356.
- Claes Jöransson** [Stjernsköld] 356.
- Clemens** (-ent, et) **Hansson** [Oliveblad], kon:s sekreterare, fullmakt f. hm att förhandla m. allmogen vid tjugonedagsmarknaden i Enköping 5; förl.-br. f. hm 199; br. t. 13, 365; br. fr. hm omnämndt 365; omnämnd 167.
- Clemens** (-nt) [= föreg.? eller möjligen den »finske» Clement Skrifvare, som särskildt omtalas i RKH 1550] 92, 94.
- Collation**, se **Fullmakt**.
- Conrad** (-red, -rat), **Hans**, hr, i Danzig 147, 172.
- Cornelius** in Torn 196.
- Cristin**, se **Christina**.

D.

- Dacke** [Nils] och hans parti omnämnda 212; **-fejden** 301.
- Dadlar** (datler, tadler) 53, 56.
- Dagert**, se **Dart**.
- Dagsverken** (dagzvercker) t. Kalmar fr. Sevede h:d 70, 71; t. Vadstena slottsbyggnad 123; ss. betalning f. spanmål 241; t. Åbo slott 324; bortförl. 360.
- Daler** (daaler, -ar) [mynt], exportartikel 56, 57.
- Dalsland** (Daall) 343.
- Damask**, [ett slags tyg], **Gyllen-** 52, 55.
- Danmark** (-ch, -ck, Dane-), **Lage Brahe** kommen derifr. 58; kunskapare sändas dit 58, 113, 189, 332; ang. handeln m. 93, 355, 375; sändebud dit 98; stämplingar der mot Sverige 101, 110 ff., 117, 211, 327; underrättelser derifr. 115, 129, 361; d:o skola inhemtas 355, 364; kon:s brefdragare uppehållna der 119; d:o återk. 129, 258; uppkommen spänning deremellan och Lybeck omnämnd 120; ang. förhållandet t. 177 ff., 188—190, 196, 258, 363 f., 374; örlogsskepp derifr. utanför Marstrand 206; prof på der gängse myntsorter infordras 209; ang. småländigarnes handel m. 210, 213, 355; lybeckarnes förhoppningar om hjälp derifr. mot Sverige 220, 236; »de Danskes furstar» Lybecks hjälpare 222, 236, 240; skottska köpmän sända derifr. t. Sverige 228 ff.; rustningar der 258, 259; ang. dit förrymda svenskar 65—66,

- 384—387; förbundet deremellan och Sverige åberopadt 66, 384—387; omnämndt 97—98, 113, 121, 150, 173, 328; kon. af, se **Christiern II; Christiern III; Fredrik II**; jfr **Jutar**.
- Dannemora** (Dane-), s:n i Olands h:d, Upl., fogden der 304.
- Danskar** (-e), se **Danmark; Jutar**.
- Danzig** (Danske), 61 ff., 147, 149, 172, 226; ang. handeln med 27; svår sjukdom herrskat der 31; varor lämpliga t. export dit och import derifr. 57; ang. arf efter en der affiden 76; sjöfart dit fr. Ulfby 143; fr. Kalmar 157; saltköp der 227; underhandl. der m. holländarne 227, 230, 232; spanmålsimport derifr. 359.
- Daretorp** (Darre-), s:n i Vartofta h:d, Vg., 352.
- Dart** (dagert), [kort svärd eller dolk], 331.
- Datler**, se **Dadlar**.
- David**, M., afl., 352.
- Dikning**, se **Åkerdikning**.
- Distingen**, se **Marknad**.
- Ditmarsk**, **Hans**, kon:s drabant, 172; återkommen fr. utlandet 221, 222, 239.
- Djulö** (Diule) i Stora Malms s:n, Oppunda h:d, Södermanl., Vincens Nilssons gd, 341.
- Dobblare**, **Lasse**, br. t. 87.
- Dorothea**, kurfurstinna af Pfalz [gm sitt gifte], kon. Christiern II:s äldre dotter, se **Christina**, hertiginna af Lothringen.
- Dorpp**, se **Torpa**.
- Drabant** (draffvant) afsänd t. Holland för att kunska 97, 172; jfr **Ditmarsk**, **Hans**.
- Drake**, **Arvid** [Olofsson], till Hammar, afl., 81, 371.
- Dricksvaror** (alle honde driick) uppräknas bl. svenska importvaror 54, 56.
- Duicker**, **Evert**, i Reval, hans br. t. kon. 398 [Bil. 4]; br. t. hm fr. kon. omnämndt *ib*.
- Dukat** (ducat) [ett slags utländskt guldmynt, i värde motsvarande 5 à 6 mark]; **dubbel-** [10 à 12 mark] 22, 310, 380 noten.

E.

- Ebba** (Ibbe) [Eriksdotter (Vasa)], fru, hr Erik Abrahamsson [Leijonhufvuds] enka, skyldig Henrik Niebur penningar 400.
- Edvard VI**, kon. af England, kreditiv f. svenska sändebud t. hm 11; hans sändebud i Sverige omnämndt 28; rykten om kejsarens hjälpsändning t. hm emot skottarne 195; ratificerat traktaten i Speier 394.
- Eeter**, se **Ether**, **Hans**.
- Egebytorp**, gd, nu by i Mjölby s:n, Vifolka h:d, Ög. 176.
- Ekar** (eeker), olaga afverkning af, 83.
- Eke** [i Bro s:n och skplg, Upl.?), Erik Pedersson [Schacks] gd, 368.
- Eke** (Eeke), gd i Linderfva s:n, Kinneferdings h:d, Vg., 201.
- Ekeberg** i Lillkyrka s:n, Glanshammars h:d, Ner., Abraham Eriksson [Leijonhufvuds] gd, 152, 153.
- Ekenäs**, gd i Ryssby [n. m. Bäckebo] s:n, Norra Möre h:d, Smål., 82.

- Ekenäs** (Eeke-, nes, -näss), stad i Finl., dess borgare sk. bosätta sig i Sandhamn (Helsingfors) 31, 44, 280, 316; uppsigt med ut- och införsel der 42.
- Ekolsund**, gd i Husby Sjutolfts s:n, Trögds h:d, Upl., dat.-ort 295—296, 303—306, 321.
- Elevatio sacramenti** får ej afläggas vid gudstjensten 309.
- Elfkarleby** (Elffve-), s:n i Örbyhus h:d, Upl., ang. en laxfiskare derifr. 259, 260; ang. nejonögonfisket der 289; 1551 års tionde i kyrkoherberget der bortskänkt 383.
- Elfsborg** (Elffz-), slott och stad, spanmål dit 1, 359; Lage Brahe sk. draga dit 61, 62; tillförsel dit fr. kringliggande h:dr 88; borgarne der böra anskaffa skutor i och f. export t. Jutland 106; d:o skola vexla mark i daler 120; befästningsarbeten der 125; jernskatten och stångjernet fr. Verml. sk. föras dit och tackjernet derifr. t. Vermland 137; lifsmedel och krigsförnödenheter dit 149; Lage Truidsson varit der utan ståthåll. vetskap 198, 207; vaksamhet der af nöden 207; dat.-ort 73—99; omnämndt 96—97, 111—112, 118, 124—125, 136, 140, 160—161, 239, 271—272, 276—277, 296, 329, 343; -s län, ang. åtsk. skattepersedlar derifr. 124 f.; ingår ss. del i den ena af de två nybildade lagsagorna i Vg. 187; fogdebr. öfver alla kyrko- och prestlandbor der 358.
- Elfsnabben** (Elffz-), derifr. och till Nyköpingsskären skall vakttjänst göras af två galejor 160.
- Elfven** [= Göta elf] 113.
- Elghudar** (elgx hudar, älgz-) 55, 140, 143, 144, 276.
- Elin** (-e), hustru, Olof Bagges enka på Rostorp, ö. br. f. henne ang. frihet från rusttjänst och gästning 1—2.
- Ellebogen**, se **Malmö**.
- Elof** (Eluf) **Pauli**, hr, kyrkoherde i [Stora] Malm, ö. br. f. hm 253.
- Emden**, **Gerloff von**, borgare i Stockholm, 275.
- Enegeby**, se **Önningeby**.
- Engelotter** (änge-), [ett slags engelsk guldmynt, känt under namn af Angelus, i värde motsvarande 7 $\frac{1}{2}$ à 9 mark], 22, 305, 310.
- England** (Aänge-, Änge-, Enge-, Engel-), Hans Larsson sk. resa dit 10, 12; återkommen derifr. 262; D. Anders Olsson sk. resa dit 12; ang. handeln med 26 ff., 94, 162, 225; utförsel dit af importerade ryska varor 33, 44; lybeckarne hemta varor derifr. 39, 49; borde af svenskarne direkt uppsökas 40 ff.; svenska varor föras dit af lybeckarne 50; varor fr. Sverige, lämpliga för export dit 54; d:o för import derifr. 55; br. derifr. omnämnda 297; ang. de svar kon:s sändebud dit hemfört 328 f.; ang. »then engelske handell» 355; kon:n der, se **Edvard VI**.
- Enköping** (Enecö-, -kiö-), tjugonedagsmarkn. der 5, 25; beslutet, tagna på denna, kända i Lybeck 222, 239; sk. utgöra dagsverken t. en grufvas vid Salberget upprensning 318.
- Eredstorp** (?), två gårdar, 216.
- Eriemark**, se **Ärjemark**.
- Erik**, utvald konung, qvitto i hans namn, 380 noten; br. fr. hm t. Svante Sture 401 [Bil. 6].
- Erik** i Häggestad i Ödeshögs s:n 15—16.
- Erik Abrahamsson** [Leijonhufvud], rr., afl., hans enka, fru Ebba [Eriksdotter (Vasa)], skyldig Henrik Niebur penningar 400.

- Erik Arvidsson** [Stålar] till Grabbacka, förl.-br. f. hm 274, 382.
- Erik (-ch)** [Hindersson], fogde i Tierps h:d och öfver K. Maj:ts arfgods i Upsala stift, br. t. 288, 289.
- Erik Håkansson** [Slang] t. Viurla, förl.-br. f. hm 283.
- Erik (-ch) Jönsson** (Jens-) [Rosenstråle] till Bolgård, ö. br. å ett jordbyte mellan hm och K. M:t 19; ö. br. f. hm ang. tillstånd att med frälsemannarätt besitta vissa gårdar 20.
- Erik Knutsson** 400.
- Erik Larsson**, hr Birger Nilsson [Grips] tjenare, 357.
- Erik Mattsson**, kon:s kamrerare, ö. br. f. hm på biskopsdelen af tionden i vissa socknar i Södermanl. 85.
- Erik Mattsson** i Kulla 289.
- Erik Michelsson**, kon:s befallningsman på Bårs gd och fogde i Kopparbergs, Vika, Torsångs och Svärdsjö s:nr, förl.-br. f. hm 77.
- Erik Månsson** sk. hafva uppsigt öfver endast sex h:dr i Smål. 210.
- Erik Olsson** i Igelsbo 288.
- Erik Olsson**, f. d. slottsskrifvare på Åbo slott, 369.
- Erik Persson**, fogde i Närdinghundra, Sjuhundra, Långhundra och Lyhundra h:dr, br. t. hm omnämndt 318.
- Erik Persson** [Schack] till Eke, förl.-br. f. hm 368.
- Erik Rolfsson**, fogde i Vermland, br. t. 73, 136.
- Erik Simonsson**, hr, 400.
- Erik Skrifvare**, br. t. 254.
- Erik Svensson**, fogde i Östkindis, Lösings och Björkekinds h:dr samt i Norrköpings stad, br. t. 15, 259.
- Erik Turesson** 400.
- Erik**, se Spåre, Erik.
- Ermark**, se Ärjemark.
- Eskeboda**, se Åskebo.
- Eskekärr** (Askiekär, Åskekär), by i Starrkärrs s:n, Ale h:d, Vg., 198, 207.
- Esselpää** (Esle-), gd i Halliko s:n i Finl., 280.
- Ether** (Eeter, Seter), **Hans**, dansk man, måg t. hr Håkan i Ljunga, 374.
- Ettack** (Etaka), gd i Vellinge s:n, Vartofta h:d, Vg., förlänt t. Joen Karlsson 173.
- Export**, se Utförsel.

F.

- Faktori** (factorij) f. den ryska handeln i Sandhamn 30.
- Fantebo**, gd i Skinnskattebergs s:n, Vestmanl., 377.
- Fastenau**, se Vastenau.
- Fatpenningar** (fathe-) på jern 264, 265.
- Fejd** (die verflussne vhedt) [Grefvefejden] omnämnd 63; jfr **Krig**.
- Fernebo** (Vester-), s:n i Vagnsbro h:d, Vestmanl., tionde derifr. bortförl. 303.
- Fetallier** (fa-) till Viborg 46, 47; t. hoffolkets behof vid kon:s resa öfver Vettern t. Vadstena 123, 124; t. Ulfby prestgård 142, 143; t. Elföbors slott 149.

- Feta varor** uppräknas bl. svenska exportvaror 49, 52.
- Figlius, se Viglius.**
- Fikon** (fjkkenn) 53, 56.
- Filip** (Philip), hertig, »furste till Pommern», rekommendation t. hm begärd f. Jöran Trolle 322.
- Filip** (Philippus), regent i Spanien under sin fader, kejsar Karl V, med titel af romersk konung, kreditiv f. svenska sändebud t. hm 8; omnämnd 390.
- Filippus** (Ph-), gruffogde, ö. br. f. hm på kyrkotionden i Hedemora 257.
- Film** (Fölm), s:n i Olands h:d, Upl., fogden der 304.
- Filtar** (-er, filthar) 61; fr. Ryssland 44, 54, 57.
- Fincke, Gustaf**, fogde på Nyslott i Finl., br. t. 165, 250, 368; omnämnd 369, 400.
- Fincke, Jöran** (Jurgen), 400.
- Finland** (Find-), ang. handeln derifr. 29, 32, 41 ff., 232; br. t. adeln der 37; en »ansedd man» begärd dit 47; värfning af båtsmän der 59, 60; varor derifr. t. Askersund 60, 61; ö. br. t. adeln samt häradshöfd. och fogdar der 265; br. t. uppräkn. fogdar m. fl. der 250; br. t. fogdarne och frälset der påtänt 114; nöd der 140, 144; spanmålspris der 143 ff.; bref dit omnämndt 225; fruktan för förräderi der 233; spanmål dit 287, 350; ang. köpstäderna der 317; Virmo skogsbygd der bortförl. 334; ang. årsväxten der 358; ang. skjutsväsendet der 367; omnämndt 147.
- Finnar** sk. användas till byggande af en hån [se detta ord] i Elfsborg 209.
- Finneby** i Karis s:n i Finl. 382.
- Finström** (Finne-), s:n på Åland, klockarsysslan der bortskänkt 274.
- Fisk** (fiskevarer, fiskeverck, fjjsk) 45, 61; får ej utskeppas fr. Finl. t. Tyskl. 32, 42; sk. sändas fr. Finl. t. marknader i Arboga, Örebro och Askersund 32; t. Stockholm m. fl. orter 42; uppräknas bl. svenska exportvaror 49; salt och torr fr. Norrbotten 57; bör tillbytas mot varor i Jutland 106; i afgäld fr. förlänning 174; införsel deraf hindras af Claus Bille 236; t. Askersunds markn. 241; ang. export deraf från Viborgs län 337; ej till köps vid Vassända markn. 343.
- Fiske** (fiskerij) under Skagen, Läsö o. annorst. 106, 209; rödings- och annat fiske vid Visingsö förbehållet kronan och lagdt under Vadstena slott 176.
- Fiskmarknad** (fiskemarchnet) på vestkusten vid Larsmessan, aflyst 106, 111; obehvämlig för invånarnes i Östbo, Vestbo och Sunnerbo handel m. Danmark 210.
- Flanker** (-cker) [delar af en rustning, förfärdigade af pansarringar] 27, 54, 56.
- Fleming, se Birgitta** [Johansdotter].
- Flensburg**, mottagningsort för ett K. M:ts bref t. kon. af Danm. 91, noten. 185, noten; dat.-ort för tvänne kon:s i Danmark bref 177.
- Flensburg** (-borch), **Korth van**, 330.
- Floda**, s:n i Oppunda h:d, Söderml. 85.
- Flogell** (-geldh) [ett slags siden] 53, 247.
- Fläsk** (flesk) uppräknas bl. svenska exportvaror 52; t. Jutland 106.
- Fock** (-e) [segel] 336.
- Foderduk** (-duuk, -duck) 52; fr. England 26, 54.
- Fodermarsk**, kon:s, se **Posse, Knut**.

- Fodernöt**, se **Nötkreatur**.
- Fodringen** 345; utgöres med timmer 17; ang. dess utgörande [i Daga, Hölebo och Öknebo h:dr] 80; undantagen fr. förläning 349; ang. lindring deri i Vg. 403.
- Fogdar**, danska herremäns i Sverige, uppsigt öfver dem 72; cirkulär t. samtliga i riket ang. deras uppbörd och räkenskap 305; kon. missnöjd med dem i Smål. 354.
- Fogdebref** f. Sven Nilsson på Ståkes län 256; f. Lasse Pedersson på Tierps m. fl. socknars fogderi 304; f. »smäländske» Lasse Persson 321; f. Arvid Skrifvare 358; f. Nils Helsing 383; f. Peder Andersson *ib.*
- Fola**, se **Häst**.
- Folkärna** (-kerne), s:n i Näsgårds fogd., Dalarne, 383.
- Follinger** (-ling, -gius), **Per** (Peer, Peder) [Nilsson], M., skolmästare i Linköping, ö. br. å ett jordbyte mellan K. M:t och hm 18, 196, 216 och noten; ö. br. f. hm på Kärna prestgäll m. m. 216.
- Fordell** (-deel), **Hans**, förl.-br. f. hm 190; utskickad t. kon:n fr. den salfångst idkande befolkningen i Österbotten 163; qvitto på af hm inlevererade penningar 305.
- Forse** [= Forsby?] i Kumo [socken och?] h:d 341.
- Forskin**, se **Fårskinn**.
- Forstondere**, se **Föreståndare**.
- Fostret** (-tt) [= Fosterhult i Hestra s:n, Vestbo h:d?] 59.
- Frankrike** (Frackerijke), ang. handeln med 26 ff., 225; varor hemtas af lybeckarne derifr. 39, 49; borde direkt uppsökas af svenskarne 40 ff.; svenska varor föras dit af lybeckarne 50; sändebud dit 339.
- Frans** (-tz), hingstridare, 124.
- Fredrik II**, kon. af Danmark, afl., 180, 391, 393.
- Fribröd** (frij-) på hospitalet i Söderköping 146.
- Frihet** fr. [rust-]tjänst och gästning 2.
- Frisland**, rykten om rustningar der 97.
- Fristad**, s:n i Vedens h:d, Vg., 136.
- Frukt** (fruckth), »allehanda fremmande», uppräknas bl. svenska importvaror 53, 56.
- Frälsefrihet** f. vissa gårdar 20, 313, 381.
- Fröjered** (Fröiaridh), s:n i Vartofta h:d, Vg., 352.
- Fullmakt** (collation) f. Joen Olsson [Gyllenhorn] m. fl. att förhandla med allmogen vid tjugonedagsmarkn. i Enköping 5; f. Anders Olsson o. Hans Larsson att underhandla med kon:s af England fullmäktige 11; f. desamme att i Antwerpen återfordra K. M:ts med qvarstad belagda gods 13; f. Måns Skraddare att öfva uppsigt öfver resande på Holaveden 34; f. M. Claes, ordinarus i Linköping, att anställa visitationer i Smål. 36; öppen, för sändebud t. Rouen, omnämnd 225, 339; f. hr Sigfrid Laurentii på Öfre Sastamala gäll 256; f. Henrik Claesson [Horn] och Nils Boije 280; f. hr Knut Kanuti på Vörå gäll 341; f. hr Olof Henrici på Kumo gäll 358; f. hr Olof Olai på Kangasala gäll 358. Jfr **Fogdebref**.
- Fux**, **Peder**, fogde i Sevede och Aspelands h:dr samt öfver alla kyrko- och prestelandbönder i Kinds och Ydre h:dr, ang. framställda klagomål mot hm 82; bör afsättas 113; br. t. 71, 84, 86.
- Fårskinn** (forskin) 52.

Fäste (fast hus) påtänkt mot danska gränsen 213; vid Nydala 333.

Fölm, se **Film**.

Föreståndare (forstondere) f. hospitalet i Söderköping, br. t. 146; f. hospitalet i Skara utnämnes 216; jfr **Förmyndare**.

Förläningsbref & hälften af studentträntan vid Linköpings domkyrka 6; å en tomt i Vadstena f. borgaren Nils Birgersson 17; å kyrkotionde vid Hults kyrka f. Halsten Bagge 68; f. Erik Michelsson på kanikdelen af tionden i tre socknar i Dalarna 77; f. kamreraren Erik Mattsson på biskopsdelen af tionden i uppräkn. s:nr af Oppunda h:ds prosteri 85; f. Mats Sigfridsson på d:o i Perno s:n *ib.*; f. Georg Norman på en holme och en äng 99; f. Gustaf Olsson [Stenbock] 124—125; f. M. Sigfrid, skolmäst. i Skara, på en äng 128; f. Vilhelm Tysk på en qvarn i Marums s:n 131; f. Birger Halvardsson på en gd i Torp i Lerums s:n 134; f. Peder Andersson [Hjort-hufvud] på sakören 135; f. hr Olof Håkansson på tionden 136; f. Joen Larsson i Granbäck på ett nybygge 137; f. Sten Eriksson [Leijonhufvud] på tionden 138; f. Gustaf Olsson [Stenbock] på en gd i Ås h:d 139; f. Joen Buncke på en ödetomt i Vernamo s:n 145; f. Jakob Pedersson på skattefrihet för två gdr *ib.*; f. Abraham Eriksson [Leijonhufvud] på Skara stad 152; f. Håkan Korp på en ödetomt i Grenna s:n 154; f. Sten Eriksson [Leijonhufvud] på biskopsdelen af tionden i Gäsene h:d 157 f.; f. Gudmund Jönsson i Tjugby på skattefrihet f. en utjord 158; f. Joen Karlsson på Ettacks gd 173; f. Abraham Eriksson [Leijonhufvud] på Segersjö gd 174; f. Sten Eriksson [Leijonhufvud] på Visingsö 175; f. Lasse Jonsson på Egebytorp 176; f. Hans Fordell på kyrkotionde i Pedersöre s:n 190; f. Gudmund Olsson på Ryds gård 192; f. Jakob Persson på Tingsgården 193; f. Clemens Hansson [Oliveblad] på Vårby m. fl. gdr 199; f. M. Per Follinger på prebenda Catharinæ i Linköping 216; f. Måns Skraddare på två gdr i Eredstorp *ib.*; f. Olof Eriksson på Ytterby i Skuttunge s:n 217; f. Lars Siggesson [Sparre] på Öja s:n 245; f. Johan Turesson [Tre rosor] på Vesterrekarne 252 f.; f. Karl Holgersson [Gera] på Uppvidinge h:d 255; f. Jöran Jönsson på kyrkotionden vid Leksand 257; f. Erik Arvidsson [Stålar] på Nurmis gd 274; f. hr Måns [Petri] på del af tionden vid Saltviks kyrka på Åland 280; f. Jöns Arvidsson på Badene gd *ib.*; f. hr Bengt Magni på tionden vid Ulfby kyrka *ib.*; f. Jakob Persson på en gd i Hedemora 282; f. Peder Lång på Jäskis lämsmansgd *ib.*; f. Erik Håkansson [Slang] på Sagu s:n 283; f. M. Olof i Upsala på en del af tionden i Bålinge s:n 295; f. Nils Birgersson [Rosenqvist] på en gd i Vexjö 302; f. Lennart Silfköpare på tionden fr. vissa s:nr 303; f. Simon Andersson på strömpenningarne i Stockholm 308; f. Måns Smed på Biskopsqvarn 320; f. M. Bengt i Skara på del af tionden fr. vissa s:nr 325; f. Jakob Mattsson på Mola(?) lämsmansgd 339; f. Severin Jute på Kungsåra by 342; f. Erik Spåre på en fjerdedel af Tuulois s:n 346; f. Joen Bagge på kyrko-, preste- och prebendelandbor i Kärråkra s:n 348; f. Nils Jönsson på en tomt i Stockholm 350; f. Mauritz Stake på del af tionden i Sundals och Nordals h:dr 351; f. M. Sigfrid Nicolai på d:o i vissa socknar i Vg. 352; f. M. Sven Torbjörnsson på del af tionden i Mo h:d m. m. 353; f. fru Anna [Hogenskild] på Sköldinge och Bettna s:nr 356; f. M. Nils Caroli på Cantorie prebende i Linköping 358; f. Ture Pedersson [Bjelke] på dags-verken m. m. fr. Alunda och Morkarla s:nr 360; f. Erik Persson [Schack]

på Yle gd 368; f. hr Hans [Persson] på tionde fr. Harakers och Lundby s:nr 370; f. borgerskapet i Arboga på fritt vedhygge 377; f. M. Bengt Olsson på delar af tionden fr. vissa s:nr i Trögd 378; f. Svante Sture på Viste h:d 381, 402; f. Olof Eriksson på frälsefrihet f. två gdr i Hellby 381; f. Erik Arvidsson [Stålarb] på fyra gdr i Karis s:n 382; f. Anders Marbo på en gd i Skallmeja s:n 383; jfr **Gåfvobref**.

Förmyndare, de fattiges, vid hospitalet i Skara, nyligen död, 166; jfr **Föreståndare**.

Förrådare, svenske, få skydd i Danmark 97, 236; bl. de svenska köpmännen 223.

Förräderi, vaksamhet mot smygande dyl. 101, 106, 117, 121, 130, 157, 173, 211—212, 220, 233, 259, 364; anstiftadt af de lybske, hertig Adolf eller andre 121; anstiftande deraf i Finl. 233.

Försegling (-säg-) [med sigill bekräftad öfverenskommelse] mellan köpstäderna ang. sjöfarten och förhåll. t. Lybeck 155.

Förskrift, se **Rekommendation**.

Försvarelsbref, se **Skyddsbrief**.

G.

Galejor (-leijder, galleer) 336; i vinterförvar i Norrköping 15; en sådan, bygd i Elfsborg, omnämnd 98, 160; sk. göras redo t. vakttjänst mellan Stockholm och Kalmar 121 ff.; d:o mellan Elfsnabben och Nyköping 160; en sådan sk. fr. Vadstena hemta kon. i Hjo 123; en annan sk. utrustas i Elfsborg 208; sk. föra silfver fr. Vesterås 252; sk. byggas i Elfsborg 277.

Gamlehyn [= n. v. Gamlestaden i Göteborg] i Säfvedals h:d, ö. br. för hospitalet der 91.

Gammal, Hans, kämnär i Stockholm, rekommendation f. hm t. Germund Svensson 321.

Garn, flamskt (flammest), 55.

Garnatäpplen, se **Granatäpplen**.

Gasenberg (eller *Garst*-), **Hans**, sk. begifva sig t. Holland 271 f., 276, 296.

Geeter, se **Getter**.

Gefle (Gäffle) 26, 341.

Gengärd (gin-) i Sunnerbo, ang. dess taxering 78; af kyrkolandbönderna i Elfsborgs län bortförl. 124; förbytt i hafre 345; i Skånings h:d begäres i förlänning af Svante Sture 402; -**sråg** (-zrog), ang. dess lösande i Kumogds län 143.

Genneved, by (fordom egen s:n, n. m. förenad med Mellby s:n) i Bjerke h:d, Vg., dat.-ort 105, 110—113.

Gera, se **Karl Holgersson**.

Germund (Giermundth) **Svensson** [Somme], ståthåll. på Kalmar slott, br. t. 16, 72, 80, 82, 110, 149, 154, 193, 248, 262, 292, 293, 321, 329, 330, 332, 362, 363; qvitto på af hm inlevererade penningar 22; br. t. hm omnämndt 227; omnämnd 70, 300, 400.

Gertrud [Lagesdotter], fru, riddaren Gustaf Mattssons [sjuuddig stjerna] hustru, sålt åtsk. gdr till domkyrkan i Skara 201 [jfr Sv. dipl. fr. 1401, I, s. 518: N:o 680].

- Gertrud**, se **S:t Gertrud**.
Getter (geeter) 83.
Ge-, jfr **Gä-**.
Giedder, se **Gäddor**.
Gierd, se **Gärd**.
Gingärd, se **Gengärd**.
Glas (-ss) uppräknas bl. svenska importvaror 56.
Godegård, s:n i Finspångaläns h:d, Ög. 7; -s berg 14.
Gotland (Gulland) 159.
Grabbacka i Karis s:n i Finl., Erik Arvidsson [Stålarms] gd 274, 382.
Granatäpplen (garnat-!) sk. inköpas af holländare f. kon:s räkn. 150.
Granbäck (Granebeck) [i Nykyrka s:n, Vartofta h:d, Vg.?] 137.
Graverck, se **Gråskinn**.
Gravådammen (-damen) 67.
Grefvefejden, se **Fejd**.
Gregers Pedersson, kämnär i Stockholm, qvitto å af hm uppburna saköresmedel 273.
Gren, **Måns** [Ivarsson], rr., afl., hans enka 400.
Grenna landsförsamling (Uppgrenna), s:n i Tveta [nu Vista] h:d i Smål. 154.
Grefving (-vinck), **Lukas**, Meister, rekommendation f. hm t. Tyska ordens härmästare 294.
Gre-, jfr **Grä-**.
Grillby (-leby), by i Villberga s:n, Trögds h:d, Upl., 376.
Grip, se **Birger Nilsson**; **Bo Jonsson**.
Gripen, namn på ett fartyg, 159.
Gripot, se **Torsten Salomonsson**.
Gripsholm 80, 96, 276; föga plats f. spanmål der 3; skatteråg derifr. t. Stockholm 79; der liggande »håper» 161; bud dit fr. Stockholm får ej gå landvägen f. pests skull 241; fånge derifr. förd t. Stockholm 242; dat.-ort 175 noten [?], 235—240, 246—256.
Grisbäck (Grijse-), by i Söderåkra s:n, Södre Möre h:d, Smål., 112, 181.
Gropebak, namn på en gd (?), 131.
Gruffogden vid Salberget omnämnd 319.
Grufva sk. undersökas 193; vid Salberget sk. upprensas 318, 319.
Grytnäs, s:n i Näsgårds fögd., Dalarne, 383.
Gråmunkegeret [gere = kilformigt stycke (af jord)] i Stockholm 351.
Gråskinn (graverck, groverk, grå vercke) fr. Ryssland 30, 44, 52, 54, 55, 57.
Gräfsnäs (Grefz-), gd i Erska s:n, Bjerke h:d, Vg., sk. bebyggas af Sten Eriksson [Leijonhufvud] 139. Jfr **Loholm**.
Gränsen (gräntzen, grentzen) mot Danmark bör noga bevakas 58, 101, 112, 113, 130, 327; misstänkta personer böra aflägsnas derifr. 365; mot Ryssland d:o d:o 117.
Gråshult (Gres-) [= byn af samma namn i Mölltorps s:n, Vadsbo h:d, Vg.?, der fordom kyrka lärer legat], räknas bl. de små städer (»fläcker»), som borde läggas till Askersund 33, 61.
Grönede, by i Kisa s:n, Kinda h:d, Ög. 100.
Grööp, **Henrik**, 279.
Gudmund Jönsson i Tjugby, ö. br. f. hm 158.
Gudmund Olsson Skrifvare, förl.-br. f. hm 192.

- Gudmund Skrifvare**, höfvidsman öfver knektarne i Smål., ang. biträde åt hm 218.
- Guld** (-ll) föres i handel af skottar 275; **-ring(ar)** 331, 360.
- Guldsmed**, se **Tord**.
- Gulland**, se **Gotland**.
- Gundelfinger**, **Joachim**, 11.
- Gunnar**, kon:s dräng, 325, 328.
- Gunnar** [Jonæ Trolle], hr, kyrkoherde i Linköping, 197, 319.
- Gunnar** (-ni) i Eskekärr 198, 207.
- Gunnar** (-er) **Olsson**, borgare i Stockholm, 162, 290.
- Gustaf** (Göstaff) **Magnusson** [tre rosor öfver en snedbjelke?], hr, afl., 201.
- Gustaf Mattsson** [sjuuddig stjerna] riddare, rr. [† 1405] 201.
- Gustaf** (Göstaff) **Olsson** (Olaff-) [Stenbock], rr., br. t. 99, 105, 118, 147, 197, 205, 271, 296, 310, 328, 343, 371; br. t. hm omnämndt 227; förl.-br. f. hm 124, 139; br. t. kon. af Danmark fr. hm 65—66, 363, 374; ett riksrådets br. t. hm omnämndt 355; hans br. t. kon. rör. hans förrymde tjänare 384 [Bil. 1]; omnämnd 104, 113, 161, 239, 401.
- Gyllen** (-ne), utländskt guldmynt: **rensk** (reenss, renisk) [i värde motsvarande 3 à 4 mark] 22, 263, 273, 331; **ungerske** [i värde motsvarande 5 à 7 mark] 22, 261, 264, 273, 279, 305, 331, 340.
- Gyllenduk** (-duuck) 55.
- Gyllenhjerta**, se **Nils Svensson**.
- Gyllenhorn**, se **Joen Olsson**.
- Gyllenstjerna**, se **Christina** [Nilsdotter].
- Gyllenstierna**, **Mogens** (Mons) 97.
- Gyllen-**, se f. ö. ordets senare sammansättningsled.
- Gylta** (-e), **Bengt** (-cht), till Påtorp 151, 187.
- Gylta** (-e), **Jöran**, lejderef. f. hm 151.
- Gäfvobref** f. **Nils Pedersson** [Bjelke] på ett antal nötkreatur 234.
- Gårdstädslor** (-städzler) i Läckö län 166, 402.
- Gårdsrätt** 175 noten.
- Gäddeholm** (Ged-) [n. m. Tureholm] i Trosa s:n, Hölöbo h:d, Södermanl., **Johan Turesson** [Tre rosors] gd, 252.
- Gäddor** (giedder), finska 32, 241; fr. Norrbotten 57.
- Gällqvist** (Gel-), kungsgd i Skara landsförs., Skånings h:d, Vg., tomt der bortförl. 131.
- Gällsnäs** (Jäls-) [äfven skrifvet Hjellsnäs], by i Lundby s:n, Vätö h:d, Vg., dat.-ort 72.
- Gällstad** (Gelstada), s:n i Kinds h:d, Vg., 69.
- Gärd** (gierd) af allmogen i Finl. 46; oförtärd del deraf i Vengia s:n bortskänkt 136; **-smör**, se **Smör**.
- Gäsene**, h:d i Vg., biskopsdelen af tionden der bortförl. 157, 158; ingår ss. del i en af de nybildade lagsagorna i Vg. 187.
- Gästning**, frihet därifr. 2.
- Göran**, se **Jöran**.
- Görvel** [Fadersdotter (Sparre)], **Truid Gregersson** [Ulfstands] fru i hennes 2:a gifte, 400.
- Göstaff**, se **Gustaf**.
- Götlunda**, s:n i Glanshammars h:d, Nerike, 377.

H.

- Habo** (Hagaboda), s:n i Vartofta h:d, Vg., lagd under fogden i Vartofta h:d, 238; biskopsdelen af tionden der bortförl. 353.
- Hacksta** (Hakelstade) i Näs s:n, Åsunda h:d i Upl., Joen Olsson [Gyllenhorn's] gd 5, 25.
- Hacksta** (Hakelsta), s:n i Trögds h:d, Upl., 378.
- Hada**, se **Heda**.
- Hadäng**, by i Vellinge s:n, Vartofta h:d, Vg., dat.-ort 138—139.
- Haes**, doktor, se **Hase**.
- Haga**, gd under Vårby i Huddinge s:n, Svartlösa h:d, Södermanl., 200.
- Hagaboda**, se **Habo**.
- Hagelsrums** (?Hagelsunda) qvarn i Målilla s:n, Aspelands h:d, Smål., 71, 82.
- Hakelsta** (-de), se **Hacksta**.
- Halfås** (Halfåss), by i Ryda s:n, Barne h:d, Vg., 105.
- Halland** 373.
- Hallansfarer**, se **Sven Hollandsfarer**.
- Halmstad** (Halme-), kunskapare sk. sändas dit 58.
- Hamburg** (-borg) 62, 63, 219, 291; borgare der omnämnd 162; den »Hamburgska recessen» omnämnd 178; Lybecks medhjelpare mot Sverige 222, 240; Lybeck förgäfves medlat mellan denna stad och Bremen, Magdeburg m. fl. 236.
- Hammar** (-er) i Torskinge s:n, Vestbo h:d, Smål., [ingår i n. v. Liljenäs], Arvid Drakes gård, byte ang. 81, 341.
- Hammar** (-er), s:n i Sundbo h:d, Nerike, 7, 256; br. t. allmogon der 14.
- Hammare** (-mer), kons:s, på Vermlandsberg, 137.
- Hammarkind** (-merkinne), h:d i Ög., ang. allmogens der landgille m. m. 25.
- Hammarsmeder**, br. t. alla inom Vesterås stift ang. deras smide 311; en sådan sk. sändas fr. Noraskog till Vermlandsberg 137.
- Hampa** (-e) 43, 61; fr. Ryssland 30, 33, 44, 54, 57; till Norrbotten 45, 57; uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 54, 55; brist derpå i skeppsgården vid Stockholm 114, 159; införsel deraf t. Nyland 316; ang. inköp deraf i Reval 398.
- Handel** (köpenskap) 26 ff., 37 ff., 337; med ryssarne 94 ff.; med Lybeck 167 ff., 275 ff.; m. ett antal t. Sverige anlända holländska köpmän 262; m. Rouen (i Frankr.) 339.
- Handsakar** (hansker, -är) 61; fr. Ryssland 44, 54, 57.
- Hanekind** (Hannekin), h:d i Ög., 20, 192.
- Hans Bårdskärare** (-rer) i Gefle, qvitto på af hm uppburna penningar 340.
- Hans Claussion** 400.
- Hans** [Ingemarsson], hr, kyrkoherde i Noraskog 1541—1550, ö. br. f. hm 231.
- Hans Larsson** (Hansson!), kons:s sekreterare, sk. resa t. England 10; fullmakt f. hm *ib.*; bör ej sändas ensam t. England 12; fullmakt f. hm att i Antwerpen återfordra K. M:ts med qvarstad belagda gods 13; underrättelser fr. hm 99—100, 115, 120; br. fr. hm omnämndt 162, 205, 239; hemkommen fr. Engl. 262; sk. förhandla m. holländarne i Kalmar *ib.*; omnämnd 13, 172, 263, 297; br. t. 293.

- Hans Pedersson** (Peers-), borgare i Linköping, 6.
Hans Pedersson, Lars Turesson [Tre rosors] fogde, br. t. 83.
Hans [Persson], hr, kyrkoherde i Haraker (Hedåker!), ö. br. f. hm 370.
Hans Skeppare (Skepper, Schepere) i Reval 114; rykten om hans död 159.
Hans Tomasson (Tommessonn) 251, 252.
Haraker (Hedåker!), s:n i Norrbo h:d, Vestmanl., 370, 371.
Harald Larsson sk. taga befattning med den oförtärda delen af gårdsmöret i Vg. 199; säljer salt t. kronan 360 f.
Harald (-eld) **Olsson**, borgare i Stockholm, 290.
Harg, [Östra], s:n i Åkerbo h:d, Ög., 20.
Harnesk fr. Tyskland 27, 54, 56.
Harskinn (hare-, hara-) 32, 57, 60; till Sandhamn 29, 30, 44, 95.
Hart, Jost van, se **Härthe, J. van**.
Hase (Has, Haes), doktor, kejsrerligt råd, president i Luxemburg, 389, 396.
Hassleberga, ödetorp, 67.
Hasslösa, s:n i Rinneferdings h:d, Vg., 352.
Hattstatt, Claves van, 396.
Hebbla (Håble, Heble) [Siggesdotter (Sparre)], br. fr. henne omnämndt 147, 172.
Heda (Hada), by i Hedesunda s:n, Gestrikl., 87.
Heda (Heede, Hede), s:n i Lysings h:d, Ög., 16, 158.
Hedemora (Hene-), s:n i Dalarne, 257; gd der bortförl. 282.
Hedensbo, äng [invid Skara, = n. v. Hindsbo] 128, 352.
Hedåker, se **Haraker**.
Hefuonpä (Häffvompää) [n. m. Viksberg] i Pemar s:n i Finl., Margareta [Spåres] morgongåfva 280.
Heggiesta, se **Häggestad**.
Hegnetorp, se **Höjentorp**.
Hellby (Helle-), by i Säterbo s:n, Åkerbo h:d, Vestmanl., 381, 382.
Hellestad (Hellästa), s:n i Bråbo [n. m. Finspångälans] h:d, Ög. 19—21.
Hellestadberg i Hellestads s:n, Finspångälans h:d, Ög. 7.
Helsing, se **Nils**.
Helsingborg, stad i Skåne, 327.
Helsingfors (-gåfårss) 141, 142, 317, 368; ang. ditflyttning af borgare fr. andra städer 280, 316, 350; segelleden dit sk. rensas fr. grund och utprickas 317; utförselfrihet för dess borgare 318; spanmålshus der 369; jfr **Sandhamn**.
Helsingland (Hälsinge-) 379.
Helsingör (Hälszingöör) 237; tullnären der sk. tillfrågas ang. ett par skottska skepp 229; br. t. hm omnämndt 276.
Helstad, se **Hällestad**.
Hemman (hemenn) uppköpas af kon:n f. penningar 261; pantsättes t. kon. 370.
Hemming Nilsson 86.
Hemsta (Hemelstad), gd i Hölö s:n, Hölebo h:d, Södermanl., 313.
Henemora, se **Hedemora**.
Henrik (→Runsale Hendrich), hans gd i Åbo omnämnd 279.
Henrik (Hendrick), hr, kyrkoherde i Vesilaks, 264.
Henrik (-rick) **Claesson** [Horn t. Hapaniemi], br. t. 21, 59, 232, 250, 316, 323, 349, 366; omnämnd 33, 231; fullmakt f. hm och Nils Boije att förhandla m. borgarne i vissa finska städer om deras flyttning till Helsingfors 280.

- Henrik** [Johansson], biskop i Vesterås, förordnad att jemte flere gode män förhandla med den vid Morsmessomarkn. i Vesterås församlade menigheten 306 ff.
- Henrik Larsson**, skyddsbr. f. hm 383.
- Henrik** (-ck) Nicolai, kyrkoprest i Pedersöre, qvitto å af hm uppburna pgr 261.
- Henrik Olsson** i Aspö, utskickad t. kon. af Korpo socknemän 323.
- Hermeliner** (här-) [-skinn] 52, 55.
- Herresäter** [förr Häradsäter] i Värna s:n, Bankekinds h:d, Ög., Axel Eriksson [Bjelkes] gd 24.
- Hillebårder** (hiltbordher) 54, 56.
- Hindsbo**, gd i Skara landsförs., Skånings h:d, Vg., se **Hedensbo**.
- Hispanier**, se **Spanjorer**.
- Hjellsnäs**, se **Gällsnäs**.
- Hjelmaren** (Hielmeren) [?], två skattegårdar i, omnämnda 139.
- Hjelpoxar** (hjelpe-) sk. utgöras fr. Sunnerbo och Vestbo 238.
- Hjelppenningar** (hjelpe-) 161.
- Hjo** (Hioo), ö. br. f. borgarena der 152; ett fartyg sändes att möta kon:n der 123; dat.-ort 139—140.
- Hjort**, se **Jöns Persson**.
- Hjorthorn**, se **Claes Christiernsson**.
- Hjorthufvud**, se **Peder Andersson**.
- Hoffmann, Hans**, säljer salpeter t. kronan mot smör 362.
- Hoffolk**, åtfölj. kon:n på dess resa, fetalier t. dess behof 124.
- Hofordning** 175, noten.
- Hofs län** i Ög. 59.
- Hofva** (Hoffva) 256.
- Hogenskild**, se **Anna** [Clemensdotter].
- Holaveden, Vestra**, (Vestreholveden), skogstrakt mellan Ög. och Smål. [fr. Vettern t. Sommen], uppsigt med resande deröfver 34.
- Holbo**, se **Hölebo**.
- Holland** (Hål-) ang. handeln med 26 ff.; lybeckarne hemta varor derifr. 39; borde af svenskarne uppsökas direkt 40 ff.; export dit af importerade ryska varor 44; varor fr. Sverige, lämpliga för export dit 55; d:o för import derifr. *ib.*; ang. sjöfarten dit 96; rykten om rustningar der 97, 195, 206; köpmansskepp ank. derifr. 150; spanmålen dyr der *ib.*, 227; under rättelser fr. sändebud dit 219, 239; Hans Gastenberg sk. begifva sig dit 271 f., 276, 296; varor, passande f. export dit 276. Jfr **Holländare; Nederländerna**.
- Hollandsfarer** (Hallans-), se **Sven**.
- Holländare** (-lendere) 196, 229; ang. handeln med dem 30, 31, 43, 96, 114, 149, 227, 262, 263, 284, 287, 293, 337; råg afsedd t. byte m. dem 79; föra salt t. städerna vid Östersjön och afhemta spanmål derifr. 226; göra derigm spanmålen dyr 361; böra hänvisas t. Sandhamn 227, 232; ang. Hans Kocks förbindelser m. dem 286; ang. deras betalning 287 f.
- Holst, Jakob**, fogde i Åkers och Selebo h:dr, br. t. 3; qvitto på af hm inlevererade, i jorden funna pgr 263.
- Holst, Marqvård**, fogde i Långhundra och Sjuhundra h:dr, br. t. hm omnämndt 318.

- Holstein** (land tho Holstenn) 148, 180; de »Holsters furstar» Lybecks hjelpare mot Sverige 222, 236, 240; hertigarne der antagit tre kronor i vapnet 236 f.
- Hoorn** (Horn), stad i Holland, borgare der omnämnd 396.
- Horn, Jakob**, sk. qvarstanna i Vadstena 123.
- Horn**, se **Henrik Claesson**.
- Hortz** (-ttz), **Jost van** (vhon), se **Härthe, J. van**.
- Hospitalet** (spetal) i Gamlebyn, ö. br. f. 91; i Söderköping, br. t. föreståndarne f. 146; i Skara får behålla dit testamenterad silfver 166; i Skara får biskop Sven t. föreståndare 216; i Linköping fått Slaka s:n sig anslagen till underhåll 319.
- Hospitalsdelen**, se **Tienden**.
- Huckla**, se **Häckla**.
- Hudar** (-er, -dhar) 32, 55, 60; ryska 30, 44, 54, 57; fr. Norrbotten 57; t. Holland 96; i byte mot salt 262; jfr **Elghudar**; **Oxhudar**.
- Hula**, gd [i Berga s:n, Sunnerbo h:d?] 58.
- Hult** (-ltt), s:n i S. Vedbo h:d i Smål., en del af kyrkotonden der bortförl. 68.
- Humle** (humbla) fr. Danzig 27; uppräknas bl. svenska importvaror 54, 57; tillbytes mot vraskinn 249; -**gårdar**, påbud om deras anläggande 203, 243.
- Hus**, fasta, se **Fäste**; »uptäckte», se **Magasin**.
- Husby** (Huse-), s:n och tglg i Dalarne, 77.
- Husby Sjutolft** (Huseby Siuloft), s:n i Trögds h:d, Upl., 378.
- Husesyn** med skattebönderna i Sevede h:d 70, 71.
- Husröta** (huszeröter) [ersättning för sådan] i Läckö län 166.
- Hvalstad** (-da), s:n i Vartofta h:d, Vg., 353.
- Hvarf**, s:n i Vartofta h:d, Vg., 352.
- Hvit, Kort**, köpsven, 332.
- Hvit**, se **Claes**.
- Hydinge**, by i Sya s:n, Vifolka h:d, Ög., 18, 197.
- Hylta**, gd i Rumskulla s:n, Sevede h:d, Smål., 86.
- Häckla** (Huck-), gd i Klockrike s:n, Bobergs h:d, Ög., 19.
- Håkan**, hr, kyrkoprest i Ljung[a], afl., hans testamente 360; hans mågar 374.
- Håkan Larsson**, fogde på Norrby gd och i Bobergs h:d, br. t. 67.
- Hålland**, se **Holland**.
- Hängsdala**, s:n i Vartofta h:d, Vg., 325.
- Håp** (hååp) [ett slags fartyg] t. vaktjänst i Stockholmsskären 122, 161; d:o utanför Elfsborg 209; sk. byggas af finnar *ib.*
- Håra**, by i Villberga s:n, Trögds h:d, Upl., 281.
- Hård, Jost van**, se **Härthe, J. van**.
- Hård af Segerstad**, se **Brita** [Pedersdotter]; **Karin Pedersdotter**; **Krabbe Pedersson**.
- Hård tid** i landet, i Smål. 129; i Finl. 140, 144; i Vg. 403.
- Hårt, Jost van**, se **Härthe, J. van**.
- Håble**, se **Hebbla**.
- Håffvompää**, se **Hefuonpä**.
- Häggestad** (Heggiesta, -gesta) i Ödeshögs s:n, Lysings h:d, Ög., jord derifr. kommit under Heda kyrka 15—16.
- Hägnatorp**, se **Höjentorp**.
- Hällestad** (Helstada), s:n i Ås h:d, Vg., 348, 349. Jfr **Kärråkra**.
- Hälsing-**, se **Helsing-**.

Häradssäter, se **Herresäter**.

Härene s:n, se **Resvälle**.

Härmellner, se **Hermeliner**.

Härthe (Hård, Hortz, Härtt, Hartt), **Jost van**, 228, 251; ang. hans gäldenärer 298 f.; hans br. t. kon. 399 f. [Bil. 5.]

Häss, **Jakob**, sk. färdas som bud t. utlandet 118, 120.

Häst (hest, fola) skänkt t. kon:n 2; bortskänkt 320; **-ar** (hestar) t. export 57; jfr **Klippare**.

Hö t. slottet i Åbo 323.

Höfred (Höffverne) i Jäla s:n, Vilske h:d, Vg., fru Brita [Bengtsson (Lillies)] gd 151.

Högtyskland (Högtysl-, de högtyske städer), se **Tyskland**.

Höjentorp (Hägne-, Hegne-), gd i Eggby s:n, Valle h:d, Vg., dat.-ort 115—133.

Hölebo (Holbo), h:d i Södermanl., 313.

Höle (Höle, Hölle), s:n i Hölebo h:d, Södermanl., 17, 313.

Hörningsholm i Mörkö s:n, Hölebo h:d, Södermanl., Svante Stures gd, 381.

Höök, **Måns** (Mons), 23.

Hööss, **Peder**, fogde på Linköpings gd och i Åkerbo [senare i Hanekinds] h:d, br. t. 319.

I.

Ibbe, se **Ebba**.

Igelsbo, gd i Vendels s:n, Örbyhus h:d, Upl., 288.

Införsel (-förning) fr. Lybeck 167; jfr **Spanmål**.

Inge i Uggletorp (Ugle-) 69.

Ingefära (-fäär) 53, 56.

Ingel (-ll, -n) **Jonsson** i Ekenäs i Ryssby s:n, 82, 83.

Ingelstad (-sta), gd [i Östra Torsås s:n, Konga h:d, Smål.?, tvist derom ang. 36.

Ingemar Olofsson i Naven (?) 103.

Instruktion f. svenska sändebud t. kejsar Karl V omnämnd 387, 388.

Isak Nilsson [Banér], fogde på Tavastehus, br. t. 165, 250.

Ivan IV Vasiljevitch, storfurste [tsar] af Ryssland, 94, 95; br. t. hm omnämndt 46; kejsaren [Karl V:s] sändebud t. hm 103, 104, 116.

J.

Jahan, se **Johan**.

Jakob Jöransson, fogde öfver alla kyrko- och prestelandbor i Elfsborgs län, sk. inställa sig hos kon. 119; br. t. 104; omnämnd 107.

Jakob Lucassen [-sn], holländsk skeppare, 108, 109.

Jakob Mattsson, ö. br. f. hm 339.

Jakob Mickelsson, f. d. innehafvare af Jäskis länsmansgd, 282.

Jakob Pedersson i Nederlösa, ö. br. f. hm på skattefrihet för två gdr 145.

Jakob Persson, kon:s skytt, förl.-br. f. hm 282.

Jakob Persson i Tingsgården i St. Tuna s:n, förl.-br. f. hm 193.

Jemse, se **Jämsä**.

- Jenekiöping**, se **Jönköping**.
- Jeppe** (Jäp-) **Tordsson** (Tordson) 61.
- Jerffa**, se **Järfva**.
- Jern**, se **Järn**.
- Jersyla** (Jernsyla), se **Järnsyssla**.
- Jeskis**, se **Jäskis**.
- Joel** i Grönede 100.
- Joel** (Jion) **Bengtsson**, ö. br. f. hm på frihet från afrads erläggande 23.
- Joel Birgersson** i Ryd (-e) 83.
- Joel Hansson**, fogde i Vartofta h:d, förl.-br. f. hm 173.
- Joel Karlsson** 285.
- Joel Karlsson** (Karsson), hans hustru 400.
- Joel Karlsson**, fogde i Vartofta h:d, förl.-br. f. hm 173; omnämnd 238.
- Joel Larsson** i Granbäck, ö. br. f. hm 137.
- Joel Larsson** i Mossnäs, Sevede h:d, 86.
- Joel Olsson** [Gyllenhorn] t. Hacksta, rr., fullmakt f. hm att förhandla m. allmogen vid Enköpings marknad 5; d:o vid Morsmessomarkn. i Vesterås 306; br. t. 25—33, 74; omnämnd 114.
- Johan Andersson**, ö. br. f. hm 379.
- Johan** (Ja-) **Turesson** (Thursson) [Tre rosor], rr., ang. ersättning åt hm fr. Danm. för ett i Öresund uppbringadt skepp 107—109; hans tjänare omnämnd 258; br. t. 6, 10, 362; förl.-br. f. hm 252; omnämnd 249, 258, 400.
- Jomala**, s:n på Åland, 280; presten der *ib.*
- Jon Bengtsson** skänkt en gd under ärkedjeknedömet i Skara 201.
- Jon Bengtsson**, [riddare], [se Sv. diplomat. fr. 1401, III, s. 540: n:r 2732] 201.
- Jon Björnsson**, hr, kyrkoprest i Gällstad, ö. br. f. hm 69.
- Jon Eriksson** skänkt en gd t. Skara domkyrka 200.
- Jon Larsson** skänkt jordgods till Skara domkyrka 200, 201 [jfr väpnaren Jon Lafrinssons, Skara 6 Juli 1421 daterade, gåfvobref, i orig. förvaradt i R.A.]
- Jonstorp** [Sonstorp?] i Hellestads s:n, Finspångaläns h:d, Ög., 21.
- Jordbyte** (-skiffthe) mellan K. M:t och Birger i Angered 1; mellan K. M:t och M. Per Follinger 18, 196, 216 och noten; mellan K. M:t och Erik Jönsson [Rosenstråle] 19; mellan K. M:t och Halsten Bagge 67; mellan K. M:t och Arvid Drake 81, 371; mellan Sten Eriksson [Leijonhufvud] och två bönder 139; mellan K. M:t och fru Christina [Gyllenstjerna] 249.
- Jordebref**, gamla, tillhöriga Skara domkyrka, omnämnda 200, 201 [af dessa äro åtminst. två tryckta (Sv. diplomat. fr. 1401: n:o 680, 2732) och ett tredje, dat. 6 juli 1421, förvaras liksom de förra i original i R.A.]; insända af Birger Nilsson [Grip] 314 ff.
- Jordesyn**, se **Syn**.
- Jordköp** af skyld och oskyld 269.
- Jordtvist** (jordeträtte) mellan Nils Ribbing och några bönder om desses egor 103; mellan kon. och Arvid Drakes arfvingar 371 f.; -er i Tavastl. 250.
- Josef** (-ph), påtänkt att segla t. Rouen 225, 226, 228.
- Josef** (-ep) **Arvidsson** (Arff-), borgare i Stockholm, sk. skickas t. Kalmar 262, 263.
- Josef** (-ep) **Olsson** utskickad t. kon:n fr. den salfångstidkande befolkningen i Österbotten 163.

- Julita** (Jule-), s:n i Oppunda h:d, Södermanl., 85.
- Juringe**, torp under Vårby i Huddinge s:n, Svartlösa h:d, Södermanl. 199.
- Jutar** (-terne, danske karler, the Danske) 106; använda i fogdarnes tjänst, böra sändas uppåt landet 113; böra skiljas från sina tjänster i Sverige 190; få ej heller antagas i ny tjänst 209, 210; misstro mot dem 122, 276; få ej användas på skepp 208; slagit sig ned i Sunnerbo 374; vilja väcka uppror i Sverige 403.
- Jute** (-the) **Severin** (Seffverin, Söff-), fogde på Vesterås slott och i Snäfringe, Siende, Tuhundra och Norrbo h:dr, br. t. 318; förl. br. f. hm 289, 342.
- Jutland** (Julland), export dit 105, 106; fiskmarkn. deremell. och Vg. 111.
- Jägerhorn**, se **Margareta** [Jönsdotter (Spåre)].
- Jälsnäs**, se **Gällsnäs**.
- Jämsä** (Jemse), s:n i Östra Tavastland, ang. allmogens der klagomål 250 f.
- Jäppe**, se **Jeppe**.
- Järfskinnsfäll** 331.
- Järfva** (Jerffa), gdsnamn, 338.
- Järn** (jern, -nn) 32; ondt, rödt till stålsmide 7; till Sandhamn 29, 44; behöfves i Ög. och Smål. 33; till Norrbotten 45; uppräknas bl. svenska exportvaror 49, 52; t. Askersund 60; sk. bytas mot hampa fr. Reval 114, 159; ang. försträckning på och handel med 290 f.; i utbyte mot danska varor 355; **-blotar** 52, 56; **-bultar** 52, 54; **-taxa**, frihet från 231; jfr **Osmund**; **Stångjern**.
- Järnbergslagen** 277.
- Järnsyssla** (Jersyla, Jernsyla), **Nedre**, gd i Skara landsförs., Skånings h:d, Vg., 352, 353.
- Jäskis** (Je-) länsmansgd bortförl. 282.
- Jenköping** (Jenekiö-, -köping, -köpungh), Lage Brahe ditkommen 58; slagsmål der 61; borgare der omnämnd 67, 68; spanmål dit f. smålänningarnes behof 210, 213, 214; ang. knektarnes der underhåll 238; borgarena der sk. uppmanas besöka Askersunds marknad 239; röfvere i skogarne deromkr. 326, 327; sten t. slottet der fr. Nydala kloster 333; dat.-ort 23—58; omnämndt 78, 354.
- Jöns**, doktor, i Linköping, afl., 362.
- Jöns**, hr, i Nousis, afl., testamentsmedel efter hm 273.
- Jöns Abrahamsson** (Abrams-), afl., ang. lösandet af hans gd 260.
- Jöns Arvidsson**, ö. br. f. hm 280.
- Jöns Björnsson** i Räfslösa 306.
- Jöns Christersson** 280.
- Jöns Håkansson**, fogde i Vesterbotten, qvitto f. hm 330.
- Jöns Jonsson** till Billa 36.
- Jöns Knutsson**, Gustaf Olsson [Stenbocks] förrymde tjänare, (65 f.), 384.
- Jöns Knutsson** [Kurek] till Lauko, br. t. 250; stämning på hm 369.
- Jöns Olsson** 276.
- Jöns Persson** [Hjort] t. Rönnäs, hans hustru [Anna Krumme] 374.
- Jöns Skrifvare** (Skriffvere), fogde på Borgå, br. t. 250.
- Jöran**, hertig Albrekts t. Mecklenburg son, 148, 189.
- Jöran Jönsson**, fogde i Kopparbergslagen och på gamla Silfberget samt i Tuna, Skedvi, Husby, Hedemora, Södra och Norra Berke och Gränge s:nr, br. t. 9, 324, 370; ö. br. f. hm på kyrkotonden vid Leksand 257.

- Jöran** (-ren) **Jönsson** [Svan], afl., med list tillvälat sig en gd 36; hans hustru [Brita Pedersdotter (Hård)] 375.
Jöran Jöransson, hans enka 373.
Jöran (-en) **Olofsson** (Oluff-), fogde i Sunnerbo, Vestbo och Östbo h:dr, br. t. 58.
Jöran Skrifvare, »som hafver K. Maj:ts varor och spanmål i Elfsborg», 272.

K.

- Kabelgarn** (kabel-) [tågvirke], brist derpå vid Skeppsgården i Stockholm 114, 159.
Kalfskinn (kalffskin) 52.
Kalkar vid kyrkorna i Läckö län 166.
Kalksten (kalck-) 22; uppräknas bl. exportvaror fr. Kalmar 157.
Kalmar (Calmarne) 16, 22, 70—71, 111, 156, 160, 181, 249, 262, 365; ang. sjöfarten derifr. 80—81, 157; spanmål dit 95, 159, 227, 359; holländare sk. förmås segla dit 149, 150, 262; salt derifr. 159, 300; borgarne der böra rådplåga om anslutning t. uppstädernas beslut ang. sjöfarten och förh. t. Lybeck 155 ff.; klåde åt krigsfolket der 157; vakttjänst deremellan och Stegeborg 160, 193, 194; sjöfolket der sk. öfvas 194; de lybske tro sig lätt kunna intaga staden 220; ang. fogdarnes lönande der 292; saltpriset der 293; ang. en sjöbod der 302; br. t. borgmäst. och råd der [af år 1543] 303, noten; -län 82, 194, 248; värfning der 364; -sund 160, 248.
Kamererare (ca-), kon:s, sk. utse ny fogde öfver kon:s arf och eget i Finl. 141.
Kamlott (cam-, -looth, cämlott), siden- och »slett», 53, 55, 61, 252; fr. Ryssland 30, 44.
Kammarduk (kammär duck) 55.
Kammarskrifvare (cammerskrifvere), kon:s, inblandade i ett slagsmål i Jönköping 61.
Kanelbark (kaanel barek, kannel) 53, 56.
Kangasala (Cangesall), s:n i Öfre Satakunda, Finl., 358.
Kanikdelen (canicke delen), se **Tionden**.
Kansli (cantzelij), kon:s, brist på tjänstemän der 13; ett br. t. Danzig uppsatt der i Söderköpings stads namn 76.
Kapris (ca-) 53, 56.
Kardemumma (cardemomma) 53, 56.
Karin, se **S:t Karin**.
Karin Pedersdotter [Hård], se **Mats Torbjörnsson**.
Karis, s:n i Vestra Nyland, Finl., 382.
Karkku, se **Sastamala**.
Karl V, kejsare af Tyskl., hans sändebud t. Ryssl. 103, 104, 116; svenska sändebud t. hm 115, 271; rustar i Nederländerna 120; af hm utfärdade mandat 148, 169, 172, 189, 226; ang. hans planer emot England 195; planer på en legation t. hm 195; orsaken t. dröjsmålet dermed 196; säges understödja hertig Adolf af Holstein 196; hans förh. t. skottarne 228 ff., 237; d:o t. Lybeck 236 redogörelse för utgången af den t. hm sända beskickningen 306 f.; ang. de svar kon:s sändebud hemfördt fr. hm 310 f., 328 f.; ratifikation af dem mellan hm och Christiern III af Danmark ingångna traktaten i Speier

- 346 ff.; ang. »then keijzerska handell» 355; berättelse om den svenska beskickningen t. hm 387 ff.; svenska sändebudens instruktion och kreditiv-bref t. hm omnämnda 388; omnämnd 173, 183, 205, 225, 240, 263, 299.
- Karl** [VIII Knutsson], konung af Sverige, hans räfst återopad 201, 202.
- Karl** (-ll), hr, kyrkoprest i Tuna, ö. br. f. hm 321.
- Karl** (-ll) Andersson hemkommen fr. Tyskl. med underrättelser t. kon. 147, 148, 172.
- Karl Holgersson** (Holdg-) [Gera] t. Björkvik, förl.-br. f. hm 255; densamme? omnämnd 396.
- Karl Skrifvare**, Per Brahes f. d. tjenare, 97, 386.
- Karl Uddsson** [af Vinstorps-släkten], hr, dekan i Skara på 1430-talet, 201.
- Karstorp**, gd i Vg., antagl. i Skara landsförs., Skånings h:d, 352.
- Karteck** (car-, kartteck) [ett slags siden] 53, 55.
- Kasper** (Ca-) Krutmakare, hans enka 279.
- Kattegat**, ang. fisket der 105, 106.
- Kattetorp**, gd i Hellestads s:n, Finspångälans h:d, Ög. 19.
- Kejsaren** (keijseren), se **Karl V.**
- Kelleregården**, se **Källaregården.**
- Kercke**, Nils, utskickad t. kon:n fr. Jämsä s:n i Tavastl. 250.
- Kerstin** (Kirstin, Christina), hustru, hr Svens i Örebro enka, ö. br. f. henne 344.
- Kerstin** (Kir-) i Hula, hustru, 58.
- Kerstin**, jfr **Christina.**
- Kil** (Kijl), s:n och h:d i Verml., 73.
- Kila**, s:n i Öfvertjurbo h:d, Vestmanl., tionde derifr. bortförl. 303.
- Kind**, h:d i Vg., 69; smörskatten derifr. bortförl. 124, 372; ingår ss. del i en af de nybildade lagsagorna i Vg. 187.
- Kirkio-**, se **Kyrko-**.
- Kieråker**, se **Kärråkra.**
- Kiör**, se **Kor.**
- Kjulsta** (Kylesta), gd i Hölö s:n, Hölebo h:d, Södermanl., 313.
- Klingsbo** (Klinghboh), gd i Tierps s:n, Örbyhus h:d, Upl., 289.
- Klippare** (-pere) [häst] 22; utförsel af sådana 281. Jfr **Häst.**
- Klocka** [Kyrk-], i Malexanders s:n t. Asby 3—4; -or (-er) vid kyrkorna i Läckö län 166.
- Klockarebol** sk. behållas af prester, som hafva ridkyrkor 301.
- Klockaresysslan** (klockeredömet) vid Finström på Åland bortskänkt 274.
- Klockmalm** (clocke-) 24.
- Klockrike**, s:n i Bobergs h:d, Ög., 19.
- Klodt** (-tt), **Rasmus**, 290.
- Klohammer**(?), gd »på Öfverselö», Selebo h:d, Södermanl., 320.
- Kläde** (cl-, cledhe, klädhe, kledhe) 25, 57; engelskt 26, 28, 39, 53; till Sandhamn 29; endast »gement» sådant t. Norrbotten 32, 45; uppräkn. bl. svenska importvaror 49, 53, 55; åt krigsfolket 157, 194, 205; ang. priset derpå 162; sk. inköpas af skattemedel för krigsfolkets behof 191, 194; ang. inköp af 311; ang. betalning f. inköpt sådant 332.
- Knektar** (knechter, knäch-, krigzfolk) sk. i hvart län förordnas att bevaka vägarne och anhålla misstänkta resande 112; nyantagna, i Kalmar, sk. örtvas 194; ang. deras lönande 205, 206, 213, 214, 218, 238, 300; ordning m. dem i Smål. 210; höfvidsman öfver dem i Ög. 219.

- Knelspure** 54.
Knetzke dejen [= knektvärjor?] 56.
Knut Knutsson (Kanuti), hr, kyrkoprest i Vörå s:n i Österbotten, ö. br. f. hm 341.
Knäfvelspjut (kneffvelspiut) 56.
Kock, Hans, köpman fr. Lybeck, ank. t. Sverige 220; sk. komma t. kon:n på Kungsör 224; bör bevakas *ib.*; får ej gifva sig i handel m. adeln 242; ang. underhandl. m. hm *ib.*; ang. hans förbindelser m. Jöran Ballinger m. ft. 294; ang. hans resa t. Ög. 297; hans br. t. kon. 399 f. [Bil. 5]; omnämnd 228, 235, 247, 252, 286 f., 298 f.
Kofart (-fart) [handelsresa] 149, 150, 173; de lybskes, 118.
Kolberg (Col-), stad i Pommern, 22.
Konig (-ning), **Jakob** (Jac-), 107 f.
Konungzhåra, se **Kungsåra**.
Konungzör, se **Kungsör**.
Koppar (koper, -ar), vanlig och utsmidd, till Sandhamn 29, 44, 95 (kätzle-koper); behöfves i Ög. och Smål. 33; uppräknas bl. svenska exportvaror 49, 52, 54—56, 57; **-plåtar** (ploter) 56.
Kopparberget (Kopperbergett), befallningsman der omnämnd 77.
Kor (kiör) sk. sändas fr. Smål. t. Ög. 300,
Korinter (co-, -tere) 53, 56.
Korn (-rnn), liten tillförsel deraf till Danzig 31; sk. bytas mot salt 150, 262; **-hus**, se **Magasin**.
Korp, Håkan, i Vreta, ö. br. f. hm 154.
Korpo (Kår-), s:n i Virmo h:d, Finl., 323.
Krabbe Pedersson [Hård till Hof] 325—328.
Korsåt [ett slags mynt, »korsgyllen», i värde vid denna tid motsvarande 5 à 12 mark] 310.
Kram (kramgods) fr. Tyskl. 39; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 54, 57.
Kredensbref (credentz-) [kreditiv eller fullmakt] f. svenska sändebud t. kejsar Karl V omnämndt 388.
Kreditiv f. svenska sändebud t. kon. Filip i Spanien 8.
Krig (feigde) att frukta 93.
Krigfolk, se **Knektar**.
Krona (cr-) [ett utländskt guldmynt, i värde motsvarande 4 à 5 mark] 273.
Kronoberg (Cronebärg), slott i Smål., inga borglägershästar under sommaren 1550 der 129; ang. dess befästande 301; murmästaren der 302; omnämndt 214.
Krumkoker (krun-, -kokår) [ett slags värjor, inrättade att tillika nyttjas som skjutvapen och försedda med två rör] 54, 56.
Krumme, Nils, t. Örboholm, rr., 356.
Kramme, se **Anna Björnsdotter**.
Kruse, Erik, 400.
Krut, 149, 172, 361; **-makare**, se **Kasper**.
Kryddor (-der, -dher) fr. Nederländerna 26, 39, 56; fr. Frankrike 39; fr. städerna i Tyskl. *ib.*; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 53, 55, 56.
Kubeber (cubeba, -ben, co-) [ett slags krydda] 53, 56.
Kulla, gdsnamn, 289.
Kumla (Kumble), s:n och h:d i Nerike, dat.-ort 218—220.

- Kumla**, s:n i Öfvertjurbo h:d, Vestmanl., tionde derifr. bortförl. 303.
- Kumlinge** (Kumb-), s:n på Åland, ö. br. f. allmogen der 281.
- Kumo** (-e), h:d [= socknen af samma namn i Nedre Satakunda?] 341.
- Kumo**, s:n [jfr föreg.] i Finl., 358.
- Kumo(-a)gård** i Kumo s:n, Nedre Satakunda, Finl., der ligg. krigsfolk 143; befallningsm. der omnämnd 264; -s län, 143, 256, 358.
- Kungsnorrby**, se **Norrby**.
- Kungsåra** (Konungzhåra), by och s:n i Siende h:d, Vestmanl., 342.
- Kungsör** (Konungzör), dat.-ort 241—245, 256.
- Kurck**, se **Jöns Knutsson**.
- Kurland** (kurske stranden) 159.
- Kuse, Severin** (Söfving), fogde öfver alla kyrko- och prestlandbor i Kind och Mark, 69.
- Kutteskinn** [skinn af unga sälar], hvart tionde skall lemnas kronan i skatt i Österbotten 163.
- Kylesta**, se **Kjulsta**.
- Kyrffvisåse** i Bollnäs s:n, Helsingl. [= Kärfåsåsen i Boda s:n i Dalarne?] 379.
- Kyrkoceremonier**, ändring deri få ej göras sjelfrådigt 309.
- Kyrkodelen** af tionden, se **Tionden**.
- Kyrkoherbergen** (kirckioherbärgen) förvaringsplatser för spanmål 215.
- Kyrkolandbor** i Valla h:d bortförl. åt Abraham Eriksson [Leijonhufvud] 153; i Läckö län, ang. deras skattepersedlar 165, 166; i Viste h:d, nötkreatur t. fodring hos dem 235; i Kärråkra s:n bortförl. 348, 349; i Elfsborgs län, fogde öfver 358; i Läckö län begäres i förlänning af Svante Sture 402.
- Kyrkor**, fattiga, i Läckö län, må undsättas med kyrkkalkar 166.
- Kyrkotionde**, se **Tionde**.
- Kåkind**, h:d i Vg., ingår ss. del i en af de nybildade lagsagorna i Vg. 187.
- Kålland** (Qvallen), h:d i Vg., 201 (jfr Qvallen).
- Kållandsö** s:n, se **Senäte**.
- Kårpo**, se **Korpo**.
- Käggholm**, se **Tuna**.
- Källaregården** (Kellere-) i Linderfvas by och s:n, Kinneferdings h:d, Vg., 201.
- Kärfåsåsen**, se **Kyrffvisåse**.
- Kärna**, s:n i Hanekinds h:d, Ög., 216.
- Kärråkra** (Kiäråker), s:n [annex t. Hällestad] i Ås h:d, Vg. 348, 349.
- Kättzlekoper**, se **Koppar**.
- Köjel** (-ijel, -iiel) [ett slags lärft] 61; fr. Ryssland 30, 44, 54, 57.
- Kökenfett** (-feet, -feth) uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 55; t. byte mot salt 262; t. Holland 276.
- Königsberg** (Königzbergh), spanmålsimport derifr. 359.
- Köpenhamn**, möte der omnämndt 177, 179, 181.
- Köpenskap**, se **Handel**.
- Köping** (-ung), ö. br. ang. fatpenningar på jern der 264.
- Köpstäder** i Finl. borde ej vara flere än tre uppräkn. 317.

L.

- Lage Truedsson** (Truds-) [Ulfstand] 97, 198, 207, 236.
- Lagmansdömet** i Vg. sk. delas 186 ff.

- Lagmansgården** i Resvälle [nu Härene] s:n, Kinnefjerdings h:d, Vg. 201.
- Lagmansgården** i Senäte [nu Källandsö] s:n, Källands h:d, Vg. 201.
- Lakar**, torra, undantag vid exportförbud för fisk 42.
- Land tho Holsten**, se **Holstein**.
- Land tho Mechelborg**, se **Mecklenburg**.
- Landbor** (-boer, -bönder), adelns, 71; danska herremäns i Sverige 72; Nydala klosterns 238, 246; fogde öfver dem i Smål. 321; jfr **Biskopslandbor**; **Kyrkolandbor**; **Prebendelandbor**; **Prestlandbor**.
- Landgille** 25, 138.
- Lappar** (-pe) fr. Norrbotten göra intrång på Jämså s:ns utmarker 250.
- Larf**, s:n i Laske h:d, Vg., dat.-ort 100—105.
- Lars**, hr, kyrkoherde i Vendel, br. t. 383.
- Lars**, M., i Strengnäs 315.
- Lars** (Lasse) **Andersson**, hans enka omnämnd 167.
- Lars** (Lasse) **Esbjörnsson** 105.
- Lars** (Lasse) **Gudmundsson** får penningförsträckning 254.
- Lars** (Lasse) **Jonsson**, kon:s sågare vid Mjölby, förl.-br. f. hm 176.
- Lars** (Lasse) **Knutsson** (Knutz-), stadsskrifvare i Söderköping, rekommendationsbref f. hm t. Danzig omnämndt 76.
- Lars** (Lasse) **Myntare** (-ere), borgare i Vesterås, ang. hans penningfordran 4.
- Lars** (Lasse) **Nilsson** (Nielson), gårdsskrifvare på Linköpings gd, qvittobr. f. hm 362.
- Lars** (Lasse) **Olofsson** i Boda pantsatt sin gd t. kon. 370.
- Lars** (Lasse) **Olsson** sk. vara höfvitsman f. en afdeln. båtsmän i Norrköping 15.
- Lars** (Lasse) **Pedersson**, fogde i Tierps m. fl. s:n och öfver K. M:ts egna landbor under Örby, fogdebr. f. hm 304.
- Lars** (Lasse) **Pedersson**, fogde öfver K. M:ts landbönder i Smål., sk. begifva sig t. kon. 301; fogdebref f. hm 321; sk. föra Krabbe Pedersson [Hård] och dennes syster t. kon. 325, 326, 328.
- Lars** (Lasse) **Pedersson**, befallningsman på Stegeborg och fogde i Hammar-kinds h:d och Söderköpings stad, br. t. 25, 362(?); omnämnd 298.
- Lars** (Larentz) **Siggesson** [Sparre], rr., br. t. 60; förl.-br. f. hm 245; förordnad att m. flere gode män förhandla m. allm. vid Pedersmessomarkn. i Arboga 277 f.; d:o d:o vid Morsmessomarkn. i Vesterås 306 ff.
- Lars** (Lasse) **Svensson**, fogde i Vifolka och Göstrings h:dr, 255.
- Lars** (Larentz) **Tursson** (Turs-) [Tre rosor], hans fogde 83, 84.
- Lars**, se **S:t Lars**.
- Larsmessan** (-en) 111.
- Laske** (-a), h:d i Vg., 104.
- Lauko** (-ku) i Vesilaks s:n, Finl., Jöns Knutsson [Kureks] gd, 369.
- Lax** fr. Norrbotten 57; uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 56, 57; **-fiskare**, 259, 260.
- Leckter**, se **Läkter**.
- Lehusen** (Leehus), **Hans**, kejsarlig undersäte, 395.
- Leijonhufvud**, se **Abraham Eriksson**; **Erik Abrahamsson**; **Sten Eriksson**.
- Lejd** (legdhe, leegde, leijgde, geleyder) 47; i Danmark för Karl Skrifvare 97, 386; får ej lemnas i Danmark f. svenska eller i Sverige f. danska landsflyktige 384 ff.; kejsarens f. de svenska sändebuden t. hm 396.
- Lejdebref** f. Jöran Gylta 151; ifrågasatt f. Bengt Utanby till Novgorod 94.

- Lejonet** (Leonen), namn på ett fartyg, 277.
- Leksand** (Lixanda), s:n i Dalarne, 257.
- Lemonier** 53, 56.
- Lennart** [Germundsson] **Silfverköpare** (Sölff-), förl.-br. f. hm 303.
- Lerbo** (Leer-), s:n i Oppunda h:d, Söderml., 85.
- Lerbäck** (Leerbeck, -bäck, bo[!]), s:n i Kumla h:d i Nerike, br. t. bönderna der 7, 14.
- Lereft**, se **Lärft**.
- Lerum** (-reme), s:n i Vätle h:d, Vg., 135.
- Lidköping** (Lijdeköpfung) 343.
- Liffland**, se **Livland**.
- Lillje** (af Greger Mattssons ätt), se **Anna** [Bengtsson]; **Brita** [Bengtsson].
- Lillkyrka** (Litzle kyrkia), s:n i Glanshammars h:d, Nerike, 377.
- Lin** (liin) 43, 61; fr. Ryssland 30, 33, 44, 54, 57; till Norrbotten 45, 57; uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 54, 55; införsel deraf t. Nyland 316.
- Lindärfva**, s:n i Kinnefjerdings h:d, Vg., 201, 352.
- Linköping** (Linkiö-, -köping, -köping, Linköpingh), borgare der omnämnd 6; skolmästare der 18, 197; tomt der bortbytt fr. kronan 18; domkyrkogården der *ib.*; ordinarius der 37; mönstring der 74; prebende der bortförl. 216; skyddsbref f. skolmästaren m. fl. der 322; br. t. domkapitlet der 23; hospitalet der fått Slaka s:n sig anslagen till underhåll 319; skyddsbr. f. skolmästaren m. fl. der 322; Cantorie prebende der 358; omnämndt 192, 300, 362; -s **domkyrka** (-kie), studenttråtan vid 6; gd lydande under 21; dess byggnad 23; ö. br. ang. understöd till dess byggnad 215; dess förestandare sk. lemna redogörelse i kongl. kammaren *ib.*; -s **gård**, skrifvare der 362; -s **stift**, ordinarius der [M. Claes] omnämnd 309.
- Lissabon** (Lisbon), stad i Portugal, varor, lämpliga för export dit och import derifr. 56.
- Litzle kyrkia**, se **Lillkyrka**.
- Livland** (Liff-), städerna der 29; ang. handeln med 43; Tyska orden der 394; omnämndt 337.
- Lixanda**, se **Leksand**.
- Ljunga** (Ljung), s:n i Sunnerbo h:d, Smål., 360, 374.
- Loar** (loer) [loskinn] 52, 55.
- Lod** (lodt) 149, 172.
- Lodja** (lödie) [rysk farkost] 366.
- Loholm** [äldre namn för Gräfsnäs], Sten Eriksson [Leijonhufvuds] gods i Erska s:n, Bjärke h:d, Vg., dat.-ort 99; omnämndt 138, 139, 158, 246, 329; jfr **Gräfsnäs**.
- Longared**, se **Långaryd**.
- Lothringen** (Lott-), hertiginnan af, se **Christina**.
- Luleå** (-le) 330.
- Lundby**, s:n i Vätle h:d, Vg., 352.
- Lundby**, s:n i Tuhundra h:d, Vestmanl., 370, 371.
- Lunå** (-no), gd i Vika s:n och tglg, Dalarne, 370.
- Lüttich** (Lutthic), **Valentin von**, kon:s sekreterare, br. t. 365; br. t. hm fr. Axel Eriksson [Bjelke] omnämndt 218; br. fr. hm omnämndt 365; omnämndt 167, 242, 243, 252, 275 f., 298, 315, 400.
- Luttra**, s:n i Vartofta h:d, Vg., 352.

- Luxemburg** (Lützenborg) 389.
- Lybeck** (Lubeke), **Mårten**, ö. br. f. hm på kyrkotioden i Hedemora 257.
- Lybeck** (Lybbeke, -kke, Lybick, Lubich, -bke, -bcke) och **de Lybske** (Lubske), ang. förh. t. och handeln m. 26 f., 38 f., 49 f., 62 f., 92 f., 115—121, 155 f., 167 f., 177 f., 219 f., 233, 235 f., 259, 275 f., 357, 393; utförsel dit förbjuden 29, 81; förbindelser m. hert. Adolf 89—90; d:o m. Antwerpen 195, 224, 388, 396; ang. privilegier i Danmark 120; tal der om uppror i Smål. 220, 240; sjöstädernas fullmäktige samlade der 221; väl underrätt. om svenska förhållanden 222, 239; varupris der 227; planer mot befästningarna vid Stockholm 230; Hans Kock utskickad fr. 235, 242; minskad tillförsel t. 252; anbud på svenskt järn 290 f.; myntförhållandena der 291; fartyg derifr., grundstött vid Öland 298, 321.
- Lyder Pålsson** (Person!) 320.
- Lyktor** (lyckter) 57.
- Lysing**, h:d och prosteri i Ög., 15, 215; smådel af tionden der 24.
- Lång, Peder**, förl.-br. f. hm 282.
- Långaryd** (Longared), s:n i Vestbo h:d, Smål., 74.
- Läckö** (-kiö) län, ang. uppörden af vissa skattepersedlar der och om kyrkornas der kalkar och klockor 165, 166; ingår ss. del i en af de nybildade lagsagorna i Vg. 187; höfvidsman der [Svante Sture] 381; kyrkolandborna der begäras i förläning af Svante Sture 402.
- Läkter** (leckter) [träribbor] 52, 54—56.
- Lärft** (lereft) 32, 33, 60, 61; fr. Nederländerna 26, 39, 55; fr. Ryssland 30, 44, 54, 57; till Norrbotten 45, 57; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 53—55, 57.
- Läsö** (Lässiö), fiske derinvid 106.
- Lödie**, se **Lodja**.
- Lödöse** (-desse), borgare der omnämnda 16.
- Löt** (Löött), s:n i Trögds h:d, Upl., 378.
- Löttze** (Löjttze, Lötz, Löitz), **Stefan**, i Stettin, meddelat kon:n underrättelser 147, 148, 172; säljer salpeter t. kronan 362.

M.

- Machier** (-eer), se **Makeyer**.
- Magasin** (kornhus, uptäckte hus) vid Helsingfors (Sandhamn) 141, 142.
- Magdeburg** (Mä-), Lybeck förgäfves medlat mellan denna stad och Hamburg, Bremen m. fl. 236.
- Makeyer** (machier, -cheer) [ett slags siden] 53, 55.
- Malaxander** (Mallesände, -a, Malingz-), s:n i Ydre h:d, Smål., 59; ang. dess kyrkklockor 3—4.
- Malm**, se **Stora Malm**.
- Malmesy** (malme seer, -syr) [ett slags vin] 54, 56.
- Malmö** (Ellebogen), stad i Skåne, 384.
- Malt** sk. bytas mot salt 150, 262.
- Mandat**, utfärdade af kejsaren (148), 169, 189, 226; kon:s, om åkerdikning m. m. [jfr 203] omnämndt 260; d:o om skjutsfärder omnämndt 367.
- Mandel** (-dler) 53, 56.

- Mandråp** (-slag) 242, 256.
- Marbo, Anders**, förl.-br. f. hm 383.
- Margareta** (-grette), fru, Erik Knutssons hustru, 400.
- Margareta** (-grete) [Eriksdotter (Leijonhufvud)], kon:s gemål, 61, 80, 331, 402; br. t. henne fr. Sten Eriksson [Leijonhufvud] omnämndt 333.
- Margareta** [Jönsdotter (Spåre)] till Spurila, hustru [till Christer Pedersson (Jägerhorn)], ö. br. f. henne 280.
- Maria**, drottning af Ungern, regentinna i Nederländerna, (»drottningen»), 397.
- Mark**, h:d i Vg., ingår ss. del i en af de nybildade lagsagorna i Vg. 187.
- Markattor** (-er) sk. inköpas f. kon:s räkn. 151.
- Marknad** (marckned, -net), Tjugonedags- i Enköping 5, 25, 222; Distingen i Uppsala 26, 222; påtänkt i Askersund 32, 60, 61, 239, 241; Samtinget i Strengnäs 222; påtänkt i Sandhamn 230, 232; Pedersmesso- i Arboga 277, 291; Morsmesso- i Vesterås 306; i Vassända 343; -er, borgarne sk. vid straff tillhållas besöka sådana 344; jfr **Fiskmarknad**.
- Marstrand** (-de), danska örlogsskepp derutanför 206.
- Marum** (-im), by och s:n i Skånings h:d, Vg. 131.
- Master** 52, 54—56.
- Mats**, hr, kyrkoprest i Lule, afl., 330.
- Mats Ersson** i Österrike 288.
- Mats Henriksson**, kämnär (och vågmästare) i Stockholm, ö. br. f. hm 312.
- Mats** (-ttz) **Larsson**, f. d. fogde i Hollola h:d och öfver K. M:ts egna arfgods i Finland, 140—142.
- Mats Sigfridsson** (Segfreds-), ö. br. f. hm på biskopsdelen af tionden i Perno s:n 85.
- Mats Torbjörnsson**, hans hustru [Karin Pedersdotter (Hård), Arvid Olofsson (Drakes) svägerska] 373, 375.
- Mats Tordsson**, fogde på Väsby gd samt i Simtuna, Torstuna, Tjurbo och Väla h:dr liksom i Folkärna, Grytnäs, By och Huddinge s:n och vid Sala grufva, br. t. 87; omnämndt 338.
- Mecklenburg** (land tho Mechelborg, Lanthomäkelborg), värfningar der för hert. Adolfs räkn. 111, 196; underrättelser derifr. 147, 148; d:o begäras af kon:n i Danmark 184; omnämndt 173, 189; jfr **Albrecht; Jöran**.
- Meess, Peter**, lybsk köpman, 242.
- Melis** (-los), se **Socker**.
- Mellösa** (Mälösse), s:n i Askers h:d, Nerike, 174.
- Melstad** (Medlingstade) i Vallerstads s:n, Bobergs h:d, Ög. 146.
- Mesan** (mö-) [segel] 336.
- Messingsvaror** fr. Tyskland 27, 57.
- Metta** (-ten), fru, 400.
- Mickel Bösseskytt** (Bysseskytte) 172; återkommen fr. Antwerpen 194; hans meddelanden 196.
- Mickel Olsson**, kon:s landbofogde i Smål., 292.
- Mickel** i Tensta 338.
- Mikael**, se **S:t Mikael**.
- Milltorp** (Mille-), gd i [Östra] Hargs s:n, Åkerbo h:d, Ög. 20.
- Missiv** (-ve), kopia af köpstädernas till kon:n sända, skickas till Germund Svensson [Somme] 155; kon:s af Danmark 258; kon:s t. tullnären i Helsingör omnämndt 276.

- Mjöl** (miöl) t. Norrbotten 57.
Mjölby (Möleby), s:n i Vifolka h:d, Ög. 176.
Mo, h:d i Vg., 353.
Mola(?), länsmansgd, bortförl. 339.
Mons (Mongs), se **Måns**.
Morder, se **Mårdar**.
Morkarla (Morkare), s:n i Olands h:d, Upl., 360.
Morsmessomarknaden (Mårmässe-) i Vesterås, ö. br. t. den dervid församlade menigheten 306.
Mossle, by i Vernamo s:n, Östbo h:d, Smål., 145.
Mossnäs (Muse-), gd i Södra Vi s:n, Sevede h:d, Smål., 86.
Mostamal, ödetomt i Vernamo s:n, Östbo h:d, Smål., 145.
Motala 300.
Moth (mooth), se **Mått**.
Mundsholmen, se **Månsholmen**.
Munk, Nils, kon:s befallningsman i Upsala, br. t. 75; br. t. hm omnämndt 318.
Munkskeppa (muncheskepenn) [skattetitel] 238, 345.
Murmästare, se **Arvid Persson**; **Peder**.
Musenäs, se **Mossnäs**.
Muskåtter (muschater) 53, 56; **-blommor** 53, 56.
Mynt (-te, -th), kännedom om värdet af inhemskt och utländskt sådant ett vilkor för all handel 41, 51; svenskt sådant satt i vanpris af lybeckarne 50, 168; åtgärder deremot 119; prof på danska myntslag inforas 209; jfr **Daler**; **Dukat**; **Engelott**; **Gyllen**; **Korsåt**; **Krona**; **Portugalös**; **Rosenobel**.
Myntare (-ere), se **Lars**.
Målare, se **Anders**.
Målösse, se **Mellösa**.
Måns (Mons) **Ifvarsson**, fogde i Masko och Vemo h:dr, br. t. 144, 323; qvitto å af hm inlevererade penningar 273.
Måns Johansson [Natt och Dag], rr., br. t. 100, 101, 362.
Måns, Långe, fogde öfver kyrko- och prestlandbor i Läckö län, br. t. 165.
Måns Nilsson 282.
Måns (Mons, Mongs) **Nilsson** (Nilsson) [Stjernkors], fogde på Viborgs slott, 30, 33, 46, 47, 116, 117, 231, 233, 349, 367; br. t. 60, 103, 165, 250, 284, 335; förl.-br. f. hm 334.
Måns (Mons) **Pedersson** i Forse, skyddsbr. f. hm 341.
Måns (Mons) **Persson** i Hofva, dödslagen 256.
Måns (Mons) [Petri], hr, kyrkoprest i Jomala s:n på Åland, förl.-br. f. hm 280.
Måns (Mons) **Skräddare** (Schreddere), fullmakt f. hm att hafva uppsigt med resande öfver Holveden 34; ö. br. f. hm 216.
Måns Smed, f. d. fogde i Åkers och Selebo h:dr, förl.-br. f. hm 320.
Måns Svensson 400.
Månsholmen (Mundz-), gd i Vånga s:n, Skånings h:d, Vg., 201.
Mårdar (mor-) [mårdskinn] 52, 55.
Mårmäsemarknaden, se **Morsmessomarknaden**.
Mårten Jönsson i Grillby 376.
Mått (moth, mooth), nyttan af kännedom om inhemskt och utländskt sådant, 41, 51.

- Mälaren**, öfversvämning deromkr. 241, 242; spannmål fr. trakten deromkr. t. bergslagen 251.
Mälningsskatt fr. Sevede h:d 70.
Möleby, se **Mjölby**.
Mönstring (mun-) m. krigsfolket i Ög. 73; d:o i Upl. 74.
Möre, två [Södra och Norra] h:dr i Smål., fogdarne der väntas snart inkomma m. penningröntan 249; värfning der 364; ang. exporten af oxar och smör derifr. t. Danm. 365.
Mösan, se **Mesan**.

N.

- Narva** (Narfven) 94.
Natt och Dag, se **Måns Johansson**.
Naussis, se **Nousis**.
Naven, gårdsnamn?, 103.
Nederländerna (Niederlanden) 169; ang. handeln med 26 ff., 397; utförsel dit af »vildvaror» 33; lybeckarne hemta varor derifr. 49; och ditföra svenska varor 50; kejsarens rustningar der 120, 148; köpmansskepp derifr. 149; varupris der 224; jfr **Holland**.
Nederlösa (-lösse), by i Normlösa s:n, Vifolka h:d, Ög., 145 ff.
Neglikor (-er, -gker) 53, 56.
Nejonögon (nägenögenn) 260; -**fisket** vid Elfkarleby ang. 289.
Nerdinge hundrett, se **Närdinghundra**.
Nerike (Näricke) 174, 239, 241, 277; spannmålsbrist der 228, 287; åtgärder deremot *ib*.
Ness, se **Näs**.
Niebur (Nije-), **Henrik**, afl., ang. hans galdenärer 298 f., 399 f.
Nils, herr, kyrkoprest i Asbo s:n, br. t. 3.
Nils Birgersson (Bijries-) [Rosenqvist till Åkershult], befallningsman på Kronoberg och i Vexjö stad samt i Kinnevalds, Albo, Konga och Norrvidinge h:dr, br. t. 72, 129, 300, 325, 341; förl.-br. f. hm 302; br. t. hm omnämndt 113; omnämnd 214, 321, 328.
Nils Birgersson (Birges-), befallningsman på Gripsholms slott, 80, 242.
Nils Birgersson (Birges-) borgare i Vadstena, ö. br. f. hm på en tomt der 17.
Nils Ersson i Klingsbo 289.
Nils Hansson, ö. br. f. hm på hälften af studentröntan vid Linköpings domkyrka 6.
Nils Helsing, fogde i Torstuna, Simtuna, Våla och Tjurbo h:dr, fogdebref f. hm 383.
Nils Henriksson 400.
Nils Ingesson (Ingels-), fogde på Kumo gd och i Ulfsby stad samt i Öfre och Nedre h:dr af Kumogårds län, br. t. 142, 250; qvitto å penningar, inlevererade af hm 264.
Nils Ivarsson, borgare i Jönköping, ö. br. f. hm 67.
Nils (Nels) **Jakobsson** (Jåpsson), ö. br. f. hm 338.
Nils (Niels) **Johansson**, borgare i Kalmar, br. t. 330.
Nils [Jonæ], kyrkoh. i Vadstena, br. t. 309.

- Nils Jönsson, borgare i Stockholm, ö. br. f. hm 350.
 Nils Karlsson (Caroli), M., förl.-br. f. hm 358.
 Nils Knutsson, fogde i Gestrikland, br. t. 87.
 Nils Larsson, ö. br. f. hm 379.
 Nils Ottosson (Ottes-), skyddsbr. f. hm 383.
 Nils Pedersson [Bjelke t. Åkerö], kammarråd [† 1550], br. t. 10; ö. br. f. hm 234; omnämnd 286, 356.
 Nils Persson 354.
 Nils Persson, fogde i Tuna län(?), br. t. 166.
 Nils Persson (Peer-) på Råda (Roda) 74.
 Nils Skrifvare (Schriffvere) 162, 290.
 Nils Svensson [Gyllenhjerta] 280.
 Nogård, se Novgorod.
 Noraskog (Noreskoge, Noraberg), s:n och bergslag i Vestmanl. 137; ö. br. f. kyrkopresten der [= Nora landsförs.] 231.
 Nordal, h:d i Dalsland, 351.
 Norge (Norige) 88, 96; gränsen deremot sk. bevakas 113; lybeckarnes privilegier der föremål för missförstånd mellan Danmark och Lybeck 120; skepp derifr. »rusterade» af skottar 206.
 Norman, Georg (Jören, Georgen, Jurgen) kreditiv f. hm ss. sändebud t. Spanien 8; ö. br. f. hm på en holme och en äng 99; bör få del af under rättelser, ankomna fr. K. M:ts sändebud i utl. 99—100, 119; bud t. hm 120; underrättelser fr. hm 205, 224, 239; anländ t. kon. 299; ang. de svar han hemfört fr. kejsaren 310, 311; berättelse om hans beskickning 387 ff. [Bil. 3]; br. t. 362; br. t. hm omnämndt 225; omnämnd 115, 118, 147, 172, 258, 276, 400.
 Normis, se Nurmis.
 Normlösa (Normelöse), s:n i Vifolka h:d, Ög., 146.
 Norra Vedbo (Vid-), h:d i Smål., 138.
 Norrbotten (Norrebottn, Norboten), ang. segelfarten dit 29; handeln derifr. bör gå öfver Sandhamn 31, 44 ff.; ang. varor dit 32; varor lämpliga för handeln dit 57; varor derifr. t. Askersund 60, 61; lappar derifr. göra ohägn 250.
 Norrby (Nor-), gd i Ljungs s:n, Gullbergs h:d, Ög., 67.
 Norrby [Kungs-], gd i Brunneby s:n, Bobergs h:d, Ög., dat.-ort 10—15, 196—197, 199—216.
 Norrköping (Norkiöpfung), qvarn der 134; dagsverken fr. trakten deromkr. 260; fogden [i Östkinds m. fl. h:dr, Erik Svensson] får ej bo der 260; ett holändskt skepp sk. sändas dit 263.
 Norrland (Norlanden), ang. årsväxten der 358.
 Nors (nårs) undantag vid exportförbud för fisk 42; fr. Norrbotten 57.
 Nousis (Naussis), s:n i Egentl. Finl., 273.
 Novgorod (Nogård) 94.
 Nurmis (Nor-), gd i Viborgs s:n i Finl., bortförl. 274.
 Nybygge, förl. åt uppodlaren 137; ö. br. m. tillstånd att upptaga sådant 379.
 Nybyggen utan tillstånd upptagna på kronojord och allmänningar 132—133.
 Nydala, kloster och s:n i Vestra h:d, Smål., dess landbönder (samt den af dem utgjorda »munkskeppan») bortförl. 238, 246; förslag om klostermurarne rifvande der 333; afvel der *ib.*; klosters förändring t. ett fast hus *ib.*

- Nyebur** (Nije-), se **Niebur**.
- Nygård**, dat.-ort [om hvars läge se registr. t. D. 20: s. 406] 277—278, 357.
- Nyköping** (Nycöping), mellan skären derinvid och Elfsnabben sk. vakttjenst göras af två galejor 160; höfvidsmannen der [Johan Turesson (Tre rosor)] omnämnd 252, 253; ett holländskt skepp sk. sändas dit 263.
- Nyland** 86, 336; ang. skärgårdsböndernas der sjöfart på Reval 316; segelfart borde derifr. anordnas på Vesterhafvet *ib.*; **-lännigar** (len-), spanmålsundsättning åt dem 350.
- Nyslott** (Nyeslot), ang. der ligg. spanmål 368; **-s län** 335, 369.
- Nårs**, se **Nors**.
- Nägenögenn**, se **Nejonögon**.
- Närdinghundra** (Nerdinge hundrett), h:d i Upl., 368.
- Närke**, se **Nerike**.
- Näs**, s:n i Åsunda h:d, Upl., 306.
- Nötkreatur**, till fodring hos kyrkolandbönder i Vista h:d i Vg., bortskänkta 234, 235.

O.

- Oblater** (öfläte, öfflethe) för kyrkor 371, 378, 383.
- Ocker** (åker) [= ränta] sk. ej tagas vid spanmålslån åt fattige 141, 265, 266.
- Oddevald**, se **Uddevalla**.
- Oliveblad**, se **Clemens Hansson**.
- Oliver** (-ven) 53, 56.
- Olof** (-uf), M., skolmästare i Upsala, förl.-br. f. hm 295.
- Olof**, skeppare (schepper), borgare i Stockholm, 275.
- Olof** (-eff) **Andersson** i Vallby, ö. br. f. hm 303.
- Olof Eriksson**, ö. br. f. hm 217; (f. dens.?) 381; har mönstringsregistret öfver krigsfolket i Vg. om händer 205.
- Olof Harpare** (Harpere) i Kulla 289.
- Olof** (-leff) **Henriksson** (Henrici), hr, kyrkoprest i Kumo, kollationsbr. f. hm 358.
- Olof Håkansson** (Haqvini), hr, kyrkoprest i Fristads s:n, ö. br. f. hm 136.
- Olof Jönsson**, fogde på Norberg, br. t. 377.
- Olof Knutsson**, kon:s silfverskrifvare, qvittobr. f. hm 360.
- Olof** (-ff, -af, -uf) **Larsson** (Larentzs-), kon:s sekreterare, fullmakt f. hm att förhandla m. allmogen vid tjugonedagsmarknaden i Enköping 5; kreditiv f. hm ss. svenskt sändebud t. Spanien 8; bör få del af underrättelser fr. Dr: Anders och Hans Larsson 99—100; d:o fr. Danmark 119; bud t. hm 120; underrättelser fr. hm 205, 224, 239; återkommen t. kon. 299; ang. de svar han hembragt 310, 311; berättelse om hans beskickning t. kejsaren 387 ff.; omnämnd 62, 95, 114, 115, 144, 147, 172, 225, 258, 276, 402.
- Olof** (-leff) **Larsson** i Österrike 288.
- Olof Mickelsson** (Michelsson), »fattig blind man», får klockaresysslan vid Finström 274.
- Olof** (-eff) **Mickelsson**, utskickad t. kon. fr. Korpo socknemän 323.
- Olof** (-laff) **Nilsson** (Niels-) i Håra, ang. skattefrihet f. hm 281.
- Olof** (-leff) **Olsson** (Olavi), hr, kyrkoprest i Kangasala, kollationsbr. f. hm 358.

- Olof Olsson** utskickad t. kon:n fr. den salfångst idkande befolkn. i Österbotten 163.
- Olof Olsson** i Fantebo 377.
- Olof Pedersson**, dansk man, g. m. [Anna Krumme], Jöns Persson [Hjorts] enka, 374.
- Olof Persson** [Örnefot] till Bjurum 187.
- Olof Trotteson**, befallningsman på Åbo slott, br. t. 232; omnämnd 122, 231, 323, 367.
- Olofsmessan**, tid för smörskattens erläggande 167.
- Oppunda**, h:d i Söderml., 85; **prosteri** *ib.*
- Ordinantia**, utfärdad af kejsaren f. köpmansskeppsfarten 148, 149, 169; f. utspisningen på Viborgs slott 236.
- Ordinarius** i Linköping [M. Claes] 36, 309.
- Orreholmen**, gd i Skörstorps s:n, Vartofta h:d, Vg., dat.-ort 133—137.
- Osmund** (-dh, äsmundzjernn) uppräknas bl. svenska exportvaror 54, 56, 57; sk. utgöras i skatt fr. Verml. i st. f. tackjern 73, 136, 137.
- Ost** till Jutland 106.
- Ostermann, Jöran**, br. fr. hm omnämndt 315.
- Ottrer**, se **Uttrar**.
- Oxar** (-er) 32, 60; skola ej användas t. krigsfolkets aflöning i Sunnerbo och Vestbo 191; ang. lösningspriset på dem i Ög. 254; sk. sändas t. Stockholm (fr. Smål.) 300; ang. export af 365, 375; jfr **Hjelpoxar**; **Saköresoxar**.
- Oxdjupet** (Oxe-), ang. dess sänkning 122, 229.
- Oxenstjerna**, se **Sten Christiernsson**.
- Oxhudar** (oxehudhar) uppräknas bl. svenska exportvaror 52; saltade 276.
- Oxkött** fr. Kalmar t. Jochim Burwitz i Stralsund 111.

P.

- Papegojor** (-goijer) sk. inköpas f. kon:s räkn. 151.
- Papister**, vaksamhet mot förräderi bl. dem bör iakt. 101, 112, 116, 121, 130, 157, 173. Jfr **Prester**.
- Paradiskorn** (-diis-) [ett slags krydda] 53, 56.
- Parsberg** (Pass-), **Verner**, dansk ståthållare i Blekinge, 236.
- Partesaner**, se **Bardisaner**.
- Pasport** (pasbord, passebordt) sk. affordras resande 35, 112, 130; för ett fartyg att visa i Öresund 96; för skepp, afsedt att segla t. Frankrike 228.
- Pauluner** sk. förfärdigas 75—76.
- Paval**, se **Päfvel**.
- Peck**, se **Beck**.
- Peder Andersson** [Hjorthufvud] till Brandstorp 187; ö. br. f. hm 135.
- Peder Andersson**, fogde öfver bergsmanshyttorna vid Salberget, fogdebr. f. hm 383.
- Peder Murmästare** (Muremestere), ö. br. f. hm på en sjöbod i Kalmar omnämndt 302; sysselsatt med murning på Kronobergs slott *ib.*
- Peder** (Per) **Nilsson**, fogde i Östra och Uppvidinge h:dr samt öfver alla kyrko-, klosters- och prebendelandbor i Vestra h:d och Södra Vedbo, br. t. 72.
- Peder Nilsson** sk. vara höfvitsman f. en afdelning båtsmän i Norrköping 15.

- Peder Nilsson**, borgmäst. i Stockholm, qvitto f. hm 310; omnämnd 275, 294.
- Peder Nilsson** i Bjerke pantsatt sin gd t. kon. 370.
- Peder Nilsson** i Lunå pantsatt sin gd t. kon. 370.
- Peder Olofsson** lidit orätt af en fogde 10.
- Peder** [Pedersson (Svenske)], fogde på Raseborgs slott, br. t. 320.
- Peder Skrifvare**, slottsskrifvare på Kalmar slott, 22.
- Peder Skrifvare** [densamme som föreg.] 25; br. t. hm omnämndt 318.
- Pedersmessomarknaden** i Arboga 277, 291.
- Pedersöre** (-söör), s:n i södra Österbotten, del af kyrkotioden derifr. bortförl. 190, 306; qvittobr. å penningar inlevererade af kyrkoherden der 261.
- Peppar** (-er, pepar) 53, 56.
- Per Gulles** i Qvista 9.
- Per** (Peer) **Olsson** (Olufsson) i Tubbetorp 104.
- Per Persson**, fogde på Vässunda gd och öfver kon:s arf och eget i (en del af?) Finl., br. t. 140.
- Pernilla** [Nilsdotter (Sparre)], hr Sten Christiernsson [Oxenstjernas] enka, 400.
- Perno** (Permo!), s:n i Östra Nyland, 85, 331.
- Pest** (pestilentzie) i Södermanl. 80, 241; omnämnd ss. gängse 95.
- Petow**, se **Poitto**.
- Pfalz**, »die Pfaltzgräffischen sachen» berörda 62, 178.
- Philip** (-pus), se **Filip**.
- Pineer** sk. inköpas af holländare f. kon:s räkn. 150.
- Pink** (-ck, -ke) [= ett mindre fartyg] 96, 99, 160, 248, 271, 296; definition på ordet 276.
- Plommon** (plomer), ungerska, 53, 56.
- Poitto** (petow, pouttu) [ett slags vin, troligen från Poitou] 54, 56.
- Pojo** (Poije), s:n i Vestra Nyland, skeppsskatten derifr. 21.
- Polackarne** 31.
- Pomeranser** (-ntzer) sk. inköpas af holländare f. kon:s räkn. 150.
- Pommern** (-erenn), spanmälsimport derifr. 361; jfr **Filip**.
- Portugal**, varor hemtas af lybeckarne derifr. 39, 49; borde direkt uppsökas af svenskarne 40 ff.; svenska varor föras dit af lybeckarne 50; svenska varor, lämpliga för export dit och import derifr. 56.
- Portugalöser** (-lösser), [ett slags utländskt guldmynt (det portugisiska »Portuguez»), i värde motsv. 50 å 60 mark] 22, 251, 298, 399.
- Posse**, **Knut**, kon:s fodermarsk, sk. närvara vid mönstringen m. krigsfolket i Ög. 73.
- Pouttu**, se **Poitto**.
- Prebendelandbor** i Ög. få lösa sitt afradskorn 133; i Valla h:d i Vg. undantagna fr. förläning 153; i Kärråkra s:n bortförl. 348, 349; indragna t. kronan 352.
- Prebenden**: S:t Mikael's i Linköping 18; S:t Brynolphi i Skara 128; S:t Gertruds i Skara 131; S:t Magdalenas i Linköping 192; S:t Andreas' i Linköping 197; S:t Catharinas i Linköping 216; S:t Annas i Åbo 279; S:t Annas i Skara 353; Cantorie i Linköping 358.
- Prebendegård**, S:t Catharinas i Vexjö 302; bortförl. *ib.*
- Prest**, sakfäld för tjufnad 81; f. hor 301; på Visingsö sk. få behålla gället 256; -er få utrikes ifrån mottaga uppmaningar t. förräderi 106, 107; vak-samhet deremot 112, 116, 130, 157, 173; få tionde af sältran i Österbotten

- 163; i Vexjö och flerest. ang. deras vederlag och klockarebol 301. Jfr **Papister**.
- Prestlandbor** i Valla h:d, deras ränta bortförlänt åt Abraham Eriksson [Leijonhufvud] 153; i Läckö län, ang. deras skattepersedlar 165, 166; i Viste h:d, nötkreatur t. fodring hos dem 235; i Kärråkra s:n bortförl. 348, 349; i Elfsborgs län, fogde öfver 358.
- Presttorp** (Preste-), gd i Stora Malms s:n, Oppunda h:d, Södermanl., 253.
- Privilegier** (pre-), de lybskes i Danmark och Norge, 120.
- Prokurationspenningar**, ang. frihet fr. deras utgörande 281.
- Pronos**, se **Brouage**.
- Pränt** [tryckt skrift], utsändt af kejsaren, 148, (169), 172; jfr 391—392, der omtalas »målede och schreffne historier [om kon. Christiern II] på latin och tydske utgångne».
- Påfvel** (Paval), M., begärd t. Vadstena f. grundmurens byggnad 123.
- Påtorp** i Fristads s:n, Vedens h:d, Vg., Bengt Gyltas gd, 187.
- Pärlemante**, se **Slagsmål**.

Q.

- Qvallen** uppgifves s. 201 vara en gd i Söne s:n. Det bref, som der refereras och finnes tryckt i Sv. Dipl. fr. 1401, III: n:r 2732, säger dock uttryckligem »min gordh *uppa Qvallen* i Söne liggiande», d. v. s. på [eller i] **Kålland** (jfr detta ord).
- Qvarn** i Marums s:n bortförl. 131; i Tensta s:n 338; -ar i Norrköping hafva svårt utgöra tullen 134.
- Qvarstad** (arrest) på skepp, som ärnade sig vesterut 119; ang. samma 388 ff., 396 f.
- Qviberg** 91.
- Qvista** (-stada, Qvickstada), gd i Stora Skedvi s:n och tg i Dalarne, 9.
- Qvittobref** på uppburna och aflevererade penningar, silfver eller guld: f. Lasse Törne 22; f. Germund Svensson [Somme] *ib.*; f. hr Henrik Nicolai 261; f. Jakob Holst 263; f. Nils Ingesson 264; f. Måns Ivarsson 273; f. Gregers Pedersson och Bengt Utanby *ib.*; f. Hans Fordell 305; f. Peder Nilsson 310; f. Jöns Håkansson 330; f. Erik Spåre *ib.*; f. M. Hans Bårdskärare 340; f. Olof Knutsson 360; f. Lasse Nilsson 362; utvald konung; Eriks f. Gustaf Berg 380, noten.

R.

- Ragvald Halfvardsson** [Örneram], fogde i Österbotten, br. t. 126, 185, 250; omnämnd 127.
- Ram**, se **Torsten Salomonsson**.
- Rapper** (-peer) [ett slags värja] 54, 56; skänkt t. kon:n 2.
- Ransakning**, se **Syn**.
- Raseborg** (Rasb-, Rasseborgh), slott i Finl., borgläger sk. ej hållas der 21; uppsigt med ut- och införsel der 42; hästar fallna der 320; -s län 369, 382.
- Rasmus**, dansk man, hr Håkans i Ljunga svåger, 374.

- Ratifikation** af den mellan kejsar Karl V och kon. Christiern III af Danmark i Speier 1544 upprättade traktat 346; ang. samma 387 ff.
- Raumo** (-å), dess borgare sk. bosätta sig i Sandhamn (Helsingfors) 44, 280, 317.
- Recke, Johann von der**, Tyska ordens i Livland härmästare, br. t. 294.
- Redisvalle**, se **Resvälle**.
- Redväg**, h:d i Vg., fogde der 349.
- Reffver**, se **Räfvar**.
- Reffzlössa**, se **Räflösa**.
- Register** på fullgjorda värf och ärender 24; på in- och utförselvaror 27, 42, 52 ff.; på adelns gods och rusttjänst 47, 48.
- Rekarne**, se **Vesterrekarne**.
- Rekomendation** (förskrift) f. Lasse Knutsson till borgmäst. och råd i Danzig 76; ifrågasatt f. Bengt Utanby t. Ryssl. 94; f. en prest på Visingsö t. M. Claes, ordinarius 256; begärd för Jöran Trolle t. hertig Filip i Pommern 322; begärd t. kon. af Danmark 384 ff.
- Rente**, se **Skatt**.
- Renvall** (?) [ett slags vin] 54.
- Respenningar** 10.
- Resvälle** (Redisvalle) [n. m. Härene] s:n, Kinneferdings h:d, Vg. 201.
- Reval** (Räffle, Räfte, Reffla, Refvel, Refle), handeln borde dragas derifr. till Sandhamn 30, 31, 43 ff., 230; hampa och kabelgarn sk. köpas derifr. 114, 159; på Lybecks sida mot Sverige 222, 240; saltköp der 227; underhandl. der med holländarne 227, 230, 232; bud dit att erfara dervarande spanmålspris 231; utförsel dit 281, 284; dat.-ort 398, 399; omnämndt 94, 226, 294, 295, 316, 337, 349.
- Ribbing, Knut**, fogde i Södra och Norra Møre h:dr, br. t. 72; omnämnd 82, 83.
- Ribbing, Nils** (Nelss), till Svansryd 187; br. t. 103.
- Ribboholm**, se **Rydboholm**.
- Ridderskapet och adeln**, se **Adeln**.
- Ridkyrkor** (-kiörkier) 301.
- Riga** (Rijge), sjöfart dit fr. Ulfaby 143; på Lybecks sida mot Sverige 222, 240; utförsel dit 281, 284; omnämndt 94, 159.
- Rikala** (Rijkela), by i Halliko s:n i Finl., 280.
- Röda**, se **Råda**.
- Rög**, se **Råg**.
- Rogong**, se **Rågång**.
- Rödztorp**, se **Rostorp**.
- Romni**, se **Rumeni**.
- Rosen**, namn på ett fartyg, 160.
- Rosenobel** [ett slags utländskt guldmynt, i värde motsvarande 12 mark] 305, 362.
- Rosenstråle**, se **Erik Jönsson**.
- Rostorp** (Rodz-) [i Pelarne s:n, Sevede h:d i Smål.?] 2.
- Rotekarlarne** vid Salberget, ö. br. f. dem 303.
- Rouen** (Rovan), stad i Frankrike, 226; handelsfärd dit 225, 228, 277; br. t. 339.
- Rudskoga** (Roskog), s:n i Visnums h:d, Verml., 73.
- Rumeni** (Romni) [ett slags spanskt vin] 54, 56.
- Rumskulla** (Rumsele), s:n i Sevede h:d, Smål., 86.

- Runagård** i Sagu s:n i Egentl. Finl. 283.
- Runsale Hendrich**, se **Henrik**.
- Russin** (-nn) 53, 56.
- Rustningar** (-gher), adelns 48.
- Rusttjenst** (tienst), frihet från 2; register på 47, 48.
- Rya**, se **Rylla**.
- Ryd** (-dh), gd i St. Lars s:n, Hanekinds h:d, Ög., bortförl. 192.
- Ryd** (-e) i Torskinge s:n, Vestbo h:d, Smål., [ingår i n. v. Liljenäs] 83, 341.
- Rydboholm** (Ribbo-) i Ö. Ryds s:n, Danderyds sklg, Upl., Per Brahes gd, 329.
- Rylla** [Rya?], gd i Ås h:d, Vg., bortförl. 140.
- Ryning** (Rue-), **Erik**, rr., afl., hans enka 400.
- Ryssarne** (-serne, ryser-, rydser-) 47, 48; ang. handeln med dem 30, 42 ff., 114, 366 f.; åtgärder t. motstånd mot, i fall af öfverfall af 250, 251.
- Ryssby** (Rys-), s:n i Norra Möre h:d i Smål., 82.
- Ryssland** (Rysselandh), ang. handeln med 29, 40 ff.; ang. rågången mot 46 f., 95, 335; varor derifr., lämpade för export fr. Sverige uppräknas 54, 57; för import derifr. 57; Bengt Utanbys resa dit ifrågasatt 94; kunskapare dit 103, 104, 116, 117; underrättelser derifr. begäras 233; d:o erhållits 335; uppodling af trakten emot ryska gränsen medel till motstånd mot 250; storfursten af, se **Ivan IV Vasiljevitj**.
- Råby** qvarn i Ljungs s:n, Gullbergs h:d, Ög. 67.
- Råd**, **Riksens**, församl. i Vadstena, br. t. 12; omnämndt 27, 355.
- Råda** (Ro-), i Vg., Nils Perssons gd, 74.
- Råda** (Ro-), s:n i Visnums h:d, Verml., 73.
- Råg** (rog) fr. Gripsholm t. Stockholm och t. bytes m. holländare 79; sk. bytas mot salt 150, 262.
- Rågång** (rogong) mot Ryssland 46 ff., 95, 335.
- Räffle** (Räffe), se **Reval**.
- Räfskinn** (räffver, reffver) 32, 52, 60, 140, 143, 144; t. Sandhamn 29, 30, 44, 95; t. Ryssland 57.
- Räflösa** (Reffzlössa), by i Näs s:n, Åsunda h:d, Upl., 306.
- Räfsnäs** (Räffznäs) i Toresunds s:n, Selebo h:d, Södermanl., timmer dit 3, 17, 80; dat.-ort 257, 275—277.
- Ränta** (rente), se **Skatt**.
- Rättegångsväsendet** ang. 265, 266.
- Rödingsfiske**, se **Fiske**.
- Rönnäs** i Agunnaryds s:n, Sunnerbo h:d, Smål., Jöns Persson [Hjorts] gd, 374.
- Rör** (röör) [skjutvapen], korta och långa, 54, 56.

S.

- Sadlar** (sadeller, -delar), beslagne och obeslagne, 54; fr. Tyskland 27.
- Saffran** 53, 56.
- Sagu**, s:n i Egentl. Finl., bortförl. 283.
- Sakören** (saker, sakörer, sacköre), hälften deraf i Elfsborgs stad bortförl. 125; kongl. med egna landbor i Vg. bortförl. 135; i Läckö län 166; sk. utkrävas f. uraktlåten åkerdikning m. m. 203, 204, 245; uppburna 264; bortförl. 349; -soxar 345.

- Sala**, s:n i Öfvertjurbo h:d, Vestmanl., tionden derifr. bortförl. 303; säd der likaså 338.
- Salberget** (Salebergitt), ö. br. f. rotekarlarne der 303; silfver derifr. 252; tomtöre der efterskänkt 303; grufvas der sk. upprensas 318, 319; åtta stafurum ved sk. der tillmakas 319; fogde öfver bergsmanshyttorna der 383; omnämndt 338.
- Salpeter** (saltpitter) 48, 361; fr. Danzig 27; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 54, 56, 57; f. K. M:ts behof 96; tillbytes mot smör 362.
- Salsta** (Salestade) i Tensta s:n, Norunda h:d, Upl., Ture Pedersson [Bjelkes] gd 360.
- Salt** (-th) 300, 335; fr. Frankrike 26, 39; fr. Brouage 226; till Sandhamn 29, 44; fr. Nederländerna 39, 96, 114, 149, 150, 262; till Norrbotten 45; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 52, 53, 56; bl. exportvaror 57; sk. föras fr. Kalmar 159; ang. priset derpå 204, 226, 262, 293; tillbytes mot spanmål och trävirke 230; mot vraskinn 249; införsel deraf t. Nyland 316; beslagtaget i Viborgs län 336; hålles dyrt der af borgarena 336; borde ej behöfva införas fr. Reval och Liffland utan erhållas i Viborg 337; ej till köps vid Vassända markn. 343; inköp deraf 360 f.
- Saltvik** (-vijck), s:n på Åland, 280.
- Salubref** å en af konn: såld gd 279.
- Sammet** (-meeth), Gyllen-, 55.
- Samtings-marknad**, se **Marknad**.
- Sander Mattsson** sk. hafva friplats på hospitalet i Söderköping 146.
- Sandgatan** (Sååndgatun) i Linköping 197.
- Sandhamn** (-hamn, -hammer), ort i södra Finland [= n. v. Helsingfors], ang. handels dragande dit 29—32, 43 ff., 95, 230; faktori f. den ryska handeln der 30; befästning der 33, 47; tillförsel dit 114; spanmål dit fr. Viborg 165, 284, 335; holländare sk. förmås draga dit 230, 337; marknad påtänkt der 230, 232. Se äfven **Helsingfors**.
- Sandhem** (Sanda, -en), s:n i Vartofta h:d, Vg., lagd under fogden i Vartofta h:d 238; biskopsdelen af tionden der bortförl. 353.
- S:t Andreas'** prebende i Linköping 197.
- S:t Annas** (-ne) prebende i Åbo 279; d:o i Skara 353.
- S:t Brynolfs** prebende i Skara 128.
- S:t Catharinas** prebende i Linköping 216; i Vexjö 302.
- S:t Gertruds** prebende i Skara 131.
- S:t Karins** tomt i Linköping 18.
- S:t Lars** (Larensz), s:n i Hanekinds h:d, Ög., gifven åt hr Gunnar [Jonæ Trolle], kyrkoherde i Linköping, 319.
- S:t Magdalenas** prebende i Linköping 192.
- S:t Mikael's** (Michels) prebende i Linköping 18.
- Sasse, Staffan**, borgare i Stockholm, 275.
- Sastamala, Öfre**, s:n i Öfre Satakunda [= Karkku], kollation på pastoratet för hr Sigfrid Laurentii 256.
- Savolaks** (-lax), bönder derifr. göra ohägn i Jämsä s:n i Tavastl. 250.
- Schabofisk**, se **Schåbor**.
- Schack**, se **Erik Persson**.
- Schaffven**, se **Skagen**.
- Schalanda**, se **Skalunda**.

- Schare**, se **Skara**. Jfr **Sven**.
Schedvij, se **Skedevi**.
Scherpffenberg, Jürgen, Johan Turessons tjänare, 110.
Schouman, Cort, borgare i Hamburg, 162, 311.
Schåboer [= sioboer, de vid vatten boende?] 32; -fisk 60.
Schäninge, se **Skenninge**.
Schärenhagen, Henrik, ang. tillstånd f. hm att med sitt fartyg afsegla t. Tyskl. 164.
Sch-, jfr **Sk-**.
Scyo, se **Sya**.
Seeland, se **Zeeland**.
Seffredh, se **Sigfrid**.
Seffv-, se **Sev-**.
Seffzie, se **Säfsjö**.
Segeberg [i Holstein], mottagningsort för ett K. M:ts bref till kon. af Danmark, 110 noten.
Segersjö, gd i Mellösa (Mälösse!) [n. m. Lännäs] s:n, Askers h:d, Nerike, förl. åt Abraham Eriksson [Leijonhufvud] 174.
Seglation (seglattz, -tzie), se **Sjöfart**.
Sekreterare, kon:s, se **Clemens Hansson**; **Hans Larsson**; **Olof Larsson**.
Selebo (Silbo), h:d i Södermanl., 3; fogden der omnämnd 263.
Selt, doktor, kejsrerligt råd, 388.
Senäte (Sinete), s:n [n. m. del af Källandsö] i Källands h:d, Vg., 201.
Seter, se **Ether**, **Hans**.
Sevalla (Seffvala), s:n i Ytter-Tjurbo h:d, Vestmanl., 383.
Sevede (Seffvede, Säff-), h:d i Smål., br. t. allm. der 69—71; fogden der 82; omnämndt 86.
Sidentyg (sidenvant, -gevant, -tygh) fr. Nederländerna 26, 39; får ej föras t. Norrbotten 32, 45; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 53, 55; sk. köpas f. kon:s räkn. 247, 252; ang. betalning f. köpt sådant 329, 330; infördt t. Viborg af ryska köpmän 366; jfr **Atlask**; **Damask**; **Flogell**; **Kamlott**; **Karteck**; **Makeyer**; **Sindel**; **Taft**; **Tobin**.
Siel-, se **Själ-**.
Siende, h:d i Vestmanl., 342.
Sigfrid (Seg-), M., skolmäst. i Skara, ö. br. f. hm på en äng 128.
Sigfrid (Seffredh) **Laurentii**, hr, kyrkoprest i Öfre Sastamala i Finland, kollationsbref f. hm 256.
Sigfrid (Seg-) **Nicolai**, M., i Skara, förl.-br. f. hm 352.
Sigge Svensson, kon:s fogde, 402.
Sigge Uddson [af Vinstorps-släkten], biskop i Skara [† 1435], 201.
Signelehed i Vg (?) 23.
Sigrid (Sigerit) [Eskilsdotter (Banér)], fru, [Nils Eriksson (Gyllenstjernas)] enka, afl., skyldig Henrik Niebur penningar 400.
Sigrid (Segredt), Lasse Esbjörnssons hustru i Tubbehagen, 105.
Sigtuna sk. utgöra dagsverken t. en grufvas vid Salberget rensning 318.
Sik (siick) fr. Norrbotten 57.
Silbo, se **Selebo**.
Silfberget (Sölf-), **Gamla**, i Tuna s:n i Dalarne, fogde der 9.

- Silfver** (sölff-, silffver) fr. Salberget 252; **-duk** (duuck) 55; **-skål** 331; **-stop** (stooop) 331; **-tråd** (trodh) 53, 55; fr. Nederländerna 26; får ej föras till Norrbotten 32, 45.
- Silfverköpare** (sölff-), se **Lennart Germundsson**; **-skrifvare** (schriffvere), se **Olof Knutsson**.
- Simon Andersson**, hans gd i Åbo omnämnd 279.
- Simon Andersson**, borgare i Stockholm, förl.-br. f. hm 308.
- Simtuna** (Sime-), s:n och h:d i Upl., 383; tionde derifr. bortförl. 303.
- Sindel** (zindell), silkes- och gemen, 53, 55.
- Sinete**, se **Senäte**.
- Siäländ**, se **Zeeland**.
- Siö**, se **Sya**.
- Själaltaret** (sielealtered) i Skara [domkyrka], gods dertill hörande, domkyrkan fränhända af fru Anna [Karlsdotter] till Vinstorp 200 ff.
- Själffiskare** (siel-), se **Sälffångare**; **-fiske**, se **Sälffångst**.
- Själkoret** (siälekokoren) i Skara domkyrka 132.
- Själtrån**, se **Sältran**.
- Sjöfart** (seglation, seglantz, -tzie) 26 ff., 37 ff., 172, 224 ff.; fr. Kalmar 81; på Lybeck *ib.*; i Vestersjön uppskjuten 97, 98, 115; fr. Ulfby 143; öfverenskommelse mellan köpstäderna ang. 155; ang. Vackufinnarnes 234; ang. skärgårdsböndernas i Nyland t. Reval 316, 349, 350.
- Sjöröfvare** (siöröffvare), mått och steg mot dylika 41, 226.
- Skagen** (Schaffven) 96; fiske derinvid 106.
- Skallmeja** (Skalmeije), s:n i Skånings h:d, Vg., 383.
- Skalunda** (Schalanda) s:n i Källands h:d, Vg., 201.
- Skara** (Sch-, -e), stad och landsförs., skolmäst. der 128; S:t Brynolfs prebende der *ib.*; S:t Getruds d:o 131; S:t Annas d:o 353; staden bortförl. 152; hospitalet der får behålla dit testamenterat silfver 166; gods, tillhörande själaltaret der 200 f.; biskop Sven sk. vara föreståndare f. hospitalet der 216; omnämndt 132, 352; **domkyrka**, ang. dess tvist m. fru Anna [Karlsdotter t. Vinstorp] 132, 200 f.; gods skänkta dit 200 f.; omnämnd 383.
- Skatt** (rente) fr. Verml. ang. 73, 136, 137; af sälffångarena i Österbotten 125, 126, 162; af upptagen ödetomt 145; **-emedel** till krigsfolkets aflöning 191; se äfven **Skeppsskatt**; **Mälningsskatt**; **Smörskatt**.
- Skattebönder**, husesyn hos dem i Sevede h:d 70, 71; ang. uppsigt öfver 261.
- Skattefrihet** f. bönder, som egnade sig åt fiske på vestkusten 106; f. tvenne gdr, ö. br. derå 145; f. en utgjord 158; f. Olof Nilsson i Håra 281; f. murmäst. Arvid Persson 380.
- Skattehemman** (-godz, -jordh), ang. icke vidmakthållna dyl. 26; kronans kommit under presteborden i Ångermanland 268.
- Skattespanmål**, ang. dess lösande m. penningar 3; ang. frihet fr. dess utgörande 288, 289.
- Skattläggning** af Mossnäs gd 86, 87; af ett par gårdar, tillh. hustru Brita, 166, 167.
- Skedevi** (Schedvij) [= socknen af samma namn i Bobergs, n. m. Finspångaläns h:d, Ög.], räknas bl. de små städer (»fläcker»), som borde läggas till Askersund 33, 61.
- Skellinge**, se **Sköldinge**.

- Skenninge** (Schäninge), ang. der liggande spanmål 215; en åtting jord der bortförl. 255.
- Skepp** (skip) sk. byggas efter modell af skottarnes 242; i Viborg 284, 336; borde byggas i Nyland f. seglats på Vesterhavvet 316.
- Skeppare** (schipere, -ppere) sk. deltaga i fisket i Bråviken 15.
- Skeppare** (Schepere), se **Hans**.
- Skeppsbyggmästare** (schipbyggere), kon.s, omnämnd 242; -**timmerman** bör anskaffas i Viborg 284, 285; saknas der 336.
- Skeppsgård** (skepg-) i Stockholm, brist på hampa och tågvirke der 114.
- Skeppsskatt** (schipz-) fr. Pojo s:n, ang. 21; fr. Tenala s:n *ib.*
- Skerduk** (scheerduck) 55.
- Skin** (skin) uppräknas bl. svenska exportvaror 49; -varor t. Sandhamn 95; se **Bockskinn**; **Bäfrar**; **Fårskinn**; **Gråskinn**; **Harskinn**; **Hermelin**; **Hudar**; **Kalfskinn**; **Loar**; **Mårdar**; **Råfskinn**; **Ulfvar**; **Uttrar**; **Vrakskinn**; **Zobel**.
- Skip**, se **Skepp**.
- Skjortor** (schiorther, skiörtter) [pansar-?] 54.
- Skjutsväsendet** ang. 219, 257, 265, 266, 367.
- Skogård, Olof** (-ff), br. t. 216.
- Skollinge**, se **Sköldinge**.
- Skottar** (Schotter), rykten om kejsarens rustningar mot dem, 148, 173, 195, 206; danska utliggare mot dem utanför Marstrand 206, 229; vaksamhet gent emot dem behöfl. 226; fr. Danmark sända t. Sverige 228 ff., 237; ovisst om köpmän eller sjöröfvere 229; röfvat under Norge *ib.*; sk. t. v. kvarhållas *ib.*; deras skepp sk. tjena ss. modell f. svenska 242; ang. handel m. dem 275 f.
- Skottland** (Schott-), ej rådligt segla dit 226.
- Skrapekärr** (Skrepe-), gd i Bergjums s:n, Vätile h:d, Vg. 91, 92.
- Skrifvare**, se **Arvid**; **Bengt**; **Erik**; **Gudmund**; **Gudmund Olsson**; **Jöns**; **Jöran**; **Karl**; **Nils**; **Peder**.
- Skräddare** (Schreddere), se **Måns**.
- Skutor** (schuter), brist på sådana i Stockholm 159; t. forsl. af spanmål fr. Vadstena t. Jönköping 213.
- Skuttunge** (Skuttrunge), s:n i Bälunge h:d, Upl., 217.
- Skyddsbref** f. hustru Elin, Olof Bagges enka på Rostorp, 1—2; f. Peder Bruse 256; f. skolmästaren, hörarne och djeknarne i Linköping 322; f. Måns Pedersson i Forsa 341; f. Vincens Nilsson på Djula *ib.*; f. hustru Kerstin, hr Svens i Örebro enka, 344; f. Birgitta, Torsten Salomonssons på Torlax hustru, 383; f. Nils Ottosson, Bengt Arendtsson och Henrik Larsson *ib.*
- Skytt** (schytt) [= skjutvapen i allm.] 99, 149, 172.
- Skyttar** (schyttere) sk. ej läggas i borgläger på Raseborg 21; mönstring m. dem i Ög. 74; d:o i Upl. *ib.*; om de i Kalmar förlagdes lönande i Stockholm 249.
- Skåne** (Sch-), understöd derifr. t. röfvarne i de småländska gränstrakterna 327; kon. af Danmark sk. vistas der öfver vintern 341; underrättelser derifr. böra inhemtas 342.
- Skåning** (Sch-), h:d i Vg., 131, 280, 383; ang. gengården der 402.
- Skällsnäs** (Skäningsnäs) i Hults s:n, S. Vedbo h:d, Smål., Halsten Bagges gd, 67, 68.

Skäningsnäs, se **Skällsnäs**.

Skärgården vid Stockholm sk. bevakas 122; d:o i Finland *ib.*

Skärkind, h:d i Ög., 215.

Sköldinge (Skollinge, Skel-), s:n i Oppunda h:d, Södermanl., 85, 356.

Skönevall [ett slags segel] 336.

Skört (-er) fr. Tyskland 27.

Slagsmål (pärlemente) i Jönköping ang. 61.

Slaka, s:n i Hanekinds h:d, Ög. 20; anslagen t. underhåll f. hospitalet i Linköping 319.

Slang, se **Erik Håkansson**.

Slangor (hela och halfva) [ett slags kanoner] 99.

Slottebo [n. v. Släta?], ödesgd i Ljungs s:n, Gullbergs h:d, Ög. 67.

Slottsskrifvare på Kalmar slott [Peder Skrifvare] 22.

Slöta, s:n i Vartofta h:d, Vg. 325.

Smed, se **Måns**.

Smide (smideverck) 32, 60.

Smådel, se **Tionden**.

Småland 3, 60, 68—70, 74, 138, 154, 210 f., 259, 265, 327, 334, 373; fiskvaror dit fr. Finl. 32; behof af jern och koppar der 33; uppsigt med vägarne och de resande der 35; biskopsvisitationer der 37; ö. br. ang. åkerdikning och ängsröjning der 203 noten; åtgärder t. undvikande af spanmålsimport dit fr. Danmark 213, 214; lybeckarnes förhoppn. om att der uppväcka uppror 220; allmogen der bör göras välvillig *ib.*; sk. ej bekomma undsättning i spanmål, med mindre den sådant ödmj. begär 238; ang. tillförsel derifr. t. Askersunds markn. 241; ang. lönandet af fogdarne der 292; ang. fogdarnes och deras karlars resor deremellan och Stockholm *ib.*; fogdebref öfver K. Maj:ts landbönder der 321; årsväxten der 358.

Smör 16; får ej utseppas fr. Finl. t. Tyskl. 32, 45; uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 55—57; fr. Norrbotten 57; t. Jutland 106; fr. Kalmar t. Jochim Burwitz i Stralsund 111; användning af den oförtärda delen af gårdsmöret i Vg. 199; tillstånd att exportera sådant 215; t. byte mot salt 252; i betalning f. siden 329, 330; d:o f. kläde 332; d:o f. salpeter 362; ang. export af 365, 375.

Smörränta, ang. vederlag f. mistad sådan 301.

Smörskatt fr. Sevede h:d 70, 84; fr. Kind bortförl. 124; erlägges vid Olofsmessan 167; ang. dess lösande *ib.*, 248, 260; fr. Sunnerbo och Vestbo får ej användas t. krigsfolkets aflöning 191; sk. upptagas in natura (i Smål.) 300.

Smörtaxan fr. Elfsborgs län bortförl. 124.

Snörpilen, namn på ett fartyg, 160.

Socker (sucker, zucker, zuker) [canarie (carn-), melis (-los), candi] uppräknas bl. svenska importvaror 53, 56; fr. Nederländerna 26, 56.

Sogebredher, se **Sägbräder**.

Somme, se **Germund Svensson**.

Sonstorp?, se **Jonstorp**.

Spanien, kreditiv f. svenska sändebud t. kon. Filip af 8.

Spanjorer (Hispanier) vid kejsarens hof 389.

Spanmål (spannemåle, -mol) t. Elfsborg 1, 359; ang. dess lösande 17, 25, 79; ang. dess försäljning 30, 227, 254, 368; ang. export deraf 43, 293; till

- Norrbottnen 45, 57; till Kalmar 95, 159, 359; dess förvaring 140; vilkor f. utlåning deraf 141, 241; brist derpå i Finl. 144, 358; i Ög. 216, 217; sk. bytas mot salt 149, 150, 230, 262, 335; ang. sådan ligg. i Viborg 165, 231, 284, 335, 349, 368; fr. Vadstena t. Jönköping 210, 213, 214; bör ej kvarligga i kyrkoherbergen och der förderivas 215; till Linköpings domkyrkas behof *ib.*; priset derpå stegras förmodl. af angifna skäl 226, 231; brist derpå i Nerike och vid jernbergen 228, 287; t. bergslagens undsättning fr. Mälardalen 251; priser derpå 267, 359, 361; införsel deraf t. Nyland 316; hålles dyr i Viborgs län 336; borde ej behöfva införas fr. Reval och Liffland utan erhållas i Viborg 337; Jakob Mattsson har dylik i befallning 339; inköp deraf fr. utlandet 361, 366; **-skatt, frihet** derifr. 288, 289; jfr **Skattespanmål; Korn; Afradsspanmål.**
- Spann** (span) [i bet. af rydmått i allm.], nyttan af kändedom derom på olika orter 51.
- Sparrar** (-rer) 52, 54—56.
- Sparre**, se **Görvel Fadersdotter; Lars Siggesson.**
- Spegelberg, Johann**, i Danzig, afl., ang. arf efter hm 76.
- Speier** (Speyr, Spire, -ræ), ratifikation af den der 1544 afslutade traktaten mellan kejsar Karl V och kon. Christiern III af Danmark 346; ang. samma 387 ff.
- Spetal**, se **Hospital.**
- Spetsar** (spetzerij) uppräknas bl. svenska importvaror 49, 54.
- Spik** uppräknas bl. svenska exportvaror 52; till skepp 54.
- Spire** (-æ), se **Speier.**
- Spåre** (Spora) [egentl. Bergen], **Erik** [t. Mälkilä], fogde på Borgå kungsgård och öfver derunder liggande landbor samt öfver Borgå län, adelns i Finl. fullmäktige hos kon., br. t. 142, 230; qvitto f. hm 331; förl.-br. f. hm 346; omnämnd 29, 33, 37, 47, 95, 141, 317, 318, 335, 350, 367, 369.
- Spåre**, se **Margareta** [Jönsdotter].
- Stadsgården** i Stockholm 351.
- Stadsskrifvare** i Söderköping, se **Lasse Knutsson.**
- Staffan Nilsson** i Hada 87.
- Stake, Mauritz**, fogde i Dalsland, förl.-br. f. hm 351.
- Starrkärr** (Starkier), s:n i Ale [ej Vartofta] h:d, Vg. 353.
- Stedzleöre**, se **Städselöre.**
- Stegeborg** (Stäke-) 260; vakttjänst deremellan och Kalmar 160, 194; **-s län** (Stäges len), fogdebref derpå 256.
- Stegemootte**, äng i Gällstads s:n, Kinds h:d, Vg., 69.
- Stegsundet** (Stijgesund) [utanför Vaxholm] bör spärras med en bom 122, 161.
- Sten** (Stein) **Christiernsson** (Cristers-) [Oxenstjerna t. Salsta], rr., afl., hans enka 400.
- Sten Eriksson** [Leijonhufvud], rr., br. t. 61, 149, 188, 210, 235, 258, 311, 326, 328, 332, 353; förl.-br. f. hm 157, 175, 246; ö. br. f. hm 138, 139; hans hustrus moder [Brita Jönsdotter (Roos till Ervalla)] omnämnd 61; br. fr. kon. omnämndt 208; d:o t. kon. af Danmark 363, 374; omnämnd 209, 400.
- Stenbock**, se **Gustaf Olsson.**
- Stettin** (Stätin) 147.
- Stijgesund**, se **Stegsundet.**
- Stjernkors**, se **Måns Nilsson.**

Stjernsköld, se Claes Jöransson.

Stockholm (Stoch-), stad och slott, 26, 29, 46, 63, 76, 162, 206, 213, 227, 235, 248, 249, 251, 271, 292, 296, 308, 311, 313; skatteråg dit fr. Gripsholm 79; dess borgerskap förenat sig med flere af uppstäderna ang. förh. t. Lybeck 92 ff., 116, 154; d:o om tillförsel t. Sandhamn 114; skeppsgården der *ib.*; borgarne der sk. varnas att ej påskynda sina sjöresor vesterut 115; uppsigt med dit inkommande skepp 121 ff.; vaktfartyg sk. segla deremellan och Kalmar *ib.*; försvarsanstalter der 122; brist på skutor der 159; en galleja sk. der byggas 160; dit sk. föras kyrkklockor fr. Läckö län 166; lybeckarnes ombud der 167, 170; några af borgarne der sk. förordnas att reglera handeln med Lybeck 170; kredit bör sökas hos de rika borgarena der hellre än i Lybeck 171; lybeckarnes planer mot 222; åtgärder t. slottets der skydd 224; förr sällan besökt af skottar 228; ang. tillförsel derifr. t. Askersunds markn. 241; damluckan der sk. öppnas t. undvikande af Mälarens öfversvämning 242; borgare derifr. förhandl. m. kon:n om handelsförhållandena 246 f.; ett holländskt skepp anländt dit m. salt 262; holländarne sk. der få betalning 263; borgarne der sk. utgöra fatpenningar på jern i andra städer 265; borgmäst. och råds der br. t. kon:n omnämndt 275; saltpriset der 293; oxar dit 300; ang. ersättning åt vågmästare der 312; tomt på Södermalm der begagnad för de pågående befästringarbetena 350; tomt i ersättn. f. den nyssnämnda 351; spanmålsimport genom borgare der 359, 361; rådslag der omnämndt 402; dat.-ort 217(?), 258—274, 279—281, 305—356, 358.

Stomhemman i Valla h:d i Vg., undantagna fr. förläning 153.

Stongejern, se Stångjärn.

Stora Malm, s:n i Oppunda h:d, Södermanl., 253, 341.

Stora Tuna, s:n i Dalarne, 193; presten der 321.

Storfursten (-förstenn) af Ryssland, se **Ivan IV Vasiljevitch**.

Stralsund (Stråle-) 111.

Strengnäs (Strängnes, -genäss, Stregnes), stad, skyddsbr. f. skolmästaren m. fl. der 322; Samtings[marknad] der 222; besluten, fattade under denna, kända i Lybeck *ib.*, 240; guld, funnet i jorden der 263; sk. utgöra dagsverken till en grufvas vid Salberget rensning 318; skyddsbr. f. skolmäst. m. fl. der 322; omnämndt 315.

Strengnäs landsförs., s:n i Åkers h:d, Södermanl. 321.

Ströming 32, 57; skattedagsverken lösas dermed 324.

Strömpenningarne i Stockholm bortförl. 308.

Studentröntan vid Linköpings domkyrka, hälften deraf bortförl. 6.

Sture, Sten [d. y.], riksföreståndare, hans efterlemnade enka, fru Christina [Gyllenstierna] 400.

Sture, Svante, rr., br. t. 88; d:o fr. utvald kon. Erik 401 [Bil. 6]; förl.-br. f. hm 381; omnämnd 166, 251, 400.

Stutzdegen [ett slags värja] 56.

Stål (ståål) uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 54; i utbyte mot danska varor 355.

Stålmarm, se **Erik Arvidsson**.

Stålsmid i Lerbäcks s:n ang. 6—7; i d:o och flere s:nr 14.

Stångjärn (stongejern, stange-) t. Linköpings domkyrkas behof 23; uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 54; ang. smidet af 311 f.

- Städer**, »the höge öfverländiske», »de högtyske» etc., se **Tyskland**. Jfr äfven **Köpstäder**.
- Städselöre** (stedzle-) 104, 105, 138; jfr **Gårdstädslor**.
- Stäkeborg**, se **Stegeborg**.
- Stämning** på Ture Trolle 355; på Jöns Knutsson [Kurck] t. Lauko 369.
- Stöflar** (stöff-) 61; fr. Ryssland 44, 54, 57.
- Sudercöping**, se **Söderköping**.
- Sundal**, h:d på Dal, 351.
- Sundby** i Öja s:n, Vesterrekarne h:d, Södermanl., Lars Siggesson [Sparres] gd, 245.
- Sundet**, se **Öresund**.
- Sundiske, De**, [= de vid Öresund liggande städerna] böra ej hafva tilltro i Sverige 222, 223, 240.
- Sunnerbo** (Synnerboo), h:d i Smål., br. t. allmogen der 9; fogden der 150, 214, 238, 240, 327; ö. br. ang. krigsfolks värfvande der 191; invånarne der visa sig genstörtige 208; ang. deras besvär 210; plats f. afvelsgd der 301, 341; underfogde der 327; omnämndt 259.
- Sunnerby** (Synner-), by i Kållandsö s:n, Kållands h:d, Vg., 201.
- Surcöping**, se **Söderköping**.
- Svan**, se **Jöran Jönsson**.
- Svansryd** (-ed) i Marks h:d?, Vg., Nils Ribbings gd, 187.
- Svante**, hr, se **Sture**.
- Svartlyckan** (-telyckian) vid Linköping 216.
- Svartsjö**, kungsgd i Sånga s:n, Färentuna h:d, Upl., dat.-ort 363—369.
- Sven**, hr, kyrkoherde i Örebro, afl., hans enka 344.
- Sven Andersson**, fogde i Daga, Hölebo och Öknebo h:dr och Telje stad, br. t. 79.
- Sven Björnsson** (Björss-) i Äskebo (Eskeboda) sk. komma t. kon. 74.
- Sven Hollandsfarer** (Hallans-), skeppare på en t. Holland destinerad pink 276.
- Sven** (Svän) [Jacobi], f. d. biskop i Skara, ö. br. f. hm att vara föreståndare på hospitalet i Skara 216.
- Sven** (-nn) **Månsson** (Monson) i Stockholm 4.
- Sven** (Svän) **Nilsson**, fogde i Stägs län och öfver alla kyrko- och prestlandbor der, fogdebref f. hm 256; [dens.?] omnämnd 255; br. t. hm omnämndt 318.
- Sven van Schare**, knekthöfvidsman, 276.
- Sven Svensson** i Vängetorp 83.
- Sven Torbjörnsson** (Torberni), M., förl.-br. f. hm 353.
- Svensgården**, Gamla, i Hedemora, bortförl. 282.
- Svenske**, se **Peder** [Pedersson].
- Sverker** (-chel) **Simonsson** 383.
- Sviskon** (svetsker) 53, 56.
- Svärd** (sverder) 54, 56.
- Svärdsjö** (-desöö), s:n i Dalarne, 77.
- Sya** (Siö, Scyo), s:n i Vifolka h:d, Ög. 18, 197.
- Syn** (jorde-, ransakning), allmogen besvärar sig öfver hållandet af 260; begäres och föranstaltas i Ångermanl. 268.
- Synner-**, se **Sunner-**.
- Szeland**, se **Zeeland**.
- Såg** vid Mjölby i Vifolka h:d, Ög. 176; -are, se **Lars Jonsson**.

- Sågbräder** (såghe-, sogebredher) 52, 54—56, 357; uppräknas bl. exportvaror fr. Kalmar 157.
- Sågqvarn vid Bränninge** 79.
- Såändgatan**, se **Sandgatan**.
- Säfsjö** (Seffsiö, Seffzie), gods och qvarnar [i Lenhofda s:n, Uppvidinge h:d, Smål.?, tvist derom 356.
- Säfvedal** (-daal), h:d i Vg., 91.
- Sälfångare** (själfiskare, sielekarler) i Österbotten 126, 127; br. t. dem 162; **-fångst** (sielefiskeri), skatt deraf 126, 127, 162 ff.
- Sälskinn**, jfr **Kutteskinn**.
- Sältran** (siäletrån), tionde deraf 163, 185.
- Sämskskinn** (sämisk) 57.
- Sändebud**, K. M:ts, i utlandet 94, 98, 103; uppräknas 172; ang. deras underhåll 271.
- Säterbo** (Sättre-), s:n i Åkerbo h:d, Vestmanl., 382.
- Sätsgård** sk. byggas för kronans räkning ss. vilkor f. förläning 175.
- Sätra**, by i Hellestads s:n, Finspångaläns h:d, Ög., 20.
- Söderby** [i Vg.?] skänkt t. själaltaret i Skara 201.
- Söderköping** (Surcöp-, Sudercöp-), br. t. borgmäst. och råd der 76; br. t. föreståndarne f. hospitalet der 146; stadsskrifvare der omnämnd 76; omnämndt 297; **-s prosteri**, smådelen af tionden derifr. 24.
- Södermalm** (Södre Malm) vid Stockholm 350.
- Södra Vedbo** (Vid-), h:d i Smål., 68.
- Sölff-**, se **Silfver-**.
- Söne**, s:n i Källands h:d, Vg., 201.

T.

- Tackjern** (tacke jern), ang. dess utgörande i skatt fr. Verml. 73, 136, 137.
- Tadler**, se **Dadlar**.
- Taft** (tafft), **Gyllen-** 53, 55; dubbelt *ib.*
- Talg** (-gh) uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 55; t. Holland 96, 276; t. byte mot salt 262.
- Tattare** sk. begifva sig ur landet 219.
- Tavastehus** (-sthuuss) län 250, 369.
- Tavasterna** [inv. i Tavastland], spanmålsundsättning åt dem 335, 350.
- Tavastgatan** (Taveste-) i Åbo 279.
- Taxa peditum** [lösen för inqvarteringsbesvär], ang. frihet derifr. 281.
- Taxan** [skattetitel] fr. Elfsborgs län bortförl. 124; frihet fr. 231.
- Tegelsmora**, s:n i Olands h:d, Upl., fogden der 304.
- Tenala**, s:n i Vestra Nyland, ang. skeppsskatten derifr. 21.
- Tenn** (then, teenn) fr. England 26, 28, 55; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 54.
- Tensta**, s:n i Norunda h:d, Upl., 338.
- Testamente**, hr Henriks i Vesilaks 264; hr Jöns' i Nousis 273; hr Mats' i Lule 330; hr Tomas' i Perno 331; hr Håkans i Ljunga 360; doktor Jöns' i Linköping 362.
- Thomas**, se **Tomater** (?).

- Tierp**, s:n i Örbyhus h:d, Upl., fogden der 304.
- Tieru**, se **Tjära**.
- Timmer** (timber) t. Råfnäs 3, 17.
- Tingsgården** i Stora Tuna s:n i Dalarne 193.
- Tionden** (tijende), ang. utgörandet deraf i Sunnerbo h:d 9; smådelen deraffr. Lysings och Söderköpings prosteri 24; kyrkotionde, begärd af Linköpings domkapitel *ib.*; del deraf vid Hults kyrka bortförlänt 68; dess lösande i Sevede h:d 70, 71; kanikdelen deraf i Husby, Svärdsjö och Vika s:nr i Dalarne bortförl. 77; kyrkodelen deraf i Sunnerbo, ang. dess taxering 78; biskopsdelen deraf i Oppunda h:ds prosteri bortförl. 85; d:o i Perno s:n *ib.*; hospitalsdelen deraf fr. vissa härad i Elfsborgs län bortförl. 124; biskopsdelen deraf i Fristads s:n bortförl. 136; biskopsdelen deraf i Norra Vedbo h:d bortförl. 138; biskopsdelen deraf i Gäsene h:d bortförl. 157, 158; af sältran och i allm. af sälfångsten i Österbotten 163, 185; en del af kyrkodelen deraf i Pedersöre s:n bortförl. 190; kyrkodelen deraf i Lexand bortförl. 257; kyrkodelen deraf i Hedemora bortförl. *ib.*; ang. dess utgörande i Ångermanl. 268 f.; biskopsdelen deraf vid Saltviks kyrka på Åland bortförl. 280; vid Ulfsby kyrka bortförl. 280, 281; del deraf vid Bälunge kyrka bortförl. 295 f.; deraf får tagas t. krigsfolkets löande (i Smål.) 300; del deraf fr. Sala m. fl. s:nr bortförl. 303; biskopsdelen deraf i Slöta, Åsledds och Hångsdala s:nr bortförl. 325; ang. användningen deraf i Sunnerbo och Vestbo 345; biskopsdelen deraf i Nordals och Sundals h:dr bortförl. 351; biskopsdelen deraf i Fröjareds m. fl. s:nr d:o 352; biskopsdelen deraf i Mo h:d d:o 353; kyrkodelen deraf i Harakers och Lundby s:nr bortförl. 370, 371; biskops-, kanike- och kyrkodelen deraf fr. åtsk. kyrkor i Trögd bortförl. 378; i Elfkarleby kyrkoherberge bortskänkt 383.
- Tittedammen** (-damen) 67.
- Tjufnad** (tiuffverij) 83; föröfvad af prest 81.
- Tjugby** (Tjubby), by i Heda s:n, Lysings h:d, Ög., 158.
- Tjugonedagsmarknad**, se **Marknad**.
- Tjurbo** h:d [n. m. deladt i Ytter- och Öfvertjurbo h:dr] i Vestmanl. 383.
- Tjära** (tieru) uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 54, 55.
- Tobin** (-biin) [tygsort], **Gyllen-** 53, 55.
- Tokahage** 216.
- Tokatorp** 216.
- Tol**, se **Tull**.
- Thomas** (Tommes), hr, kyrkoprest i Perno, afl., 331.
- Tomater** (? thomas) 56.
- Tomt** (-mpt), kronans, bortförlänt i Vadstena 17; S:t Karins, i Linköping 18; -öre vid Salberget efterskänkt 303.
- Toppsegel** [på fartyg] 336.
- Torberni**, se **Sven Torbjörnsson**.
- Tord Guldsmed** (Gulsmid), hans gd i Vesterås omnämnd 290.
- Torlax** i Nykyrkas s:n i Finl., Torsten Salomonsson [Gripfots] gd, 383.
- Torp**, by i Lerums s:n, Vätö h:d, Vg., gd der, förut tillh. Vadstena kloster, bortförl. 134, 135.
- Torpa** (Dorpp) i Långhems s:n, Kinds h:d, Vg., Gustaf Olsson [Stenbocks] gd, 119, 140, 329; dat.-ort 58—71; bref derifr. omnämndt 89.
- Torsk** 32, 57; lösen för skattedagsverken 324.

- Torsten Henriksson**, fogde på Åland och Kastelholms slott, br. t. 274.
- Torsten Salomonsson** (Salm-) [Gripot eller Ram] till Torlax, skyddsbrief f. hans hustru 383.
- Torstuna**, s:n och h:d i Upl., 383.
- Tran** (träån) uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 55; t. Holland 276; **-tionde**, se **Tionde**.
- Tre kronor** (-er) insatta i kon:s af Danmark och hertigarnes af Holstein vapen 236 f.
- Tre rosor**, se **Johan Turesson; Lars Turesson**.
- Trolle, Jöran**, den följ:s son, begär tillstånd resa till Tyskl. 322.
- Trolle, Ture**, t. Bergqvara, rr., br. t. 322; stämmingsbr. på hm 355; br. fr. hm omnämndt 196; omnämnd 375.
- Trolle**, se **Gunnar**.
- Trued** (-udt) **Gregersson** [Ulfstand], hans hustru 400.
- Trumpetare** (Trumether), se **Blasius**.
- Trån**, se **Tran**.
- Trävirke** (-verck, -värcke, -last) uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 230; i utbyte mot salt 293; jfr **Läkter; Master; Sparrar; Sägbräder**.
- Trögd**, h:d i Upl., 281, 378.
- Trögdbo, Lasse**, fogde i Olands h:d samt öfver kyrko- och prestelandbor i de förlänta socknar, som i Roden liggandes äro, br. t. hm omnämndt 318.
- Tubbehagen** (Tubbohaga), by i Bärebergs s:n, Viste h:d, Vg., 105.
- Tubbetorp**, by i Österbitterna s:n, Laske h:d, Vg., 104.
- Tull** (tol), upptagen af skotska sjöröfvare i Vestersjön, 237; **-en** vid Elfsborg bortförl. 124, 125. Se äfven **Qvarnar**.
- Tullfrihet** f. holländarnes varor 263.
- Tullnär** (tolnär, -ner) i Helsingör omnämnd 229, 237; br. t. hm fr. kon:n omnämndt 276.
- Tulus**, se **Tuulois**.
- Tuna**, gd i Rystads s:n, Åkerbo h:d, Ög., 300.
- Tuna**, gd i Nerike, [enl. C. Sandbergs ant. i RKH. 1550 = Käggelholm (i Ödeby s:n, Glanshammars h:d)], dat.-ort 220—235.
- Tuna**, se **Stora Tuna**.
- Ture Pedersson** [Bjelke] till Salsta, förl.-br. f. hm 360; omnämnd 400.
- Tureholm**, se **Gäddeholm**.
- Turinge**, s:n i Öknebo h:d, Södermanl., pest der 241.
- Turken**, namn på ett fartyg, 160.
- Tuttinger, Peder**, ö. br. f. hm och hans hustru 280.
- Tuulois** (Tulus), s:n i Östra Tavastland, en fjerdedel deraf bortförl. 346.
- Tveta**, h:d i Smål., 154.
- Tvål** (tvöl, tvall) 61; fr. Ryssland 44, 54, 57.
- Tyke**, Per Brahes t. Danmark förrymde tjenare, 385.
- Tynnelsö** (-ö) dat.-ort 256.
- Tysk**, se **Vilhelm**.
- Tyska orden** i Livland, br. t. dess härmästare 294; ratificerat traktaten i Speier 394.
- Tyskland** (Tys-) 151; studerande der 6; ang. förbudna varor dit 32, 45; utförel af vildt till städerna der 33; ang. handeln med städerna der 39 ff.; lybeckarne hemta sina varor fr. städerna i öfre Tyskland (>the högtyske

och öfverlenske städer) 39, 49; och ditföra svenska exportvaror 50; varor lämpliga för export dit och import derifr. 56, 57; sändebud dit 98, 332; värfningar der för hert. Adolfs räkn. 129; underrättelser derifr. 147, 357; ang. tillstånd för Henrik Schärenhagen att afsegla dit 164; der utprickas sjöleder 317; Jöran Trolle ämnar sig dit 322; dens. bör der uppsöka någon doctorem medicinæ t. sin sjukdoms curation *ib.*
Törne, Lasse, kvittobref f. hm på aflevererade penningar 22.

U.

- Udd Jönsson** i Vadstena, ö. br. f. hm ang. export af smör 215.
Uddevalla (Oddevald), stad i Bohuslän, 88.
Uggletorp (Ugle-), by i Frödinge s:n, Sevede h:d, Smål., 69.
Ulfshby (Ulse-, Ulfz-), stad i Finl. [= n. v. Björneborg], uppsigt med ut- och införsel der 42; presten der 143, 280; afvel vid prestgården der 142, 143; ang. borgarnes der segelfart på Danzig och Riga 143; ang. borgarnes der flyttning t. Helsingfors 280, 317.
Ulfstand, se **Lage Truedsson**; **Trued Gregersson**.
Ulfvar (ulff-) [vargskinn] 52, 55, 144.
Ulfskinnsfäll 331.
Ullstorp (Uls-), by i Hellestads s:n, Finspångälans h:d, Ög., 19.
Ulseby, se **Ulfshby**.
Undaryd (?) i Skara landsförs. 352.
Undervisning (-viisningh) rör. segelfarten och köphandeln 38 ff.; om förhål-landet t. Lybeck 49 ff.; rör. export- och importvaror och deras afsättnings- och produktions-orter 52 ff.
Uppgrena s:n, se **Grenna** landsförsamling.
Upland 32, 75, 209, 277; städerna der förenat sig ang. förh. t. Lybeck 154 f.; ö. br. ang. åkerdikning m. m. der 243; ang. ordnandet af skjutsväsendet deremellan och Vg. 257.
Uppbörd, fogdarnes cirkulär ang. 305.
Uppodling af den odlingsbara marken i Östra Tavastl. 250; d:o i Ångermanl. 270.
Uppror (uproor) fruktas i vissa småländska härad 208; lybeckarne tro sig om att väcka sådant 220, 240; åtgärder t. dess undvikande 403.
Uppvidinge (Uppvij-), h:d i Smål., bortförl. 255.
Upsala (-le), Distingsmarkn. der 26, 222; beslut, fattade under denna, kända i Lybeck 222, 239; arbetsfolk dit 75; ang. byggnadsarbetet der 95; skolmästaren der 295 f.; dat.-ort 281—286, 289—303.
Utänby (Uth-), **Bengt** (-cht), kämnär i Stockholm, skall upprätta ett faktori för ryska handeln i Sandhamn 30, 44, 94—95; kvitto å af hm uppburna saköresmedel 273.
Utförsel (utförninghenn), förbud deremot 21; register derpå 42; fr. Elfsborg till Jutl. 105—106; till Lybeck 167; olofig, af feta varor 234; af varor får ej ega rum fr. Stockholm utan föregående vägning 313; -frihet f. allmogen i Kumlinge s:n 281; f. Helsingfors' borgare 318.
Uttrar (-er, otrer, -rarr, utherskin) [utterskinn] 52, 144; t. Sandhamn 29, 44, 95; t. Ryssland 57.

V. [W.]

- Vackufinnar** (Vackefinne) [inv. i trakten af Nystad i Finl.; jfr G. I:s Reg. 1545, registr. s. 53], ang. förbud mot deras sjöfart 234.
- Vadmal** (valmer, -mar) fr. Ryssland 30, 44, 54, 57; t. Norrbotten 32, 45, 57.
- Vadsbo** (Vas-), h:d i Vg., ingår ss. del i en af de nybildade lagsagorna i Vg. 187; omnämndt 343.
- Vadstena** (Vastena, -e), stad och slott, kronotomt (f. d. klockaretomt) der bortförlänt 17; borgare der omnämnd *ib.*, 215; misstänkta resande på Holaveden sk. befördras dit 34; arbetsfolk t. slottsbyggnaden der 123; ang. en fånge der 124; fisket vid Visingsö lagdt derunder 176; spannmål derifr. t. Jönköping 213, 214; dagsverken dit i st. f. erläggande af afradsspannmål 217; br. t. kyrkoherden der 309; dat.-ort 1—10, (12), 15—23, 140—194, 197—199, 246 [?].
- Valborgsmesslöen** 205; **-ingstiden** 161.
- Valby**, se **Vallby**.
- Walckeipä, Thomas** (Tommes), hr, 264.
- Valentin**, se **Lüttich, Valentin von**.
- Valla**, h:d i Vg., räntan fr. kyrko- och prestelandbor der bortförlänt 153.
- Vallby** (Val-), skattelöst gd, 303.
- Vallby** (Val-) [i Viby s:n, Nerike?]; dat.-ort 257.
- Vallerstad** (-sta), s:n i Bobergs h:d, Ög., 146, 158.
- Valmer** (-ar), se **Vadmal**.
- Valåker** (-åcker), gd i Hölö s:n, Hölebo h:d, Södermanl., 313.
- Vargskinn**, se **Ulfvar**.
- Varnum** (-nim), s:n i Ölme h:d, Verml., 73.
- Vartofta**, h:d i Vg., 173, 174, 238, 325, 352, 353; ingår ss. del i en af de nybildade lagsagorna i Vg. 187.
- Vasa**, se **Ebba Eriksdotter**.
- Vasbo**, se **Vadsbo**.
- Vassända** (-sende), s:n i Väne h:d, Vg., ang. marknad der 343.
- Vaste Tordsson** utskickad t. kon. af Korpo socknemän 323.
- Vastena**, se **Vadstena**.
- Vastenau** (Fa-), **Tomas**, köpsven, 329.
- Waterlänningar** (-lenninger) [inv. i Waterland (del af Nordholland)] 317.
- Vax** 43; fr. Ryssland 30, 33, 44, 54, 57; uppräknas bl. svenska exportvaror 52, 54, 55; t. kyrkornas behof 378.
- Veckholm** (Vekel), s:n i Trögds h:d, Upl., 378.
- Ved** (vädh), ang. export deraf 42; **-hygge** (-brand), ö. br. på fritt sådant f. Arboga stad 377.
- Vedbo**, se **Norra Vedbo**; **Södra Vedbo**.
- Veden**, h:d i Vg., ingår ss. del i en af de nybildade lagsagorna i Vg. 187.
- Vederlag** för mistad gd 87; åt presterna i Vexjö m. fl. ställen f. mistad smör-ränta 301.
- Vedzbo**, se **Vestbo**.
- Vekel**, se **Veckholm**.
- Vendel** (-ll), s:n i Örbyhus h:d, Upl., fogden der 304; kyrkoherden der 383.

- Vengia** (Vä-), s:n i Vedens h:d, Vg. 136.
- Vengarn** (Väne-), gods i S:t Olofs s:n, Erlinghundra h:d, Upl. 6—7.
- Ventholmen**, gd i Hillersjö s:n, Färentuna h:d, Upl., dat.-ort 356, 358—363, 365—366, 368.
- Verme, Håkan**, fogde i Trögd och Åsunda h:dr, br. t. 281, 306, 376.
- Vermland** (Värme-) 73; ang. skattejernet utgörande der 136, 137; **-sberg** 137.
- Vernamo** (Verne-), s:n i Östbo h:d, Smål. 145.
- Veru**, se **Vörå**.
- Vesilaks** (Veselax), s:n i Öfre Satakunda, kyrkoherden der omnämnd 264.
- Vestbo** (Vess-, Ves-, Väs-, Väss-, Vedz-), h:d i Smål., 74, 259; fogden der [Anders Persson] 150, 238, 240; ö. br. ang. krigsfolkets värfning der 191; invånarne der visa sig genstörtige 208; ang. deras besvär 210; plats f. afvelsgd der 341.
- Vesterfernebo**, se **Fernebo**.
- Vestergötland** (-göttland) 23, 60, 69, 74, 124, 135, 140, 153, 156, 174, 204, 205, 209, 265, 277, 296, 329, 381; fiskvaror dit fr. Finl. 32; ang. tillförseln till städerna der 88; fiskmarknad deremell. och Jutl. 111; ifrågasatta dagsverken derifr. t. Vadstena 123; br. t. samtliga invånare der ang. lagsagans delning m. m. 186; användning f. den oförtärda delen af gårdsmöret der 199; ö. br. ang. åkerdikning och ängsröjning der, 203 noten; hjälpoxar utgöras derifr. 238; ang. resandes förande öfver Vettern derifr. t. Askersunds marknad 239; ang. tillförsel derifr. t. samma marknad 241; ang. skjutsväsendet deremellan och Upsala 257; Anders Perssons gd der omnämnd 327; borgarna der böra förmanas ang. deras handel 344; ang. årsväxten der 358; lindring i skatterna der 403.
- Vesterhafvet** (Vestresjön) 26, 29, 94, 97, 98, 114, 115, 150, 172, 224, 316, 359; tillhåll f. sjöröfvare 237.
- Vesterrekarne** (Västre Rekerne), h:d i Södermanl., 245, 382; bortförl. 252, 253.
- Vestervik** (-vijk), borgarne der bedragne i deras handel af lybeckarne 357.
- Vesterås** (Västerås), stad och slott, br. t. borgmäst. och råd der 4; br. t. den der vid Morsmessomarknaden församlade menigheten 306; silfver fr. Salberget föres deröfver 252; borgarnes der jern fatas i Arboga och Köping 264; gd der bortförl. 289, 290; murmästare der 380; omnämnd 342, 379; dat.-ort 370—383, 401—403; **recess och ordinantia** 20, 201; **stift** (sticht), ärkedjeknedömet der 303; br. t. alla hammarsmeder der 311; omnämndt 342.
- Vestgöte** (Väsgöthe), **Anders**, br. t. 250.
- Vestgöte** (Väsgöthe), **Jöns**, br. t. 250.
- Vestra**, h:d i Smål., 353.
- Vestreholveden**, se **Holaveden**.
- Vestvart**, ang. sjöfarten dit 94, 115, 271. Jfr **Vesterhafvet**.
- Vettern** (Väter, Vether) 60, 241; ang. resandes forslande deröfver 152, 239.
- Vexiö**, ang. vederlag åt presterna der 301; prebendegd der bortförl. 302.
- Viborg** (Vij-, -rgh) 274, 317, 334, 337; dess borgare oförmögne att underhålla handel med Ryssland 29; dess läge olämpligt för d:o 31; uppsigt öfver in- och utförsel der 42; dess varor sk. föras t. Sandhamn 45; ifrågasatt gård dit 46; fetalier dit *ib.*; ang. der förvarad spannmål 165, 231, 284, 335, 349, 368; ang. borgarnes der handel 285; ang. utspisningen på slottet der 286; ang. skeppsbygge der 284, 336; ryska köpmän ankonna dit 366; **-s län** 335, 336, 369; **-s sn** 274.

- Viby** (Vij-), s:n i Grimstens h:d, Nerike, ö. br. f. sockenmännen der 257.
- Vifolka** (Vijfolke), h:d i Ög., 18, 146, 176, 197.
- Viglius** (Figlius), doktor, president i Brabant, 390, 396.
- Vigt** (vickt), nyttan af kändedom om inhemska och utländska sådana 41, 51.
- Vika** (Vijke), s:n och tglg i Dalarne, 77.
- Viksberg**, se **Hefuonpä**.
- Vildverk** (vilverck, -värke) [skinn af vilda djur], uppräknas bl. svenska exportvaror 49, 52.
- Vildt** (viltvarer, vildvarur, vil-), export deraf t. Nederländerna och de högtyska städerna 33, 55, 56; hentas fr. Norrbotten 57.
- Vilhelm** (Willem) **Tysk**, ö. br. f. hm 131.
- Villberga** (Vil-), s:n i Trögds h:d, Upl., 281, 376.
- Villske**, h:d i Vg., 381 noten.
- Vin** (viin, gement, renst, franskt, frantzöske, fransossiskt) fr. Frankrike 26, 54; fr. Nederländerna *ib.*; fr. Portugal och Frankrike 39; renskt 54; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 54, 56, 57; t. kyrkans behof 371, 378; jfr **Allikant**; **Bastart**; **Malmesy**; **Poitto**; **Renvall**; **Rumeni**.
- Vincens** (-tz) **Nilsson** (Niels-) på Djulö (-e), skyddsbr. f. hm 341.
- Vingåker** [Östra och Vestra], s:nr i Oppunda h:d, Söderml., 85.
- Vinstorp** (Vindz-) [n. m. Vinsarp] i Dalums s:n, Redvägs h:d, Vg., fru Anna [Karlsdotters] gd, 200, 201.
- Vinstorp-släkten**, se **Anna** [Karlsdotter]; **Bengt Uddsson**; **Karl Uddsson**; **Sigge Uddsson**.
- Vinäas** i Eds s:n, N. Tjusts h:d, Smål., Birger Nilsson [Grips] gd, 314, 315, 357.
- Virmo** skogsbygd i Finl. bortförl. 334.
- Visingsö** (Vijsingzöö), ö i Vettern, bortförl. 175; ang. en prest der 256.
- Visitationer** (visitering) [biskops-] sk. anställas i Smål. af ordinarius i Linköping 37.
- Visnum** (Vistme), s:n och h:d i Verml., 73.
- Viste** (-a, Vissle!), h:d i Vg., 105, 235; bortförl. 381; ang. samma förläning 402.
- Vite** f. underhålligt smide 14.
- Viurla** (-rula) i Halliko s:n i Finl., Erik Håkansson [Slang] gd, 283.
- Vraskinn** sk. afyttras i Kalmar 249.
- Vreta** (Vreete) skogar [i Ög.?] 24.
- Vreta**, by i Uppgrena s:n [nu Grenna landsförsaml.], Tveta [nu Vista] h:d, Smål., 154.
- Våg** [i Stockholm], ang. ersättning f. vågmästare vid, 312, 313; **-mästare**, se **Mats Henriksson**.
- Våla**, h:d i Upl., 383.
- Vångetorp** [i Väne h:d, Vg.?] 83.
- Vårby** (Vård-), gd i Huddinge s:n, Svartlösa h:d, Södermanl., bortförl. 199.
- Väne**, h:d i Vg., 84.
- Vängia**, se **Vengia**.
- Vänegarn**, se **Vengarn**.
- Värfning** i Ög. 59; i Finl. *ib.*; i Sunnerbo och Vestbo 191; i Smål. 218, 342, 364.
- Värjor** (-rier, verior, väriior) [vapen i allm.] 48, 98; fr. Tyskland 27, 39; uppräknas bl. svenska importvaror 49, 54, 56; fr. Danmark 355.
- Värmeland**, se **Vermland**.

Väsbo, se **Vestbo**.

Väsby (Väss-), kungsgd i Sala landsförs., Öfver-Tjurbo h:d, Vestmanl., 338, 383.

Vässunda (Väsun-), gd i Hattula s:n i Finl., ang. hushållningen der 141.

Väster- (Västre-), se **Vester-**.

Väter, se **Vettern**.

Vätle (Vätt-), h:d i Vg., 135, 352.

Vörå (Veru), s:n i Södra Österbotten, 341.

Y.

Yle (?), gd i Närdinghundra h:d, Upl. 368.

Yllestad (Ylestada), s:n i Vartofta h:d, Vg., 352.

Ynsegull (öndzegul) 53; fr. Nederländerna 26, 55; får ej föras t. Norrbotten 32, 45.

Ytterby, gd i Skuttunge s:n, Bälinge h:d i Upl., bortförl. 217.

Ytter-Tjurbo, se **Tjurbo**.

Z.

Zabler, se **Zobel**.

Zeeland (See-, Sze-, Siä-), ang. handeln med 26 ff.; lybeckarne hemta varor derifr. 39; export dit af importerade ryska varor 44; varor fr. Sverige, lämpliga för export dit 55; d:o för import derifr. *ib.*; rustningar der 195.

Zindel, se **Sindel**.

Zobel (zabler) fr. Ryssland 30, 44, 54, 57; till Nederländerna 55.

Zuker (zucher), se **Socket**.

Å.

Åbo (Åå-), slott och stad, 317, 323; uppsigt öfver ut- och införsel der 42; salubref å tomt der 279; spanmål dit fr. Viborg 165; f. d. slottsskrifvaren der 369; -län 283.

Åhus, stad i Skåne, 341.

Åke (Aåke) **Hemmingsson** 72.

Åker, se **Ocker**.

Åker (? Aåkerbo), h:d i Södermanl., 3.

Åkerbo h:d, [i st. f. Åker?] 3.

Åkerbo, h:d i Ög., 20.

Åkerdikning (-dijekning) påbjudes i Ög., Vg. och Smål. 203 och noten; i Upl. 243; bestämmelser rör. dikningssättet 244; mandatet derom omnämndt 260.

Åkerö i Bettna s:n, Oppunda h:d, Södermanl., Nils Pedersson [Bjelkes] gd, 234, 235, 356.

Ål (åll) uppräknas bl. svenska exportvaror 52.

Åland 274, 280.

Ållon skog (allone skog) 167.

- Ångermanland, ö. br. t. allmogen der 267.
 Årsväxten ang. 287, 358.
 Ås (Aås, Åhs, Åss), h:d i Vg., 88, 140, 349.
 Åsaka, s:n i Vartofta h:d, Vg., 352.
 Åsbo (Assbo), s:n i Göstrings h:d, Ög. 59.
 Åsled (Åssle), s:n i Vartofta h:d, Vg., 325.
 Åsmundzjernn, se Osmund.

Ä.

- Älfsborg, se Elfsborg.
 Älg, se Elg.
 Ängelotter, se Engelotter.
 Ängsröjning (ängie rödning) påbjudes i Ög., Vg. och Smål. 203 och noten;
 i Upl. 243; mandatet derom omnämndt 260.
 Ärjemark (eriemark, ermarck) [odlingsbar mark] i Österbotten bör uppodlas
 186; Jämsä s:ns 250.
 Ärkedjeknedömet (archedekene-) i Skara, gd skänkt dertill 201; i Vesterås
 stift 303.
 Äskebo (Eskeboda), by i Långaryds s:n, Vestbo h:d, Smål., 74.
 Äskekärr, se Eskekärr.

Ö.

- Ödeshög (Ödesiö), s:n i Lysings h:d, Ög., 15.
 Ödeström på Vreta skogar 24.
 Ödetomt i Vernamo s:n upptages 145; i Grenna landsförs. bortförl. 154.
 Öfläte, se Oblater.
 Öfre Sastamala, se Sastamala.
 Öfversvämning i Mälardalen 241, 242.
 Öfver-Tjurbo, se Tjurbo.
 Öja, s:n i Vesterrekarne h:d, Södermanl. bortförl. 245.
 Öl (ööl), tyskt, får ej säljas för dyrt af lybeckarne 156; ang. rätta måttet malt
 dertill 286.
 Öland, fogden der väntas snart inkomma med penningrättan 249; lybska fartyg
 grundstötta der 298, 321.
 Önningeby (Enege-) i Jomala s:n på Åland 280.
 Önsegull (öndzegul), se Ynsegull.
 Örboholm i Vesterljungs s:n, Hölebo h:d, Södermanl., Nils Krummes gd, 356.
 Örby, gd i Vendels s:n, Örbyhus h:d, Upl., fogdebref öfver alla derunder ly-
 dande landbor 304; dat.-ort 286—289.
 Örebro (-oo), varor dit fr. Finl. 32, 60; höfvidsmannen der [Lars Siggesson
 (Sparre)] omnämnd 245; afl. kyrkoherde der omnämnd 344; ang. be-
 sittningsrätten t. prestgården der 344, 345.
 Öresund (Sundet, Örsund) 29, 41, 94, 96, 114, 148—150, 173, 249, 262, 276;
 ett svenskt skepp uppbringadt der 107, 108; tillslutet för segelfart 113, 115;
 förmodanden om orsaken dertill 120; handel der m. holländarne 227.

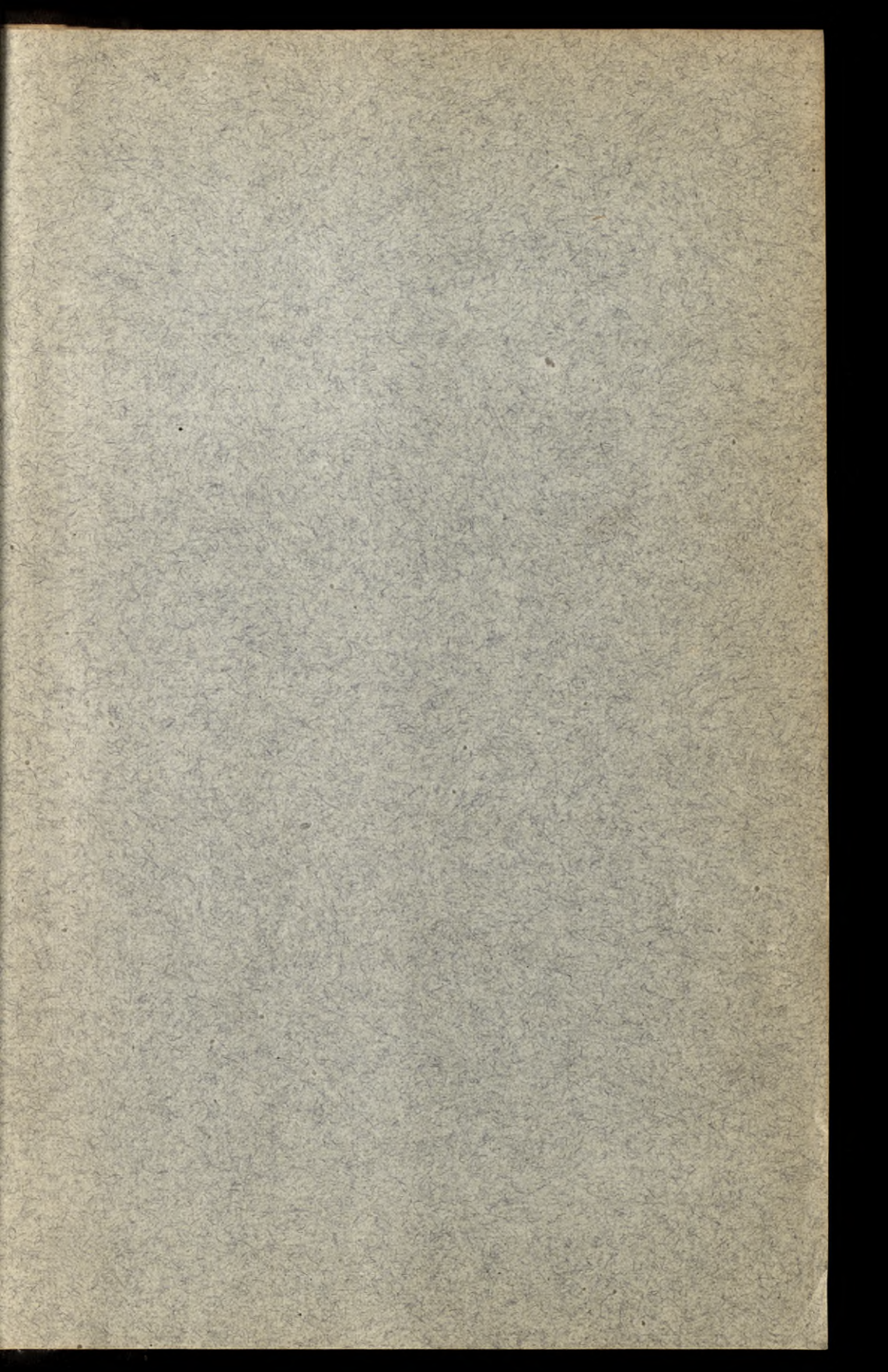
- Örnefot**, se **Olof Persson**.
- Örneram**, se **Ragvald Halfvardsson**.
- Östbo** (Öss-), h:d i Smål., 145, 259; invånarna der visa sig genstörtige 208, 353; ang. deras besvär 210 ff.
- Österbotten** (Östrebotnen), ang. skatts utgörande af sälfångsten der 126 ff., 162—164, 185; br. t. den sälfångst idkande befolkningen der 127, 162 ff.; d:o omnämndt 185; åtgärder för dess uppodling 186; omnämndt 261, 306, 341.
- Östergötland** (-göttland, -dh) 18, 20, 60, 84, 100, 133, 156, 158, 197, 215, 265, 287, 300; fiskvaror dit fr. Finl. 32; behof af jern och koppar der 33; mönstring m. krigsfolket der 73, 74; ö. br. ang. åkerdikning och ängsröjning der 203; dagsverken fr. vissa härad der t. Vadstena 123; spanmål derifr. t. Jönköping 213; afradsspanmålen der får lösas med dagsverken 216; tattare färdas der omkring och bedraga folk 219; höfvidsman öfver knektarne der *ib.*; ang. tillförsel derifr. t. Askersunds markn. 241; ang. lösningspriset på oxar der 254.
- Österrike**, gd i Vendels s:n, Örbyhus h:d, Upl., 288, 289.
- Östersjön** (-siöenn) 29, 120, 149, 162, 173, 226, 227, 233; ang. handeln [med städerna] derinvid 38 ff., 357, 359, 361; ang. sjöfarten på städerna derinvid fr. Kalmar 157.
- Österåker**, s:n i Oppunda h:d, Södermanl., 85.
- Östhammar** (-mer) 26.
- Östra**, h:d i Smål., fogden der omnämnd 255.
- Östra Harg**, se **Harg**.
- Östreholmen** i Nederlösa by, Normlösa s:n, Vifolka h:d, Ög., 146.

Rättelser:

- S. 48 rad 21 uppfir. *står*: ärendher; *läs*: ärendher.
- | | | | | |
|-------|--------|-------------------------|-----------------------|---------------------------------------|
| > 126 | > 3 | > } | > sälfiskarena; | > den sälfångst idkande befolkningen. |
| > 127 | > 8 | > } | | |
| > 162 | > 7, 8 | > nedifr. | > sälfiske, fiske; | > sälfångst, fångst. |
| > 192 | > 2 | > | > frågetecknet utgår. | |
| > 240 | > 3 | > uppfir. <i>står</i> : | > tig; | > sig. |
| > 251 | > 7 | > | > Hertz; | > Härthe. |
| > 343 | > 14 | > nedifr. | > salt fisk; | > salt, fisk. |
| > 388 | > 6 | > | > kuude; | > kunde. |
-

CONTENTS

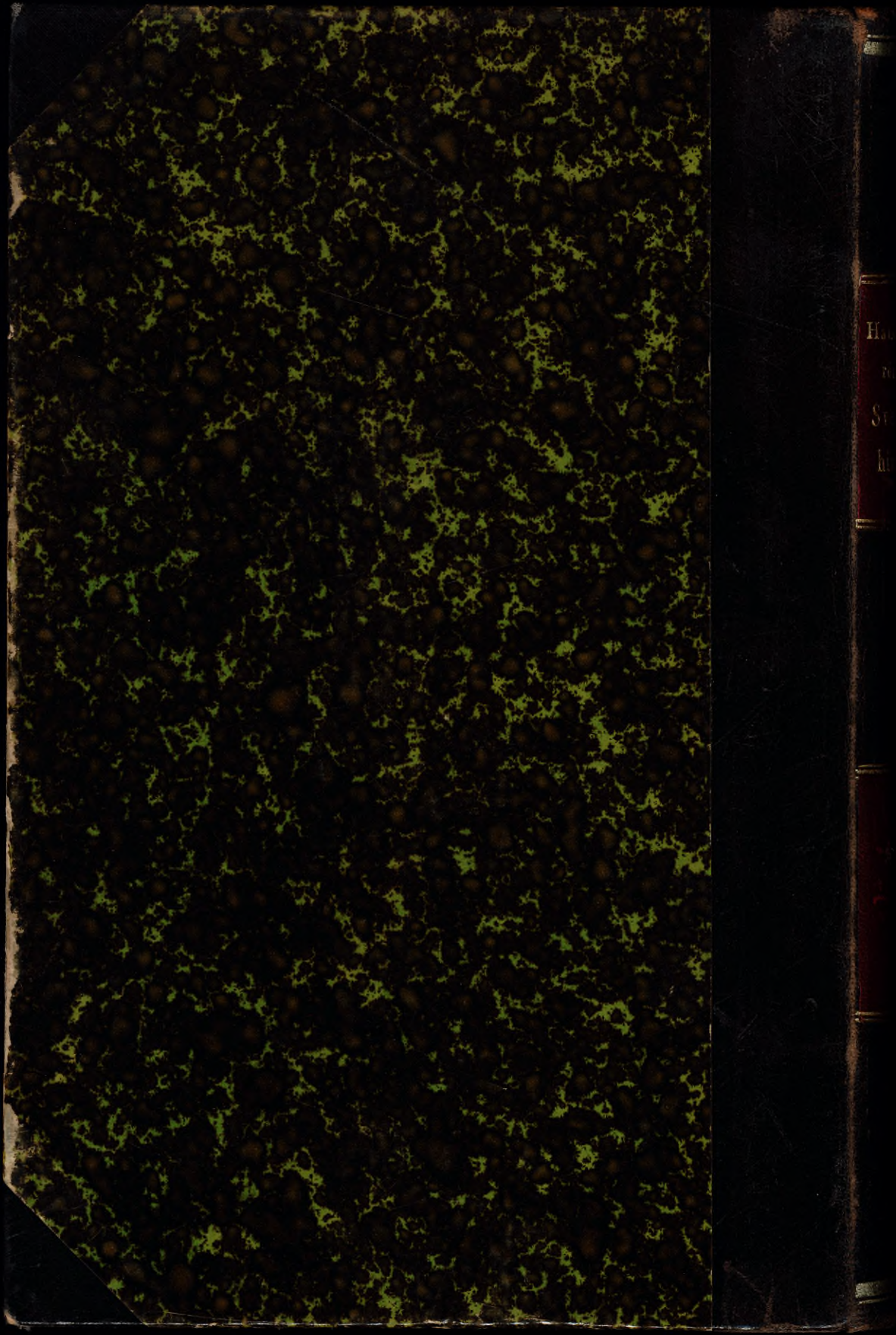
1. Introduction	1
2. The Problem	10
3. The Method	20
4. Results	30
5. Discussion	40
6. Conclusion	50
7. Appendix	60
8. References	70
9. Index	80



6000239314



Göteborgs universitetsbibliotek



Har
to
St
li